Világ proletárjai egyesüljetek!

LENIN

MŰVEI

28

AZ OROSZNYELVŰ KIADÁS
AZ OK(b)P IX. KONGRESSZUSÁNAK
ÉS A SZOVJETEK
II. ÖSSZSZÖVETSÉGI KONGRESSZUSÁNAK
HATÁROZATA ALAPJÁN JELENIK MEG

V. I. LENIN

MŰVEI

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST

V. I. LENIN

MŰVEI

28.

KÖTET

1918 július—1919 március

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST 1952

Az orosz eredeti címe:

ИНСТИТУТ МАРКСА–ЭНГЕЛЬСА–ЛЕНИНА ПРИ ЦК ВКП(б)
В. И. ЛЕНИН. СОЧИНЕНИЯ
ИЗДАНИЕ ЧЕТВЕРТОЕ. ТОМ 28. ГОСПОЛИТИЗДАТ 1950

Lenin műveinek magyar kiadása a moszkvai Marx—Engels—Lenin Intézet által sajtó alá rendezett negyedik orosznyelvű kiadás nyomán, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének határozata alapján jelenik meg.

ELŐSZÓ

A huszonnyolcadik kötet V. I. Leninnek 1918 július 29-től 1919 március elejéig, a polgárháború és a külföldi katonai intervenció első szakaszában írt műveit tartalmazza.

Ebben a kötetben jelenik meg V. I. Lenin klasszikus munkája, — „A proletárforradalom és a renegát Kautsky". Lenin ebben a műben kifejti a szovjet államról szóló tanítást, elemzi a szovjet demokráciának — az osztálytársadalomban a demokrácia legmagasabbrendű formájának — lényegét, feltárja a szovjet és a burzsoá demokrácia alapvető ellentétét, leleplezi Kautskynak és a II. Internacionále más vezéreinek opportunizmusát és az imperialisták előtti hajbókolását. A szovjet demokrácia jellemzését és a burzsoá demokrácia bírálatát megtaláljuk Leninnek a kötetben szereplő számos más művében is, így „A «demokráciáról» és a diktatúráról", „Levél az amerikai munkásokhoz", „Levél Európa és Amerika munkásaihoz", „Amit kivívtunk és írásba foglaltunk" c. munkákban, valamint a III., Kommunista Internacionále megalapításával kapcsolatos tézisekben és beszédekben.

A kötet legnagyobb része azokból a beszámolókból és beszédekből áll, amelyeket Lenin munkásgyűléseken, a Szovjetek és a szakszervezetek kongresszusain, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak, az OK(b)P Moszkva-városi Konferenciájának és más szervezeteknek az ülésein mondott.

E beszédekben, melyekben Leninnek mint a párt vezérének és a Szovjetállam vezetőjének tevékenysége jut kifejezésre, a központi kérdés a szocialista haza védelmé-

nek és a Vörös Hadsereg mindenirányú megsegítésének a megszervezése, a hátország megerősítésének a feladata.

Számos mű foglalkozik a falu szocialista forradalmának fejlődésével és a középparasztsághoz való viszony kérdésével. Ezek közé tartoznak: „Levél a jeleci munkásokhoz", „Munkások! Elvtársak! Fel a végső, a döntő harcra!", a VI., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszuson 1918 november 6-án az Októberi Szocialista Forradalom évfordulóján mondott beszéd, a Moszkva-területi szegényparasztbizottságok küldöttei előtt 1918 november 8-án mondott beszéd, és a mezőgazdasági osztályok, szegényparasztbizottságok és kommúnák I. összoroszországi kongresszusán 1918 december 11-én mondott beszéd.

„Pityirim Szorokin értékes beismerései" c. híres cikkében Lenin kiadta a középparasztsággal való megegyezés jelszavát, amelyet azután a VIII. pártkongresszus jóváhagyott.

A VI., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszuson 1918 november 6-án, az Októberi Szocialista Forradalom évfordulóján mondott beszédében, a moszkvai pártfunkcionáriusok gyűlésén a proletariátusnak a kispolgári demokráciához való viszonyáról 1918 november 27-én mondott beszédében és más műveiben Lenin megindokolja a forradalmi proletariátusnak a kispolgári demokráciához való viszonyát a kispolgári demokráciának a Szovjethatalom felé tett fordulatával kapcsolatban, és rámutat arra, milyen módon kell a szocialista építésbe bevonni az értelmiséget, a régi szakembereket.

A „Levél az amerikai munkásokhoz" c. munkában, a VI. Szovjetkongresszuson 1918 november 8-án a nemzetközi helyzetről mondott beszédben, a munkásszövetkezetek III. kongresszusán 1918 december 9-én mondott beszédben, valamint a Presznya-kerületi munkáskonferencián 1918 december 14-én mondott beszédben, amelynek teljes szövege itt jelenik meg először, továbbá sok más dokumentumban Lenin leleplezi az angol-amerikai imperializmust, amely a világuralom megszerzése érdekében nem riad vissza a gyengébb népek megfojtásától és az európai kultúra elpusztításától.

A huszonnyolcadik kötetbe fel van véve 19 olyan mű, amely első ízben jelenik meg V. I. Lenin Műveiben. Ezek javarészt a Szovjet Kormány rendelettervezetei, valamint olyan levelek és táviratok, melyek tartalmuknál fogva szorosan összefüggenek a kötetben közölt művekkel.

Az olyan dokumentumok, mint az I. V. Sztálinhoz írt feljegyzés az Állami Ellenőrzés átszervezéséről és I. V. Sztálin válasza, az I. V. Sztálinnak és F. E. Dzerzsinszkijnek Glazovba küldött távirat, a Szamára-vidéki ukránoknak és az Ufa-kormányzósági Forradalmi Bizottságnak küldött táviratok, amelyeket V. I. Lenin és I. V. Sztálin együtt írtak alá, valamint a főparancsnoknak Szerpuhovba küldött távirat, melyet I. V. Sztálin fogalmazott meg és V. I. Lenin írt alá — V. I. Lenin és I. V. Sztálin szoros együttműködését mutatják a haza védelmének és a Szovjetállam építésének irányításában.

A szocialista haza védelmének kérdéseivel foglalkozik az „Üdvözlet a Vörös Hadseregnek Kazany elfoglalása alkalmából", a „Levél a Kazany elfoglalásában részt vett vöröskatonákhoz", a V. V. Kujbisevnek, valamint a petrográdi parancsnoki tanfolyamoknak küldött távirat.

A „Valamennyi Szovjetnek a munkás-paraszt szövetségről. Távirattervezet", valamint a Szovjeteknek, a szegényparasztbizottságoknak és a OK(b)P kerületi bizottságainak Moszkva-kormányzósági kongresszusán 1918 december 8-án mondott beszéd Leninnek a munkásosztály és a parasztság közötti szövetség megerősítésére vonatkozó irányelveit tartalmazza.

„Az OSzFSzK főiskoláira való felvételről. A Népbiztosok Tanácsának rendelettervezete", „Az állami ellenőrzés felhasználására vonatkozó rendelettervezet", „Beszéd a kormányzósági népművelési osztályok iskolánkívüli alosztályai vezetőinek II. tanácskozásán, 1919 január 24-én" c. dokumentumokban, valamint „A Közoktatásügyi Népbiztosságnak" a könyvtárügy szervezése kérdésében írt levélben V. I. Leninnek a szovjet és kulturális építés terén kifejtett tevékenysége jut kifejezésre.

Ugyancsak ebben a kötetben jelenik meg először a „Távirat valamennyi Szovjethez, mindenkihez, mindenkihez" a németországi forradalom kitörésével kapcsolatban,

„A szakszervezetek feladatairól“ írt tézistervezet, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság határozattervezete „Az ország védelmét aláásó mensevik napilap betiltásáról“, valamint „A külügyi népbiztos szikratávirattának tervezete“.

V. I. LENIN

1918 október

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MOSZKVAI SZOVJET, A MOSZKVAI ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1918 JÚLIUS 29-ÉN[1]

(Lenint lelkes tapssal és éljenzéssel fogadják.) Elvtársak, nem egyszer kellett rámutatnunk a pártsajtóban is, a szovjet intézményekben is, a tömegek közt folytatott agitáció során is arra, hogy az új termés betakarításáig hátralevő idő az Oroszországban megkezdődött szocialista forradalom legnehezebb, legsúlyosabb és legválságosabb szakasza. Véleményem szerint most meg kell állapítanunk, hogy ez a válságos helyzet forrpontra jutott. Ez annak következménye, hogy most teljesen és véglegesen tisztázódott, hogy egyrészt kik az imperialista világ, az imperialista országok hívei, másrészt kik a Szovjet Szocialista Köztársaság hívei. Mindenekelőtt meg kell mondanunk, hogy katonai tekintetben csak most tisztázódott véglegesen a Szovjet Köztársaság helyzete. A csehszlovák felkelést kezdetben sokan úgy tekintették, mint az ellenforradalmi lázadások egyik epizódját. Nem tulajdonítottunk kellő fontosságot azoknak az ujsághíreknek, amelyek az angol-francia tőkének, az angol-francia imperialistáknak a felkelésben való részvételéről szólnak. Emlékezzünk most vissza arra, hogyan alakultak az események Murmanban, a szibériai csapatoknál és Kubanyban, hogyan akarták megdönteni a Szovjeteket az angolok és a franciák a csehszlovákokkal szövetségben, az angol burzsoázia legközvetlenebb részvételével. Mindezek a tények most megmutatják, hogy a csehszlovák mozgalom egyik láncszeme volt annak a Szovjet-Oroszország megfojtása céljából kovácsolt láncnak, amelyet az angol-francia imperialisták következetes politikája már

régóta arra szánt, hogy Oroszországot ismét beszorítsa az imperialista háborúk gyűrűjébe. Most Szovjet-Oroszország nagy tömegeinek kell megoldaniok ezt a válságot, mert most nemcsak arról van szó, hogy a csehszlovákok ellenforradalmi merényletе ellen, nemcsak általában az ellenforradalmi merényletek ellen, hanem az egész imperialista világ nyomása ellen kell harcolnunk a Szovjet Szocialista Köztársaság megvédéséért.

Mindenekelőtt szeretnék emlékeztetni arra a tényre, hogy már régen megállapították az angol-francia imperializmus aktív és közvetlen részvételét a csehszlovák zendülésben; emlékeztetek a csehszlovák kommunista párt „Prukopnik Svobody" című központi lapjában június 28-án megjelent cikkre, amelyet a mi sajtónk is közölt[8]:

„A francia konzul március 7-én kifizette a Nemzeti Tanács Szekciójának az első részletet, 3 millió rubel összegben.

Ezt a pénzt egy Šip nevű úrnak adta át, aki a Nemzeti Tanács Szekciójának munkatársa.

Március 9-én ugyanennek a Šipnek kifizettek további 2 milliót, március 25-én Šip 1 milliót kapott, március 26-án Bohumil Čermak úr, a Nemzeti Tanács elnökhelyettese 1 milliót kapott, április 3-án pedig ismét Šip úr kapott 1 milliót.

A francia konzul a Nemzeti Tanács Szekciójának március 7-e és április 4-e között összesen 8 milliót fizetett ki.

A dátum megjelölése nélkül kifizettek: Šip úrnak 1 milliót, Bohumil Čermak úrnak 1 milliót, Šip úrnak ismét 1 milliót.

Ezenkívül ismeretlen személynek kifizettek 188 000 rubelt. Összesen 3 188 000. A fentemlített 8 millióval együtt összesen 11 millió 188 000-t tesz ki az az összeg, amelyet a francia kormány a Nemzeti Tanács Szekciójának kifizetett.

Az angol konzultól a Szekció 80 000 font sterlinget vett fel. Így tehát március 7-től az akció megindításának napjáig a Cseh Nemzeti Tanács vezetői a francia és az angol kormánytól mintegy 15 milliót kaptak, és ezért a pénzért eladták a csehszlovák hadsereget a francia és az angol imperialistáknak."

Persze, önök közül a legtöbben olvasták annakidején ezt az ujsághirt; persze, sohasem kételkedtünk abban, hogy Anglia és Franciaország imperialistái és pénzemberei minden lehetőt és lehetetlent igyekeznek majd megtenni annak érdekében, hogy megdöntsék a Szovjethatalmat, hogy mindenféle nehézséget okozza-

nak neki. De akkor még nem bontakozott ki azoknak az eseményeknek egész láncolata, amelyek megmutatják, hogy nekünk itt rendszeres, következetes katonai és pénzügyi ellenforradalmi hadjárattal van dolgunk, amelyet az angol-francia imperializmus valamennyi képviselője nyilván régen kitervelt, hónapokon át készített elő a Szovjet Köztársaság ellen. Most, amikor az eseményeket egészükben vizsgáljuk és összevetjük a csehszlovák ellenforradalmi mozgalmat a murmani partraszállással, tudjuk, hogy az angolok ott több mint 10 000 katonát tettek partra, hogy Murman védelmének ürügyén valójában előrenyomultak és elfoglalták Kemet és Szorokit, majd Szorokitól továbbnyomultak kelet felé, hozzáfogtak, hogy kivégezzék a mi szovjet funkcionáriusainkat; olvassuk a lapokban, hogy a Távol-Északon a vasúti munkások és általában a munkások ezrével menekülnek ezek elől a megmentők és megszabadítók elől, azaz, hogy megmondjuk az igazat, ezek elől az új imperialista bitorlók elől, akik Oroszországot a túlsó végén marcangolják, — amikor összevetjük mindezeket a tényeket, világossá válik előttünk az események általános összefüggése. S ugyanakkor a legutóbbi időben újabb bizonyítékaink vannak, amelyek megvilágítják az Oroszország elleni angol-francia támadás jellegét.

Már földrajzi okokból is érthető, hogy ennek az Oroszország elleni imperialista offenzívának a formája nem lehet olyan, mint Németországban. Nekik nincs Oroszországgal közös határuk, úgy mint Németországgal; nincs olyan sok csapatuk. Anglia katonai erejének elsősorban gyarmati és tengeri jellege az angolokat már régóta, hosszú évtizedek óta arra kényszeritette, hogy hódító hadjárataikban másként támadjanak, hogy főként arra törekedjenek, hogy elvágják annak az országnak az utánpótlási vonalait, amelyet megtámadtak, és hogy egyenes, közvetlen, gyors, hirtelen katonai erőszak helyett — megsegítés ürügyén — inkább a megfojtás módszerét alkalmazzák. A legutóbbi időben szerzett értesüléseinkből kiderült, hogy kétségkívül az angol-francia imperializmus segítségét vette igénybe Alekszejev, az orosz katonák és munkások előtt rég ismert Alekszejev,

aki legutóbb elfoglalta Tyihoreckaja kozákfalut. Ott a felkelés határozottabb formákat öltött, s nyilván ismét csak azért, mert ebben az angol-francia imperializmus keze is benne van.

Végül, tegnap azt a hírt kaptuk, hogy Bakuban az angol-francia imperializmusnak sikerült egy nagyon ügyes sakkhúzása. Sikerült a Bakui Szovjetben megszerezniök egy körülbelül 30 szavazatnyi többséget pártunkkal szemben, a bolsevikokkal szemben, és azzal a sajnos igen csekélyszámú baloldali eszerrel szemben, akik nem vettek részt a moszkvai baloldali eszerek ocsmány kalandjában és aljas árulásában[3], hanem megmaradtak a Szovjethatalom mellett, az imperializmus és a háború ellen. Marmost ezzel a Szovjethatalomhoz hű maggal szemben, amely ezideig a Bakui Szovjetben többségben volt, az angol-francia imperializmus ezúttal 30 szavazattal túlsúlyba került, annak következtében, hogy a Dasnakcutjun pártnak[4], az örmény-félszocialistáknak igen nagy része átállott velünk szemben az ő oldalukra. (Olvassa a sürgönyt.)

„Július 26-án az adzsikabuli osztag Korganov népbiztos parancsára visszavonult Adzsikabultól az aljati állásokhoz. Miután a semaha-i osztag elvonult Semahából és Marazából, az ellenség támadást intézett a Pirszagat folyócska völgye mentén. Az első összecsapásra az előváddal Kubala falunál került sor.

Ezzel egyidejűleg Kura felől, délről, nagyszámú lovasság kezdett előnyomulni Pirszagat állomás felé. Ilyen helyzetben Adzsikabul állomás megtartása azt követelte volna, hogy minden rendelkezésre álló erőt három oldalra osszanak szét, Adzsikabultól nyugatra, a Navagi-Pirszagat völgytől északra és délre. A frontnak ez a hosszú vonala megfosztott volna bennünket a tartalékoktól és lovasság híján nem tette volna lehetővé, hogy lesujtsunk az ellenségre, sőt nehéz helyzetbe hozta volna az adzsikabuli csoportot abban az esetben, ha a frontot északról vagy délről áttörik. Tekintetbe véve ezt a körülményt, továbbá a csapatok erejének megóvása érdekében azt a parancsot adták ki, hogy az adzsikabuli osztag vonuljon vissza az aljati állásokhoz. A visszavonulás teljes rendben történt. Az adzsikabuli úton és állomáson a fontos létesítményeket, valamint a petróleum- és olajtartályokat felrobban-

tótták. Dagesztánban az általános támadással kapcsolatban az ellenfél mozgolódik. Július 24-én az ellenség nagy csapatokkal négy irányban támadott. Huszonnégyórás ütközet után elfoglaltuk az ellenfél lövészárkait, az ellenség szétszóródott az erdőben, az éjszaka megakadályozta a további üldözést. Július 24-én Surából ránk nézve sikeres kimenetelű ütközetekről érkezett hír, a hadműveletek színhelye a város környéke, az ellenség kitartóan, szervezett akciókat hajt végre, az ellenség erőit volt dagesztán tisztek vezénylik, a surai hadműveletekben tevékenyen részt vesznek a dagesztán parasztok.

Bakuban a jobboldali pártok felbátorodtak és erélyes agitációt indítottak az angolok behívása mellett. Az agitációt teljes erejéből támogatja a hadsereg parancsnoki kara és ez átterjed a frontkötelékekre is. Az angolbarát agitáció dezorganizálta a hadsereget. A legutóbbi időben az angol orientációnak nagy sikere volt a kétségbeesett és elgyötört tömegek körében.

A jobboldali pártok hazug provokációs tevékenységének hatására a káspitengeri hadiflotta az angolokra vonatkozólag több egymásnak ellentmondó határozatot hozott. Félrevezették az angol bérencek és az önkéntes ügynökök, s a legutóbbi időkig vakon hitt az angol támogatás őszinteségében.

A legfrissebb hírek arról szólnak, hogy az angolok Perzsiában előrenyomultak, és elfoglalták Restet (Giljan). Restben az angolok 4 napig harcoltak Kucsuk kánnal és a hozzá csatlakozott német-török bandákkal, melyeknek élén a Bakuból elmenekült musszavatisták álltak. A resti csata után az angolok tőlünk kértek segítséget, de perzsiai megbízottaink a segítséget megtagadták. Restben győztek az angolok. De Perzsiában alig van haderejük. Kiderült, hogy Enzeliben mindössze 50 főnyi csapatuk van. Kevés a benzinük és benzinért gépkocsikat kínálnak. Benzin nélkül nem nyomulhatnak előre.

Július 25-én a Szovjet ülésén ismét megvitatták a politikai és a katonai helyzetet, és a jobboldali pártok felvetették az angolok kérdését. Saumjan elvtárs, Kaukázus rendkívüli megbízottja, az V. Szovjetkongresszus határozatára és Sztálinnak a Központi Népbiztosok Tanácsa nevében küldött táviratára hivatkozva kijelentette, hogy az angolok behívását megengedhetetlennek tartja és követelte, hogy az angolok behívásának a kérdését vegyék le a napirendről. Saumjan elvtárs követelését jelentéktelen szótöbbséggel elvetették, ami ellen Saumjan elvtárs, mint a központi hatalom képviselője, határozott tiltakozást jelentett be. Meghallgatták a fronton járt küldöttek jelentését. A jobboldali eszerek, jobb-

oldali dasnakok és mensevikek 259 szavazattal — a bolsevikok, baloldali eszerek és baloldali dasnakok 236 szavazatával szemben — szótöbbséggel elfogadták azt a határozatot, hogy behívják az angolokat és kormányt alakítanak mindazokból a szovjet pártokból, amelyek elismerik a Népbiztosok Tanácsának a hatalmát. A határozatot a baloldal élesen elítélte. Saumjan kijelentette, hogy véleménye szerint a határozat elfogadása gyalázatos árulás és rút hálátlanság az oroszországi munkásokkal és parasztokkal szemben, és hogy ő mint a központi hatalom képviselője, minden felelősséget elhárít magáról a határozat elfogadásával kapcsolatban. A bolsevik, a baloldali eszer és a baloldali dasnak frakció nevében az a bejelentés hangzott el, hogy a koalíciós kormányba nem lépnek be, és hogy a Népbiztosok Tanácsa lemond. Saumjan elvtárs a három baloldali frakció nevében kijelentette, hogy az a hatalom, amely az imperialista angolok behívásával a gyakorlatban szakított az oroszországi Szovjethatalommal, Szovjet-Oroszországtól semmiféle támogatást sem fog kapni. A helyi Szovjet, amely behívta az angolokat, áruló politikája miatt elvesztette Oroszországot és a Szovjethatalmat támogató pártokat.

A jobboldali pártok körében teljes a fejetlenség a Népbiztosok Tanácsának lemondása miatt. A kerületekben és a fronton a hangulat hirtelen megváltozott, amikor értesültek a helyzet alakulásáról. A tengerészek megértették, hogy voltaképpen az történt, hogy árulók félrevezették őket az Oroszországgal való szakítás és a Szovjethatalom megsemmisítése céljából. A tömegek más szemmel kezdik nézni az angolokat. Tegnap a Népbiztosok Tanácsának lemondásával kapcsolatban a Végrehajtó Bizottság rendkívüli ülést tartott. Elhatározták, hogy amíg a Szovjet július 31-i ülésén a hatalom kérdése meg nem oldódik, valamennyi népbiztos a helyén marad és továbbra is végzi azt a munkát, amelyet eddig végzett. A Végrehajtó Bizottság elhatározta, hogy sürgős rendszabályokat léptet életbe az érlelődő ellenforradalom elleni küzdelem érdekében. Az ellenség munkáját az angol-francia pártok cégére alatt folytatja. A Bakui Népbiztosok Tanácsának Sajtóirodája."

Amint állandóan tapasztalhatják a mi frakcióinkban is, amelyek ugyan szocialistáknak nevezik magukat, de sohasem szakították meg a kapcsolatot a burzsoáziával, ott is amellett foglaltak most állást, hogy angol csapatokat hívnak Baku védelmére[6]. Mi már nagyonis jól tudjuk, mit jelent imperialista csapatok behívása

a Szovjet Köztársaság védelmére. Mi tudjuk, mi volt ez a meghívás, amely a burzsoáziától, az eszerek egy részétől és a mensevikektől indult ki. Mi tudjuk, mi volt ez a meghívás, amely a tifliszi, grúziai mensevik vezetőktől indult ki.

Most megállapíthatjuk, hogy az egyetlen párt, amely nem hívott be imperialistákat és nem lépett velük rablószövetségre, hanem csupán visszavonult akkor, amikor a betolakodók támadták, ez az egyetlen párt a bolsevik kommunista párt volt. (T a p s.) Tudjuk, hogy a Kaukázusban kommunista elvtársaink helyzete különösen nehéz volt, mert mindenütt elárulták őket a mensevikek, akik szoros szövetségre léptek a német imperialistákkal, persze Grúzia függetlensége védelmének ürügyén.

Önök jól tudják mindannyian, hogy Grúziának ez a függetlensége merő szemfényvesztéssé lett, — valójában ez Grúzia megszállása és teljes meghódítása a német imperialisták által, a német szuronyok szövetsége a mensevik kormánnyal a bolsevik munkások és parasztok ellen, és ezért ezerszeresen igazuk volt bakui elvtársainknak, akik, bár egyáltalán nem hagyták figyelmen kívül a veszélyes helyzetet, így okoskodtak: mi sohasem elleneznénk egy imperialista hatalommal való békét annak a feltételnek az alapján, hogy átengedjük nekik területünk egy részét, ha ez nem volna katasztrófa ránk nézve, ha ez nem kötné meg csapatainkat a betolakodók szuronyaival kötött szövetséggel, és nem fosztana meg bennünket attól a lehetőségtől, hogy átalakító szocialista tevékenységünket folytassuk.

Ha viszont a kérdés úgy áll, hogy az angoloknak állítólag Baku védelmére való behívásával olyan hatalmat hívnak be, amely most egész Perzsiát felfalta és régóta arra készül, hogy katonai erejével elfoglalja a Kaukázus déli részét, vagyis kiszolgáltatják magukat az angol-francia imperializmusnak, — ez esetben egy pillanatig sem kétkedhetünk vagy ingadozhatunk abban a tekintetben, hogy akármilyen nehéz is bakui elvtársaink helyzete, ők az ilyen békekötés visszautasításával olyan lépést tettek, amely egyedül méltó azokhoz, akik nem szavak-

ban, hanem valójában szocialisták. A bakui elvtársak részéről az egyedül helyes lépés az angol-francia imperialistákkal való bármilyen megegyezés határozott visszautasítása volt, mert nem lehet az imperialistákat behívni anélkül, hogy az önálló szocialista hatalmat, ha csak egy elvágott területen is, az imperialista háború rabszolgájává ne tennők.

Ezért semmi kétségünk sincs abban a tekintetben, hogy mi a jelentősége a bakui eseménynek az események egész láncolatában. Tegnap értesültünk arról, hogy a középázsiai városok egy részét ellenforradalmi felkelés kerítette hatalmába, s ebben nyilvánvalóan része van az angoloknak, akik Indiában szilárdan megvetették a lábukat, és, miután teljesen alávetették maguknak Afganisztánt, már régen támaszpontot létesítettek maguknak gyarmati birtokaik kiterjesztése, a nemzetek elnyomása, valamint Szovjet-Oroszország megtámadása céljából. És most, amikor ezeket az egyes láncszemeket már világosan látjuk, köztársaságunk jelenlegi katonai és általános stratégiai helyzetének képe teljesen kialakult. Murman északon, a csehszlovák front keleten, Turkesztán, Baku és Asztrahán délkeleten — látjuk, hogy az angol-francia imperializmus kovácsolta gyűrűnek majd mindegyik láncszeme összekapcsolódott.

Most nagyon jól látjuk, hogy a földbirtokosok, a tőkések és a kulákok, akik valamennyien lángoló gyűlöletet éreznek a Szovjethatalom iránt, — s ez az ő részükről persze érthető — most itt is akcióba léptek, majdnem ugyanolyan formákban, mint amilyenekben az ukrajnai és más, Oroszországtól elszakított vidékeken élő földbirtokosok, tőkések és kulákok. Az angol-francia imperializmus lakájaiként hajlandók voltak mindenre, hogy bármi áron, minden lehetőt megtegyenek a Szovjethatalom ellen. Magában Oroszországban nem találtak elég erőt ehhez és elhatározták, hogy nem elégszenek meg szavakkal, felhívásokkal, Martov úrék szellemében, hanem hathatósabb harci módszerekhez, katonai akciókhoz folyamodtak. Erre a körülményre kell önöknek a legjobban felfigyelniök; erre kell összpontosítanunk egész agitációnkat, az egész propagandát,

és ennek megfelelően kell áthelyeznünk egész szovjet munkánk súlypontját.

Alapvető tény az, hogy most nem a német koalíciónak, hanem a másiknak, az angol-francia koalíciónak imperialista erői működnek, s ez elfoglalta a terület egy részét és arra támaszkodik. Ha eddigelé a földrajzi viszonyok gátolták ezt a koalíciót abban, hogy Oroszország ellen közvetlen támadást intézzen, most az angol-francia imperializmus — amely már négy éve vérrel áztatja az egész világot, hogy az egész világon uralkodhasson — kerülő úton közvetlenül támadta meg Oroszországot, hogy megfojtsa a Szovjet Köztársaságot és hogy Oroszországot beletaszítsa az imperialista háborúba. Az elvtársak nagyon jól tudják, hogy az Októberi Forradalom kezdetétől fogva legfőbb célként azt tűztük magunk elé, hogy megszüntessük az imperialista háborút, de sohasem ringattuk magunkat olyan illúziókban, hogy bármelyik egyedülálló ország proletariátusának és forradalmi tömegeinek az erejével — bármilyen hősiesek is, bármilyen szervezettek és fegyelmezettek is ezek a tömegek —, hogy egyetlen ország proletariátusának az erejével meg lehet dönteni a nemzetközi imperializmust, — ezt csak valamennyi ország proletariátusának együttes erőfeszítésével lehet megtenni.

De mi elértük azt, hogy az egyik országban megszakítottunk minden kapcsolatot az egész világ tőkéseivel. A mi kormányunkat egyetlen szál sem fűzi és sohasem is fogja fűzni semmiféle imperialistákhoz, bármilyen úton haladjon is tovább a mi forradalmunk. Elértük azt, hogy az imperializmus elleni forradalmi mozgalom hatalmunk fennállásának 8 hónapja alatt óriási lépést tett előre, és hogy az imperializmus egyik legfőbb központjában, Németországban, 1918 januárjában a dolgok odáig fejlődtek, hogy fegyveres összetűzésre és e megmozdulás vérbefojtására került sor. Mi megtettük a mi forradalmi kötelességünket, ahogy egyetlen országban egyetlen forradalmi kormány sem tette meg, megtettük nemzetközi méretekben, világméretekben, de nem ámítottuk magunkat azzal, hogy ezt el lehet érni egyetlen ország erejével. Tudtuk, hogy erőfeszítéseink elkerülhe-

tetlenül a világforradalomhoz vezetnek, és hogy az imperialista kormányok által megkezdett háborút nem lehet befejezni ezeknek a kormányoknak az erejével. Csakis az egész proletariátus erőfeszítésével lehet befejezni, és a mi feladatunk, amikor mint proletár kommunista párt hatalomra jutottunk abban az időpontban, amikor a többi országban még megmaradt a kapitalista burzsoá uralom, — a mi legközvetlenebb feladatunk az volt, ismétlem, hogy megtartsuk ezt a hatalmat, a szocializmusnak ezt a fáklyáját, azért, hogy továbbra is minél jobban szítsa a szocialista forradalom elharapózó tüzét.

Ez a feladat mindenütt rendkívül nehéz volt, és hogy ezt a feladatot megoldottuk, annak köszönhetjük, hogy a proletariátus igenis a szocialista forradalom vívmányait védelmezte. Ez a feladat különösen súlyos és válságos helyzetet idézett elő, minthogy a szocialista forradalom, a szó tulajdonképpeni értelmében, még egy országban sem kezdődött meg, bár olyan országok, mint Olaszország és Ausztria, hasonlíthatatlanul közelebb kerültek hozzá. De mivel még mindig nem kezdődött meg, az angol-francia imperializmus, és ennélfogva a világimperializmus újabb sikereinek vagyunk tanúi. Nyugaton a német imperializmus továbbra is ott áll mint imperialista hódító katonai hatalom, Oroszország északkeleti és déli részén viszont az angol-francia imperializmus számára lehetővé vált, hogy erősödjék, s szemléltetően, kézzelfoghatóan bebizonyítja nekünk, hogy ez a hatalom kész arra, hogy Oroszországot ismét belesodorja az imperialista háborúba; kész arra, hogy elnyomja Oroszországot, az önálló szocialista államot, amely szocialista munkáját és propagandáját olyan méretekben folytatja, amilyeneket eddig nem látott a világ. Az angol-francia imperializmus ezzel szemben nagy sikert aratott, és miután körülzárt bennünket gyűrűjével, minden erőt arra összpontosított, hogy eltiporja Szovjet-Oroszországot. Mi nagyon jól tudjuk, hogy az angol-francia imperializmusnak ez a sikere elválaszthatatlanul összefügg az osztályharccal.

Mindig mondottuk — és a forradalmak igazolják ezt —, hogy amikor a gazdasági hatalomnak, a kizsák-

mányolók hatalmának az alapjai forognak veszélyben, mikor veszélyben forog az ő tulajdonuk, amelynek révén munkások és parasztok tízmillióinak a munkájával rendelkeznek, amely lehetővé teszi a földbirtokosoknak és a tőkéseknek, hogy meggazdagodjanak, — amikor, mondom, a tőkések és a földbirtokosok magántulajdona forog veszélyben, akkor megfeledkeznek a hazaszeretetről és a függetlenségről hangoztatott valamennyi frázisukról. Nagyon jól tudjuk, hogy a kadetok, a jobboldali eszerek és a mensevikek az imperialista hatalmakkal kötött szövetség dolgában, a rablószerződések megkötése dolgában, a haza angol-francia imperialistáknak való elárulásában rekordot döntöttek. A példa erre — Ukrajna és Tiflisz. A mensevikek, a jobboldali eszerek szövetsége a csehszlovákokkal elég sokatmondó ebből a szempontból. És a baloldali eszerek akciója, akik azt agyalták ki, hogy az Oroszországi Köztársaságot háborúba sodorják a jaroszlavli fehérgárdisták kedvéért[6], elég világosan mutatja, hogy a burzsoázia, ha osztályprofitja forog kockán, eladja a hazát és kalmár paktumot köt népe ellen bármilyen idegenekkel. Ezt az igazságot az orosz forradalom története újra meg újra bebizonyította azok után, hogy a forradalom több mint százéves története megmutatta nekünk, hogy ez — törvénye az osztályérdekeknek, a burzsoázia osztálypolitikájának, minden időben és minden országban. Ezért egy cseppet sem meglepő, hogy a Szovjet Köztársaság nemzetközi helyzetének mostani kiéleződése kapcsolatban van az országon belüli osztályharc kiéleződésével.

Sokszor mondottuk, hogy ebből a szempontból, az élelmezési válság kiéleződése szempontjából, az új termés betakarítása előtti időszak a legnehezebb. Oroszországra lesujtott az éhség ostora, az éhínség hallatlanul fokozódott, mert az imperialista rablóknak éppen az a terve, hogy elvágják Oroszországtól a gabonatermő vidékeket. Ebben a tekintetben törekvéseik teljesen helyes számításokon alapulnak és lényegük az, hogy éppen a gabonatermő határvidékeken biztosítsanak maguknak társadalmi osztálytámaszt, találjanak olyan vidékeket, ahol a kulákok, a gazdag parasztok a hangadók, akik

megszedték magukat a háborún, akik más munkájából, a szegények munkájából élnek. Önök tudják, hogy ezek az elemek tíz- és százezer rubeleket halmoztak fel és hogy óriási gabonakészleteik vannak. Önök tudják, hogy ezek az emberek, akik megszedték magukat a nép nyomorán, akiknek annál több módjuk volt arra, hogy fosztogassanak és növeljék a hasznukat, minél jobban nyomorgott a nép a fővárosban, — ezek a kulákelemek jelentették Oroszországban az ellenforradalmi mozgalom legfőbb és legkomolyabb támaszát. Az osztályharc itt eljutott legmélyebb gyökeréhez. Nem maradt egyetlen falu sem, ahol a falusi szegényparasztság és a középparasztság egy része, amelynek nincs gabonafeleslege, amely azt már rég felélte, amely a spekulációban nem vett részt — ahol a dolgozóknak ezen óriási többsége ne vívna osztályharcot a kulákok jelentéktelen csoportja ellen; ez az osztályharc minden faluba behatolt.

Amikor mi meghatároztuk politikai terveinket és kibocsátottuk rendeleteinket — a jelenlevők túlnyomó többsége persze ismeri ezeket —, amikor, ismétlem, a falusi szegénység szervezésére vonatkozó rendeleteket[7] megírtuk és életbeléptettük, világosan láttuk, hogy az egész forradalom legdöntőbb és legalapvetőbb kérdéséről, a legdöntőbb és legalapvetőbb kérdésről, a hatalom kérdéséről van szó, arról, hogy a hatalom a proletariátus kezében lesz-e, hogy a proletariátus maga mellé tudja-e állítani az egész falusi szegénységet, amellyel semmiféle nézeteltérése sincs, meg tudja-e nyerni magának a parasztokat, akiktől semmiféle véleménykülönbség nem választja el, és egyesíti-e majd ezt az egész tömeget, amely szét van szórva, el van szigetelve, szét van forgácsolva a falvakban — ebben a tekintetben alacsonyabb fokon áll, mint a városi munkás —, egyesíti-e a másik tábor, a földesurak, az imperialisták és a kulákok tábora ellen?

S a falusi szegényparasztság szemünk láttára rendkívüli gyorsasággal kezdett tömörülni. Azt mondják, hogy a forradalom tanít. Az osztályharc a gyakorlat alapján valóban megtanít arra, hogy ha bármely párt álláspontjában bármiféle hazugság van, ez ezt a pártot azonnal arra a helyre állítja, amelyet megérdemel. Világ-

gosan láttuk a baloldali eszerek pártjának politikáját, akik jellemtelenségük és ostobaságuk folytán éppen abban a pillanatban tántorodtak meg, amikor az élelmezési kérdés olyan éles formában vetődött fel, és a baloldali eszerek pártja eltűnt mint párt, mert báb lett a jaroszlavli fehérgárdisták kezében. (T a p s.)

Elvtársak, az osztályharcnak ez az élelmezési válsággal összefüggő kiéleződése, éppen akkor, amikor az új termés bősége már világosan látható, de ehhez a termés hez nem lehet hozzájutni, és akkor, amikor a kínzó éhségtől szenvedő petrográdi és moszkvai lakosokat lázítják a kulákelemek és a burzsoázia, amelyek a legkétségbeesettebb erőfeszítéseket teszik, mert azt mondják: most, vagy soha, — ez a magyarázata annak a felkelési hullámnak, mely egész Oroszországon végighömpölyög. Kitört a jaroszlavli felkelés. És látjuk az angol-francia befolyást; látjuk az ellenforradalmi földbirtokosok és az ellenforradalmi burzsoázia számítását. Ott, ahol felvetődött a gabonakérdés, gátolták a gabonamonopólium megvalósítását, márpedig enélkül szocializmus nem lehetséges. Éppen ez a gabonakérdés az, amely a burzsoáziát szükségképpen összekovácsolja, ebben a burzsoáziának biztosabb támasza van, mint a falusi muzsiknak. A döntő ütközetre a szocializmus erői és a burzsoá társadalom között mindenképpen sor kerül, így vagy amúgy, ma vagy holnap, ezzel vagy egy más kérdéssel kapcsolatban. Bármilyen ingadozás csak az idézőjeles szocialistáknál lehetséges, amilyenek például a mi baloldali eszereink. Ha ebben a kérdésben, ebben az alapvető kérdésben, szocialistáknál ingadozást tapasztalunk, ez azt mutatja, hogy ezek idézőjeles szocialisták, akik egy fabatkát sem érnek. A forradalom az ilyen szocialistákat odajuttatja, hogy valójában egyszerű bábokká lesznek, amelyeket a francia tábornokok rángatnak, olyan bábokká, amelyeknek szerepét a volt baloldali eszer párt volt Központi Bizottsága illusztrálta.

Elvtársak, az angol-francia imperializmus és az orosz ellenforradalmi burzsoázia ezen egyesült erőfeszítésének az eredménye az, hogy most nálunk polgárháború van, amely arról az oldalról indult meg, ahonnan ezt nem min-

denki várta és nem mindenki volt ennek világosan tudatában, s ez a polgárháború a külső háborúval megbonthatatlan egységbe olvadt össze. A kulák felkelés, a csehszlovák lázadás, a murmani akció, — mindezek részei annak az egyetlen háborúnak, amely Oroszországra tör. Mi az egyik oldalon kitörtünk a háborúból, úgy, hogy óriási veszteséget szenvedtünk, hihetetlenül súlyos békét kötöttünk, tudtuk, hogy erőszakos békét kötünk, de azt mondottuk, hogy tudjuk majd folytatni propagandánkat és építésünket, és ezzel bomlasztjuk az imperialista világot. Ezt meg tudtuk tenni. Németország most tárgyalásokat folytat arról, hogy hány milliárdot vegyen el Oroszországtól a breszti béke alapján, de elismerte mindazokat az államosításokat, amelyeket nálunk a június 28-i dekrétum[8] alapján végrehajtottak. Németország nem firtatta, mi a helyzet a föld magántulajdonával a köztársaságban, ezt hangsúlyozni kell annak a párját ritkító hazugságnak ellensúlyozására, amelyet Szpiridonova és a baloldali eszerek hozzá hasonló vezetői terjesztettek, amely hasznára vált a földbirtokosoknak és amelyet most a feketeszázak legsötétebb és legfejletlenebb elemei szajkóznak; ezt a hazugságot meg kell cáfolni és le kell leplezni.

A valóságban, bármennyire súlyos is ránk nézve a béke, kiharcoltuk országunkban a szabad szocialista építést és ezen az úton olyan lépéseket tettünk, amelyekről most tudomást szerez Nyugat-Európa és amelyek hasonlíthatatlanul hathatósabb propagandaanyagot jelentenek, mint amilyennel azelőtt rendelkeztünk.

Mármost úgy áll a dolog, hogy amikor az egyik oldalon kikerültünk az egyik koalícióval viselt háborúból, tüstént tapasztaltuk az imperializmus támadását a másik oldalon. Az imperializmus világjelenség, harc az egész világ, az egész föld felosztásáért és a rablók egyik vagy másik csoportjának való alárendeléséért. Most a rablók másik, angol-francia csoportja veti ránk magát, mondván: mi újra háborúba sodrunk benneteket. Az ő háborújuk a polgárháborúval egységes egészbe olvad össze, és ez a fő oka a jelenlegi helyzet nehézségeinek, amikor ismét előtérbe került a katonai kérdés, a hadiesemények

kérdése, mint a forradalom legfőbb, alapvető kérdése. Ez az oka minden nehézségnek, mert a nép úgy belefáradt a háborúba, úgy el van csigázva a háborútól, mint még soha. A háború által a végsőkig elgyötört, elcsigázott orosz nép állapotát olyan ember állapotával hasonlíthatjuk össze, akit félholtra vertek, akitől sem energia megnyilvánulását, sem munkaképesség megnyilvánulását nem várhatjuk. Így ez a csaknem négyéves háború, amely rárontott arra az országra, melyet kifosztott, elgyötört, tönkretett a cárizmus, az önkényuralom, a burzsoázia és Kerenszkij, természetesen számos oknál fogva az orosz népben is útálatot keltett, s a legfőbb forrása volt azoknak az óriási nehézségeknek, amelyeket átélünk.

Másrészt, az események ilyen fordulata elkerülhetetlenül a szóbanforgó háborúra vezetett. Újra háborúba keveredtünk, benne vagyunk a háborúban, és ez nemcsak polgárháború — a kulákokkal, a földbirtokosokkal, a tőkésekkel, akik most egyesültek ellenünk —, most már az angol-francia imperializmus áll szemben velünk; még nem képes arra, hogy seregeket vonultasson fel Oroszország ellen, gátolják ebben a földrajzi viszonyok, de mindennel, amivel csak tudja, millióival, diplomáciai kapcsolataival és hatalmával segíti ellenségeinket. Mi hadiállapotban vagyunk, és ebből a háborúból módunkban van győztesen kikerülni; de itt az egyik legnehezebben leküzdhető ellenfél ellen kell harcolnunk: a háborúba való belefáradás, a háború iránti gyűlölet és útálat ellen kell harcolnunk; ezt az állapotot le kell küzdenünk, mert másként nem oldjuk meg azt a kérdést, amely akaratunktól független, — a katonai kérdést. Az ország ismét háborúba keveredett, és a forradalom kimenetele most teljes egészében attól függ, hogy ki fog győzni ebben a háborúban, melynek fő képviselői a csehszlovákok, valójában azonban a vezetői, mozgatói, felbujtói — az angol-francia imperialisták. Az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság létének kérdése, az oroszországi szocialista forradalom kérdése lényegében katonai kérdéssé vált. Ez a forrása az óriási nehézségeknek, tekintettel a nép állapotára, amely az imperialista háború

következménye. Feladatunkat teljesen világosan látjuk. Minden csalás óriási kárt okozna; ennek a súlyos igazságnak elleplezése a munkások és a parasztok előtt véleményünk szerint bűn. Ellenkezőleg, hadd ismerje meg ezt az igazságot mindenki, minél világosabban és minél plasztikusabban.

Bizony, voltak nálunk esetek, hogy csapataink vétkes gyengeségről tettek tanuságot, például amikor Szimbirszket bevették a csehszlovákok, s a mieink visszavonultak. Tudjuk, hogy a csapatok belefáradtak a háborúba, útálják a háborút, de természetes és elkerülhetetlen az is, hogy amíg az imperializmus nem szenvedett vereséget világméretekben, addig kísérleteket fog tenni arra, hogy Oroszországot imperialista háborúba sodorja, s arra fog törekedni, hogy ezt a háborút vérfürdővé változtassa. Akár akarjuk, akár nem, így vetődik fel a kérdés: háborúba keveredtünk, és a forradalom sorsát ennek a háborúnak a kimenetele dönti el. Ez legyen alfája és omegája agitációnknak, egész politikai, forradalmi és átalakító tevékenységünknek. Rövid idő alatt nagyon sokat tettünk, de mindent végig kell vinni. Tevékenységünket teljes egészében alá kell rendelnünk annak a kérdésnek, amelytől most a forradalom sorsa és kimenetele, az orosz és a nemzetközi forradalom sorsa függ. Persze, a világimperializmus ebből a háborúból nem kerül ki a forradalmak sorozata nélkül; másként, mint a szocializmus végleges győzelmével ez a háború nem fog befejeződni. De a mi feladatunk most az, hogy a szocializmusnak ezt az erejét, ezt a szocialista fáklyát, a szocializmusnak ezt a forrását, amely tevékenyen kihat az egész világra, támogassuk, megvédjük és fenntartsuk; ez a feladat, az események jelenlegi állása mellett, katonai feladat.

Nemegyszer éltünk át ilyen helyzetet, és sokan azt mondották, hogy akármilyen súlyos árat fizettünk is a békéért, akármennyi áldozatot követelt is tőlünk, akárhogy igyekszik is az ellenség azon, hogy újabb meg újabb területeket vegyen el tőlünk, egyelőre Oroszország mégis, mindennek ellenére, békében él és megszilárdíthatja szocialista vívmányait. Ezen az úton még tovább is jutottunk, mint ahogy sokan közülünk elképzelték volna. Például a

mi munkásellenőrzésünk jelentékenyen eltér azoktól a formáktól, amelyek kezdetben kialakultak, és jelenleg ott tartunk, hogy kialakul a közigazgatás szocialista rendje. Nagy utat tettünk meg gyakorlati munkánkban. Az ipar igazgatása már teljesen a munkások kezében van nálunk, de a körülmények nem tették lehetővé, hogy békésen folytassuk ezt a munkát; ismét hadiállapotba kényszerítettek minket, és meg kell feszítenünk minden erőnket és mindenkit fegyverbe kell szólítanunk. Szégyen lenne, ha a kommunisták soraiban valami ingadozást tapasztalnánk ebben a kérdésben.

A parasztok között tapasztalható ingadozás nem lep meg bennünket. A paraszti tömegek nem járták ki az élet olyan iskoláját, amilyet kijárt a proletariátus, amely évtizedeken keresztül hozzászokott ahhoz, hogy a tőkésben osztályellenségét lássa, és amely értett ahhoz, hogy összekovácsolja erejét a tőkés elleni harcra. Tudjuk, hogy a parasztok ezt az egyetemet nem járták ki. Volt idő, amikor együtt haladtak a proletariátussal, most az ingadozás időszakát figyelhetjük meg náluk, amikor a paraszti tömegek két részre szakadnak. Számos esetről tudunk, amikor a kulákok a parasztoknak a szabott árnál olcsóbban adják el a gabonát azért, hogy úgy tüntessék fel a dolgot, mintha a kulákok a parasztok érdekeit védenék. Mindez nem lep meg bennünket; de a kommunista munkás nem fog meginogni, a munkástömegek rendületlenül kitartanak, és ha a parasztság kulák beállítottságú, erre könnyen találunk magyarázatot. Ott, ahol nincsenek bolsevikok és a csehszlovák hatóságok diktálnak, a következő jelenséget figyeltük meg: kezdetben a csehszlovákokat szinte felszabadítókként fogadják, ámde ennek a burzsoáziának néhányhetes uralma után hatalmas fordulat következik be a csehszlovákok ellen a Szovjethatalom javára, mert a parasztok kezdik megérteni, hogy a kereskedelem szabadságáról és az Alkotmányozó Gyűlésről pufogtatott frázisok mind csak egyet jelentenek: a földbirtokosok és tőkések hatalmát.

A mi feladatunk az, hogy még jobban összekovácsoljuk a proletariátus sorait és olyan szervezetet létesítsünk, hogy a legközelebbi hetekben mindent a katonai kérdés

megoldásának szentelhessünk. Mi most az angol-francia imperializmus ellen harcolunk és minden ellen, ami Oroszországban burzsoá, kapitalista, ami megfeszíti erejét, hogy meghiúsíthassa a szocialista forradalom egész ügyét és belesodorjon bennünket a háborúba. Az a helyzet, hogy a munkások és a parasztok valamennyi vívmánya forog kockán. Biztosak lehetünk abban, hogy a proletariátus nagy tömegei rokonszenvezni fognak velünk és támogatnak majd bennünket, a veszélyt teljes egészében elhárítjuk, s a proletariátus újabb osztagai fognak felsorakozni osztályuk védelmére, a szocialista forradalom megmentésére. A kérdés most úgy van feltéve, hogy a küzdelemnek két fő súlypontja van, az egyéb alapvető pártkülönbségek a forradalom tüzében mind feloldódtak. A baloldali eszer, aki fokozottan hangsúlyozza, hogy ő baloldali, aki forradalmi frázisok mögé bújik, valójában pedig felkel a Szovjethatalom ellen, — ugyancsak a jaroszlavli fehérgárdisták bérence, így ítéli meg a történelem, ez a szerepe a forradalmi harcban! A küzdőporondon most csak két osztály van: az osztályharc a dolgozók érdekeit védő proletariátus és azok között folyik, akik a földbirtokosok és a tőkések érdekeit védik. Az Alkotmányozó Gyűlésről, a független államról stb. pufogtatott frázisokat, amelyekkel az öntudatlan tömegeket próbálják félrevezetni, a csehszlovák mozgalomnak és a kaukázusi mensevikek mozgalmának a tapasztalatai leleplezték. Mind e frázisok mögött ugyanazok a földbirtokos és tőkés erők állanak, és ugyanúgy, ahogy a német okkupáció a földbirtokosokat és tőkéseket juttatja hatalomra, azokat juttatja hatalomra a csehszlovák felkelés is. Ezért folyik a háború!

Elvtársak! A proletariátusnak még szorosabbra kell zárnia sorait, és példát kell mutatnia ebben a harcban a szervezettségre és a fegyelemre. Oroszország továbbra is az egyetlen olyan ország, amely minden kapcsolatot megszakított az imperialistákkal. Igaz, vérzünk ezekből a súlyos sebekből. Visszavonultunk az imperialista fenevad elől, úgy, hogy időt nyertünk, s közben hol itt, hol ott mértünk rá egyes csapásokat, de mi, mint Szocialista Szovjet Köztársaság, megőriztük önállóságunkat. Miközben folytattuk szocialista munkánkat, hadba szálltunk az egész

világ imperializmusa ellen, és ez a harc érthetőbbé válik az egész világ munkásai számára, és fokozódó felháborodásuk egyre közelebb hozza az eljövendő forradalmat. Éppen azért folyik a harc, mert a mi köztársaságunk az egyetlen ország a világon, amely nem haladt egy sorban az imperializmussal, nem engedte, hogy emberek millióit lemészárolják a franciák vagy a németek világuralma érdekében. A mi köztársaságunk az egyetlen ország, amely erőszakos és forradalmi úton kilépett az imperialista világháborúból, az egyetlen, amely magasra emelte a szocialista forradalom zászlaját, de újra imperialista háborúba akarják sodorni, újra a frontra akarják kényszeríteni. Csak harcoljanak a csehszlovákok a németekkel, válasszon az orosz burzsoázia, döntse el Miljukov azt a kérdést, akár Szpiridonovával és Kamkovval egyetértésben, hogy melyik imperialista csoporttal akar együtthaladni. Mi azonban kijelentjük, hogy ahhoz, hogy ennek a kérdésnek az eldöntését meggátoljuk, késznek kell lennünk életünk feláldozására, mert az egész szocialista forradalom megmentéséről van szó. (T a p s.) Tudom, hogy Szarátov, Szamára és Szimbirszk kormányzóság parasztjai körében, akiknél a leginkább volt tapasztalható a fáradtság és a háborúzásra való képtelenség, fordulat észlelhető. Ezek, miután átélték a kozákok és a csehszlovákok betörését, és a gyakorlatban próbálták ki, hogy mit jelent az Alkotmányozó Gyűlés vagy mit jelentenek az ilyen jelszavak: le a breszti békével, megértették, hogy mindez arra vezet, hogy visszatér a földbirtokos, a tőkés felül a trónra, — és most a Szovjetek hatalmának legszenvedélyesebb védelmezőivé válnak. Egy pillanatig sem kételkedem abban, hogy a forradalom élén haladó petrográdi és moszkvai proletártömegek megértik a helyzetet, megértik, milyen rettenetes perceket élünk most át és még elszántabban fognak fellépni, s a proletariátus mind az angol-francia, mind a csehszlovák támadást visszaveri a szocialista forradalom érdekében. (T a p s.)

Megjelent 1919-ben, „Az Ötödik Szovjetkongresszus által választott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság. Gyorsírói jegyzet" c. könyvben, Moszkva.

BESZÉD A KORMÁNYZÓSÁGI SZOVJETEK ELNÖKEINEK KONGRESSZUSÁN[9], 1918 JÚLIUS 30-ÁN

UJSÁGTUDÓSITÁS

Elvtársak! Önöknek közigazgatási munkával kell foglalkozniok, melynek nálunk a Népbiztosok Tanácsában döntő jelentősége van. Egészen természetes, hogy sok nehézséggel kell majd megküzdeniök. A legtöbb kormányzósági végrehajtó bizottságban megfigyelhető, hogy a tömegek, végre valahára, maguk fognak hozzá a kormányzás munkájához. A nehézségek persze elkerülhetetlenek. Az egyik legfőbb fogyatékosság az volt, hogy a munkások közül még kevés gyakorlati funkcionáriust emeltünk ki. De sohasem volt szándékunkban, hogy a régi gépezetet alkalmassá tegyük az újfajta igazgatásra, és nem sajnáljuk, hogy a régi felszámolása folytán ilyen nehézségek árán kell mindent újra felépítenünk. A munkás-paraszt tömegeknek nagyobb építő tehetségük van, mint várhattuk volna. Mi éppen azt tartjuk a forradalom érdemének, hogy elseperte a régi igazgatási gépezetet, de ugyanakkor tudatában kell lennünk annak, hogy a tömegek legfőbb fogyatékossága, hogy bátortalanok és nincs kedvük ahhoz, hogy maguk vegyék kezükbe a munkát.

Néhány kormányzósági Szovjetben eddig rendetlenséget tapasztaltunk; most viszont a munkát egyre jobban szervezik, úgyhogy sok helyről olyan hírek érkeznek, hogy a munka során semmiféle félreértés és összeütközés nem merül fel. Az orosz forradalom, bár csak 8 hónap telt el, bebizonyította, hogy az új osztály, mely a kormányzást kezébe vette, képes arra, hogy megbirkózzék ezzel a feladattal. Az igazgatási gépezet, noha hiány van funkcionáriusokban, mindjobban rendbejön. Építésünk még olyan stádiumban van, hogy nyilvánvaló eredmények nem lát-

hatók, amire az ellenség gyakran hivatkozik is; mindamellett már sokat tettünk. A rendkívüli nehézségek ellenére is megvalósul az, hogy a föld és a gyárak a dolgozók kezébe kerülnek, megvalósul az árucsere és az élelmiszerellátás. A dolgozó tömegeket feltétlenül önálló munkára kell mozgósítani a szocialista állam vezetése és építése terén. Csak a gyakorlat győzi meg a tömegeket arról, hogy a régi kizsákmányoló osztálynak mindörökre vége.

Legfontosabb, halaszthatatlan feladatunk — az igazgatás, a szervezés és az ellenőrzés. Ez hálátlan munka és nincs látszata, de a munkások és a parasztok gazdasági és igazgatási képességei éppen ebben a munkában fognak egyre eredményesebben kibontakozni.

Lenin elvtárs a továbbiakban áttér az új Alkotmányra[10], és rámutat arra, hogy az Alkotmány azt rögzíti le, amit az élet már megvalósított, és hogy a gyakorlati életben való alkalmazása során majd javítjuk és kiegészítjük. Az Alkotmányban az a legfontosabb, hogy a Szovjethatalom véglegesen elhatárolja magát a burzsoáziától azáltal, hogy kirekeszti az államépítésben való részvételből.

A munkás és paraszt tömegek, amelyeket a kormány felszólított az ország igazgatására, és amelyek ebből hosszú ideig ki voltak zárva, nem mondhattak le arról a kívánságukról, hogy saját tapasztalataik alapján építsék az államot. A „minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszó arra vezetett, hogy vidéken saját hibáik árán akarták megszerezni az államépítéshez szükséges tapasztalatokat. Ez az átmeneti időszak szükséges volt és hasznosnak mutatkozott. Ebben az önállósági törekvésben sok volt az egészséges és jó elem, abban az értelemben, hogy alkotásra törekedtek. A Szovjet Alkotmány lerögzítette a járási hatóság viszonyát a kerületi hatósághoz, a kerületi hatóságét a kormányzósághoz és ez utóbbiét a központhoz.

Lenin elvtárs a továbbiakban rámutat arra, hogy csak az az építés érdemelheti meg a szocialista építés nevét, amely nagy, általános terv alapján folyik és arra törekszik, hogy a közgazdasági és a gazdasági értékeket egyaránt felhasználja. A Szovjethatalomnak semmiképpen sincs szándékában, hogy csökkentse a helyi hatóságok jelentőségét, s

elfojtsa önállóságukat és kezdeményezésüket. Maga a parasztság is felismerte a tapasztalat alapján, hogy a centralizmust meg kell valósítani.

Az Alkotmány törvénybeiktatásának és életbeléptetésének pillanatától — folytatja Lenin elvtárs — államépítésünkben könnyebb időszak kezdődik. De sajnos, a jelenlegi helyzetben nehezen tudunk közgazdasági, gazdasági és földművelésügyi politikával foglalkozni. Kénytelenek vagyunk mással törődni és egész figyelmünket az alapvető feladatokra — a közélelmezési kérdés megoldására irányítani. A munkásosztály helyzete az éhínség sujtotta kormányzóságokban igazán súlyos. Feltétlenül szükség van arra, hogy így vagy amúgy, de minden erőnket megfeszítsük, hogy leküzdjük az élelmezési nehézségeket és az ezekkel összefüggő bajokat az új termésig.

Ehhez katonai jellegű feladatok is csatlakoznak. Önök tudják, hogy az angol-francia imperializmus által pénzelt és felszított csehszlovák mozgalom félig bekerítette Oroszországot. Azt is tudják, hogy az ellenforradalmi burzsoázia és a kulák parasztság csatlakozik ehhez a mozgalomhoz. Vidékről olyan hírek érkeznek, hogy azok a vereségek, amelyeket az utóbbi időben Szovjet-Oroszország szenvedett, tapasztalati úton meggyőzték a munkásokat és a forradalmi parasztságot arról, hogy az általános ellenőrzésen kívül, az államépítésen kívül katonai téren is szükség van ellenőrzésre.

Bizonyos vagyok benne — fejezi be szavait Lenin elvtárs —, hogy a továbbiakban a dolgok jobban fognak menni. Bizonyos vagyok benne, hogy a kormányzósági végrehajtó bizottságok, amelyek a parasztság segítségével megszervezik a parancsnoki kar fölötti ellenőrzést, megteremtik az erős szocialista hadsereget. A forradalom tanulságai végre megtanították a munkásosztályt és a kizsákmányolt parasztok osztályát arra, hogy feltétlenül fegyvert kell ragadni. A parasztok és a munkások azon kívül, hogy kiharcolták a földet, az ellenőrzést stb., azt is tudatukba vésték, hogy a hadsereget vezetni kell. Ha munkájukat a katonai ügyek terén tervszerűen irányítják, el fogják érni, hogy az a hadsereg, amelyet létrehoztak, teljes mértékben rászolgál majd a szocialista hadsereg névre és sikerrel fog

küzdeni az ellenforradalmi burzsoázia és az imperialisták ellen addig a pillanatig, amikor segítségünkre siet a nemzetközi forradalmi proletariátus. (Lenin elvtárs beszédét az egész kongresszus viharos tapssal fogadja.)

„Izvesztyija VCIK" 161. sz.
1918 július 31.

BESZÉD A VARSÓI FORRADALMI EZRED GYŰLÉSÉN, 1918 AUGUSZTUS 2-ÁN[11]

UJSÁGTUDÓSÍTÁS

(A teremben megjelenik Lenin elvtárs, akit lelkes tapssal fogadnak, majd felcsendülnek az „Internacionálé" hangjai.) Úgy vélem — mondja Lenin elvtárs —, hogy most bennünk, lengyel és orosz forradalmárokban egyaránt csak az a vágy ég, hogy mindent megtegyünk annak érdekében, hogy megvédjük az első hatalmas szocialista forradalom vívmányait, amelyet elkerülhetetlenül más országok forradalmainak hosszú sora fog követni. A nehézséget éppen az okozza számunkra, hogy sokkal előbb kellett akcióba lépnünk, mint a kulturáltabb, civilizáltabb országok munkásainak.

A nemzetközi háborút a nemzetközi tőkének — a rablók két koalíciójának — erői idézték elő. Immár négy esztendeje vérrel áztatják az egész világot, hogy eldöntsék, e két rabló imperializmus közül melyik uralkodjék a földtekén. Érezzük és látjuk, hogy a bűnös háború sem ennek, sem annak a félnek a győzelmével nem végződhet. Mindennap világosabban látható, hogy befejezését nem az imperialistáktól, hanem a győzelmes munkásforradalomtól kell várnunk. És minél nehezebbé válik most a munkások helyzete az egész világon, minél dühödtebben üldözik a szabad proletár szót, annál nagyobb a burzsoázia kétségbeesése, mert hiszen nem képes megbirkózni az egyre erősödő mozgalommal. Mi egy időre elszakadtunk a szocializmus hadseregének derékhadától, amely teljes bizalommal tekint ránk és amely azt mondja a maga burzsoáziájának: bármennyire dühöngsz is, mégis követni fogjuk az orosz példát és úgy fogunk cselekedni, mint az orosz bolsevikok.

Mi békét akartunk — folytatja Lenin elvtárs. — Éppen azért, mert Szovjet-Oroszország békét ajánlott az egész világnak, februárban hadba küldték ellenünk a német csapatokat. Most azután saját szemünkkel láthatjuk, hogy az egyik imperializmus — tizenkilenc, a másik — egy híján húsz. Egyik is, másik is azt hazudta és azt hazudja, hogy felszabadító háborút visel. Ahogy korábban leleplezte magát a rabló Németország a breszti béke egész gyalázatosságával, úgy leplezi le magát most az angol-francia tőke. Az angol-franciák most végső erejüket is megfeszítik, hogy háborúba sodorjanak minket. Most 15 millióért — tábornokok és tisztek útján — új rabszolgákat vásároltak, a csehszlovákokat, hogy kalandba kergessék őket, hogy a csehszlovák lázadást fehérgárdista-földbirtokos megmozdulássá változtassák. És különös dolog — amint kiderül — mindez Oroszország „megvédése" érdekében történik. A „szabadságszerető" és „igazságszerető" angolok mindenkit szorongatnak, megszállják Murmant, az angol cirkálók befutnak Arhangelszkbe és tűz alá veszik az ütegeket, — és mindezt Oroszország „megvédése" érdekében. Teljesen világos, hogy Oroszországot körül akarják fogni az imperialista rablók gyűrűjével és meg akarják fojtani azért, mert leleplezte és szétẗépte titkos szerződéseiket.

A mi forradalmunk elérte azt, hogy Angliában és Franciaországban a munkások kormányuk vádlóiként lépnek fel. Angliában, ahol osztálybéke uralkodott és a legerősebb volt az ellenállás a munkások között a szocializmussal szemben, mert hiszen ők is részt vettek a gyarmatok kirablásában, a munkások most elfordulnak a burzsoáziától és véget vetnek az osztálybékének.

Franciaország munkásai elítélik az Oroszország ügyeibe való beavatkozás politikáját. Ezeknek az országoknak a tőkései éppen ezért mindent kockára tesznek.

Felháborítja őket az a tény, hogy Szovjet-Oroszország létezik és él.

Tudjuk, hogy a háború a végéhez közeledik; tudjuk, hogy nekik nem sikerül azt befejezniök; tudjuk, hogy nekünk megbízható szövetségesünk van, — ezért van szükség minden erő megfeszítésére, a végső erőfeszítésre. Vagy a kulákok, a tőkések és a cár hatalma, amint ezt a Nyugat

elvetélt forradalmaiban láttuk, vagy a proletariátus hatalma. Az elvtársak feladata, amikor a frontra mennek, az, hogy mindenekelőtt és elsősorban arra gondoljanak, hogy ez az elnyomottak és kizsákmányoltak egyedül jogos, igazságos, szent háborúja a bitorlók és a fosztogatók ellen.

Most megvalósul a különböző nemzetek forradalmárainak szövetsége, melyről a legjobbak álmodoztak, a munkások igazi szövetsége, nempedig az intellektuel álmodozóké.

A nemzeti gyűlölet és bizalmatlanság leküzdése a győzelem záloga.

Az elvtársaknak az a nagy tisztesség jutott osztályrészül, hogy fegyverrel a kezükben védjék a szent eszméket, és hogy együtt harcolva azokkal, akik tegnap a fronton ellenfeleik voltak — németekkel, osztrákokkal, magyarokkal —, gyakorlatilag valósítsák meg a népek nemzetközi testvériségét.

És én, elvtársak, biztos vagyok abban, hogy ha minden katonai erejüket egyesítik egy hatalmas nemzetközi Vörös Hadseregben és ezeket a vaszászlóaljakat felvonultatják a kizsákmányolók ellen, a bitorlók ellen, az egész világ feketeszázai ellen ezzel a harci jelszóval: „halál vagy győzelem!" — akkor az imperialisták semmiféle ereje sem tud nekünk ellenállni! (A szeretett vezér beszéde után hosszantartó, viharos taps tör ki.)

Megjelent: „Vecsernyije Izvesztyija Moszkovszkovo Szovjeta" 15. sz. 1918 augusztus 3.

BESZÉD A BUTIRKI-KERÜLETI GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 2-ÁN

UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Elvtársak! Ma Moszkva különböző kerületeiben a szocialista Oroszország sorsát vitatjuk meg[12].

Szovjet-Oroszország ellenségei szoros vasgyűrűvel vesznek körül bennünket, hogy elvegyék a munkásoktól és a parasztoktól mindazt, amit az Októberi Forradalom adott nekik. Az orosz szociális forradalom fennen lobogó zászlaja nem hagyja nyugodni a nemzetközi rablókat — az imperialistákat, és haddal vonultak ellenünk, haddal vonultak a Szovjethatalom ellen, a munkások és parasztok hatalma ellen.

Emlékeznek az elvtársak, hogy a forradalom kezdetén a franciák és az angolok folyvást azt bizonygatták, hogy ők „szövetségesei" a szabad Oroszországnak. És íme, most ezek a „szövetségesek" megmutatták igazi arcukat. Ezek az emberek csalással és hazugsággal, azt hangoztatva, hogy nem szándékoznak Oroszország ellen harcolni, megszállták Murmant, azután elfoglalták Kemet és kezdték öldösni elvtársainkat, a szovjet funkcionáriusokat. Igen, ők nem harcolnak az orosz burzsoázia ellen, ők nem harcolnak az orosz tőkések ellen, hanem a Szovjeteknek üzentek hadat, a munkásoknak és a parasztoknak üzentek hadat.

A francia és az orosz burzsoázia tevékeny segítőtársakra akadt a csehszlovákokban, — ezek a megvásárolható emberek persze nem önzetlenül jöttek ránk haddal, és mi tudjuk, kiknek a milliói bujtatták fel a csehszlovákokat a Szovjethatalom elleni háborúra: az angol-francia arany bujtatta fel őket ellenünk. De a csehszlovákokon kívül is akadtak olyan emberek, akik hajlandók arra, hogy megsemmisítsék a Szovjethatalmat — „hazánk megmentői":

Dutov, Alekszejev és a többiek a csehszlovákokkal együtt sütkéreznek az angol-francia arany fényében és várják az orosz aranyesőt... A Szovjethatalomnak sok ellensége van. De vajjon egyedül vagyunk-e, elvtársak?

Emlékeznek rá, hogy január havában, amikor még alighogy lángot vetett a szociális forradalom — Németországban már tömegsztrájk tört ki. Most, nyolc hónap után, már különböző országokban látunk tömegsztrájkokat: a munkások tömegsztrájkját Ausztriában, sztrájkolnak az elvtársaink Olaszországban. A dolgozók hóhérai végüket járják. A világ imperialistái maguk ássák sírjukat.

Az egymás kifosztásáért folyó háború nem csendesedik el. A rablóháborúban két kígyó kelt birokra: az angol-francia és a német imperializmus. Az ő kedvükért, az egyiknek vagy a másiknak a győzelme érdekében már 10 millió parasztot és munkást megöltek, 20 milliót nyomorékká tettek. Sokmillió ember foglalkozik halálthozó fegyverek gyártásával. Minden országban a legerősebbeket, a legegészségesebbeket szólítják fegyverbe, az emberiség színe-virágát pusztítják el... És miért? Csak azért, hogy e dögkeselyűk közül az egyik legyőzze a másikat...

A Szovjethatalom azt mondotta: mi nem akarunk harcolni sem a németekkel, sem az angolokkal és a franciákkal; mi nem akarunk megölni ugyanolyan embereket, mint mi vagyunk, ugyanolyan munkásokat és parasztokat. Nekünk ők nem ellenségeink. Nekünk más az ellenségünk — a burzsoázia, akár a német, francia, akár az orosz, amely most egyesült az angol-franciákkal.

És a mi jelszavainkat fennen hirdetik, forradalmi lobogónkat magasra emelik minden országban. Amerikában — abban az országban, amelyet régebben a legszabadabb országnak neveztek, a börtönök zsúfolva vannak szocialistákkal; Németországban széles körben terjednek a munkások és a katonák között Friedrich Adler német szocialista szavai: „ne az orosz munkások és parasztok, hanem saját burzsoáziátok ellen fordítsátok szuronyaitokat..." A tőkések által rendezett mészárlásnak nem látni a végét. Minél több győzelmet arat Németország, annál több hozzá hasonló fenevad csatlakozik a szembenálló félhez, és most már Amerika is együtt harcol az angolokkal

és a franciákkal. A háborút csakis a munkások fogják befejezni: a világforradalom elkerülhetetlen. Németországban már megindult egy ugyanolyan „vereségpárti" mozgalom, amilyen nálunk volt, Olaszországban és Ausztriában tömegsztrájkok vannak, Amerikában tömegesen tartóztatják le a szocialistákat. És a tőkések és földbirtokosok, vesztüket érezve, végső erejüket is megfeszítik, hogy elfojtsák a forradalmi mozgalmat; az orosz tőkések kezet nyujtanak a francia tőkéseknek és földbirtokosoknak.

Most két front van: az egyik oldalon — a munkások és a parasztok, a másikon pedig — a tőkések. Közeledik a végső és döntő harc. Most lehetetlen a burzsoáziával való megalkuvás. Vagy ők győznek, vagy mi győzünk!

1871-ben a burzsoázia megdöntötte a párizsi munkások hatalmát. De akkor kevés volt az öntudatos munkás, kevés volt a forradalmi harcos. Most a munkások oldalán van a szegényparasztság, és most már a burzsoázia nem tud majd diadalt aratni úgy, mint 1871-ben.

A munkások szilárdan kezükben tartják a gyárakat, a parasztság nem adja vissza a földet a földbirtokosoknak. És ezeknek a vívmányoknak a védelmére mi a fosztogatóknak és a spekulánsoknak is hadat üzenünk. Ágyúkon és géppuskákon kívül ezek éhínséget is hoznak ránk.

Hadat üzenve a gazdagoknak, ezt mondjuk: „békét a kunyhóknak". Elvesszük a spekulánsoktól készleteiket és a dolgozó szegénységet nem bízzuk a sors önkényére. (Lenin elvtárs beszéde után viharos éljenzés tör ki.)

Rövid tudósítás: „Izvesztyija VCIK"
164. sz. 1918 augusztus 3.

BESZÉD A HODINKA-MEZŐN TARTOTT VÖRÖSKATONA-GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 2-ÁN

RÖVID UJSÁGTUDÓSITÁS

(L e l k e s ü n n e p l é s.) Az orosz forradalom az egész világnak megmutatta a szocializmushoz vezető utat, és megmutatta a burzsoáziának, hogy nem sokáig élvezheti diadalát. A mi forradalmunk a világmészárlás rendkívül nehéz viszonyai közt megy végbe.

A forradalom nem megrendelésre készül, de a jelek kétségtelenül arra mutatnak, hogy nagy események vannak készülőben az egész világon.

Ellenségek vesznek körül bennünket, akik szent szövetségre léptek a Szovjethatalom megdöntésére, de nem fognak hatalomra jutni.

Ne ujjongjanak a fehérgárdista bandák — sikerük nem tartós, soraikban már nő az elégedetlenség.

A Vörös Hadsereg, mely a forradalmi proletariátus soraiból kap utánpótlást, segíteni fog nekünk abban, hogy magasra emelhessük a szociális világforradalom zászlaját.

Halál — vagy győzelem!

Le fogjuk győzni a szipolyozókat az egész világon és megvédjük a szocializmus ügyét!

„Izvesztyija VCIK" 164. sz.
1918 augusztus 3.

TÉZISEK A KÖZELLÁTÁSI KÉRDÉSSEL KAPCSOLATBAN[13]

A KÖZELLÁTÁSI, A FÖLDMŰVELÉSÜGYI NÉPBIZTOSSÁGNAK, A LEGFŐBB NÉPGAZDASÁGI TANÁCSNAK, A PÉNZÜGYI, A KERESKEDELMI ÉS AZ IPARÜGYI NÉPBIZTOSSÁGNAK

Javaslom, hogy a megfelelő népbiztosságok még ma (augusztus 2-án) sürgősen vitassák meg és foglalják írásba a következő rendszabályokat, hogy azokat augusztus 2-án és 3-án a Népbiztosok Tanácsa életbe léptethesse.

(Ezeknek a rendszabályoknak egyik részét rendeletekbe, másik részét pedig közzé nem teendő határozatokba kell foglalni.)

1. E két módszer közül: a textil- stb. árak csökkentése vagy a gabonaárak emelése — feltétlenül a másodikat kell választani, mert bár e módszerek lényegileg teljesen ugyanazt jelentik, csak a második lehet segítségünkre abban, hogy gyors ütemben fokozzuk a gabonabegyüjtést számos gabonatermő kormányzóságban (Szimbirszk, Szarátov, Voronyezs kormányzóság stb.), csak ez lehet segítségünkre abban, hogy a polgárháborúban a lehető legtöbb parasztot semlegesítsük.

2. Javaslom, hogy a gabonaárakat pudonként 30 rubelra emeljük, ennek megfelelően (sőt ezen a mértéken túl is) emelve a textiláruk stb. árát.

3. Javaslom ennek a kérdésnek elbírálását: ne ideiglenesen vezessük-e be ezt az áremelést (hogy az árucsere helyes elveivel kapcsolatban tekintetbe vehessük a gyakorlat útmutatásait), mondjuk 1—1½ hónapra, azzal az igérettel, hogy ennek a határidőnek a leteltével **csökkentjük** *az árakat* (ezzel a gyors beadásért prémiumot adunk).

4. Több sürgős rendszabályt kell életbe léptetnünk a városi ipar *minden* termékének árucsere céljaira való *elrekvirálására* (és a rekvirálás után áraikat *nagyobb*

arányban kell felemelni, mint amilyen arányban a gabonaárakat emeltük).

5. A gabonaárak emelésére vonatkozó rendelet elé népszerű bevezetést kell írni, amelyben megmagyarázzuk az árucserével és a gabona, a textiláruk stb. árai helyes arányának megállapításával kapcsolatos intézkedést.

6. Azonnal rendeletileg kötelezni kell a szövetkezeteket arra, hogy 1) minden üzlet mellett gabonabegyüjtőhelyet létesítsenek; 2) *csak* a fogyasztók vásárlási könyveire adjanak ki árut; 3) gabonatermelő parasztoknak *semmi* néven nevezendő árut másképpen, mint gabonáért cserébe ki *ne* adjanak.

Meg kell állapítani e rendszabályok végrehajtása ellenőrzésének formáit és módozatait, és a rendszabályt megsértő személyeket szigorúan felelősségre kell vonni (az egész vagyon elkobzása).

7. Jóvá kell hagyni (illetőleg pontosabban kell megfogalmazni) azokat a szabályokat és törvényeket, amelyek vagyonelkobzást állapítanak meg a gabonafelesleg *és minden más* élelmiszerfelesleg állami *(vagy szövetkezeti)* raktárakba való *beszolgáltatásának elmulasztásáért.*

8. *Természetbeni* adót, gabonaadót kell kivetni a gazdag parasztokra, s gazdagoknak azok tekintendők, akiknek gabonakészlete (beleértve az új termést is) kétszeresen vagy több mint kétszeresen felülmúlja saját szükségletüket (számításba véve a család ellátását, a jószág takarmányozását és a vetőmagszükségletet).

Ezt *jövedelmi* és vagyonadónak kell nevezni és progresszívvá kell tenni.

9. Ideiglenesen — mondjuk 1 hónapig — biztosítsunk szállítási kedvezményt fejenként 1½ pud gabonára az éhínségtől sujtott vidékeken a *munkások számára,* olymódon, hogy ezt külön engedélyhez és külön ellenőrzéshez kötjük.

Az engedélyen szerepeljen a pontos cím és 1) az üzemi bizottság, 2) a házbizottság, 3) a szakszervezet kezessége; az ellenőrzés pedig állapítsa meg a *személyes* felhasználás tényét, és abban az esetben, ha a viszonteladás lehetetlensége nem nyer bizonyítást, súlyos büntetést kell kiszabni.

10. Érvényesíteni kell azt a szabályt, hogy kivétel nélkül *minden* rekvirálásnál (különösen falun és vasúton) feltétlenül kötelező a nyugta kiállítása két (vagy három) példányban. Ezeknek az elismervényeknek az űrlapjait ki kell nyomatni. Elismervény kiadása nélküli rekvirálásért főbelövés jár.

11. Ugyanilyen büntetést kell kiszabni mindenféle és fajta rekviráló, élelmezési és egyéb alakulat tagjaira minden olyan cselekedetért, amely nyilvánvalóan igazságtalan a dolgozó lakossággal szemben vagy megsérti a szabályokat és a törvényeket és elégedetlenséget kelthet, valamint az esetben, ha nem vesznek fel jegyzőkönyvet és nem adnak ki arról másolatot annak a személynek, akitől valamit elvettek vagy akit valamilyen büntetéssel sujtottak.

12. Érvényesíteni kell azt a szabályt, hogy az éhségsujtotta vidékek munkásainak és szegényparasztjainak joguk van irányvonat igénybevételére közvetlenül a *sajdt* lakhelyükre, a következő feltételek mellett: 1) igazolások a helyi szervezetektől (szovjet + feltétlenül a szakszervezet stb.); 2) *felelős* osztag felállítása; 3) más helységek osztagainak bekapcsolása ebbe az osztagba; 4) a Közellátási Népbiztosság, a Hadügyi Népbiztosság, a Közlekedési Népbiztosság stb. ellenőrének és megbizottjának részvétele; 5) ezek gyakoroljanak ellenőrzést a vonat átvételekor és a gabona szétosztásánál; ennek során egy részt $^1/_2$-ot—$^1/_2$-et, esetleg többet) át *kell* adni a Közellátási Népbiztosságnak.

13. Kivételképpen átmenetileg az alábbiakat kell elrendelni arra való tekintettel, hogy egyes vasúti *munkások* különösen szenvednek az éhínségtől, és mivel a vasutaknak különös fontosságuk van a gabona szállítása szempontjából:

a rekviráló és zároló osztagok, amikor a gabonát átvették, elismervényt állítanak ki azok részére, akiktől elvették, a gabonát vagonokba rakják, és ezeket a vagonokat a *vasúti élelmiszerellátó osztály* címére küldik, a következő ellenőrzési formák betartása mellett: 1) sürgöny a Közellátási Népbiztosságnak és a Közlekedésügyi Népbiztosságnak minden ilyen vagonról; 2) a Közellátási Nép-

biztosság és a Közlekedésügyi Népbiztosság megbizottainak értesítése a vagon megérkezéséről, továbbá a gabonának a Közellátási Népbiztosság ellenőrzése mellett történő szétosztása.

A megírás ideje: 1918 augusztus 2.

Először 1931-ben jelent meg.

AZ OSzFSzK FŐISKOLÁIRA VALÓ FELVÉTELRŐL

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK RENDELETTERVEZETE[14]

A Népbiztosok Tanácsa megbízza a Közoktatásügyi Népbiztosságot, hogy haladéktalanul készítsen elő rendeleteket és intézkedéseket annak érdekében, hogy amennyiben a főiskolákra jelentkezők száma meghaladná az üresedések szokásos számát, a legsürgősebb rendszabályokat léptessék életbe, amelyek minden jelentkező számára biztosítják a tanulás lehetőségét, és azt, hogy a vagyonos osztályoknak nemcsak semmiféle jogi, hanem tényleges kiváltságaik se lehessenek. Elsősorban feltétlenül a proletariátus és a szegényparasztság soraiból származó jelentkezőket kell felvenni, akiknek a részére nagyszámú ösztöndíjat fogunk létesíteni.

A megírás ideje: 1918 augusztus 2.
Megjelent: „Izvesztyija VCIK"
166. sz. 1918 augusztus 6.

LEVÉL A JELECI MUNKÁSOKHOZ

Beküldtek nekem egy ujságkivágást egy jeleci lapból[15], amely a baloldali eszer párt jeleci szervezetének július 27-i rendkívüli gyűlését ismerteti. Ebben az ismertetésben azt olvasom, hogy Mocsonov beszámolt az eszerek szarátovi konferenciájáról, ahol 8 szervezet foglalt állást központi bizottságuk taktikája mellett, amelyet Kolegajev úr védelmezett, 13 (tizenhárom) szervezet pedig a párt újjászervezését és a taktika megváltoztatását követelte.

Többek közt Rudakov elvtárs hangsúlyozta a jeleci gyűlésen, hogy „át kell szervezni pártunkat" (a baloldali eszer pártot), meg kell változtatni a nevét, meg kell tisztítani és semmiesetre sem szabad megengedni, hogy felbomoljon és elpusztuljon. Azután valami Krjukov azt mesélte, hogy Moszkvában állítólag beszélgetett a központi hatalom képviselőivel, és Avanyeszov, Szverdlov, Bonch-Brujevics elvtársak kijelentették, hogy a baloldali eszer párt fennállása kívánatos a Szovjethatalom szempontjából, hogy én Krjukovval folytatott beszélgetésemben ugyanerről beszéltem és rámutattam arra, hogy a kommunisták is annyira eltávolodtak régebbi elméletüktől, a könyvektől, hogy jelenleg egyáltalán nincs programjuk, a platformokban pedig roppant sok olyan dolog van, amit közvetve a „narodnyik" elméletből kölcsönöztek stb. stb.

Kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy mindez mesebeszéd, és hogy semmiféle Krjukovval nem beszélgettem. Nyomatékosan kérem az elvtársakat, a jeleci kerület munkásait és parasztjait, hogy rendkívül óvatosak legyenek a baloldali eszerekkel szemben, akik túlságosan gyakran mondanak valótlanságot.

Ezzel kapcsolatban néhány szót arról, miképpen vélekedem róluk. Olyan alakok, mint Kolegajevék és társaik, nyilvánvalóan egyszerű bábuk a fehérgárdisták, a monarchisták, a Szavinkovok kezében, akik Jaroszlavlban megmutatták, hogy ki „húzott hasznot" a baloldali eszerek felkeléséből. Kolegajev úrék ostobaságuknak és gerinctelenségüknek köszönhetik, hogy ilyen mélyre süllyedtek; úgy kell nekik. „Szavinkovék lakájai" — így könyveli majd el őket a történelem. De a tények azt mutatják, hogy vannak a baloldali eszerek között olyanok (és Szarátovban ezek vannak többségben), akik szégyelik ezt az ostobaságot, ezt a gerinctelenséget, azt a szerepet, hogy a monarchizmust és a földbirtokosok érdekeit szolgálják ki. Ha ezek az emberek még pártjuk nevét is meg akarják változtatni (mint hallom „obscsina-kommunistáknak" vagy „narodnyik-kommunistáknak" stb. akarják magukat nevezni), ezt csak üdvözölhetjük.

Ennek a narodnyik irányzatnak, amellyel a bolsevik kommunisták sohasem vonakodtak szövetségre lépni, tisztán eszmei alapja az, hogy először is, nem ért egyet a marxizmussal, másodszor, teljesen egyetért az „egyenlősítő földhasználat" elméletével (és az erre vonatkozó törvénnyel).

Mi az ilyen szövetség, a középparasztsággal való megegyezés mellett vagyunk, mert mi, kommunista munkások, nem akarjuk, hogy útjaink elváljanak, és készek vagyunk arra, hogy számos engedményt tegyünk a középparasztságnak. Mi ezt bebizonyítottuk, mégpedig nem szóval, hanem tettel bizonyítottuk be, mert teljes lojalitással hajtottuk és hajtjuk végre a föld szocializálásáról szóló törvényt[16], jóllehet ezzel nem mindenben értünk egyet. Mi általában amellett voltunk és vagyunk, hogy könyörtelen harcot kell folytatni a kulákok ellen, de meg kell egyezni a középparaszttal, és egyesülni kell a falusi szegénységgel. Ez nem úgy értendő, hogy a megegyezés a középparasztsággal azt jelenti, hogy kötelező megegyezni a baloldali eszerekkel. Erről szó sincs.

Mi a szocializálásról szóló törvényt akkor léptettük életbe, amikor semmiféle egyezményünk sem volt a baloldali eszerekkel; ez a törvény pedig éppen azt jelenti,

hogy a középparasztokkal, a paraszti tömeggel, nempedig a baloldali eszer intellektuelekkel egyeztünk meg.

Munkás és paraszt elvtársak, ne törjétek magatokat a baloldali eszerekkel való megegyezésért, mert hiszen láttuk és tapasztaltuk megbizhatatlanságukat, terjesszétek a kommunizmust a szegényparasztság között, a többség a mi oldalunkon lesz. Igyekezzetek engedményeket tenni a középparasztnak, bánjatok vele a lehető legtapintatosabban, a legméltányosabban, neki tehetünk és kell is, hogy tegyünk engedményeket. Legyetek könyörtelenek a kizsákmányolók jelentéktelen, maroknyi csapatával szemben, tehát a kulákokkal, a gabonaspekulánsokkal szemben is, akik megszedik magukat a nép nyomorán, a munkástömegek éhínségén — azzal a maroknyi kulákkal szemben, akik a dolgozók vérét szívják.

V. Uljanov (N. Lenin)

Moszkva, 1918 augusztus 6.

„Szovjetszkaja Gazeta" (Jelec) 73. sz.
1918 augusztus 11.

BESZÉD A SZOKOLNYIKI-KERÜLETI GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 9-ÉN[17]

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

(Szűnni nem akaró taps.) Ötödik esztendeje húzódik a háború, és ma már mindenki számára világos, kinek volt rá szüksége. Aki gazdag volt, az még gazdagabb lett, aki meg szegény volt, az most a szó szoros értelmében fuldoklik a kapitalizmus jármában. A szegény nép véres áldozatokkal fizetett ezért a háborúért, s jutalmul csak éhséget, munkanélküliséget kapott, és még szorosabbra húzták nyakán a hurkot, mint addig.

A háborút az angol és német rablók kezdték, mert szűk lett a világ kettőjük számára, s így mindegyikük elhatározta, hogy megfojtja a másikat a munkásvilág vérözöne árán. Mindkét rabló el akarja hitetni, hogy őt a nép üdve lelkesíti, de valójában saját zsebének üdvéért tevékenykedik.

Anglia az elfoglalt német gyarmatokat, Palesztina és Mezopotámia egyrészét fosztogatja, Németország viszont Lengyelországot, Kurlandot, Litvániát és Ukrajnát fosztja ki. Ezeknek az országoknak a milliomosai tízszerte gazdagabbak lettek, de mégis hiba csúszott a számításukba.

Az életre-halálra menő harcban ezek a rablók a szakadék szélére kerültek. Már képtelenek megállítani a háborút, mely elkerülhetetlenül a forradalom felé taszítja a népeket.

Az orosz forradalom szerteszórta szikráit a világ minden országára, és az imperializmust, mely elbízta magát, még közelebb sodorta a szakadék széléhez.

Elvtársak, nehéz a helyzetünk, de le kell küzdenünk minden nehézséget és nem szabad kiengednünk kezünkből a szocialista forradalom zászlaját, melyet mi emeltünk a magasba.

A világ munkásai reménykedve tekintenek felénk. Halljátok a hangjukat: tartsatok ki még egy kicsit, mondják. Körül vagytok véve ellenséggel, de segítségetekre sietünk és közös erővel végülis a szakadékba taszítjuk az imperialista rablókat.

Halljuk ezt a hangot és esküvel fogadjuk: igen, kitartunk, minden erőnkkel harcolunk őrhelyünkön és nem tesszük le a fegyvert a ránktámadó nemzetközi ellenforradalom előtt!

„Izvesztyija VCIK" 171. sz.
1918 augusztus 11.

MUNKÁSOK! ELVTÁRSAK! FEL A VÉGSŐ, A DÖNTŐ HARCRA!

A Szovjet Köztársaságot ellenség veszi körül. De a Szovjet Köztársaság le fogja győzni mind a külső, mind a belső ellenséget. Már látjuk a munkástömegek győzelmet biztosító lendületét. Már látjuk, hogy Nyugat-Európában egyre gyakoribbak a forradalmi tűzvész szikrái és robbanásai, és ezért biztosak vagyunk abban, hogy nincs messze a nemzetközi munkásforradalom győzelme.

Az Oroszországi Szovjet Szocialista Köztársaság külső ellensége jelenleg az angol-francia és a japán-amerikai imperializmus. Ez az ellenség most Oroszországra támad, fosztogatja földjeinket, megszállta Arhangelszket és Vlagyivosztoktól (ha hinni lehet a francia ujságoknak) Nyikolszk-Usszurijszkijig nyomult előre. Ez az ellenség megvásárolta a csehszlovák hadtest tábornokait és tisztjeit. Ez az ellenség éppoly bestiális, rabló módon támad a békés Oroszországra, mint a németek támadtak rá februárban, csupán az a különbség, hogy az angoloknak és japánoknak nemcsak orosz területek elfoglalására és kirablására van szükségük, hanem a Szovjethatalom megdöntésére is, hogy „helyreállítsák a frontot", vagyis hogy újból bevonják Oroszországot Anglia és Németország imperialista (egyszerűbben: rabló) háborújába.

Az angol-japán tőkések vissza akarják állítani a földbirtokosok és tőkések hatalmát Oroszországban, hogy a háborúban összeharácsolt zsákmányon közösen osztozkodjanak, hogy az orosz munkásokat és parasztokat alávessék az angol-francia tőkének, hogy kisajtolják belőlük a sokmilliárdos kölcsönök kamatait, hogy eloltsák a szocialista

forradalom tüzét, amely nálunk lobbant fel és egyre inkább azzal fenyeget, hogy átcsap az egész világra.

Az angol-japán imperializmus fenevadjainak nincs elég erejük ahhoz, hogy Oroszországot elfoglalják és leigázzák. Ennyi ereje még a velünk szomszédos Németországnak sincs, amint azt Ukrajnában szerzett „tapasztalatai" bebizonyították. Az angolok és a japánok arra számítottak, hogy rajtaütésszerűen megszállnak bennünket. Ez nem sikerült nekik. Petrográd munkásai, utánuk Moszkva munkásai, Moszkva után pedig az egész központi ipari terület munkásai mind egységesebben, mind állhatatosabban, mind nagyobb tömegekben, mind nagyobb odaadással sorakoznak fel. Ez a mi győzelmünk záloga.

Az angol-japán kapitalista rablók, akik haddal vonulnak a békés Oroszország ellen, még mindig számítanak a Szovjethatalom belső ellenségével való szövetségükre. Mi jól tudjuk, ki ez a belső ellenség. A tőkések, a földbirtokosok, a kulákok és csemetéik, akik gyűlölik a munkások és a dolgozó parasztok hatalmát, azokét a parasztokét, akik nem szívják falubelieiknek a vérét.

Kulákfelkelések hulláma borítja el Oroszországot. A kulák veszettül gyűlöli a Szovjethatalmat és kész arra, hogy a munkások százezreit megfojtsa, legyilkolja. Ha a kulákoknak sikerülne győzniök, tudjuk jól, hogy száz- meg százezer munkást gyilkolnának le könyörtelenül, a tőkésekkel és a földbirtokosokkal szövetségben, visszaállítanák a munkások számára a fegyházi viszonyokat, megszüntetnék a nyolcórás munkanapot, újra a tőkések jármába hajtanák a gyárakat.

Így volt ez minden eddigi európai forradalomban, mikor a kulákoknak, a munkások gyöngesége folytán, sikerült a köztársaságtól újra visszafordulniok a monarchiához, a dolgozók hatalma helyett visszahozták a kizsákmányolók, gazdagok, naplopók teljhatalmát. Ez történt nálunk szemünk láttára Lettországban, Finnországban, Ukrajnában, Grúziában. A kapzsi, telibendőjű, vadállati kulákbanda mindenütt egyesült a földbirtokosokkal és a tőkésekkel a munkások és általában a szegények ellen. A kulákbanda mindenütt vérszomjas kegyetlenséggel számolt le a munkásosztállyal. Mindenütt *a külföldi*

tőkésekkel lépett szövetségre saját országának munkásai ellen. Így jártak el és így járnak el a kadetok, a jobboldali eszerek, a mensevikek; elég, ha csak „csehszlovákiában" elkövetett hőstetteikre emlékeztetünk[18]. Ugyanígy cselekszenek rendkívüli ostobaságuk és gerinctelenségük miatt a baloldali eszerek is, akik moszkvai lázadásukkal segítséget nyujtottak a fehérgárdistáknak Jaroszlavlban, a csehszlovákoknak és a fehéreknek Kazanyban. Nem ok nélkül nyerték el ezek a baloldali eszerek Kerenszkijnek és barátainak, a francia imperialistáknak a dícséretét.

Semmi kétség sem fér hozzá: a kulákok a Szovjethatalom veszett ellenségei. Vagy a kulákok irtanak ki megszámlálhatatlanul sok munkást, vagy a munkások fojtják el könyörtelenül a nép kulák, rabló kisebbségének a dolgozók hatalma elleni felkeléseit. Középút itt nem lehetséges. Békéről itt nem lehet szó: a kulákot ki lehet békíteni, mégpedig könnyen ki lehet békíteni a földbirtokossal, a cárral és a pappal, még ha hajbakaptak is egymással, — a munkásosztállyal azonban *soha*.

S ezért nevezzük mi a *végső*, a döntő harcnak a kulákok elleni harcot. Ez nem jelenti azt, hogy nem törhetnek ki még gyakran kulákfelkelések, vagy hogy az idegen kapitalizmus nem folytathat még ismételten hadjáratot a Szovjethatalom ellen. „Végső harc" — ez azt jelenti, hogy a *kizsákmányoló* osztályok közül az utolsó és számban a legnagyobb kelt fel ellenünk országunkban.

A kulákok — a legállatibb, legdurvább, legvadabb kizsákmányolók, akik más országokban a történelem folyamán már nem egyszer állították vissza a földbirtokosok, a cárok, a papok, a tőkések hatalmát. A kulákok többen vannak, mint a földbirtokosok és a tőkések. De a kulákság a népnek mégiscsak kisebbsége.

Tegyük fel, hogy nálunk Oroszországban a földművelő parasztcsaládok száma körülbelül 15 millió, ha az előző Oroszországot vesszük számításba, mielőtt még a rablók elszakították tőle Ukrajnát és más területeket. Ebből a 15 millióból valószínűleg mintegy 10 millió a szegényparaszt, aki munkaereje eladásából él, vagy a gazdagok igája alatt nyög, vagy akinek nincs gabonafeleslege és akit a háború terhei különösen tönkretettek. Körülbelül

3 milliót kell középparasztnak számítani, és aligha lehet 2 milliónál nagyobb a kulákság, a gazdagok, a gabonaüzérek közé tartozóknak a száma. A háború alatt ezek a vérszopók megszedték magukat a nép nyomorán, ezreket és százezreket harácsoltak össze azzal, hogy felhajtották a gabona és más termékek árát. Ezek a pókok a háborúban koldusbotra jutott parasztok és az éhező munkások vérén híztak kövérre. Ezek a piócák a dolgozók vérét szívták és annál jobban gazdagodtak, mennél jobban éhezett a munkás a városokban és a gyárakban. Ezek a vámpírok kezükbe kaparintották és kaparintják a földesúri földeket és újra meg újra szolgaságba döntik a szegényparasztokat.

Kérlelhetetlen harcot ezek ellen a kulákok ellen! Halál reájuk! Gyűlölet és megvetés legyen osztályrésze azoknak a pártoknak, amelyek védelmezik őket: a jobboldali eszereknek, a menseviceknek és a mostani baloldali eszereknek! A munkásoknak vaskézzel kell szétzúzniok a kulákok felkeléseit, akik országuk dolgozói ellen külföldi tőkésekkel szövetkeznek.

A kulákok kihasználják a falusi szegénység tudatlanságát, széttagoltságát, szétforgácsoltságát. A munkások ellen uszítják, olykor megvesztegetik őket, hagyják, hogy „megszedjék" magukat néhányszáz rubel erejéig a gabonaüzérkedésen (ugyanakkor pedig sok-sok ezerrel rabolják meg a szegényparasztokat). A kulákok igyekeznek a maguk oldalára vonni a középparasztot, s ez néha sikerül is nekik.

A munkásosztály útjának azonban korántsem kell elválnia a középparasztságétól. A munkásosztály nem békülhet ki a kulákkal, de a középparaszttal keresheti és keresi is a *megegyezést*. A munkáskormány, vagyis a bolsevik kormány *bebizonyította* ezt, nem szavakkal, hanem tettekkel.

Bebizonyítottuk ezt azzal, hogy elfogadtuk és szigorúan végrehajtjuk a „föld szocializálásáról" szóló törvényt; ebben a törvényben *sok* engedményt tettünk a középparaszt érdekeinek és nézeteinek.

Bebizonyítottuk ezt azzal, hogy (a legutóbbi napokban) *háromszorosára emeltük* a gabonaárakat[19], mert teljes mértékben elismerjük, hogy a középparaszt

keresete gyakran nem felel meg az iparcikkek mostani árainak és azt emelnünk *kell.*

Minden öntudatos munkás meg fogja ezt magyarázni a középparasztnak és türelmesen, kitartóan, ismételten be fogja bizonyítani neki, hogy a szocializmus összehasonlíthatatlanul előnyösebb a középparaszt számára, mint a cárok, a földbirtokosok, a tőkések hatalma.

A munkáshatalom sohasem bántotta és nem is fogja bántani a középparasztot. A cárok, a földesurak, a tőkések, a kulákok hatalma viszont nemcsak hogy mindig bántotta a középparasztot, hanem egyenesen fojtogatta, kifosztotta, tönkretette minden országban, mindenütt kivétel nélkül, így Oroszországban is.

A legszorosabb szövetség és teljes egyesülés a falusi szegényekkel; engedmények a középparasztnak és megegyezés vele; irgalmatlan elnyomása a kulákoknak, ezeknek a vérszopóknak, vámpíroknak, a nép fosztogatóinak, ezeknek a spekulánsoknak, akik az éhségen szedik meg magukat — ez az öntudatos munkás programja. Ez a munkásosztály politikája.

A megírás ideje: 1918 augusztus első fele.

Először 1925-ben jelent meg.

VALAMENNYI SZOVJETNEK A MUNKÁS-PARASZT SZÖVETSÉGRŐL. TÁVIRATTERVEZET[20]

A szegényparasztbizottságokra[21] feltétlenül szükség van a dolgozó parasztokat kiuzsorázó kulákok, gazdagok, kizsákmányolók elleni harcban. De a jelentéktelen kisebbségben levő kulákok és a szegényparasztok vagy félproletárok között ott van a középparasztok rétege. Nekik a Szovjethatalom soha semmiféle kérdésben hadat nem üzent, ellenük hadat nem viselt. Minden ellenkező intézkedés és rendszabály a leghatározottabban elítélendő és visszavonandó. A középparasztsággal szemben a szocialista kormány köteles a megegyezés politikáját folytatni. A Szovjethatalom nemegyszer tettekkel bizonyította be azt a szilárd elhatározását, hogy ezt a politikát követi. E tettek közül a legjelentősebbek: a kommunista (bolsevik) többség elfogadta a föld szocializálásáról szóló törvényt, és azt szigorú lojalitással hajtják végre, a gabonaárakat felemelték a háromszorosukra (1918 augusztus ...-i dekrétum). Ugyanez az értelme a mezőgazdasági gépekre vonatkozó dekrétumnak[22] stb. Mindenki tartozik szigorúan követni a fentebb kifejtett politikát.

A megírás ideje: 1918 augusztus 16.

Először 1931-ben jelent meg.

BESZÉDEK A MOSZKVAI PÁRTBIZOTTSÁG ÜLÉSÉN A SZIMPATIZÁNSOK CSOPORTJAINAK MEGSZERVEZÉSÉRŐL, 1918 AUGUSZTUS 16-ÁN[23]

JEGYZŐKÖNYVI FELJEGYZÉS

I

Nagy hiány mutatkozik erőkben, holott a tömegekben vannak erők, olyan erők, amelyeket fel lehet használni. Jobban kell bíznunk a munkástömegekben és értenünk kell ahhoz, hogy erőt merítsünk belőlük. Ennek az a módja, hogy az ifjúság közül és a szakszervezetekből bevonjuk a pártba a szimpatizánsokat. Még ha lesz is késés a tagdíjak befizetésében — ez semmiféle veszéllyel nem jár. Ha hatezret a frontra küldünk és helyettük tizenkétezer újat vonunk be — nem lesz nagy a veszély. Az erkölcsi befolyást fel kell használnunk pártunk növelésére.

Gyűléseinken igen kevés új erő szólal fel, pedig ez igen kívánatos volna, mivel beszédeikben friss hangok csendülnek majd meg. Az új erők kipróbálását valahogyan meg kell szervezni. Az ifjúságot a munkásság soraiból kell kiválasztani, úgy, hogy a munkástömegek ellenőrzést gyakorolhassanak. Maga az élet követeli, hogy igen sok párttag menjen a frontra, még mielőtt a japánok és az amerikaiak megvetnék a lábukat Szibériában. A régiek helyébe új erőket — fiatal erőket — kell állítani.

2

A párttagoknak fokozott agitációt kell kifejteniök a munkások között. Nem szabad irodai munkán hagyni elvtársakat, ha csak valamit is tudnak tenni.

Ki kell szélesíteni befolyásunkat a munkástömegek körében. Azt tapasztaljuk, hogy a sejtek igen kevéssé kezdeményezőek, felszólalásaik az üzemekben igen hasz-

nosak volnának a pártonkívüliekre gyakorolt hatás szempontjából. Figyelmet kell majd fordítani a klubokra, a tömegből pártmunkásokat kell kiemelni.

Nem szabad olyan embereket kiválasztani, akik pozíció kedvéért jönnek, ezeket ki kell űzni a pártból.

Először megjelent: „Pravda"
19. sz. 1928 január 22.

LEVÉL AZ AMERIKAI MUNKÁSOKHOZ[24]

Elvtársak! Egy orosz bolsevik, aki részt vett az 1905-ös forradalomban és azután sok évet töltött az önök országában, felajánlotta nekem, hogy eljuttatja önökhöz levelemet. Nagy örömmel fogadtam el ajánlatát, annál is inkább, mert éppen most különösen fontos feladatok hárulnak az amerikai forradalmi proletárokra, akik engesztelhetetlen ellenségei az amerikai imperializmusnak, a legfrissebb, legerősebb imperializmusnak, amely utolsónak lépett be a kapitalisták profitjának felosztásáért világszerte folyó népmészárlásba. Az amerikai milliárdosok, ezek a modern rabszolgatartók különösen tragikus fejezetet nyitottak a véres imperializmus véres történetében éppen most, amikor beleegyezésüket adták — egyre megy, hogy közvetlenül-e vagy közvetve, nyiltan-e vagy képmutatóan leplezett formában — ahhoz, hogy az angol-japán fenevadak fegyveres hadjáratot indítsanak, amelynek célja az első szocialista köztársaság megfojtása.

A legújabbkori, a civilizált Amerika történetét az olyan nagy, valóban felszabadító, valóban forradalmi háborúknak egyike nyitja meg, amilyenek oly gyéren fordultak elő a rablóháborúk óriási tömegében, amelyeket — a mostani imperialista háborúhoz hasonlóan — a királyoknak, a földbirtokosoknak és a kapitalistáknak az elfoglalt területek vagy az összeharácsolt profit felosztásáért folyó marakodása idézett elő. Ez a háború az amerikai nép háborúja volt az angol rablók ellen, akik elnyomták és gyarmati rabságban tartották Amerikát, mint ahogyan ezek a „civilizált" vérszopók Indiában, Egyiptomban és a világ minden sarkában még most is az emberek százmillióit nyomják el és tartják gyarmati rabságban.

Azóta mintegy 150 esztendő telt el. A burzsoá civilizáció meghozta pompás gyümölcseit. Amerika, az egyesített emberi munka termelőerőinek fejlettsége tekintetében, a gépek és a legújabb technika minden csodájának alkalmazása tekintetében az első helyet foglalta el a szabad és művelt országok között. Ugyanakkor Amerika azoknak az országoknak a sorába került, melyekben a legmélyebb a szakadék egyrészt az arcátlanná vált, szennyben és fényűzésben fuldokló maroknyi milliárdos, másrészt a dolgozók milliói között, akiket állandóan a nyomor réme fenyeget. Az amerikai nép, amely példát mutatott a világnak a feudális rabság elleni forradalmi háborúra, maroknyi milliárdos modern kapitalista bérrabszolgaságába került, a felbérelt hóhér szerepét játszotta, s a gazdagok siserahada érdekében 1898-ban, „felszabadításuk" ürügyén megfojtotta a Fülöp-szigeteket, 1918-ban pedig az Orosz Szocialista Köztársaságot fojtogatja, azzal az ürüggyel, hogy „megvédi" a németekkel szemben.

De az imperialista népmészárlás négy esztendeje nem volt hiábavaló. Vitathatatlan és nyilvánvaló tények teljesen leleplezték, hogy gazemberek — a rablók mindkét csoportjából, az angolból is, a németből is — becsapták a népet. A négyéves háború eredményeiben megmutatkozott a kapitalizmus általános törvénye, ahogyan az e rablóknak a zsákmány felosztásáért folyó háborújában megnyilvánul: aki a leggazdagabb és legerősebb volt, az szedte meg magát a legjobban, az rabolt a legtöbbet; aki a leggyengébb volt, azt kifosztották, meggyötörték, eltiporták, teljesen megfojtották.

Az angol imperializmus rablói voltak a legerősebbek „gyarmati rabszolgáik" számát tekintve. Az angol kapitalisták talpalatnyi földet sem veszítettek „saját" (azaz évszázadok folyamán összeharácsolt) területükből, ezzel szemben elraboltak minden afrikai német gyarmatot, elrabolták Mezopotámiát és Palesztinát, megfojtották Görögországot és hozzáláttak Oroszország kirablásához.

A német imperializmus rablói, „saját" haderőik szervezettségét és fegyelmezettségét tekintve a legerősebbek, gyarmatok tekintetében viszont a leggyengébbek voltak. Minden gyarmatukat elvesztették, de kirabolták fél

Európát, ők fojtották meg a legtöbb kis országot és gyenge népet. Milyen nagy „felszabadító" háború ez mindkét részről! Milyen jól „védelmezték a hazát" mindkét csoport haramiái, az angol-francia és a német kapitalisták, lakájaikkal, a szociálsovinisztákkal, vagyis a *„saját"* burzsoáziájuk oldalára átpártolt szocialistákkal egyetemben!

Alighanem az amerikai milliárdosok voltak a leggazdagabbak, földrajzilag pedig a legbiztonságosabb helyzetben voltak. Ők szedték meg magukat a legjobban. Minden országot adófizetőjükké tettek, még a leggazdagabbat is. Száz meg száz milliárd dollárt harácsoltak össze. És minden dollárhoz szenny tapad: azoknak a titkos szerződéseknek a szennye, amelyeket Anglia „szövetségeseivel", Németország pedig csatlósaival kötött a rablott javak felosztása céljából, azoknak a szerződéseknek a szennye, melyekkel a felek kötelezik magukat arra, hogy kölcsönösen „segítik" egymást a munkások elnyomásában és az internacionalista szocialisták üldözésében. Minden dollárhoz csomókban tapad a „jövedelmező" hadiszállítások szennye, amelyek minden országban még gazdagabbá tették a gazdagokat és tönkretették a szegényeket. Minden dollárhoz vér tapad, abból a tengernyi vérből, melyet 10 millió meggyilkolt, 20 millió megnyomorított katona hullatott abban a nagy, nemes, felszabadító, szent harcban, amely annak eldöntéséért folyt, hogy az angol vagy a német rablónak jut-e nagyobb zsákmány, az angol vagy a német hóhérok lesznek-e az *elsők* az egész világ gyenge népeinek megfojtásában.

A német rablók ugyan megdöntötték a rekordot a katonai megtorlások állatiassága terén, az angolok viszont nemcsak az összerabolt gyarmatok számával, hanem a visszataszító képmutatás kifinomult módszerei terén is rekordot döntöttek. Az angol-francia és az amerikai burzsoá sajtó éppen most millió meg millió példányban hazugságokat és rágalmakat terjeszt Oroszországról, és Oroszország elleni rablóhadjáratát képmutatóan azzal akarja igazolni, hogy meg akarja „védeni" Oroszországot a németekkel szemben!

Ennek az aljas és gyalázatos hazugságnak megcáfo-

lására nem kell sok szót vesztegetnünk: elegendő, ha egyetlen közismert tényre utalunk. Amikor 1917 októberében Oroszország munkásai megdöntötték imperialista kormányukat, a Szovjethatalom, a forradalmi munkások és parasztok hatalma, nyiltan igazságos békét, annexiók és hadisarc nélküli békét, valamennyi nép egyenjogúságát teljes egészében figyelembe vevő békét ajánlott fel *minden* hadviselő országnak.

Éppen az angol-francia és amerikai burzsoázia volt az, amely nem fogadta el ajánlatunkat, amely még csak tárgyalni sem volt hajlandó velünk az általános békéről! Éppen *ez* árulta el valamennyi nép érdekeit, éppen ez hosszabbította meg az imperialista mészárlást!

Éppen ez volt az, amely, arra számítva, hogy Oroszországot újra belesodorja az imperialista háborúba, távol tartotta magát a béketárgyalásoktól, és ezzel szabad kezet adott Németország ugyanolyan rabló tőkéseinek, akik rákényszerítették Oroszországra az annexiós és erőszakos breszti békét!

Nehéz elképzelnünk undorítóbb képmutatást, mint amilyen az, ahogy az angol-francia és amerikai burzsoázia a breszti *békéért* ránkhárítja a „felelősséget". Éppen azoknak az országoknak a tőkései lépnek fel „vádlókként" ellenünk, amelyek miatt a breszti tárgyalásokat nem lehetett az általános békéről folyó általános tárgyalásokká változtatni! Az angol-francia imperializmus dögkeselyűi, akik megszedték magukat a gyarmatok kifosztásán és a népek mészárlásán, most már majdnem egy teljes esztendeje húzzák a háborút Breszt óta, és még ők „vádolnak" *bennünket*, bolsevikokat, akik minden országnak igazságos békét javasoltunk, *bennünket*, akik a volt cár és az angol-francia kapitalisták között létrejött bűnös titkos szerződéseket széttéptük, nyilvánosságra hoztuk, közmegvetés tárgyává tettük.

A világ munkásai, bármelyik országban éljenek is, üdvözölnek bennünket, együttéreznek velünk, helyeslésüket fejezik ki, mert széttörtük az imperialista kötelékek, a szennyes imperialista szerződések, az imperialista kapcsolatok vasgyűrűjét, — mert kitörtünk a börtönből, s ezért a legsúlyosabb áldozatokat vállaltuk magunkra, — mert,

mint szocialista köztársaság, ha az imperialisták jóvoltából agyongyötörten és kifosztottan is, de *kikerültünk* az imperialista háborúból és az egész világ előtt magasra emeltük a béke zászlaját, a szocializmus zászlaját.

Nem csoda, ha ezért a nemzetközi imperialisták bandája gyűlöl minket, ha „vádolnak" minket, ha az imperialisták lakájai valamennyien, köztük a mi jobboldali eszereink és mensevikjeink is, ugyancsak „vádolnak" bennünket. Az imperializmus e láncos kutyáinak bolsevikgyűlöletéből, akárcsak a világ öntudatos munkásainak együttérzéséből, ismét csak megbizonyosodunk ügyünk igazságáról.

Nem szocialista az, aki nem érti meg, hogy a burzsoázia feletti győzelem érdekében, a munkások hatalomrajutása érdekében, a nemzetközi proletárforradalom *megkezdése* érdekében semmi áldozattól *nem* lehet és nem szabad visszariadni — így területünk egy részének feláldozásától, az imperializmus által ránkmért súlyos vereségektől sem. Nem szocialista az, aki nem bizonyította be *tettekkel*, hogy kész a legnagyobb áldozatra „saját" hazája részéről, csak hogy a szocialista forradalom ügye valóban előbbre jusson.

Anglia és Németország imperialistái, „saját" ügyük érdekében, vagyis a világuralom megszerzése érdekében, nem riadtak vissza attól, hogy számos országot teljesen tönkretegyenek és megfojtsanak, kezdve Belgiumon és Szerbián, folytatva Palesztinával és Mezopotámiával. Hát a szocialistáknak „saját" ügyük érdekében, az egész világ dolgozóinak a tőke igája alól való felszabadítása érdekében, az általános tartós béke kivívása érdekében addig kell várniok, amíg majd áldozatok nélküli út adódik, vissza kell riadniok a harctól, amíg nincs „garantálva" a könnyű siker, többre kell becsülniök „saját", a burzsoázia által létrehozott „hazájuk" biztonságát és területi épségét, mint a szocialista világforradalom érdekeit? A legnagyobb megvetést érdemlik a nemzetközi szocializmusnak azok az árulói, a burzsoá erkölcsnek azok a lakájai, akik így gondolkoznak.

Az angol-francia és amerikai imperializmus ragadozó fenevadai azzal „vádolnak" bennünket, hogy „kiegyez-

tünk" a német imperializmussal. Ó, a képmutatók! Ó, a gazemberek, akik rágalmazzák a munkáskormányt és reszketnek félelmükben azért, mert „saját" országuk munkásai együttéreznek velünk! De képmutatásukat le fogjuk leplezni. Úgy tesznek, mintha nem értenék, mi a különbség a „szocialistáknak" a burzsoáziával (a saját burzsoáziájukkal és az idegen burzsoáziával) *a munkások ellen*, a dolgozók ellen kötött megegyezése és a között a megegyezés között, amelyet a saját burzsoáziájukon győzelmet aratott munkások *a maguk védelmére* az egyik nemzet burzsoáziájával a másik nemzet *burzsoáziája ellen* azért kötnek, hogy a proletariátus a burzsoázia különböző csoportjai közötti ellentétet kihasználja.

A valóságban minden európai kitűnően ismeri ezt a különbséget, az amerikai nép pedig, amint azt most ki fogom fejteni, különösen közvetlenül „átélte" saját történelme folyamán. Van megegyezés és megegyezés, van fagots et fagots*, amint a franciák mondják.

Amikor a német imperialista rablók csapataikat 1918 februárjában a fegyvertelen Oroszország ellen vezényelték, amely leszerelte hadseregét, amely a proletariátus nemzetközi szolidaritására bízta magát, mielőtt még a nemzetközi forradalom teljesen megérett volna, akkor én a legkevésbbé sem ingadoztam, hogy egy bizonyos „megegyezésre" lépjek a francia monarchistákkal. Sadoul francia százados, aki szavakban rokonszenvezett a bolsevikokkal, a valóságban azonban szívvel-lélekkel a francia imperializmust szolgálta, elhozta hozzám de Lubersac francia katonatisztet. „Én monarchista vagyok, egyetlen célom Németország leverése", jelentette ki nekem de Lubersac. Magától értetődik, válaszoltam (cela va sans dire). Ez egyáltalán nem zavart engem abban, hogy „megegyezzem" de Lubersac-kal azoknak a szolgálatoknak tekintetében, amelyeket francia katonatisztek, robbantási szakemberek, a németek támadásának akadályozása érdekében a vasútvonalak felrobbantásával kívántak nekünk tenni. Ez a „megegyezés" a szocializmus érdekében kötött megegyezés példaképe volt, amelyet minden öntu-

* — hasonló dolgok közt is van különbség. — *Szerk.*

datos munkás jóváhagy. A francia monarchista meg én kezet fogtunk egymással, bár tudtuk, hogy egyikünk is, másikunk is szívesen felakasztaná „partnerét". De érdekeink egy időre találkoztak. *Mi* a támadó német rablók ellen az orosz és a nemzetközi szocialista forradalom érdekében kihasználtuk *más* imperialisták éppoly rabló jellegű ellentétes érdekeit. Ilymódon Oroszország és más országok munkásosztályának érdekét szolgáltuk, az egész világon erősítettük a proletariátust és gyengítettük a burzsoáziát, alkalmaztuk a *minden* háborúban teljesen jogos és kötelező manőverezést, lavírozást, visszavonulást és vártuk azt a pillanatot, amikor a gyorsan érlelődő proletárforradalom több előrehaladott országban *megérik*.

S bármennyire üvöltöznek is dühükben az angol-francia és amerikai imperializmus főkolomposai, bármennyire is rágalmaznak minket, akárhány milliót pazarolnak is a jobboldali eszer, mensevik és más szociálpatrióta ujságok megvásárlására, *én pillanatnyi ingadozás nélkül ugyanilyen* „megegyezést" kötök a német imperialista rablókkal az esetben, ha ezt az angol-francia haderők Oroszország elleni támadása megköveteli. És nagyon jól tudom, hogy taktikámat Oroszország, Németország, Franciaország, Anglia, Amerika, egyszóval az egész civilizált világ öntudatos proletariátusa helyeselni fogja. Az ilyen taktika megkönnyíti a szocialista forradalom dolgát, sietteti bekövetkeztét, gyengíti a nemzetközi burzsoáziát, erősíti a nemzetközi burzsoázián győzelmet arató munkásosztály hadállásait.

De alkalmazta ezt a taktikát valamikor régen az amerikai nép is, mégpedig a forradalom érdekében. Amikor az amerikai nép nagy felszabadító háborúját vívta az angol elnyomók ellen, szemben álltak vele a francia és spanyol elnyomók is, akik kezükben tartották a jelenlegi Északamerikai Egyesült Államok egy részét. Az amerikai nép a felszabadulásáért vívott nehéz háborújában szintén „megegyezéseket" kötött az elnyomók egyik csoportjával a másik ellen, az elnyomók gyengítésére és azok erősítésére, akik forradalmi harcot folytattak az elnyomás ellen, az elnyomott *tömegek* érdekében. Az amerikai nép kihasználta a franciák, a spanyolok és az angolok közötti viszályt,

sőt volt rá eset, hogy együtt harcolt a francia és a spanyol elnyomók seregeivel az angol elnyomók ellen, először legyőzte az angolokat, azután pedig megszabadult (részben váltságdíj ellenében) a franciáktól és a spanyoloktól.

A történelmi cselekvés nem a Nyevszkij proszpekt járdája, mondotta Csernisevszkij, a nagy orosz forradalmár[25]. Aki a proletárforradalmat csak „azzal a feltétellel" tartja „megengedhetőnek", ha könnyen és simán megy végbe, ha a különböző országok proletárjai egyszerre, együttesen cselekszenek, ha már eleve garanciát kapnak a vereség ellen, ha a forradalom útja széles, szabad, egyenes, ha nem kell a győzelem felé haladva időnként a legsúlyosabb áldozatokat vállalni, „ostromlott erődben kitartani", vagy a legkeskenyebb, legjárhatatlanabb, legkanyargósabb és legveszedelmesebb hegyi ösvényeken átvergődni, — az nem forradalmár, az nem szabadult meg a burzsoá intelligenciát jellemző vaskalaposságtól, az valójában állandóan visszacsúszik az ellenforradalmi burzsoázia táborába, mint a mi jobboldali eszereink, mensevikjeink, sőt (bár ritkábban) baloldali eszereink is.

Ezek az urak a burzsoázia nyomdokain haladva szívesen vádolnak minket azzal, hogy „káoszt" vittünk a forradalomba, „tönkretettük" az ipart, munkanélküliséget és kenyérhiányt idéztünk elő. Milyen képmutatás ez a vád azok részéről, akik üdvözölték és támogatták az imperialista háborút vagy „lepaktáltak" Kerenszkijjel, aki ezt a háborút tovább folytatta! Hiszen az imperialista háború az oka mindezeknek a bajoknak. A háború szülte forradalomnak szükségképpen hihetetlen nehézségeken és gyötrelmeken kell keresztülmennie, amelyeket a sok évig tartó, pusztító, reakciós népmészárlás hagyott örökül. Vádat emelni ellenünk az ipar „tönkretétele" vagy a „terror" miatt — képmutatás vagy otromba vaskalaposság, annak a jele, hogy képtelenek megérteni az alapfeltételeit annak az ádáz, végsőkig kiélezett osztályharcnak, amelynek forradalom a neve.

Alapjában véve az ilyenfajta „vádaskodók", ha „elismerik" is az osztályharcot, arra szorítkoznak, hogy szavakban ismerik el, a valóságban pedig minduntalan

beleesnek az osztályok „megegyezésének" és „együttműködésének" kispolgári utópiájába. Forradalmi korszakban ugyanis az osztályharc múlhatatlanul és elkerülhetetlenül mindig és minden országban *polgárháború* formáját öltötte, a polgárháború pedig nem képzelhető el sem a legsúlyosabb pusztítások, sem terror, sem a formális demokráciának a háború érdekében történő korlátozása nélkül. Csak mézes-mázos papok — s egyre megy, hogy keresztény papokról, vagy „világi" papokról: a szalonszocialistákról, a parlamenti szocialistákról van-e szó — képesek arra, hogy ne lássák, ne értsék meg, ne fogják fel ennek szükségszerűségét. Csak az életnek hátat fordító „tokbabújt emberek" húzódhatnak félre emiatt a forradalomtól, ahelyett hogy szenvedélyesen és elszántan belevetnék magukat a harcba, amikor a történelem azt követeli, hogy harc és háború útján oldjuk meg az emberiség legnagyobb problémáit.

Az amerikai népnek van forradalmi hagyománya, s ezt tették magukévá az amerikai proletariátus legjobb képviselői, akik nem egyszer kifejezésre juttatták, hogy teljes mértékben rokonszenveznek velünk, bolsevikokkal. Ez a hagyomány — az angolok elleni szabadságharc a XVIII. században, majd a polgárháború a XIX. században. 1870-ben Amerika bizonyos tekintetben elmaradt 1860 *mögött*, ha csak az ipar és a nemzetgazdaság néhány ágának „pusztulását" tekintjük. De milyen vaskalapos, milyen bárgyú lenne az az ember, aki *ezen az* alapon tagadná az 1863—1865-ös amerikai polgárháború óriási, világtörténelmi, haladó és forradalmi jelentőségét!

Azt megértik a burzsoázia képviselői, hogy a négerek rabszolgaságának eltörlése, a rabszolgatartók hatalmának megdöntése megérte az egész országban hosszú évekig tartó polgárháborút, a mérhetetlen pusztulást, rombolást és terrort, ami minden háborúnak velejárója. Most azonban, amikor összehasonlíthatatlanul nagyobb feladatról, a *bér*rabszolgaság, a kapitalista rabszolgaság megdöntéséről, a burzsoázia hatalmának megdöntéséről van szó, — most a burzsoázia képviselői és védelmezői, s ugyanígy a szociálreformisták, akiket a burzsoázia megfélemlített, akik viszolyognak a forradalomtól, nem tud-

ják és nem akarják megérteni, hogy a polgárháború szükségszerű és törvényszerű.

Az amerikai munkások nem fogják követni a burzsoáziát. Velünk, a burzsoázia ellen folyó polgárháború mellett lesznek. Alátámasztja ezt a meggyőződésemet a világ munkásmozgalmának és az amerikai munkásmozgalomnak egész története. Az amerikai proletariátus egyik legkedveltebb vezérének, Eugen Debsnek, szavai is eszembe jutnak, aki — úgy emlékszem 1915 végén — a „Felhívás az Értelemhez" („Appeal to Reason")[26] című hetilapban „What shall I fight for" („Miért fogok harcolni") c. cikkében (ezt a cikket 1916 elején idéztem Svájcban, egy berni nyilvános munkásgyűlésen*) azt írta, —

— hogy ő, Debs, inkább agyonlövetné magát, semhogy megszavazza a hadihitelt a mostani bűnös és reakciós háborúra; hogy ő, Debs, a proletariátus szemszögéből csak egyetlen olyan háborút ismer, amely szent, amely jogos, ez pedig: a kapitalisták elleni háború, az emberiséget a bérrabszolgaság alól felszabadító háború.

Nem csodálkozom, hogy Wilson, az amerikai milliárdosok feje, a kapitalista cápák kiszolgálója, börtönbe vetette Debset. Csak kegyetlenkedjen a burzsoázia az igazi internacionalistákkal, a forradalmi proletariátus igazi képviselőivel! Mennél inkább tombol és kegyetlenkedik, annál közelebb van a győzelmes proletárforradalom napja.

Bűnünkül róják fel a forradalmunk által okozott pusztításokat... De ugyan kik a vádlók? A burzsoáziának, ugyanannak a burzsoáziának az uszályhordozói, amely az imperialista háború négy éve alatt majd az egész európai kultúrát elpusztítva, barbárságba, elvadulásba, éhínségbe döntötte Európát. Most ez a burzsoázia azt követeli tőlünk, hogy a forradalmat ne ezen a feldúlt talajon, ne a kultúra romjai közt, a háború okozta törmelék- és romhalmazon, ne a háborúban elvadult emberekkel vigyük véghez. Ó, milyen emberséges és igazságos ez a burzsoázia!

Kiszolgálói a terrort vetik szemünkre... Az angol

* Lásd *Lenin* Művei. 22. köt. 1951. 125. old. — *Szerk.*

burzsoák elfelejtették 1649-üket, a franciák 1793-ukat. A terror igazságos és jogos volt, amikor a burzsoázia alkalmazta saját érdekében a hűbérurakkal szemben. A terror szörnyűséggé és bűntetté vált, amikor a munkások és a szegényparasztok a burzsoáziával szemben merészelték alkalmazni! A terror igazságos és jogos volt, amikor azért alkalmazták, hogy az egyik kizsákmányoló kisebbséget egy másik kizsákmányoló kisebbség váltsa fel. A terror szörnyűséggé és bűntetté vált, amikor *minden* kizsákmányoló kisebbség megdöntése érdekében, a valóban óriási többség érdekében, a proletárok és a félproletárok, a munkásosztály és a szegényparasztság érdekében kezdték alkalmazni!

A nemzetközi imperialista burzsoázia 10 millió embert ölt meg, 20 milliót tett nyomorékká „saját" háborújában, amely annak eldöntéséért folyik, hogy az angol vagy a német rablók uralkodjanak-e az egész világon.

Ha a *mi* háborúnk, az elnyomottak és kizsákmányoltak háborúja az elnyomók és kizsákmányolók ellen, az egész világon félmillió vagy egymillió áldozatot fog követelni, a burzsoázia azt fogja mondani, hogy az előbbi áldozatok jogosak, az utóbbiak bűnösek.

A proletariátus egészen másként fog beszélni.

A proletariátus most, az imperialista háború borzalmai között, tanulja meg igazán és közvetlen tapasztalatok alapján azt a nagy igazságot, amelyre minden forradalom tanít, azt az igazságot, amelyet a munkásokra legjobb tanítóik, a modern szocializmus megalapítói hagytak örökbe. Ez az igazság az, hogy a *kizsákmányolók ellenállásának megtörése* nélkül sikeres forradalom nem lehetséges. Amikor mi, munkások és dolgozó parasztok, kezünkbe vettük az államhatalmat, az volt a kötelességünk, hogy megtörjük a kizsákmányolók ellenállását. Büszkék vagyunk arra, hogy ezt megtettük és megtesszük. Sajnáljuk, hogy nem elég keményen és határozottan tesszük.

Tudjuk, hogy a burzsoázia minden országban elkerülhetetlenül veszett ellenállást fog tanusítani a szocialista forradalommal szemben, s hogy ellenállása e forra-

dalom növekedése arányában *fokozódni* fog. A proletariátus meg fogja törni ezt az ellenállást, s az ellenszegülő burzsoázia ellen folytatott harc során véglegesen megérik a győzelemre és a hatalomra.

Hadd kürtöljön világgá a megvásárolható burzsoá sajtó minden egyes hibát, melyet forradalmunk elkövet. Nem félünk hibáinktól. Attól, hogy a forradalom elkezdődött, az emberek nem lettek szentek. Hibátlanul nem vihetik végbe a forradalmat azok a dolgozó osztályok, amelyeket évszázadokon keresztül elnyomtak, gyötörtek, akiket erőszakkal a nyomor, a tudatlanság és a züllés vasfogójába szorítottak. A polgári társadalom tetemét, mint erre egyízben már rámutattam, nem lehet koporsóba zárni és elhantolni*. A megölt kapitalizmus itt, közöttünk rothad és oszlik, miazmáival megfertőzi a levegőt, megmérgezi életünket, s az újat, a frisset, a fiatalt, az élőt a réginek, a rothadónak, a halottnak ezernyi szálával és kötelékével fonja be.

Minden 100 hibánkra, amelyet a burzsoázia és lakájai (köztük a mi mensevikjeink és jobboldali eszereink) világgá kürtölnek, 10 000 nagyszerű és hősi cselekedet jut, annál nagyszerűbbek és hősiesebbek, mert egyszerűek, nem keltenek feltűnést, megbújnak a gyárnegyed vagy az eldugott falu hétköznapi életében, s olyan emberek cselekedetei, akik nem szokták meg azt (s akiknek lehetőségük sincs rá), hogy minden sikerüket világgá kürtöljék.

De még ha fordítva lenne is — noha tudom, hogy ez a feltevés nem helytálló —, még ha minden 100 helyes cselekedetünkre 10 000 hiba jutna is, a mi forradalmunk még akkor is nagy és legyőzhetetlen volna, *s az is lesz a világtörténelem megítélésében*, mert *először* történik meg, hogy nem a kisebbség, nemcsak a gazdagok, nemcsak a műveltek, hanem valóban a tömeg, az óriási többségben levő dolgozók *maguk* építik az új életet, *saját tapasztalataik alapján* oldják meg a szocialista szervezés igen nehéz kérdéseit.

Az ilyen munkában, az egyszerű munkások és paraszt-

* Lásd *Lenin* Művei. 27. köt. 1952. 443. old. — *Szerk.*

tok tízmillióinak egész életük átformálását szolgáló hallatlanul lelkiismeretes és odaadó munkájában, minden ilyen hiba felér a kizsákmányoló kisebbségnek a dolgozók kijátszása és rászedése terén elért ezernyi meg milliónyi „hibamentes" sikerével. Mert hiszen a munkások és parasztok csak az ilyen hibák *árán tanulják meg*, hogyan kell építeni az új életet, hogyan kell meglenni a kapitalisták *nélkül*, csak így törnek maguknak utat — ezernyi akadályon át — a győzelmes szocializmushoz.

Hibákat követnek el forradalmi munkájukban parasztjaink, akik az 1917 október 25-éről 26-ára virradó éjszakán (a régi időszámítás szerint) egycsapásra megszüntették a föld mindenfajta magántulajdonát, most pedig hónapról hónapra, mérhetetlen nehézségek leküzdésével, saját hibáikon okulva, gyakorlatilag oldják meg az új gazdasági létfeltételek megteremtésének, a kulákok elleni harcnak, a földet a *dolgozók* (s nem a gazdagok) számára biztosító munkának és a *kommunista* nagyüzemű mezőgazdaságra való átmenetnek igen nehéz feladatát.

Hibákat követnek el forradalmi alkotó munkájukat végző munkásaink, akik most, néhány hónap alatt, majdnem minden nagyüzemet államosítottak, s akik mindennapi nehéz munkájuk révén tanulják meg a számukra új feladatot, egész iparágak igazgatását, akik megszervezik az államosított vállalatokat, legyűrik a maradiság, a kispolgáriasság, az önzés óriási ellenállását, s téglát téglára rakva építik az *újfajta* társadalmi kapcsolatok, az *újfajta* munkafegyelem, a munkások szakszervezeteinek tagjaikra való *újfajta* befolyásának fundamentumát.

Hibákat követnek el forradalmi munkájukat végző Szovjetjeink, amelyeket még 1905-ben a tömegek hatalmas lendülete hozott létre. A munkások és parasztok Szovjetjei — az állam új *típusát*, a demokrácia új, magasabb *típusát*, a proletariátus diktatúrájának formáját testesítik meg, segítségükkel az államot a burzsoázia *nélkül* és a burzsoázia *ellen* igazgatjuk. Ez az első eset, hogy a demokrácia a tömegeket, a dolgozókat szolgálja, hogy már nem a gazdagok demokráciája, mint valamennyi burzsoá köztársaság demokráciája, — még a legdemokratikusabbaké is. Először oldják meg a néptömegek az embe-

rek százmillióit szolgáló méretekben ezt a feladatot, a proletárok és félproletárok diktatúrájának megvalósítását, s ennek a feladatnak a megoldása nélkül *szó sem lehet* a szocializmusról.

Csak csóválják értetlenül fejüket a Szovjetek láttára a szőrszálhasogatók, vagy azok, akik gyógyíthatatlanul megkótyagosodtak a polgári-demokratikus vagyis parlamentáris előítéletektől, csak kössenek bele például abba, hogy nincsenek közvetlen választások. Ezek az emberek semmit sem felejtettek és semmit sem tanultak az 1914—1918-as nagy átalakulások idején. A proletárdiktatúra összekapcsolása az új, a dolgozók érdekében megvalósított demokráciával, a polgárháború összekapcsolása a tömegeknek a politikába való nagyarányú bevonásával — nem mehet végbe egyszerre és nem fér bele a megcsontosodott parlamentáris demokrácia ütött-kopott formáiba. A Szovjet Köztársaságban az új világnak, a szocializmus világának a körvonalai bontakoznak ki előttünk. És nem lehet csodálkozni azon, hogy ez a világ nem készen születik meg, nem pattan elő egyszerre, mint Minerva Jupiter fejéből.

A régi polgári-demokratikus alkotmányok tüzetesen leírták például a formális egyenlőséget és a gyülekezési jogot, a mi proletár és paraszt Szovjet Alkotmányunk viszont félredobja a formális egyenlőséggel való képmutatóskodást. Amikor a polgári köztársaságiak trónokat döntöttek meg, nem sokat törődtek a monarchisták és köztársaságpártiak formális egyenlőségével. Amikor a burzsoázia megdöntéséről van szó, csak árulók vagy idióták követelhetnek formális jogegyenlőséget a burzsoázia számára. A „gyülekezési szabadság" egy fabatkát sem ér a munkásoknak és parasztoknak, ha minden jó épületet a burzsoázia foglal el. Szovjetjeink a városokban is, a falvakban is, *elvettek* a gazdagoktól minden jó épületet, s *mindezeket* az épületeket *átadták* a munkásoknak és parasztoknak, az *ő* egyesületeik és gyűléseik számára. Íme ez a *mi* gyülekezési szabadságunk — — — a dolgozók érdekében! Ez a mi szovjet, a mi szocialista Alkotmányunk értelme és tartalma!

És ezért vagyunk mindnyájan mélyen meggyőződve

arról, hogy bármilyen baj szakadjon is még a mi Szovjet Köztársaságunkra, *a Szovjet Köztársaság legyőzhetetlen.*

Legyőzhetetlen, mert a veszett imperializmus minden csapása, a nemzetközi burzsoáziától elszenvedett minden vereségünk újabb és újabb munkás- és parasztrétegeket mozgósít a harcra, roppant áldozatok árán neveli őket, megedzi őket, megteremti a tömegek új hősiességét.

Tudjuk, amerikai munkás elvtársak, hogy, úgylehet, nem egyhamar érkezik tőletek segítség, mert a forradalom fejlődése a különböző országokban különféle formák között, más-más ütemben megy végbe (és nem is mehet végbe másként). Tudjuk, az is lehetséges, hogy az európai proletárforradalom még nem lángol fel a legközelebbi hetekben, bármilyen gyorsan érlelődik is az utóbbi időben. Mi számítunk arra, hogy a nemzetközi forradalom elkerülhetetlen, de ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy mi ostoba módon arra számítunk, hogy a forradalom *meghatározott* rövid határidőn belül elkerülhetetlen. Mi országunkban két nagy forradalmat éltünk át, 1905-öt és 1917-et, s tudjuk, hogy a forradalmak sem megrendelésre, sem megegyezés alapján nem készülnek. Tudjuk, hogy a körülmények a *mi* csapatunkat, a szocialista proletariátus oroszországi osztagát nem érdemeinknél fogva, hanem Oroszország különös elmaradottsága folytán helyezték az élre, és hogy a nemzetközi forradalom kitöréséig az egyes forradalmak számos veresége következhet be.

Ennek ellenére biztosan tudjuk, hogy legyőzhetetlenek vagyunk, mert az emberiséget az imperialista mészárlás nem töri meg, hanem az emberiség győzi le az imperialista mészárlást. S az első ország, amely az imperialista háború rabláncát *széttörte*, a *mi* országunk volt. Mi roppant súlyos áldozatokat hoztunk abban a harcban, melyet ennek a láncnak a szétzúzásáért vívtunk, de *széttörtük* a láncot. *Megszabadultunk* az imperialista függőségektől, s az egész világ előtt magasra emeltük az imperializmus teljes megdöntéséért folyó harc zászlaját.

Mi, mondhatnók, ostromlott erődben vagyunk mindaddig, míg a nemzetközi szocialista forradalom más osztagai segítségünkre nem sietnek. Ámde ezek az osztagok *léteznek, számosabbak* mint a mieink, fejlődnek, gyarapod-

nak, erősödnek olyan mértékben, amint egyre tovább tart az imperializmus állati kegyetlenkedése. A munkások szakítanak szociálárulóikkal, a Gompersekkel, a Hendersonokkal, a Renaudelekkel, a Scheidemannokkal, a Rennerekkel. A munkások lassan, de feltartóztathatatlanul eljutnak a kommunista, bolsevik taktikához, a proletárforradalomhoz, amely egyedül képes arra, hogy a pusztuló kultúrát és a pusztuló emberiséget megmentse.

Egyszóval mi legyőzhetetlenek vagyunk, mert legyőzhetetlen a proletár világforradalom.

N. Lenin

1918 augusztus 20.

„Pravda" 178. sz.
1918 augusztus 22.

BESZÉD AZ ALEKSZEJEV NÉPHÁZBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 23-ÁN

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

(Lenin elvtárs megjelenését viharos, szűnni nem akaró taps fogadja.) Elvtársak, pártunk ma népgyűléseket rendez és ezeken azt a kérdést tárgyaljuk, hogy miért küzdünk mi, kommunisták.

Erre a kérdésre a legrövidebb válasz ez: az imperialista háború megszüntetéséért és a szocializmusért.

Már a háború elején, a reakció és a cárizmus idején, kijelentettük, hogy ez bűnös háború, hogy az egyetlen kivezető út a háborúból az imperialista háborúnak polgárháborúvá való változtatása.

Sokan nem értették meg akkor az imperialista háború és a szocializmus közötti összefüggést, még a szocialisták is sokan arra gondoltak, hogy ez a háború, éppúgy mint a többi, békekötéssel fog befejeződni.

De a háború négy esztendeje sokmindenre megtanította az embereket. Most egyre inkább nyilvánvalóvá válik, hogy más kivezető út nincs. Az orosz forradalom nyomán minden hadviselő országban növekszik a forradalom. Mi az oka ennek? Hogy erre a kérdésre válaszolhassunk, meg kell világítanunk a kommunisták állásfoglalását a háború kérdésében, és a háború megítélését a mi szemszögünkből. Mindazokat a háborúkat, amelyek a cárok és a tőkések rabló törekvései miatt törtek ki, bűnös háborúknak tartjuk, mert pusztulásba taszítják a dolgozó osztályokat és gazdag aratást hoznak az uralkodó burzsoáziának.

De vannak olyan háborúk, amelyeket a munkásosztálynak az egyedüli igazságos háborúknak kell neveznie, — az a harc ez, amely a rabszolgaság, a tőkés elnyomás alól való felszabadulásért folyik, és az ilyen háborúkra

szükség van, mert másként mint harc útján a felszabadulást nem vívjuk ki.

Amikor 1914-ben a németek és az angol-franciák között kitört a háború annak eldöntéséért, hogy miként osszák fel maguk között a földkerekséget, melyiküknek legyen joga az egész világ megfojtására, mindkét tábor tőkései azon voltak, hogy rabló törekvéseiket a „haza védelmének" jelszavai mögé rejtsék és ezekkel a dajkamesékkel traktálták a tömegeket.

Emberek milliói estek el ebben a mészárlásban, emberek milliói lettek nyomorékokká. A háború világháborúvá nőtt, és egyre gyakrabban merültek fel ezek a kérdések: miért, minek az érdekében hozzuk ezeket a szükségtelen áldozatokat?

Angliát és Németországot vértenger borítja, de kivezető út a háborúból nincs: ha az imperialista országok egyik csoportja beszüntetné a háborút, folytatná a másik csoport.

A tőkések elszámították magukat, túlságosan sokat harácsoltak össze. Közben a hadsereg bomlik, mindenütt katonaszökevények bukkannak fel; az olasz hegyek tele vannak velük, Franciaországban a katonák nem hajlandók ütközetbe menni, és még Németországban is meglazult a régi fegyelem.

A francia és a német katonák kezdik megérteni, hogy frontot kell változtatniok és a fegyvert saját kormányuk ellen kell fordítaniok, minthogy a kapitalista rendszerben a véres háborút befejezni nem lehet; ezért ébrednek tudatára annak, hogy meg kell indítani valamennyi ország munkásainak harcát valamennyi ország tőkései ellen.

A szocialista rend megteremtése nehéz dolog. A polgárháború minden bizonnyal még hosszú hónapokig tart, sőt talán évekig is, és ezt meg kell értenie az orosz embernek, mert ő tudatában van annak, milyen nehéz megdönteni az uralkodó osztályt és milyen kétségbeesetten harcolnak az orosz földbirtokosok és tőkések.

Nincs Európának egyetlen országa sem, ahol a munkások ne éreznének együtt a bolsevikokkal és ne volnának meggyőződve arról, hogy eljön az az idő, amikor megdöntik kormányukat, amint azt az orosz munkások tették.

Mi, orosz kommunisták, egyelőre még egyedül vagyunk,

mert a mi osztagunk megelőzte a többi osztagot, bennünket elvágtak a többi elvtárstól, de nekünk kellett elsőnek fellépnünk, mert a mi országunk volt a legelmaradottabb. A mi forradalmunk általános forradalomként lépett fel, és feladatainkat valamennyi ország munkásainak és parasztjainak a segítségével fogjuk megoldani.

Feladataink súlyosak és nehezek, sok felesleges, kártékony elem sodródik hozzánk, de a munka megkezdődött, és ha elkövetünk is hibákat, nem szabad megfeledkezni arról, hogy minden hiba felvilágosít és tanít.

A kapitalizmus nemzetközi hatalom, és ezért véglegesen csak akkor semmisíthetjük meg, ha nem csak egy országban, hanem minden országban győzelmet arattunk. A csehszlovákok elleni háború — háború az egész világ tőkései ellen.

A munkások felkelnek, felsorakoznak erre a harcra; a petrográdi és a moszkvai munkások beállnak a hadsereg soraiba, és ugyanekkor a hadsereget a szocializmus győzelméért vívott harc eszméje lelkesíti.

A proletár tömegek biztosítani fogják a Szovjet Köztársaság számára a győzelmet a csehszlovákok fölött és lehetővé fogják tenni, hogy kitartson mindaddig, amíg ki nem tör a szocialista világforradalom. (L e n i n elvtárs beszédét a gyűlés viharos tapsa és éljenzése közepette fejezte be.)

„Izvesztyija VCIK" 182. sz.
1918 augusztus 24.

BESZÉD A POLITECHNIKAI MÚZEUMBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 23-ÁN

(Viharos éljenzés.) Mi a mi programunk? A szocializmus kivívása. A világháború jelenlegi helyzetében ebből a háborúból nincs más kivezető út, mint a szocializmus győzelme. De ezt sokan nem értik meg. Ma az emberiség többsége a véres mészárlás ellen van, de ennek közvetlen kapcsolatát a kapitalista rendszerrel nem tudják megérteni. A jelenlegi háború borzalmait még a burzsoázia is látja, de nem az ő dolga véget vetni a háborúnak úgy, hogy véget vet a kapitalista rendszernek is... Márpedig ez az alapvető gondolat mindig megkülönböztette a bolsevikokat és valamennyi többi ország forradalmi szocialistáit azoktól, akik úgy akarnak békét hozni a világnak, hogy a kapitalista rend változatlanul fennmarad.

Miért viselnek háborúkat? Tudjuk, hogy a legtöbb háború egyes dinasztiák érdekeiért folyt és ezeket dinasztikus háborúknak nevezték. De viseltek olykor háborúkat az elnyomottak érdekeiért is. Spartacus a leigázott osztály védelmére indított háborút. Ugyanilyen háborúk folytak a gyarmati elnyomás korszakában, amely még ma sem szűnt meg, a rabszolgaság korában stb. Ezek a háborúk igazságos háborúk voltak, ezek a háborúk nem ítélhetők el.

És amikor mi a mostani európai háborúról beszélünk és azt elítéljük, annak csakis az az oka, hogy ezt a háborút az elnyomók osztálya folytatja.

Milyen célt szolgál a mostani háború? Ha hitelt adunk valamennyi ország diplomatáinak, akkor Franciaország és Anglia azért visel háborút, hogy megvédje a kis nemzeteket a barbároktól, a német hunoktól; Németország a kozák barbárok ellen visel háborút, akik Németország

kultúrnépét fenyegetik, s azért visel háborút, hogy megvédje a hazát a rátörő ellenségtől.

Mi azonban tudjuk, hogy ezt a háborút előkészítették, ez a háború érlelődött és elkerülhetetlen volt. Ugyanolyan elkerülhetetlen volt, amilyen elkerülhetetlen a háború Amerika és Japán között. Miért volt elkerülhetetlen?

Azért, mert a kapitalizmus a föld kincseit egyes országok kezében összpontosította, felosztotta a földet az utolsó göröngyig; a további osztozkodás, a további gazdagodás már csak mások rovására történhet, az egyik ország érdekében a másik rovására. Ezt a kérdést kizárólag erőszakkal lehet megoldani — és ezért a világrablók között a háború elkerülhetetlenné vált.

Mostanáig ennek a háborúnak az élén a két nagy cég állott— Anglia és Németország. Anglia volt a leghatalmasabb gyarmatosító ország. Bár magának Angliának csak 40 millió lakosa van, gyarmatainak lakossága több mint 400 millió. Az erősebb jogán már régtől fogva idegen gyarmatokat hódított meg, óriási területeket foglalt el és zsákmányolt ki. De gazdasági tekintetben az utolsó 50 esztendőben elmaradt Németországtól. Németország ipara túlszárnyalta Anglia iparát. Németország hatalmas állami kapitalizmusa egyesült a bürokratizmussal, és Németország megdöntötte a rekordot.

E két óriás között az elsőbbségért folyó vitát nem lehetett eldönteni másként, mint erőszakkal.

Valaha az erősebb jogán Anglia hódított el területeket Hollandiától, Portugáliától stb., — most viszont a színre lépett Németország és kijelentette, hogy elérkezett az ideje, hogy én is megszedjem magam más rovására.

Erről van itt szó: a világ felosztásáért folyó harcról a legerősebbek között. És mert mindkét félnek sokszáz millióra menő tőkéje van, a közöttük folyó küzdelem világméreteket öltött.

Tudjuk, mennyi titkos bűnt követtek el ezalatt a háború alatt. A titkos szerződések, melyeket közzé tettünk, bebizonyították, hogy azok a frázisok, amelyekkel a háborút magyarázni akarták, csak szavak voltak, és valamennyi állam, így Oroszország is, szennyes szerződéseket kötött a kis és gyenge nemzetek rovására. Az eredmény az, hogy

aki erős volt — még jobban meggazdagodott; aki gyenge volt — azt eltaposták.

A háború kirobbantásával nem lehet egyes embereket vádolni; téved az, aki a királyokat és cárokat vádolja ennek a mészárlásnak az előidézésével, — ezt a tőke idézte elő. A kapitalizmus zsákutcába került. Ez a zsákutca nem más, mint az imperializmus, amely háborút idézett elő a konkurrensek közt az egész világon.

Óriási hazugság volt, amikor a kis nemzetek felszabadítása címén üzentek háborút. Mindkét rabló itt áll, még mindig ugyanolyan vérszomjasan néznek farkasszemet egymással, körülöttük pedig jónéhány széttaposott kis nemzet hever.

És mi ezt mondjuk: nincs más kivezető út az imperialista mészárlásból, csak a polgárháború.

Amikor 1914-ben beszéltünk erről, azt válaszolták, hogy ez egyáltalán nem célravezető dolog, de elemzésünket teljesen igazolta a további események menete. Jelenleg azt látjuk, hogy a sovinizmus generálisai hadsereg nélkül maradnak. Nemrég Franciaországban, amely a legtöbbet szenvedett a háborútól, amely a legérzékenyebben reagált a haza védelmének jelszavára, hiszen az ellenség Párizs kapujánál állott, — ebben az országban a „honvédők" megbuktak; igaz, a sovinizmust olyan ingadozó emberek buktatták meg, mint Longuet — de ez nem olyan fontos.

Tudjuk, hogy az oroszországi forradalom első napjaiban a hatalom olyan urak kezébe került, akik szavaltak ugyan, de ugyanezeket a cári szerződéseket tartották a zsebükben. És ha Oroszországban a pártok balratolódása gyorsabban ment végbe, ezt elősegítette az az átkos rendszer, amely a forradalom előtt fennállott, és elősegítette a mi 1905-ös forradalmunk.

Európában viszont, ahol okos és körültekintő kapitalizmus uralkodik, ahol a kapitalizmusnak hatalmas és jól kiépített szervezete van, lassabban megy a nacionalista őrülettől való megszabadulás. Mindamellett tagadhatatlan, hogy az imperialista háború hosszú, kínos haldoklással haldoklik.

Teljesen hitelt érdemlő értesülések szerint a német hadseregben megindult a bomlás és elterjedt a spekuláció.

Másként nem is lehetséges. Abban a pillanatban, amikor a katonának kinyílik a szeme s kezdi megérteni, hogy kizárólag a burzsoázia érdekeiért kell nyomorékká lennie és meghalnia, — a tömegek között feltétlenül meg kell indulnia a bomlásnak.

A francia hadsereg, amely a legtovább és a legállhatatosabban tartott ki, szintén megmutatta, hogy a bomlási folyamat ott sem elképzelhetetlen. A Malvy per fellebbentette a fátylat a franciaországi eseményekről is és nyilvánosságra hozta, hogy sokezer katona nem volt hajlandó a frontra menni[27].

Mindezek — ugyanolyan események előhírnökei, amilyenek Oroszországban is lejátszódtak. Csakhogy a kultúrországokban a polgárháború kegyetlenebb formák közt fog lefolyni, mint Oroszországban. Ezt bizonyítja Finnország, minden európai ország közül a legdemokratikusabb, ahol a nők legelőször kapták meg a választójogot — ez az ország brutális könyörtelenséggel számolt le a vöröskatonákkal, és ezek nem egykönnyen adták meg magukat. Ez a példa mutatja, milyen kegyetlen sors vár ezekre a kultúrországokra.

Láthatják, milyen képtelenség volt azzal vádolni a bolsevikokat, hogy az orosz hadsereg bomlása — az ő művük.

Mi csupán egy osztag vagyunk, amely valamivel megelőzte a munkások többi osztagát, mégpedig nem azért, mert különb a többinél, hanem azért, mert burzsoáziánk ostoba politikája lehetővé tette, hogy Oroszország munkásosztálya gyorsabban lerázza a burzsoázia jármát. Amikor mi most azért harcolunk, hogy Oroszországban szocialista rendszer legyen, az egész világ szocializmusáért harcolunk. Most minden országban, minden munkásgyűlésen, minden munkásösszejövetelen csak a bolsevikokról beszélnek, és ismernek bennünket; tudják, hogy mi most az egész világ dolgát végezzük, értük dolgozunk.

Megszüntettük a föld magántulajdonát, államosítottuk a vállalatokat, a bankokat, amelyek jelenleg az ipar szervezésével foglalkoznak, s mindenfelől azt kiáltják felénk, hogy tömérdek hibát követünk el. Igen, de a

munkások maguk teremtik meg a szocializmust, és akármilyen hibákat követünk is el, — ebből a gyakorlatból tanulunk és előkészítjük a talajt a forradalom végrehajtásának hibanélküli művészete számára.

Ez az oka ennek az ádáz gyűlöletnek! Ezért hajlandó a francia imperializmus tíz- meg százmilliókat eltékozolni arra, hogy támogassa az ellenforradalmat, mert ez a milliárdokra menő orosz adósságok visszafizetését jelenti Franciaországnak, amit a munkások és a parasztok megtagadtak.

Jelenleg azzal szórakozik az egész burzsoá sajtó, hogy hasábjait ilyenféle hazugságokkal tölti meg: a Népbiztosok Tanácsa Tulába utazott, tíz nappal ezelőtt meg Kronstadtban látták stb.; hogy Moszkva eleste küszöbön áll és hogy a szovjet hatóságok elmenekültek.

Az egész burzsoázia, valamennyi volt Romanov, valamennyi tőkés és földbirtokos a csehszlovákok pártján van, mert zendülésüket összefüggésbe hozzák a Szovjethatalom bukásának lehetőségével. Erről tudnak a szövetségesek, és elszánták magukat egy igen komoly ütközetre. Nem volt derékhaduk Oroszországban, és derékhadra találtak a csehszlovákokban. Ezért ez utóbbiak zendülését nem szabad félvállról vennünk. Ez a zendülés számos ellenforradalmi felkelést vont maga után, számos kulák és fehérgárdista zendülés tette emlékezetessé forradalmunk történetének legutóbbi lapjait.

A Szovjethatalom helyzete komoly, ezt tudomásul kell vennünk. De ha körülnézünk, feltétlenül győzelmünk biztos tudata tölt el bennünket.

Németország számos vereséget szenvedett, és nem titok, hogy ezek a vereségek a német katonák „árulásának" a következményei; a francia katonák a legveszélyesebb pillanatban kijelentették, hogy nem mennek a frontra Andrieu letartóztatása miatt, s a kormánynak Andrieut szabadon kellett engednie, hogy bevethesse a csapatokat stb. stb.

Mi sok áldozatot hoztunk. A breszti béke egyetlen súlyos seb, mi a német forradalmat vártuk, de a német forradalom akkor még nem érett meg. Ez a folyamat most megy végbe, a forradalom feltétlenül közeleg és el-

kerülhetetlen. De csak egy fajankó teheti fel azt a kérdést, hogy mikor következik be a forradalom Nyugaton. A forradalmat nem lehet kiszámítani, a forradalmat nem lehet megjövendölni, a forradalom magától jelenik meg. De nő és ki kell robbannia. Ki tudta egy héttel a februári forradalom előtt, hogy a forradalom ki fog törni? Ki gondolta volna abban a pillanatban, amikor az őrült pap a palotához vezette a népet[28], hogy kitör az 1905-ös forradalom? De a forradalom érik és elkerülhetetlen.

Nekünk pedig meg kell tartanunk a Szovjethatalmat a forradalom kitöréséig, hibáinknak tanulságul kell majd szolgálniok a nyugati proletariátus, — a nemzetközi szocializmus számára. A csehszlovák front nemcsak az orosz, de a nemzetközi forradalom reménysége is. És már vannak híreink arról, hogy az a hadsereg, amelyet állandóan elárultak a tábornokok, az a hadsereg, amely végtelenül kimerült, ez a hadsereg — amióta elvtársaink, a kommunisták, a munkások, megérkeztek — immár győzelmeket arat, immár forradalmi lelkesedéssel folytatja a világburzsoázia elleni küzdelmet.

És mi hisszük, hogy miénk a győzelem, és hogy győzelmünkkel megvédjük a szocializmust. (Viharos éljenzés.)

Rövid tudósítás: „Izvesztyija VCIK"
182. sz. 1918 augusztus 23.

A teljes szöveg először 1926-ban jelent meg.

BESZÉD AZ I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZOKTATÁSÜGYI KONGRESSZUSON[29], 1918 AUGUSZTUS 28-ÁN

(A teremben megjelenik Lenin elvtárs, mindenki feláll. Viharos és hosszantartó taps.) Elvtársak! A mostani időszak a történelemnek egyik legválságosabb, legjelentősebb és legérdekesebb időszaka, a szocialista világforradalom érlelődésének időszaka. Most már világosan látják még azok is, akiknek semmi köze sem volt a szocialista elméletekhez és előrelátáshoz, hogy ez a háború nem olyan szokványos módon fog befejeződni, ahogyan elkezdődött, vagyis nem a régi imperialista kormányok közötti szokványos békekötéssel fog befejeződni. Az orosz forradalom megmutatta, hogy a háború elkerülhetetlenül az egész kapitalista társadalom széthullásához vezet, hogy átalakul a dolgozók háborújává a kizsákmányolók ellen. Ebben rejlik az orosz forradalom jelentősége.

Akármilyen nagyok is azok a nehézségek, amelyek utunkat állják, akármennyire igyekeznek is minden országban tízmilliókat elfecsérelni az orosz forradalom elleni hazugságok és rágalmak terjesztésére, az egész világ munkásosztálya érzi, hogy az orosz forradalom — a saját ügye. Az imperialisták egyik csoportjának a másik csoport ellen viselt háborújával párhuzamosan mindenütt megkezdődik az a háború, amelyet az orosz forradalom példáján fellelkesült munkásosztály üzen meg saját burzsoáziájának. Minden jel arra mutat, hogy Ausztria és Olaszország forradalom küszöbén állnak, a régi rendszer bomlása ezekben az országokban gyors léptekkel halad. A szilárdabb és erősebb államokban, Németországban, Angliában és Franciaországban, némileg más formában

és kevésbbé észrevehetően, de ugyanez a folyamat megy végbe. A kapitalista rendszer és a kapitalista háború csődje elkerülhetetlen. A német imperialisták nem tudták megfojtani a szocialista forradalmat. Németország a hadsereg bomlásával fizetett azért, hogy a vörös Lettországban, Finnországban és Ukrajnában elfojtotta a forradalmat. Németország vereségét a nyugati fronton jórészt az idézte elő, hogy a régi hadsereg Németországban már nem létezik. Most kiderült, hogy az, amiről a német diplomaták félig tréfásan beszéltek — a német katonák „eloroszosodása" —, nem tréfa, hanem az ő számukra keserű igazság. A tiltakozás szelleme erősödik, az „árulás" megszokott jelenséggé válik a német hadseregben. A másik fél, Anglia és Franciaország, végső erejét megfeszíti, hogy pozícióját megtarthassa. Az orosz köztársaságra vetik magukat és annyira túlfeszítik a kapitalizmus húrjait, hogy ezek mármár elpattannak. A munkástömegek hangulatában, még a burzsoá sajtó beismerése szerint is, kétségtelen fordulat állott be: Franciaországban csődbe jut a „haza védelmének" eszméje, Anglia munkásosztálya bejelenti az „osztálybéke" beszüntetését. Ez azt jelenti, hogy az angol és francia imperialisták kijátszották utolsó kártyájukat — és mi teljes biztossággal állítjuk —, ezt a kártyát ütni fogják. (Viharos taps.) Akármennyire ordítozzák is bizonyos csoportok, hogy a bolsevikok a kisebbségre támaszkodnak, be kell ismerniök, hogy Oroszországban nem rendelkeznek belső erőkkel a bolsevikok elleni harcra és kénytelenek külföldi beavatkozáshoz folyamodni. Franciaország és Anglia munkásosztálya ilymódon kénytelen részt venni egy nyilvánvaló módon hódító háborúban, amelynek célja az orosz forradalom megfojtása. Ez azt jelenti, hogy az angol-francia imperializmus, és ennek folytán a világimperializmus is, dögrovás on van. (Viharos taps.)

Bármilyen nehéz volt is ismét hadiállapotot teremteni egy olyan országban, amelyben a nép maga taposta szét a háborút és maga törte össze a régi hadsereget, bármilyen nehéz volt is megszervezni a hadsereget miközben éles polgárháború dúlt, — legyőztünk minden nehézséget. A hadsereg létrejött, és a győzelem a csehszlovákok, a

fehérgárdisták, a földbirtokosok, a tőkések és a kulákok felett biztosítva van. (Viharos taps.) A dolgozó tömegek megértik, hogy nem maroknyi tőkés érdekeiért, hanem saját ügyükért viselnek háborút. Az orosz munkások és parasztok számára első ízben vált lehetővé, hogy maguk rendelkezzenek a gyárakkal és a földdel, és ez természetszerűleg mély nyomot hagyott bennük. A mi hadseregünk válogatott elemekből alakult, öntudatos parasztokból és munkásokból. Mindegyik abban a tudatban megy a frontra, hogy nemcsak az orosz, hanem az egész nemzetközi forradalom sorsáért küzd, mert biztosak lehetünk abban, hogy az orosz forradalom csak példa, csak az első lépés azoknak a forradalmaknak sorában, amelyek elkerülhetetlenül befejezik a háborút.

Annak a harcnak, amelyet most folytatunk, egyik alkotórésze a népművelés. Mi a képmutatással és hazugsággal a teljes, leplezetlen igazságot szegezhetjük szembe. A háború szemléltetően megmutatta, hogy mi is az a „többség akarata", amellyel a burzsoázia takarózott, a háború megmutatta, hogy egy maroknyi plutokrata saját érdekeiért viszi vágóhídra a népeket. Az a hit, hogy a polgári demokrácia a többséget szolgálja, most végleg megrendült. A mi Alkotmányunk, a mi Szovjetjeink, amelyek újdonságot jelentettek Európa számára, de amelyek a mi számunkra már az 1905-ös forradalom tapasztalatai óta érthetők, a legjobb példák az agitációban és a propagandában, s leleplezik az ő demokratizmusuk minden hazugságát és képmutatását. Mi nyiltan proklamáltuk a dolgozók és a kizsákmányoltak uralmát — ebben van erőnk, ez legyőzhetetlenségünk forrása.

A népművelés terén ugyanez a helyzet: minél kulturáltabb volt a burzsoá állam, annál körmönfontabban hazudott, amikor azt állította, hogy az iskola kívül állhat a politikán és a társadalom egészét szolgálja.

A valóságban az iskolát teljes egészében a burzsoá osztályuralom eszközévé változtatták, teljesen átitatta a burzsoá kasztszellem, célja az volt, hogy szolgálatkész cselédeket és értelmes munkásokat neveljen a kapitalisták számára. A háború megmutatta, hogyan szolgálnak a

modern technika csodái millió meg millió munkás kiirtása és a háborún nyerészkedő kapitalisták mérhetetlen meggazdagodása eszközéül. A háború belülről van aláásva, mert lelepleztük hazugságukat és az igazságot szegeztük vele szembe. Mi megmondjuk, hogy a mi dolgunk az iskola terén is ez: harc a burzsoázia megdöntéséért; mi nyiltan kijelentjük, hogy az életen, a politikán kívül álló iskola — hazugság és képmutatás. Mi volt az a szabotázs, amellyel a régi burzsoá kultúra legműveltebb képviselői hadat üzentek nekünk? A szabotázs akármelyik agitátornál, valamennyi beszédünknél és ezernyi brosúránál szemléltetőbben megmutatta, hogy ezek az emberek a tudást a maguk monopóliumának tartják, s az úgynevezett „alsóbb néprétegek" feletti uralmuk eszközévé teszik. Arra használták fel műveltségüket, hogy meghiúsítsák a szocialista építés ügyét, nyiltan felléptek a dolgozó tömegek ellen.

A forradalmi harc befejezte az orosz munkások és parasztok nevelését. Megértették, hogy csak a mi rendszerünk biztosítja számukra a tényleges uralmat, meggyőződtek arról, hogy az államhatalom fenntartás nélkül támogatja a munkásokat és a falusi szegényeket abban, hogy végleg megtörjék a kulákok, a földbirtokosok és a tőkések ellenállását.

A dolgozókat vonzza a tudás, mert elengedhetetlenül szükségük van rá a győzelem érdekében. A dolgozó tömegek kilenctizedrésze megértette, hogy a tudás fegyver a felszabadulásért folytatott harcukban, hogy kudarcaik hiányos képzettségükkel magyarázhatók, és hogy most csak rajtuk áll, hogy a műveltséget valóban mindenki számára hozzáférhetővé tegyék. Ügyünk sikerének az a biztosítéka, hogy a tömegek maguk láttak hozzá az új, szocialista Oroszország építéséhez. Okulnak saját tapasztalataikon, kudarcaikon és hibáikon, látják, mennyire szükség van a műveltségre harcuk győzelmes befejezéséhez. Számos intézmény látszólagos széthullása és a szabotáló értelmiség ujjongása ellenére azt látjuk, hogy a harci tapasztalatok megtanították a tömegeket arra, hogy maguk vegyék kezükbe sorsuk intézését. Mindazok, akik a néppel nem szóban, hanem valójában együttéreznek, a tanítók

legjobbjai, segítségünkre fognak jönni, — és ez biztos záloga annak, hogy a szocializmus ügye győzni fog. (É l j e n z é s.)

Rövid tudósítás: „Vecsernyije Izvesztyija Moszkovszkovo Szovjeta" 35. sz. 1918 augusztus 29.

A teljes szöveg először az „Első Összoroszországi Közoktatásügyi Kongresszus jegyzőkönyvei" c. könyvben, Moszkva 1919, jelent meg.

BESZÉD A BASZMANN-KERÜLETI GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 30-ÁN[30]

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

A burzsoázia egyidőre magához ragadta a gyeplőt a forradalmi Oroszországban, s a szociálmegalkuvók támogatásával februártól októberig uralmon volt.

A tömegek a Miljukov—Gucskov-kormány legelső lépéseitől kezdve világosan látták, hová vezeti őket a burzsoázia. Ámde az orosz tőkések és földbirtokosok aljas művét, akik lényegében a nép által megdöntött cár politikáját folytatták, takargatták a mensevikek és az eszerek, akik úgy léptek fel mint szocialisták, a valóságban azonban elárulták a szocializmust az angol-francia tőzsde érdekében.

A megalkuvók, akiket az Októberi Felkelés félrelökött, akiket a forradalom elsöpört, hozzáláttak szokott munkájukhoz Ukrajnában, a Kaukázusban, Szibériában, a Volgánál. Végülis elérték, hogy ezeken a helyeken a Szovjeteket megdöntötték és a bolsevik vezetőket odadobták martalékul a csehszlovák zsoldosoknak és az orosz fehérgárdistáknak.

És mit látunk ezeken a helyeken, a Szovjetek romjain? A tőkések és a földbirtokosok teljes diadalt aratnak, a munkások és a parasztok nyögnek és átkozódnak. A földet átadták a nemeseknek, a gyárakat a régi tulajdonosoknak. A nyolcórás munkanapot eltörölték, a munkások és a parasztok szervezeteit felszámolták, s helyettük visszaállitották a cári zemsztvókat és a régi rendőri hatalmat.

Minden munkás és paraszt, aki még ingadozik a hatalom kérdésében, tekintsen a Volgára, Szibériára, Ukraj-

nára, s akkor magától adódik a válasz, a világos és határozott válasz. (Viharos, soká nem szűnő éljenzés.)

„Pravda" 185. sz.
1918 augusztus 31.

BESZÉD A VOLT MICHELSON-GYÁRBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 30-ÁN[31]

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

(Tapsvihar, éljenzés.) Bennünket, bolsevikokat, állandóan azzal vádolnak, hogy eltérünk az egyenlőség és testvériség jelszavától. Öntsünk tiszta vizet a pohárba ebben a kérdésben.

Milyen hatalom váltotta fel a cári hatalmat? — a Gucskov—Miljukov-féle hatalom, amely megkezdte Oroszországban az Alkotmányozó Gyűlés összehívását. De mi bújt meg valójában e munka, az ezeréves járom alól felszabadult nép üdvéért folyó munka mögött? Hát az, hogy Gucskov és a többi jóember köré seregestől gyűltek az imperialista céljaikat követő kapitalisták. És amikor uralomra jutott Kerenszkij, Csernov és a többiek kompániája, akkor ennek az ingadozó és gyökértelen kormánynak nem volt gondja egyébre, mint a szívének kedves burzsoázia létérdekeire. A hatalom ténylegesen a kulákok kezébe ment át, és ez a hatalom a dolgozó tömegeknek semmit sem adott. Ugyanezt látjuk más országokban is. Nézzük Amerikát, a legszabadabb és legcivilizáltabb országot. Ott demokratikus köztársaság van. És mit látunk? Arcátlanul gyakorolja a hatalmat nem is a milliomosoknak, hanem a milliárdosoknak egy maroknyi csoportja, az egész nép pedig rabságban, szolgaságban sinylődik. Ha a gyárak, a bankok és az ország minden gazdagsága a tőkések tulajdonában van, és azt látjuk, hogy egy demokratikus köztársaságban milliónyi dolgozó hűbéri rabságban és sivár nyomorúságban tengődik, akkor felvetődik a kérdés: hol itt a ti annyira magasztalt egyenlőségetek és testvériségetek?

Nem! Ahol „demokraták" vannak uralmon — ott

kendőzetlen, igazi rablást látunk. Ismerjük az úgynevezett demokráciák igazi természetét.

A Francia Köztársaság, Anglia és a többi demokrácia titkos szerződései világosan felfedték előttünk az egész dolog lényegét és hátterét. Ugyanolyan bűnös és rabló céljaik és érdekeik vannak, mint Németországnak. A háború felnyitotta a szemünket, és világosan látjuk, hogy a haza védője mögött a pimasz rabló és fosztogató búvik meg. Ezzel a rablótámadással a forradalmi cselekvést, a forradalmi alkotást kell szembeszegezni. Igaz, nagyon nehéz ilyen rendkívüli időben megvalósítani az egyesülést, kivált a paraszti forradalmi elemek egyesülését, de bízunk a forradalom élcsapatának — az üzemi proletariátusnak — alkotóerejében és szociális lelkesedésében. A munkások nagyszerűen megértették, hogy amíg az agyakban a demokratikus köztársaságról és az Alkotmányozó Gyűlésről szőtt tündérálmok élnek, addig továbbra is napi 50 millió rubelt fognak elfecsérelni a rájuk nézve végzetes katonai célokra, addig semmi reményük nincs arra, hogy megéljék a kapitalista elnyomás végét. Mivel a munkások ezt megértették, megteremtették Szovjetjeiket.

Pontosan ugyanígy a reális, való élet tanította meg a munkásokat arra, hogy megértsék, hogy amíg a földbirtokosok remekül berendezkedtek a palotákban és tündérvárakban, addig a gyülekezési szabadság fikció, és azt jelenti, hogy esetleg a másvilágon joguk lesz a gyülekezésre. Mindannyian egyetértenek velem abban, hogy szabadságot ígérni a munkásoknak és ugyanakkor meghagyni a tőkések és földbirtokosok kezén a palotákat, a földet, a gyárakat és az összes javakat, — ez nem éppen szabadságra és egyenlőségre hasonlít. Nekünk viszont egyetlen jelszavunk, egyetlen jelmondatunk van: mindenkinek, aki dolgozik, joga van az élet javaihoz. A semmittevőket, a parazitákat, akik a dolgozó nép vérét szívják, meg kell fosztani ezektől a javaktól. És mi ezt hirdetjük: mindent — a munkásoknak, mindent — a dolgozóknak!

Tudjuk, milyen nehéz mindezt végrehajtani, tudjuk milyen veszett ellenállást fejt ki a burzsoázia, de hiszünk a proletariátus végső győzelmében, mert ha ki tudott

kerülni az imperialista háború viharának szörnyű borzalmaiból és az általa lerombolt épület romjain fel tudta állítani a szocialista forradalom épületét, akkor feltétlenül győznie kell.

És valóban, mindenütt folyik az erők tömörülése. Annak eredményeképpen, hogy a föld magántulajdonát megszüntettük, most gyors ütemben folyik a város és a falu proletariátusának egyesülése. A munkások osztályöntudatának tisztulása mind nagyobb mértékben észlelhető Nyugaton is. Anglia, Franciaország, Olaszország és más országok munkásainak mind több felhívása, követelése tanuskodik arról, hogy közeleg a világforradalom győzelme. És a mi legégetőbb feladatunk az, hogy megvetéssel sujtva a rabló burzsoázia szemforgató, arcátlan üvöltözését és siránkozását, végezzük forradalmi munkánkat. Mindent be kell vetnünk a csehszlovák fronton, hogy eltiporjuk ezt a bandát, amely a szabadság és egyenlőség jelszava mögé bújva, százával és ezrével lövi főbe a munkásokat és a parasztokat.

Választanunk kell: győzelem — vagy halál!

„Izvesztyija VCIK" 188. sz.
1918 szeptember 1.

ÜDVÖZLET A VÖRÖS HADSEREGNEK KAZANY ELFOGLALÁSA ALKALMÁBÓL

Lelkes örömmel üdvözlöm a Vörös Hadsereg fényes győzelmét.

Legyen e győzelem annak záloga, hogy a munkások és a forradalmi parasztok szövetsége tönkreveri a burzsoáziát, teljesen megtöri a kizsákmányolók ellenállását és biztosítja a világszocializmus győzelmét.

Éljen a munkás világforradalom!

Lenin

A megírás ideje: 1918 szeptember 11.
Megjelent: „Pravda" 195. sz.
1918 szeptember 12.

TÁVIRAT V. V. KUJBISEVNEK[32]

Szimbirszknek — szülővárosomnak — bevétele a legjobb gyógyír sebeimre. A frisseség és az erő nagyszerű érzése tölt el. Köszöntöm a vöröskatonákat a győzelem alkalmából és valamennyi dolgozó nevében köszönetet mondok áldozatkészségükért.

„Petrogradszkaja Pravda" 209. sz.
1918 szeptember 25.

LEVÉL A PROLETÁR KULTURÁLIS-FELVILÁGOSÍTÓ SZERVEZETEK KONFERENCIÁJA ELNÖKSÉGÉHEZ[33]

1918. IX. 17.

Kedves elvtársak! Szívből köszönöm jókívánságaikat és a magam részéről igen sok sikert kívánok munkájukhoz.

A szocialista forradalom győzelmének egyik legfőbb feltétele, hogy a munkásosztály megtanulja, hogyan kell *uralkodni*, és hogy megvalósítsa a maga osztály-*uralmát* a kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmenet idején. Valamennyi dolgozó és kizsákmányolt élcsapatának, vagyis a proletariátusnak az *uralma* ebben az átmeneti időben elengedhetetlen az osztályok teljes megszüntetése, a kizsákmányolók ellenállásának letörése, valamint annak érdekében, hogy a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömege, melyet a kapitalizmus megfélemlített, eltaposott, szétforgácsolt, *egyesüljön* a városi munkások körül, ezekkel a legszorosabb szövetségben.

Minden sikerünket annak köszönhetjük, hogy a munkások ezt megértették és Szovjetjeik útján hozzáláttak az állam *igazgatásához*.

Ám a munkások ezt még *nem* értették meg *eléggé* és gyakran túlságosan *bátortalanok*, mikor arról van szó, hogy az állam *i g a z g a t á s á r a munkásokat* kell előléptetni.

Küzdjetek ezért, elvtársak! Segítsenek ebben a proletár kulturális-felvilágosító szervezetek. Ez a záloga a további sikereknek és a szocialista forradalom végleges győzelmének.

Üdvözlettel

V. Uljanov (Lenin)

„Pravda" 201. sz.
1918 szeptember 19.

TÁVIRAT A PETROGRÁDI PARANCSNOKI TANFOLYAMOKNAK

1918. IX. 18.

A Kerületi Biztosnak, Petrográd. Vaszilij sziget. Kadet-sor 3.

Üdvözlöm azt a 400 munkás elvtársat, akik ma befejezték a Vörös Hadsereg parancsnoki tanfolyamait és vezetőkként lépnek a Vörös Hadsereg soraiba. Az oroszországi szocialista forradalom és a szocialista világforradalom sikere azon áll vagy bukik, hogy a munkások milyen erélyesen látnak hozzá az állam igazgatásához és a tőke jármának megdöntéséért harcoló dolgozók és kizsákmányoltak hadseregének vezetéséhez. Ezért biztos vagyok abban, hogy a négyszáz példáját még ezer meg ezer munkás fogja követni, és ilyen vezetőkkel és parancsnokokkal a kommunizmus győzelme biztosítva lesz.

Lenin
a Népbiztosok Tanácsának Elnöke

„Pravda" 201. sz.
1918 szeptember 19.

UJSÁGAINK JELLEGÉRŐL

Túlságosan sok helyet szentelnek a régi témákhoz kapcsolódó politikai agitációnak — a politikai fecsegésnek. Aránytalanul kevés helyet szentelnek az új élet építésének — a tényeknek, mégpedig az új élet építésével kapcsolatos tényeknek.

Miért ne lehetne kétszáz-négyszáz sor helyett húsz vagy tíz sorban beszélni olyan egyszerű, közismert, világos jelenségekről — amelyeket a tömegek már eléggé tisztán látnak —, mint a mensevikeknek, a burzsoázia lakájainak aljas árulása, mint a tőke megszentelt jogainak helyreállítását célzó angol-japán betörés, mint az, hogy az amerikai milliárdosok fenik a fogukat Németországra stb. stb.? Kell erről beszélni, meg kell említeni minden új tényt ezen a téren, de nem cikkeket kell írni, nem értekezéseket kell ismételgetni, hanem néhány sorban, „táviratstílusban" kell megbélyegezni a régi, már ismert, már megfelelően értékelt politika új megnyilvánulásait.

A burzsoá sajtó, „a régi jó burzsoá időkben", nem érintette a „szentek szentjét" — a magántulajdonban levő gyárak, a magángazdaságok belső helyzetét. Ez a szokás megfelelt a burzsoázia érdekeinek. Ezzel a szokással radikálisan szakítanunk kell. Még *nem* szakítottunk vele. Az ujságok jellege még *nem* változott meg nálunk úgy, ahogy meg kellene változnia egy olyan társadalomban, amely a kapitalizmusból a szocializmus felé halad.

Kevesebb politikát. A politika teljesen „tisztázott", és két tábor — a felkelt proletariátus és egy maroknyi rabszolgatartó kapitalista (és bandáik, beleértve a mense-

vikeket stb.) — harcára vezethető vissza. Erről a politikáról, ismétlem, egészen röviden lehet és egészen röviden is kell beszélni.

Több közgazdaságtant. De nem „általános" elmefuttatások, tudós szemlék, intellektuel tervek és hasonló zagyvalék — sajnos, túlságosan gyakran igenis zagyvalék — értelmében vett közgazdaságtant. Olyan közgazdasági munkákra van szükségünk, amelyek összegyüjtik, *gondosan felülvizsgálják* és tanulmányozzák az új élet valóságos építésének tényeit. Vannak-e *a valóságban* eredményei a nagyüzemeknek, a földművelő kommúnáknak, a szegényparasztbizottságoknak, a helyi népgazdasági tanácsoknak az új gazdaság építésében? Milyen eredményeik vannak? Megbizonyosodtunk-e arról, hogy tényleg léteznek ezek az eredmények? Nincs-e itt lódítás, hetvenkedés, intellektuel igérgetés („rendbejönnek a dolgok", „a tervet már összeállítottuk", „nekigyürkőzünk", „most kezeskedünk érte", „a javulás kétségtelen" stb. sarlatán frázisok, amelyekben „mi" olyan nagy mesterek vagyunk)? Hogyan érték el az eredményeket? Hogyan lehet általánosabbá tenni őket?

Hol a szégyentáblája az elmaradt gyáraknak, amelyek az államosítás után a lezüllés, széthullás, szenny, garázdaság, naplopás példaképei maradtak? Sehol. Pedig ilyen gyárak *vannak*. Nem tudjuk kötelességünket teljesíteni, ha nem viselünk *háborút* a „kapitalizmus hagyományainak" ezen „őrzői" ellen. Nem kommunisták, hanem szatócsok vagyunk addig, amíg szó nélkül tűrjük az ilyen gyárakat. Nem tudunk úgy osztályharcot folytatni az ujságokban, ahogy azt a burzsoázia tette. Emlékezzenek csak vissza, milyen remekül *üldözte* a sajtóban a *maga* osztályellenségeit, hogyan gúnyolta, gyalázta, hogyan igyekezett tönkretenni őket. És mi? Hát nem abban áll-e a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszakában az osztályharc, hogy megvédjük a munkás*osztály* érdekeit a munkásoknak azokkal a csapataival, csoportjaival, rétegeivel szemben, amelyek makacsul ragaszkodnak a kapitalizmus hagyományaihoz (szokásaihoz) és továbbra is a régi szemmel nézik a Szovjetállamot: mennél kevesebb és mennél rosszabb munkát adni „neki",

— mennél több pénzt kipréselni „belőle". Talán kevés az ilyen gazember akár a szovjet nyomdák szedői vagy pedig a Szormovo-gyári, Putyilov-gyári munkások stb. között? Hányat csíptünk el, hányat lepleztünk le, hányat pellengéreztünk ki közülük?

A sajtó erről hallgat. Ha pedig ír, akkor sablonosan, bürokratikusan, nem *forradalmi* sajtó módjára ír, nem mint azon osztály *diktatúrájának* szerve, amely tetteivel bizonyítja be, hogy a kapitalisták és a kapitalista szokásokat megőrző naplopók ellenállását vaskézzel töri meg.

Ugyanígy vagyunk a háborúval is. Üldözzük-e a gyáva hadvezéreket és az álomszuszékokat? Megszégyenítettük-e egész Oroszország előtt a hasznavehetetlen ezredeket? Elég nagy számban „csíptünk-e el" olyan jómadarakat, akiket hasznavehetetlenség, hanyagság, pontatlanság stb. miatt ország-világ láttára kellene eltávolítani a hadseregből? Nálunk nem folyik aktív, kíméletlen, valóban forradalmi *háború* a baj *konkrét* hordozói ellen. Nem eléggé *neveljük* a *tömegeket* az élet minden területéről vett élő, konkrét példákkal és mintaképekkel, pedig a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet idején ez a sajtó legfőbb feladata. Kevés figyelmet fordítanak nálunk a gyár, a falu, az ezredek életének arra a *hétköznapi* oldalára, ahol leginkább épül az új, ahol a lehető legtöbb figyelemre, nyilvánosságra, társadalmi bírálatra van szükség, arra van szükség, hogy a rosszat üldözzük és a jó követésére buzdítsunk.

Kevesebb politikai fecsegést. Kevesebb intellektuel okoskodást. Közelebb az élethez. Jobban figyelemmel kísérni azt, hogy a munkás- és paraszttömegek *valóban* valami *újat* építenek mindennapi munkájuk során. Jobban *ellenőrizni*, mennyire *kommunista* ez az új.

„Pravda" 202. sz.
1918 szeptember 20.
Aláírás: N. Lenin.

LEVÉL A KAZANY ELFOGLALÁSÁBAN RÉSZT VETT VÖRÖSKATONÁKHOZ[34]

Elvtársak! Ti már tudjátok, milyen nagy jelentőségre tett szert az egész orosz forradalom szempontjából Kazany elfoglalása, amely fordulópont volt hadseregünk hangulatában, s kemény, döntő, győzelmes akciókra való áttérésének kezdete volt. Azok a súlyos áldozatok, melyeket az ütközetekben hoztatok, megmentik a Szovjetek Köztársaságát. A hadsereg megerősödésétől függ a köztársaság szilárdsága az imperialisták ellen vívott küzdelemben, ettől függ a szocializmus győzelme Oroszországban és az egész világon. Szívből üdvözlöm a hős szovjet csapatokat, a kizsákmányolás megdöntéséért harcoló kizsákmányoltak élcsapatának hadseregét, és további sikereket kívánok.

Elvtársi és kommunista üdvözlettel
V. Uljanov (Lenin)

„Znamja Revoljucii" (Kazany) 177. sz.
1918 szeptember 29.

LEVÉL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGNAK ÉS A MOSZKVAI SZOVJETNEK AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK MEGBIZOTTAIVAL TARTOTT EGYÜTTES ÜLÉSÉHEZ 1918 OKTÓBER 3[35]

Németországban politikai válság tört ki. Az egész nép látja, milyen páni fejvesztettség uralkodik a kormányban és valamennyi kizsákmányoló osztályban. A dolgozó tömegek egyszeriben felismerték, hogy a hadihelyzet reménytelen, és hogy az uralkodó osztályoktól semmiféle támogatás sem várható. Ez a válság vagy a forradalom kezdetét jelenti, vagy legalábbis azt, hogy a forradalom elkerülhetetlensége és közelsége most teljesen nyilvánvalóvá vált a tömegek előtt.

A kormány erkölcsileg beadta a lemondását és hisztérikusan kapkod ide-oda a katonai diktatúra és a koalíciós kormány között. Ám a katonai diktatúrát a háború kezdete óta lényegében már kitapasztalták és éppen most nem valósítható meg többé, mert a hadsereg megbízhatatlanná vált. Scheidemannéknak és társaiknak belépése a kormányba pedig csak siettetni fogja a forradalmi robbanást, általánosabbá és tudatosabbá, szilárdabbá és határozottabbá fogja tenni azok után, hogy teljesen lelepleződik majd egész szánalmas tehetetlensége a burzsoázia e lakájainak, e megvásárolható emberkéknek, mint a Hendersonok és Sidney Webbek Angliában, az Albert Thomas-k és Renaudelek Franciaországban stb., akik szakasztott másai a mi mensevikjeinknek és eszereinknek.

Németországban a válság csak most kezdődött. Elkerülhetetlenül azzal fog végződni, hogy a politikai hatalom átmegy a német proletariátus kezébe. Az orosz proletariátus feszült érdeklődéssel és lelkesen figyeli az eseményeket. Most a különböző országokban még a leg-

elvakultabb munkások is ráeszmélnek, mennyire igazuk volt a bolsevikoknak, amikor egész taktikájukat arra építették fel, hogy a munkás világforradalom támogatni fogja őket, és amikor különféle igen súlyos áldozatoktól sem riadtak vissza. Most még a legelmaradottabbak is megértik majd, milyen hihetetlenül aljasul elárulták a szocializmust a mensévikek és az eszerek, akik szövetségre léptek a rabló angol-francia burzsoáziával, állítólag a breszti béke érvénytelenítése érdekében. És a Szovjethatalom természetesen nem szándékozik a német imperialistákat segíteni azzal, hogy megkísérli a breszti békét megszegni, felrobbantani egy olyan időpontban, amikor Németország belső antiimperialista erői pezsegni és forrni kezdenek, — olyan időpontban, amikor a német burzsoázia képviselői már mentegetőznek népük előtt amiatt, hogy ilyen békét kötöttek, már kutatják a módját annak, hogy politikájukban „irányt változtathassanak".

De Oroszország proletariátusa nemcsak érdeklődéssel és lelkesen figyeli az eseményeket. Felveti azt a kérdést, hogy minden erejét meg kell feszítenie *a német munkások megsegítése érdekében*, akikre a legsúlyosabb megpróbáltatások várnak, a legnagyobb nehézségek a rabságból a szabadságba való átmenet során, a legkeményebb *harc mind saját imperializmusuk, mind az angol imperializmus ellen.* A német imperializmus veresége egy időre együtt fog járni az angol-francia imperializmus arcátlanságának, brutalitásának, reakciós jellegének és hódító kísérleteinek fokozódásával.

Oroszország bolsevik munkásosztálya mindig internacionalista volt, nem szóban, hanem tettekben, ellentétben azokkal a gazemberekkel, a II. Internacionále hőseivel és vezéreivel, akik vagy nyiltan árulókká lettek, úgy, hogy szövetségre léptek burzsoáziájukkal, vagy iparkodtak frázisokkal elintézni a dolgot és (mint Kautsky, Otto Bauer és társaik) kibúvókat kerestek, hogy elkerüljék a forradalmat, szembeszálltak minden merész, nagy forradalmi akcióval, mindennel, ami szűkkörű nemzeti érdekek feláldozása a proletárforradalom előrehaladása érdekében.

Az oroszországi proletariátus meg fogja érteni, hogy

most nemsokára igen nagy áldozatokat kell majd hoznia az internacionalizmus érdekében. Közeledik az az idő, amikor a körülmények megkövetelhetik tőlünk, hogy a saját imperializmusától megszabaduló német népnek az angol-francia imperializmussal szemben segítséget nyujtsunk.

Fogjunk hozzá haladéktalanul a készülődéshez. Bizonyítsuk be, hogy az orosz munkás sokkal nagyobb erővel tud dolgozni, sokkal önfeláldozóbban tud harcolni és meghalni, amikor nem csupán az orosz, hanem a nemzetközi munkásforradalomról is szó van.

Mindenekelőtt tízszerezzük meg erőfeszítéseinket a gabonakészletek begyüjtésénél. Hozzunk határozatot arra vonatkozólag, hogy minden nagy elevátorban gabonát tartalékolunk a német munkások megsegítésére, arra az esetre, ha a körülmények folytán nehéz helyzetbe kerülnek az imperializmus szörnyetegeitől és fenevadjaitól való megszabadulásukért vívott harcuk során. Minden pártszervezet, minden szakszervezet, minden gyár, műhely stb. külön vegye fel a kapcsolatot néhány általa kiválasztott járással, hogy megszilárditsa a szövetséget a parasztokkal, segítse, felvilágositsa őket, hogy legyőzzék a kulákokat, hogy teljes egészében begyüjtsenek minden gabonafölösleget.

Ugyanígy tízszerezzük meg a proletár Vörös Hadsereg megteremtésével kapcsolatos munkánkat. A fordulat bekövetkezett, — ezt mindannyian tudjuk, látjuk és érezzük. A munkások és a dolgozó parasztok magukhoz tértek az imperialista mészárlás borzalmai után, megértették és a gyakorlatban tapasztalták az elnyomók elleni háború szükségességét forradalmuk, a dolgozók forradalma, hatalmuk, a Szovjethatalom vívmányainak megvédése érdekében. Megszületik a hadsereg, a szocializmus megvédéséért minden áldozatra kész munkások és szegényparasztok Vörös Hadserege. A hadsereg megerősödik és megedződik a csehszlovákokkal és a fehérgárdistákkal vívott ütközetekben. Leraktuk a szilárd alapzatot, sietnünk kell magának az épületnek a felhúzásával.

Mi elhatároztuk, hogy tavaszra egymillió főnyi hadseregünk lesz, most hárommillió főnyi hadseregre van szükségünk. Lehet ekkora hadseregünk. *És lesz is.*

Az utóbbi napokban a világtörténelem gyorsuló iram-

ban rohan a munkás világforradalom felé. A leggyorsabb változások lehetségesek, lehetséges, hogy a német és az angol-francia imperializmus szövetkezni próbál a Szovjethatalom ellen.

Meg kell gyorsítanunk az előkészületeket nekünk is. Tízszerezzük meg erőfeszítéseinket.

Ez legyen a jelszó a proletariátus Nagy Októberi Forradalmának évfordulóján!

Ez legyen a proletár világforradalom eljövendő győzelmeinek záloga!

N. Lenin

„Pravda" 213. sz.
1918 október 4.

A PROLETÁRFORRADALOM ÉS A RENEGÁT KAUTSKY

A fenti címmel egy brosúrát* kezdtem írni, amelyet Kautsky nemrég Bécsben megjelent „A proletariátus diktatúrája" című brosúrája bírálatának szentelek. Tekintettel azonban arra, hogy munkám elhúzódik, elhatároztam, hogy a „Pravda" szerkesztőségét megkérem, adjon helyet egy ugyanerről a tárgyról szóló rövid cikknek.

A több mint négyesztendős rendkívül kimerítő és reakciós háború megtette a magáét. Európában érezhető a növekvő proletárforradalom előszele — Ausztriában is, Olaszországban is, Németországban is, Franciaországban is, sőt még Angliában is (nagyon jellemző például az „Egy tőkés beismerései" c. cikk a félliberális Ramsay MacDonald által szerkesztett ultraopportunista „Socialist Review"[36] júliusi számában).

És ilyen helyzetben Kautsky úr, a II. Internacionále vezére, egy könyvet ad ki a proletariátus diktatúrájáról, azaz a proletárforradalomról, egy olyan könyvet, amely százszorta szégyenletesebb, felháborítóbb és renegátabb, mint Bernstein hírhedt műve: „A szocializmus előfeltételei". Majdnem 20 év telt el e renegát könyv kiadása óta, és most Kautsky megismétli, elmélyíti a renegátságot!

A könyvnek csak igen kis része foglalkozik magával az orosz bolsevik forradalommal. Kautsky teljes egészében megismétli a mensevik bölcseségeket, úgy, hogy az orosz munkás ezt csak homéroszi kacajjal fogadná. Képzeljék el például, hogy „marxizmusnak" nevezik a félliberális Maszlov félliberális műveiből vett idézetektől hemzsegő

* Lásd ebben a kötetben 229—334. old. — *Szerk.*

fejtegetést arról, hogy a gazdag parasztok igyekeznek magukhoz kaparintani a földet (milyen újdonság!), hogy a magas gabonaárak előnyösek számukra stb. S mellette a mi „marxistánk" lenéző, már egészen liberális kijelentése: „Itt beismerik" (azaz a Szovjet Köztársaságban a bolsevikok), „hogy a szegényparaszt a «proletárdiktatúra» szocialista földreformjának állandó és tömeges terméke" (Kautsky brosúrája, 48. old.).

Ugye mulatságos? A szocialista, a marxista *nekünk* akarja bebizonyítani a forradalom *burzsoá* jellegét, és emellett — teljesen Maszlov, Potreszov *és a kadetok* szellemében — kigúnyolja a falusi szegénység megszervezését.

„A gazdag parasztok kisajátítása csak a nyugtalanság és a polgárháború új elemeit viszi bele a termelés folyamatába, amelynek gyógyulásához sürgősen nyugalomra és biztonságra van szüksége" (49. old.).

Hihetetlen, de tény. Szószerint ezt mondta — nem Szavinkov vagy Miljukov, hanem Kautsky!

Oroszországban már annyiszor láttuk, hogyan rejtőznek a „marxizmus" cégére mögé a kulákok védelmezői, hogy Kautsky nem lep meg bennünket. Lehet, hogy az európai olvasó előtt részletesebben kell ismertetni a burzsoáziának ezt az aljas kiszolgálását és a polgárháborútól való liberális félelmet. Az orosz munkás és paraszt számára elegendő, ha ujjal rámutatunk Kautskynak e renegátságára — — és mehetünk tovább.

* * *

Kautsky könyvének majdnem kilenctizedrészét egy elsőrendű fontosságú általános jellegű elméleti kérdésnek szentelte: a proletárdiktatúra és a „demokrácia" viszonya kérdésének. És itt mutatkozik meg a legvilágosabban, hogy Kautsky teljesen szakított a marxizmussal.

Kautsky — egészen komoly és rendkívül „tudós" képpel — azt bizonygatja olvasóinak, hogy Marx „a proletariátus forradalmi diktatúráján" nem egy demokráciát kizáró *„kormányformát"*, hanem egy *állapotot* értett, mégpedig: „az uralom állapotát". A proletariátusnak mint a

lakosság többségének uralma pedig lehetséges a demokrácia legszigorúbb betartása mellett, és például a Párizsi Komműnt, amely éppen a proletariátus diktatúrája volt, általános szavazással választották meg. És hogy Marx a proletariátus diktatúrájáról szólva nem „kormányzati formára" (vagy kormányformára, Regierungsform) gondolt, ezt Kautsky szerint „már az is bizonyítja, hogy ő, Marx, Anglia és Amerika számára lehetségesnek tartotta a békés, vagyis demokratikus úton történő átmenetet (a kommunizmushoz)" (20—21. old.).

Hihetetlen, de tény! Kautsky csakugyan így érvel és kikel a bolsevikok ellen, mert alkotmányukban, egész politikájukban megsértik a „demokráciát", és minden erejét megfeszíti, minden alkalmat megragad, hogy a „demokratikus és nem diktatórikus módszert" hirdesse.

Kautsky teljesen átállt azoknak az opportunistáknak az oldalára (mint a német David, Kolb és a szociálsovinizmus más oszlopai, vagy az angol fábiánusok[37] és függetlenek[38], vagy a francia és az olasz reformisták), akik nyíltabban és becsületesebben megmondták, hogy nem ismerik el Marxnak a proletárdiktatúráról szóló tanítását, mert véleményük szerint ez ellentmond a demokratizmusnak.

Kautsky teljesen visszatért a Marx előtti német szocializmus ama nézetéhez, amely szerint mi a „szabad népállamra" törekszünk, visszatért azoknak a kispolgári demokratáknak a nézetéhez, akik nem értették meg, hogy *minden* állam gépezet, amellyel az egyik osztály elnyomja a másikat.

Kautsky teljes egészében megtagadja a proletárforradalmat és helyébe a „többség meghódításának", a „demokrácia felhasználásának" liberális elméletét állítja! Mindazt, amit Marx és Engels negyven esztendőn át, 1852-től 1891-ig hirdetett és bizonyított azzal kapcsolatban, hogy a proletariátusnak „szét kell törnie" a burzsoá államgépezetet, teljesen elfelejtette, kiforgatta, sutba dobta Kautsky, a renegát.

Ha Kautsky elméleti hibáit részletesen akarnám elemezni, el kellene ismételnem azt, amit „Állam és forradalom"*

* Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. 1952. 409—528. old. — *Szerk.*

című könyvemben elmondtam. Erre itt nincs szükség. Csak röviden mutatok rá a következőkre:

Kautsky megtagadta a marxizmust, amikor elfelejtette, hogy *minden* állam gépezet, amellyel az egyik osztály elnyomja a másikat és hogy a *legdemokratikusabb* polgári köztársaság is gépezet, amellyel a burzsoázia elnyomja a proletariátust.

A proletárdiktatúra, a proletárállam nem „kormányzati forma", hanem *más típusú állam, a proletariátus gépezete a burzsoázia* elnyomására. Elnyomásra azért van szükség, mert a burzsoázia mindig veszett ellenállást fejt ki kisajátításával szemben.

(Az arra való hivatkozás, hogy Marx a hetvenes években lehetségesnek tartotta, hogy Anglia és Amerika békés úton tér át a szocializmusra[39], a szofistának, azaz magyarán mondva, a szélhámosnak az érve, aki idézetek és utalások segítségével csapja be az embereket. Először is, Marx ezt a lehetőséget akkor is kivételnek tekintette. Másodszor, akkor még nem volt monopolkapitalizmus, azaz imperializmus. Harmadszor, éppen Angliában és Amerikában nem volt akkor — *(most van)* — militarizmus, mely a burzsoá államgépezet fő apparátusa.)

Ahol elnyomás van, ott nem lehet szabadság, egyenlőség stb. Éppen ezért mondotta Engels: „amíg a proletariátusnak még szüksége van az államra, nem a szabadság érdekében használja fel, hanem arra, hogy ellenfeleit elnyomja és mihelyt szó lehet szabadságról, az állam mint olyan megszűnik"[40].

A burzsoá demokrácia, melynek értéke a proletariátus nevelése és harci iskolázása szempontjából vitathatatlan, mindenkor korlátolt, képmutató, hazug és hamis, mindig megmarad a gazdagok számára demokráciának, a szegények számára ámításnak.

A proletár demokrácia elnyomja a kizsákmányolókat, a burzsoáziát — és mert nem képmutató, *nem igér nekik* szabadságot és demokráciát —, a dolgozók számára viszont biztosítja az *igazi demokráciát*. Csak Szovjet-Oroszország adott a proletariátusnak és Oroszország egész óriási dolgozó többségének soha nem látott *szabadságot és demokráciát*, amilyen egyetlen polgári demokratikus köz-

társaságban sem lehetséges, és nem is képzelhető el, azáltal, hogy például elvette a burzsoáziától a palotákat és villákat (enélkül a gyülekezési szabadság képmutatás), elvette a kapitalistáktól a nyomdákat és a papírt (enélkül a sajtószabadság a nemzet dolgozó többségének szempontjából hazugság), a burzsoá parlamentarizmust a *Szovjetek* demokratikus szervezetével helyettesítette, amelyek *ezerszer* közelebb állanak a „néphez", *ezerszer* „demokratikusabbak" mint a legdemokratikusabb polgári parlament. *És így tovább.*

Kautsky sutba dobta . . . az „osztályharcot" a demokrácia kérdésében! Kautsky — annak rendje és módja szerint — renegát, és a burzsoázia lakája lett.

* * *

Ezzel kapcsolatban nem hagyhatjuk említés nélkül a renegátság néhány gyöngyszemét.

Kautsky kénytelen elismerni, hogy a szovjet szervezet nemcsak orosz szempontból, hanem világviszonylatban is jelentős, hogy „korunk legfontosabb jelenségei" közé tartozik, hogy „döntő jelentőségűnek" ígérkezik a „tőke és munka közötti" eljövendő nagy harcban. De Kautsky — megismételve azoknak a mensevikeknek a bölcseségét, akik szépen átálltak a burzsoázia oldalára a proletariátus ellen — ezt a „következtetést" vonja le: A szovjetek mint „harci szervezetek" megfelelők, de mint „állami szervezetek" nem.

Nagyszerű! Szervezkedjetek szovjetekbe proletárok és szegényparasztok! De — az isten szerelméért! — ne merjetek győzni! eszetekbe ne jusson győzni! Amint legyőzitek a burzsoáziát, menten végetek lesz, mert a proletárállamban „állami" szervezetek nem lehettek. Kötelesek vagytok, éppen győzelmetek után, feloszlani!!

Oh, Kautsky, a nagyszerű „marxista"! Oh, a renegátság páratlan „teoretikusa"!

A kettes számú gyöngyszem. A polgárháború „halálos ellensége" a „szociális forradalomnak", mert ennek, mint már hallottuk, „nyugalomra" (a gazdagok számára?) „és biztonságra" (a kapitalisták számára?) „van szüksége".

Európa proletárjai! Ne gondoljatok forradalomra, míg

nem találtok olyan burzsoáziát, amely *nem béreli* fel ellenetek polgárháborúra Szavinkovot és Dant, Dutovot és Krasznovot, a csehszlovákokat és a kulákokat!

Marx 1870-ben azt írta: legfőbb reményünk az, hogy a háború megtanította a francia munkásokat a fegyverforgatásra[41]. Kautsky, a „marxista", a négyéves háborútól nem azt várja, hogy a munkások fegyvert ragadnak a burzsoázia ellen (isten ments! ez talán nem volna egészen „demokratikus"), hanem ... hogy a derék, becsületes kapitalisták, derék, becsületes békét fognak kötni!

A hármas számú gyöngyszem. A polgárháborúnak még egy kellemetlen oldala van: míg a „demokrácia" biztosítja a „kisebbség védelmét" (amelyről — jegyezzük meg zárójelben — Dreyfus francia védelmezőinek vagy nemrég a Liebknechteknek, a MacLeaneknek és a Debseknek volt alkalmuk meggyőződni) — a polgárháború (figyelem! figyelem!) „a legyőzöttet teljes megsemmisítéssel fenyegeti".

Nos, hát nem igazi forradalmár ez a Kautsky? Szívvel-lélekkel a forradalom mellett van ... csakhogy az olyan forradalom mellett, amelyben nem lesz komoly, megsemmisítéssel fenyegető harc! Teljesen „leküzdötte" az öreg Engels régi hibáit, aki lelkesen magasztalta az erőszakos forradalmak nevelő hatását[42]. Kautsky, mint „komoly" történész, teljesen megtagadta azoknak tévelygéseit, akik azt mondták, hogy a polgárháború megedzi a kizsákmányoltakat, új, kizsákmányolók *nélküli* társadalom megteremtésére tanítja őket.

A négyes számú gyöngyszem. Nagy és hasznos volt-e történelmi szempontból a proletárok és kispolgárok diktatúrája az 1789-es forradalomban? Szó sincs róla. Mert megjelent Napóleon. „Az alsó rétegek diktatúrája egyengeti az utat a kard diktatúrájához" (26. old.). — — — A mi „komoly" történészünknek — mint minden liberálisnak, akiknek a táborába átállt — szilárd meggyőződése, hogy azokban az országokban, ahol nem ismerték „az alsó rétegek diktatúráját", mint például Németországban, ismeretlen a kard diktatúrája. Szerinte Németországban a kard diktatúrája sohasem volt durvább és aljasabb, mint Franciaországban — mindez Marx és Engels által kiagyalt

rágalom, akik lelkiismeretlenül hazudtak, amikor azt mondták, hogy Franciaország „népében" mindeddig erősebb az elnyomottak szabadságszeretete és büszkesége, mint Angliában vagy Németországban, és hogy Franciaország ezt éppen forradalmainak köszönheti.

...De elég! Külön brosúrát kellene írnunk, ha ki akarnánk válogatni Kautsky, az aljas renegát, renegátságának valamennyi gyöngyszemét.

* * *

Okvetlenül ki kell térnünk Kautsky úr „nemzetköziségére" is. Kautsky akaratlanul éles fényt derített rá — mégpedig azzal, hogy a legnagyobb rokonszenv hangján ecseteli a mensevikek nemzetköziségét, akik úgyebár szintén zimmerwaldisták[43] — bizonygatja a mi mézes-mázos Kautskynk —, akik ugyebár — ne nevessenek! — a bolsevikok „édes testvérei".

Íme a mensevikek „zimmerwaldiságának" édesded ábrázolása:

„A mensevikek általános békét akartak. Azt akarták, hogy minden hadviselő elfogadja ezt a jelszót: annexiók és hadisarc nélkül. Amíg ezt el nem érték, az orosz hadseregnek véleményük szerint hadikészenlétben kellett volna állnia..." De a gonosz bolsevikok „szétzüllesztették" a hadsereget és megkötötték a rossz breszti békét... És Kautsky világosan kimondja, hogy meg kellett volna hagyni az Alkotmányozó Gyűlést, a bolsevikoknak nem kellett volna megragadniok a hatalmat.

Ilyképpen a nemzetköziség abban áll, hogy *támogatnunk* kell *„saját"* imperialista kormányunkat, mint ahogy a mensevikek és eszerek támogatták Kerenszkijt, takargatni kell a kormány titkos szerződéseit, ezzel a mézesmázos szólammal bolondítva a népet: hiszen mi „követeljük" a fenevadaktól, hogy legyenek jók, mi „követeljük" az imperialista kormányoktól, hogy „fogadják el az annexiók és hadisarc nélküli béke jelszavát".

Kautsky véleménye szerint ez nemzetköziség.

A mi véleményünk szerint pedig ez teljes renegátság.

A nemzetköziség abban áll, hogy szakítunk *saját* szociálsovinisztáinkkal (azaz a „honvédőkkel") és *saját*

imperialista kormányunkkal, hogy forradalmi harcot indítunk ellene, megdöntjük, és készek vagyunk óriási nemzeti áldozatokra (még a breszti békére is), ha ez a *nemzetközi* munkásforradalom fejlődése szempontjából hasznos.

Jól tudjuk, hogy Kautsky és társai (az olyanok mint Ströbel, Bernstein stb.) szörnyen „fel voltak háborodva" a breszti béke megkötése miatt: ők azt akarták volna, hogy egy „gesztussal" ... azonnal a burzsoázia kezébe adjuk a hatalmat Oroszországban! Ezeket a tompaelméjű, de jámbor és édeskés német kispolgárokat nem az vezérelte, hogy a proletár Szovjet Köztársaság, amely a világon elsőnek döntötte meg forradalmi úton saját imperializmusát, tartsa magát az európai forradalomig és szítsa a tüzet más országokban (a nyárspolgárok *félnek* az európai tűzvésztől, *félnek* a polgárháborútól, amely megzavarja „a nyugalmat és a biztonságot"). Nem. Őket az vezérelte, hogy *minden* országban tartsa magát a *nyárspolgári* nacionalizmus, amely „mérsékeltsége és precizitása" miatt „internacionalizmusnak" nyilvánítja magát. Hadd maradjon meg az orosz köztársaság polgári köztársaságnak és ... várjon ... Akkor mindenki a világon derék, mérsékelt, hódító szándék nélküli nacionalista nyárspolgár volna, és éppen ebben állna a nemzetköziség!

Így gondolkodnak a kautskysták Németországban, a longuetisták Franciaországban, a függetlenek (ILP) Angliában, Turati és renegát „testvérei" Olaszországban stb. stb.

Most már csak a tökfilkók nem látják, hogy nemcsak akkor volt igazunk, amikor burzsoáziánkat (és lakájait, a mensevikeket és eszereket) megdöntöttük, hanem akkor is igazunk volt, amikor a breszti békét megkötöttük *azok után*, hogy a szövetségesek (az antant) burzsoáziája visszautasította az általános békére való nyílt felhívásunkat, amelyet a titkos szerződések nyilvánosságrahozatalával és felbontásával támasztottunk alá. Először is, ha nem kötöttük volna meg a breszti békét, azonnal átadtuk volna a hatalmat az orosz burzsoáziának és ezzel a legnagyobb mértékben ártottunk volna a szocialista világforradalomnak. Másodszor, *nemzeti* áldozatok árán annyira meg-

tartottuk *nemzetközi* forradalmi befolyásunkat, hogy Bulgária most egyenesen utánoz bennünket, hogy Ausztria és Németország forrong, legyengült *mindkét* imperializmus, mi pedig megerősödtünk és *megkezdtük* az igazi proletár hadsereg létrehozását.

A renegát Kautsky taktikájából az következik, hogy a német munkásoknak most a burzsoáziával együtt védeniök kell a hazát és elsősorban a német forradalomtól kell rettegniök, mert az angolok új breszti békét erőszakolhatnának rájuk. Éppen ez a renegátság. Éppen ez nyárspolgári nacionalizmus.

Mi pedig azt mondjuk: Ukrajna megszállása óriási nemzeti áldozat volt, de Ukrajna proletárjait és szegényparasztjait a megszállás megedzette és *megerősítette*, mint a nemzetközi munkásforradalomért küzdő forradalmi harcosokat. Ukrajna megszenvedett érte, de a nemzetközi forradalom nyert, mert ez a megszállás „lezüllesztette" a német katonaságot, gyengítette a német imperializmust és *közelebb hozta egymáshoz* a német, ukrán és orosz munkásforradalmárokat.

Természetesen „kellemesebb" volna, ha egyszerű háborúval meg tudnók dönteni Vilmost is, Wilsont is. De ez hiú ábránd. Külső háborúval nem tudjuk megdönteni őket. De *belső* bomlásukat elő tudjuk mozdítani. Ezt a szovjet proletárforradalommal *óriási* mértékben elértük.

Még nagyobb eredményt érnének el e téren a német munkások, ha rászánnák magukat a forradalomra, *nem törődve* a nemzeti áldozatokkal (éppen ez a nemzetköziség), ha azt mondanák (és ezt *tettel* erősítenék meg), hogy számukra a nemzetközi munkásforradalom érdeke *előbbrevaló*, mint ennek vagy annak a nemzeti államnak, *vagy akár saját* nemzeti államuknak területi épsége, biztonsága és nyugalma.

* * *

Európa legfőbb baja és veszélye az, hogy *nincs* Európában forradalmi párt. Van pártjuk az olyan árulóknak, aminők a Scheidemannok, Renaudelek, Hendersonok, Webbek és társaik, vagy olyan lakájlelkeknek, mint Kautsky. Forradalmi párt nincs.

A tömegek hatalmas forradalmi mozgalma természetesen pótolhatja ezt a hiányt, de ez mégis nagy baj és nagy veszély.

Ezért mindenképpen le kell lepleznünk a Kautsky-féle renegátokat, hogy ezzel támogassuk a valóban internacionalista proletárok forradalmi *csoportjait*, amelyek *minden* országban megvannak. A proletariátus gyorsan elfordul az árulóktól és a renegátoktól, a forradalmi csoportokat követi, és felneveli ezekből a maga vezetőit. Nem ok nélkül jajveszékel valamennyi ország burzsoáziája a „világbolsevizmus" miatt.

A világbolsevizmus le fogja győzni a világburzsoáziát.

1918. X. 9.

„Pravda" 219. sz.
1918 október 11.
Aláírás: N. Lenin.

ELŐADÓI BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MOSZKVAI SZOVJET, AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1918 OKTÓBER 22-ÉN[44]

(Lelkes, szűnni nem akaró taps és éljenzés.) Elvtársak, úgy vélem, mostani helyzetünket, annak minden ellentmondásával, úgy foglalhatjuk össze, hogy először is, sohasem voltunk ennyire közel a nemzetközi proletárforradalomhoz, mint most, és másodszor, hogy sohasem voltunk veszélyesebb helyzetben, mint most. Ezzel a két megállapítással, különösen a másodikkal, szeretnék ma részletesebben foglalkozni. Úgy gondolom, hogy a nagy tömegek aligha vannak tudatában annak, mekkora veszély tornyosul felettünk, és minthogy mi csakis a nagy tömegekre támaszkodva cselekedhetünk, a Szovjethatalom képviselőinek legfőbb feladata, hogy feltárják ezek előtt a tömegek előtt a jelenlegi helyzetre vonatkozó teljes igazságot, akármilyen súlyos is ez időnként. Ami azt illeti, hogy közel vagyunk a nemzetközi szocialista forradalomhoz, erről már nem egyszer beszéltünk, és én rövid leszek. Valóban, az egyik legkomolyabb szemrehányás, amellyel a Szovjethatalmat illették, mégpedig nemcsak a burzsoázia, hanem azok a kispolgári rétegek is, amelyek már kiábrándultak a szocializmusból, valamint sok úgynevezett szocialista is, aki hozzászokott a békés időkhöz és aki sohasem hitt a szocializmusban, — mindezek azzal a szemrehányással illették a Szovjethatalmat, hogy mi, amikor végrehajtjuk Oroszországban a szocialista forradalmat, csak úgy vaktában vágunk neki a dolognak, mert Nyugaton még nem érett meg a forradalom.

Elvtársak, most, a háború ötödik esztendejében, az imperializmus általános csődje szemmelláthatő tény; most már mindenki világosan látja, hogy a forradalom vala-

mennyi hadviselő országban elkerülhetetlen. Mi ellenben, akiknek életét eleinte csak napokra vagy hetekre becsülték, a forradalomnak egy esztendeje alatt olyan sokat tettünk, amennyit soha nem tett a világon egyetlen proletár párt sem. Forradalmunk világjelenségnek bizonyult. Az egész burzsoázia is arról beszél, hogy a bolsevizmus most világjelenség, és ez a beismerés nyilvánvalóvá teszi, hogy forradalmunk Keletről átterjedt Nyugatra és ott egyre jobban előkészített talajra talál. Az elvtársak tudják, hogy Bulgáriában kitört a forradalom. Bolgár katonák szovjetek létrehozásához fogtak hozzá. Most érkeznek hírek arról, hogy Szerbiában ugyancsak alakulnak szovjetek. Bár az angol-francia antant fűt-fát ígér a népeknek arra az esetre, ha fellázadnak és elfordulnak Németországtól, bár sokmindent ígérgetnek Amerika, Anglia és Franciaország tőkései — a világ leggazdagabb és leghatalmasabb tőkései —, most már nyilvánvaló, hogy azoknak a különböző kisállamoknak a burzsoáziája, amelyekre Ausztria most széthullik, hogy ez a burzsoázia semmiesetre sem tarthatja magát, hogy uralma, hatalma ezekben az államokban tiszavirágéletű, átmeneti jelenség lesz, mert mindenütt döngeti a kaput a munkásforradalom.

Az egyes országok burzsoáziája felismeri, hogy saját államában idegen szuronyok segítségével kell majd fenntartania uralmát. És nemcsak Ausztriában, hanem Németországban is, amelynek a helyzete még nemrég szilárdnak mutatkozott, — azt látjuk, hogy megkezdődött a forradalom. Hírek érkeznek onnan, a német sajtó már a császár lemondásáról beszél, a független szociáldemokraták pártjának[45] a sajtója pedig engedélyt kapott a kancellártól arra, hogy a német köztársaságról beszéljen. Ez már jelent valamit. Tudjuk, hogy a csapatok bomlása fokozódott, hogy olyan röplapokat terjesztenek, amelyek nyiltan felkelésre hívják fel a csapatokat. Tudjuk, hogy Kelet-Németországban katonai-forradalmi bizottságok alakultak, ezek a katonákat forradalmasító, forradalmi kiadványokat terjesztenek. Ezért a leghatározottabban állíthatjuk, hogy napról napra, óráról órára közelebb jutunk a forradalomhoz, és ezt nemcsak mi mondjuk, — nem, ezt éppen a háborús párthoz és a burzsoáziához tartozó németek

mondják, akik érzik, hogy a miniszterek inognak, hogy a nép nem bízik bennük, hogy kormányukban csak nagyon rövid ideig tarthatják már magukat. Ezt mondja mindenki, aki ismeri a dolgok állását: ennyire elkerülhetetlen Németországban a népforradalom, sőt, talán a proletárforradalom.

Mi nagyon jól tudjuk, milyen hatalmas proletármozgalom jött létre más országokban is. Láttuk, hogy Gompers megjelent Olaszországban és az antant hatalmak pénzén, az egész olasz burzsoázia és a szociálpatrióták segítségével beutazta Olaszország városait és azt prédikálta az olasz munkásoknak, hogy folytassák az imperialista háborút. Láttuk, hogy ebben az időben az olasz szocialista sajtó erről olyan cikkeket közölt, amelyekből csak Gompers neve maradt meg, minden mást törölt a cenzúra, vagypedig olyan cikkeket tettek közzé, amelyek kigúnyolták Gomperst: „Gompers banketteken vesz részt és fecseg". A burzsoá sajtó pedig beismerte, hogy Gomperst mindenütt kifütyülték. A burzsoá sajtó ezt írta: „Az olasz munkások úgy viselkednek, hogy, úgy látszik, csak Leninnek és Trockijnak engednék meg, hogy Olaszországban utazzanak." Az Olasz Szocialista Párt[46] a háború alatt óriási lépést tett előre, vagyis balra. Tudjuk, hogy Franciaországban a munkások között túlságosan nagy volt a patrióták száma; azt mondták nekik, hogy Párizst és Franciaország területét óriási veszély fenyegeti. De ott is megváltozik a proletariátus magatartása. Az utolsó kongresszuson[47], amikor felolvastak egy levelet, amely arról szólt, hogy mit csinálnak a szövetségesek, az angol-francia imperialisták, ilyen közbeszólások hallatszottak: éljen a szocialista köztársaság. Tegnap pedig arról értesültünk, hogy Párizsban egy gyűlést tartottak, amelyen 2 000 fémmunkás vett részt, és ez a gyűlés üdvözölte az oroszországi Szovjet Köztársaságot. Látjuk, hogy Anglia három szocialista pártja[48] közül csak egy van, a Független Szocialista Párt, amely nem válik a bolsevikok nyílt szövetségesévé, a Brit Szocialista Párt és Skócia Szocialista Munkáspártja viszont határozottan a bolsevikok hívének vallja magát. Angliában is kezd terjedni a bolsevizmus, a spanyol pártok pedig, amelyek az angol-francia imperializmus mellett állottak, amelyekben a háború elején egy vagy két olyan ember

akadt, akinek volt valami halvány elképzelése az internacionalistákról, mindezek a pártok kongresszusukon üdvözlik az orosz bolsevikokat[49]. A bolsevizmus az egész világon a nemzetközi proletariátus elméletévé és taktikájává lett! (T a p s.) A bolsevizmus elérte, hogy az egész világ szeme láttára egy mindvégig következetes szocialista forradalom játszódott le, hogy tényleg, a valóságban, két pártra szakadnak a szocialisták, aszerint, hogy a bolsevikok mellett vagy a bolsevikok ellen foglalnak állást. A bolsevizmus elérte, hogy a proletárállam létrehozása programmá lett. A munkások, akik nem tudták, mi a helyzet Oroszországban, mert csak a hazugsággal és rágalommal teli burzsoá lapokat olvasták, kezdtek világosan látni, amikor azt tapasztalták, hogy a proletár kormány az egyik győzelmet a másik után aratja az orosz ellenforradalmárok fölött, amikor látták, hogy nincs más kivezető út ebből a háborúból, csak a mi taktikánk, csak a mi munkáskormányunk forradalmi cselekvési módja. A mult szerdán Berlinben tüntetés volt, és a munkások úgy fejezték ki felháborodásukat a császárral szemben, hogy igyekeztek a palotája előtt elvonulni, utána pedig az orosz követség elé mentek és kifejezésre akarták juttatni szolidaritásukat az orosz kormány cselekedeteivel.

Ide jutott Európa a háború ötödik esztendejében! Ezért mondjuk, hogy sohasem voltunk olyan közel a világforradalomhoz, hogy sohasem volt ennyire nyilvánvaló, hogy az orosz proletariátus megteremtette a maga hatalmát, és világos, hogy a világ proletárjainak milliói és tízmilliói követni fognak bennünket. Ezért, ismétlem, sohasem voltunk még ilyen közel a nemzetközi forradalomhoz, és sohasem volt helyzetünk ennyire veszélyes, mert azelőtt sohasem számoltak a bolsevizmussal mint világhatalommal. Azt hitték, hogy a bolsevizmus csupán az orosz katonák kimerültségének a következménye, hogy a háborútól elgyötört orosz katonák elégedetlenségének a kirobbanása, és mihelyt ez az elégedetlenség elmúlik, és tető alá hozzák a békét, akár a legerőszakosabbat is, akkor az állami alkotómunka és a szocialista reformok irányában haladó minden lépést visszaszorítanak majd. Erről mindenki meg volt győződve, de kiderült, hogy mihelyt az

imperialista háború után, amely a legerőszakosabb békével fejeződött be, áttértünk az állami alkotómunka első lépéseire, mihelyt módunk volt arra, hogy lehetővé tegyük a parasztok számára, hogy valóban földbirtokosok nélkül éljenek és hogy kialakítsák álláspontjukat a földbirtokosokkal szemben, hogy meggyőződjenek a valóságban arról, hogy az elkobzott földön életüket nem a kulákok és nem az új kapitalisták javára, hanem valóban maguknak a dolgozóknak a javára építik, mihelyt a munkások látták, hogy lehetővé vált számukra, hogy tőkések nélkül építsék életüket, hogy megtanulják azt a nehéz, de nagy dolgot, amely nélkül sohasem fognak megmenekülni a kizsákmányolástól, — akkor mindenki előtt világossá vált s a gyakorlatban is bebizonyosodott, hogy a Szovjethatalmat semmiféle erő, semmiféle ellenforradalom nem fogja megdönteni.

Hosszú hónapokra volt szükségünk ahhoz, hogy Oroszországban ez a meggyőződés kerekedjék felül. Azt mondják, hogy falun a parasztok csak 1918 nyarán, mégpedig csak ősz felé látták helyesen forradalmunk értelmét és jelentőségét. A városban ennek régen tudatában voltak, de hogy ez eljusson minden kerületbe, minden istenhátamögötti járásba és faluba, hogy a paraszt ne könyvekből és beszédekből, hanem saját életéből értse meg, hogy a földet a dolgozónak, de nem a kuláknak kell megkapnia, és hogy a kulák ellen harcolni kell, hogy a kulákot le kell győzni szervezettségünkkel, hogy azt a felkelési hullámot, amely ez év nyarán az egész országon végigsöpört, a földbirtokosok, a kulákok és a fehérgárdisták támogatták, — ahhoz, hogy saját tapasztalatuk alapján, saját bőrükön, saját hátukon érezzék az Alkotmányozó Gyűlés hatalmát, — ehhez hosszú, hosszú hónapokra volt szükség, és a falu ma már megedződött, és a szegényparasztság tömegei, amelyek nem rabolják el más munkáját, csak most értették meg — nem könyvekből, amelyekből a dolgozó tömegek sohasem merítenek szilárd meggyőződést, hanem saját tapasztalatuk alapján —, hogy a Szovjethatalom a kizsákmányolt dolgozók hatalma, és hogy minden falunak módjában van hozzálátnia az új, szocialista Oroszország alapjainak lerakásához. Hosszú hóna-

pokra volt szükség ahhoz, hogy 1918 után Oroszország többi részéről is meggyőződéssel állíthassuk, olyan emberek közlései alapján, akik a tényleges tapasztalatokból indulnak ki, hogy nincs a falun olyan zug, ahol ne tudnák, mi az a Szovjethatalom, és ne szállnának síkra mellette, mert a falu felismerte, milyen veszély fenyegeti a tőkések és a földbirtokosok részéről, megértette azt is, milyen nehézségekkel jár a szocialista átalakulás és nem ijedt meg, hanem így okoskodott: mi ebbe a munkába munkáskezek tízmillióit vonjuk be, mi egy év alatt sokat tanultunk és sokat fogunk még tanulni. Ezt most Oroszországban saját tapasztalatuk alapján tízmilliók meg tízmilliók teljes meggyőződéssel mondják.

Csak most kezdi világosan látni a nyugateurópai burzsoázia is, amely eddig nem vette komolyan a bolsevikokat, hogy itt, nálunk, létrejött az az egyedül szilárd hatalom, amely a dolgozó tömegekkel tart és amely az önfeláldozásban igazi hősiességre tudja őket ösztönözni. És amikor a proletárhatalom kezdte megfertőzni Európát, akkor kiderült, hogy ez egyáltalán nem Oroszországnak valamilyen sajátossága, és hogy a négyéves háború az egész világon a hadsereg bomlását idézte elő — holott azelőtt azt mondották, hogy csak Oroszország jutott elmaradottsága és előkészületlensége miatt odáig, hogy a háború negyedik évében hadserege szétszaladt, hogy ez nem történhetne meg a civilizált parlamentáris országokban.

Most azonban mindenki látja, hogy a világháború négy esztendeje után, amikor emberek millióit gyilkolták le és tették nyomorékká, hogy a kapitalisták megszedhessék magukat, amikor tízezrével látunk katonaszökevényeket — ezt a szokatlan jelenséget nem csupán Oroszországban és Ausztriában, de a nagy rendjével kérkedő Németországban is megfigyelhetjük —, amikor ez így alakult, az egész világ burzsoáziája ráeszmélt arra, hogy komolyabb ellenséggel kell számolnia, és tömörülni kezdett, és minél közelebb kerültünk a nemzetközi proletárforradalomhoz, annál jobban tömörült az ellenforradalmi burzsoázia.

Néhány országban még ma sem veszik komolyan a

forradalmat, ahogy Októberben a koalíciós miniszterek nem vették komolyan a bolsevikokat és azt mondták, hogy Oroszországban bolsevik uralomra nem fog sor kerülni. Franciaországban, például, azt mondják, hogy a bolsevikok árulók maroknyi csapata, akik eladják népüket a németeknek. A francia burzsoáknak inkább meglehet bocsátani, hogy így beszélnek, mint a baloldali eszereknek, mert hiszen azért burzsoák, hogy milliókat fecséreljenek el hazug koholmányokra. De amikor a francia burzsoázia látta a bolsevizmus fejlődését Franciaországban, amikor látta, hogy még a nem forradalmi pártok is kiálltak a bolsevikok mellett forradalmi jelszóval, akkor a francia burzsoázia megértette, hogy veszélyesebb ellenséggel áll szemben: az imperializmus csődjével és a munkások túlerejével a forradalmi harcban. Mindenki tudja, hogy a proletárforradalmat az imperialista háború miatt ebben a pillanatban különösen nagy veszély fenyegeti, mert a proletárforradalom minden országban egyenlőtlenül fejlődik, mivel valamennyi országban különbözőek a politikai élet feltételei, és az egyik országban túlságosan legyengült a proletariátus, a másikban meg — erősebb. Az egyik országban gyenge a proletariátus felső rétege, más országokban meg az fordul elő, hogy a burzsoáziának sikerül egy időre szakadást előidéznie a munkások között, ahogy ez Angliában és Franciaországban történt. Ezért fejlődik egyenlőtlenül a proletárforradalom, és ezért eszmélt rá a burzsoázia arra, hogy legerősebb ellensége a forradalmi proletariátus. A burzsoázia tömörül, hogy a világimperializmus összeomlását feltartóztassa.

Most a helyzet a mi szempontunkból megváltozott, és az események rohamos gyorsasággal fejlődnek. Eleinte az imperialista rablók két csoportra oszlottak, és ezek igyekeztek egymást megsemmisíteni, most azonban észrevették — különösen a német imperializmus példáján, amely még nemrég Angliával és Franciaországgal egyenlő erejű hatalomnak tartotta magát —, hogy fő ellenségük — a forradalmi proletariátus. Most, amikor Németországot belülről bomlasztja a forradalmi mozgalom, az angol-francia imperializmus a világ urának tekinti magát. Ott meg vannak győződve arról, hogy a fő ellenség — a bolse-

vikok és a világforradalom. Minél erősebben fejlődik a forradalom, annál jobban tömörül a burzsoázia. Ezért néhányan közülünk — és különösen sokan a nagy tömegekből, akik most meggyőződtek arról, hogy le tudják győzni ellenforradalmárainkat, a kozákokat, a tiszteket és a csehszlovákokat — feltételezik, hogy ezzel minden el van intézve, és nem vetnek számot azzal, hogy ez most nekünk nem elég, hogy van egy új ellenség, amely sokkal félelmetesebb. Ez az ellenség: az angol-francia imperializmus. Eddig nem valami sok sikert mutathat fel Oroszországban, — például az arhangelszki partraszállásnál. Egy francia író, aki kiadott egy lapot és azt elnevezte „Győzelem"-nek[50], azt mondta hogy Franciaország számára nem elég a németeken aratott győzelem, hogy le kell győznie a bolsevizmust is, és hogy az Oroszország elleni hadjárat — nem Németország elleni támadás, hanem hadjárat a bolsevik forradalmi proletariátus ellen és az ellen a ragály ellen, amely az egész világon elterjed.

Ezért most új veszély fenyeget bennünket, amelyet az angol-francia imperialisták alattomban készítenek elő, amely még nem bontakozott ki egészen, még nem látszik teljes nagyságában, s ezzel mégjobban tisztában kell lennünk, hogy a tömegek vezetőin keresztül e veszély tudatát belevigyük a tömegekbe, mert az angolok és a franciák sem Szibériában, sem Arhangelszkben nem értek el nagy sikert, — ellenkezőleg, jónéhányszor vereséget szenvedtek, most azonban megfeszítik erejüket, hogy délről támadjanak Oroszországra, vagy a Dardanellák felől, vagy a Fekete-tenger felől, vagy szárazföldi úton Bulgárián és Románián keresztül. Minthogy ezek az emberek úgy dolgoznak, hogy a hadititkokat megőrzik, nem tudjuk megmondani, mennyire van előkészítve ez a hadjárat, és melyiket választották e két terv közül, vagy talán egy harmadik mellett döntöttek. Éppen abban rejlik a veszély, hogy ezt nem tudhatjuk pontosan. De egészen pontosan tudjuk, hogy ez készülőben van, mert ezeknek az országoknak a sajtója olykor nemvalami óvatos, egyik-másik ujságíró nyiltan kikürtöli a fő célokat, sutba dobja a népek szövetségéről hangoztatott összes hazugságokat.

A német kormánykörökben most világosan látunk két irányzatot, két menekülési tervet, ha ugyan van még számukra menekvés. Egyesek ezt mondják: csak nyerjünk időt, húzzuk ki tavaszig, talán az erődvonalon kifejthetünk még katonai ellenállást. Mások elsősorban Angliában és Franciaországban látják mentsvárukat, minden igyekezetükkel azon vannak, hogy megegyezésre jussanak Angliával és Franciaországgal a bolsevikok ellen, — minden figyelmük erre irányul. És ha most Wilson a békejavaslatra durva és megvető elutasítással válaszol, ez még nem bírja rá az Angliával megegyezést kereső német tőkések pártját arra, hogy terveiről lemondjon. Ez a párt tudja, hogy van hallgatólagos megegyezés is, tudja, hogy ha ők szolgálatokat tesznek az angol és francia kapitalistáknak a bolsevikok ellen, ezekért a szolgálatokért esetleg jutalmat kapnak. Így szokott ez lenni a kapitalista társadalomban — a szolgálatokért fizetnek. Ők így okoskodnak: talán segítünk az angol és a francia kapitalistáknak abban, hogy összeharácsoljanak valamit, akkor a zsákmányból egyetmást majd meghagynak nekünk. Fizess, hogy neked is fizessenek, — ez a kapitalista világ erkölcse. És én azt hiszem, hogy amikor ezek az emberek igényt támasztanak az angol-francia tőke egy bizonyos részére, akkor tudnak számolni, és legalábbis milliárdokra számítanak. Ezeknek az uraknak egy része érti az ilyen számításokat.

Alighanem létre is jött már ez a hallgatólagos megállapodás a német burzsoázia és az antant hatalmak burzsoáziája között. A lényege az, hogy az angol-franciák ezt mondják: mi bemegyünk Ukrajnába, de amíg nincsenek ott megszálló csapataink, addig ti, németek, ne vonjátok ki csapataitokat, mert akkor Ukrajnában a munkások ragadják meg a hatalmat és ott is győzedelmeskedik a szovjet hatalom. Így gondolkoznak, mert megértik, hogy valamennyi megszállott ország — Finnország, Ukrajna és Lengyelország — burzsoáziája tudja, hogy ez a nemzeti burzsoázia egy napig sem tarthatja magát, ha kivonulnak a német megszálló csapatok, és ezért ezeknek az országoknak a burzsoáziája, amely tegnap eladta magát a németeknek, kézcsókra járult a német imperialisták elé és szövetségre lépett velük saját munkásai ellen, amint

azt az ukrán mensevikek és a tifliszi eszerek tették, — ez a burzsoázia most boldog-boldogtalannak árusítja hazáját. Tegnap a németeknek adták el, ma meg eladják az angoloknak és franciáknak. Ez történik a kulisszák mögött, ilyen kufárkodás folyik. Látják, hogy az angol-francia burzsoázia győz, hát valamennyien átpártolnak az ő oldalára és megegyezést készítenek elő az angol-francia imperializmussal ellenünk, a mi rovásunkra.

Amikor ők jövendőbeli gazdájuknak, az angol-francia milliárdosnak kijelentik, hogy átállnak az ő oldalára, ezt mondják: nagyságod le fogja győzni a bolsevikokat, nagyságodnak segítenie kell rajtunk, mert a németek nem mentenek meg bennünket. Valamennyi ország burzsoáziájának ez az összeesküvése a forradalmi munkások és bolsevikok ellen mind élesebb körvonalakban bontakozik ki és arcátlanul nyílt formát ölt. Elsőrendű kötelességünk, hogy valamennyi hadviselő ország munkásait és parasztjait figyelmeztessük erre a veszélyre.

Példaképpen felhozom Ukrajnát. Gondoljanak Ukrajna helyzetére, gondolják meg, mit tegyenek a jelenlegi helyzetben a munkások és az öntudatos kommunisták. Egyfelől látják, hogy forr a harag a német imperialisták ellen, Ukrajna szörnyű kifosztása miatt, másfelől — látják, hogy a német csapatok egy része, sőt talán nagyobb része, kivonult. Lehet, hogy felmerül bennük az a gondolat, hogy kifejezésre juttatják tajtékzó gyűlöletüket és haragjukat, és azonnal, nem törődve semmivel, rátámadnak a német imperialistákra. Mások viszont azt mondják: mi — internacionalisták vagyunk, nekünk meg kell vizsgálnunk a helyzetet mind Oroszország, mind Németország szempontjából. Még ha Németország szempontjából nézzük is a dolgokat, tudjuk, hogy ott a hatalom nem tartja magát, s teljes bizonyossággal tudjuk, hogy, ha a munkások és parasztok ukrajnai győzelme együtt fog járni az oroszországi hatalom megszilárdulásával és sikereivel, akkor a szocialista proletár Ukrajna nemcsak győzni fog, hanem legyőzhetetlen lesz! Az ilyen öntudatos ukrán kommunisták így okoskodnak: nagyon óvatosnak kell lennünk; holnap talán szükség lesz arra, hogy minden erőnket megfeszítsük, és szükség lesz arra, hogy mindent kockára

tegyünk az imperializmus és a német csapatok ellen folytatott harc érdekében. Lehet, hogy így lesz holnap, de nem ma, ma viszont tudjuk, hogy a német imperialisták csapatai maguktól bomlanak szét; ők tudják, hogy az ukrán csapatok mellett a keletporosz és a német csapatok is forradalmi lapokat adnak ki[51]. Ugyanakkor legfőbb feladatunk: az ukrán felkelés érdekében folytatott propaganda. Ez a fő feladatunk — az internacionális, a nemzetközi forradalom szempontjából, mert ennek a láncnak legfontosabb szeme a német láncszem, mert a német forradalom már megérett, és mindenekelőtt tőle függ a világforradalom sikere.

Ügyelni fogunk, nehogy beavatkozásunk ártson az ő forradalmuknak. Meg kell érteni minden forradalom változásait és növekedését. A forradalom minden országban — mi láttuk és átéltük ezt és jobban tudjuk másoknál —, minden országban külön úton halad, és ezek az utak annyira különbözőek, hogy a forradalom egy-két évig késlekedhet is. A világforradalom nem megy olyan simán, hogy mindenütt, minden országban egyazon úton haladjon, — akkor mi már régesrégen győztünk volna. Minden országnak meghatározott politikai szakaszokon kell átmennie. Mindenütt ugyanolyan törekvéseket tapasztalnak a megalkuvók részéről, akik próbálják a burzsoáziával együtt „megmenteni a népet a burzsoáziától", ahogy nálunk Cereteli és Csernov tették, ahogy Németországban a scheidemannisták teszik; Franciaországban ezt a maguk módján csinálják. És ha most, amikor Németország a forradalom küszöbén áll — az az ország, ahol a legerősebb a munkásmozgalom, amelynek a munkásmozgalma kitűnik szervezettségével és szívósságával, ahol a munkások tovább tűrtek, de talán több forradalmi gyűlölet gyülemlett fel bennük és jobban el tudnak majd bánni ellenségeikkel —, ha most olyan emberek avatkoznak be ezekbe az eseményekbe, akik nem ismerik a forradalom növekedésének ütemét, az árthat azoknak az öntudatos kommunistáknak, akik azt mondják: én mindenekelőtt azon igyekszem, hogy ezt a folyamatot tudatossá tegyem. Most, amikor a német katona meggyőződött arról, hogy vágóhídra viszik, s azt mondják, hogy a hazát fogja vé-

deni, holott valójában a német imperialistákat védi, — most közeledik az az idő, amikor a német forradalom olyan erővel és szervezettséggel fog kirobbanni, hogy számtalan nemzetközi kérdést megold majd. Ezért mondják az öntudatos ukrán kommunisták: minden áldozatot meg kell hoznunk a nemzetközi forradalom győzelméért, de tudatában kell lennünk annak, hogy miénk a jövő, és lépést kell tartanunk a német forradalommal.

Ezek azok a nehézségek, amelyeket az ukrán kommunisták megfontolásainak a példáján akartam bemutatni. Ezek a nehézségek Szovjet-Oroszország helyzetében is tükröződnek. Meg kell ma állapítanunk, hogy a nemzetközi proletariátus most felébredt és óriási léptekkel halad előre, de a mi helyzetünk annál nehezebb, mert tegnapi „szövetségesünk" ellenünk támad, mint legfőbb ellensége ellen. Most nem az ellenséges csapatok, hanem a nemzetközi bolsevizmus ellen vonul hadba. Most, amikor a Déli Fronton Krasznov csapatai gyülekeznek, mi pedig tudjuk, hogy a németektől kaptak muníciót, amikor mi minden nép előtt lelepleztük az imperializmust, akkor azok az emberek, akik a breszti béke miatt vádat emeltek ellenünk, elküldték Krasznovot a németekhez munícióért, és ezzel az orosz munkásokra és parasztokra lőttek, most az angol-francia imperialistáktól kapnak muníciót, és amikor megkapják, új alkuba kezdenek, és annak a milliomosnak adják el Oroszországot, aki többet ígér. Ezért nem elég most az a bennünk kialakult általános meggyőződés, hogy beállott a fordulat. Vannak régi ellenségeink, de rajtuk kívül, hátuk mögött éppen most gyülekeznek az új segédcsapatok. Mi mindezt tudjuk és figyeljük. Február vagy március táján, mindössze félesztendővel ezelőtt, nem volt hadseregünk. A hadsereg nem tudott harcolni. Az a hadsereg, amely átélte a négyéves imperialista háborút, amikor nem tudta, miért harcol, és homályosan sejtette, hogy idegen érdekekért harcol, — ez a hadsereg megfutamodott és nem volt a világon olyan erő, amely vissza tudta volna tartani.

Minden forradalom csak akkor ér valamit, ha meg tudja védeni magát, ámde a forradalom nem tanulja meg egycsapásra a védekezést. A forradalom milliókat ébresz-

tett új életre. Februárban és márciusban ezek a milliók nem tudták, miért kell folytatniok azt a mészárlást, amelybe a cárok és a Kerenszkijek hajszolták bele őket, és amelynek célját csak decemberben leplezte le a bolsevik kormány. Világosan megértették, hogy ez nem az ő háborújuk volt, és körülbelül egy félévre volt szükség ahhoz, hogy bekövetkezzék a fordulat. Ez a fordulat bekövetkezett; megváltoztatja a forradalom erejét. A négyéves háborúban kimerült, elgyötört tömegek februárban és márciusban mindent megelégeltek és azt mondták, hogy legyen már béke és legyen vége a háborúnak. Nem voltak képesek felvetni azt a kérdést, miért folyik a háború. Ha ezek a tömegek most megteremtették az új fegyelmet a Vörös Hadseregben, nem a deres fegyelmét, nem a földesúri fegyelmet, hanem a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek a fegyelmét, ha most készek a legnagyobb önfeláldozásra, ha új szolidaritás alakult ki köztük, akkor ennek az az oka, hogy tízmilliók tudatában és gyakorlatában első ízben születik és született meg az új, szocialista fegyelem, hogy megszületett a Vörös Hadsereg. Csak akkor született meg, amikor ezek a milliók saját tapasztalatuk alapján látták, hogy a földbirtokosokat és a tőkéseket ők maguk döntötték meg, hogy új élet épül, hogy ők maguk kezdtek hozzá ennek építéséhez és hogy fel fogják építeni ezt az életet, ha külföldi betörés meg nem akadályozza.

Amikor a parasztok felismerték, ki a legfőbb ellenségük, és megkezdték a harcot a falusi kulákok ellen, amikor a munkások lerázták a nyakukról a gyárost, s a népgazdaság proletár elve alapján kezdték építeni az üzemeket, akkor megismerkedtek az átszervezés minden nehézségével, de megbírkóztak vele; hónapok kellettek ahhoz, hogy egyenesbe jöjjön a munka. Ezek a hónapok elmúltak, és bekövetkezett a fordulat; elmúlt az az időszak, amikor tehetetlenek voltunk, és azóta mérföldes lépésekkel haladtunk előre; elmúlt az az időszak, amikor nem volt hadseregünk, amikor nem volt fegyelem; kialakult az új fegyelem, és a hadseregbe új emberek léptek be, akik ezrével áldozzák fel életüket.

Ez azt jelenti, hogy az új fegyelem, az elvtársi szö-

vetség átnevelt bennünket a fronton vívott harcban és a falun a kulák ellen folytatott harcban. Ez a fordulat, amelyet most átélünk, nehéz volt, de most érezzük, hogy a dolgok rendbejönnek, és mi a meg nem szervezett, dekretált szocializmusról áttérünk a valódi szocializmusra. A legfőbb feladat, amely vár ránk — a harc az imperializmussal, és ebben a harcban győznünk kell. Rámutatunk e harc minden nehézségére és veszélyére. Tudjuk, hogy a Vörös Hadsereg öntudatában beállott a fordulat, már elkezdődtek győzelmei, soraiból ezrével kerülnek ki a tisztek, akik az új, proletár katonai iskolákban végezték tanulmányaikat, és ezrével kerülnek ki más tisztek, akik a háború kegyetlen iskoláján kívül semmiféle iskolát nem jártak ki. Ezért szemernyi túlzás sincs benne, amikor tudatában vagyunk ugyan a veszélynek, de most azt mondjuk, hogy van hadseregünk; és ez a hadsereg megteremtette a fegyelmet, harcképessé vált. A mi Déli Frontunk nem különálló front, hanem front az egész angol-francia imperializmus ellen, amely a leghatalmasabb ellenség a világon, de mi nem félünk az angol-francia imperializmustól, mivel tudjuk, hogy ő maga nem birkózik meg belső ellenségével.

Három hónappal ezelőtt nevettek, amikor azt mondottuk, hogy Németországban forradalom lehet, kijelentették, hogy csak félőrült bolsevikok hihetnek a német forradalomban. Nemcsak az egész burzsoázia, de a mensevikek és a baloldali eszerek is a hazafiság árulóinak nevezték a bolsevikokat, és azt mondották, hogy Németországban nem lehet forradalom. De mi tudtuk, hogy ott szükség van a mi segítségünkre, és ezért a segítségért minden áldozatot vállalnunk kellett, még a súlyos békefeltételeket is. Ezt néhány hónappal ezelőtt mondották és bizonygatták, de Németország néhány hónap alatt hatalmas birodalomból korhadt fává változott. Az az erő, amely elpusztította, Amerikában és Angliában is működik, ma még gyenge, de minden egyes lépésnél, amellyel az angol-franciak Oroszországban próbálkoznak, amikor próbálják megszállni Ukrajnát, amint a németek tették, — minden egyes lépésnél jobban meg fog mutatkozni ez az erő, és még félelmetesebb lesz, mint a spanyol járvány.

Éppen ezért, elvtársak, ismétlem, minden öntudatos munkásnak most az a legfőbb feladata, hogy semmit se titkoljon a nagy tömegek előtt, akik esetleg nem tudják, mennyire kiéleződött a helyzet, hanem ellenkezőleg, tárja fel a teljes igazságot. A munkások elég érettek ahhoz, hogy ismerhessék ezt az igazságot. Nemcsak a fehérgárdistákat kell legyőznünk, hanem a világimperializmust is. Le kell győznünk és le is fogjuk győzni nemcsak ezt, hanem az ennél félelmetesebb ellenséget is. Ezért van szükség mindenekelőtt a Vörös Hadseregre. Tekintse Szovjet-Oroszország minden szervezete továbbra is központi kérdésnek a hadsereg kérdését. Most, amikor minden konszolidálódott, a háborúnak, a hadsereg megerősítésének a kérdése van előtérben. Szilárd meggyőződésünk, hogy az ellenforradalommal megbirkózunk. Tudjuk, hogy vannak erőink, de tudjuk azt is, hogy az angol-francia imperializmus erősebb nálunk, és azt akarjuk, hogy a munkástömegek ezt világosan megértsék. Mi azt mondjuk: a hadsereg erejét tízszeresére és még többszörösére kell fokozni, beszélnünk kell arról, hogy jobban meg kell szilárdítani a fegyelmet és hogy az öntudatos, felvilágosult, szervezett, igazi vezetők tízszerte több figyelmet és gondot fordítsanak erre, s akkor a nemzetközi forradalom növekedése nem fog azokra az országokra korlátozódni, amelyek már vereséget szenvedtek. Most a forradalom már azokban az országokban is megkezdődik, amelyek győztesen kerültek ki a háborúból. Erőinknek napról napra növekedniök kell, és ez a szakadatlan növekedés, mint eddig is, a legfőbb és teljes biztosítéka számunkra annak, hogy a nemzetközi szocializmus győzni fog! (Lenin elvtárs beszédét többízben lelkes taps szakítja félbe és a beszéd befejezése után éljenzés tör ki. Az egész terem egy emberként felál és ünnepli a világforradalom vezérét.)

Ujságtudósitások: „Pravda" 229. sz., „Izvesztyija VCIK" 231. sz. 1918 október 23.

A teljes szöveg „Az Ötödik Szovjetkongresszus által választott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság. Gyorsiról jegyzet" c. könyvben, Moszkva 1919, jelent meg.

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MOSZKVAI SZOVJET, AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSÉNEK 1918 OKTÓBER 22-I HATÁROZATA

A proletártömegek és a parasztság forradalmi mozgalma az imperialista háború ellen az utóbbi időben óriási sikereket ért el minden országban, kivált a Balkánon, Ausztriában és Németországban. De éppen ezek a sikerek gerjesztették különösen nagy haragra a nemzetközi burzsoáziát — amelynek élére most az angol-amerikai és a francia burzsoázia állott —, ezek a sikerek sarkallják arra, hogy gyors ütemben ellenforradalmi erővé szerveződjék a forradalomnak, elsősorban pedig a forradalom jelenlegi legfőbb gócának, az oroszországi Szovjethatalomnak elfojtására.

A német burzsoázia és a német kormány, amelyek vereséget szenvedtek a háborúban és amelyeket belülről hatalmas forradalmi mozgalom fenyeget, kapkodva keresik a menekülés útját. Németország uralkodó köreinek egyik irányzata még abban reménykedik, hogy huzavonával időt nyernek télig és egy új erődvonalon előkészíthetik az ország védelmét. A másik irányzat lázasan keresi a megegyezést az angol-francia burzsoáziával a forradalmi proletariátus és a bolsevikok ellen. Minthogy ez az irányzat a győztesek, az angol-francia imperialisták rendkívüli konokságába ütközik, igyekszik ezeket a bolsevik veszéllyel rémítgetni és megvásárolni azzal, hogy szolgálatokat tesz nekik a bolsevikok, a proletárforradalom rovására.

A Németországnak alávetett vagy Németország által megszállott országok burzsoáziája még buzgóbban keresi a megegyezést az antanttal, különösen azokban az esetekben, amikor, mint például Finnországban, Ukrajnában stb.,

tudatában van annak, hogy teljesen képtelen fenntartani uralmát a kizsákmányolt dolgozó tömegek felett idegen szuronyok segítsége nélkül.

E körülmények folytán a Szovjethatalom ilyen sajátos helyzetben van: egyrészt sohasem voltunk olyan közel a nemzetközi proletárforradalomhoz, mint most; másrészt, sohasem voltunk annyira veszélyes helyzetben, mint most. Most már nem az imperialista rablók két, egymást kölcsönösen marcangoló és gyengítő, körülbelül egyformán erős csoportja áll egymással szemben. Csak a győztesek, az angol-francia imperialisták csoportja maradt a porondon; ez arra készül, hogy az egész világot felossza a kapitalisták között; azt a feladatot tűzi maga elé, hogy ha törik, ha szakad, megdönti az oroszországi Szovjethatalmat és ezt a hatalmat burzsoá hatalommal váltja fel; arra készül most, hogy Oroszországot délről támadja meg, például, a Dardanellákon és a Fekete-tengeren, vagy Bulgárián és Románián keresztül, s emellett az angol-francia imperialistáknak legalábbis egy része nyilvánvalóan abban reménykedik, hogy a német kormány, a velük való nyilt vagy hallgatólagos megegyezés alapján, csupán olyan mértékben fogja kivonni csapatait Ukrajnából, amilyen mértékben az angol-francia csapatok Ukrajnát meg fogják szállni, nehogy lehetővé tegye az ukrán munkások és parasztok különben elkerülhetetlen győzelmét, és azt, hogy ezek létrehozzák az ukrán munkás-paraszt kormányt.

A munkások és parasztok nagy tömegei közé nem mindenütt és nem a legalsó rétegekig hatolt be annak a tudata, hogy a krasznovista és fehérgárdista ellenforradalmárok háta mögött hasonlíthatatlanul veszedelmesebb erő készül megtámadni bennünket, a nemzetközi ellenforradalmi burzsoáziának, elsősorban az angol-amerikai és a francia burzsoáziának az ereje. Ezt fáradhatatlanul tudatosítanunk kell a tömegekben. A Déli Front megerősítésére, a mostaninál hasonlíthatatlanul erősebb Vörös Hadsereg megteremtésére és felfegyverzésére a legnagyobb figyelmet kell fordítanunk. Minden munkásszervezetnek, minden szegényparaszt-szövetségnek, minden szovjet intézménynek újra meg újra első napirendi pontként kell fel-

vetnie a hadsereg erősítésének kérdését, újra meg újra meg kell vizsgálnia, elég sokat tettünk-e, milyen újabb intézkedéseket hozhatunk és kell hoznunk.

Munkás- és paraszttömegeink hangulatában nyilvánvaló fordulat állott be. A háború okozta rendkívüli kimerültséget a tömegek leküzdötték. A hadsereg létrejön és már létre is jött. Kialakult az új, kommunista fegyelem, a tudatos fegyelem, a dolgozók fegyelme. És ez a tény teljes mértékben feljogosít bennünket arra, hogy bizton reméljük, hogy meg tudjuk védeni és meg fogjuk védeni a szocialista hazát és a nemzetközi proletárforradalom győzelmét.

„Izvesztyija VCIK" 231. sz.
1918 október 23.

BESZÉD AZ OSZTRÁK-MAGYAR FORRADALOM TISZTELETÉRE RENDEZETT FELVONULÁSON, 1918 NOVEMBER 3-ÁN

RÖVID UJSÁGTUDÓSITÁS

(T a p s v i h a r.) Az események mutatják, hogy a nép szenvedései nem voltak hiábavalók.

Mi nemcsak az orosz kapitalizmus ellen harcolunk. Mi valamennyi ország kapitalizmusa, a világkapitalizmus ellen küzdünk — valamennyi munkás szabadságáért.

Ha nehezünkre esett is az éhínség és az ellenség elleni küzdelem, most látjuk, hogy sokmillió szövetségesünk van.

Ezek — Ausztria, Magyarország és Németország munkásai. Amíg mi itt gyűlést tartunk, a börtönéből kiszabadított Friedrich Adler valószínűleg útban van Bécs felé. Bécs terein bizonyára az osztrák munkásforradalom első napját ünnepelik.

Közel van már az az idő, amikor mindenütt ünnepelni fogják a világforradalom első napját.

Nem hiába dolgoztunk és szenvedtünk. A nemzetközi világforradalom győzni fog!

Éljen a nemzetközi proletárforradalom! (T a p s v i h a r.)

„Pravda" 240. sz.
1918 november 5.

BESZÉD A SZAKSZERVEZETEK ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI TANÁCSÁNAK ÉS MOSZKVAI TANÁCSÁNAK ÜNNEPI ÜLÉSÉN, 1918 NOVEMBER 6-ÁN[52]

UJSÁGTUDÓSÍTÁS

(Az egybegyűltek felállnak és viharos, szűnni nem akaró tapssal üdvözlik Lenin elvtársat.) Mi azért jövünk ma össze — kezdte beszédét Lenin elvtárs — sokszáz gyűlésen, hogy megünnepeljük az Októberi Forradalom évfordulóját. Azok számára, akik régóta részt vesznek a munkásmozgalomban, akik azelőtt is kapcsolatban voltak a munkástömegekkel, akik közeli érintkezésbe kerültek az üzemekkel, — azok számára világos, hogy az elmúlt év az igazi proletárdiktatúra esztendeje volt. Ez a fogalom azelőtt egy ismeretlen tudományos tolvajnyelv körébe tartozott, nehezen érthető szavak valamiféle összekapcsolása volt. Az intellektuelek e fogalom magyarázatát tudós könyvekben keresték, ezekből azonban csak fölötte homályos elképzelést alkothattak maguknak arról, mi is az a proletárdiktatúra. És a mi legfőbb érdemünk az elmúlt évben az volt, hogy ezeket a szavakat ismeretlen tolvajnyelvről érthető orosz nyelvre fordítottuk le. A munkásosztály az elmúlt évben nem filozofálással foglalkozott, hanem a gyakorlatban hozta létre a proletárdiktatúrát, és gyakorolta azt, nem törődve az intellektuelek zűrzavaros okoskodásával.

Nyugaton továbbra is a kapitalizmus uralkodott. Most ott is közeledik a nagy átalakulások ideje. Most a nyugateurópai munkás is közeledik a kapitalizmusból a szocializmusba vezető nehéz átmeneti korszakhoz. Neki is, mint nekünk, szét kell majd zúznia az egész régi apparátust és újat kell építenie.

Mi nem használhattuk fel a tapasztalatoknak, tudás-

nak, technikai kultúrának azt a tárházát, amellyel a burzsoá értelmiség rendelkezett. A burzsoázia kajánul nevetett a bolsevikokon, mondván, hogy a Szovjethatalom két hétig sem fogja tartani magát, és ezért nemcsak kivonta magát a további munka alól, hanem ahol csak tudott, mindenütt és minden rendelkezésére álló eszközzel ellenállást fejtett ki a régi rendet leromboló új mozgalommal, új építéssel szemben.

A burzsoázia ellenállása még korántsem szűnt meg. Elkeseredett dühe napról napra nő, mégpedig annál gyorsabb ütemben, minél jobban közeledik a régi kapitalista világ vége.

A nemzetközi helyzet, annak következtében, hogy a bolsevizmus erősödik és világjelentőségre tesz szert, most olyan, hogy a Szovjet Köztársaság ellen felvonulhat a különböző árnyalatú imperialisták szövetsége, s a burzsoázia ellenállása nemzeti ellenállásból nemzetközi ellenállássá válik.

Németország, mint tudják, kiutasította követünket Berlinből, arra hivatkozva, hogy képviseletünk Németországban forradalmi propagandát folytat. Mintha a német kormány eddig nem tudta volna, hogy követségünk a forradalmi ragályt terjeszti. De ha Németország azelőtt hallgatott erről, annak az volt az oka, hogy még erős volt, hogy nem félt tőlünk. Most viszont, a katonai összeomlás után félelmetessé váltunk számára. A német tábornokok és kapitalisták a szövetségesekhez fordulnak és azt mondják nekik: ti ugyan legyőztetek bennünket, de ne nagyon merüljetek el a velünk való kísérletezésbe, mert benneteket is, bennünket is fenyeget a világbolsevizmus, s az ellene való harcban mi jó szolgálatokat tehetünk nektek.

És bizony meglehet, hogy az antant imperialisták egyesülnek a német imperializmussal — persze ha ez utóbbi akkorra még létezik — az Oroszország elleni együttes hadjáratra. Éppen ezért azok a veszélyek, amelyek az egész elmúlt esztendőben mindenfelől leselkedtek ránk, most különösen nagyok. De most nem vagyunk egyedül. Most vannak barátaink: az egyes helyeken már felkelt, másutt most felkelő népek, amelyek elég kézzelfogható módon bizonyítják be kormányaiknak, hogy nem kíván-

nak tovább harcolni rabló hódítások érdekében. De, bár igen veszélyes idők új szakasza vár ránk, továbbra is folytatni fogjuk szocialista építésünket. A mult tapasztalatai segítségünkre lesznek a hibák elkerülésében és új erőt öntenek belénk a további munkához.

Bebizonyosodott, hogy a szakszervezeteknek az új apparátus kiépítésében igen nagy szerepük van. A munkásosztály megmutatta, hogy értelmiség nélkül és tőkések nélkül is meg tudja szervezni az ipart. Sok mindent elvégeztünk, de még sok tennivaló maradt. Előre bátrabban, elvtársak, azon az úton, amelyet mostanáig jártak, vonjanak be a munkába mindig újabb és újabb tömegeket! Tegyék lehetővé mindazoknak a munkásoknak, mégha iskolázatlanok, tapasztalatlanok, tudatlanok is, akik kapcsolatban vannak a tömegekkel és őszintén kívánják, hogy megszilárduljon az új rend, tegyék lehetővé mindannyiok számára, a párttagok és a pártonkívüliek számára egyaránt, hogy dolgozhassanak és tanulhassanak, kormányozhassanak és javakat hozhassanak létre az új proletárállamban.

A nemzetközi proletariátus felkel, megdönti mindenütt a kapitalizmust és befejezi munkánkat, amely a szocializmus teljes győzelméhez fog vezetni! (Viharos taps.)

„Izvesztyija VCIK" 244. sz.
1918 november 9.

A MUNKÁS-, PARASZT-, KOZÁK- ÉS VÖRÖSKATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK VI., RENDKÍVÜLI ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA[53]

1918 NOVEMBER 6—9

I

BESZÉD A FORRADALOM ÉVFORDULÓJÁN NOVEMBER 6

(Lenin elvtársat szűnni nem akaró éljenzéssel fogadják. A küldöttek felállnak és üdvözlik Lenin elvtársat.) Elvtársak! Forradalmunk évfordulóját olyan időpontban ünnepeljük, amikor a nemzetközi munkásmozgalomban roppant nagy események mennek végbe, s amikor még a munkásosztály és a dolgozók legszkeptikusabb, leginkább kételkedésre hajló elemei előtt is nyilvánvalóvá vált, hogy a világháború nem a régi kormány és a régi burzsoá uralkodóosztály paktumaival vagy erőszakosságaival fog végetérni, hogy a háború nemcsak Oroszországot, hanem az egész világot a proletár világforradalom felé sodorja, a munkások győzelme felé — a tőke felett, amely vérrel árasztotta el a földet, és amely a német imperializmus erőszakosságai és bestiális kegyetlenkedései után az Ausztria és Németország által támogatott angol-francia imperializmus útján ugyanazt a politikát folytatja.

Azon a napon, amikor mi a forradalom évfordulóját ünnepeljük, vessünk egy pillantást arra az útra, amelyet forradalmunk megtett. Olyan rendkívül súlyos viszonyok között kezdtük meg forradalmunkat, amilyenek között a jövőben a világ egyetlen munkásforradalma sem lesz, s ezért különösen fontos, hogy megkíséreljük megvilágítani egész megtett utunkat, megnézni, mit értünk el ez alatt az idő alatt és milyen mértékben készültünk fel ebben az évben fő, igazi, döntő, alapvető feladatunkra. Nekünk a proletár és szocialista világhadsereg egyik osztagának, egy részének kell lennünk. Mindig tudatában voltunk annak, hogy ha nekünk kellett is megkezdenünk az egész

világot átfogó harcból kinövő forradalmat, ez semmiképpen sem azért történt, mert az orosz proletariátusnak különösebb érdemei voltak, vagy az orosz proletariátus a többiek előtt járt, — ellenkezőleg, csak a kapitalizmus különös gyengesége, elmaradottsága, és a különösképpen szorongató katonai-stratégiai helyzet idézte elő, hogy az események alakulásával más osztagok elé az élre kellett állnunk, nem várva meg, amíg ezek az osztagok megérkeznek, támadásba lendülnek. Most azért vetünk számot munkánkkal, hogy lássuk, mennyire készültünk fel azokra a csatákra, amelyeket forradalmunk következő szakaszában meg kell vívnunk.

Nos, elvtársak, amikor felvetjük azt a kérdést, hogy milyen nagyjelentőségű dolgokat vittünk végbe az elmúlt évben, akkor azt kell mondanunk, hogy a következőket vittük végbe: a munkásellenőrzéstől, a munkásosztály e kezdeti lépéseitől, az ország minden eszközével való kontár gazdálkodástól eljutottunk egészen odáig, hogy az iparban megteremtsük a munkásigazgatást; a földért folytatott általános paraszti harctól, a parasztoknak a földbirtokosok ellen folytatott harcától, az össznemzeti, burzsoá-demokratikus jellegű harctól eljutottunk odáig, hogy a faluban elkülönültek a proletár és félproletár elemek, elkülönültek azok, akik különösen nehéz viszonyok közt élnek, akiket kizsákmányolnak, és hozzáláttak az új élet építéséhez. A falu legelnyomottabb része élethalálharcot indított a burzsoázia ellen, így saját falusi kulák burzsoáziája ellen is.

Továbbá, amint azt a kongresszust megnyitó Szverdlov elvtárs helyesen megjegyezte, a szovjet szervezet első lépéseitől eljutottunk oda, hogy nincs Oroszországban olyan eldugott zug, ahol a szovjet szervezet meg ne szilárdult volna és ne volna szerves része az összes dolgozók és elnyomottak nagy harci tapasztalatai alapján kidolgozott Szovjet Alkotmánynak.

Teljes védtelenségünkből, az utolsó négyéves háborúból, amelynek nemcsak az volt a következménye, hogy a tömegek gyűlöletet éreztek — az elnyomott emberek gyűlöletét —, hanem undort, rettenetes fáradtságot és kimerültséget is, ami a forradalmat arra kárhoztatta, hogy egy roppant nehéz, súlyos időszak folyamán védtelenül

álljon szemben a német és osztrák imperializmus csapásaival — ettől a védtelen helyzettől eljutottunk a hatalmas Vörös Hadseregig. Végül, ami a legfontosabb, a nemzetközi elszigeteltségtől, amelytől Októberben is, ez év elején is szenvedtünk, olyan helyzetbe jutottunk, amikor végül talpraállt egyetlen, de szilárd szövetségesünk — talpraálltak valamennyi ország dolgozói és elnyomottjai —, amikor azt látjuk, hogy a nyugateurópai proletariátus olyan vezetői, mint Liebknecht és Adler, akik sokhónapos fegyházzal fizettek azért a merész és hősies kísérletükért, hogy felemeljék szavukat az imperialista háború ellen — kiszabadultak, mert szabadonbocsátásukat kikényszerítette a bécsi és berlini munkásforradalom, amely napról napra, óráról órára erősödik. Elszigetelt helyzetünkből olyan helyzetbe kerültünk, amikor kéz a kézben, vállvetve haladunk nemzetközi szövetségeseinkkel. Ez a legfontosabb eredményünk ebben az évben. És ha megengedik, röviden visszatekintek a megtett útra, visszatekintek erre az átmenetre.

Elvtársak, a mi jelszavunk kezdetben a munkásellenőrzés volt. Azt mondottuk: a tőke a Kerenszkij-kormány minden ígérete ellenére továbbra is szabotálja s egyre jobban tönkreteszi az ország termelését. Most látjuk, hogy a bomlás veszélye fenyegetett, és az első legfontosabb lépésnek, amely minden szocialista kormányra, minden munkáskormányra kötelező, a munkásellenőrzés bevezetésének kell lennie. Mi nem dekretáltuk a szocializmust egyszerre egész iparunkban, mert a szocializmus csak akkor jöhet létre és szilárdulhat meg, amikor a munkásosztály megtanulja az igazgatást, amikor a munkástömegek tekintélye megszilárdul. Enélkül a szocializmus csak jámbor óhaj. Ezért vezettük be a munkásellenőrzést, bár tudtuk, hogy ez ellentmondásos lépés, nem teljes lépés, de szükséges, hogy a munkások a hatalmas ország ipari építésének nagy művéhez maguk lássanak hozzá — kizsákmányolók nélkül, a kizsákmányolók ellen. És elvtársak, aki ebben az építőmunkában közvetlenül vagy akár közvetve részt vett, aki átélte a régi kapitalista rendszer elnyomását és brutalitását, az sokat, nagyon sokat tanult. Tudjuk, hogy keveset értünk el. Tudjuk, hogy egy roppant elmaradott és elpusz-

tított országban, ahol a munkásosztálynak annyi akadályt gördítettek az útjába, hosszú időre van szüksége a munkásosztálynak ahhoz, hogy megtanulja az ipar igazgatását. Mi a legfontosabbnak és legbecsesebbnek azt tartjuk, hogy ehhez az igazgatáshoz maguk a munkások fogtak hozzá, hogy a munkásellenőrzéstől, amely az ipar valamennyi főbb ágában szükségképpen zűrzavaros, szétforgácsolt, kezdetleges, hiányos maradt, eljutottunk az ipar országos méretű munkásigazgatásához.

A szakszervezetek helyzete megváltozott. Legfőbb feladatuk az lett, hogy kijelöljék képviselőiket valamennyi főigazgatóságra és központba, valamennyi új szervezetbe, amelyek a kapitalizmustól elpusztított, tudatosan szabotáló ipart vették át és munkához láttak azoknak az értelmiségi erőknek a segítsége nélkül, akik kezdettől fogva azt a feladatot tűzték maguk elé, hogy a tudást és magasabb képzettséget — amit annak köszönhetnek, hogy az emberiség felhalmozta a tudomány kincseit — arra használják fel, hogy a szocializmus ügyét meghiúsítsák, és ne arra használják fel a tudományt, hogy segítsen a tömegeknek a kizsákmányolóktól ment társadalmi népgazdaság megszervezésében. Ezek az emberek azt a feladatot tűzték maguk elé, hogy a tudományt arra használják fel, hogy a kerék alá köveket dobjanak, zavarják a munkásokat, akik hozzáláttak az igazgatáshoz és az ilyen dolgokban járatlanok. Most elmondhatjuk, hogy a legfőbb akadályt kiküszöböltük. Ez rendkívül nehéz dolog volt. Megtörtük a burzsoáziához húzó elemek szabotálását. A munkásoknak az óriási akadályok ellenére sikerült ezt az igen fontos lépést megtenniök, s ezzel leraktuk a szocializmus alapjait. Mi egy cseppet sem túlozunk és nem félünk kimondani az igazságot. Igen, keveset tettünk a végcélhoz viszonyítva, de sokat tettünk, rendkívül sokat, az alap megszilárdításának szemszögéből nézve. Amikor szocializmusról beszélünk, nem azt mondjuk, hogy a munkástömegek legszélesebb rétegei tudatosan építették a szocializmus alapjait olyan értelemben, hogy könyveket böngésztek, brosúrákat vettek elő. Itt az öntudat abban jelentkezik, hogy önerejükből, saját kezükkel fogtak hozzá egy rendkívül nehéz dologhoz, ezernyi hibát követtek el, és maguk szenvedtek

minden hibától, és minden egyes hiba megacélozta és edzette őket az ipar vezetésének megszervezése terén kifejtett munkában, s ez most már megvan és tartós alapokon nyugszik. Nem álltak meg félúton. Most ezt a munkát nem úgy végzik majd, mint akkor, — most a munkások mind, és nemcsak a vezetők és az élenjárók, de valóban a legszélesebb rétegek tudják, hogy ők maguk, saját kezükkel építik a szocializmust, az alapot megépítették, és az országon belül semmiféle erő ennek a műnek befejezését meg nem akadályozza.

Ha az ipar terén ilyen nagy nehézségek merültek fel, ha ott végig kellett járnunk ezt a sokak szemében hosszú, a valóságban azonban rövid utat, amely a munkásellenőrzéstől a munkásigazgatáshoz vezetett, — a falun, amely a legelmaradottabb, még sokkal nagyobb előkészítő munkát kellett elvégeznünk. És aki megfigyelte a falusi életet, aki érintkezésbe került a falu parasztjtömegeivel, azt mondja: a városok Októberi Forradalma a falu számára csak 1918 nyarán és őszén vált igazi Októberi Forradalommá. Nos, elvtársak, mikor a petrográdi proletariátus és a petrográdi helyőrség katonái megragadták a hatalmat, nagyon jól tudták, hogy az építés a falun nagy nehézségekbe fog ütközni, hogy itt lépésről lépésre kell haladni, hogy a legnagyobb esztelenség lenne, ha dekrétumokkal, rendelkezésekkel próbálnók a föld társas megművelését bevezetni, hogy ezt csak elenyészően kevés öntudatos paraszt vállalhatta, a parasztok óriási többsége azonban ezt a feladatot nem tűzte maga elé. Ezért mi arra szorítkoztunk, ami a forradalom fejlődése érdekében feltétlenül szükséges: semmiesetre sem szabad a tömegek fejlődésének elébe vágni, hanem ki kell várni, míg e tömegek saját tapasztalataiból, saját harcából kifejlődik a további előrehaladás. Októberben arra szorítkoztunk, hogy a paraszt régi, évszázados ellenségét, a jobbágytartó földesurat, a latifundiumok tulajdonosát, egyszerre elsepertük. Ez általános paraszti harc volt. Ebben a harcban a parasztság nem oszlott meg proletárokra, félproletárokra, szegényparasztságra és burzsoáziára. Mi, szocialisták, tudtuk, hogy e nélkül a harc nélkül nincs szocializmus, de azt is tudtuk, hogy nem elég, ha

ezt mi magunk tudjuk, mert ennek a tudásnak — nem propaganda útján, hanem a milliók saját tapasztalatai alapján — be kell hatolnia ezekbe a milliókba, s ezért, amikor a parasztság teljes egészében csak az egyenlő földhasználat elve alapján képzelte el a forradalmat, nyiltan megmondottuk az 1917 október 26-i dekrétumunkban, hogy mi a földről szóló paraszti választói utasítást vesszük alapul*.

Nyiltan megmondottuk, hogy ez nem felel meg a mi nézeteinknek, hogy ez nem kommunizmus, de mi nem erőszakoltuk rá a parasztságra azt, ami nem az ő nézeteinek, hanem csak a mi programunknak felelt meg. Kijelentettük, hogy együtt haladunk velük mint dolgozó társainkkal, abban a meggyőződésben, hogy a forradalom folyamán megérik az a helyzet, amelyhez mi magunk jutottunk el, s íme, most csakugyan itt a parasztmozgalom. Az agrárreform a földnek azzal a szocializálásával kezdődött, amelyet mi fogadtattunk el szavazatainkkal, bár nyiltan megmondtuk, hogy ez nem felel meg nézeteinknek, mert tudtuk, hogy az egyenlő földhasználat eszméjét a túlnyomó többség magáévá teszi, és semmit sem akartunk a parasztságra ráerőszakolni, mert vártuk, hogy a parasztság maga túljut ezen és tovább halad előre. És meg is vártuk és elő tudtuk készíteni erőinket.

Az a törvény, amelyet mi akkor elfogadtunk, általános demokratikus elvekből indul ki, abból, ami a gazdag kulákparasztot egyesíti a szegénnyel — a földesúr iránti gyűlöletből, az egyenlőség általános eszméjéből, amely a régi monarchikus rendszerrel szemben kétségtelenül forradalmi eszme volt. Erről a törvényről át kellett térnünk a parasztságon belüli megkülönböztetésre. A föld szocializálásáról szóló törvényt általános helyeslés közepette fogadtattuk el. Egyhangúlag fogadtuk el mi és fogadták el azok, akik nem osztották a bolsevikok nézeteit. Annak a kérdésnek eldöntésében, hogy kié legyen a föld, az első helyet a mezőgazdasági kommúnáknak biztosítottuk. Szabadon hagytuk az utat ahhoz, hogy a mezőgazdaság szocialista alapon fejlődhessék, de nagyon jól tudtuk,

* Lásd *Lenin* Művei. 26. köt. 1952. 258—261. old. — *Szerk.*

hogy akkor, 1917 októberében a mezőgazdaság még semmiképp sem léphetett erre az útra. Előkészítő munkánkkal elértük, hogy olyan óriási világtörténelmi jelentőségű lépést tehettünk, amilyet nem tettek még a legdemokratikusabb köztársasági országok közül egyikben sem. Ezt a lépést az idei nyáron a parasztság egész tömege, még a legfélreesőbb orosz falvakban is, megtette. Amikor ellátási zavarokra és éhínségre került sor, amikor a mult öröksége és a négy átkozott háborús esztendő következtében, az ellenforradalom erőfeszítései és a polgárháború következtében elvesztettük a leggazdagabb gabonatermő vidéket, amikor minden tetőfokára hágott és az éhínség veszedelme fenyegette a városokat, — akkor hatalmunk egyetlen és leghűségesebb, szilárd támasza, a városok és iparvidékek élenjáró munkássága egységesen elindult a faluba. Rágalmazók azok, akik azt mondják, hogy a munkások azért mentek, hogy fegyveres harcot idézzenek elő a munkások és parasztok között. Ezt a rágalmat megcáfolják az események. Azért mentek, hogy lesujtsanak a falu kizsákmányoló elemeire — a kulákokra, akik hihetetlen vagyonokat harácsoltak össze a gabonaspekulációval akkor, amikor a népet az éhínség tizedelte. Azért mentek, hogy segítsenek a dolgozó szegénységen, a falu többségén, s hogy nem hiába mentek, hogy szövetségesként nyujtották kezüket, hogy előkészítő munkájuk egybeolvadt a tömegekkel — azt teljes egészében megmutatta július, a júliusi válság, amikor a kulákfelkelések hulláma egész Oroszországon végighömpölygött. A júliusi válság azzal végződött, hogy a falvakban mindenütt megmozdultak a dolgozó, kizsákmányolt elemek, megmozdultak a városok proletárjaival együtt. Ma Zinovjev elvtárs telefonon közölte velem, hogy Petrográdban a szegényparasztbizottságok területi kongresszusán e részvevők száma 18 000-re emelkedett, és hogy ezen a kongresszuson rendkívül lelkes és forró a hangulat[54]. Mennél világosabb formát öltött az, ami most egész Oroszországban végbemegy, annál inkább megtanulta a megmozdult falusi szegénység saját tapasztalatai alapján a kulákok elleni harcot, látta, hogy — a város élelmiszerellátásának biztosítása és az árucsere helyreállítása

érdekében, amely nélkül a falu nem tud élni — nem szabad együtt haladnia a falusi burzsoáziával és a kulákokkal. Külön kell szervezkednie. És mi most megtettük a falun a szocialista forradalom első és igen nagy lépését. Októberben ezt nem tehettük meg. Felismertük azt a pillanatot, amikor a tömegekhez mehettünk, és most elértük, hogy a falvakban megkezdődött a szocialista forradalom, hogy nincs olyan félreeső falu, ahol ne tudnák, hogy a gazdag sógor, a kulák sógor, ha gabonával spekulál — mindig régi, maradi szempontból nézi az eseményeket.

A falu gazdasága, a falusi szegénység, amely vezetőivel, a városi munkásokkal összefogott, csak most biztosítja a szocialista építés végleges és szilárd alapját. Csak most kezdődik a falvakban a szocialista építés. Csak most jönnek létre azok a szovjetek és gazdaságok, amelyek tervszerűen törekednek a föld társas megművelésére nagy méretekben, az ismeretek, a tudomány és a technika felhasználására, mert tudják, hogy a régi reakciós rend alapján még az egyszerű, elemi emberi kultúra sem lehetséges. Itt még nehezebb a munka, mint az iparban. Itt még több hibát követnek el helyi bizottságaink és a helyi Szovjetek. Hibáikból tanulnak. Nem félünk a hibáktól, ha azokat a tömegek követik el, amelyeknek viszonya az építéshez öntudatos, mert mi csak saját tapasztalatunkban, saját kezünk munkájában bízhatunk.

És lám ez az óriási fordulat, amely ily rövid idő alatt elvezetett minket a falun a szocializmushoz, azt mutatja, hogy ezt a harcot siker koronázta. Ezt a legszemléltetőbben a Vörös Hadsereg bizonyítja. Az elvtársak tudják, milyen helyzetben voltunk az imperialista világháború idején, amikor Oroszország a tömegek számára elviselhetetlen viszonyok közé került. Tudjuk, hogy akkor a legkilátástalanabb helyzetben voltunk. Mi nyíltan megmondtuk a munkástömegeknek a teljes igazságot. Lelepleztük annak a politikának titkos imperialista szerződéseit, amely a megtévesztés leghatalmasabb eszköze, s amely most Amerikában, a burzsoá imperializmus legfejlettebb demokratikus köztársaságában, minden eddiginél fokozottabb mértékben csapja be a tömegeket és orruknál fogva vezeti őket. Amikor a háború imperialista jellege mindenki

számára nyilvánvalóvá vált, az egyetlen ország, amely a titkos burzsoá külpolitikát tökéletesen felszámolta, az Oroszországi Szovjet Köztársaság volt. Leleplezte a titkos szerződéseket és Trockij elvtárs útján a világ valamennyi országának megmondotta: felhívunk benneteket e háború demokratikus úton, annexiók és hadisarc nélküli befejezésére, s nyiltan és büszkén kimondjuk az igazságot, amely ugyan súlyos, de mégis igazság: a háború befejezéséhez forradalomra van szükség a burzsoá kormányok ellen. Szavunk nem talált visszhangra. Ezt az erőszakos breszti szerződés által ránkkényszerített, hallatlanul súlyos és nehéz békével kellett megfizetnünk, amely sok velünk rokonszenvező embert elcsüggesztett és elkeserített. Ez azért történt, mert egyedül vagyunk. De mi teljesítettük kötelességünket, mi nyiltan megmondottuk: ezek a háború céljai! És ha ránk zúdult a német imperializmus lavinája, ez azért történt, mert nagy idő kellett ahhoz, hogy munkásainknak és parasztjainknak szilárd szervezetük legyen. Akkor nem volt hadseregünk; az imperialisták régi szétzüllött hadserege állt rendelkezésünkre, amelyet olyan célokért hajtottak a háborúba, amelyek a katonák számára közömbösek voltak, amelyeket nem tettek magukévá. Nagyon kínos időket kellett ekkor átélnünk. Ez volt az az időszak, amikor a tömegeknek pihenniök kellett a legborzalmasabb imperialista háború után és fel kellett ismerniök, hogy új háború kezdődik. Jogunk van saját háborúnknak nevezni azt a háborút, amelyben szocialista forradalmunkat fogjuk védelmezni. Ezt meg kellett érteniök az emberek millióinak és tízmillióinak saját tapasztalataik alapján. Ez hónapokba tellett. Sokára és nehezen tört magának utat ez a felismerés. De ez év nyarán mindenki előtt teljesen világossá vált, hogy végülis utat tört magának, hogy bekövetkezett a fordulat, hogy ahhoz, hogy a hadsereg, melyet a tömegek hoztak létre, amely feláldozza magát, amely négyévi véres mészárlás után ismét háborúba vonul, — ahhoz hogy az ilyen hadsereg a Szovjet Köztársaságért harcoljon, országunknak arra volt szüksége, hogy ebben a háborúba induló tömegben a fáradtságot és elkeseredést az a világos felismerés váltsa fel, hogy

valóban saját ügyükért: a munkás és paraszt Szovjetekért, a szocialista köztársaságért mennek a halálba. Ezt elértük.

Azok a győzelmek, amelyeket nyáron a csehszlovákokon arattunk, valamint azok, amelyekről most kapunk hírt s amelyek igen nagyarányúak, bizonyítják, hogy bekövetkezett a fordulat és hogy a legnehezebb feladatot — öntudatos, szocialista, szervezett tömeg kikovácsolását a négy esztendőn át tartó gyötrelmes háború után —, ezt a feladatot megoldottuk. Ezt a tömegek világosan felismerték. Az emberek tízmilliói megértették, hogy nehéz dolgot visznek véghez. S ez az oka annak, hogy bár most a világimperializmus erői, amelyek ebben a pillanatban erősebbek nálunk, ellenünk készülődnek, hogy bár jelenleg az imperialisták katonái vesznek körül bennünket, mert az imperialisták megértették, milyen veszélyt jelent a Szovjethatalom és égnek a vágytól, hogy megfojtsák, bár igaz és mi nem is hallgatjuk el, hogy ők erősebbek nálunk, — mégsem esünk kétségbe.

Azt mondjuk: erősödünk, a Szovjethatalom erősödik! A proletárforradalom ügye gyorsabban halad előre, mint ahogy az imperialisták erői közelednek. Mi hisszük és reméljük, hogy nemcsak az orosz szocialista forradalom érdekeit védjük, hanem a szocialista világforradalom védelmére viselünk háborút. Győzelmi esélyeink gyorsabban nőnek, mert nő munkásaink öntudata. Mi volt a szovjet szervezet a mult év októberében? Az első lépéseket tette. Nem tudtuk még alkalmazni, hozzáidomítani a meghatározott, az adott helyzethez, ma pedig megvan a Szovjet Alkotmány. Tudjuk, hogy a júliusban elfogadott Szovjet Alkotmányt nem valami bizottság agyalta ki, nem jogászok szerkesztették, nem más alkotmányokról másolták le. Nem volt még a világon olyan alkotmány, mint a miénk. A proletár tömegek kizsákmányolók ellen vívott harcának — mind az ország belsejében, mind pedig az egész világon vívott harcnak — és a szervezésnek a tapasztalatai vannak benne lefektetve. Mi bőségesen rendelkezünk harci tapasztalatokkal. (T a p s.) És ez a bőséges tapasztalat szemléltetően igazolta, hogy a szervezett munkások hivatalnokok nélkül, állandó hadsereg nélkül, a burzsoázia számára ténylegesen biztosí-

tott előjogok nélkül megteremtették a Szovjethatalmat, s a gyárakban megteremtették az új építés alapját. Munkához látunk és új munkatársakat vonunk be, akikre a Szovjet Alkotmány végrehajtásához feltétlenül szükség van. Már vannak kiképzett kádereink, újoncok, fiatal parasztok, akiket be kell vonnunk a munkába, s ők majd segítenek nekünk véghezvinni művünket.

Az utolsó pont, amelyre most ki akarok térni, — a nemzetközi helyzet. Mi vállvetve küzdünk nemzetközi elvtársainkkal, és most tapasztalhattuk, milyen határozottan és erélyesen hangoztatják azt a meggyőződésüket, hogy az orosz proletárforradalom mint nemzetközi forradalom, velük együtt fog haladni.

Amilyen mértékben a forradalom nemzetközi jelentősége fokozódott, úgy fokozódott és erősödött az egész világ imperialistáinak lázas tömörülése. 1917 októberében kuriózumnak tartották köztársaságunkat, amelyet nem érdemes figyelemre méltatni; februárban szocialista kísérletnek tekintették, amellyel nem érdemes számolni. Ámde a köztársaság hadserege nőtt, erősödött: a köztársaság megoldotta a legnehezebb feladatot, — megteremtette a szocialista Vörös Hadsereget. Ügyünk növekedése és sikere következtében erősödött valamennyi ország imperialistáinak veszett ellenállása és veszett gyűlölete, olyannyira, hogy az angol-francia kapitalisták, akik azt harsogták, hogy ők Vilmos ellenségei, azon a ponton vannak, hogy a Szocialista Szovjet Köztársaság megfojtásáért folyó küzdelemben ugyanezzel a Vilmossal egyesüljenek, mert látták, hogy ez most már nem kuriózum, nem szocialista kísérlet, hanem a szocialista világforradalom tűzfészkévé, igazi, tényleges tűzfészkévé lett. Ezért, amilyen mértékben fokozódtak forradalmunk sikerei, úgy nőtt ellenségeink száma is. Számot kell vetnünk — pillanatig sem leplezve helyzetünk komolyságát —, számot kell vetnünk azzal, mi vár ránk. De mi állunk elébe, és már nem egyedül harcolunk, hanem Bécs és Berlin munkásaival együtt, akik ugyanerre a harcra sorakoznak fel és közös ügyünkbe talán nagyobb fegyelmezettséget és öntudatot visznek.

Elvtársak, hogy megmutassam önöknek, milyen fel-

hők tornyosulnak Szovjet Köztársaságunk felett, és milyen veszély fenyeget bennünket, engedjék meg, hogy felolvassam annak a jegyzéknek teljes szövegét, amelyet a német kormány nyujtott át nekünk konzulátusa útján:

„G. V. Csicserin külügyi népbiztosnak. Moszkva, 1918 november 5.

A Német Kormány megbízásából a Császári Német Konzulátus az Oroszországi Föderatív Szovjet Köztársasággal az alábbiakat közli: a Német Kormány már másodízben kénytelen tiltakozni azon körülmény ellen, hogy a Breszti Békeszerződés 2. cikkelye határozatának megszegésével orosz hivatalos szervek a német államhatóságok ellen megengedhetetlen agitációt folytatnak. A Német Kormány nem tartja már lehetségesnek, hogy csak tiltakozásra szorítkozzék ez ellen az agitáció ellen, amely nem csupán a fentemlített szerződésben lefektetett határozatok megsértését jelenti, hanem komoly eltérést jelent a nemzetközi szokásoktól is. Amikor a békeszerződés megkötése után a Szovjet Kormány felállította diplomáciai képviseletét Berlinben, határozottan felhívták Ioffe úr, az orosz meghatalmazott figyelmét arra, hogy Németországban feltétlenül kerülnie kell minden agitációs és propagandatevékenységet. Ő erre azt válaszolta, hogy ismeri a Breszti Szerződés második cikkelyét és tudja, hogy mint idegen hatalom képviselője nem avatkozhat Németország belügyeibe. Ioffe urat és a neki alárendelt szerveket Berlinben tehát olyan előzékenyen és olyan bizalommal kezelték, ahogy területenkívüliséget élvező külföldi képviseleteket általában kezelni szoktak. E bizalommal azonban visszaéltek Már egy bizonyos idő óta nyilvánvaló, hogy az orosz diplomáciai képviselet egyrészt bizalmas érintkezést tartott fenn olyan elemekkel, amelyek az államrend felforgatására törekszenek Németországban, másrészt ilyen elemeket szolgálatába állított, s ezáltal részt vett a Németországban fennálló rend megdöntésére irányuló mozgalomban. A következő incidens folytán, amely f. hó 4-én zajlott le, kiderült, hogy az Orosz Kormány forradalmi felhívást tartalmazó röplapok behozatalával még aktívan is részt vesz a fennálló rend megdöntését célzó mozgalmakban, és ezáltal visszaél a diplomáciai futár küldésének előjogával, Mivel a tegnap Berlinbe érkezett orosz futár hivatalos poggyászához tartozó egyik láda a szállítás alatt megsérült, megállapítást nyert, hogy ezek a ládák németnyelvű és tartalmuknál fogva németországi terjesztésre szánt forradalmi röplapokat tartalmaztak. Továbbá sérelmesnek tartja a Német

Kormány az Orosz Kormány magatartását azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogyan fog elégtételt adni gróf Mirbach császári követ meggyilkolásáért. Az Orosz Kormány ünnepélyes ígéretet tett, hogy mindent el fog követni annak érdekében, hogy a bűnösök elnyerjék büntetésüket. A Német Kormány azonban nem látta semmi jelét annak, hogy a bűnösök felelősségrevonása, illetve megbüntetése már folyamatban van, vagy hogy egyáltalán megvan a szándék ennek végrehajtására. A gyilkosok elmenekültek egy olyan házból, amelyet az Orosz Kormány közbiztonsági szervei minden oldalról körülzártak. A gyilkosság felbujtói, akik nyiltan beismerték, hogy a gyilkosságot ők határozták el és készítették elő, mind a mai napig büntetlenek maradtak, sőt, a beérkezett információk szerint, amnesztiát kaptak. A Német Kormány tiltakozik a szerződés és a nemzetközi jog e megsértései ellen. Kénytelen biztosítékot kérni az Orosz Kormánytól arra nézve, hogy a jövőben nem fog folytatódni a békeszerződéssel ellentétben levő agitáció és propaganda. Ragaszkodnia kell ezenkívül ahhoz, hogy elégtételt kapjon gróf Mirbach követ meggyilkolásáért a gyilkosok és a felbujtók megbüntetése által. A Német Kormány kénytelen a Szovjet Kormányt felkérni arra, hogy amíg ezeket a követeléseket nem teljesítette, hívja vissza Németországból diplomáciai és más hivatalos képviselőit. A berlini orosz meghatalmazottal ma közölték, hogy holnap este készen áll a különvonat a Berlinben tartózkodó diplomáciai és konzulátusi képviselők és a városban tartózkodó más orosz hivatalos személyek részére, és hogy megtörténnek a szükséges intézkedések az egész személyzet zavartalan utazásának biztosítására az orosz határállomásig. A Német Kormány azzal a kéréssel fordul a Szovjet Kormányhoz, intézkedjék aziránt, hogy ugyanakkor a moszkvai és petrográdi német képviselőknek elutazását az udvariasság követelményeinek betartásával lehetővé tegyék. A Németországban tartózkodó többi orosz képviselővel, illetőleg az Oroszország más városaiban tartózkodó német hivatalos személyekkel közölni fogják, hogy egy héten belül el kell utazniok — az előbbieknek Oroszországba, az utóbbiaknak Németországba. A Német Kormány elvárja, hogy az utóbb említett német hivatalos személyekkel szemben is be fogják tartani az udvariasság minden követelményét elutazásuk alkalmával, és hogy más német alattvalók vagy német védelem alatt álló személyek számára, ha ilyen irányú kérést nyilvánítanak, az akadály nélküli elutazást lehetővé teszik."

Elvtársak, mindannyian nagyon jól tudjuk, hogy a

német kormány teljesen tisztában volt azzal, hogy az orosz követség vendégszeretetét a német szocialisták, nempedig a német imperializmus hívei élvezték; ilyen emberek nem lépték át az orosz követség küszöbét. Az orosz követség azokkal a szocialistákkal tartott barátságot, akik a háború ellen voltak, akik Karl Liebknechttel rokonszenveztek. Ezek a követség fennállásának első napjától fogva a követség vendégei voltak, és csakis velük érintkeztünk. A német kormány ezt nagyon jól tudta. Ők kormányunk minden képviselőjét olyan buzgalommal tartják megfigyelés alatt, ahogy II. Miklós kormánya figyeltette elvtársainkat. És ha a kormány most ilyen lépést tesz, ez nem azért van, mintha valami megváltozott volna, hanem ezért, mert azelőtt erősebbnek tartotta magát és nem félt attól, hogy ha Berlin utcáin egy házban tűz üt ki, kigyullad egész Németország. A német kormány elvesztette a fejét, és amikor egész Németország ég, azt hiszi, elolthatja a tüzet, ha rendőrkopóit egyetlen házra uszítja. (Viharos taps.)

Ezen csak nevetni lehet. Ha a német kormány arra készül, hogy bejelentse a diplomáciai kapcsolatok megszakítását, akkor megmondhatjuk, hogy tudtuk, hogy a német kormány minden áron szövetséget akar kötni az angol-francia imperialistákkal. Tudjuk, hogy táviratok özönét zúdították Wilson kormányára azzal a kéréssel, hogy hagyja ott a német csapatokat Lengyelországban, Ukrajnában, Észtországban és Livlandben, mert bár az angol-francia imperialisták a német imperializmus ellenségei, ezek a csapatok nekik dolgoznak: elnyomják a bolsevikokat*. Hadd vonuljanak ki csak akkor, amikor megjelennek az antant-barát „felszabadító csapatok", hogy a bolsevikokat megfojtsák.

Ezt mi nagyon jól tudjuk; e tekintetben itt egyáltalán nem ért bennünket váratlan meglepetés. Mi nem is mondottunk egyebet, mint hogy most, amikor Németországban a tűz lángralobbant, és egész Ausztria ég, amikor ki kellett engedniök Liebknechtet és lehetővé kellett tenniök számára, hogy elmenjen az orosz követségre,

* Lásd ebben a kötetben 121—123. old. — *Szerk.*

ahol az orosz és német szocialisták Liebknecht elnökletével közös gyűlést tartottak, — most egy ilyen lépés a német kormány részéről nem annyira azt tanusítja, hogy harcolni akarnak, mint inkább azt, hogy teljesen elvesztették a fejüket, hogy ide-oda kapkodnak különböző elhatározások között, mert igen kegyetlen ellenség tört rájuk — az angol-amerikai imperializmus, amely százszorta erőszakosabb békével tiporta el Ausztriát, mint amilyen a breszti béke volt. Németország látja, hogy ezek a felszabadítók őt is meg akarják fojtani, szét akarják marcangolni, kínpadra akarják vonni. De ugyanekkor talpra áll a német munkás. A német hadsereg nem azért bizonyult alkalmatlannak, harcképtelennek, mert laza volt a fegyelem, hanem azért, mert a katonákat, akik nem voltak hajlandóak verekedni, a keleti frontról átvezényelték a nyugati német frontra, és ezek magukkal vitték oda azt, amit a burzsoázia világbolsevizmusnak nevez.

Ezért bizonyult a német hadsereg harcképtelennek, és ez az okmány mindenekelőtt ezt a kapkodást bizonyítja. Véleményünk szerint ez a diplomáciai kapcsolatok megszakításához fog vezetni, de talán háborúra is vezetne, ha akadnának náluk a fehérgárdista csapatok vezetésére alkalmas erők. Ezért mi táviratot küldtünk valamennyi Szovjetnek[55], amely azzal fejeződik be, hogy résen kell lennünk, fel kell készülnünk, minden erőnket meg kell feszítenünk; ez az okmány egyik megnyilvánulása annak, hogy a nemzetközi imperializmus főfeladatát a bolsevizmus megdöntésében látja. Ez nem azt jelenti, hogy csak Oroszországot kell legyőzniök, — ez azt jelenti, hogy minden országban le kell győzniök saját munkásaikat. Ez nem fog nekik sikerülni, akármilyen bestialitások és erőszakosságok kövessék is ezt az elhatározást. És ők, ezek a vadállatok, készülődnek, hadjáratot készítenek elő Oroszország ellen délről, a Dardanellákon, vagy Bulgárián és Románián keresztül. Azért folytatnak tárgyalásokat, hogy Németországban fehérgárdista csapatokat szervezzenek és bevessék ezeket Oroszország ellen. Teljesen tudatában vagyunk ennek a veszélynek és nyiltan kijelentjük: elvtársak, nem hiába dolgoztunk egy évig; leraktuk az alapokat, elérkeztünk a döntő ütközetekhez, amelyek

valóban eldöntik a harcot. De nem vagyunk egyedül: Nyugat-Európa proletariátusa talpra állott és Ausztria-Magyarországon kő kövön nem maradt. Az ottani kormányt ugyanaz a tehetetlenség jellemzi, ugyanaz a kétségbeesett tanácstalanság, ugyanaz a fejvesztettség, amelyet annak idején, 1917 február vége felé, Romanov Miklós kormányánál tapasztaltunk. Jelszavunk ez legyen: újra meg újra feszítsük meg minden erőnket, és ne feledjük, hogy közeleg az idő, amikor a végső, a döntő ütközetet fogjuk megvívni — nem az orosz, hanem a nemzetközi szocialista forradalomért!

Tudjuk, hogy az imperializmus vadállatai még erősebbek nálunk, még tömérdek erőszakosságot, bestialitást és kegyetlenséget követhetnek el Oroszország ellen, de nem győzhetik le a nemzetközi forradalmat. Ők telve vannak vad gyűlölettel, és ezért mi így gondolkozunk: jöjjön, aminek jönni kell, de Oroszország minden munkása és parasztja teljesíteni fogja kötelességét és kész lesz a halálra, ha ezt a forradalom megvédésének érdeke megköveteli. Mi ezt mondjuk: jöjjön, aminek jönni kell, de akármilyen bajokat zúdítanak is még ránk az imperialisták, ezzel nem mentik meg a bőrüket. Az imperializmus elpusztul, a nemzetközi szocialista forradalom pedig mindennek ellenére győzni fog! (*Viharos taps, amely szűnni nem akaró éljenzésbe csap át.*)

Ujságtudósitások: „Pravda" 242. sz., „Izvesztyija VCIK" 244. sz. 1918 november 9.

A teljes szöveg először „A Hatodik Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszus. Gyorsírói jegyzet" c. könyvben, Moszkva 1919, jelent meg.

2

BESZÉD A NEMZETKÖZI HELYZETRŐL
NOVEMBER 8

(Hosszantartó taps.) Elvtársak, a külpolitika és a nemzetközi kapcsolatok kérdését az Októberi Forradalom első napjaitól fogva a legfontosabb kérdésnek tekintettük, nem csupán azért, mert az imperializmus immár a világ minden államának erős és szilárd összekapcsolódását jelenti egyetlen rendszerbe, mondhatnám egyetlen szennyes, véres csomóba, hanem azért is, mert a szocialista forradalom teljes győzelme nem képzelhető el *egy* országban, hanem megköveteli legalábbis néhány előrehaladott ország legaktívabb együttműködését, és Oroszországot nem számíthatjuk ezek közé. Éppen ezért az a kérdés, hogy milyen mértékben fogjuk elérni a forradalom kiszélesedését más országokban is, és mennyire sikerül addig visszavernünk az imperializmus támadásait, a forradalom egyik legfontosabb kérdésévé lett.

Engedjék meg, hogy egészen röviden emlékezetükbe idézzem, hogy melyek voltak nemzetközi politikánk legfőbb szakaszai az elmúlt esztendő folyamán. Amint már erre alkalmam volt rámutatni a forradalom évfordulóján mondott beszédemben, egy évvel ezelőtt helyzetünk legfőbb jellemzője elszigeteltségünk volt*. Akármilyen szilárd volt is az a meggyőződésünk, hogy egész Európában létrejön és létrejött a forradalmi erő, hogy a háború nem ér véget forradalom nélkül, mégsem mutatott még akkor semmiféle jel sem arra, hogy a forradalom megkezdődött vagy megkezdődik. Ebben a helyzetben nem maradt hátra számunkra egyéb, mint hogy külpolitikánkban

* Lásd ebben a kötetben 132—133. old. — *Szerk.*

minden erőnkkel arra törekedjünk, hogy felvilágosítsuk Nyugat-Európa munkástömegeit, felvilágosítsuk őket, nem mintha mi náluk képzettebbeknek tartanánk magunkat, hanem mert minden országban — amíg ott nincs megdöntve a burzsoázia — katonai cenzúra és az a hallatlan véres köd uralkodik, amely kísérője minden háborúnak, különösen a reakciós háborúknak. Az elvtársak nagyon jól tudják, hogy a háború a legdemokratikusabb köztársasági országokban is azt jelenti, hogy katonai cenzúra van és a burzsoázia a burzsoá vezérkarokkal együtt hallatlan módszerekhez folyamodik azért, hogy félrevezesse a népet. A mi feladatunk az volt, hogy más népekkel közöljük, mit vívtunk ki ebben a tekintetben. Ebben a tekintetben minden tőlünk telhetőt megtettünk, amikor széttéptük és nyilvánosságra hoztuk azokat a szennyes titkos szerződéseket, amelyeket a volt cár saját kapitalistái javára Anglia és Franciaország kapitalistáival kötött. Az elvtársak tudják, hogy a szerződések az első betűtől az utolsóig rablószerződések voltak. Az elvtársak tudják, hogy Kerenszkij és a mensevikek kormányzata ezeket a szerződéseket titokban tartotta és megerősítette. Kivételképpen előfordul, hogy Anglia és Franciaország valamennyi becsületes lapjaiban olyan utalásokra bukkanunk, hogy ők, a franciák és az angolok, csak az orosz forradalom révén tudtak meg sok lényeges dolgot diplomáciájuk történetére vonatkozólag.

Mi persze nagyon keveset tettünk a szociális forradalom egésze szempontjából, de amit tettünk, egyik legnagyobb lépés volt a forradalom előkészítése terén.

Ha mármost megkíséreljük felmérni, hogy milyen eredményekkel járt ránk nézve a német imperializmus leleplezése, akkor azt tapasztaljuk, hogy most valamennyi ország dolgozói tisztán és világosan látják azt a tényt, hogy véres rablóháborút kényszerítettek rájuk. És ennek a háborús esztendőnek a végén kezdődik az a folyamat, melynek eredményeképpen Anglia és Amerika magatartása ugyanígy lelepleződik, mert a tömegeknek a szeme felnyílik és lassanként felismerik, mi a lényege kormányuk terveinek. Ez minden, amit tettünk, de a magunk obulusát leróttuk. Ezeknek a szerződéseknek a leleplezése csapás

volt az imperializmusra. Azok a békefeltételek, amelyeket kénytelenek voltunk aláírni, propaganda és agitáció szempontjából olyan hatalmas eszköznek bizonyultak, és olyan sokat értünk el velük, amennyit nem ért el egyetlen kormány, egyetlen nép sem. A tömegek felébresztésére irányuló próbálkozásunk nem vezetett ugyan azonnal eredményre, de mi sohasem is feltételeztük, hogy vagy kitör azonnal a forradalom, vagypedig minden elveszett. Az elmúlt tizenöt év alatt két forradalmat hajtottunk végre és világosan láttuk, mekkora időköznek kell eltelnie addig, amíg a forradalmak magukkal ragadják a tömegeket. Ezt igazolják a legutóbbi osztrák és német események is. Mondottuk, hogy nem arra számítunk, hogy a rablókkal szövetkezve ugyanolyan rablókká válunk, — nem, arra számítottunk, hogy felrázzuk az ellenséges országok proletariátusát. Válaszul kigúnyoltak minket, azt mondották: fel akarjuk rázni Németország proletariátusát, amely meg fog bennünket fojtani, amíg mi arra készülünk, hogy propagandával lépjünk fel vele szemben. De a tények megmutatták, hogy igazunk volt, amikor arra számítottunk, hogy a dolgozó tömegek minden országban egyformán ellenségei az imperializmusnak. Csak egy bizonyos időt kell engedni nekik a felkészülésre, hiszen az orosz népnek, az 1905-ös forradalom emlékei ellenére is, szintén huzamos időre volt szüksége, amíg újra forradalomba lendültünk.

A breszti béke előtt minden tőlünk telhetőt megtettünk, hogy csapást mérjünk az imperializmusra. Ha a proletárforradalom növekedésének története ezt nem tette semmivé, és ha a breszti béke arra kényszerített bennünket, hogy az imperializmus előtt visszavonuljunk, akkor ez azért történt, mert 1918 januárjában még nem voltunk eléggé felkészülve. A sors arra ítélt bennünket, hogy egyedül legyünk, és mi gyötrelmes időszakon mentünk át a breszti béke után.

Elvtársak, az a négy esztendő, amelyet a nemzetközi háborúban átéltünk, békét hozott, de erőszakos békét. Végeredményben azonban ez az erőszakos béke is megmutatta, hogy igazunk van és hogy reménységeink nem homokra épültek. Minden hónappal erősödtünk, a nyugat-

európai imperializmus pedig gyengült. Ennek eredményeképpen most azt látjuk, hogy Németország, amely egy félévvel ezelőtt még egyáltalán nem számolt követségünkkel, amely azt gondolta, hogy náluk egyetlen vörös ház sem lehet, legalább is az utóbbi időben, gyengül. Az utolsó távirat arról tájékoztat bennünket, hogy a német imperializmus felhívással fordult a tömegekhez, hogy őrizzék meg nyugalmukat és hogy a béke közel van. Tudjuk, mit jelent, ha a császárok felhívást bocsátanak ki a nyugalom megőrzésére, és a közeli jövőre ígérik azt, amit nem teljesíthetnek. Ha Németország rövidesen megkapja a békét, akkor ez a béke számukra breszti béke lesz, amely a dolgozó tömegeknek béke helyett még több gyötrelmet fog hozni, mint amennyit eddig elszenvedtek.

Nemzetközi politikánk mérlege úgy alakult, hogy egy félévvel a breszti béke után mi a burzsoázia szempontjából levert ország voltunk, proletár szempontból azonban a gyors fejlődés útjára léptünk, és annak a proletár hadseregnek élén állunk, amely kezdte megingatni Ausztriát és Németországot. Ez a siker megerősítette és a proletártömegek bármely képviselője szemében teljesen igazolta mindazokat az áldozatokat, amelyeket hoztunk. Ha megtörténne, hogy hirtelen elsöpörnének minket, hogy vége szakadna tevékenységünknek, — ez persze nem lehetséges: nincsenek csodák, — de ha ez megtörténne, joggal elmondhatnánk, anélkül hogy a hibákat lepleznénk, hogy azt az időszakot, amelyet a sors adott nekünk, teljes egészében a szocialista világforradalom érdekében használtuk fel. Mindent megtettünk az orosz dolgozó tömegek érdekében, és többet tettünk, mint bárki más a proletár világforradalom érdekében. (T a p s.)

Elvtársak, az utolsó hónapokban, az utolsó hetekben a nemzetközi helyzetben éles fordulat kezdődött, míg végül a német imperializmus szinte teljesen összeroppant. Az Ukrajnába vetett remények, amelyekkel a német imperializmus dolgozóit ámította, üres ígéretek maradtak. Kiderült, hogy az amerikai imperializmus felkészült, és lecsapott Németországra. Teljesen megváltozott a helyzet. Mi semmiféle tekintetben nem ámítottuk magunkat. Az Októberi Forradalom után jóval gyengébbek voltunk az impe-

rializmusnál, most is gyengébbek vagyunk a nemzetközi imperializmusnál, — ezt most is hangsúlyoznunk kell, nehogy az önámítás hibájába essünk; az Októberi Forradalom után gyengébbek voltunk és nem vehettük fel a harcot. Most is gyengébbek vagyunk és mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy elkerüljük az ütközetet az imperializmussal.

És ha sikerült fennmaradnunk egy esztendeig az Októberi Forradalom után, ezt annak köszönhetjük, hogy a nemzetközi imperializmus a rablók két csoportjára szakadt: az angol-francia-amerikai és a német csoportra, amelyek élethalálharcot vívtak egymással, amelyek nem tudtak velünk foglalkozni. E csoportok közül egyik sem tudott valóban komoly erőket bevetni ellenünk, holott persze mindketten megtették volna, ha módjukban lett volna. A háború, véres ködével, elhomályosította látásukat. Az anyagi áldozatok, amelyeket a háború megkívánt, a legnagyobb erőfeszítést követelték. Nem tudtak velünk foglalkozni, nem mintha mi valami csoda folytán erősebbek lennénk az imperialistáknál, — nem, ez ostobaság! hanem csakis azért, mert a nemzetközi imperializmus a rablók két csoportjára szakadt, s ezek egymást fojtogatták. Csakis ennek köszönhetjük, hogy a Szovjet Köztársaság nyiltan meghirdethette a harcot valamennyi ország imperialistái ellen, elvehette tőlük külföldi kölcsönök formájában befektetett tőkéjüket, arcul üthette őket, nyiltan megsérthette rabló érdekeiket.

Az az időszak, amelyben nyilatkozatokat tettünk a német imperialisták által annak idején folytatott levelezéssel kapcsolatban, bár a világimperializmus nem tudta úgy ránkvetni magát, ahogy azt a gyűlölete és a háború által hallatlanul felfokozott kapitalista profitvágya diktálta, — ez az időszak lezárult. Addig a pillanatig, amíg az angol-amerikai imperialisták le nem győzték a másik csoportot, teljesen lefoglalta őket az egymás közötti harc és éppen ezért nem gondolhattak a Szovjetunió elleni döntő hadjáratra. Most nincs többé a másik csoport: csak a győztesek csoportja maradt a porondon. Ez teljesen megváltoztatta nemzetközi helyzetünket, és ezzel a változással számolnunk kell. Hogy ez a változás milyen vonatkozásban van a

nemzetközi helyzet fejlődésével, arra a tények válaszolnak. Azok az országok, amelyek vereséget szenvedtek, most a munkásforradalom győzelmét élik át; hiszen mindenki előtt világos a forradalom óriási fejlődése. Amikor mi Októberben kezünkbe vettük a hatalmat, nem voltunk több Európában egyetlen szikránál. Igaz, a szikrák megsokasodtak, és ezek a szikrák tőlünk indultak ki. Óriási dolog az, melyet sikerült véghezvinnünk, de mégsem mondhatjuk többnek, mint egyes szikráknak. Most viszont lángbaborult a német-osztrák imperializmus körébe tartozó országok legnagyobb része (Bulgária, Ausztria, Magyarország). Tudjuk, hogy Bulgária után a forradalom átcsapott Szerbiába. Tudjuk, hogy ezek a munkás-paraszt forradalmak végigsöpörtek Ausztrián és eljutottak Németországig. Számos országot lángbaborított a munkásforradalom. E tekintetben erőfeszítéseink és áldozataink igazolva vannak. Bebizonyosodott, hogy mindez nem kaland volt, amint azt az ellenséges rágalmak terjesztették, hanem elkerülhetetlen átmenet a nemzetközi forradalomhoz, átmenet, amelyet át kellett élnie annak az országnak, mely fejletlensége és elmaradottsága ellenére az élre került.

Ez az egyik eredmény, a legfontosabb az imperialista háború végső kimenetele szempontjából. A másik eredmény — amelyre már előljáróban utaltam — az, hogy az angol-amerikai imperializmus most már lassanként ugyanúgy leleplezi magát, mint annakidején az osztrák-német. Látjuk, hogy ha a breszti tárgyalások idején Németország valamennyire is tudott volna magán uralkodni, valamennyire hidegvérű tudott volna lenni, ha képes lett volna arra, hogy tartózkodjék a kalandoktól, akkor fenntarthatta volna uralmát, kétségtelenül előnyös helyzetet biztosithatott volna magának Nyugaton. Ezt azért nem tette meg, mert olyan gépezetet, mint milliók és tízmilliók háborúja — ez a háború, amely a végletekig felfokozta a soviniszta szenvedélyeket, ez a háború, amely százmilliárd rubelokban mérhető kapitalista érdekekkel függ össze —, az ilyen gépezetet, ha már mozgásba hozták, semmiféle fékkel sem lehet megállítani. Ez a gépezet messzebb ment, mint azt maguk a német imperialisták szerették volna, és széttiporta őket. Kátyúba kerültek, úgy jártak, mint az

az ember, aki teletömte a bendőjét, s ezzel vesztébe rohant. És most azt látjuk, hogy az angol és amerikai imperializmus is ebben az egyáltalán nem valami gyönyörű, de a forradalmi proletariátus szempontjából igen hasznos állapotban leledzik. Azt hinné az ember, hogy nekik sokkal több politikai tapasztalatuk van, mint Németországnak. Itt olyan emberek vannak, akik a demokratikus kormányzáshoz szoktak hozzá, nempedig holmi junkerek kormányzásához, olyan emberek, akik már évszázadokkal ezelőtt átélték történelmük legsúlyosabb időszakát. Az ember azt hinné, hogy ezek az emberek megőrzik hidegvérüket. Ha azt, hogy képesek-e hidegvérüket megőrizni individuális szempontból, az általában vett demokrácia szempontjából mérlegelnők, mint a burzsoázia filiszterei, a professzorok, akik semmit sem értettek meg az imperializmus és a munkásosztály harcából, ha általában a demokrácia szempontjából ítélnők meg a dolgot, akkor azt kellene mondanunk, hogy Anglia és Amerika olyan országok, ahol a demokráciának évszázados hagyományai vannak, ahol a burzsoázia képes lesz önmérsékletre. Ha most valamiféle rendszabályokkal gátat szabna magának, akkor ez mindenesetre elég huzamos időre szólna. De kiderül, hogy velük megismétlődik az, ami a katonai-önkényuralmi Németországgal történt. Ebben az imperialista háborúban óriási különbség van Oroszország és a köztársasági országok között. Az imperialista háború olyan véres, rabló, vadállati háború, hogy még ezeket az igen jelentékeny különbségeket is elmosta; e tekintetben Amerika legszabadabb demokráciáját a félmilitarista-önkényuralmi Németországgal tette egyenlővé.

Látjuk, hogy Anglia és Amerika — azok az országok, amelyeknek a többinél nagyobb lehetősége volt arra, hogy demokratikus köztársaságok maradjanak — ugyanolyan féktelenül, esztelenül túlbecsülték erejüket, mint annakidején Németország, és ezért ugyanolyan gyorsan, sőt talán még gyorsabban közelednek ahhoz a véghez, amelyhez olyan sikeresen eljutott a német imperializmus. Ez előbb szörnyű mód felfújta magát, elnyelte Európa háromnegyedrészét, elhájasodott, azután hirtelen szétpukkadt, s rettenetes bűzt hagyott maga után. És ilyen vég felé rohan

most az angol és az amerikai imperializmus. Hogy erről meggyőződhessünk, elég akár csak egy futó pillantást vetnünk azokra a fegyverszüneti és békefeltételekre, amelyeket most a népeket a német imperializmustól „megszabadító" angolok és amerikaiak szabnak a legyőzött népeknek. Vegyük Bulgáriát. Az ember azt hinné, hogy olyan ország, mint Bulgária, az angol amerikai imperializmus kolosszusában aligha kelthet félelmet. De a forradalomnak, amely ebben a kicsiny, gyenge, teljesen tehetetlen országban kitört, az volt a következménye, hogy az angol-amerikaiak teljesen elvesztették a fejüket és olyan fegyverszüneti feltételeket diktáltak, amelyek a megszállással egyenlőek. Most ott, ahol a parasztköztársaságot kikiáltották, Szófiában, amely fontos vasúti csomópont, minden vasútvonalat megszálltak az angol-amerikai csapatok. Nekik egy kis ország parasztköztársaságával kell harcolniok. Katonai szempontból ez — semmiség. Azok, akik a burzsoázia — a régi uralkodó osztály, a régi katonai viszonyok álláspontján vannak, csak megvetően mosolyognak. Ugyan mit számít ez a törpe — Bulgária — az angol-amerikai erőkkel szemben? Katonai szempontból — semmit, de forradalmi szempontból — igen sokat. Ez nem gyarmat, ahol megszokták, hogy a legyőzötteket milliószámra legyilkolják. Hiszen az angolok és az amerikaiak ezt a módszert csak a rend biztosításának tekintik, a civilizáció és a kereszténység terjesztésének a vad afrikaiak között. Ez nem Közép-Afrika; itt a katonák — akármilyen erős is hadseregük — szétzüllenek, amikor találkoznak a forradalommal. Hogy ez nem frázis, azt Németország bizonyítja. Németországban, legalábbis fegyelem tekintetében, a katonák példaszerűek voltak. Amikor a németek Ukrajna ellen vonultak, akkor itt a fegyelmen kívül más tényezők is hatottak. A kiéhezett német katona azért ment, hogy gabonát szerezzen, s aligha lehetett volna azt követelni tőle, hogy ne raboljon túlsok gabonát. De tudjuk azt is, hogy ebben az országban fertőzte meg őket a legjobban az orosz forradalom szelleme. Ezt kitűnően megértette Németország burzsoáziája, és ez kényszerítette Vilmost arra, hogy fűhöz-fához kapkodjon. Tévednek a Hohenzollernek, ha azt képzelik, hogy Németország akárcsak egy csepp vért

is kiont az ő érdekeikért. Ez lett az eredménye az állig felfegyverzett német imperializmus politikájának. És ez most megismétlődik Angliával is. Már kezdődik a bomlás az angol-amerikai hadseregben; akkor kezdődött, amikor ez a hadsereg elkezdett őrjöngeni Bulgáriában. De ez csak a kezdet. Bulgária után Ausztria következett. Engedjék meg, hogy felolvassam néhány pontját azoknak a feltételeknek, amelyeket a győztes angol-amerikai imperializmus diktál. Ezek azok az emberek, akik mindenkinél hangosabban harsogták a dolgozó tömegek fülébe, hogy felszabadító háborút viselnek, hogy fő céljuk szétzúzni a porosz militarizmust, amely azzal fenyeget, hogy az egész világra kiterjeszti a kaszárnya-rendszert. Azt harsogták, hogy felszabadító háborút viselnek. Ez csalás volt. Önök tudják, hogy amikor a burzsoá ügyvédeknek, ezeknek a parlamenti politikusoknak, akik egész életükben azt tanulták, hogyan kell pirulás nélkül csalni, amikor ezeknek egymást kellett rászedniök — ez könnyen ment; de amikor a munkásokat akarják ilyen módon rászedni, ezt a csalást nem viszik el szárazon. Anglia és Amerika politikusai, parlamenti tényezői, ezek az államférfiak, mesterek a csalásban. Nekik a csalás egyáltalán nem esik nehezükre. A munkástömegek, amelyeket a szabadság nevében felizgattak, egyszerre észre térnek majd, és ez meg fog még mutatkozni, amikor a munkások tömegesen, nem proklamációkból, amelyek segítik, de nem hajtják előre igazán a forradalmat, hanem saját tapasztalataikból látni fogják, hogy rászedik őket, — amikor látni fogják az Ausztriának diktált békefeltételeket.

Ilyen béke az, amelyet most egy viszonylag gyenge, máris széthulló államra ráerőszakolnak azok, akik azt harsogták, hogy a bolsevikok árulók, mert aláírják a breszti békét! Amikor a németek el akarták küldeni a katonáikat ide, Moszkvába, azt mondottuk, hogy inkább mindannyian essünk el a harcban, de ebbe sohasem fogunk beleegyezni. (Tapsok.) Mi azt gondoltuk magunkban, hogy a megszállt területeknek súlyos áldozatokat kell majd hozniok, de mindenki tudja, hogy Szovjet-Oroszország segítette és ellátta őket azzal, amire szükségük volt. Most azonban Anglia és Franciaország demokratikus csapatai-

nak kell majd „fenntartaniok a rendet", — és ezt akkor mondják, amikor Bulgáriában és Szerbiában megalakultak a Munkásküldöttek Tanácsai, Bécsben és Budapesten megalakultak a Munkásküldöttek Tanácsai. Tudjuk, miféle rend ez. Ez azt jelenti, hogy az angol-amerikai csapatokra azt a feladatot bízzák, hogy a világforradalom elnyomóinak és hóhérainak szerepét töltsék be.

Elvtársak, amikor az orosz jobbágy-csapatok 1848-ban hadbavonultak a magyar forradalom megfojtására[56], ez megtörténhetett, éppen mert jobbágy-csapatok voltak; ez megtörténhetett Lengyelországgal kapcsolatban[57], — de hogy egy nép, amely már egy évszázad óta szabad, amelyben felszították a gyűlöletet a német imperializmussal szemben, azt hangoztatva, hogy az vadállat, amelyet meg kell fojtani, hogy egy ilyen nép ne értse meg, hogy az angol-amerikai imperializmus ugyanolyan vadállat, amelyet igazság szerint ugyanúgy meg kell fojtani — ez lehetetlen!

És most, hogy a történelem azzal a gonosz iróniával, amely sajátja, eljutott oda, hogy a német imperializmus leleplezése után sor került az angol-francia imperializmusra, amely teljesen leleplezi magát, mi kijelentjük az orosz, német, osztrák munkástömegek előtt: ez nem az 1848-as orosz jobbágy-hadsereg! Ezt ők nem viszik el szárazon! El akarnak nyomni egy népet, amely a kapitalizmusról áttér a szabadságra, el akarják fojtani a forradalmat. És mi teljesen bizonyosak vagyunk abban, hogy ez a fenevad, amely teletömte bendőjét, ugyanúgy belezuhan most a szakadékba, mint ahogy a német imperialista fenevad belezuhant.

Elvtársak, most a dolognak azt a részét fogom tárgyalni, amely a legközelebbről érint bennünket. Áttérek azokra a békefeltételekre, amelyeket Németországnak most alá kell írnia. A Külügyi Népbiztosságon dolgozó elvtársak elmondották nekem, hogy a „Times"[58] — a vezető lapja Anglia hallatlanul gazdag burzsoáziájának, amely ténylegesen az egész politikát irányítja — már közölte azokat a feltételeket, amelyeket Németországnak el kell majd fogadnia. Azt követelik Németországtól, hogy adja át Helgoland szigetét, a Vilmos császár csatornát, Essen városát, ahol a hadifelszerelés legnagyobb részét gyártják, semmisítse meg a kereskedelmi flottát, azonnal

adja át Elzász-Lotaringiát és fizessen 60 milliárd hadisarcot, s ennek jelentős részét természetben, minthogy a pénz mindenütt elértéktelenedett és az angol kereskedők is más valutában számolnak már. Látjuk, hogy olyan békét készítenek elő Németország számára, amely minden ízében elnyomó béke, erőszakosabb, mint a breszti béke. Anyagi szempontból és erőiket tekintve meg tudnák ezt tenni, ha nem volna a világon a számukra oly kellemetlen bolsevizmus. Ezzel a békével vesztükbe rohannak. Hiszen ez nem Közép-Afrikában történik, hanem a XX. században, civilizált országokban. Az ukrán lakosság írástudatlan, a fegyelmezett német katona elnyomta az ukránokat, de most a német katona eltemette fegyelmét. De még inkább megássa saját sírját az angol és az amerikai imperializmus, amikor olyan kalandba rohan, amely politikai összeomláshoz vezet, amikor csapatait arra kárhoztatja, hogy egész Európa elnyomói és csendőrei legyenek. Régóta igyekeznek elintézni Oroszországot, és az ellene indított hadjáratot már régen kitervelték. Emlékezzünk csak vissza Murman megszállására és arra, hogy milliókat pocsékoltak a csehszlovákokra, és megállapodást kötöttek Japánnal, most pedig Anglia a szerződés értelmében elvette a törököktől Bakut, hogy azzal gyakoroljon nyomást ránk, hogy elveszi tőlünk a nyersanyagot.

Az angol csapatok készen állnak, hogy hadjáratot indítsanak Oroszország ellen délről vagy a Dardanellák felől, vagypedig Bulgária és Románia felől. Gyűrűt vonnak a Szovjet Köztársaság köré, igyekeznek elvágni a gazdasági összeköttetést a köztársaság és a világ többi része között. Ezért kényszerítették Hollandiát a diplomáciai kapcsolatok megszakítására[59]. Ha Németország kitessékelte követünket, akkor, még ha nem is az angol-francia politikával kötött közvetlen megegyezés alapján járt el, legalábbis kedvükben akart járni, hogy nagylelkűek legyenek vele. Mi, mondja ő, szintén teljesítjük a hóhér feladatát a bolsevikokkal, a ti ellenségeitekkel szemben.

Elvtársak, kétségtelen, hogy a nemzetközi helyzet lényege úgy foglalható össze, ahogy én a napokban összefoglaltam: sohasem voltunk olyan közel a nemzetközi proletárforradalomhoz, mint most. Bebizonyítottuk, hogy

amikor a nemzetközi proletárforradalomba vetettük reményeinket, nem tévedtünk. Nemhiába hoztunk hatalmas nemzeti és anyagi áldozatokat. E tekintetben vannak érdemeink. De ha egyrészt még sohasem voltunk ilyen közel a nemzetközi forradalomhoz, másrészt sohasem voltunk annyira veszélyes helyzetben, mint most. Az imperialisták egymással voltak elfoglalva. És most az egyik csoportosulást elseperte az angol-francia-amerikai csoport. Ezek fő feladatuknak azt tekintik, hogy megfojtsák a világbolsevizmust, megfojtsák fő sejtjét, az Oroszországi Szovjet Köztársaságot. Ezért akarnak kínai falat emelni, hogy — mint vesztegzárral a pestis ellen — védekezzenek a bolsevizmus ellen. Ezek az emberek vesztegzárral igyekeznek megmenekülni a bolsevizmustól, de ez lehetetlen. Ha sikerül is az angol-francia imperialista uraknak, akik a világ legfejlettebb technikájával rendelkeznek, a köztársaság köré ilyen kínai falat vonni, a bolsevizmus bacillusa át fog hatolni a falakon és meg fogja fertőzni valamennyi ország munkásait. (T a p s.)

Elvtársak, a nyugateurópai, angol-francia imperializmus sajtója minden erejével azon van, hogy elpalástolja a helyzetet. Nincs az a hazugság és rágalom, amelyet be ne vetne a Szovjethatalom ellen. Elmondhatjuk most, hogy az egész angol-francia és amerikai sajtó a tőkések kezében van — és milliárdokkal rendelkezik —, hogy az egész sajtó egyetlen szindikátusként dolgozik azon, hogy elhallgassa az igazságot Szovjet-Oroszországról, hogy hazugságot és rágalmat terjesszen rólunk. És bár a katonai cenzúra már évek óta tombol és sikerült elérniök, hogy a demokratikus országok sajtójában egy igaz szó se hangozhassék el a Szovjet Köztársaságról, mégsincs egyetlen munkásgyűlés egyetlen országban sem, amelyen meg ne mutatkozna, hogy a munkástömegek a bolsevikok mellett vannak, mert az igazságot nem lehet véka alá rejteni. Az ellenség azzal vádol bennünket, hogy a proletariátus diktatúráját valósítjuk meg, — igen, ezt nem is leplezzük! És a Szovjet Kormány azzal, hogy nem fél és nyíltan beszél, a dolgozók újabb millióit állítja a maga oldalára, mert megvalósítja a diktatúrát a kizsákmányolók ellen, és a dolgozó tömegek látják és meggyőződnek róla, hogy a kizsákmányolók elleni

harc komoly volt, és hogy komolyan végig fogják vinni. Bár az európai sajtó a hallgatás összeesküvésével vesz körül bennünket, eddig kötelezettségeiket hangoztatták, azt hangoztatták, hogy azért vonulnak Oroszország ellen, mert Oroszország engedte, hogy Németország megszállja, hogy Oroszország voltaképpen német ügynök, hogy ott, Oroszországban, a kormány élén álló emberek — véleményük szerint — német ügynökök. Náluk minden hónapban új okmányhamisítók bukkannak fel, akik jó pénzért bebizonyítják, hogy Lenin meg Trockij galád árulók és német ügynökök. Mindezek ellenére nem tudják véka alá rejteni az igazságot, itt is, ott is világos jelek mutatnak arra, hogy ezek az imperialista urak nem érezhetik helyzetüket szilárdnak. Az „Echo de Paris“[60] beismeri: „Azért megyünk Oroszországba, hogy megtörjük a bolsevikok hatalmát.“ Mert a hivatalos álláspont náluk az, hogy ők Oroszország ellen nem viselnek háborút, a katonai kérdésekbe nem avatkoznak be, csak a német térhódítás ellen küzdenek. A mi francia internacionalistáink, akik Moszkvában kiadják a „III. Internacionále“[61] című lapot, idézték ezt a kijelentést, és bár elvágtak bennünket Párizstól és Franciaországtól, bár ott rendkívül ügyesen kínai falat emeltek, mi mégis azt mondjuk: saját burzsoáziájukkal szemben, francia imperialista urak, nem tudják megvédeni magukat. És persze sokszázezer francia munkás ismeri ezt a kis idézetet, sőt nem csak ezt az egyet, s látják, hogy vezetőik, burzsoáziájuk kijelentései szemenszedett hazugságok. Saját burzsoáziájuk elszólja magát, — beismerik: meg akarjuk törni a bolsevikok hatalmát. Négyesztendős véres háború után ezt kell mondaniok népüknek: vonuljatok ismét hadba Oroszország ellen, hogy megtörjük a bolsevikok hatalmát, akiket gyűlölünk, mert 17 milliárddal tartoznak nekünk és ezt nem akarják megfizetni, és mert udvariatlanul bánnak a kapitalistákkal, földesurakkal és cárokkal. Azok a civilizált népek, amelyek olyan helyzetbe juttatták magukat, hogy ezt kell mondaniok, mindenekelőtt azt árulják el, hogy politikájuk csődbe jut, és akármilyen erősek is katonai tekintetben, teljes nyugalommal szemléljük ezt az erőt és azt mondjuk: csakhogy benneteket a hátországban még félelmetesebb ellenség fenyeget — azok a tömegek, amelye-

ket mostanáig félrevezettetek, és a nyelvetek leszáradt, annyi hazugságot és rágalmat szórtatok Szovjet-Oroszországra. Egy másik hasonló értesülésünk a „Manchester Guardian"[62] című angol burzsoá lap október 23-i számából származik. Az angol burzsoá lap ezt írja: „ha a szövetséges seregek is Oroszországban maradnak és folytatni fogják a hadműveleteket, egyetlen céljuk, hogy Oroszországban belső fordulatot idézzenek elő... A szövetséges kormányoknak ezért vagy véget kell vetniök hadműveleteiknek, vagy ki kell jelenteniök, hogy hadiállapotban vannak a bolsevikokkal."

Ismétlem, e kis idézetnek, amely forradalmi felhívásként, a legerőteljesebb forradalmi kiáltványként hat ránk, az a jelentősége, hogy ezt burzsoá lap írja, amely maga is ellensége a szocialistáknak, de érzi, hogy az igazságot nem lehet tovább elrejteni. Ha a burzsoá lapok így beszélnek, képzelhetik, mit mondanak és hogyan gondolkoznak az angol munkástömegek. Az elvtársak tudják, hogy a cárizmus idején, az 1905-ös vagy 1917-es forradalom előtt, hogyan beszéltek, milyen hangot ütöttek meg a liberálisok. Az elvtársak tudják, hogy a liberálisoknak ez a hangja azt jelentette, hogy közeledik a robbanás a forradalmi proletár tömegekben. Ezért ezeknek az angol burzsoá liberálisoknak a hangjából következtethetnek az elvtársak arra, mi megy végbe az angol, francia és amerikai munkások hangulatában, szívében és agyában. Ezért kell minden kendőzés nélkül bevallanunk magunknak azt a súlyos igazságot, amely nemzetközi helyzetünk jellemzője. A nemzetközi forradalom közel van, csakhogy a forradalom nem menetrend szerint fejlődik; mi, akik két forradalmat éltünk át, ezt jól tudjuk. De tudjuk, hogy ha az imperialisták nem is tartóztathatják fel a nemzetközi forradalmat, egyes országok veresége és még súlyosabb áldozatok elképzelhetők. Ők tudják, hogy Oroszország a születő proletárforradalommal vajúdik, de tévednek, ha azt hiszik, hogy ha a forradalom egyik tűzfészkét elfojtják, elfojtják a forradalmat a többi országban is.

Ami bennünket illet, meg kell mondanunk, hogy a helyzet veszélyesebb mint valaha, hogy újra meg újra minden erőnket meg kell feszítenünk. Azok után, hogy egy

esztendő alatt leraktuk a szilárd alapokat, megteremtettük a szocialista Vörös Hadsereget az új fegyelem alapján, ezek után bízvást remélhetjük, hogy ezt a munkát tudjuk folytatni, és kell is folytatnunk, és minden gyűlésen, bármely szovjet intézményben, a szakszervezetekben, a szegényparasztbizottságok gyűlésein ezt kell mondanunk: elvtársak, átvészeltünk egy esztendőt és sikereket aratunk, de ez még kevés ahhoz a hatalmas ellenséghez képest, amely ellenünk támad. Ez az ellenség — a hatalmas angol-francia világimperializmus, mely legyőzte az egész világot. Nem azért vesszük fel velük a harcot, mintha gazdasági és technikai szempontból Európa előrehaladott országaihoz akarnók mérni magunkat. Nem. De tudjuk, hogy ez az ellenség ugyanazon szakadék felé halad, amelyhez az osztrák-német imperializmus is eljutott, tudjuk, hogy ez az ellenség, amely most gúzsbakötötte Törökországot, megszállta Bulgáriát és azzal van elfoglalva, hogy egész Ausztria-Magyarországot megszállja és ott cári, csendőri rendszert vezessen be, — vesztébe rohan. Tudjuk, hogy ez történelmi tény és ezért legkevésbbé sem tűzünk magunk elé kétségtelenül képtelen célokat, amikor így gondolkodunk: az angol-francia imperializmust vissza tudjuk verni!

Minden egyes lépésnek, amellyel a mi Vörös Hadseregünket erősítjük, az lesz a visszhangja, hogy ennél a látszólag olyan erős ellenfélnél tíz lépéssel halad előre a bomlás és a forradalom. Ezért a legcsekélyebb ok sincs arra, hogy kétségbeessünk vagy borúlátóan ítéljük meg a dolgokat. Tudjuk, hogy nagy a veszély. Lehet, hogy a sors még súlyosabb megpróbáltatásokat tartogat számunkra. Lehet, hogy egy országot szét tudnak zúzni, de sohasem fogják szétzúzni a nemzetközi proletárforradalmat, még nagyobb lángra lobbantják és mindannyian elpusztulnak tüzében! (Hosszantartó taps, amely éljenzésbe csap át.)

Ujságtudósitások: „Izvesztyija VCIK"
244. sz. 1918 november 9.,
„Pravda" 243. sz. 1918 november 10.

A teljes szöveg először „A Hatodik Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszus. Gyorsírói jegyzet" c. könyvben, Moszkva 1919, jelent meg.

BESZÉD MARX ÉS ENGELS EMLÉKMŰVÉNEK LELEPLEZÉSE ALKALMÁBÓL, 1918 NOVEMBER 7-ÉN

Marxnak és Engelsnek, a munkás világforradalom vezéreinek emlékművét leplezzük le ma.

Évszázadokon át szenvedett és gyötrődött az emberiség maroknyi kizsákmányoló járma alatt, akik csúfot űztek a dolgozók millióiból. De az előző korszak kizsákmányolói — a földesurak — szétszórt, szétforgácsolt, tudatlan jobbágyokat fosztottak ki és nyomtak el, az új idők kizsákmányolói, a tőkések viszont az elnyomott tömegek között szemben találták magukat e tömegek élcsapatával, a városi, az üzemi, az ipari munkásokkal. A munkásokat egyesítette a gyár, felvilágosította a városi élet, megedzette a közös sztrájkharc és a forradalmi akciók.

Marx és Engels nagy világtörténelmi érdeme, hogy tudományos elemzéssel bebizonyították, hogy a kapitalizmus elkerülhetetlenül összeomlik és átmegy a kommunizmusba, ahol ember embert nem fog többé kizsákmányolni.

Marx és Engels nagy világtörténelmi érdeme, hogy megmutatták a világ proletárjainak szerepüket, feladatukat, hivatásukat: hogy elsőknek keljenek forradalmi harcra a tőke ellen, és e harcban tömörítsenek maguk köré *minden* dolgozót és kizsákmányoltat.

Mi abban a boldog időben élünk, amikor a nagy szocialisták e jóslata megvalósulóban van. Mindannyian látjuk, hogy számos országban pirkad a proletariátus nemzetközi szocialista forradalmának hajnala. Az imperialista népmészárlás leírhatatlan rémségei mindenütt fokozzák az elnyomott tömegek hősies lendületét, megtízszerezik erejüket a felszabadulásért vívott harcban.

Emlékeztessék a Marxnak és Engelsnek állított emlékművek a munkások és parasztok millióit újra meg újra arra, hogy harcunkban nem vagyunk egyedül. Velünk egysorban harcbaszállnak a haladottabb országok munkásai. Rájuk is, ránk is még nehéz küzdelmek várnak. A közös harcban széttörjük a tőke igáját és végleg kivívjuk a szocializmust!

Rövid tudósítás: „Pravda" 242. sz.
1918 november 9.

A teljes szöveg először a „Pravda" 76. számában,
1924 április 3-án jelent meg.

BESZÉD AZ OKTÓBERI FORRADALOM HARCOSAI EMLÉKTÁBLÁJÁNAK LELEPLEZÉSE ALKALMÁBÓL, 1918 NOVEMBER 7-ÉN

Elvtársak! Az 1917-es Októberi Forradalom élenjáró harcosainak emlékművét leplezzük le. A dolgozó nép legjobbjai életüket áldozták, amikor felkeltek a népeknek az imperializmustól való megszabadításáért, a népek közötti háborúk megszüntetéséért, a tőke uralmának megdöntéséért, a szocializmusért.

Elvtársak! Oroszország újkori történetének évtizedei folyamán — hosszú sorban követik egymást a forradalom vértanúi. Ezrek pusztultak el a cárizmussal folytatott harcban. Pusztulásuk új harcosokat szült, egyre nagyobb tömegeket vitt harcba.

Az elmúlt év Októberében elesett elvtársaknak az a nagy boldogság jutott osztályrészül, hogy győztek. Abban a nagyszerű megtiszteltetésben részesültek, amelyről az emberiség forradalmár vezetői álmodtak: a dicső harcban elesett elvtársak holtteste felett új, ugyanolyan rettenthetetlen harcosok ezrei és milliói mentek tovább, akik ezzel a tömeges hősiességgel kivívták a győzelmet.

Ma minden országban forr és morajlik a munkások felháborodása. Számos országban fellendülőben van a szocialista munkásforradalom. A tőkések az egész világon rémülten és dühödten sietnek összefogni, hogy elnyomják a felkelést. S különösen nagy gyűlöletet kelt bennük Oroszország Szocialista Szovjet Köztársasága. Valamennyi ország egyesült imperialistái hadjáratra készülnek ellenünk, új ütközetek zúdulnak ránk, újabb megpróbáltatások várnak ránk.

Elvtársak! Az októberi harcosok dicső emlékére esküvel fogadjuk meg emlékművük előtt, hogy nyomdokaik-

ban haladunk, hogy ugyanolyan rettenthetetlenek, ugyanolyan hősök leszünk, mint ők. Legyen jelszavuk jelszavunkká, valamennyi ország felkelő munkásainak jelszavává. Ez a jelszó: „Győzelem vagy halál."

És ezzel a jelszóval a proletariátus nemzetközi szocialista forradalmának harcosai legyőzhetetlenek lesznek.

Rövid tudósítás: „Vecsernyije Izvesztyija Moszkovszkovo Szovjeta" 93. sz. 1918 november 8.

A teljes szöveg először a „Pravda" 76. számában, 1924 április 3-án jelent meg.

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI RENDKÍVÜLI BIZOTTSÁG MUNKATÁRSAINAK ÜNNEPI GYŰLÉSÉN, 1918 NOVEMBER 7-ÉN

(Tapsvihar.) Elvtársak, forradalmunk évfordulójának ünnepén szeretnék néhány szót szólni a Rendkívüli Bizottság nehéz munkájáról.

Egyáltalán nem meglepő, hogy nemcsak az ellenségek, hanem gyakran a jóbarátok is támadják a Rendkívüli Bizottság tevékenységét. Nehéz feladatot vállaltunk magunkra. Amikor kezünkbe vettük az ország igazgatását, természetesen sok hibát követtünk el, és természetes, hogy a Rendkívüli Bizottságok hibái a legszembeötlőbbek. A nyárspolgári értelmiség kapva kap ezeken a hibákon, és nem óhajt mélyebben behatolni a dolog lényegébe. Ami engem a Rendkívüli Bizottság hibái miatt csapott jajveszékelésben meglep, az az, hogy képtelenek a kérdést nagy összefüggéseiben felvetni. Nálunk kiragadják a Rendkívüli Bizottság egyes hibáit, sopánkodnak, és lovagolnak rajtuk.

Mi pedig azt mondjuk: a hibákból tanulunk. Mint minden területen, itt is azt mondjuk, hogy önbírálat útján tanulunk. Persze nem a Rendkívüli Bizottság munkatársainak az összetételéről van szó, hanem tevékenységük jellegéről, amely határozottságot, gyorsaságot, és kivált — megbízhatóságot követel. Ha a Rendkívüli Bizottság tevékenységét szemlélem és szembeállítom a támadásokkal, azt mondom: ez nyárspolgári fecsegés, amely nem ér semmit. Kautskynak a diktatúráról tartott prédikációit juttatja eszembe, amelyek egyértelműek a burzsoázia támogatásával. Mi viszont tapasztalataink alapján mondjuk, hogy a burzsoázia kisajátítása nehéz harcokkal — a diktatúrával — érhető el.

Marx ezt mondotta: a kapitalizmus és a kommunizmus között a proletariátus forradalmi diktatúrája van. Minél jobban fogja a proletariátus szorongatni a burzsoáziát, ez annál veszettebb ellenállást fog kifejteni. Tudjuk, hogyan bántak el 1848-ban Franciaországban a proletárokkal, és amikor szemünkre vetik, hogy kegyetlenek vagyunk, érthetetlen számunkra, hogyan felejthetik el az emberek a marxizmus ábécéjét. Mi nem felejtettük el a hadapródiskolások lázadását Októberben, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy számos lázadást készítenek elő. Egyrészt meg kell tanulnunk az alkotó munkát, másrészt meg kell törnünk a burzsoázia ellenállását. A finnországi fehérgárda, bármennyire „demokratikus", nem riadt vissza a munkások halomralövésétől. A tömegekben mély gyökeret vert az a gondolat, hogy a diktatúrára — bármennyire terhes és nehéz is — feltétlenül szükség van. Teljesen érthető, hogy a Rendkívüli Bizottságba befurakodtak idegen elemek. Az önbirálat segítségével majd megszabadulunk tőlük. Számunkra az a fontos, hogy a Rendkívüli Bizottságok közvetlenül valósítják meg a proletariátus diktatúráját, és ebben a tekintetben munkájuk felbecsülhetetlen. A tömegek felszabadításához nincs más út,mint a kizsákmányolók erőszakos elnyomása. Éppen ez a feladata a Rendkívüli Bizottságoknak, ezzel tesznek szolgálatot a proletariátusnak.

Rövid tudósítás: „Izvesztyija VCIK"
244. sz. 1918 november 9.

BESZÉD A MOSZKVA-TERÜLETI SZEGÉNYPARASZTBIZOTTSÁGOK KÜLDÖTTEIHEZ, 1918 NOVEMBER 8-ÁN[63]

A szegényparasztság megszervezése, elvtársak, belső építőmunkánk legfontosabb kérdéseként, — mi több, egész forradalmunk legfőbb kérdéseként vetődik fel.

Az Októberi Forradalom azt a feladatot tűzte maga elé, hogy a gyárakat kiragadja a kapitalisták kezéből, abból a célból, hogy a termelési eszközöket az egész nép tulajdonává tegye, s a mezőgazdaságot, minden földet átadva a parasztoknak, szocialista elvek szerint szervezze meg.

A feladat első részét sokkal könnyebben lehetett teljesíteni, mint a másodikat. A városokban a forradalomnak a nagyüzemmel volt dolga, amely munkások tíz- és százezreit foglalkoztatja. A gyárak kisszámú kapitalista kezén voltak, akikkel a munkások könnyen megbirkóztak. A munkásoknak már nagy tapasztalataik voltak a kapitalistákkal korábban folytatott harc után, amely megtanította őket arra, hogy egyetértésben, határozottan és szervezetten cselekedjenek. Azonkívül a gyárat nem kell felosztani, csak az a fontos, hogy az egész termelést a munkásosztály és parasztság érdekében szervezzék meg, hogy a munkatermékek ne kerüljenek a kapitalisták kezébe.

Egészen más a helyzet a földdel. Itt a szocializmus győzelme érdekében számos átmeneti rendszabályra volt szükség. A paraszti kisgazdaságok tömegéből nem lehet egycsapásra nagyüzemű gazdaságot csinálni. Egycsapásra elérni, hogy a külön-külön folytatott mezőgazdaság társadalmivá váljék és nagy, állami termelés formáit öltse, úgy, hogy a munka termékeit az egész dolgozó nép között egyenlően és igazságosan osztják el általános és egyenlő munkakötelezettség mellett — ezt egycsapásra, rövid idő alatt elérni természetesen nem lehet.

A városokban a gyári munkások már véglegesen lerázták a kapitalistákat és ledobták magukról a kizsákmányolás jármát, a faluban azonban a kizsákmányolás elleni igazi harc csak most kezdődött.

Az Októberi Forradalom után a földesurat levertük, elvettük tőle a földet, de ezzel a harc a falun még nem fejeződött be. A föld meghódítása, mint a dolgozók minden vívmánya, csak akkor maradandó, ha maguknak a dolgozóknak öntevékenységére, saját szervezetükre, kitartásukra és forradalmi állhatatosságukra támaszkodik.

Volt-e ilyen szervezetük a dolgozó parasztoknak?

Sajnos nem volt, és ez a forrása, ez az oka harcunk minden nehézségének.

Azok a parasztok, akik nem vesznek igénybe idegen munkát, nem szedik meg magukat mások rovására, természetesen mindig síkra fognak szállni amellett, hogy mindenkinek egyenlő arányban jusson föld, hogy mindenki dolgozzon, hogy a föld birtoklását ne tegyék a kizsákmányolás eszközévé, s hogy ne lehessen e célból minél több földet megkaparintani. Másképpen áll a dolog a kulákokkal és a falusi vérszopókkal, akik megszedték magukat a háborún, akik az éhínséget arra használták ki, hogy a gabonát mesébe illő áron adják el, eldugták a gabonát, kivárták az újabb áremelkedést, és ma mindenképpen igyekeznek meggazdagodni a nép nyomorúságán, a falusi szegények és a városi munkások éhezésén.

Ők, a kulákok és a falusi vérszopók — ugyanolyan veszedelmes ellenségek, mint a kapitalisták és a földbirtokosok. És ha nem nyúlnak a kulákhoz, ha a falusi vérszopókat nem győzzük le, akkor feltétlenül újra lesz cár és újra lesz kapitalista.

Minden eddigi európai forradalom tapasztalatai szemléltetően bizonyítják, hogy a forradalom elkerülhetetlenül elbukik, ha a parasztság nem töri le a basáskodó kulákot.

Minden európai forradalom éppen azért végződött eredménytelenül, mert a falu nem tudott megbirkózni ellenségeivel. A munkások a városokban megdöntötték a cárokat (Angliában és Franciaországban már néhány évszázaddal korábban kivégezték a királyokat, mi csak elkéstünk a mi cárunkkal), bizonyos idő elmultával azonban

ismét a régi rend uralkodott. Ez azért történt így, mert akkor még a városokban sem volt nagyüzemű termelés, amely a munkások millióit egyesítette volna a gyárakban és olyan erős sereggé forrasztotta volna őket egybe, amely a parasztok támogatása nélkül is helyt tudott volna állni mind a kapitalisták, mind a kulákok rohamával szemben.

A szegényparasztság pedig szervezetlen volt, egymagában rosszul harcolt a kulákok ellen, s ennek következtében a forradalom a városokban is vereséget szenvedett.

Most más a helyzet. Az utolsó kétszáz év alatt a nagyüzemű termelés olyan erősen kifejlődött, valamennyi országban a munkások ezreit és tízezreit foglalkoztató óriási gyárak olyan hálózatát építette ki, hogy ma a városokban már mindenütt létrejött a szervezett munkások, a proletariátus nagy törzsállománya, amely már elég erős a burzsoázia, a kapitalisták feletti végső győzelemre.

Az előző forradalmakban a paraszti szegénységnek a kulákok ellen vívott nehéz harcában nem volt kire támaszkodnia.

A szervezett proletariátus — amely erősebb és tapasztaltabb, mint a parasztság (ezt a tapasztalatot az előző harcok során szerezte) — Oroszországban most hatalmon van és az ő kezében vannak az összes termelési eszközök, a gyárak, a vasutak, a hajók stb.

Most a szegényparasztságnak megbízható és erős szövetségese van a kulákság elleni harcban. A szegényparasztság tudja, hogy a város mellette van, hogy a proletariátus segíteni fogja mindennel, amivel csak tudja — és valóban segíti is már. Ezt megmutatták a nemrégiben lezajlott események.

Mindnyájan emlékeznek, elvtársak, milyen veszedelmes helyzetben volt a forradalom ez év júliusában. A csehszlovák felkelés elhatalmasodott, a városokban fokozódott az éhínség, a kulákok pedig a falun mind arcátlanabbul viselkedtek, mind dühödtebben szidalmazták, támadták a várost, a Szovjethatalmat, a szegényparasztokat.

Mi szervezkedésre szólítottuk fel a falusi szegénységet, hozzáfogtunk a szegényparasztbizottságok megalakításához és az élelmezési munkásosztagok szervezéséhez. A baloldali eszerek felkelést szerveztek. Azt mondot-

ták, hogy a szegényparasztbizottságokban naplopók ülnek, hogy a munkások elrabolják a gabonát a dolgozó parasztoktól.

Mi pedig azt feleltük nekik, hogy ők a kulákot védik, aki megértette, hogy a Szovjethatalom elleni harcban, a fegyveren kívül, a kiéheztetés is hatásos lehet. Azt mondották: „naplopók" — mi pedig megkérdeztük, hogy ugyan miért lett egyik vagy másik „naplopóvá", miért züllött le, miért szegényedett el, miért lett iszákossá? vajjon nem a kulákok miatt-e? A kulákok a baloldali eszerekkel együtt „naplopókról" beszéltek, maguk pedig magukhoz kaparintották és elrejtették a gabonát, spekuláltak, a munkások éhségén és szenvedésein akartak meggazdagodni.

A kulákok a szegényparasztból még a lelket is kipréselték, idegen munkát használtak, ugyanakkor pedig azt ordítozták: „naplopók"!

A kulákok türelmetlenül várták a csehszlovákokat, szívesörömest ültettek volna trónra egy új cárt, hogy büntetlenül folytathassák a kizsákmányolást, hogy a béres nyakára ülhessenek mint azelőtt, és gazdagodhassanak, mint azelőtt.

És csak az mentett meg minket, hogy a falu összefogott a várossal, hogy a falu proletár és félproletár — vagyis idegen munkát nem alkalmazó — elemei a városi munkásokkal együtt hadat indítottak a kulákok és a vérszopók ellen.

Ennek az összefogásnak az érdekében igen nagy munkát kellett elvégezni az élelmezés terén. A városok munkáslakossága hihetetlenül szenvedett az éhínségtől, a kulákok pedig így okoskodtak:

— Még egy darabig visszatartom a gabonámat, hátha többet fizetnek érte.

A kulákoknak persze nem sürgős: pénzük van elég; ők maguk beszélik, hogy a Kerenszkij-rubelt fontszámra halmozták fel.

Az ilyen emberek azonban, akik az éhínség idején képesek a gabonát eldugni és felhalmozni — a legrosszabb fajta gonosztevők. Úgy kell harcolni ellenük, mint a nép leggonoszabb ellenségei ellen.

És mi ezt a harcot a falun megkezdtük.

A mensevikek és eszerek azzal ijesztgettek bennünket, hogy mi a szegényparasztbizottságok megszervezésével szakadást idézünk elő a falun. De mit jelent az, ha nem idézünk elő szakadást a falun? Azt jelenti, hogy a falut meghagyjuk a kulák járma alatt. De éppen ez az, amit mi nem akarunk és ezért döntöttünk úgy, hogy megosztjuk a falut. Azt mondottuk: a kulákokat elveszítjük, ez igaz, ezt a szerencsétlenséget nem lehet elkerülni (d e r ü l t s é g), de megnyerünk ezer és millió szegényparasztot, akik a munkások mellé állnak. (T a p s.)

Így is történt. A falun bekövetkezett szakadás csak még világosabban megmutatta, hol állanak a szegényparasztok, hol a középparasztok, akik nem vesznek igénybe idegen munkát, s hol állanak a vérszopók és a kulákok.

A munkások segítették és segítik a szegényparasztságot a kulákok elleni harcban. A falun lángralobbant polgárháborúban a munkások a szegényparasztok mellett állanak, mint ahogyan ott állottak akkor is, amikor a föld szocializálásáról szóló eszer törvényt megszavazták.

Mi, bolsevikok, elleneztük a föld szocializálásáról szóló törvényt. Mégis aláírtuk, mert nem akartunk a parasztság többségének akarata ellen cselekedni. A többség akarata számunkra mindig kötelező s ezzel az akarattal szembefordulni — egyet jelent a forradalom elárulásával.

Nem akartuk a parasztságra ráerőszakolni azt a tőle távolálló gondolatot, hogy az egyenlősítő földosztás semmit sem ér. Úgy véltük, jobb, ha maguk a dolgozó parasztok saját bőrükön, a maguk kárán tapasztalják, hogy az egyenlősítő földosztás — ostobaság. Majd csak azután vethetnők fel előttük a kérdést, hogyan is lehetne megszabadulni attól a nyomorúságtól, attól a kulák basáskodástól, amely a földosztásból ered?

A földosztás csak kezdetnek volt jó. Azt kellett megmutatnia, hogy a földet elveszik a földbirtokosoktól, hogy a parasztok kapják meg. Ez azonban nem elég. A kivezető út csakis a föld társas megművelése lehet.

Ennek az elvtársak nem voltak tudatában, de az élet maga juttatja el önöket erre a meggyőződésre. A kommúnák, az artelben történő megművelés, a parasztszövetkeze-

tek — ez ment meg a kisüzemű gazdaság hátrányaitól, ez az eszköze a gazdaság föllendítésének és megjavításának, az erővel való takarékoskodásnak és a kulákság, a herék és a kizsákmányolás ellen folytatott harcnak.

Jól tudtuk, hogy a parasztok szinte hozzánőttek a földhöz; a parasztok félnek az újításoktól, konokul ragaszkodnak a régihez. Tudtuk, hogy a parasztok csak akkor hisznek majd egyik vagy másik rendszabály hasznosságában, amikor saját értelmükkel jutnak el odáig, hogy felismerjék, belássák ennek hasznát. S ezért mi elősegítettük a földosztást, noha tudtuk, hogy nem ez a kivezető út.

Most azonban a szegényparasztok maguk kezdenek velünk egyetérteni. Az élet rávezeti őket arra, hogy ott, ahol mondjuk 10 ekére van szükség, mert a föld 100 parcellára van felosztva, kommúna-gazdaság mellett kevesebb eke is elég, mert a föld nincs annyira felaprózva. A kommúna lehetővé teszi az egész artelnek, az egész szövetkezetnek, hogy olyan javításokat hajtson végre a gazdaságban, amelyek az egyes kistulajdonosok számára hozzáférhetetlenek stb.

Természetesen, nem sikerül majd mindenhol egycsapásra áttérni a föld társas művelésére. A kulákok mindenféleképpen ellenállnak majd ennek, de gyakran maguk a parasztok is csökönyösen ellenezni fogják azt, hogy a mezőgazdaságban megvalósítsák a társasgazdálkodás elvét. De minél huzamosabb ideig és minél alaposabban tapasztalja a parasztság a példák, saját gyakorlata alapján a kommúna előnyeit, annál sikeresebben fog menni a dolog.

Ezen a téren óriási szerepet játszanak a szegényparasztbizottságok. Feltétlenül szükséges, hogy a szegényparasztbizottságok hálózata egész Oroszországra kiterjedjen. A szegényparasztbizottságok megalakítása már jó ideje erőteljes ütemben folyik. Petrográdban a napokban tartották meg az Északi Terület szegényparasztbizottságainak kongresszusát. A várt 7 000 küldött helyett 20 000 jelent meg, s a gyűlés számára kijelölt terem nem volt elég nagy valamennyi jelenlevő befogadására. A jó idő megmentette a helyzetet, — lehetővé tette, hogy a gyűlést a Téli Palota előtti téren rendezzük meg.

Ez a kongresszus megmutatta, hogy a falun jól meg-

értették a polgárháborút: a szegényparasztság összefog és zárt sorokban harcol a kulákok, a gazdagok, és a vérszopók ellen.

Pártunk Központi Bizottsága kidolgozott egy tervet a szegényparasztbizottságok átalakításáról, s ezt a tervet a VI. Szovjetkongresszusnak kell megerősítenie. Úgy határoztunk, hogy a falun a szegényparasztbizottságok és a Szovjetek ne dolgozzanak külön. Ha külön vannak, abból civakodás és szószaporítás származik. Mi a szegényparasztbizottságokat egybeolvasztjuk a Szovjetekkel, úgy intézzük a dolgot, hogy a szegényparasztbizottságok Szovjetekké váljanak.

Tudjuk, hogy olykor a szegényparasztbizottságokba is befurakodnak a kulákok. Ha ez folytatódik, a falusi szegénység a szegényparasztbizottságokra is úgy fog tekinteni, mint Kerenszkij és Avkszentyev kulák-szovjetjeire. Névváltoztatással senkit sem lehet becsapni. Ezért újra akarjuk választatni a szegényparasztbizottságokat. A szegényparasztbizottságok választásán csak annak van választójoga, aki nem zsákmányolja ki más munkáját, aki nem nyerészkedik a népet sujtó éhínségen, aki nem spekulál a gabonafelesleggel és nem rejti azt el. Kulákoknak és vérszopóknak nem lehet helyük a proletár szegényparasztbizottságokban.

A Szovjethatalom úgy döntött, hogy a mezőgazdaság fellendítésére 1 milliárd rubelt folyósít egy e célra létesítendő külön alapba. Minden működő és újonnan alakuló kommúna pénzbeli és technikai segítségben fog részesülni.

Ha értelmiségi szakemberekre lesz szükség, küldünk. Bár ezek többségükben ellenforradalmárok, a szegényparasztbizottságok majd kordában tudják őket tartani, s nem dolgoznak majd rosszabbul a nép számára, mint korábban a kizsákmányolók számára dolgoztak. Általában, értelmiségieink már meggyőződtek arról, hogy szabotázsukkal, azzal, hogy szándékosan rossz munkát végeznek, nem tudják megdönteni a munkáshatalmat.

A külföldi imperializmustól sem ijedünk meg. Németország már megégette az ujját Ukrajnában. Azt remélte, hogy innen 60 millió pud gabonát fog kiszállítani, ehelyett azonban csak 9 millió pudot szállított ki és ráadásul az orosz

bolsevizmust, amely iránt nem táplál különösebb rokonszenvet. (Tapsvihar.) Csak így ne járjanak az angolok is, akiknek azt mondhatjuk: vigyázzatok, kedveseim, nehogy torkotokon akadjon a falat! (Derültség és taps.)

De mindaddig, amíg határontúli testvéreink még nem keltek fel mindenütt, veszélyes helyzetben vagyunk. S ezért folytatnunk kell Vörös Hadseregünk szervezését és erősítését. Különösen szívén kell viselnie ezt az ügyet a falusi szegénységnek, amely csak hadseregünk oltalma alatt foglalkozhat saját gazdaságával.

Elvtársak, az új gazdálkodásra való áttérés talán lassú lesz, de feltétlenül szükséges, hogy a kommúnagazdaság elvét hajthatatlanul megvalósítsuk.

A kulákok ellen erélyes harcot kell folytatni, nem szabad velük semmiféle alkura lépni.

A középparasztokkal együtt mehetünk és velük együtt harcolhatunk a kulákok ellen. Nekünk nincs semmi bajunk a középparaszttal. Ők talán nem szocialisták és nem is lesznek szocialistákká, de a tapasztalat majd meggyőzi őket a föld társas megművelésének előnyeiről és többségük nem fog ellenállni.

A kulákoknak pedig azt mondjuk: veletek sincs semmi bajunk, de adjátok ide gabonafölöslegeteket, ne spekuláljatok és ne zsákmányoljátok ki más munkáját. Addig azonban, amíg ezt nem teszitek, kíméletlen harcot folytatunk ellenetek.

A dolgozóktól sem mit sem veszünk el, de azoknak, akik bérmunkát vesznek igénybe, akik másokon gazdagodnak — azoknak mindenét kisajátítjuk. (Viharos taps.)

„Bednota" 185. sz.
1918 november 10.

TÁVIRAT
VALAMENNYI SZOVJETHEZ, MINDENKIHEZ, MINDENKIHEZ

1918. XI. 10.

Ma éjjel érkezett Németországból az a hír, hogy Németországban győzött a forradalom. Először Kiel közölte szikratávirón, hogy a hatalom a Munkások és Matrózok Szovjetjének a kezében van. Azután Berlin a következőket közölte:

„A szabadság és a béke nevében köszöntünk mindenkit. Berlin és környéke a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjének kezében van. Adolf Hoffmann parlamenti képviselő. Ioffe és a követség személyzete haladéktalanul visszatér."

Kérem, tegyenek meg minden intézkedést annak érdekében, hogy végig a határ mentén közöljék ezt a német katonákkal. Berlin hírül adta azt is, hogy német katonák a fronton letartóztatták a régi német kormány békeküldöttségét és maguk kezdtek tárgyalni a békéről a francia katonákkal.

Lenin
a Népbiztosok Tanácsának Elnöke

„Pravda" 244. sz.
1918 november 12.

BESZÉD A MUNKÁSNŐK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN[64], 1918 NOVEMBER 19-ÉN

(A kongresszus küldöttei Lenin elvtársat hosszantartó tapssal és éljenzéssel fogadták.) Elvtársnők, a proletár hadsereg asszonyainak kongresszusa bizonyos tekintetben különösen nagyjelentőségű, mivel minden országban a nők mozdultak meg a legnehezebben. A dolgozó nők igen nagy részének tevékeny részvétele nélkül szocialista forradalom nem lehetséges.

A nők helyzete minden civilizált országban, még a legfejlettebb országokban is olyan, hogy joggal nevezik őket házi rabszolgáknak. A nőknek egyetlen tőkés államban, még a legszabadabb köztársaságban sincs meg a teljes egyenjogúságuk.

A Szovjet Köztársaság feladata az, hogy elsősorban megszüntesse a nők jogainak mindennemű korlátozását. A Szovjethatalom teljesen eltörölte a házasságfelbontási eljárást, a burzsoá szenny, elnyomottság, megalázottság forrását.

Nemsokára egy esztendeje lesz annak, hogy törvénybe iktattuk a teljesen szabad válást. Dekrétumot adtunk ki, amely megszüntette a törvényes és törvénytelen gyermekek helyzete közötti különbséget és számos politikai megszorítást. A dolgozó nők egyenlőségét és szabadságát sehol sem valósították meg ilyen tökéletesen.

Tudjuk, hogy az elavult szabályok egész súlya a munkásosztály nőire nehezedik.

A mi törvényünk a történelemben először szüntette meg mindazt, ami jogfosztottá tette a nőt. De a törvény még nem elég. A városokban és a gyártelepeken a házasság

teljes szabadságáról szóló törvény már szépen meghonosodik, de a falun igen gyakran csak papíron marad. Ott máig is túlnyomórészt egyházi házasságot kötnek. Ez a papok befolyásának tulajdonítható, és ez ellen a baj ellen nehezebb harcolni, mint a régi törvényhozás ellen.

A vallásos előítéletek ellen rendkívül óvatosan kell harcolnunk. Sok kárt okoznak azok, akik a harc hevében megsértik a vallásos érzületet. Propagandával, felvilágosítással kell harcolni. Ha kiélezzük a harcot, felingerelhetjük a tömegeket; az ilyen harc megszilárdítja a tömegek vallási elv szerinti megoszlását, a mi erőnk pedig az egységben van. A vallásos előítéletek legmélyebb forrása — a nyomor és a tudatlanság; ezek ellen a bajok ellen kell nekünk harcolnunk.

A nők helyzete mindmáig olyan, hogy rabszolgahelyzetnek mondják; a nőt elnyomja a háztartás, és ebből a helyzetből csak a szocializmus tudja megszabadítani. Csak majd amikor a kisgazdaságokról áttérünk a közös gazdaságra és a föld közös művelésére, akkor lesz teljesen szabad, akkor szabadul fel a jobbágysorból a nő. Nehéz feladat ez, de most, amikor megalakulnak a szegényparasztbizottságok, elérkezik az az idő, amikor a szocialista forradalom megszilárdul.

Csak most szervezkedik a falusi lakosság legszegényebb része, és ezek, a szegényparasztság szervezetei, a szocializmus szilárd alapjaivá lesznek.

Korábban gyakran előfordult, hogy a város lett forradalmi, utána pedig a falu is megmozdult.

A jelenlegi átalakulás a falura támaszkodik, ez a jelentősége és ereje. A szabadságmozgalmak tapasztalataiból leszűrtük azt az igazságot, hogy a forradalom sikere attól függ, mennyire vesznek részt benne a nők. A Szovjethatalom mindent elkövet, hogy a nő önállóan végezze a maga proletár szocialista munkáját.

A Szovjethatalom helyzete azért nehéz, mert valamennyi ország imperialistái gyűlölik Szovjet-Oroszországot és háborúra készülnek ellene, amiért számos országban felszította a forradalom tüzét és határozott lépéseket tett a szocializmus felé.

Most, amikor szét akarják zúzni a forradalmi Orosz-

országot, már égni kezd a föld az ő lábuk alatt is. Önök tudják, hogy Németországban elharapódzik a forradalmi mozgalom tüze, Dániában a munkások harcban állnak a kormánnyal. Erősödik a forradalmi mozgalom Svájcban és Hollandiában. A forradalmi mozgalomnak ezekben a kis országokban nincs önálló jelentősége, de különösen jellemző azért, mert ezekben az országokban nem volt háború és ott a „legtörvényesebb" demokratikus rend uralkodott. Ha ilyen országok megmozdulnak, az meggyőz bennünket arról, hogy a forradalmi mozgalom az egész világra kiterjed.

Mindeddig egyetlen köztársaság sem tudta felszabadítani a nőket. A Szovjethatalom segíti őket. A mi ügyünk legyőzhetetlen, mivel az egész világon talpraáll a legyőzhetetlen munkásosztály. Ez a mozgalom a legyőzhetetlen szocialista forradalom növekedésének a jele. (Hosszantartó taps. Az „Internacionálét" énekli k.)

Ujságtudósítás: „Izvesztvija VCIK"
253. sz. 1918 november 20.

BESZÉD A LENIN TISZTELETÉRE RENDEZETT 1918 NOVEMBER 20-I ÜNNEPI GYŰLÉSEN[65]

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

(Lenin elvtársat éljenzés és tapsvihar fogadja.) Elvtársak, szeretnék néhány szót szólni egy levéllel kapcsolatban; amely a „Pravda" mai számában jelent meg. Ez a levél Pityirim Szorokinnak, az Alkotmányozó Gyűlés és a jobboldali eszer párt egy tekintélyes tagjának tollából származik. Ebben a levélben Szorokin közli választóival, hogy lemond alkotmányozógyűlési mandátumáról és teljesen visszavonul a politikai élettől. Ez a levél nemcsak rendkívül érdekes „emberi dokumentum", hanem óriási politikai jelentősége is van.

Mint tudjuk, Pityirim Szorokin főmunkatársa volt a jobboldali eszerek lapjának, a „Volja Narodá"-nak[66], amely szoros kapcsolatot tartott a kadetokkal. Ez a beismerés nyilt levélben óriási fordulat jele, jele annak az óriási változásnak, amely olyan körökben megy végbe, amelyek eddig félreérthetetlenül ellenséges magatartást tanusítottak a Szovjethatalommal szemben. Ha Pityirim Szorokin azt mondja, hogy bizonyos közéleti személyiségek politikája sok esetben társadalmi szempontból kártékony, ez azt bizonyítja, hogy végre nyiltan és becsületesen beismeri, hogy a jobboldali eszerek egész politikája társadalmi szempontból kártékony volt.

A legutóbbi eseményekkel kapcsolatban ennek a pártnak sok tagja kezdi megérteni, hogy elérkezik az az idő, amikor kiderül, mennyire helyes a bolsevik álláspont, és amikor a bolsevik álláspont kiengesztelhetetlen ellenségeinek valamennyi hibája és tévedése lelepleződik.

Szorokin levele bizonysága annak, hogy a jelen helyzetben számíthatunk arra, hogy számos velünk hadilábon

álló csoport legalábbis semleges magatartást tanusít a Szovjethatalommal szemben. Sokakat elriasztott a szörnyű breszti béke, sokan nem hittek a forradalomban, sokan szentül hittek a szövetségesek tisztességes szándékaiban, de most minderről lehullott az álarc, és mindenki látja, hogy a híres szövetségesek, akik Németországnak még a breszti békefeltételeknél is szörnyűbb feltételeket diktáltak, ugyanolyan rablók, mint a német imperialisták.

A szövetségesek, mint ismeretes, annak hívei, hogy Oroszországban monarchikus rendszer uralkodjék, — Arhangelszkben például aktívan támogatják a monarchistákat. Az angolok azért vonulnak Oroszország ellen, hogy a szétvert német imperialisták helyébe lépjenek. Mindez felnyitotta a szemét még a forradalom legkonokabb és legelmaradottabb ellenfeleinek is.

Mostanáig sok elvakult ember az Alkotmányozó Gyűlés híve volt, mi azonban mindig mondottuk, hogy az Alkotmányozó Gyűlés a földbirtokosok, a monarchisták jelszava, az egész orosz burzsoázia jelszava, élén Miljukovval, aki áruba bocsátja Oroszországot boldog-boldogtalannak — aki többet kínál érte.

Az amerikai „köztársaság" megfojtja a munkásosztályt. Most mindenki megtudta, mi az a demokratikus köztársaság. Most mindenki előtt világos, hogy egy a kettő közül: vagy a győzelmes imperializmus, vagy a Szovjethatalom — középút nincs. (Lenin elvtárs beszédét többízben viharos éljenzés szakította félbe.)

„Pravda" 253. sz.
1918 november 22.

PITYIRIM SZOROKIN ÉRTÉKES BEISMERÉSEI

A „Pravda" ma közölte Pityirim Szorokin rendkívül érdekes levelét, amelyet minden kommunistának különösen figyelmébe ajánlunk. Ebben a levélben, amely az „Izvesztyija Szevero-Dvinszkovo Iszpolnyityelnovo Komityeta"[67] című lapban jelent meg, Pityirim Szorokin kijelenti, hogy kilép a jobboldali eszer pártból és lemond alkotmányozógyűlési mandátumáról. A levél írójának indokai abban foglalhatók össze, hogy nemcsak másoknak, de még magának sem képes üdvözítő politikai recepteket adni, és ezért „teljesen visszavonul a politikától". „Az elmúlt forradalmi év — írja Pityirim Szorokin — megtanított engem arra az igazságra, hogy a politikusok tévedhetnek, a politika lehet társadalmi szempontból hasznos, de lehet társadalmi szempontból kártékony is, a tudomány és a népművelés területén végzett munka viszont mindig hasznos, mindig szükséges a nép számára . . ." A levél aláírása: „Pityirim Szorokin, a Pétervári Egyetem és a Pszichoneurológiai Intézet magántanára, az Alkotmányozó Gyűlés volt tagja, az eszer párt volt tagja."

Ez a levél elsősorban mint rendkívül érdekes „emberi dokumentum" vonja magára a figyelmet. Nem túlságosan gyakran találkozunk annyi őszinteséggel és nyiltsággal, mint amellyel P. Szorokin beismeri, hogy téves politikát folytatott. Azok a politikusok, akik meggyőződtek az általuk követett vonal hibás voltáról, a legtöbb esetben bizony igyekeznek pálfordulásukat elpalástolni, elkenni, „kigondolni" holmi többé-kevésbbé mellékes indítóokokat stb. A politikai tévedés nyilt és becsületes beismerése már magában véve jelentős politikai tett. Pityirim Szorokinnak

nincs igaza, amikor azt írja, hogy a tudomány területén végzett munka „mindig hasznos". Hibák ezen a területen is előfordulnak, az orosz irodalomban is van példa arra, hogy olyan emberek, akikről köztudomású, hogy nem reakciósak, teszem azt a filozófiában konokul reakciós nézeteket hirdetnek. Másrészt, ha egy tekintélyes, azaz az egész nép előtt ismert és felelős politikai pozíciót betöltő férfiú nyilvánosan kijelenti, hogy visszavonul a politikától — *az is politika.* Egy politikai hiba becsületes beismerése igen nagy politikai haszonnal jár sok emberre nézve, ha olyan hibáról van szó, amelyben osztoztak egész pártok, amelyeknek annakidején befolyásuk volt a tömegekre.

Pityirim Szorokin levelének éppen e pillanatban rendkívül nagy a politikai jelentősége. Mindannyiunk számára olyan „tanulság" ez, amelyet jól meg kell rágnunk és meg kell jegyeznünk.

Minden marxista régóta ismeri azt az igazságot, hogy a *döntő* erő minden kapitalista társadalomban csak a proletariátus és a burzsoázia lehet, mindazok a szociális elemek pedig, amelyek ezen osztályok között vannak és gazdasági szempontból a kispolgárság kategóriájába tartoznak, *elkerülhetetlenül* ingadoznak e döntő erők között. De az igazság elméleti elismerése és aközött, hogy képesek vagyunk a gyakorlati élet bonyolult viszonyai között levonni a belőle adódó következtetéseket — roppant nagy a távolság.

Pityirim Szorokin egy rendkívül széles társadalmi és politikai áramlatnak, a mensevik-eszer áramlatnak a képviselője. Hogy ez egyetlen áramlat, hogy a mensevikek és az eszerek közt nincs lényeges különbség abból a szempontból, hogy milyen álláspontot foglalnak el a burzsoázia és a proletariátus között folyó harc tekintetében, azt különösen meggyőzően és különösen szemléletesen bebizonyították az orosz forradalom eseményei 1917 február óta. A mensevikek és az eszerek — a kispolgári demokrácia válfajai, ez a gazdasági lényege és alapvető politikai jellege ennek az áramlatnak. Az előrehaladott országok történelméből tudjuk, hogy ez az áramlat, ifjúságában, milyen gyakran festi magát „szocialista" színűre.

Felmerül az a kérdés, hogy vajjon néhány hónappal

ezelőtt mi taszította el olyan hevesen ennek az áramlatnak a képviselőit a bolsevikoktól, a proletárforradalomtól, és mi idézi elő most náluk a fordulatot az ellenségességtől a semlegesség felé? Teljesen nyilvánvaló, hogy a fordulat oka először is a német imperializmus összeomlása volt, amely összefügg a forradalommal Németországban és más országokban, valamint az angol-francia imperializmus lelepleződésével. A fordulat másik oka a burzsoá-demokratikus illúziók leleplezése.

Vegyük szemügyre az első okot. A hazafiság egyike a legmélyebb érzéseknek, mely elkülönült hazák évszázados és évezredes fennállása során gyökeresedett meg. Proletárforradalmunk különösen nagy, mondhatnók rendkívüli nehézségei közé tartozott az a körülmény, hogy kénytelen volt átesni egy időszakon, a breszti béke időszakán, amikor a legélesebben szembekerült a hazafisággal. Érthető, hogy ez a béke elkeseredést, haragot, vad felháborodást idézett elő, és mi, marxisták, természetesen csak a proletariátus öntudatos élcsapatától várhattuk, hogy megérti azt az igazságot, hogy mi a proletár világforradalom magasabb érdekeiért meghozzuk — és meg kell, hogy hozzuk — a legnagyobb nemzeti áldozatokat is. Vajjon azok az ideológusok, akiknek semmi közük a marxizmushoz, és a dolgozók nagy tömege, amely nem tartozik a sztrájkok és a forradalmak hosszú iskoláját megjárt proletariátushoz, honnan merítették volna azt a szilárd meggyőződést, hogy ez a forradalom érik, ugyan miért lennének feltétlen hívei a forradalomnak? Taktikánkat a legjobb esetben is lázálomnak, fanatizmusnak, kalandnak tartották, amely százmilliók legkézzelfoghatóbb reális érdekeit feláldozza annak az elvont, utópikus vagy kétes reménységnek a kedvéért, hogy más országokban bekövetkezik valami. A kisburzsoázia pedig, gazdasági helyzeténél fogva, patriotikusabb akár a burzsoáziánál, akár a proletariátusnál.

De úgy történt, amint mondottuk.

A német imperializmus, amely az egyetlen ellenségnek látszott, összeomlott. A német forradalom, amely (Plehanov ismert kifejezésével élve) „félig ábrándnak, félig bohózatnak" látszott, ténnyé vált. Az angol-francia

imperializmus, amelyet a kispolgári demokraták képzelete a demokrácia barátjaként, az elnyomottak oltalmazójaként tüntetett fel, a valóságban fenevadnak bizonyult, amely a német köztársaságra és Ausztria népeire a breszti békefeltételeknél is rosszabb feltételeket kényszerített rá, — fenevadnak, amely a „szabad" republikánusok, a franciák és az amerikaiak csapataival zsandároknak és hóhéroknak, kis és gyenge nemzetek függetlensége és szabadsága eltiprójának a szerepét tölteti be. A világtörténelem könyörtelen alapossággal és nyiltsággal leplezte le ezt az imperializmust. Az orosz hazafiaknak, akik hazájuk közvetlen (és a régi értelemben felfogott) érdekein kívül semmiről sem akartak tudni, a világtörténelem tényei megmutatták, hogy ha a mi forradalmunk, az orosz forradalom szocialista forradalommá lett, az nem kaland, hanem szükségszerűség volt, mert *más* választás *nem volt:* az angol-francia és az amerikai imperializmus *elkerülhetetlenül* eltiporja Oroszország függetlenségét és szabadságát, *ha* a szocialista világforradalom, a világbolsevizmus nem győzedelmeskedik.

A tények makacs dolgok —, mondja az angol közmondás. És mi az utóbbi hónapokban olyan tényeket értünk meg, amelyek óriási fordulatot jelentenek az egész világtörténelemben. Ezek a tények arra kényszerítik Oroszország kispolgári demokratáit, hogy a bolsevizmussal szemben táplált gyűlöletük ellenére, amelyet belső pártharcaink története oltott beléjük, a bolsevizmussal szembeni ellenségeskedésről előbb a semlegességre, majd a bolsevizmus támogatására térjenek át. Megszűntek azok az objektív feltételek, amelyek különösen erősen eltaszították tőlünk ezeket a hazafias demokratákat. Olyan objektív nemzetközi feltételek alakultak ki, amelyek arra *kényszerítik* őket, hogy felénk forduljanak. Pityirim Szorokin pálfordulása egyáltalán nem véletlenség, hanem egy *egész osztály*, az egész kispolgári demokrácia elkerülhetetlen pálfordulásának megnyilvánulása. Nem marxista, rossz szocialista az, aki ezzel nem tud számolni és ezt nem tudja felhasználni.

Továbbá. Az a hit, hogy az *általában* vett „demokráciának" univerzális, egyedül üdvözítő hatása van — annak

a megnemértése, hogy ez *burzsoá* demokrácia, amelynek hasznossága, szükségszerűsége történelmileg korlátozott, ez a hit és ez az értetlenség századokon és évtizedeken át élt valamennyi országban, s különösen mély gyökeret vert a kispolgárságon belül. A minden hájjal megkent nagyburzsoá tudja, hogy a demokratikus köztársaság, éppúgy mint az állam minden más formája is a kapitalizmusban, nem egyéb, mint a proletariátus elnyomására szolgáló gépezet. A nagyburzsoá ezt *tudja*, mert igen közelről ismeri *minden* burzsoá államgépezet igazi vezetőit és legmélyebb (és gyakran éppen ezért legrejtettebb) rugóit. A kispolgár, gazdasági helyzeténél fogva, életkörülményeinél fogva kevésbbé képes arra, hogy ezt az igazságot magáévá tegye, mi több, olyan illúziói vannak, hogy a demokratikus köztársaság „tiszta demokrácia", „szabad népállam", osztályonkívüli vagy osztályok feletti néphatalom, az egész nép akaratának tiszta kifejezése stb. stb. A kispolgári demokratában szükségképpen mélyen gyökereznek ezek az előítéletek, mert távolabb áll az éles osztályharctól, a tőzsdétől, az „igazi" politikától, és marxistához egyáltalán nem illő dolog volna azt remélni, hogy pusztán propagandával és rövid idő alatt ezeket az előítéleteket ki lehet irtani.

Csakhogy a világtörténelem most olyan vad ütemben rohan és óriási pörölyével, a hallatlanul erős válságokkal megsemmisít mindent, ami megszokott, mindent, ami régi, hogy a legmegrögzöttebb előítéletek sem tudnak ellenállni. Természetes és elkerülhetetlen volt, hogy a „demokrata általában" naivan hitt az Alkotmányozó Gyűlésben, naivan szembeállította a „tiszta demokráciát" a „proletárdiktatúrával". De az, amit az „alkotmányozógyűléspártiak" Arhangelszkben és Szamárában, Szibériában és délen átéltek, szükségképpen a legmegrögzöttebb előítéleteket is szétrombolta. Wilson eszményített demokratikus köztársaságáról a valóságban *kiderült*, hogy a legféktelenebb imperializmusnak, a gyenge és kis népek legszemérmetlenebb elnyomásának és megfojtásának a formája. Az átlagos „demokrata" általában, a mensevik és az eszer, azt gondolta: „Ugyan minek nekünk az az állítólag legfejlettebb államtípus, holmi Szovjethatalom! Segítsen

bennünket az isten egy közönséges demokratikus köztársasághoz!" És persze „közönséges", viszonylag békés időkben az ilyen „reményből" hosszú évtizedekre futotta volna.

Most azonban egyrészt a világesemények menete, másrészt az a keserű tanulság, mely abból adódott, hogy Oroszország valamennyi monarchistája szövetséget kötött az angol-francia és az amerikai imperializmussal, a *gyakorlatban* megmutatja, hogy a demokratikus köztársaság — burzsoá-demokratikus köztársaság, amely az imperializmus által a történelem napirendjére tűzött kérdések szempontjából már elavult, hogy semmiféle *más* választás nincs: *vagy* a szovjet hatalom győz a világ valamennyi előrehaladott országában, *vagy* a legreakciósabb, legféktelenebb angol-amerikai imperializmus, amely valamennyi kis és gyenge népet megfojtja, az egész világon visszaállítja a reakciót, és amely remekül megtanulta a demokratikus köztársaság formájának felhasználását.

Vagy — vagy.

Középút nincs. Még egész rövid idővel ezelőtt az ilyen felfogást elvakult bolsevik fanatizmusnak tartották.

De éppen így történt.

Hogy Pityirim Szorokin lemondott az alkotmányozógyűlési mandátumáról, nem véletlen, hanem egy egész osztály, az egész kispolgári demokrácia fordulatának jele. A kispolgári demokrácián belül a szakadás elkerülhetetlen: egy része hozzánk pártol, egy része semleges marad, egy része tudatosan csatlakozik a monarchista kadetokhoz, akik eladják Oroszországot az angol-amerikai tőkének, akik idegen szuronyokkal igyekeznek elfojtani a forradalmat. Az, hogy számításba tudjuk venni és fel tudjuk használni a mensevik és eszer demokrácia e fordulatát a bolsevizmussal szemben tanusított ellenséges magatartástól előbb a semlegesség, majd a bolsevizmus támogatása felé — egyik legfontosabb feladatunk a jelenlegi helyzetben.

Minden jelszónak, amelyet a párt bedob a tömegek közé, megvan az a sajátossága, hogy merevvé, élettelenné válik, hogy sokak szemében még akkor is érvényes, amikor megváltoztak azok a körülmények, amelyek ezt a jelszót szükségessé tették. Ez elkerülhetetlen baj, és ha nem

tanulunk meg harcolni ellene, ha nem tanuljuk meg legyőzni, nem biztosíthatjuk a párt helyes politikáját. Proletárforradalmunknak az az időszaka, amikor különösen élesen meghasonlott a mensevik és eszer demokráciával, történelmileg szükséges volt; az éles harc ezek ellen a demokraták ellen — amikor ezek a demokraták áttáncoltak ellenségeink táborába, s a *polgári és imperialista* demokratikus köztársaság visszaállítása érdekében tevékenykedtek —, elkerülhetetlen volt. Most lépten-nyomon azt látjuk, hogy ennek a harcnak jelszavai megmereved-tek és megkövesedtek, s *akadályozzák* annak az új helyzetnek helyes felmérését és célszerű kihasználását, amikor új fordulat kezdődött ennek a demokráciának a soraiban, fordulat mifelénk, nem véletlen fordulat, hanem olyan, amely az egész nemzetközi helyzet alapvető tényezőiből fakad.

Nem elegendő az, hogy támogatjuk ezt a fordulatot, hogy barátságosan fogadjuk azokat, akik felénk fordulnak. Annak a politikusnak, aki felismeri feladatait, meg kell tanulnia, hogyan kell *előidézni* ezt a fordulatot a kispolgári demokratikus tömegek egyes rétegeiben és csoportjaiban, ha meggyőződött róla, hogy ennek a fordulatnak megvannak a maga komoly és mély történelmi okai. A forradalmi proletariátusnak tudnia kell, hogy kit kell elnyomnia és kivel kell — mikor és hogyan — megegyeznie. Nevetséges és ostoba dolog volna, ha lemondanánk a terrorról és az elnyomásról a földesurakkal, a tőkésekkel és szekértolóikkal szemben, akik eladják Oroszországot a külföldi „szövetséges" imperialistáknak. Komédia volna, ha megkísérelnők „meggyőzni", s általában „pszichológiai úton befolyásolni" őket. De ugyanilyen nevetséges és ostoba — ha ugyan nem még nevetségesebb és ostobább — dolog volna, ha egyesegyedül az elnyomás és a terror taktikájához ragaszkodnánk a kispolgári demokráciával szemben, amikor a dolgok menete arra készteti, hogy felénk forduljon.

Márpedig a proletariátus mindenütt találkozik ezzel a demokráciával. A falun az a feladatunk, hogy megsemmisítsük a földbirtokost, megtörjük a kizsákmányoló és üzérkedő kulák ellenállását; ebből a célból szilárdan

csakis a félproletárokra, a „szegényparasztságra" támaszkodhatunk. De a középparaszt nem ellenségünk. A középparaszt ingadozott, ingadozik és ingadozni fog: az a feladat, hogy az ingadozókra hassunk, *nem azonos* azzal a feladattal, hogy a kizsákmányolót megdöntsük és az aktív ellenséget legyőzzük. Megegyezésre kell jutni a középparaszttal — egyetlen pillanatra sem mondva le a kulák elleni harcról és szilárdan csak a szegényparasztságra támaszkodva —, ez most a feladat, mert a fentebb kifejtett okokból éppen most a középparasztságban a felénk való fordulat elkerülhetetlen.

Ugyanez vonatkozik a kézművesre, a kisiparosra és az olyan munkásra is, aki a leginkább kispolgári viszonyok között él, vagy a leginkább rabja a kispolgári nézeteknek, továbbá sok alkalmazottra, katonatisztre és — kiváltképpen — az értelmiségre általában. Pártunkban kétségtelenül gyakran tapasztalható, hogy nem értenek ennek a fordulatnak kihasználásához, és kétségtelen az is, hogy ezt a hozzánemértést ki lehet és ki kell küszöbölni, hozzáértéssé lehet és kell változtatni.

Szilárd támaszunk van már a szakmailag szervezett proletárok óriási többségében. Értenünk kell ahhoz, hogy megnyerjük, bevonjuk a közös szervezetbe, alárendeljük az általános proletárfegyelemnek a *dolgozók* legkevésbbé proletár, leginkább kispolgári rétegeit, amelyek felénk fordulnak. Jelenleg a jelszó nem az, hogy harcoljunk ellenük, hanem az, hogy nyerjük meg őket, szervezzük meg befolyásolásukat, győzzük meg az ingadozókat, használjuk fel a semlegeseket, neveljük a proletár tömegbefolyás légkörével azokat, akik elmaradtak vagy csak nemrégiben kezdtek elfordulni az „Alkotmányozó Gyűléssel" kapcsolatos vagy „honfiui-demokratikus" ábrándoktól.

Már eléggé szilárd támaszunk van a dolgozó tömegek soraiban. A Hatodik Szovjetkongresszus ezt különösen szemléltetően megmutatta. Nem félünk a burzsoá intellektuelektől, de a harc a soraikból kikerülő aljas szabotőrök és fehérgárdisták ellen egy percre sem lanyhulhat. Jelenleg azonban a jelszó: ki kell használni a soraikban a mi irányunkban észlelhető fordulatot. Nálunk szépszámmal vannak még a burzsoá értelmiségnek olyan hitvány kép-

viselői, akik „törleszkednek" a Szovjethatalomhoz: ki kell őket seperni, s olyan értelmiséggel kell őket helyettesíteni, amely tegnap még tudatosan ellenségünk volt és ma csak semleges, — ez az egyik legfontosabb feladat a jelenlegi helyzetben, feladata ez minden szovjetfunkcionáriusnak, aki az „értelmiséggel" érintkezik, feladata minden agitátornak, propagandistának és szervezőnek.

A középparasztta1, a minap még mensevik munkással, a minap még szabotáló alkalmazottal vagy értelmiségivel való megegyezés természetesen hozzáértést igényel, mint bonyolult és viharosan változó helyzetben minden politikai akció. A lényeg az, hogy ne elégedjünk meg azzal a hozzáértéssel, amelyhez eddigi tapasztalatunk segítségével jutottunk, hanem *feltétlenül* menjünk *tovább*, *feltétlenül* törekedjünk *többre*, feltétlenül térjünk át a könnyebb feladatokról a nehezebbekre. Enélkül általában minden haladás lehetetlen, s lehetetlen a haladás a szocialista építés terén is.

A napokban a hitelszövetkezetiek meghatalmazottjai kongresszusának a képviselői jártak nálam. Megmutatták nekem kongresszusuk határozatát[68], amely a szövetkezeti hitelbanknak a köztársaság népbankjával való *egybeolvasztása ellen* irányul. Megmondottam nekik, hogy én a középparasztsággal való megegyezés híve vagyok, és sokra értékelem még azt is, hogy megkezdődött a szövetkezetiek között a fordulat a bolsevikokkal szembeni ellenségeskedéstől a semlegesség felé, de a megegyezés alapja csak az lehet, ha beleegyeznek a külön banknak a köztársaság egységes bankjával való teljes egybeolvasztásába. A kongresszus képviselői ekkor határozatukat felcserélték egy másikkal, a kongresszuson megszavaztatták a másik határozatot, amelyből töröltek mindent, ami az egybeolvasztás ellen szólt, *de ... de* felvetették a szövetkezetiek *külön* „hitelegyletének" a tervét, amely valójában semmiben sem különbözik a külön banktól! Ez nevetséges volt. Szavak átmázolásával persze csak egy tökfilkót lehet kielégíteni vagy félrevezetni. De egy ilyen ... „kísérlet" „kudarca" egyáltalán nem rendíti meg politikánkat; a szövetkezetiekkel, a középparasztsággal szemben a megegyezés politikáját valósítottuk meg és fogjuk megvalósítani, s visszautasí-

tunk minden kísérletet, amely a Szovjethatalom és a szovjet szocialista építés *irányvonalának* megváltoztatására irányul.

A kispolgári demokraták ingadozásai elkerülhetetlenek. Elég volt a csehszlovákok néhány győzelme, és ezek között a demokraták között pánik tört ki, terjesztették a pánikot, átpártoltak a „győztesekhez", készek voltak arra, hogy alázatosan fogadják azokat. Persze, egy pillanatra sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy most is elegendők lesznek teszem azt az angol-amerikai krasznovista fehérgárdisták részleges sikerei ahhoz, hogy megkezdődjenek az ingadozások a másik irányban, fokozódjék a pánik, megszaporodjanak a pánik terjesztésének esetei, az árulás és az imperialistákhoz való átpártolás esetei stb. stb.

Ezt tudjuk. Erről nem fogunk megfeledkezni. A félproletárok támogatta Szovjethatalom tisztán proletár alapja, amelyet kivívtunk, változatlanul szilárd marad. A mi hadaink nem fognak megrettenni, a mi seregünk nem fog ingadozni, — ezt már tapasztalatból tudjuk. De amikor mélyreható világtörténelmi változások azt idézik elő, hogy a pártonkívüli, a mensevik és az eszer demokrácia tömegeiben szükségszerű fordulat áll be mifelénk, meg kell tanulnunk és meg is fogjuk tanulni, hogyan kell ezt a fordulatot kihasználni, támogatni, a megfelelő csoportok és rétegek körében előidézni, minden lehetőt megtenni annak érdekében, hogy ezekkel az elemekkel megegyezzünk, s ezzel megkönnyítsük a szocialista építés munkáját, csökkentsük a szocializmus győzelmét késleltető gyötrelmes gazdasági bomlás, tudatlanság, hozzánemértés terhét.

A megírás ideje: 1918 november 20.
Megjelent: „Pravda" 252. sz.
1918 november 21.
Aláírás: N. Lenin.

BESZÉD A „VÖRÖS TISZT NAPJÁN", 1918 NOVEMBER 24-ÉN[69]

(Dübörgő taps, — az „Internacionálét" éneklik.) A népbiztosok nevében üdvözlöm önöket — mondja Lenin. — Amikor hadseregünk és vörös tisztjeink feladataira gondolok, eszembe jut egy eset, melynek nem is olyan régen tanúja voltam a finnországi vasútvonalon, egy vasúti kocsiban.

Láttam, hogy az utasok mosolyogva hallgatnak egy öreg anyókát, és megkértem, fordítsák le szavait. A finn asszony a régi katonákat a forradalmi katonákkal hasonlította össze, és arról beszélt, hogy amazok a burzsoázia és a földbirtokosok érdekeit védelmezték, ezek pedig a szegény emberekéit. „Azelőtt a szegényember keservesen megfizetett minden engedély nélkül elvett hasáb fáért, most meg — mondotta az öregasszony —, ha az erdőben katonával találkozik az ember, az még segít a rőzsét cipelni." „Most már nem kell félni — mondotta — a puskás embertől."

Azt hiszem — folytatja Lenin —, hogy nagyobb elismerést a Vörös Hadsereg számára elképzelni is nehéz.

Lenin a továbbiakban arról beszél, hogy a régi tisztikar főképpen elkényeztetett és elrontott kapitalista csemetékből állott, akiknek semmi közük sem volt az egyszerű katonához. Ezért most, amikor új hadsereget szervezünk, a parancsnokokat csakis a népből vegyük. Csak a vörös tiszteknek lesz tekintélye a katonák előtt és csak ők tudják majd megszilárdítani hadseregünkben a szocializmust. Az ilyen hadsereg legyőzhetetlen lesz.

„Izvesztyija VCIK" 258. sz.
1918 november 26.

BESZÉD
A MOSZKVAI KÖZPONTI MUNKÁSSZÖVETKEZET MEGHATALMAZOTTAINAK GYŰLÉSÉN, 1918 NOVEMBER 26-ÁN[70]

(Lenin elvtárs megjelenését szűnni nem akaró tapsorkán fogadja.) Üdvözlöm az elvtársakat, mint a munkásszövetkezetnek képviselőit, amelyre óriási feladat vár az egész közellátás helyes megszervezésében. Főként az utóbbi időben nem egyszer kerültek megvitatásra a Népbiztosok Tanácsában olyan kérdések, amelyek a szövetkezeti rendszerre és a munkás-paraszt hatalomnak ezzel kapcsolatban elfoglalt álláspontjára vonatkoznak.

Itt emlékezetünkbe kell idéznünk, milyen fontos szerepük volt régebben, a kapitalizmus uralma idején, a szövetkezeteknek, amelyek a tőkésosztály elleni gazdasági harc elvére épültek.

Igaz, a szövetkezetek, amelyek a maguk módján nyúltak hozzá az elosztás gyakorlati kérdéséhez, a nép érdekeit igen gyakran felcserélték egy külön kis csoport érdekeivel, mert gyakran az a törekvés vezette őket, hogy az üzleti haszonban a tőkésekkel osztozzanak. A szövetkezeti funkcionáriusok, akiket merőben üzleti érdekek vezettek, gyakran megfeledkeztek ama szocialista rendről, amelyről azt hitték, hogy még túlontúl távoli és elérhetetlen.

A szövetkezetek gyakran főképpen kispolgári elemeket, középparasztokat egyesítettek, akiknek a törekvéseit a szövetkezeti mozgalomban kispolgári érdekeik irányították. Mindamellett a szövetkezetek olyan munkát végeztek, amely kétségtelenül fejlesztette a tömegek öntevékenységét, és ebben rejlik nagy érdemük. A szövetkezetek a tömegek öntevékenysége alapján valóban nagy gazdasági

szervezeteket építettek ki — és ebben a tekintetben, ezt nem akarjuk elvitatni, fontos szerepet töltöttek be.

Ezek a gazdasági szervezetek néhány esetben olyan szervezetekké fejlődtek, amelyek képesek voltak a kapitalista apparátust pótolni és kiegészíteni — s ezt el kell ismernünk, de közben a városi proletariátust annyira bevonták a kapitalista nagyipar szervezetébe, hogy eléggé megerősödött ahhoz, hogy megdöntse a földbirtokosok és kapitalisták osztályát, hogy fel tudja használni az egész kapitalista apparátust.

A városi proletariátus elég jól megértette, hogy akkor, amikor az imperialista háború ilyen gazdasági bomlást idézett elő, feltétlenül működésbe kell hozni az ellátás gépezetét, és erre a célra elsősorban a nagykapitalista apparátust használta fel.

És erről nem szabad megfeledkeznünk. A szövetkezet — óriási kulturális örökség, amelyet meg kell becsülnünk és fel kell használnunk.

És ezért, amikor a Népbiztosok Tanácsában állást kellett foglalnunk a szövetkezetek szerepének kérdésében, igen óvatosan nyúltunk ehhez a kérdéshez, mert nagyon jól megértettük, mennyire fontos, hogy ezt az egész jól kiépített gazdasági apparátust teljes egészében felhasználjuk.

Ugyanakkor arról sem feledkezhettünk meg, hogy a szövetkezeti építés területén a főfunkcionáriusok a mensevikekhez, a jobboldali eszerekhez, valamint más megalkuvó és kispolgári pártokhoz tartoztak. Nem feledkezhettünk meg erről mindaddig, amíg ezek a politikai csoportok, amelyek a két harcban álló osztály között állottak, a szövetkezeteket részben az ellenforradalmárok fedezékéül használták fel, sőt mi több, a szövetkezetek által összegyűjtött anyagi eszközökből a csehszlovákokat támogatták. Igen, erről voltak értesüléseink. De korántsem mindenütt volt ilyen a helyzet, és mi gyakran bevontuk az együttműködésbe a szövetkezeteket, ha együtt akartak dolgozni velünk.

A legutóbbi időben Szovjet-Oroszország nemzetközi helyzete is úgy alakult, hogy sok kispolgári csoport előtt világossá vált, mi a munkás-paraszt hatalom jelentősége.

Abban az időben, amikor Szovjet-Oroszország Breszt

előtt állott, amikor arra kényszerültünk, hogy rendkívül súlyos békét kössünk a német imperialistákkal, — a mensevikek és a jobboldali eszerek különösen hangosan agitáltak ellenünk. Amikor Szovjet-Oroszország kénytelen volt megkötni ezt a békét, a mensevikek és az eszerek mindenütt azt ordították, hogy a bolsevikok Oroszországot romlásba döntik.

Egyesek közülük úgy vélekedtek, hogy a bolsevikok utópisták, akik arról álmodoznak, hogy a világforradalom lehetséges. Mások úgy vélekedtek, hogy a bolsevikok a német imperializmus ügynökei.

Végül, sokan közülük akkor azt hitték, hogy a bolsevikok engedményeket tettek a német imperializmusnak, és kárörvendezve gondolták, hogy ez — megegyezés a hatalmon levő német burzsoáziával.

Nem folytatom itt azoknak az enyhén szólva nem éppen hízelgő kifejezéseknek a felsorolását, amelyeket ezek a csoportok akkor a Szovjethatalommal kapcsolatban használtak.

De az utóbbi időben világszerte kibontakozó események sokmindenre megtanították a mensevikeket és a jobboldali eszereket. Az a kiáltvány, amelyet a mensevikek Központi Bizottsága a dolgozókhoz intézett[71], és amelyet nemrég közölt sajtónk, arról tanuskodik, hogy bár elvi tekintetben nem egyeznek a kommunistákkal, szükségesnek tartják a harcot a világimperializmus ellen, amelynek élén most az angol-amerikai tőkések állnak.

Valóban roppant nagy fontosságú események játszódtak le. Romániában és Ausztria-Magyarországon munkástanácsok alakultak. Németországban pedig a tanácsok az alkotmányozó gyűlés ellen foglalnak állást és lehet, hogy néhány héten belül megbukik a Haase—Scheidemann-kormány, s Liebknecht kormánya lép a helyébe. Ugyanakkor az angol-francia kapitalizmus minden erejét megfeszíti, hogy eltiporja az orosz forradalmat és ezzel a világforradalmat feltartóztassa. Most már mindenki világosan látja, hogy az antant-imperializmusnak még nagyobb az étvágya, mint Németországnak: azok a feltételek, amelyeket Németországnak szabtak, a breszti békénél is rosszabbak, és azonkívül általában meg akarják fojtani a forradal-

mat és a világ zsandárainak szerepét akarják betölteni. A mensevikek határozatukkal megmutatták, hogy megértették, honnan fúj a szél az angoloknál. És most nem szabad eltaszítanunk őket, hanem ellenkezőleg, be kell őket fogadnunk, lehetővé kell tennünk számukra, hogy együttműködjenek velünk.

A kommunisták még ez év áprilisában megmutatták, hogy nem idegenkednek attól, hogy együtt dolgozzanak a szövetkezetiekkel. A kommunistáknak az a feladatuk, hogy a városi proletariátusra támaszkodva fel tudják használni mindazokat, akik a munkába bekapcsolhatók, mindazokat, akik azelőtt ugyan szocialista jelszavakat hangoztattak, de nem volt elég bátorságuk, hogy e jelszavakért a győzelemig vagy vereségig küzdjenek. Marx azt mondotta, hogy a proletariátusnak a tőkéseket ki kell sajátítania, és értenie kell ahhoz, hogy a kispolgári csoportokat felhasználja. És mi azt mondottuk, hogy a kapitalistáktól mindent el kell venni, a kulákokat azonban csak sarokba kell szorítani, és a gabonamonopólium ellenőrzése alá kell őket helyezni. Megegyezésre kell jutnunk a középparasztsággal, ellenőrzésünk alá kell vennünk, olyanformán, hogy ténylegesen mégis a szocializmus eszményeit valósítsuk meg.

Nyiltan megmondjuk, hogy a munkások és a szegényparasztok minden erejükkel azon lesznek, hogy ténylegesen megvalósítsák a szocializmus eszményeit, és ha valaki nem küzd velünk együtt ezekért az eszményekért, akkor majd nélküle fogunk harcolni. De fel kell használnunk mindenkit, aki valóban segítségünkre tud lenni ebben a rendkívül nehéz harcban.

Így tehát a Népbiztosok Tanácsa, megvitatta ezeket a kérdéseket és még áprilisban megállapodásra jutott a szövetkezetiekkel[72]. Ez volt az egyetlen ülés, amelyen a kommunista népbiztosokon kívül az általános szövetkezetek képviselői is részt vettek.

Mi megegyeztünk velük. Ez volt az egyetlen ülés, amelyen egy rendeletet nem a kommunista többség szavazatai alapján, hanem a kisebbség — a szövetkezetiek által javasolt módosításokkal fogadtak el.

És a Népbiztosok Tanácsa hajlandó volt erre, mert

szükségesnek tartotta a szövetkezetiek tapasztalatainak és tudásának, valamint apparátusának felhasználását.

Önök azt is tudják, hogy néhány nappal ezelőtt rendeletet hoztak[73] az ellátás megszervezéséről. A rendelet vasárnap jelent meg az „Izvesztyijá"-ban, és éppen a szövetkezeti rendszernek és a szövetkezeteknek szán jelentős szerepet. Mert a szövetkezeti szervezetek hálózata nélkül a szocialista gazdaságot nem lehet megszervezni, és eddig ebben a tekintetben sok helytelen dolog történt. Egyes szövetkezeteket bezártak, államosítottak, a Szovjetek pedig nem tudtak megbirkózni az elosztás feladataival, nem tudtak megbirkózni a szovjet boltok megszervezésének feladataival.

Mármost e rendelet értelmében minden szövetkezetnek vissza kell szolgáltatni mindent, amit elvettek tőle.

A szövetkezetek államosítását hatálytalanítani kell, vissza kell őket állítani.

Igaz, a rendelet igen óvatosan nyúl hozzá azoknak a szövetkezeteknek a kérdéséhez, amelyeket azért zártak be, mert azokba ellenforradalmárok furakodtak be. Mi határozottan kijelentettük, hogy ebben a tekintetben a szövetkezetek tevékenységét ellenőrizni kell, de hangsúlyozzuk, hogy a szövetkezeteket teljes egészükben fel kell használni.

Valamennyiük előtt világos, hogy a proletariátus egyik alapvető feladata, hogy haladéktalanul jól megszervezze a közellátást és a termékelosztást.

És ha már van olyan apparátusunk, amely rendelkezik ilyen tapasztalatokkal és amely, ami a legfontosabb, a tömegek öntevékenységére épül, fel kell használnunk e feladatok megvalósítására. Fontos, hogy éppen ebben a tekintetben felhasználjuk a tömegek öntevékenységét, amelyek ezeket a szervezeteket létrehozták. Elengedhetetlenül szükséges, hogy a közellátás munkájába bevonjuk a legalsó rétegeket, és ezt fő feladatként kell kitűznünk a szövetkezetek, nevezetesen a munkásszövetkezetek elé.

A közellátás, a termékelosztás munkája olyan természetű, hogy abban mindenki eligazodhat. Eligazodik benne az olyan ember is, aki nem kanállal ette a tudományt. Márpedig Oroszországban a lakosság roppant nagy része

még tanulatlan és tudatlan, mert minden megtörtént annak érdekében, hogy a munkások és az elnyomott tömegek ne művelődhessenek.

De a tömegekben sok, nagyon sok eleven erő van, és ezért sokkal több nagyszerű képességet tudnak felszínre hozni, mint gondolná az ember. És ezért a munkásszövetkezetnek az a feladata, hogy bevonja a munkába ezeket az erőket, felkutassa és konkrét munkával bízza meg őket a közellátás és a termékelosztás terén. A szocialista társadalom — egyetlen szövetkezet.

És én nem kételkedem abban, hogy a tömegek öntevékenysége a munkásszövetkezetben azt fogja eredményezni, hogy a munkásszövetkezet valóban megteremti az egységes moszkvai városi fogyasztási kommúnát.

Megjelent 1918 decemberében
külön röplapként és a „Rabocsij Mir" c.
folyóirat 19. számában.

A MOSZKVAI PÁRTFUNKCIONÁRIUSOK GYŰLÉSE 1918 NOVEMBER 27[74]

I

ELŐADÓI BESZÉD A PROLETARIÁTUSNAK A KISPOLGÁRI DEMOKRÁCIÁHOZ VALÓ VISZONYÁRÓL

Elvtársak, szeretnék néhány szót szólni azokról a feladatokról, amelyek a proletariátusnak a kispolgári demokráciához való viszonya kérdésével kapcsolatban pártunkra és a Szovjethatalomra hárulnak. A legutóbbi események kétségtelenül napirendre tűzik ezt a kérdést, minthogy a nemzetközi helyzetben bekövetkezett roppant változás — a breszti szerződés hatálytalanítása, a forradalom Németországban, a német imperializmus összeomlása és az angol-amerikai imperializmus bomlása — szükségképpen halomra döntött jónéhány burzsoá-demokratikus tételt, amelyek a kispolgári demokrácia elméleti alapját alkották. Oroszország katonai helyzete, az angol-francia és az amerikai imperializmus előnyomulása e kispolgári demokrácia egy részét szükségképpen kisebb-nagyobb mértékben átállította a mi oldalunkra. Ezekről a változásokról, amelyeknek taktikánkban tükröződniök kell, s az előttünk felmerülő új feladatokról szeretnék szólni ma este.

Engedjék meg az elvtársak, hogy néhány alapvető elméleti tétellel kezdjem. Nem kétséges, hogy Oroszországban elsősorban a középparasztság az a társadalmi réteg, amely a kispolgári demokrácia gazdasági alapja. Nem kétséges, hogy a szocialista átalakulás és a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet — olyan or-

ságban, ahol jelentékeny számú paraszti lakosság van, elkerülhetetlenül különleges formákat fog ölteni. Ezért mindenekelőtt arra akarom emlékeztetni az elvtársakat, hogyan alakultak ki a marxizmus alapvető tételei a proletariátusnak a középparasztsághoz való viszonyáról. Hogy ezt emlékezetükbe idézzem, felolvasom Engels néhány kijelentését „A parasztkérdés Franciaországban és Németországban" című cikkéből. Ez a cikk külön brosúra formájában jelent meg, 1895-ben vagy 1894-ben íródott, amikor a német szociáldemokrácia programjának megvitatásával kapcsolatban a boroszlói pártkongresszuson gyakorlatilag napirendre tűzték a szocialista párt agrárprogramjának kérdését a parasztsághoz való viszony szempontjából[75]. Engels akkor a proletariátus állásfoglalásáról így nyilatkozott: „Mi hát az álláspontunk a kisparasztsággal szemben?.. Először, a francia program tétele feltétlenül helyes: mi előre látjuk a kisparaszt elkerülhetetlen pusztulását, de semmiesetre sem vagyunk hivatva azt beavatkozásunkkal siettetni. És másodszor ugyancsak magától értetődő, hogy ha az államhatalom birtokába jutunk, nem gondolhatunk arra, hogy a kisparasztokat erőszakkal, kárpótlással vagy anélkül, mindegy — kisajátítsuk, mint ahogy ezt a nagybirtokosokkal meg kell tennünk. Feladatunk a kisparaszttal kapcsolatban elsősorban az, hogy magánüzemét és magánbirtokát szövetkezeti tulajdonba vezessük át, nem erőszakkal, hanem példával és azzal, hogy társadalmi segítséget nyujtunk e cél eléréséhez."

A továbbiakban Engels ezzel a kérdéssel kapcsolatban ezt mondotta: „Sem most, sem soha máskor nem ígérhetjük a parcellás parasztoknak, hogy megtarthatják magántulajdonukat és magánüzemüket a tőkés termelés túlerejével szemben. Csak azt ígérhetjük nekik, hogy nem fogunk akaratuk ellenére, erőszakosan beavatkozni tulajdonviszonyaikba"[76].

Végül, Engels utolsó nyilatkozata, amelyet emlékezetükbe akartam idézni, — a gazdag parasztokra, a zsírosparasztokra (orosz kifejezéssel élve, a „kulákokra"), vagyis azokra a parasztokra vonatkozó megjegyzése, akik nem tudnak meglenni bérmunka alkalmazása nélkül.

Ha ezek a parasztok nem értik meg, hogy jelenlegi termelési módjuk elkerülhetetlenül pusztulásra van ítélve, és nem tudják levonni a maguk számára a szükséges következtetéseket, akkor a marxisták semmit sem tehetnek érdekükben. Csak az a kötelességünk, hogy számukra is megkönnyítsük az új termelési módra való áttérést[77].

Ezek azok a tételek, amelyeket az elvtársak emlékezetébe akartam idézni, és amelyeket kétségtelenül minden kommunista ismer. Ebből a tételből látjuk, hogy a proletariátusnak, miután meghódította az államhatalmat, semmiképpen sem lehet ugyanaz a feladata azokban az országokban, ahol a nagykapitalista rendszer, és azokban az országokban, ahol az elmaradott, kis-, közép- és nagyparasztság van túlsúlyban. Látjuk, hogy teljesen pontosan fejtettük ki a marxizmus feladatait, amikor azt mondtuk, hogy a kizsákmányoló földbirtokos ellen kötelességünk volt háborút viselni.

A középparasztra vonatkozólag ezt mondjuk: semmiesetre sem alkalmazunk semmiféle erőszakot. A nagyparasztra vonatkozólag ezt mondjuk: jelszavunk — alá kell rendelni őket a gabonamonopóliumnak; harcolni kell ellenük, ha a gabonamonopóliumot megsértik, ha elrejtik a gabonát. Nemrégen alkalmam volt elismételni ezeket a tételeket egy néhányszáz főből álló gyűlésen, a szegényparasztbizottságok képviselőinek a gyűlésén, akik a VI. kongresszus idején gyűltek össze Moszkvában*. Pártirodalmunkban, a propagandában és az agitációban mindenkor hangsúlyoztuk, hogy más a viszonyunk a nagyburzsoáziához és más a kisburzsoáziához. De, bár elméletileg valamennyien egyetértünk, korántsem mindenki és korántsem elég gyorsan vonta le a megfelelő politikai következtetéseket. És én szándékosan nyúltam vissza olyan messzire, hogy megmutassam az osztályok kölcsönös viszonyait illetően, milyen gazdasági fogalmakat kell irányadóknak tekintenünk, hogy vitathatatlan alapokra helyezzük a kispolgári demokrácia irányában folytatott politikánkat. Nem kétséges, hogy ez a kisparaszti osztály (középparasztnak azt nevezzük, aki nem adja

* Lásd ebben a kötetben 168—175. old. — *Szerk.*

el munkaerejét), hogy ez a paraszt Oroszországban mindenesetre a legfontosabb gazdasági osztály, és ez az osztály az alapja a kispolgári demokráciában jelentkező politikai áramlatok tarka sokféleségének. Nálunk Oroszországban ezek az áramlatok leginkább a mensevik és az eszer párttal vannak kapcsolatban. A szocializmus oroszországi története a bolsevikoknak ezekkel a pártokkal folytatott hosszantartó harcáról számol be, s emellett a nyugateurópai szocialisták állandóan úgy tekintették ezt a harcot, mint a szocializmuson *belül* folyó harcot, vagyis mint a szocializmus szakadását Oroszországban. Zárójelben megjegyezve, ez a nézet még jó szociáldemokraták beszédeiben is lépten-nyomon felbukkan.

Éppen ma adták át nekem Friedrich Adlernek, egy olyan férfiúnak a levelét, aki arról ismeretes, hogy Ausztriában forradalmi magatartást tanusított. A levél, amelyet október végén írt és amelyet ma kaptam kézhez, csak ezt a kérést tartalmazza: nem lehetne-e a mensevikeket kiengedni a börtönből? Ennél a kérésnél okosabb írnivalója nem akadt a mai helyzetben. Igaz, megjegyezte, hogy mozgalmunk felől nincs tájékozva stb., de azért ez mégis jellemző. A nyugateurópai szocialistáknak ez a nevetséges tévedése azzal magyarázható, hogy hátrafelé tekintenek, nempedig előre, és nem értik, hogy sem a mensevikek, sem az eszerek (akik szocializmust prédikálnak) nem azok, akiket a szocialisták közé lehetne sorolni. A mensevikek és az eszerek az 1917-es forradalom egész ideje alatt egyebet sem tettek, mint ingadoztak a burzsoázia és a proletariátus között, sohasem tudtak helyes álláspontot elfoglalni, mintha csak szándékosan illusztrálták volna Marxnak azt a tételét, hogy a kisburzsoázia a döntő harcokban semmiféle önálló állásfoglalásra nem képes.

A proletariátus kezdettől fogva, amikor a Szovjeteket létrehozta, ösztönösen határozott osztályálláspontot képviselt már azzal is, hogy megteremtette a Szovjeteket. A mensevikek és az eszerek egész idő alatt ingadoztak. És ha 1917 tavaszán és nyarán saját barátaik „félbolsevikoknak" nevezték őket, ez nem csak élcelődés, hanem helyes jellemzés is volt. Minden egyes kérdésben (vegyük

a Szovjeteket, a forradalmi mozgalmat a falun, a föld közvetlen birtokbavételét, a lövészárok-barátkozást, azt, hogy támogassuk-e az imperializmust vagy sem), mindezekben az alapvető kérdésekben a mensevikek és az eszerek hol „igen"-nel válaszoltak, hol meg „nem"-mel. Egyfelől segítettek, másfelől meg — nem, és a jellemtelenség és a gyámoltalanság iskolapéldáját szolgáltatták. Másrészt, amikor olyan frázisokat dobtak be a tömegek közé, amelyek a „Szovjetek mellett" agitáltak (hiszen egész idő alatt „forradalmi demokráciának" nevezték a Szovjeteket és szembeállították azzal, amit cenzusos elemnek neveztek), ez náluk csak ravasz politikai mesterkedés volt, de a nagy tömegeket, amelyek közé ezeket a frázisokat bevetették, magukkal ragadták: „ez a Szovjetekért van!" A mensevikek prédikációi részben nekünk is használtak.

Ez igen bonyolult kérdés, hosszú története van, és elég, ha csak röviden utalok rá. S a mensevikeknek és az eszereknek ez a politikája végérvényesen bebizonyítja azt a megállapításunkat, hogy hiba őket a szocialisták közé sorolni. Legfeljebb csak frazeológiájuk és emlékeik révén voltak szocialisták. Valójában orosz kispolgárok.

Abból indultam ki, milyen legyen a marxisták viszonya a középparaszthoz, másszóval, a kispolgári pártokhoz. Most olyan szakaszhoz érkezünk, amikor a forradalom előző időszakából származó, régebbi jelszavainknak meg kell változniok, hogy a jelenlegi fordulatból helyesen levonjuk a következtetéseket. Az elvtársak tudják, hogy október—novemberben ezek az elemek ingadoztak.

A bolsevik párt akkor engesztelhetetlen volt és helyesen járt el; úgy gondolkoztunk, hogy a proletariátus ellenségeit meg kell semmisítenünk, hogy alapvető kérdésekben, a háború és a béke, a burzsoá képviselet, a Szovjethatalom kérdésében kell csatákat vívnunk. Mindezekben a kérdésekben csupán saját erőnkre támaszkodhattunk, és tökéletesen helyesen jártunk el akkor, amikor a kispolgári demokráciával nem kötöttünk kompromisszumot.

A további események során a béke és a breszti békekötés kérdésével kerültünk szembe. Az elvtársak tudják, hogy a breszti béke eltaszította tőlünk a kispolgári elemeket.

Ebből a két körülményből — külpolitikánkból, amely a breszti békekötéshez vezetett, és a kispolgári demokrácia egy részének demokratikus illúziói ellen folytatott könyörtelen harcunkból, a Szovjethatalomért folytatott kíméletlen harcunkból —, ebből a két körülményből adódott az, hogy a kispolgári demokrácia teljesen elfordult tőlünk. Tudják, hogy a breszti béke után a baloldali eszerek ingadozni kezdtek. Egy részük kalandorpolitikába kezdett, a másik részük több részre bomlott és ez a bomlás még ma is tart. De a tényeken nem lehet változtatni. Mi természetesen egy pillanatig sem kételkedhetünk abban, hogy politikánk akkor tökéletesen helyes volt. Ha most ezt akarnók bizonygatni — közismert dolgokat ismételnénk, mert a német forradalom legjobb igazolása nézeteink helyességének.

A breszti béke után a leginkább azt vetették szemünkre, és a nem eléggé öntudatos munkástömegektől a leggyakrabban azt kellett hallanunk, hogy hiába reménykedünk a német forradalomban, és hogy ez a forradalom még mindig nincs itt. A német forradalom minderre rácáfolt és bebizonyította annak az álláspontunknak helyességét, hogy a német forradalomnak el kell jönnie, hogy a német imperializmus ellen nemcsak nemzeti háborúval, hanem propagandával és belülről való bomlasztása útján is harcolnunk kell. Az események olyannyira igazoltak bennünket, hogy itt nincs mit bizonyítani. Ugyanígy áll a dolog az Alkotmányozó Gyűlés kérdésében. Az ingadozások itt elkerülhetetlenek voltak, és az események fejlődése annyira igazolta nézeteink helyességét, hogy most a Nyugaton kitörő forradalmak mind a szovjet hatalom jelszavát tűzik zászlajukra és ezt a szovjet hatalmat hozzák létre. A szovjetek — ez jellemzi a forradalmat mindenütt. Ausztriából és Németországból a szovjetek eljutottak Hollandiába és Svájcba (a legrégibb demokratikus kultúrával rendelkező országokba, amelyek még Németországhoz képest is Nyugat-Európának nevezik magukat). Ezekben az országokban a szovjet hatalom jelszavát tűzik ki. A burzsoá demokrácia történelmi csődje tehát nem a bolsevikok kiagyalása, hanem abszolút történelmi szükségszerűség volt. Svájcban és Hollandiában

már évszázadokkal ezelőtt folyt politikai harc, és a szovjet hatalom jelszavát most ott nem a bolsevikok szép szeméért tűzik ki. Mi tehát helyesen ítéltük meg a jelent. Az események fejlődése annyira igazolta taktikánk helyességét, hogy ennél a kérdésnél nem kell tovább időznünk. Csak meg kell értenünk, hogy ez komoly kérdés, hogy itt a kispolgári demokrácia legmélyebben gyökerező előítéletéről van szó. Gondoljanak az elvtársak a burzsoá forradalomnak és a parlamentarizmus fejlődésének történetére valamennyi nyugateurópai országban és meglátják, hogy a negyvenes évek régi szociáldemokratáinál efféle előítéletek minden országban uralkodtak. Franciaországban tartották magukat a legtovább ezek a nézetek. Másképpen nem is lehet. A kispolgárság a parlamentarizmus kérdéseiben a legpatriotikusabb, a legpatriotikusabb, ha a proletariátussal és a nagyburzsoáziával hasonlítjuk össze. Az utóbbi internacionálisabb, mert a kisburzsoázia kevésbbé mozgékony, nincs olyan szoros kapcsolatban más népekkel és nem kapcsolódott be a világkereskedelmi forgalomba. Ezért várható volt, hogy éppen a parlamentarizmus kérdésében a kispolgárság fog a legjobban kiállni. Ez történt Oroszországban is. Nagy szerepe volt ebben annak, hogy forradalmunk küzdött a patriotizmus ellen. A breszti béke idején fel kellett lépnünk a patriotizmus ellen. Azt mondottuk: ha szocialista vagy, fel kell áldoznod hazafias érzelmeidet a nemzetközi forradalom érdekében, amely jönni fog, amely ugyan még nincs itt, de amelyben hinned kell, ha internacionalista vagy.

És érthető, hogy amikor így beszéltünk, csak a munkásosztály élenjáró osztagait tudtuk megnyerni. Érthető, hogy a kispolgárság többsége nem fogadta el álláspontunkat. Erre nem is számíthattunk. És hogy is térhetett volna át a mi álláspontunkra a kisburzsoázia? Nekünk a proletariátus diktatúráját a legridegebb formájában kellett megvalósítanunk. Mi néhány hónap alatt túljutottunk az illúziókért való lelkesedés korszakán. Ha pedig a nyugateurópai országok történetét nézzük, ott ezt az illúziót még évtizedek alatt sem küzdötték le. Nézzük Hollandia, Franciaország, Anglia stb. történetét. Nekünk szét kellett zúznunk azt a kispolgári illúziót, hogy a nép egységes

valami és hogy a nép akarata másban is megnyilvánulhat, mint az osztályharcban. Tökéletesen igazunk volt, hogy ebben a kérdésben semmiféle kompromisszumba nem mentünk bele. Ha elnézőek lettünk volna a kispolgári illúziók iránt, az Alkotmányozó Gyűlés illúziója iránt, akkor a proletárforradalom egész ügyét romlásba vittük volna Oroszországban. Szűkkörű nemzeti érdekeknek áldoztuk volna fel a nemzetközi forradalomnak az érdekeit, amely a bolsevik ösvényen haladt, minthogy nem nemzeti, hanem tisztán proletárforradalom volt. Ilyen körülmények között következett be tehát az, hogy mind a mensevik, mind az eszer kispolgári tömegek eltántorodtak tőlünk. Átálltak a barikád másik oldalára, ellenségeink oldalára álltak. Amikor a Dutov-bandák felkelése megkezdődött, kézzelfoghatóan meggyőződtünk arról, hogy azok a politikai erők, amelyek ellenünk harcoltak, a Dutov-, Krasznov- és Szkoropadszkij-bandák között voltak. A mi oldalunkon a proletariátus meg a szegényparasztság volt.

Az elvtársak tudják, hogy egész Oroszországon kulákfelkelések sepertek végig a csehszlovák akció idején, abban az időben, amikor ez a legnagyobb sikereket érte el. Hatalmunkat csak a városi proletariátus és a falu egymáshoz való közeledése szilárdította meg. A proletariátus, egyedül a proletariátus — a falusi szegénység támogatásával — állta a harcot minden ellenséggel szemben. Mind a mensevikek, mind az eszerek nagy többsége a csehszlovákok, a Dutov-bandák és Krasznov-bandák oldalán állott. Ez a helyzet a legelkeseredettebb küzdelemre és terrorisztikus módszerekre kényszerített bennünket ebben a háborúban. Akármennyire elítélik is az emberek különböző szempontokból ezt a terrorizmust (és ilyen elítélő nyilatkozatot valamennyi ingadozó szociáldemokratától hallottunk), számunkra világos, hogy a terrort a polgárháború kiéleződése idézte elő. Az idézte elő, hogy az egész kispolgári demokrácia ellenünk fordult. Különféle módszerekkel viseltek háborút ellenünk — polgárháborúval, vesztegetéssel, szabotázzsal. Ezek a körülmények tették szükségessé a terrort. Ezért nem szükséges, hogy ezt megbánjuk és érte a felelősséget ne vállaljuk. Csak

világosan meg kell értenünk, hogy proletárforradalmunk milyen feltételei idézték elő a harc kiéleződését. Ezek a különleges feltételek abban állottak, hogy nekünk fel kellett lépnünk a patriotizmus ellen, hogy az Alkotmányozó Gyűlést a „Minden hatalmat a Szovjeteknek" jelszavával kellett helyettesítenünk.

De amikor bekövetkezett a fordulat a nemzetközi politikában, szükségképpen fordulat állott be a kispolgári demokrácia helyzetében is. Azt tapasztaljuk, hogy a kispolgári demokrácia táborában a hangulat megváltozott. A mensevikek kiáltványában azt a felhívást olvashatjuk, hogy le kell mondani a vagyonos osztályokkal való szövetségről, s ezzel a felhívással a mensevikek barátaikhoz, a kispolgári demokrácia táborába tartozó emberekhez fordulnak, akik szövetségre léptek a Dutov-bandákkal, a csehszlovákokkal, az angolokkal. Arra hívják fel őket, hogy harcoljanak az angol-amerikai imperializmus ellen. Most mindenki világosan látja, hogy nincs olyan erő, az angol-amerikai imperializmuson kívül, amely valamit szembe tudna állítani a bolsevik hatalommal. Ugyanilyen ingadozások tapasztalhatók az eszerek között és az értelmiség körében, amely leginkább osztja a kispolgári demokrácia előítéleteit, amely leginkább tele volt patriotikus elfogultsággal. Itt is ugyanez a folyamat megy végbe.

Pártunknak most az a feladata, hogy taktikáját az osztályviszonyokból kiindulva válassza meg, hogy ebben a kérdésben pontosan felismerjük, miről van szó — véletlenről-e, a jellemtelenség megnyilvánulásáról, olyan ingadozásról, amelynek semmiféle talaja sincs, vagypedig ellenkezőleg, olyan folyamatról, amelynek mély szociális gyökerei vannak. Ha ezt a kérdést mint egészet a proletariátusnak a középparasztsághoz való elméletileg megállapított viszonya szemszögéből, forradalmunk története szemszögéből vizsgáljuk, akkor látni fogjuk, hogy a válasz nem lehet kétséges. Ez a fordulat *nem véletlen, nem egyes személyekre* korlátozódó fordulat. Millió és millió embert érint, akik Oroszországban vagy a középparasztság viszonyai között, vagy annak megfelelő viszonyok között élnek. A fordulat az egész kispolgári demokráciát érinti. A kispolgári demokrácia a tébolyig fokozódó elkeseredettséggel

lépett fel ellenünk, mert szét kellett rombolnunk hazafias érzelmeit. A történelem azonban úgy hozta magával, hogy a patriotizmus most felénk fordul. Hiszen világos, hogy a bolsevikokat másként, mint idegen szuronyokkal, megdönteni nem lehet. Ha mostanáig azt remélték, hogy az angolok, franciák és amerikaiak — az igazi demokrácia, ha ez az illúzió mostanáig élt bennük, akkor most az a béke, amellyel Ausztriát és Németországot megajándékozzák, teljesen szertefoszlatja ezt az illúziót. Az angolok úgy viselkednek, mintha külön azt a célt tűzték volna maguk elé, hogy bebizonyítják a nemzetközi imperializmusra vonatkozó bolsevik nézetek helyességét.

Ezért azoknak a pártoknak a köréből, amelyek ellenünk harcoltak, például Plehanov táborából, ilyen hangok hallatszanak: tévedtünk, azt gondoltuk, hogy a német imperializmus a legfőbb ellenségünk, a nyugati országok — Franciaország, Anglia, Amerika — pedig meghozzák nekünk a demokratikus rendszert. Kiderült, hogy az a béke, amelyet ezek a nyugati országok diktálnak, százszorta megalázóbb, erőszakosabb rabló-béke, mint a mi breszti békénk. Kiderült, hogy az angolok és amerikaiak az orosz szabadság hóhérának és zsandárának szerepét, amelyet I. Miklós orosz hóhér betöltött, nem töltik be rosszabbul, mint azok a királyok, akik hóhérmunkát végeztek, amikor vérbefojtották a magyar forradalmat. Most Wilson ügynökei vették át ezt a szerepet. Fojtogatják a forradalmat Ausztriában, a zsandár szerepét töltik be, ultimátumot küldenek Svájcnak: nem adunk gabonát, ha nem vesztek részt a bolsevik kormány elleni harcban. Kijelentik Hollandiának: ne merészeljetek beengedni szovjet követeket, különben jön a blokád. Egyszerű eszközzel dolgoznak: az éhség kötelével. Ezzel fojtják meg a népeket.

A történelem az utóbbi időben, a háború idején és a háborút követő időben, különösen gyors ütemben fejlődik és igazolja azt a tételt, hogy az angol-francia imperializmus ugyanolyan ocsmány imperializmus, akár a német. Ne feledkezzünk meg arról, hogy Amerika ugyan a legszabadabb, a legdemokratikusabb köztársaság, de ez semmiképpen sem akadálya annak, hogy ott az imperializmus

ugyanolyan bestialitásokat kövessen el, hogy ott ne csak meglincseljék az internacionalistákat, hanem a csőcselék kivonszolja őket az utcára, anyaszült meztelenre vetkőztesse, szurokkal öntse le és meggyujtsa őket.

Az események rendkívüli erővel lerántják a leplet az imperializmusról és így vetik fel a kérdést: vagy Szovjethatalom, vagy a forradalom teljes megfojtása az angol-francia szuronyok segítségével. Itt már nem a Kerenszkijjel való megegyezésről van szó. Az elvtársak tudják, hogy Kerenszkijt eldobták, mint egy kifacsart citromot. Együtt haladtak Dutovval és Krasznovval. A kispolgárság most már túljutott ezen az időszakon. A hazafiság most felénk hajtja, — így fordultak a dolgok, ilyen irányba kényszerítette a kispolgárságot a történelem. És mindannyiunknak számolnunk kell a tömegeknek ezzel a világtörténelmi tapasztalatával. Nem lehet védeni a burzsoáziát, nem lehet védeni az Alkotmányozó Gyűlést, mert az a valóságban nagyonis kapóra jött a Dutovoknak és a Krasznovoknak. Furcsán hangzik, hogy az Alkotmányozó Gyűlés az ő jelszavukká lehetett, de így történt, mert az Alkotmányozó Gyűlést akkor hívták össze, amikor még a burzsoázia volt felül. Az Alkotmányozó Gyűlés a burzsoázia egyik szervének bizonyult, a burzsoázia pedig a bolsevikellenes politikát folytató imperialisták oldalán állt. A burzsoázia mindenre kész volt, hogy a Szovjethatalmat a legaljasabb eszközökkel megfojtsa — hogy Oroszországot bárkinek eladja, csakhogy a Szovjetek hatalmát megsemmisíthesse.

Ez volt az a politika, amely polgárháborúhoz vezetett, amely a kispolgári demokráciát a fordulatra késztette. Persze ezekben a körökben az ingadozások mindig elkerülhetetlenek. Amikor a csehszlovákok első győzelmeiket aratták, ez a kispolgári értelmiség olyan híreket próbált terjeszteni, hogy a csehszlovák győzelem elkerülhetetlen. Moszkvai táviratokat közöltek, amelyek szerint Moszkva eleste küszöbön áll, Moszkvát bekerítették. És nagyon jól tudjuk, hogy még a legjelentéktelenebb angol-francia győzelem esetén is a kispolgári értelmiség fogja a leghamarabb elveszíteni a fejét, pánikba esik és mindenféle rémhíreket terjeszt ellenfeleink sikereiről. A forradalom

azonban megmutatta, hogy az imperializmus elleni felkelés elkerülhetetlen. És most „szövetségeseink" az orosz szabadság és az orosz önállóság legfőbb ellenségeinek bizonyultak. Oroszország nem lehet és nem is lesz független, ha a Szovjethatalom nem szilárdul meg. Ezért állt be ez a fordulat. Ezzel a fordulattal kapcsolatban most az a feladat hárul ránk, hogy meghatározzuk taktikánkat. Nagy hibát követne el az, akinek eszébe jutna, hogy most gépiesen alkalmazza azokat a jelszavakat, amelyek annak az időszaknak forradalmi harcában voltak érvényben, amikor köztünk semmiféle kibékülésre sem lehetett gondolni, amikor a kisburzsoázia ellenünk volt, amikor hajthatatlanságunk a terror alkalmazását követelte tőlünk. Ez most nem hajthatatlanság volna, hanem egyszerűen ostobaság, annak a jele, hogy nem értettük meg eléggé a marxizmus taktikáját. Amikor meg kellett kötnünk a breszti békét, ez a lépés a szűklátókörű patriotizmus szempontjából nézve Oroszország elárulásának látszott; a világforradalom szempontjából pedig helyes stratégiai lépés volt, mert ez nyujtotta a legtöbb segítséget a világforradalomnak. A világforradalom éppen most tört ki, amikor a Szovjethatalom egy egész nép intézményévé lett.

És bár a kispolgári demokrácia még továbbra is ingadozik, illúziói most megrendültek. Ezt a helyzetet természetesen tekintetbe kell vennünk, ugyanúgy mint minden egyéb körülményt is. Ha azelőtt más volt az álláspontunk, annak oka az, hogy a kispolgárság a csehszlovákok pártján állott, és az erőszak alkalmazása elkerülhetetlen volt, mert a háború — háború, és ha háború van, úgy kell cselekednünk, mint háborúban szokás. De most, amikor ezek az emberek kezdenek felénk fordulni, nem szabad elfordulnunk tőlük csupán azért, mert a röplapokban és az ujságokban azelőtt más jelszót adtunk ki. Amikor azt látjuk, hogy egy félfordulatot tesznek a mi irányunkban, új röplapokat kell írnunk, mert ennek a kispolgári demokráciának hozzánk való viszonya megváltozott. Azt kell mondanunk: hozott isten, nem félünk tőletek. Tévedtek ha azt gondoljátok, hogy mi csak erőszakos eszközöket alkalmazunk. Megegyezhetnénk egymással. És azok az

elemek, amelyek telve vannak hagyományokkal, polgári előítéletekkel, mindazok a szövetkezetiek, a dolgozóknak azok a rétegei, amelyek a leginkább kapcsolatban vannak a burzsoáziával, nyugodtan közeledhetnek hozzánk.

Nézzük csak az egész értelmiséget. Burzsoá módra élt, hozzászokott bizonyos kényelemhez. Minthogy a csehszlovákok felé hajlott, jelszavunk *a kíméletlen harc — a terror* volt. Tekintettel arra, hogy most bekövetkezett ez a fordulat a kispolgári tömegek hangulatában, jelszavunknak a *megegyezésnek*, a jószomszédi viszony kialakításának kell lennie. Ha azt halljuk, hogy a kispolgári demokrácia egyik csoportja olyan kijelentést tesz, hogy a Szovjethatalommal szemben semleges álláspontot akar elfoglalni, azt kell mondanunk: a „semlegesség" és a jószomszédi viszony — ócska kacat, amely a kommunizmus szempontjából egy hajítófát sem ér. Ócska kacat és semmi több, de ezt a kacatot nekünk az ügy szempontjából kell megítélnünk. Mi mindig így vélekedtünk és sohasem reméltük, hogy ezekből a kispolgári elemekből kommunisták lesznek. De egy gyakorlati ajánlatot fontolóra kell vennünk.

Azt mondottuk a proletariátus diktatúrájáról, hogy a proletariátusnak valamennyi többi osztályon uralkodnia kell. Az osztálykülönbségeket a kommunizmus teljes bevezetése előtt nem tudjuk megszüntetni. Az osztályok megmaradnak, amíg fel nem számoltuk a kizsákmányolókat — a nagyburzsoáziát és a födbirtokosokat, akiket könyörtelenül kisajátítunk. De ami a közép- és a kisparasztságot illeti, másképpen kell beszélnünk. Könyörtelenül el kell nyomnunk a burzsoáziát és a földbirtokosokat, a kispolgári demokráciát viszont meg kell nyernünk. Amikor ezek azt mondják, hogy semlegesek akarnak lenni és jószomszédi viszonyban akarnak velünk élni, ezt válaszoljuk: egyebet nem is akarunk. Sohasem számítottunk arra, hogy belőletek kommunisták lesznek.

Továbbra is a földbirtokosok és tőkések könyörtelen kisajátításának alapján állunk. Itt könyörtelenek vagyunk, és itt semmiképpen sem léphetünk a kibékülés vagy a kompromisszumok útjára. De tudjuk, hogy semmiféle rendeletekkel sem lehet a kistermelést nagytermeléssé

változtatni, hogy itt fokozatosan, az események alakulásával kell a szocializmus elkerülhetetlenségét bebizonyítanunk. Ezek az elemek sohasem lesznek meggyőződéses szocialisták, őszinte, igazi szocialisták. Szocialisták lesznek, ha belátják, hogy nincs kivezető út. Most látják, hogy Európa annyira tönkrement, az imperializmus olyan helyzetbe került, hogy semmiféle burzsoá demokrácia sem mentheti meg, hogy csak a Szovjethatalom jelenthet menekvést. Éppen ezért ez a semlegesség, ez a jószomszédi viszony a kispolgári demokrácia részéről nemcsak nem riaszt vissza minket, hanem kívánatos számunkra. Ha tehát a diktatúrát megvalósító osztály képviselőinek szemszögéből vizsgáljuk a dolgot, ezt mondjuk: sohasem várunk ennél többet a kispolgári demokráciától. Nekünk ez elég. Ti jószomszédi viszonyban lesztek velünk, de az államhatalom a mi kezünkben lesz. Mi benneteket, mensevik urak, a „szövetségesekkel" kapcsolatos megnyilatkozásaitok után szívesen legalizálunk. Ezt pártunk Központi Bizottsága meg fogja tenni. De nem fogunk megfeledkezni arról, hogy a ti pártotokban maradtak benn mensevik „aktivisták", és hogy ezekkel szemben régi harci módszereinket fogjuk alkalmazni, mert az „aktivisták" — a csehszlovákok barátai, és amíg a csehszlovákokat Oroszországból ki nem kergettük, ti ugyanolyan ellenségek vagytok. Mi az államhatalmat magunknak tartjuk meg, *csakis magunknak*. Azokkal, akik velünk szemben semleges álláspontra helyezkednek, úgy tárgyalunk, mint az az osztály, amely kezében tartja a politikai hatalmat, fegyverének élét a földbirtokosok és a tőkések ellen irányítja, a kispolgári demokráciának pedig azt mondja: ha kedvetek van átállni a csehszlovákok és a krasznovisták oldalára — mi megmutattuk, hogyan harcoltunk, harcolni fogunk ezután is. Ha kedvetek van a bolsevikok példáján tanulni —, mi hajlandók vagyunk a megegyezés útjára lépni, mert tudjuk, hogy az ország a megállapodások egész sora nélkül, amelyeket majd kipróbálunk, ellenőrzünk, összevetünk, nem térhet át a szocializmusra.

Mi már kezdettől fogva erre az útra léptünk, például azzal, hogy megszavaztuk a föld szocializálásáról szóló törvényt és fokozatosan átváltoztattuk olyan rendsza-

bállyá, melynek segítségével sikerült a falusi szegénységet magunk köré felsorakoztatnunk és a kulákok ellen fordítanunk. Csakis abban a mértékben, amelyben a proletármozgalom a falun győzedelmeskedik, fogunk rendszeresen áttérni a kollektív, társas földtulajdonra és a föld társas megművelésére. Ezt a feladatot nem lehetett másként megoldani, mint a falu tisztán proletár mozgalmára támaszkodva, és ezen a téren még igen sok teendőnk van. Nem kétséges, hogy itt csak a gyakorlati tapasztalat, csak a valóság fogja megmutatni, miként kell eljárnunk.

Más és más a feladatunk a középparasztsággal, a kisburzsoá elemekkel, a szövetkezetiekkel való megegyezéssel kapcsolatban. Módosulni fog ez a feladat, mihelyt azokkal a szövetségekkel kapcsolatban vetjük fel, amelyek a kispolgári hagyományokat és szokásokat megőrizték. Ismét módosul némileg ez a feladat, amikor a kispolgári értelmiségről van szó. Ez ingadozik ugyan, de szocialista átalakulásunkhoz rá is szükségünk van. Tudjuk, hogy a szocializmus csupán a nagykapitalista kultúra elemeiből építhető fel, és az értelmiség ilyen elem. Kíméletlen harcot kellett folytatnunk ellene, de erre nem a kommunizmus kötelezett bennünket, hanem az események alakulása, amely eltaszította tőlünk a „demokratákat" és mindazokat, akik a burzsoá demokrácia szerelmesei. Most felmerült annak a lehetősége, hogy a szocializmus érdekében felhasználjuk ezt az intelligenciát, amely nem szocialista, amely sohasem lesz kommunista, de amelyet most az események és a kölcsönös összefüggések objektív alakulása velünk szemben semleges, jószomszédi magatartásra késztet. Támaszkodni sohasem az értelmiségre fogunk, hanem mindig csak a proletariátus élcsapatára, amely vezeti valamennyi proletárt és az egész falusi szegénységet. Más támasza a kommunisták pártjának nem lehet. De más dolog támaszkodni arra az osztályra, amely a diktatúrát képviseli, és megint más uralkodni más osztályokon.

Emlékeznek arra, hogy Engels még azokról a parasztokról is, akik bérmunkásokat foglalkoztatnak, azt mondotta: talán ezeket sem kell valamennyit kisajátítani[78]. Mi az általános szabály szerint folytatjuk a kisajátítást

és nálunk a szovjetekben nincs kulák. Kordában tartjuk. Fizikailag elnyomjuk, ha befurakodik a szovjetbe és ott megpróbálja megfojtani a falusi szegénységet. Látják, hogyan valósul meg itt *egy* osztály uralma. Egyedül a proletariátus uralkodhat. De másként gyakorolja uralmát a kisparaszttal, másként a középparaszttal, másként a földbirtokossal, másként a kisburzsoával szemben. A feladat az, hogy ezt a fordulatot, amelyet a nemzetközi helyzet idézett elő, meg tudjuk érteni, megértsük, hogy azokat a jelszavakat, amelyekhez a forradalom történetének elmúlt félesztendeje alatt hozzászoktunk, a kispolgári demokráciát illetően feltétlenül módosítanunk kell. Ezt kell mondanunk: a hatalmat ugyanannak az osztálynak a kezében hagyjuk. A kispolgári demokráciával kapcsolatban jelszavunk a megegyezés volt, de arra kényszerítettek minket, hogy terrort alkalmazzunk. Ha valóban hajlandók vagytok arra, hogy velünk jószomszédi viszonyban éljetek, akkor szíveskedjetek ezt vagy azt a feladatot végrehajtani, szövetkezeti és értelmiségi urak. Ha pedig nem hajtjátok végre, akkor megszegitek a törvényt, ellenségeink vagytok és harcolni fogunk ellenetek. Ha azonban a jószomszédi viszony alapján álltok és végrehajtjátok ezeket a feladatokat, akkor nekünk ez bőven elég. Van nekünk szilárd támaszunk. A ti ingatagságotokban sohasem kételkedtünk. De hogy szükségünk van rátok — ezt nem tagadjuk, mert csakis köztetek voltak művelt elemek.

Ha nem olyan elemekből kellene a szocializmust építenünk, amelyeket a kapitalizmus hagyott ránk örökül — könnyű volna a feladat. De éppen abban rejlik a szocialista építés nehézsége, hogy a szocializmust olyan elemekkel kell építenünk, amelyeket a kapitalizmus velejükig megrontott. Éppen abban rejlik az átmenet nehézsége, hogy együttjár a diktatúrával, amelynek vezetője egyetlen osztály lehet csak — a proletariátus. Ebből az következik, hogy megállapítjuk, hogy az irányvonalat a proletariátus fogja meghatározni, amely iskolázott és a burzsoázia szétzúzására képes harci erővé vált. A burzsoázia és a proletariátus között van egy csomó átmeneti fokozat, és az ezekkel szemben gyakorolt politikán-

kat most azokra a vágányokra kell állítanunk, amelyeket elméletileg kijelöltünk, s ezt a politikát most meg tudjuk valósítani. Nekünk, az uralkodó proletárhatalomnak, számos megoldásra váró feladatot kell kitűznünk, számos megegyezést kell létrehoznunk, számos technikai kérdést kell felvetnünk. Értenünk kell ahhoz, hogy a középparasztság elé azt a feladatot tűzzük: legyen segítségünkre az árucsere megszervezésében, a kulák leleplezésében. A szövetkezeti funkcionáriusokra egy másik feladat hárul: ők rendelkeznek egy olyan apparátussal, amely alkalmas a termékek tömegméretekben való szétosztására. Ezt az apparátust meg kell szereznünk a magunk számára. Az értelmiségre egész más feladatot kell bíznunk: ez nem képes folytatni a szabotálást és olyan szándékai vannak, hogy most valóban jószomszédi álláspontot foglal el *velünk* kapcsolatban. Ezt az értelmiséget fel kell használnunk, konkrét feladatokat kell rábíznunk, e feladatok végrehajtását figyelemmel kell kísérnünk és ellenőriznünk kell, úgy kell kezelnünk az értelmiséget, amint azt Marx a Párizsi Kommün alkalmazottaival kapcsolatban mondotta: „minden egyes munkáltató ki tudja választani magának a megfelelő munkatársakat, könyvelőket, és ha azok hibáznak, ki tudja javítani hibájukat, ha pedig nem felelnek meg, ki tudja cserélni őket újakra, jobbakra"[79]. Mi olyan elemekből építjük fel a hatalmat, amilyeneket a kapitalizmus hagyott ránk. Nem építhetjük fel a hatalmat, ha a kapitalista kultúrának olyan örökségét, mint az értelmiség, nem használjuk fel. Most a kisburzsoáziával olyan viszonyt alakíthatunk ki, mint egy jó szomszéddal, amelyet az államhatalom szigorúan ellenőriz. Itt az öntudatos proletariátusnak az a feladata, hogy megértse: az uralom nem azt jelenti, hogy ő maga hajtja végre mindezeket a feladatokat. Aki így gondolkozik, annak fogalma sincs a szocialista építésről, az a forradalom és diktatúra egy esztendeje alatt nem tanult semmit. Az ilyen urak jobban teszik, ha elmennek az iskolába és ott tanulnak egyetsmást, aki azonban tanult valamit az eltelt idő alatt, — az így fog okoskodni: ezt az értelmiséget én most felhasználom az építéshez. Elegendő támaszom van ehhez a parasztságban. És nem szabad meg-

feledkeznünk arról, hogy csak ennek a harcnak a során, a proletariátus és a kispolgári demokrácia közötti számos megegyezés és azok tapasztalatai alapján alakul ki az az építés, amely a szocializmushoz vezet.

Gondoljunk arra, hogy Engels azt mondotta, hogy példánkkal kell hatnunk[80]. Semmiféle forma sem lesz végleges, amíg a teljes kommunizmushoz el nem érkezünk. Mi nem állítottuk magunkról, hogy pontosan ismerjük az utat. De elkerülhetetlenül, feltartóztathatatlanul haladunk a kommunizmus felé. Most minden egyes héten nagyobb eredményeink vannak, mint békés időkben évtizedek alatt. Az a félelesztendő, amely a breszti béke óta eltelt, olyan időszak volt, amikor az ingadozók ellenünk fordultak. A nyugateurópai forradalom — a példa, amely most kezd nyomunkba lépni, s amelynek meg kell minket erősítenie. Számításba kell vennünk a bekövetkezett változásokat, számításba kell vennünk minden részletet, anélkül, hogy bármiféle illúziókban ringatnánk magunkat, tudnunk kell, hogy az ingadozók megmaradnak ingadozóknak, amíg a szocialista világforradalom teljes győzelmet nem arat. Lehet, hogy ez nem egyhamar következik be, bár a német forradalom eseményeinek menete feljogosít arra a reményre, hogy ez hamarabb bekövetkezik, mint sokan feltételezik. A német forradalom úgy fejlődik, ahogy a mi forradalmunk is fejlődött, de gyorsabb ütemben. Mindenesetre az előttünk álló feladat — harc az angol-amerikai imperializmus ellen életre-halálra. Az angol-amerikai imperializmus megérezte, hogy a bolsevizmus világhatalommá vált, és éppen ezért igyekszik bennünket a lehető leggyorsabban megfojtani, előbb az orosz bolsevikokkal szándékozik leszámolni, azután meg saját bolsevikjaival.

Fel kell használnunk az ingadozók közül azokat, akiket az imperialisták kegyetlenkedései felénk hajtanak. És ezt meg fogjuk tenni. Az elvtársak jól tudják, hogy a háborúban semmiféle segítséget, még a közvetett segítséget sem szabad lebecsülni. Háborúban még az ingadozó osztályok helyzetének is óriási jelentősége van. Minél hevesebben folyik a háború, annál nagyobb befolyásra kell szert tennünk a hozzánk közeledő ingadozó elemek

között. Ebből következik, hogy azon a taktikán, amelyet egy félévig alkalmaztunk, változtatnunk kell azoknak az új feladatoknak megfelelően, amelyek a kispolgári demokrácia különböző rétegeivel kapcsolatban előttünk állanak.

Ha sikerült felhívnom a pártfunkcionáriusok figyelmét erre a feladatra és arra buzdítanom őket, hogy rendszeres tapasztalat útján keressék meg a helyes megoldást, akkor úgy vélem, teljesítettem feladatomat.

„Pravda" 264. és 265. sz.
1918 december 5 és 6.

3

A PROLETARIÁTUSNAK A KISPOLGÁRI DEMOKRÁCIÁHOZ VALÓ VISZONYÁRÓL TARTOTT ELŐADÓI BESZÉD ZÁRSZAVA

Elvtársak, zárszavamban néhány megjegyzésre szorítkozom. Mindenekelőtt a dogma kérdésére szeretnék válaszolni, melyet itt érintettek. Marx és Engels sokszor mondották, hogy a mi tanításunk nem dogma, hanem vezérfonal a cselekvéshez[81], és azt gondolom, mindenekelőtt és a leginkább ezt kell szem előtt tartanunk.

Marx és Engels tanítása nem dogma, amelyet bemagolunk. Úgy kell elfogadnunk, mint vezérfonalat a cselekvéshez. Mi mindig ezt mondottuk és úgy vélem, célszerűen cselekedtünk, sohasem estünk az opportunizmus hibájába, hanem változtattunk a taktikán. De ez semmiképpen sem eltérés a tanítástól és semmiképpen sem nevezhető opportunizmusnak. Mondottam és újra meg újra ismétlem: ez a tanítás nem dogma, hanem vezérfonal a cselekvéshez.

Sztyeklov elvtárs megjegyzésére, hogy kivel fogunk megegyezni, a vezérkarokkal vagy a tömegekkel, ezt válaszolom: elsősorban persze a tömegekkel, azután a vezérkarokkal, s hogy mikor kell harcolnunk a vezérkarok ellen, azt minden egyes esetben külön kell eldönteni. Erre még rátérek, de most gyakorlatilag semmiféle lehetőséget nem látok a mensevik párttal és az eszer párttal való megegyezésre. Azt mondják nekünk, hogy egyességet kötni annyi, mint valamit valakinek átengedni. Mit fognak átengedni és hogyan fognak letérni az alapvető irányvonalról? Ez árulás lesz, de ha csak gyakorlati téren történik, akkor ez nem újdonság. — Magától értetődik, hogy elveinkből sohasem fogunk engedni. Nincs értelme annak, hogy most erről beszéljünk. Tizen-

évvel ezelőtt az irányvonalról és az elvekről folytak a viták, ezeket a vitákat, sajnos, főleg külföldön kellett folytatnom és nem Oroszországban. Most azonban az államhatalomról van szó, de arról, hogy abból valamit is átengedjünk, szó sem lehet. Nem hiába mondotta Wilson, hogy most pedig a világbolsevizmus az ellenségünk. Ezt mondják a burzsoák az egész világon. Ha haddal akarnak ránktörni, ez azt jelenti, hogy felismerték: a bolsevik hatalom nemcsak orosz, hanem világjelenség. Nevetséges és szánalmas volna az a bolsevik, aki a burzsoáziának valamiféle megegyezést ajánlana fel. Egyetlen kapitalista burzsoá kormány sem fog ilyesmibe belemenni és nem is mehet bele, most sem, amikor a forradalmi tűzvész már számos országra átterjedt.

A svájci burzsoázia, amikor a legutóbbi események bekövetkeztek, kereken kijelentette: nem vagyunk oroszok, mi nem adjuk át nektek a hatalmat. Sadoul kapitány, aki a bolsevizmushoz csatlakozott, azt írja, hogy csodálkozik, amikor az orosz burzsoázia meglepő engedelmességét tapasztalja, és kijelenti, hogy az ő francia burzsoáziájuk nem így fog eljárni. Ott sokkalta nagyobb elkeseredést fogunk tapasztalni, és a polgárháború, ha kitör, a legkönyörtelenebb formák közt fog lefolyni, — ehhez semmiféle kétség nem fér.

A kérdést gyakorlatilag teljesen megoldotta a proletárdiktatúra egy esztendeje, és egyetlen parasztnak, egyetlen munkásnak sem juthat eszébe, hogy egyezkedjék a burzsoáziával. Hogy azonban az egyezkedés nem valami újdonság, azt tökéletesen elismerem. Csak azt szeretném, ha az ilyen kérdéseket együtt tárgyalnók meg.

Azok a körülmények, amelyek a mensevikeket, az eszereket és a kisértelmiséget különösen elriasztották tőlünk — a könyörtelen harc a breszti békéért a német imperializmus offenzívájának időszakában —, ezek a körülmények már nem állanak fenn. De hogy az angol-franciáknak akár csak időleges sikerei is újra ingadozást idéznek elő ennek az értelmiségnek és a kispolgári demokráciának a soraiban, hogy ez majd pánikot fog terjeszteni és átáll a másik táborba, azt nagyon jól tudjuk. Mi megegyezünk velük — meghatározott eredmények elérésére

és egy meghatározott gyakorlati munka érdekében. Ez a taktika nem idézhet elő sem vitákat, sem meglepetéseket. De hogy ezt a taktikát nem értették meg, azt sokan bebizonyították, bebizonyította még a Moszkvai Szovjetnek olyan befolyásos tagja is, mint Makszimov elvtárs. Makszimov elvtárs azt mondotta, hogy Hincsukkal nem egyezkedni kell, hanem okos megállapodást kell kötni. Amikor tavasszal kiadtuk az első rendeletet a szövetkezetekről, és ezek ultimátumszerű követeléseket támasztottak velünk szemben, mi engedményeket tettünk nekik. Ezt egyezkedésnek nevezzük, ezt a politikát nem lehet másként nevezni. És ha minden szovjet funkcionárius szabálynak tekinti ezt, önmagának mondja és valamennyi elvtársának ismétli: a kispolgári demokráciával köss okos megállapodást, — ezzel megelégszem.

Eddig a munkában, főleg a vidéken végzett munkában még nagyon távol voltunk attól, hogy okos megállapodásokat kössünk. Ellenkezőleg, gyakran nem kötünk okos megállapodásokat. Ezért elmarasztalnak bennünket, nem értik, hogy az új építés enélkül lehetetlen. Nincs olyan lángész, aki építeni tudná az új életet, ha nem tanulta meg az építést. Amikor arra van szükség, hogy gyakorlati emberekkel okos megállapodásokat kössünk, ehhez nem értünk. Ha egy boltot akarunk berendezni, tudnunk kell, hogyan kell azt berendezni, szükség van olyan emberekre, akik értik a dolgukat. Nekünk bolsevikoknak igen ritkán volt módunk arra, hogy ismereteinket ebben a gyakorlati munkában felhasználjuk. Nálunk nagyon ritkán van hiány agitátorokban, a legkirívóbb hiány viszont — a gyakorlati vezetők, a szervezők hiánya. És még ma is ez a helyzet, holott egy esztendő tapasztalatai állnak rendelkezésünkre. Minden olyan emberrel, aki ezen a területen eléggé tapasztalt, aki a semlegesség és a jószomszédi viszony jelszavát tűzi ki, minden ilyen emberrel okos megállapodást kell kötni. Ha ért hozzá, hogyan kell egy boltot berendezni, árut elosztani, ha csak valamit is lehet tőle tanulni, ha gyakorlati ember, akkor ez nagy nyereség.

Mindenki tudja, hogy amióta győztünk, a bolsevizmus „barátai" között sok az ellenség. Gyakran teljesen meg-

bízhatatlan, szélhámos elemek furakodnak be sorainkba, olyan emberek, akik politikailag ingadozók, akik üzérkednek, árulnak és elárulnak. Ezt mi jól tudjuk, és ez nem változtat álláspontunkon. Ez történeti szempontból elkerülhetetlen. Amikor a mensevikek szemünkre vetik, hogy a szovjet alkalmazottak között tömérdek a törleszkedő, még állampolgári értelemben sem tisztességes elem, ezt válaszoljuk: honnan vegyünk jobbakat, mit tegyünk, hogy a legjobbakat egycsapásra magunk mellé állítsuk. Olyan forradalom, amely egycsapásra győzni és meggyőzni tudna, egycsapásra rávenné az embereket, hogy higgyenek benne, ilyen forradalom nincs. A forradalom megkezdődik az egyik országban, a többiben meg nem hisznek neki. A mi forradalmunkat lidércnyomásnak, káosznak tartják, és a mi szervezett „kaotikus" gyűléseinktől, amelyeket nálunk szovjeteknek hívnak, más országokban semmit sem remélnek. És ez egész természetes. Sok mindent kellett kiharcolnunk. És amikor most azt mondják: okos megállapodást kell kötni Hincsukkal, aki ért a bolťok berendezéséhez, én azt mondom: állapodjatok meg másokkal is, forduljatok a kispolgárokhoz, akik sok mindenhez értenek.

Ha ezt a jelszót: „köss megállapodásokat", a vidék magáévá teszi, ha megértjük, hogy egy új osztály ébred hatalma tudatára, hogy olyan emberek veszik kezükbe a közigazgatást, akik sohasem vágták még a fejszéjüket ilyen bonyolult dologba és természetszerűleg hibákat követnek el, — akkor nem fogunk zavarba jönni. Tudjuk, hogy hiba nélkül nem lehet kormányozni. De a hibákon kívül megfigyelhetjük, hogy egyesek kontár módra a hatalommal, csak mint hatalommal élnek, amikor azt mondják: hatalom van a kezemben, kiadtam az utasítást, neked engedelmeskedned kell. Mi azt mondjuk: a szakszervezetek, a parasztok és a szövetkezetek kispolgári demokráciájának számos elemével kapcsolatban ne érvényesítsétek ezt a jelszót, erre most többé nincs szükség. Ezért okosabb dolog a kispolgári demokráciával, főként pedig az értelmiséggel, megállapodásokat kötni, ez a mi feladatunk. Persze a megállapodást a mi platformunk alapján kötjük, államhatalomként kötjük.

Azt mondjuk: igaz-e, hogy az ellenségeskedésről áttér-

tetek a semlegesség és a jószomszédi viszony álláspontjára, igaz-e, hogy nem vagytok többé ellenségesek? Különben nem fogunk szemet hunyni, nyiltan meg fogjuk mondani: ha háború, ám legyen háború, és akkor úgy járunk el, mint háborúban szokás. De ha ti az ellenségeskedésről áttértetek a semlegességre, ha jószomszédi viszonyról beszéltek — ezeket a szavakat olyan emberek nyilatkozatából vettem, akik nem tartoznak a kommunisták táborába, akik tegnap még sokkal közelebb álltak a fehérgárdisták táborához —, azt mondom: ha vannak olyan emberek, akik ily nagy számban áttérnek a tegnapi ellenségeskedésről a mai semlegességre és a jószomszédi viszonyra, akkor folytatnunk kell propagandánkat.

Hmelnyickij elvtársnak nincs oka attól tartani, hogy a mensevikek propagandát folytatnak, hogy a munkásosztály életét irányithassák. Nem a szociáldemokratákról beszélünk, akik nem értették meg a szocialista köztársaságot, nem róluk beszélünk és nem is a kispolgári bürokráciáról, — nálunk ideológiai harc, engesztelhetetlen háború folyik a mensevikek ellen. Egy menseviknek azt mondani, hogy ő kispolgári demokrata — a legnagyobb sértés, és minél nyugodtabban fogjuk ezt a menseviknek bebizonyitani, annál ádázabb lesz dühe. Ha valaki azt gondolja, hogy mi arról a helyünkről, ahová eljutottunk, akár egy század- vagy ezredrésznyivel is visszavonulunk — az téved. Egy szemernyit sem fogunk engedni.

Azok a példák, amelyeket Smidt elvtárs felhozott, azt bizonyitották, hogy még a proletariátusnak egy csoportja is, az, amely közelebb állt a burzsoáziához (mint például a nyomdászok), valamint a kispolgári alkalmazottak, a burzsoá banktisztviselők, akik a kereskedelmi és ipari vállalatok ügyleteit bonyolitották le, sokat veszitenek a szocializmusra való átmenet következtében. Mi egy sereg burzsoá lapot betiltottunk, a bankokat államosítottuk, eltorlaszoltunk számos olyan utat, amelyeken a banktisztviselők, akik részt vettek a spekulációban, meggazdagodtak, de azt látjuk, hogy ez a tábor is ingadozik, látjuk, hogy átpártolnak hozzánk. Ha Hincsuk azért értékes számunkra, mert ért a boltok berendezéséhez, a bankhivatalnok azért értékes, mert ismeri a pénzügyek technikáját,

amelyet az elvtársak közül elméletileg ugyan sokan ismernek, de a gyakorlatban ebben igen gyengének mutatkoznak. És én olyan emberrel állok szemben, aki ismeri ezt a technikát és aki azt mondja nekem, hogy a tegnapi ellenségeskedésről a semlegességre és a jószomszédi viszonyra tért át. Mi ezt mondjuk: minden emberrel köss okos megállapodást. És ha Makszimov elvtárs ezt a taktikát, amelyről ő mint a Moszkvai Szovjet elnökségének kiváló tagja az értelmiséggel és az ingadozó kispolgársággal kapcsolatban beszélt, a szovjetekben megvalósítja, azzal teljesen és tökéletesen megelégszem.

Továbbá a szövetkezetek kérdése. Sztyeklov elvtárs így fejezte ki magát: a szövetkezetek körül valami bűzlik. Makszimov elvtárs a szövetkezetekre vonatkozólag ezt mondotta: nem szabad olyan rendeleteket kiadni, mint a Népbiztosok Tanácsának legutóbbi rendelete. A gyakorlat terén nem volt nálunk összhang. Nem ujság számunkra, hogy a kispolgársággal, ha nem ellenségesen áll velünk szemben, ilyen alapon kell megegyezni. Ha a régi tétel rossznak bizonyul, meg kell változtatni, mihelyt a megváltozott körülmények megkövetelik. Hogy e téren a dolgok változtak, az világos. Szemléletes példa erre — a szövetkezet. A szövetkezeti apparátus olyan ellátási apparátus, amely nem a tőkések magánkezdeményezésén, hanem maguknak a dolgozóknak tömeges részvételén alapul, és Kautskynak igaza volt, amikor — jóval mielőtt a renegátokhoz pártolt — azt mondotta, hogy a szocialista társadalom — egyetlen nagy szövetkezet.

Ha arra törekszünk, hogy megvalósítsuk az ellenőrzést, és a gazdaságot emberek százezrei számára gyakorlatilag megszervezzük, akkor nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a szocialisták ennek a kérdésnek a tárgyalásánál rámutatnak arra, hogy a trösztök vezetői, mint tapasztalt gyakorlati emberek, hasznunkra lehetnek. A tapasztalat most azt mutatja, hogy a kispolgári elemek az ellenségeskedésről áttértek a semlegességre. Egyúttal azt is meg kell értenünk, hogy ezek az emberek boltok megszervezéséhez értenek. Nem tagadjuk: Hincsuk mint ideológus teljesen át van itatva burzsoá előítéletekkel, ezek mind meg vannak ilyesmivel fertőzve, de ugyanakkor vannak

gyakorlati ismereteik. Ami az eszméket illeti, minden ágyú a mi oldalunkon van, nekik meg nincs egy sem. De ha azt mondják, hogy ők nem ellenségesek és a semlegesség álláspontjára térnek át, akkor tekintetbe kell vennünk, hogy most Hincsuknál kisebb képességű emberek százai és ezrei ugyancsak okos megállapodásokat kötnek. Én azt mondom: érteni kell a velük való megállapodáshoz. A gyakorlati építés terén többet tudnak, jártasabbak, és tanulnunk kell tőlük. Ám tanulják meg ők tőlünk, miképpen kell a nemzetközi proletariátusra befolyást gyakorolni, a boltok berendezését meg majd mi tanuljuk meg tőlük. Ahhoz mi nem értünk. Itt minden területen szaktudással rendelkező technikusokra van szükség.

Ami a szövetkezeteket illeti, nem értem miért mondják, hogy ott valami bűzlik. Amikor elfogadtuk a szövetkezetekre vonatkozó első rendeletet, meghívtunk tanácskozásra a Népbiztosok Tanácsába olyan embereket, akik nemcsak hogy nem kommunisták, de sokkal közelebb állnak a fehérgárdistákhoz; tanácskoztunk velük, megkérdeztük tőlük: elfogadható ez az önök részére? Ők azt mondták: ezt — elfogadhatjuk, ezt meg nem fogadhatjuk el. Ez persze a burzsoáziával való egyezkedés volt, ha felszínesen és meggondolatlanul ítéljük meg a dolgot. Meghívtuk a burzsoá szövetkezet megbízottait és kívánságukra a rendelet néhány pontját töröltük. Töröltük például a proletár szövetkezetek díjtalan használatáról és a proletár szövetkezetekbe való díjtalan belépésről szóló pontot. Mi ezt a pontot teljesen elfogadhatónak tartottuk, ők azonban javaslatunkat elutasították.

Azt mondjuk, hogy meg kell egyeznünk azokkal, akik sokkal jobban értenek a boltok berendezéséhez, mint mi. Ehhez mi nem értünk, de harcunkban egy szemernyit sem engedünk. Amikor a legközelebbi ilyen rendeletet kiadtuk, Makszimov elvtárs azt mondotta: nem kell ilyen rendeleteket kiadni, mert ez a rendelet kimondja, hogy a bezárt szövetkezeteket újra ki kell nyitni. Ez arra mutat, hogy a Moszkvai Szovjet funkcionáriusainál, éppen úgy mint nálunk is, vannak még bizonyos félreértések és márcsak az ilyen félreértések kiküszöbölése végett is rendezni kell a maihoz hasonló értekezleteket és vitákat. Mi utaltunk

arra, hogy szándékunkban van az ügy érdekében nemcsak a szakszervezeteket általában, hanem a kereskedelmi és ipari alkalmazottak szervezetét is felhasználni, noha a kereskedelmi és ipari alkalmazottak mindig a burzsoá rendszer támaszai voltak. De minthogy ezek az emberek hozzánk jönnek és azt mondják: hajlandók vagyunk jószomszédi viszonyban élni, — fogadjátok őket szívesen, el kell fogadni a felénk nyujtott kezet, ettől nem fog letörni a kezünk. Nem fogunk megfeledkezni arról, hogy ha holnap az angol-francia imperialisták megtámadnak bennünket, ezek hátraarcot csinálnak és elsőknek erednek futásnak. De most, hogy ez a párt, hogy ezek a burzsoá elemek nem futnak, ismételjük: szükség van a hozzájuk való közeledésre. Ezért hoztuk azt a rendeletet, amely vasárnap jelent meg és amely Makszimov elvtársnak nem tetszik, — ez annak a jele, hogy ő a régi kommunista taktikát alkalmazza, amely nem alkalmazható az új viszonyok közt. Ha tegnap írtuk volna a rendeletet, és válaszul az Alkalmazottak Központi Bizottságának a határozatát kaptuk volna[82], akkor szépen felsültünk volna, ha azt mondották volna, miért nem kezdted idejében, minek írkálsz, amikor megkezdődött a fordulat, amikor megváltozik a helyzet.

A felfegyverzett kapitalisták a háborút egyre elszántabban és egyre konokabbul folytatják, s számunkra roppant nagy jelentősége van annak, hogy ezt a fordulatot, még ha csak időleges is, a gyakorlati építésnél felhasználjuk. Minden hatalom a mienk. Megtehetjük, hogy a szövetkezeteket nem zárjuk be, a már bezárt szövetkezeteket meg újra kinyitjuk, mert akkor zártuk be azokat, amikor a fehérgárdista agitációt szolgálták. De minden jelszónak megvan az a sajátsága, hogy a kelleténél jobban megmerevedik. Amikor Oroszországon végigsöpört a szövetkezetek bezárásának hulláma s üldözték a szövetkezeteket, — ezt az akkori viszonyok követelték meg. De most erre nincs szükség. Ez igen fontos apparátus, amely kapcsolatban van a középparasztsággal, amely egyesíti a parasztok szétforgácsolt, szétszórt rétegeit. Ezek a Hincsukok hasznos munkát végeznek, amelynek az alapjait burzsoá elemek rakták le. Amikor ezek a parasztok és kispolgári

demokraták azt mondják, hogy az ellenségeskedésről áttérnek a semlegességre, a jószomszédi viszonyra, nekünk azt kell mondanunk: egyébre nincs is szükségünk. Rajta hát, jó szomszédok, kössünk okos megállapodást. Mi mindenképpen támogatni fogunk benneteket, tiszteletben tartjuk jogaitokat, megvizsgáljuk igényeiteket, mindenféle előnyöket biztosítunk számotokra, de hajtsátok végre a rátok bízott feladatokat. Ha ezt nem teszitek, vegyétek tudomásul, hogy a Rendkívüli Bizottság egész gépezete továbbra is a mi kezünkben van. Ha nem tudtok élni jogaitokkal és nem hajtjátok végre megbízatásainkat, az Állami Ellenőrzés egész apparátusa továbbra is a mi kezünkben van, és úgy fogunk benneteket tekinteni, mint akik az állam akaratát megsértették. Az utolsó kopejkáig el kell számolnotok, és ennek a megszegését úgy fogjuk büntetni, mint az állam akaratának és az állami törvényeknek a megszegését.

Ez az egész ellenőrzés a mi kezünkben marad, de most az a feladat, hogy ezeket az embereket a magunk oldalára állítsuk — ha csak egy időre is —, a világpolitika szempontjából nézve nem óriási feladat ugyan, számunkra viszont feltétlenül szükséges. Ez erősíti helyzetünket a háborúban. Nekünk nincs rendes hátországunk. Ez erkölcsi győzelem lesz számunkra, mert megmutatja a nyugateurópai imperializmusnak, hogy elég komoly ellenállásba ütközik részünkről, és ezt nem lehet lekicsinyelni; mert hiszen minden országnak megvan a maga belső, munkás, proletár ellenzéke az Oroszország elleni invázióval szemben. Ezért gondolom, amennyire Makszimov elvtárs nyilatkozatából megítélhető, hogy egy bizonyos megegyezés remélhető. Ha mutatkoznak is nézeteltérések, ezek nem olyan lényegesek, mert mihelyt elismerjük annak szükségességét, hogy okos megállapodást kössünk az egész kispolgári demokráciával, az értelmiséggel, a szövetkezetiekkel, azokkal a szakszervezetekkel, amelyek még nem ismernek el bennünket — anélkül, hogy a hatalmat kiengednők a kezünkből, ha ezt a politikát egész télen szilárdan végrehajtjuk —, akkor ez nagy nyereség lesz a nemzetközi forradalom egész ügye számára.

Először 1919-ben jelent meg.

TÁVIRAT A FŐPARANCSNOKNAK

Szerpuhovba

XI. 29.

Csapataink nyugati és ukrajnai előnyomulása eredményeképpen ideiglenes területi szovjet kormányok alakulnak, amelyek a helyi Szovjetek megerősítésére vannak hivatva. Ennek a körülménynek megvan az a jó oldala, hogy megfosztja Ukrajna, Litvánia, Lettország, Észtország soviniszstáit attól a lehetőségtől, hogy csapatmozdulatainkat okkupációnak tekintsék, és kedvező légkört teremt csapataink további előnyomulása számára. Ha nem állna fenn ez a körülmény, csapataink az elfoglalt területeken lehetetlen helyzetbe kerülnének, és a lakosság nem felszabadítókként fogadná őket. Ezért kérjük, utasítsa a megfelelő katonai alakulatok parancsnoki karát, hogy csapataink minden erejükből támogassák Lettország, Észtország, Ukrajna és Litvánia ideiglenes szovjet kormányait, de — természetesen — csak a szovjet kormányokat.

Lenin

A megírás ideje: 1918 november 29.
Először 1942-ben jelent meg.

A PROLETÁRFORRADALOM ÉS A RENEGÁT KAUTSKY

A megírás ideje: 1918 október—november.

Megjelent 1918-ban, külön könyv alakjában, a „Kommunyiszt" kiadásában, Moszkvában.

ELŐSZÓ

Kautsky nemrég Bécsben megjelent brosúrája, „A proletariátus diktatúrája" (Wien 1918. Ignaz Brand, 63 old.) rendkívül szemléltető példája a II. Internacionále teljes és szégyenletes csődjének, amelyről már régen beszél a világ minden becsületes szocialistája. A proletárforradalom kérdése most jónéhány országban gyakorlatilag kerül napirendre. Ezért feltétlenül szükséges, hogy Kautsky renegát szofizmáit és a marxizmustól való teljes elszakadását megvizsgáljuk.

Mindenekelőtt azonban hangsúlyoznunk kell, hogy e sorok írójának a háború első napjaitól kezdve sokszor kellett rámutatnia arra, hogy Kautsky szakított a marxizmussal. 1914—1916 folyamán számos cikket szenteltem e kérdésnek a külföldön megjelent „Szocial-Demokrat"[83] és „Kommunyiszt"[84] c. folyóiratokban. Ezek a cikkek össze vannak gyüjtve a Petrográdi Szovjet kiadványában: G. Zinovjev és N. Lenin: „Az ár ellen", Petrográd 1918 (550 old.). Egy brosúrában, amely 1915-ben Genfben jelent meg és amelyet még akkor lefordítottak németre és franciára[85], a következőket írtam a „kautskyzmusról":

„Kautsky, a II. Internacionále legnagyobb tekintélye, a legtipikusabb és legkirívóbb példája annak, hogy azok, akik a marxizmust csak szavakban ismerik el, valójában «sztruvizmussá» vagy «brentanizmussá» változtatják azt" (azaz polgári-liberális tanítássá, amely elismeri a proletariátusnak nem-forradalmi „osztályharcát", s amelynek különösen jellegzetes képviselői Sztruve orosz író és Brentano német közgazdász). „Ezt látjuk Plehanov példáján is. A marxizmust nyilvánvaló álokoskodásokkal

megfosztják forradalmi, élő lelkétől, *mindent* elfogadnak a marxizmusból, *kivéve* a forradalmi harci eszközöket, azok hirdetését és előkészítését, *kivéve* azt, hogy a tömegeket éppen ebben az irányban kell nevelni. Kautsky a szociálsovinizmus alapgondolatát, annak elismerését, hogy a mostani háborúban védeni kell a hazát, elvtelenül «kibékíteni» igyekszik a baloldaliaknak tett diplomatikus, kirakati engedményekkel, pl. azzal, hogy tartózkodott a szavazástól a hadihitelek megszavazásánál, hogy ellenzékinek tünteti fel magát stb. Kautsky, aki 1909-ben egész könyvet írt a forradalmak korszakának közelgéséről és a háborúnak a forradalommal való összefüggéséről, aki 1912-ben aláírta a Bázeli Kiáltványt, mely a közelgő háború forradalmi kihasználását követeli, most százféleképpen igazolja, kendőzi a szociálsovinizmust és, éppúgy mint Plehanov, a burzsoáziával együtt gúnyolódik a forradalomnak még a gondolatán is és kinevet a közvetlen forradalmi harc felé vezető minden lépést.

A munkásosztály nem töltheti be világforradalmi szerepét, ha nem folytat engesztelhetetlen harcot ez ellen a renegátság, gerinctelenség, az opportunizmus előtti lakájkodás és a marxizmus példátlan elméleti elsekélyesítése ellen. A kautskyzmus nem véletlenség, hanem a II. Internacionále ellentmondásainak szociális terméke, annak az ellentmondásnak a terméke, hogy szavakban hűséget fogadtak a marxizmusnak, a valóságban pedig alárendelték magukat az opportunizmusnak" (G. Zinovjev és N. Lenin. „A szocializmus és a háború". Genf 1915. 13—14. old.).

Továbbá: „Az imperializmus mint a kapitalizmus legújabb szakasza" című 1916-ban írt könyvemben (Petrográdban jelent meg 1917-ben) részletesen elemeztem Kautsky imperializmusról szóló valamennyi fejtegetésének elméleti ferdítéseit. Idéztem az imperializmus Kautsky-féle meghatározását: „Az imperializmus a magasfejlettségű ipari kapitalizmus terméke. Minden ipari kapitalista nemzetnek abban a törekvésében áll, hogy egyre nagyobb *agrár*területet (Kautsky kiemelése) vessen alá magának és csatoljon magához, tekintet nélkül arra, milyen nemzetek lakják ezt a területet." Kimutattam, hogy ez a meghatá-

rozás teljesen helytelen és „alkalmas" az imperializmus legmélyebb ellentmondásainak elkenésére, majd pedig az opportunizmussal való megbékélésre. Idéztem meghatározásomat az imperializmusról: „Az imperializmus — kapitalizmus olyan fejlődési fokon, amelyen kialakult a monopóliumok és a finánctőke uralma, a tőkekivitel kimagasló jelentőségre tett szert, megkezdődött a világ felosztása a nemzetközi trösztök által és befejeződött a föld egész területének felosztása a legnagyobb kapitalista országok által." Kimutattam, hogy az imperializmus Kautsky-féle bírálata még a burzsoá és kispolgári bírálatnál is alacsonyabb színvonalon áll.

Végül 1917 augusztusában és szeptemberében, vagyis az oroszországi proletárforradalmat (1917 október 25— november 7) megelőzően egy brosúrát írtam „Állam és forradalom. A marxizmus tanítása az államról és a proletariátus feladatai a forradalomban" címen, amely 1918 elején Petrográdban jelent meg. Ennek VI. fejezetében, amely „A marxizmus opportunista elposványosításáról" szól, különös figyelmet fordítottam Kautskyra és bebizonyítottam, hogy Kautsky Marx tanítását teljesen elferdítette, az opportunizmus szájaíze szerint meghamisította, „a forradalmat bár szavakban elismerte, a valóságban megtagadta".

Kautsky fő elméleti hibája a proletárdiktatúráról szóló brosúrájában lényegében Marx állam-tanának éppen azokban az opportunista elferdítéseiben rejlik, amelyeket „Állam és forradalom" c. brosúrámban részletesen feltártam.

Szükség volt ezekre az előzetes megjegyzésekre, mert bizonyítják, hogy Kautskyt én nyiltan renegátsággal vádoltam már *jóval az előtt*, hogy a bolsevikok kezükbe vették az államhatalmat és Kautsky őket ezért elítélte.

HOGYAN CSINÁLT KAUTSKY MARXBÓL TUCATLIBERÁLIST?

Az alapvető kérdés, amellyel Kautsky brosúrájában foglalkozik, a proletárforradalom legfőbb tartalmának, nevezetesen a proletariátus diktatúrájának kérdése. Olyan

kérdés ez, melynek roppant nagy jelentősége van minden ország számára, különösen az előrehaladott országok számára, különösen a hadviselő országok számára és különösen napjainkban. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy az egész proletár osztályharcnak ez a legfőbb kérdése. Ezért nagy figyelmet kell rá fordítanunk.

Kautsky a kérdést úgy teszi fel, hogy „a két szocialista irányzat" (vagyis a bolsevikok és a nem-bolsevikok) „ellentéte — két gyökerében különböző módszer: a *demokratikus* és a *diktatórikus* módszer ellentéte" (3. old.).

Mellékesen megjegyezzük, hogy amikor Kautsky az oroszországi nem-bolsevikokat, vagyis a mensevikeket és az eszereket szocialistáknak nevezi, akkor az *elnevezésükből*, vagyis a szóból indul ki, nempedig abból, hogy ezek milyen *tényleges helyet* foglalnak el a proletariátusnak a burzsoázia elleni harcában. Micsoda nagyszerű megértése és alkalmazása ez a marxizmusnak! Erről azonban részletesebben majd alább szólunk.

Most azt kell elővennünk, ami a legfontosabb: Kautsky nagy felfedezését a „demokratikus és a diktatórikus módszer" „gyökeres ellentétéről". Ez a kérdés veleje. Ebben rejlik Kautsky brosúrájának lényege. Ez pedig olyan szörnyűséges elméleti zűrzavar, a marxizmusnak olyan teljes megtagadása, hogy — el kell ismernünk — Kautsky messze túlszárnyalta Bernsteint.

A proletárdiktatúra kérdése annak a kérdése, hogy mi a viszonya a proletár államnak a burzsoá államhoz, a proletár demokráciának a burzsoá demokráciához. Úgy vélné az ember, hogy ez a napnál is világosabb. Kautsky azonban, akár egy gimnáziumi tanár, aki kiszikkadt a történelmi tankönyvek ismételgetésében, konokul hátatfordít a XX. századnak, arccal a XVIII. század felé fordul és századszor, hihetetlenül unalmasan, rengeteg paragrafuson keresztül rágódik és kérődzik a polgári demokráciának az abszolutizmushoz és a középkorhoz való viszonyáról szóló ócskaságokon!

Valóban, mintha álmában szecskát rágna!

Hiszen ez annak a jele, hogy egyáltalán nem érti, miről is van szó. Csak mosolyra késztetnek Kautsky erőlködései, amikor úgy akarja feltüntetni a dolgot, hogy

vannak emberek, akik „a demokrácia megvetését" prédikálják (11. old.) stb. Ilyen sületlenségekkel kénytelen Kautsky elködösíteni és összezavarni a kérdést, mert liberális módra a demokráciáról általában, nempedig a *burzsoá* demokráciáról beszél, sőt kerüli ezt a pontos osztályfogalmat és a „szocializmus előtti" demokráciáról igyekszik beszélni. Brosúrájának csaknem egyharmadát — 63 oldalból 20-at — fordította ez a szószátyár erre a fecsegésre, amely igen kellemes a burzsoázia fülének, mert egyértelmű a burzsoá demokrácia szépítgetésével és elködösíti a proletárforradalom kérdését.

De Kautsky brosúrája mégiscsak „A proletariátus diktatúrája" címet viseli. Közismert dolog, hogy Marx tanának éppen ez a *lényege*. És Kautsky, a tárgytól eltérő hosszas fecsegés után, *kénytelen volt* idézni Marx szavait a proletárdiktatúráról.

De *ahogyan* ezt a „marxista" Kautsky csinálja, az már színtiszta komédia! Hallgassák meg:

„Ez a felfogás" (amelyben Kautsky a demokrácia megvetését látja) „Marx Károly egyetlen szavára támaszkodik" — szószerint ezt mondja Kautsky a 20. oldalon. A 60. oldalon pedig ezt már olyan formában ismétli, hogy (a bolsevikoknak) „a kellő időben eszükbe jutott az a szócska" (szószerint így!! des Wörtchens) „amelyet Marx egy alkalommal egy levelében 1875-ben a proletárdiktatúrával kapcsolatban elejtett".

Lássuk Marxnak ezt a „szócskáját":

„A kapitalista és a kommunista társadalom között van egy időszak, melyben az első forradalmi úton a másodikká alakul át. Ennek megfelel egy politikai átmeneti időszak is, amelynek az állama nem lehet egyéb, mint a proletariátus forradalmi diktatúrája"[86].

Először is Marxnak ezt a híres fejtegetését, amelyben egész forradalmi tanát összegezi, „egy szónak" vagy éppen „szócskának" nevezni, egyértelmű a marxizmus kigúnyolásával, egyértelmű a marxizmus teljes megtagadásával. Nem szabad elfelejteni, hogy Kautsky csaknem könyv nélkül tudja Marxot, hogy valamennyi írása azt mutatja, hogy az íróasztalában vagy a fejében számos fiók van, s ezekben a legakkurátosabban és az idézgetés számára a

legalkalmasabb módon el van rendezve mindaz, amit Marx írt. *Lehetetlen, hogy* Kautsky *ne tudná*, hogy Marx is, Engels is, mind leveleikben, mind nyomtatásban megjelent műveikben a Kommün előtt is, de különösen a Kommün után, *sokszor* beszéltek a proletariátus diktatúrájáról. Lehetetlen, hogy Kautsky ne tudná, hogy ez a formula: „a proletariátus diktatúrája", csak történelmileg konkrétabb és tudományosan pontosabb kifejtése a proletariátus ama feladatának, — hogy „szétzúzza" a burzsoá államgépezetet, amelyről (erről a feladatról) az 1848-as és még inkább az 1871-es forradalom tapasztalatait szem előtt tartva Marx is, Engels is 1852-től 1891-ig, *negyven esztendőn keresztül* beszélnek.

Mivel magyarázható, hogy Kautsky, a marxizmus e betűrágója a marxizmust ily szörnyen meghamisítja? Ha e jelenség filozófiai alapjairól beszélünk, akkor az egész dolog visszavezethető a dialektikának eklekticizmussal és szofisztikával való felcserélésére. Kautsky nagy mestere az ilyen felcserélésnek. Ha a gyakorlati politika szempontjából nézzük a dolgot, akkor nem egyéb, mint polgári meghunyászkodás az opportunisták, azaz végeredményben a burzsoázia előtt. Kautsky, a háború kitörése óta egyre gyorsabb ütemben, a legnagyobb tökélyre vitte azt a művészetet, hogy szavakban marxista, a valóságban pedig a burzsoázia lakája legyen.

Még jobban meggyőződünk erről, ha megnézzük, milyen nagyszerűen „megmagyarázta" Kautsky Marxnak a proletariátus diktatúrájáról mondott „szócskáját". Hallgassák meg:

„Marx, sajnos, elmulasztotta annak részletesebb kifejtését, hogy miképpen képzeli el ezt a diktatúrát . . ." (Ez egy renegátnak az első betűtől az utolsóig hazug állítása, mert hiszen Marx és Engels igenis számos igen részletes útmutatást adtak, s ezeket Kautsky, a marxizmus betűrágója tudatosan elhallgatja). „. . . A diktatúra betűszerint a demokrácia megsemmisítését jelenti. De természetesen, betűszerinti értelmében ez a szó jelenti egyetlen személy egyeduralmát is, akit nem köt semmiféle törvény. Egyeduralmat jelent, amely abban különbözik a despotizmustól, hogy nem állandó állami berendezkedésnek, hanem átmeneti szükség-rendszabálynak szánják.

Az a kifejezés, hogy a «proletariátus diktatúrája», vagyis nem egy személy, hanem egy osztály diktatúrája, eleve kizárja azt, hogy Marx itt a szó betűszerinti értelmében vett diktatúrára gondolt volna.

Ő itt nem *kormányzati formáról*, hanem arról az *állapotról* beszélt, amelynek szükségképpen be kell következnie mindenütt, ahol a proletariátus meghódította a politikai hatalmat. Hogy Marx itt nem kormányzati formára gondolt, azt már az is bizonyítja, hogy az volt a véleménye, hogy Angliában és Amerikában az átmenet végbemehet békésen, azaz demokratikus úton" (20. old.).

Szándékosan idéztük ezt az egész fejtegetést, hogy az olvasó világosan láthassa, milyen módszerekkel operál Kautsky, a „teoretikus".

Kautsky a diktatúra „*szó*" meghatározásából kiindulva kívánt a kérdéssel foglalkozni.

Rendben van. Mindenkinek szent joga, hogy valamely kérdéshez úgy nyúljon hozzá, ahogy kedve tartja. Csakhogy különbséget kell tennünk aközött, ha valaki komolyan és becsületesen, vagypedig becstelenül nyúl hozzá egy kérdéshez. Aki ilyen kérdésfelvetés mellett komolyan akar foglalkozni a dologgal, annak *magának* kellene *meghatároznia* a „szó"-t. Akkor a kérdés világosan és nyiltan volna felvetve. Kautsky ezt nem teszi. „A diktatúra szó — írja — betűszerint a demokrácia megsemmisítését jelenti."

Először is, ez nem meghatározás. Ha Kautskynak kedve tartja, hogy a diktatúra fogalmának meghatározása alól kibújjon, akkor miért kellett éppen ilyen módon megfognia a dolgot?

Másodszor, ez nyilvánvalóan nem igaz. A liberális természetesnek tartja, hogy az általában vett „demokráciáról" beszéljen. A marxista sohasem felejti el megkérdezni: „melyik osztály számára?" Mindenki tudja például — és Kautsky, a „történész" szintén tudja —, hogy az ókorban a rabszolgák felkelései, sőt már erős forrongásaik is egycsapásra felfedték az ókori állam lényegét, felfedték, hogy az a *rabszolgatartók diktatúrája*. Vajjon ez a diktatúra megsemmisítette-e a demokráciát a rabszolgatartók *körében*, az ő *számukra?* Mindenki tudja, hogy nem.

A „marxista" Kautsky szörnyű süketlenséget és valótlanságot mondott, mert „*megfeledkezett*" az osztályharcról ...

Hogy Kautsky liberális és hazug állítását marxista és igaz állítássá tegyük, ezt kell mondanunk: a diktatúra nem jelenti feltétlenül a demokrácia megsemmisítését annak az osztálynak a számára, amely ezt a diktatúrát más osztályok felett gyakorolja, de feltétlenül a demokrácia megsemmisítését (vagy igen lényeges korlátozását, ami szintén a megsemmisítésnek egy formája) jelenti azon osztály számára, amely felett vagy amely ellen a diktatúrát gyakorolják.

De bármennyire igaz is ez az állítás, nem foglalja magában a diktatúra meghatározását.

Vizsgáljuk meg Kautsky következő mondatát:

„De persze, betűszerinti értelmében, ez a szó jelenti egyetlen személy egyeduralmát is, akit nem köt semmiféle törvény ..."

Vak tyúk is talál szemet: Kautsky is belebotlott véletlenül *egy* helyes gondolatba (abba ugyanis, hogy a diktatúra olyan hatalom, amelyet nem köt semmiféle törvény), de *mégsem határozta meg* a diktatúra fogalmát és ezenkívül olyan nyilvánvaló történelmi valótlanságot mondott, hogy a diktatúra egy személy hatalmát jelenti. Ez nyelvtanilag sem igaz, mert diktatúrát gyakorolhat egy kis csoport is, egy oligarchia is, egy osztály is stb.

Kautsky a továbbiakban azt fejtegette, hogy miben különbözik a diktatúra a despotizmustól, de erre a fejtegetésére, noha az nyilvánvalóan helytelen, nem fogunk kitérni, mert egyáltalán nem vonatkozik a bennünket érdeklő kérdésre. Tudjuk, hogy Kautsky hajlamos arra, hogy a XX. századtól a XVIII. századhoz forduljon vissza, a XVIII. századtól pedig az ókorhoz, s reméljük, hogy a német proletariátus a diktatúra kivívása után méltányolni fogja ezt a hajlamát és beteszi Kautskyt, teszem azt, egy gimnáziumba az ókori történelem tanárának. A proletárdiktatúra meghatározása elől a despotizmusról szóló bölcselkedéssel kitérni — ez vagy határtalan ostobaság, vagy igen átlátszó szemfényvesztés.

Végülis az derül ki, hogy Kautsky, aki nekidurálta

magát, hogy a diktatúráról beszéljen, sok nyilvánvaló valótlanságot fecsegett, de semmiféle meghatározást sem adott! Pedig anélkül, hogy saját szellemi képességeire kellett volna bíznia magát, igénybe vehette volna emlékezőtehetségét és előkotorhatta volna a „fiókokból" mindazokat az eseteket, amelyekben Marx a diktatúráról beszél. Akkor bizonyára vagy a következő, vagy lényegében ezzel azonos meghatározásra akadt volna:

A diktatúra közvetlenül az erőszakra támaszkodó hatalom, amelyet semmiféle törvény nem köt.

A proletariátus forradalmi diktatúrája olyan hatalom, melyet a proletariátus a burzsoáziával szemben alkalmazott erőszakkal hódított meg és tart fenn, olyan hatalom, amelyet semmiféle törvény nem köt.

És ezért az egyszerű igazságért, ezért a minden öntudatos munkás számára (aki a tömegeket képviseli, nempedig a kapitalisták által megvásárolt nyárspolgár csürhe felső rétegét, mint amilyenek valamennyi ország szociálimperialistái) napnál világosabb igazságért, ezért a felszabadulásukért harcoló kizsákmányoltak minden képviselője számára nyilvánvaló igazságért, ezért a minden marxista számára vitán felül álló igazságért a nagy tudományú Kautsky úrral „késhegyig menő harcot" kell folytatni! Mivel magyarázható ez? Azzal a lakájszellemmel, amely átitatta a II. Internacionále vezéreit, akik a burzsoázia szolgálatában álló, megvetésre méltó árulókká váltak.

Először Kautsky csalt: azt a nyilvánvaló ostobaságot állította, hogy a diktatúra szószerinti értelemben személyes diktátort jelent, utána pedig — ennek a csalásnak alapján! — kijelenti, hogy Marx szavait az osztály diktatúrájáról „tehát" *nem* szószerint kell értenünk (hanem úgy, hogy a diktatúra nem a forradalmi erőszakot jelenti, hanem a többség „békés" megnyerését a — és ezt jól jegyezzük meg — burzsoá „demokrácia" viszonyai között).

Kiderül tehát, hogy meg kell különböztetni az „állapotot" a „kormányzati formától". Bámulatosan mélyértelmű megkülönböztetés, éppen olyan, mintha egy ostobaságokat fecsegő ember butaságának „állapotát" megkülönböztetnők butaságának „formájától"!

Kautskynak *szüksége van arra*, hogy a diktatúrát az „uralom állapotaként" (ezt a kifejezést szószerint használja mindjárt a következő, 21. oldalon) magyarázza, mert ebben az esetben *eltűnik a forradalmi erőszak*, eltűnik *az erőszakos forradalom*. „Az uralom állapota" olyan állapot, amelyben minden többség lenni szokott — a „demokráciában"! Ennek a szélhámos bűvészmutatványnak a segítségével szerencsésen *eltűnik a forradalom!*

De ez a csalás túlságosan otromba, és nem menti meg Kautskyt. Hiába, kibújik a szeg a zsákból, nem lehet eltitkolni azt, hogy a diktatúra olyan, a renegátok számára kellemetlen „állapotot" tételez fel és jelent, amikor az egyik osztály a másik felett *forradalmi erőszakot* gyakorol. Az „állapot" és a „kormányzati forma" közötti megkülönböztetés ostoba volta kiütközik. Háromszoros ostobaság ebben az esetben kormányzati formáról beszélni, hiszen minden gyerek tudja, hogy a monarchia és a köztársaság különböző kormányzati formák. Kautsky úr számára bizonyítani kell, hogy ez a *két* kormányzati forma éppúgy, mint valamennyi más átmeneti „kormányzati forma" a kapitalizmusban, csupán a *burzsoá államnak*, vagyis a *burzsoázia diktatúrájának* válfaja.

Végül kormányzati formákról beszélni nemcsak buta, hanem otromba meghamisítása is Marxnak, aki itt a napnál világosabban az *állam* formájáról vagy típusáról, nempedig kormányzati formáról beszél.

A proletárforradalom lehetetlen a polgári államgépezet erőszakos szétrombolása és *újjal* való felváltása nélkül, amely Engels szavai szerint „már nem is állam a szó szoros értelmében"[87].

Kautsky kénytelen mindezt elködösíteni, kénytelen összevissza hazudozni — ezt követeli renegát álláspontja.

Nézzük csak, micsoda szánalmas kibúvókat keres.

Az első kibúvó: „ . . . Hogy Marx itt nem a kormányzati formára gondolt, ezt az bizonyítja, hogy Angliában és Amerikában lehetségesnek tartotta a békés, vagyis a demokratikus úton való átalakulást . . ."

A *kormányzati formának* ehhez a világon semmi köze nincs, mert vannak monarchiák, amelyek nem tipikus polgári *államok*, például a militarizmus hiánya jellemzi őket,

és vannak köztársaságok, amelyek e tekintetben teljesen tipikusak, például megvan náluk a militarizmus és a bürokrácia. Ez közismert történelmi és politikai tény és ezt Kautskynak nem sikerül meghamisítania.

Ha Kautsky komolyan és becsületesen akarna érvelni, ezt a kérdést vetné fel önmagának: vannak-e a történelemnek a forradalomra vonatkozó olyan törvényei, amelyek alól nincs kivétel? A válasz ez lenne: nem, ilyen törvények nincsenek. Az ilyen törvények csak a tipikust tartják szem előtt, azt, amit Marx egyhelyütt „ideálisnak" nevezett, az átlagos, normális, tipikus kapitalizmus értelmében.

Továbbá, volt-e a 70-es években olyasvalami, ami Angliát és Amerikát *ebben a vonatkozásban* kivétellé tette? Mindenki számára, aki némileg ismeri azokat a követelményeket, amelyeket a tudomány a történelmi kérdések terén felállít, világos, hogy ezt a kérdést okvetlenül fel kell vetni. Ha nem vetjük fel, akkor meghamisítjuk a tudományt, akkor szofizmákkal dobálózunk. De ha felvetettük ezt a kérdést, nem lehet kétséges a válasz: a proletariátus forradalmi diktatúrája *erőszak* a burzsoáziával szemben; ezt az erőszakot pedig, mint ezt Marx és Engels igen részletesen és ismételten megvilágították (különösen „A polgárháború Franciaországban" c. műben és annak előszavában), *különösképpen* az teszi szükségessé, hogy fennáll a *militarizmus és a bürokrácia*. És éppen ezek az intézmények, éppen Angliában és Amerikában, éppen a XIX. század 70-es éveiben, amikor Marx a fenti megjegyzést tette, *nem voltak meg*. (Most viszont Angliában is, Amerikában is *megvannak*.)

Kautsky minden lépésnél a szó szoros értelmében csalni kénytelen, hogy renegát voltát leplezze!

És figyeljük csak meg, hogyan mutatta meg itt akaratlanul szamárfüleit. Azt írta, hogy „békésen, *azaz demokratikus úton*"!!

A diktatúra meghatározásánál Kautsky teljes erejéből azon volt, hogy elrejtse az olvasó előtt ennek a fogalomnak alapvető ismertetőjelét: a forradalmi *erőszakot*. Most azonban az igazság napvilágra került: *a békés és az erőszakos átalakulás* ellentétéről van szó.

Itt van a kutya eltemetve. Valamennyi kibúvóra, szofizmára, alávaló hamisításra azért van szüksége Kautskynak, hogy *ne kelljen beszélnie* az *erőszakos* forradalomról, hogy leplezze a tényt, hogy a forradalmat megtagadta és átállt a *liberális* munkáspolitika, vagyis a burzsoázia oldalára. Itt van a kutya eltemetve.

Kautsky, a „történész", olyan szemérmetlenül meghamisítja a történelmet, hogy „megfeledkezik" a legfontosabbról: a monopóliumelőtti kapitalizmust — amely fejlődésének csúcspontját éppen a XIX. század 70-es éveiben érte el — alapvető *gazdasági* sajátosságai következtében, amelyek Angliában és Amerikában különösen tipikus módon jutottak kifejezésre, viszonylag igen nagy béke- és szabadságszeretet jellemezte. Az imperializmust ellenben, vagyis a monopolkapitalizmust, amely végleg csak a XX. században érett meg, alapvető *gazdasági* sajátosságai folytán a legkevésbbé béke- és szabadságszeretet, s a leginkább a militarizmusnak igen nagyfokú és mindenütt észlelhető fejlődése jellemzi. Aki ezt „nem veszi észre", amikor azt latolgatja, hogy mennyire tipikus vagy valószínű a békés, vagypedig az erőszakos átalakulás — az a burzsoázia legközönségesebb lakájának színvonalára süllyedt.

A második kibúvó. A Párizsi Kommün a proletariátus diktatúrája volt, holott *általános* szavazással, vagyis a burzsoázia szavazati jogának megvonása nélkül, vagyis „*demokratikusan*" választották. És Kautsky diadalmasan állapítja meg: „... A proletariátus diktatúrája Marx számára" (vagy Marx szerint) „olyan állapot volt, amely szükségszerűen következik a tiszta demokráciából, ha a proletariátus túlsúlyban van" (bei überwiegendem Proletariat, S. 21.).

Kautskynak ez az érve olyan mulatságos, hogy az ember igazán valóságos embarras des richesses-t érez (az ellenvetések bősége folytán zavarba jön). Először is, köztudomású, hogy a burzsoázia színe-virága, vezérkara, felső rétege Párizsból Versailles-ba menekült. Versaillesban volt a „szocialista" Louis Blanc, ami többek között bizonyítja, milyen hazug Kautskynak az az állítása, hogy a Kommünben a szocializmus „valamennyi irányzata"

részt vett. Nem nevetséges-e Párizs lakosainak két egymással hadakozó táborra való szakadását, amely közül az egyik az egész harcos, politikailag aktív burzsoáziát egyesítette, úgy feltüntetni, mint „tiszta demokráciát" „általános szavazással"?

Másodszor a Kommün úgy harcolt Versailles ellen, mint *Franciaország* munkáskormánya a burzsoá kormány ellen. Mi köze ennek a „tiszta demokráciához" és az „általános szavazáshoz", amikor Párizs Franciaország sorsa felől döntött? És amikor Marx azt mondotta, hogy a Kommün hibát követett el, mert nem foglalta le a bankot, amely egész Franciaország tulajdona volt[88], vajjon akkor Marx a „tiszta demokrácia" elveiből és gyakorlatából indult-e ki??

Bizony meglátszik, hogy Kautsky olyan országban ír, ahol a rendőrség megtiltja az embereknek, hogy „csoportosulva" nevessenek, különben Kautskyt megölnék a nevetéssel.

Harmadszor. Tisztelettel bátorkodom a Marxot és Engelst betéve tudó Kautsky úrnak emlékezetébe idézni, hogyan ítélte meg a Kommünt Engels... a „tiszta demokrácia" szempontjából:

„Láttak-e ezek az emberek (a tekintélyellenesek) valamikor is forradalmat? A forradalom minden bizonnyal a legtekintélyesebb dolog a világon, olyan cselekedet, amellyel a lakosság egyik része puskák, szuronyok és ágyúk segítségével — amelyek mind igen tekintélyt parancsoló eszközök — rákényszeríti akaratát a másik részre; s a győztes pártnak uralmát annak a félelemnek a segítségével kell fenntartania, amelyet fegyverei a reakciósokban keltenek. Ha a Párizsi Kommün nem támaszkodott volna a burzsoáziával szemben a felfegyverzett nép tekintélyére, vajjon tarthatta volna-e magát egy napnál tovább? Ellenkezőleg, nem azt vethetjük-e szemére, hogy túl kevéssé élt ezzel a tekintéllyel?"[89]

Nesze neked „tiszta demokrácia"! Hogy kinevette volna Engels azt a bárgyú nyárspolgárt, azt a „szociáldemokratát" (ahogy ezt a szót az 1840-es években Franciaországban és az 1914—1918-as években egész Európában értették), akinek eszébe jutott volna, hogy olyan társada-

lomban, amely osztályokra tagozódik, általában „tiszta demokráciáról" beszéljen!

De elég. Lehetetlenség felsorolni minden egyes ostobaságot, melyet Kautsky nem átall kimondani, hiszen minden mondatában ott tátong a renegátság feneketlen szakadéka.

Marx és Engels igen behatóan elemezték a Párizsi Komműnt és rámutattak arra, hogy éppen az volt az érdeme, hogy megkísérelte a „kész államgépezet" *szétzúzását, összetörését.* Marx és Engels ezt a megállapítást annyira fontosnak tartották, hogy 1872-ben a „Kommunista Kiáltvány" (egyes részeiben) „elavult" programjába *csak* ezt a módosítást iktatták be[90]. Marx és Engels kimutatták, hogy a Komműn megsemmisítette a hadsereget és a bürokráciát, megsemmisítette a *parlamentarizmust*, szétrombolta az „élősdi kinövést — az államot" stb., és a bölcs Kautsky, fejérehúzva hálósipkáját, ismét elmondja, amit ezerszer elmondtak a liberális professzorok — a „tiszta demokráciáról" szóló dajkameséket.

Nem hiába mondta Rosa Luxemburg 1914 augusztus 4-én, hogy a német szociáldemokrácia most *bűzlő hulla.*

A harmadik kibúvó: „Ha a diktatúráról, mint kormányzati formáról beszélünk, nem beszélhetünk osztálydiktatúráról. Mert osztály, amint már megjegyeztük, csak uralkodhat, de nem kormányozhat..." Csupán „szervezetek" vagy „pártok" kormányoznak.

Összezavarja, istentelenül összezavarja a dolgokat, „okleveles zavarkeltő" uram! A diktatúra nem „kormányzati forma", ez nevetséges ostobaság. Marx sem „kormányzati formáról", hanem *állam*formáról, vagy *állam*típusról beszél. Ez korántsem ugyanaz, korántsem ugyanaz. És egyáltalán nem igaz az sem, hogy egy *osztály* nem kormányozhat; ilyen badarságot csak „parlamenti kreten" mondhat, aki a burzsoá parlamenten kívül semmit sem lát, aki a „kormányzó pártokon" kívül semmit sem vesz észre. Bármely európai országban találhat Kautsky példákat arra, hogyan kormányozza az uralkodó *osztály* az országot: például hogyan kormányoztak a középkorban a földesurak, jóllehet nem voltak elég szervezettek.

Összefoglalva: Kautsky teljesen, tökéletesen meg-

hamisította a proletárdiktatúra fogalmát, tucatliberálist csinált Marxból, vagyis ő maga lesüllyedt annak a liberálisnak a színvonalára, aki bárgyú frázisokat pufogtat a „tiszta demokráciáról", elkendőzi és elködösíti a *burzsoá* demokrácia osztálytartalmát, s mindennél jobban irtózik az elnyomott osztály *forradalmi erőszakától.* Amikor Kautsky „a proletariátus forradalmi diktatúrájának" fogalmát olymódon „magyarázta", hogy az elnyomott osztálynak az elnyomókkal szemben alkalmazott forradalmi erőszaka eltűnt, akkor Marx liberális kiforgatásában megdöntötte a világrekordot. A renegát Bernstein a renegát Kautskyhoz képest iskoláskölyöknek bizonyult.

BURZSOÁ DEMOKRÁCIA ÉS PROLETÁR DEMOKRÁCIA

A Kautsky által istentelenül összezavart kérdés a valóságban a következőképpen áll.

Ha nem akarunk gúnyt űzni a józan észből és a történelemből, akkor világos, hogy addig, amíg különböző *osztályok* léteznek, nem lehet szó „tiszta demokráciáról", hanem csakis *osztály*demokráciáról. (Zárójelben megjegyezzük, hogy a „tiszta demokrácia" nemcsak *tudatlanságra való* frázis, amely az osztályharc, valamint az állam lényegének megnemértését árulja el, hanem teljesen üres frázis is, mert a kommunista társadalomban a demokrácia, miután gyökeresen átalakul és szokássá válik, *el fog halni*, de sohasem válik „tiszta" demokráciává.)

A „tiszta demokrácia" a munkások elbolondítására törekvő liberálisnak a hazug frázisa. A történelem ismer burzsoá demokráciát, amely felváltja a feudalizmust, és proletár demokráciát, amely felváltja a burzsoá demokráciát.

Mikor Kautsky oldalakat szentel annak az igazságnak a „bizonyítására", hogy a középkorhoz képest a burzsoá demokrácia progresszív és hogy a proletariátusnak feltétlenül fel kell azt használnia a burzsoázia elleni harcában, ez nem egyéb, mint a munkások elbolondítására szánt liberális fecsegés. Ez közhely, nemcsak a művelt Németországban, hanem a műveletlen Oroszországban is.

Kautsky egyszerűen „tudományos" port hint a munkások szemébe, amikor fontoskodó képpel Weitlingről meg a paraguayi jezsuitákról és sok egyébről beszél, csak azért, hogy a jelenlegi, vagyis a *kapitalista* demokrácia *burzsoá lényegét megkerülje.*

Kautsky a marxizmusból azt ragadja ki, ami elfogadható a liberálisok, a burzsoázia számára (a középkor bírálata, általában a kapitalizmus és különösen a kapitalista demokrácia progresszív történelmi szerepe), és kidobja, elhallgatja, elpalástolja a marxizmusból azt, ami a burzsoázia számára *elfogadhatatlan* (a proletariátus forradalmi erőszaka a burzsoázia ellen, a burzsoázia megsemmisítésére). Ezért bizonyult Kautsky elkerülhetetlenül, objektív helyzeténél fogva — bármi legyen is a szubjektív meggyőződése — a burzsoázia lakájának.

A burzsoá demokrácia, bár nagy történelmi haladás volt a középkorhoz képest, mindig szűk, korlátozott, hamis, képmutató lesz, paradicsom a gazdagok, csapda és csalás a kizsákmányoltak, a szegények számára — és a kapitalizmus alatt nem is lehet ez másként. Ezt az igazságot, amely a marxista elmélet igen lényeges alkotórésze, a „marxista" Kautsky nem értette meg. Ebben a kérdésben, ebben az alapvető kérdésben, Kautsky azoknak a viszonyoknak tudományos bírálata helyett, amelyek minden burzsoá demokráciát a gazdagok demokráciájává tesznek, — „kedveskedik" a burzsoáziának.

Mindenekelőtt emlékezetébe idézzük a nagytudományú Kautsky úrnak Marx és Engels azon elméleti kijelentéseit, amelyekről betűrágónk (hogy kedvében járjon a burzsoáziának) szégyenletes módon „megfeledkezett", azután pedig a lehető legnépszerűbben megvilágítjuk a kérdést.

Nemcsak az ókori és a feudális állam volt a kizsákmányolás eszköze, hanem a „modern képviseleti állam is eszköz arra, hogy a tőke a bérmunkát kizsákmányolja" (Engels az államról írt művében)[91]. „Minthogy az állam csupán átmeneti intézmény, amelyet a harcban, a forradalomban használunk fel abból a célból, hogy ellenfeleinket erőszakkal elnyomjuk, ezért szabad népállamról beszélni merő értelmetlenség; amíg a proletariátusnak még *szüksége van* az államra, nem a szabadság érdekében

használja fel, hanem arra, hogy ellenfeleit elnyomja, és mihelyt szó lehet szabadságról, az állam mint olyan megszűnik" (Engels Bebelnek 1875 március 28-án írt levelében). „Az állam nem egyéb, mint arravaló gépezet, hogy egyik osztály elnyomja a másikat, mégpedig a demokratikus köztársaságokban semmivel sem kevésbbé, mint a monarchiában" (Engels Marx „Polgárháború"-jához írt előszavában)[92]. Az általános választójog „a munkásosztály érettségének fokmérője. *A mai államban ennél több soha nem lehet és nem is lesz*" (Engels az államról írt művében[93]. Kautsky úr rendkívül unalmasan kérődzik ennek a tételnek első felén, azon, amely elfogadható a burzsoázia számára. A másik felét azonban, amelyet kiemeltünk, és amely elfogadhatatlan a burzsoázia számára, a renegát Kautsky elhallgatja!). „A kommúnnek nem parlamentáris, hanem dolgozó testületnek kellett lennie, amely egyidejűleg végrehajtó és törvényhozó testület is... Ahelyett, hogy három- vagy hatévenként egyszer eldöntse, hogy a parlamentben az uralkodóosztálynak melyik tagja képviselje és nyomja el (verund zertreten) a népet, a kommünökben megszervezett népet kellett volna szolgálnia úgy, mint ahogy az egyéni választójog minden más munkáltatónak arra szolgál, hogy kiválassza vállalatába a munkásokat, felügyelőket és könyvelőket" (Marx a Párizsi Kommünről írt „Polgárháború Franciaországban" c. művében)[94].

E tételek közül mindegyik — és e tételeket a nagytudományú Kautsky úr kitűnően ismeri — arculcsapja Kautskyt, teljesen leleplezi renegátságát. Kautsky egész brosúrájában nyomát sem találjuk annak, hogy ezeket az igazságokat megértette. Brosúrájának egész tartalma a marxizmus megcsúfolása!

Nézzük a modern államok alaptörvényeit, nézzük az állami igazgatást, nézzük a gyülekezési vagy a sajtószabadságot, nézzük a „polgárok törvény előtti egyenlőségét" — és lépten-nyomon tapasztalni fogjuk a polgári demokrácia képmutatását, amelyet jól ismer minden becsületes és öntudatos munkás. Egyetlenegy állam sincs, legyen bár a legdemokratikusabb, ahol az alkotmányokban ne lennének kibúvók és fenntartások, melyek biztosítják

a burzsoázia számára azt a lehetőséget, hogy „rendzavarás esetén" — vagyis abban az esetben, ha a kizsákmányolt osztály „megzavarja" rabszolgahelyzetének rendjét és kísérletet tesz arra, hogy ne rabszolgamódra viselkedjék — katonaságot küldjön a munkások ellen, hadiállapotot rendeljen el stb. Kautsky szemérmetlenül szépítgeti a burzsoá demokráciát, amikor elhallgatja például azt, amit az igen demokratikus és igen republikánus burzsoák Amerikában vagy Svájcban a sztrájkoló munkások ellen elkövetnek.

Ó, a bölcs és tudós Kautsky erről hallgat! Ez a tudós politikus nem érti, hogy erről hallgatni aljasság. Jobbnak látja olyasfajta gyermekmesékkel traktálni a munkásokat, hogy a demokrácia „a kisebbség védelmét" jelenti. Hihetetlen, de tény! Krisztus születése után az 1918. esztendőben, az imperialista világmészárlás ötödik évében, amikor ötödik éve folyik a világ minden „demokráciájában" az internacionalista kisebbségek elnyomása (vagyis azoké, amelyek nem árulták el galádul a szocializmust a Renaudelek és Longuet-k, Scheidemannok és Kautskyk, Hendersonok és Webbek módjára stb.), a tudós Kautsky úr mézédes hangon dicshimnuszt zeng a „kisebbség védelméről". Aki óhajtja, elolvashatja ezt Kautsky brosúrájának 15. oldalán. A 16. oldalon pedig eme tudós ... egyén a XVIII. századbeli Anglia whigjeiről és toryjairól értekezik!

Ó, micsoda tudományosság! Ó, a burzsoáziának micsoda raffinált kiszolgálása! Ó, micsoda civilizált módja a kapitalisták előtti hasoncsúszásnak és talpnyalásnak! Ha Krupp lennék vagy Scheidemann, Clémenceau vagy Renaudel, milliókat fizetnék Kautsky úrnak, judáscsókkal jutalmaznám, magasztalnám a munkások előtt, ajánlanám „a szocializmus egységét" olyan „tiszteletreméltó" férfiakkal, mint aminő Kautsky. Brosúrát írni a proletariátus diktatúrája ellen, a XVIII. századbeli Anglia whigjeiről és toryjairól értekezni, azt bizonygatni, hogy a demokrácia a „kisebbség védelmét" jelenti és elhallgatni, hogy a „demokratikus" amerikai köztársaságban *pogromokat* rendeznek az internacionalisták ellen — hát nem a burzsoáziának tett lakájszolgálatok ezek?

A tudós Kautsky úr „megfeledkezett" — valószínűleg véletlenül feledkezett meg... — egy „apróságról", mégpedig arról, hogy a burzsoá demokrácia uralkodó pártja a kisebbség védelmét csak egy másik *burzsoá* párt számára biztosítja, a proletariátusnak viszont a „kisebbség védelme" helyett minden *komoly, mélyreható, lényegbevágó* kérdésben hadiállapot vagy pogrom jut osztályrészül. *Mennél fejlettebb a demokrácia, annál közelebb van a burzsoáziát veszélyeztető minden komoly politikai ellentét esetén a pogrom vagy a polgárháború.* A polgári demokráciának ezt a „törvényét" megfigyelhette volna a tudós Kautsky úr a köztársasági Franciaországban, a Dreyfus-ügy példáján, az amerikai demokratikus köztársaságban a négerek és az internacionalisták meglincselésének példáján, a demokratikus Angliában Írország és Ulster példáján[95], az oroszországi demokratikus köztársaságban a bolsevikok ellen 1917 áprilisában indított hajsza és az ellenük szervezett pogromok példáján. Szándékosan választom a példákat nemcsak a háború idejéből, hanem a háborúelőtti békés időkből is. Az édeskés Kautsky úr jónak látja szemethúnyni a XX. század e tényei előtt és ehelyett inkább bámulatosan új, feltűnően érdekes, szokatlanul tanulságos és hihetetlenül fontos dolgokat mesél a munkásoknak a XVIII. századbeli whigekről és torykról.

Nézzük a burzsoá parlamentet. Feltételezhető-e, hogy a tudós Kautsky sohasem hallott arról, hogy a tőzsde és a bankárok *annál inkább* alávetik uralmuknak a burzsoá parlamenteket, *mennél jobban* kifejlődött a demokrácia? Ebből nem az következik, hogy nem kell felhasználni a burzsoá parlamentarizmust (a bolsevikok oly sikeresen használták fel, mint talán a világ egyetlen más pártja sem, mert 1912—1914-ben meghódítottuk a IV. dumában az egész munkáskúriát). De következik ebből az, hogy csak egy liberális feledkezhet meg úgy a burzsoá parlamentarizmus *történelmi korlátozottságáról és viszonylagos voltáról*, mint ahogy erről Kautsky megfeledkezik. Az elnyomott tömegek a legdemokratikusabb polgári államban is lépten-nyomon szemben találják magukat azzal a kiáltó ellentmondással, amely a kapitalis-

ták „demokráciája" által hirdetett *formális* egyenlőség és a között az ezernyi *tényleges* megszorítás és furfangos csel között van, amelyek a proletárokat *bérrabszolgákká* teszik. Éppen ez az ellentmondás mutatja meg a tömegeknek a kapitalizmus rothadtságát, hazug és képmutató mivoltát. Éppen ezt az ellentmondást leplezik le folytonfolyvást a tömegek előtt a szocializmus agitátorai és propagandistái, *hogy előkészítsék* őket a forradalomra! Kautsky pedig, amikor *megkezdődött* a forradalom korszaka, hátat fordított a forradalomnak és dicshimnuszokat kezdett zengeni a *haldokló* burzsoá demokrácia gyönyörűségeiről.

A proletárdemokrácia, melynek egyik formája a Szovjethatalom, soha nem tapasztalt mértékben kifejlesztette és kiszélesítette a demokráciát éppen a lakosság óriási többsége, a kizsákmányoltak és dolgozók számára. Aki egy egész könyvet írt a demokráciáról, mint ahogy ezt Kautsky tette, aki két oldalon beszél a diktatúráról és húsz-harminc oldalon a „tiszta demokráciáról", *anélkül* hogy ezt *észrevenné*, az liberális módjára teljesen kiforgatja a dolgot.

Nézzük a külpolitikát. Egyetlenegy polgári országban, még a legdemokratikusabb országban sem folytatják nyíltan. Mindenütt becsapják a tömegeket, a demokratikus Franciaországban, Svájcban, Amerikában és Angliában százszorta nagyobb mértékben és körmönfontabb módon, mint a többi országban. A Szovjethatalom forradalmi módon lerántotta a külpolitikáról a titokzatosság leplét. Kautsky ezt nem vette észre, hallgat róla, noha a rabló háborúk és az „érdekszférák felosztásáról" (vagyis a világnak a kapitalista rablók közti felosztásáról) szóló titkos szerződések korszakában ennek *sarkalatos* jelentősége van, mert ettől függ a béke, ettől függ tízmilliók élete vagy halála.

Nézzük az államberendezést. Kautsky fennakad az „apróságokon", még azon is, hogy a választások (a Szovjet Alkotmány szerint) „nem közvetlenek", a dolog lényegét azonban nem látja. Az államapparátus, az államgépezet *osztály*lényegét nem veszi észre. A burzsoá demokráciában a kapitalisták ezer fogással — amelyek annál

ügyesebbek és annál biztosabban hatnak, mennél fejlettebb a „tiszta" demokrácia — *szorítják ki* a tömegeket a kormányzásban való részvételből, fosztják meg őket a gyülekezési és sajtószabadságtól stb. A Szovjethatalom az *első* a világon (szigorúan véve — a második, mert ugyanezt megkezdte a Párizsi Kommün), amely a tömegeket, éppen a *kizsákmányolt* tömegeket *bevonja* a kormányzásba. A burzsoá parlamentben (amely a burzsoá demokráciában *sohasem dönti el* a legkomolyabb kérdéseket: ezekről a tőzsde, a bankok döntenek) való részvételt sokezer sorompó *zárja el* a dolgozó tömegek elől, és a munkások nagyszerűen tudják és érzik, látják és tapasztalják, hogy a burzsoá parlament *idegen* intézmény, a proletariátus *elnyomásának eszköze* a burzsoázia kezében, egy ellenséges osztály, a kizsákmányoló kisebbség intézménye.

A Szovjetek maguknak a dolgozó és kizsákmányolt tömegeknek közvetlen szervezetei, amelyek *megkönnyítik* számukra azt, hogy az államot maguk rendezzék be és minden lehető módon kormányozzák. S a dolgozók és kizsákmányoltak élcsapatának, a városi proletariátusnak megvan az az előnye, hogy a nagyüzemek által a legjobban van egyesítve, a legkönnyebben választ és kíséri figyelemmel a megválasztottakat. A szovjetszervezet automatikusan *megkönnyíti* a dolgozók és kizsákmányoltak tömörülését élcsapatuk, a proletariátus körül. A régi burzsoá apparátus — a hivatalnoki kar, a gazdagságnak, a polgári műveltségnek és az összeköttetéseknek stb. kiváltságai (ezek a tényleges kiváltságok annál változatosabbak, mennél fejlettebb a polgári demokrácia) — a szovjetszervezet mellett mindez kiküszöbölődik. A sajtószabadság már nem képmutatás, mert a nyomdákat és a papírt elvesszük a burzsoáziától. Ugyanez történik a legjobb épületekkel, palotákkal, kastélyokkal, földesúri kúriákkal. A Szovjethatalom e legjobb épületek közül sokezret egycsapásra elvett a kizsákmányolóktól és így *milliószor* „demokratikusabbá" tette a gyülekezési jogot a tömegek számára — azt a gyülekezési jogot, amely nélkül a demokrácia csak csalás. A nem lokális, nem helyi Szovjetek közvetett választása megkönnyíti

a Szovjetkongresszusokat, olcsóbbá, mozgékonyabbá, a munkások és parasztok számára hozzáférhetőbbé teszik az *egész* apparátust olyan időszakban, amikor az élet forr és arra van szükség, hogy különösen gyorsan megvonhassuk a megbízatást egy helyi küldöttől, vagypedig kiküldhessük az illetőt az általános Szovjetkongresszusra.

A proletár demokrácia *milliószor* demokratikusabb minden burzsoá demokráciánál; a Szovjethatalom milliószor demokratikusabb a legdemokratikusabb burzsoá köztársaságnál.

Ezt csak az nem vehette észre, aki vagy tudatosan kiszolgálja a burzsoáziát, vagy politikai szempontból teljesen halott ember, és a porlepte polgári könyvek mögül nem látja a pezsgő életet, akit teljesen átitattak a burzsoádemokratikus előítéletek, s aki ilymódon magát objektíven a burzsoázia lakájává változtatja.

Ezt csak olyan ember nem vehette észre, aki képtelen az *elnyomott* osztályok szempontjából *feltenni a kérdést:*

van-e a legdemokratikusabb burzsoá országok között akár egy ország is a világon, ahol az *egyszerű átlag*munkás, az egyszerű átlagos *mezőgazdasági munkás*, vagy általában a falusi félproletár (vagyis az elnyomott tömegnek, a népesség óriási többségének képviselője) azt a *szabadságot*, hogy a legjobb épületekben gyűléseket tarthasson, azt a *szabadságot*, hogy gondolatainak kifejezésére, érdekeinek védelmére a legnagyobb nyomdák és a legjobb papírraktárak álljanak rendelkezésére, azt a *szabadságot*, hogy a maga osztályából választhasson embereket az állam kormányzására és az állam „berendezésére", csak megközelítőleg is olyan mértékben élvezné, mint Szovjet-Oroszországban?

Nevetséges volna még csak feltételezni is, hogy Kautsky úr bármely országban ezer felvilágosodott ipari és mezőgazdasági munkás közül csak egyre is akadna, akinek e kérdés megválaszolásánál kétségei volnának. A világ munkásai, akik a burzsoá lapokból az igazságról csak töredékes beismerések útján szereznek tudomást, éppen azért rokonszenveznek ösztönszerűen a Szovjetköztársasággal, mert látják, hogy ez *proletár* demokrácia,

a *szegények demokráciája*, nempedig a gazdagok demokráciája, márpedig minden polgári demokrácia, még a legjobb is, a valóságban a gazdagok demokráciája.

Minket burzsoá hivatalnokok, burzsoá parlamenti képviselők, burzsoá bírák kormányoznak (és ezek „rendezik be" államunkat). Ez az az egyszerű, szemmelláthatő, elvitathatatlan igazság, melyet saját élettapasztalatukból ismernek, naponta látnak és éreznek valamennyi burzsoá országban, így a legdemokratikusabb országokban is, az elnyomott osztályokhoz tartozó tíz- és százmilliók.

Oroszországban viszont teljesen szétzúzták a bürokratikus apparátust, úgy, hogy kő kövön nem maradt belőle, mind elkergették a régi bírákat, szétkergették a burzsoá parlamentet és *sokkal hozzáférhetőbb* képviseletet adtak éppen a munkásoknak és a parasztoknak. Az *ő* Szovjetjeik léptek a hivatalnokok helyébe, vagy az *ő* Szovjetjeiket rendelték a hivatalnokok fölé, az *ő* Szovjetjeik lettek a bírák választói. Ez a tény egymagában elég ahhoz, hogy valamennyi elnyomott osztály elismerje, hogy a Szovjethatalom, vagyis a proletárdiktatúra adott formája a legdemokratikusabb burzsoá köztársaságnál is milliószor demokratikusabb.

Kautsky nem érti meg ezt a minden munkás számára érthető és nyilvánvaló igazságot, mert „megfeledkezett" arról, „elszokott" attól, hogy úgy tegye fel a kérdést: demokrácia — *melyik osztály számára?* Ő a „tiszta" (vagyis osztálynélküli? vagy osztályon kívüli?) demokrácia szemszögéből ítéli meg a kérdést. Úgy érvel, mint Shylock[96]: „egy font húst" és semmi mást. Valamennyi polgár egyenlősége — másként nincsen demokrácia.

A tudós Kautskynak, a „marxista" és „szocialista" Kautskynak fel kell tennünk a kérdést:

lehet-e egyenlőség kizsákmányolt és kizsákmányoló között?

Szörnyű és hihetetlen, hogy ilyen kérdést vagyunk kénytelenek felvetni akkor, amikor a II. Internacionále szellemi vezérének könyvét bíráljuk. De „aki a-t mondott, az mondjon bé-t is". Ha magadra vállaltad, hogy írsz

Kautskyról — magyarázd meg a tudós férfiúnak, miért nem lehet egyenlőség kizsákmányoló és kizsákmányolt között.

LEHET-E EGYENLŐSÉG KIZSÁKMÁNYOLT ÉS KIZSÁKMÁNYOLÓ KÖZÖTT?

Kautsky a következőképpen okoskodik:

(1) „A kizsákmányolók a népességnek mindig csupán elenyésző kisebbségét tették" (Kautsky brosúrája 14. old.).

Ez vitathatatlan igazság. Mármost hogyan kell gondolkodnunk, ha ebből az igazságból indulunk ki? Gondolkodhatunk marxista, szocialista módon; ebben az esetben a kizsákmányoltaknak a kizsákmányolókhoz való viszonyát kell alapul vennünk. Gondolkodhatunk liberális, burzsoá-demokratikus módon; ez esetben a többségnek a kisebbséghez való viszonyát kell alapul vennünk.

Ha marxista módon gondolkodunk, ezt kell mondanunk: a kizsákmányolók az államot (ugyanis a demokráciáról van szó, vagyis az állam egyik formájáról) elkerülhetetlenül a kizsákmányoltak felett gyakorolt osztályuralmuk eszközévé teszik. Ezért a demokratikus állam is, amíg vannak kizsákmányolók, akik a kizsákmányolt többségen uralkodnak, szükségképpen a kizsákmányolók számára lesz demokrácia. A kizsákmányoltak államának gyökeresen különböznie kell az ilyen államtól, demokráciának kell lennie a kizsákmányoltak számára és *elnyomásnak a kizsákmányolók számára*, valamely osztály elnyomása pedig azt jelenti, hogy ez az osztály nem egyenjogú, hogy ki van rekesztve a „demokráciából".

Ha liberális módon gondolkozunk, akkor a következőt kell mondanunk: a többség dönt, a kisebbség engedelmeskedik. Aki nem engedelmeskedik, azt megbüntetik. Ennyi az egész. Nincs semmi értelme az okoskodásnak az állam osztályjellegéről általában, vagy különösen a „tiszta demokráciára" vonatkozólag; ennek semmi köze a kérdéshez, hiszen a többség többség, a kisebbség pedig kisebbség. Egy font hús az egy font hús — és pont.

Kautsky éppen így okoskodik:

(2) „Mi okból öltene a proletariátus uralma olyan formát, amely a demokráciával összeférhetetlen és mi tenné ezt szükségessé?“ (21. old.) Következik annak a magyarázata, hogy a többség a proletariátus oldalán van: szerfelett körülményes és szerfelett bőbeszédű magyarázat, Marx-idézettel és a Párizsi Kommün választási adataival. A következtetés: „Olyan rendszernek, amelynek ilyen mély gyökerei vannak a tömegek között, a legkisebb oka sincs arra, hogy kezet emeljen a demokráciára. Ez a rendszer nem lehet meg mindig erőszak nélkül, azokban az esetekben, mikor erőszakhoz nyúlnak, hogy elnyomják a demokráciát. Erőszakra csak erőszakkal lehet felelni. De az a rendszer, mely tudja, hogy a tömegek mellette állanak, az erőszakot csak arra fogja használni, hogy a demokráciát *megvédje*, nempedig arra, hogy *megsemmisítse*. Valóságos öngyilkosságot követne el, ha meg akarná szüntetni legbiztosabb alapját, az általános választójogot, a hatalmas erkölcsi tekintély mély forrását“ (22. old.).

Láthatjuk: a kizsákmányoltak viszonya a kizsákmányolókhoz Kautsky érvelésében eltűnt. Csak általában a többség, általában a kisebbség, általában a demokrácia, az általunk már jól ismert „tiszta demokrácia“ maradt meg.

Jól jegyezzük meg: Kautsky ezt a *Párizsi Kommünnel kapcsolatban* mondja! A szemléletesség kedvéért idézzük, hogyan nyilatkoztak Marx és Engels a diktatúráról a *Kommünnel kapcsolatban:*

Marx: „... Ha a munkások a burzsoá diktatúra helyére saját forradalmi diktatúrájukat állítják ... a burzsoázia ellenállásának megtörésére ... a munkások forradalmi és átmeneti formát adnak az államnak ...“[97]

Engels: „... A (forradalomban) győztes pártnak uralmát annak a félelemnek a segítségével kell fenntartania, amelyet fegyverei a reakciósokban keltenek. Ha a Párizsi Kommün nem támaszkodott volna a burzsoáziával szemben a felfegyverzett nép tekintélyére, vajjon tarthatta volna-e magát egy napnál tovább? Ellenkezőleg, nem azt vethetjük-e szemére, hogy túl kevéssé élt ezzel a tekintéllyel?“[98]

Ugyancsak Engels: „... Minthogy az állam csupán

átmeneti intézmény, amelyet a harcban, a forradalomban használunk fel abból a célból, hogy ellenfeleinket erőszakkal elnyomjuk, ezért szabad népállamról beszélni merő értelmetlenség; amíg a proletariátusnak még szüksége van az államra, nem a szabadság érdekében használja fel, hanem arra, hogy ellenségeit elnyomja, és mihelyt szó lehet szabadságról, az állam mint olyan megszűnik . . .“[99]

Kautsky olyan messze van Marxtól és Engelstől, mint az ég a földtől, mint a liberális a proletárforradalmártól. A tiszta demokrácia és egyszerűen a „demokrácia“, amelyről Kautsky beszél, csak új kiadása ugyanannak a „szabad népállamnak“, vagyis *merő ostobaság*. Kautsky egy nagytudományú szobatudós tökfilkó tudálékosságával vagy egy tízéves kislány ártatlanságával kérdi: mire is kell ez a diktatúra, amikor megvan a többség? Marx és Engels pedig megmagyarázzák:

— — Azért, hogy megtörjük a burzsoázia ellenállását,

— — azért, hogy megfélemlítsük a reakciósokat,

— — azért, hogy fenntartsuk a felfegyverzett nép tekintélyét a burzsoáziával szemben,

— — azért, hogy a proletariátus erőszakkal elnyomhassa ellenségeit.

Kautsky nem érti ezeket a magyarázatokat. Minthogy szerelmes a demokrácia „tisztaságába“, nem látja ennek burzsoá mivoltát, „következetesen“ azt hajtogatja, hogy a többségnek, ha egyszer többség, nincs szüksége arra, hogy a kisebbség „ellenállását megtörje“; nincs szüksége arra, hogy ezt „erőszakosan elnyomja“ — elég ha a demokrácia megsértésének *egyes eseteit* elnyomja. A demokrácia „tisztaságába“ szerelmes Kautsky *véletlenül* ugyanazt a kis hibát követi el, amelybe mindig beleesik minden burzsoá demokrata: t. i. a formális egyenlőséget (amely a kapitalizmusban velejéig hazug és képmutató) tényleges egyenlőségnek veszi! Csekélység!

A kizsákmányoló nem lehet egyenlő a kizsákmányolttal.

Ez az igazság, bármilyen kellemetlen is Kautskynak, a szocializmus lényeges tartalmát alkotja.

A másik igazság: valódi, tényleges egyenlőség nem lehetséges mindaddig, amíg teljesen ki nem küszöbölték a lehetőségét annak, hogy az egyik osztály a másik osztályt kizsákmányolhassa.

A kizsákmányolókat egycsapásra szét lehet verni, ha a központban sikeres felkelés megy végbe, vagy ha a hadsereg fellázad. De megsemmisíteni a kizsákmányolókat, egészen ritka és sajátos esetek kivételével, egycsapásra nem lehet. Nem lehet egy valamelyest nagykiterjedésű ország valamennyi földbirtokosát és kapitalistáját egyszerre kisajátítani. Sőt, a kisajátítás, mint jogi vagy politikai aktus, egymagában korántsem dönti el a kérdést, mert a földbirtokosokat és a kapitalistákat ténylegesen *el* kell *távolítani*, ténylegesen *helyettesíteni* kell őket a gyárak és a földbirtokok másfajta igazgatásával, munkásigazgatásával. Nem lehet egyenlőség a kizsákmányolók között — akik nemzedékek hosszú során át kiváltak mind képzettségük, mind gazdag életmódjuk és jártasságuk révén — és a kizsákmányoltak között, akiknek tömege még a leghaladottabb és legdemokratikusabb burzsoá köztársaságokban is elnyomott, elmaradott, tudatlan, megfélemlített és szétforgácsolt. A kizsákmányolók a forradalom után még hosszú ideig elkerülhetetlenül megtartják sok hatalmas, tényleges kiváltságukat; marad náluk pénz (a pénzt egyszerre megszüntetni nem lehet), bizonyos — gyakran jelentős — ingó vagyon, megmaradnak összeköttetéseik, megmarad a szervezésben és kormányzásban való jártasságuk, a kormányzás összes „titkainak" (szokásainak, fogásainak, eszközeinek, lehetőségeinek) ismerete, megmarad magasabb képzettségük, közeli kapcsolatuk a felsőbb műszaki személyzethez (amely burzsoá módon él és gondolkozik), megmarad összehasonlíthatatlanul nagyobb jártasságuk katonai ügyekben (ez igen fontos), és így tovább, és így tovább.

Ha a kizsákmányolók csak egy országban vannak szétverve — márpedig természetesen ez a tipikus eset, mert a forradalom egyidőben több országban ritka kivétel —, akkor *még mindig erősebbek* maradnak, mint a kizsákmányoltak, mert a kizsákmányolóknak óriási nemzetközi kapcsolataik vannak. Hogy a legkevésbbé fejlett

középparaszti, kisiparosi stb. tömegekből való kizsákmányoltak egy része a kizsákmányolókat követi és képes ezeket követni, ezt eddig *minden* forradalom, így a Kommün is megmutatta (hiszen a versailles-i csapatok közt proletárok is voltak, amiről a nagytudományú Kautsky „megfeledkezett").

Ilyen körülmények között az a feltevés, hogy némileg is mélyreható és komoly forradalom idején a kérdéseket egész egyszerűen a többség és kisebbség aránya dönti el, a legnagyobb bárgyúság, tucatliberálisra való előítélet, a *tömegek becsapása*, a közismert történeti igazságnak a tömegek előtt való eltitkolása. Ez a történeti igazság abban rejlik, hogy minden mélyreható forradalom idején *szabály* az, hogy a kizsákmányolók, akik hosszú évekig megtartják hatalmas tényleges előnyeiket a kizsákmányoltakkal szemben, *hosszú ideig makacs, kétségbeesett* ellenállást fejtenek ki. A kizsákmányolók sohasem vetik magukat alá — hacsak nem az édeskés tökfilkónak, Kautskynak, édeskés fantáziájában — a kizsákmányoltakból álló többség döntésének anélkül, hogy ne próbálnák ki fölényüket egy utolsó, kétségbeesett csatában, a csaták egész sorában.

Az átmenet a kapitalizmusból a kommunizmusba egész történelmi korszak. Amíg ez a korszak be nem fejeződik, a kizsákmányolók okvetlenül megőrzik reményüket a restaurációra, és ebből a *reményből* restaurációs *kísérletek* lesznek. A megdöntött kizsákmányolók, akik megdöntésüket nem várták, nem hittek benne, még csak gondolni sem akartak rá, az első komoly vereség után megtízszerezett energiával, dühödt szenvedéllyel, százszorosra felfokozott gyűlölettel vetik magukat harcba a tőlük elvett „paradicsom" visszaszerzéséért, családjaikért, melyek oly gondtalanul éltek, és amelyeket most a „csőcselék" pusztulásra és nyomorra (vagy „közönséges" munkára . . .) ítél. S a kizsákmányoló kapitalistákhoz húz a kispolgárság nagy tömege. Évtizedek történeti tapasztalatai tanusítják minden országban, hogy ez a kispolgárság tétovázik, ingadozik, ma a proletariátussal megy együtt, holnap visszaretten a forradalom nehézségeitől, a munkások legelső vereségére vagy csak félvereségére is pánikba esik, idegeskedik, kapkod, siránkozik, az egyik

táborból a másikba futkos . . . akárcsak a mi mensevikjeink és eszereink.

S ilyen körülmények között, az eszeveszett, kiéleződött háború korszakában, amikor a történelem az évszázados és évezredes kiváltságok létének vagy nemlétének kérdését tűzi napirendre — azt magyarázgatni, hogy mi a többség és mi a kisebbség, mi a tiszta demokrácia, s hogy nincs szükség diktatúrára, hogy kizsákmányolt és kizsákmányoló egyenlő!! Milyen feneketlen együgyűség, milyen mélységes nyárspolgáriasság kell ehhez!

De a viszonylag „békés" kapitalizmus évtizedei — 1871-től 1914-ig — a filiszterség, a korlátoltság, a renegátság Augiász istállóivá tették az opportunizmushoz alkalmazkodó szocialista pártokat . . .

* * *

Az olvasó valószínűleg észrevette, hogy Kautsky a könyvéből vett fenti idézetben az általános választójog elleni merényletről beszél (mellesleg megjegyezve, az általános választójogot hatalmas erkölcsi tekintély mély forrásának nevezi, holott Engels ugyancsak a Párizsi Kommünnel kapcsolatban és ugyancsak a diktatúra kérdésével kapcsolatban a felfegyverzett nép tekintélyéről beszél a burzsoáziával szemben; jellemző, ha összehasonlítjuk a nyárspolgár és a forradalmár nézetét a „tekintélyről" . . .).

Figyelembe kell vennünk, hogy a kizsákmányolók választójogtól való megfosztása *merőben orosz* kérdés, nempedig általában a proletárdiktatúra kérdése. Ha Kautsky brosúrájának képmutatás nélkül a következő címet adta volna: „A bolsevikok ellen", akkor ez a cím megfelelt volna a brosúra tartalmának és akkor Kautskynak joga lett volna közvetlenül a választójogról beszélni. De Kautsky elsősorban mint „teoretikus" kívánt fellépni. Brosúrájának a következő címet adta: „A proletariátus diktatúrája" — *általában.* Külön a Szovjetekről és Oroszországról csak brosúrájának második részében, a 6. paragrafustól kezdve beszél. Az első részben viszont (amelyből én az idézetet vettem) a *demokráciáról és a diktatúráról általában* van szó. Kautsky azzal, hogy elkezdett beszélni a választó-

jogról, *elárulta*, hogy célja a bolsevikellenes polémia és *semmibe se veszi az elméletet*. Mert az elméletnek, vagyis a demokrácia és a diktatúra általános (nempedig különleges nemzeti) osztályalapjairól szóló fejtegetésnek, nem olyan különleges kérdésekkel kell foglalkoznia, mint amilyen a választójog, hanem azzal az általános kérdéssel: *fenn lehet-e tartani a gazdagok, a kizsákmányolók számára* a demokráciát olyan történelmi korszakban, amikor a kizsákmányolókat megdöntik és államukat a kizsákmányoltak állama váltja fel?

Így és csakis így vetheti fel a kérdést egy teoretikus.

Ismerjük a Komműn példáját, ismerjük a marxizmus alapítóinak a Komműnnel kapcsolatos fejtegetéseit. Ennek az anyagnak alapján tettem például vizsgálat tárgyává a demokrácia és a diktatúra kérdését „Állam és forradalom" c. brosúrámban, melyet az Októberi Forradalom előtt írtam. A választójog korlátozásáról *egy szót sem szóltam*. Meg kell állapítanunk, hogy a választójog korlátozásának kérdése a diktatúrának különleges nemzeti, nempedig általános kérdése. A választójog korlátozásának kérdését csak úgy lehet megítélni, ha az orosz forradalom *sajátos feltételeit*, fejlődésének *sajátos útját* tanulmányozzuk. A további fejtegetések során ezt meg is fogjuk tenni. Hiba volna azonban előre kezeskedni arról, hogy az Európában küszöbön álló proletárforradalmak — mind, vagy többségükben — feltétlenül korlátozni fogják a burzsoázia választójogát. Lehetséges, hogy ez így lesz. A háború után és az orosz forradalom tapasztalatai után valószínűleg így lesz, de *ez nem okvetlenül szükséges* a diktatúra megvalósítása érdekében, nem *elengedhetetlen ismérve* a diktatúra logikai fogalmának, nem tartozik *elengedhetetlen* feltételként a diktatúra történeti és osztályfogalmához.

A diktatúra feltétlenül szükséges ismérve, elengedhetetlen feltétele a kizsákmányolóknak mint *osztálynak erőszakos* elnyomása és következésképpen a „tiszta demokrácia", vagyis az egyenlőség és szabadság *megsértése* — ezt *az osztályt illetően*.

Így és csakis így vethetjük fel a kérdést elméletileg. És Kautsky azzal, hogy a kérdést nem így tette fel, bebizonyította, hogy a bolsevikok ellen nem mint teoretikus,

hanem mint az opportunisták és a burzsoázia bérence lép fel.

Hogy melyik országban, ennek vagy annak a kapitalizmusnak milyen nemzeti sajátosságai mellett fogják (kizárólagosan vagy túlnyomórészt) alkalmazni a demokrácia ilyen vagy amolyan korlátozását, megsértését a kizsákmányolókkal szemben, ez a kérdés ennek vagy annak a kapitalizmusnak, ennek vagy annak a forradalomnak nemzeti sajátosságaitól függ. Elméletileg a kérdés másként áll, mégpedig a következőképpen: lehetséges-e proletárdiktatúra *anélkül, hogy megsértenék a demokráciát a kizsákmányolók* osztályával szemben?

Kautsky éppen ezt a kérdést kerülte meg, mely elméletileg az *egyetlen* fontos és lényeges kérdés. Kautsky mindenféle idézetet hozott fel Marxból és Engelsből, *kivéve azokat*, amelyek erre a kérdésre vonatkoznak, és amelyeket én fentebb idéztem.

Kautsky a világon mindenről beszélt, mindenről, ami elfogadható a liberálisok és burzsoá demokraták szempontjából, ami nem esik kívül az ő eszmekörükön, mindenről, kivéve a legfontosabbat, kivéve azt, hogy a proletariátus nem győzhet, ha *nem töri meg* a burzsoázia *ellenállását*, ha *nem nyomja el erőszakosan ellenségeit*, s hogy ahol „erőszakos elnyomás" van, ahol nincs „szabadság", ott *természetesen nincs demokrácia.*

Ezt Kautsky nem értette meg.

* * *

Térjünk át az orosz forradalom tapasztalataira és a Munkás- és Parasztküldöttek Szovjetjei és az Alkotmányozó Gyűlés között felmerült ellentétre, amely az Alkotmányozó Gyűlés feloszlatásához és a burzsoáziának a választójogtól való megfosztásához vezetett.

A SZOVJETEK NE MERÉSZELJENEK ÁLLAMI SZERVEZETEKKÉ VÁLNI

A Szovjetek — a proletárdiktatúra orosz formája. Ha egy marxista teoretikus, aki a proletariátus diktatúrájáról ír könyvet, valóban tanulmányozná ezt a jelenséget (nempedig a diktatúra miatti kispolgári sirámokat ismétel-

getné, mint Kautsky teszi, amikor újra eldúdolja a mensevik nótákat), akkor ez a teoretikus meghatározná a diktatúrát általában, majd pedig megvizsgálná a diktatúra sajátos nemzeti formáját, a Szovjeteket, melyeket a proletárdiktatúra egyik formájaként bírálna meg.

Világos, hogy Kautskytól a diktatúráról szóló marxi tanítás liberális „átdolgozása" után semmi komolyat sem várhatunk. Szerfölött jellemző azonban, hogyan fogott annak a kérdésnek vizsgálatához, hogy mik a Szovjetek, és hogyan birkózott meg ezzel a problémával.

A Szovjetek — írja, megemlékezve arról, hogy a Szovjetek 1905-ben keletkeztek — „a proletárszervezet olyan formáját teremtették meg, amely valamennyi közül a legátfogóbb (umfassendste) volt, mert felölelte valamennyi bérmunkást" (31. old.). 1905-ben csak helyi testületek voltak, 1917-ben összoroszországi egyesüléssé váltak.

„A szovjetszervezetnek — folytatja Kautsky — már most is nagy és dicső multja van. De még nagyobb jövőnek néz elébe, mégpedig nemcsupán Oroszországban. Mindenütt kiderül, hogy azokkal az óriási erőkkel szemben, melyekkel a finánctőke gazdasági és politikai téren rendelkezik, elégtelenek" (versagen; — ez a német kifejezés valamivel erősebb, mint az „elégtelenek" és valamivel gyengébb, mint az „erőtlenek" kifejezés) „a proletariátus gazdasági és politikai harcának eddigi módszerei. Ezekről nem kell lemondani, normális időkben továbbra is nélkülözhetetlenek, időnként azonban olyan feladatok merülnek fel előttük, amelyeket nem tudnak teljesíteni, olyan feladatok, amikor sikerrel csak az kecsegtet, ha a munkásosztály minden politikai és gazdasági hatalmi eszközét egyesítjük" (32. old.).

Ezután következik egy fejtegetés a tömegsztrájkról és arról, hogy a „szakszervezeti bürokrácia", amelyre éppúgy szükség van, mint a szakszervezetekre, „nem alkalmas azoknak a hatalmas tömegharcoknak a vezetésére, amelyek egyre inkább az idők jelévé válnak . . ."

„. . . Így tehát — vonja le a következtetést Kautsky — a szovjetszervezet korunk egyik legfontosabb jelensége. Minden valószínűség szerint döntő jelentőségre fog szert tenni a tőke és a munka közötti hatalmas döntő ütközetekben, amelyek felé közeledünk.

De van-e jogunk még többet követelni a Szovjetektől? A bolsevikok, akik az 1917 novemberi" (az új időszámítás szerint; vagyis a mi időszámításunk szerint az októberi) „forradalom után a baloldali szociálforradalmárokkal együtt többséget szereztek az orosz Munkásküldöttek Szovjetjeiben, az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetése után rátértek arra, hogy az *állami szervezetté* a Szovjetet tegyék, amely addig egy *osztály harci szervezete* volt. Megsemmisítették a demokráciát, amelyet az orosz nép a márciusi" (az új időszámítás szerint; vagyis a mi időszámításunk szerint a februári) „forradalomban kivívott. Ennek megfelelően a bolsevikok megszűntek magukat szociál*demokratáknak* nevezni. *Kommunistáknak* nevezik magukat" (33. old., Kautsky aláhúzásai).

Aki ismeri az orosz mensevik irodalmat, azonnal észreveszi, hogy Kautsky mennyire szolgai módon másolja Martovot, Akszelrodot, Steint és társaikat. Igen, „szolgai módon", mert Kautsky a mensevik előítéletek kedvéért a nevetségességig eltorzítja a tényeket. Kautsky még azt a fáradságot sem vette magának, hogy például informátoraínál — mint a berlini Stein vagy a stockholmi Akszelrod — érdeklődjék aziránt, *mikor* vetődött fel a bolsevikok neve kommunistára való megváltoztatásának, vagy a Szovjetek mint állami szervezetek jelentőségének kérdése. Ha Kautsky megszerezte volna ezt az egyszerű adatot, nem írta volna le ezeket a nevetésre ingerlő sorokat, mert hiszen a bolsevikok mindkét kérdést *1917 áprilisában* vetették fel, például az én 1917 április 4-i „téziseimben", vagyis *jóval* az 1917-es Októberi Forradalom *előtt* (nem is szólva az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetéséről, ami 1918 január 5-én történt).

De Kautskynak itt teljes egészében idézett fejtegetése megmutatja, mi az egész Szovjet-kérdés *lényege*. A kérdés lényege az, törekedjenek-e a Szovjetek arra, hogy állami szervezetekké váljanak (a bolsevikok 1917 áprilisában a következő jelszót adták ki: „minden hatalmat a Szovjeteknek!" és ugyancsak 1917 áprilisában, a bolsevik pártkonferencián a bolsevikok kijelentették, hogy nem elégszenek meg a burzsoá parlamenti köztársasággal, hanem Kommün típusú vagy Szovjet típusú munkás- és parasztköztársaságot követelnek), *vagy*pedig ne törekedjenek erre a Szovjetek,

ne ragadják meg a hatalmat, ne váljanak állami szervezetekké, hanem maradjanak meg egy „osztály harci szervezeteinek" (Martov kifejezése szerint, aki ezzel a jámbor óhajával tetszetős módon kendőzte azt a tényt, hogy a Szovjetek a mensevikek vezetése alatt *eszközként szolgáltak arra, hogy a munkásokat alávessék a burzsoáziának*).

Kautsky szolgai módon ismételte Martov szavait, a bolsevikok és a mensevikek elméleti vitájából *töredékeket* ragadott ki és ezeket a töredékeket kritikátlanul és értelmetlenül átvitte általános elméleti, általános európai talajra. Ebből aztán olyan zagyvaság lett, hogy minden öntudatos orosz munkás homéroszi kacajba törne ki, ha Kautsky idézett fejtegetésével megismerkedne.

Ugyanilyen kacajjal fogadja majd Kautskyt minden európai munkás is (kivéve a megrögzött szociálimperialisták maroknyi csoportját), amikor majd megmagyarázzuk nekik, miről is van itt szó.

Kautsky rossz szolgálatot tett Martovnak azzal, hogy Martov hibáját rendkívül szemléltetően az abszurdumig vitte. Valóban, nézzük csak meg, hová lyukadt ki Kautsky?

A Szovjetek valamennyi bérmunkást felölelik. A finánctőkével szemben a proletariátus gazdasági és politikai harcának eddigi módszerei elégtelenek. A Szovjetekre nemcsak Oroszországban vár nagy szerep. Döntő szerepet fognak játszani Európában a tőke és a munka közötti nagy, döntő csatákban. Így beszél Kautsky.

Remek. Vajjon „a tőke és a munka közötti döntő csaták" nem döntik-e el azt a kérdést, hogy a két osztály közül melyik ragadja meg az államhatalmat?

Szó sincs róla! Isten ments!

A „döntő" csatákban e valamennyi bérmunkást felölelő Szovjeteknek *nem szabad állami szervezetté átalakulniok!*

De mi az állam?

Az állam nem más, mint gépezet, amellyel az egyik osztály elnyomja a másikat.

Tehát az elnyomott osztálynak, a modern társadalom dolgozói és kizsákmányoltjai élcsapatának törekednie kell a „tőke és a munka közti döntő csatára", *de nem szabad*

hozzányúlnia ahhoz a gépezethez, amellyel a tőke elnyomja a munkát! — — *Nem szabad összetörnie* ezt a gépezetet! — — *Nem szabad felhasználnia* saját átfogó szervezetét a *kizsákmányolók elnyomására!*

Nagyszerű ez, Kautsky úr, igazán pompás. „Mi" elismerjük az osztályharcot — úgy, ahogy elismeri minden liberális, vagyis a burzsoázia megdöntése nélkül . . .

Itt válik nyilvánvalóvá Kautsky teljes szakítása mind a marxizmussal, mindpedig a szocializmussal. Ez a valóságban átpártolás a burzsoázia oldalára, amely kész mindent elviselni, csak azt nem, hogy az általa elnyomott osztály szervezetei állami szervezetekké alakuljanak át. Itt Kautsky már sehogyan sem képes megmenteni az ő mindent kibékítő, minden mély ellentmondás elől frázisokkal kitérő álláspontját.

Kautsky vagy lemond arról, hogy az államhatalom bármi módon is a munkásosztály kezébe menjen át, vagy belemegy abba, hogy a munkásosztály kezébe vegye a régi burzsoá államgépezetet, de semmiképpen sem megy bele abba, hogy a munkásosztály összetörje, szétzúzza ezt a gépezetet és új, proletár gépezettel cserélje fel. Akár így, akár úgy „értelmezzük" és „magyarázzuk" Kautsky okoskodását, mindkét esetben nyilvánvaló, hogy szakított a marxizmussal és átpártolt a burzsoáziához.

Marx már a „Kommunista Kiáltvány"-ban, amikor arról beszélt, hogy milyen államra van szüksége a győztes munkásosztálynak, ezt írta: „az állam, azaz az uralkodó osztállyá szervezett proletariátus"[100]. Most megjelenik egy ember, aki továbbra is marxistának tartja magát és kijelenti, hogy a mind egy szálig megszervezett és a tőkével „döntő harcot" vívó proletariátusnak *nem szabad* osztályszervezetét állami szervezetté változtatnia. „Az államba vetett babonás hit", melyről Engels 1891-ben azt írta, hogy „Németországban átment a burzsoázia, sőt sok munkás tudatába is"[101] — ez nyilvánul meg itt Kautskynál. Harcoljatok, munkások — adja „beleegyezését" ez a mi filiszterünk (ebbe „beleegyezik" a burzsoá is, ha már a munkások úgyis harcolnak és csak azon kell gondolkoznia, hogyan tompítsa el kardjuk élét) —, harcoljatok, de *ne merészeljetek győzni!* Ne romboljátok szét a burzsoázia

államgépezetét, ne állítsatok a burzsoá „állami szervezet" helyébe proletár „állami szervezetet"!

Aki komolyan vallotta azt a marxista nézetet, amely szerint az állam nem más, mint gépezet, amellyel az egyik osztály elnyomja a másikat, aki csak valamelyest végiggondolta ezt az igazságot, az sohasem ejthetett volna ki a száján olyan sületlenséget, hogy a proletárszervezeteknek, amelyek le tudják győzni a finánctőkét, nem szabad állami szervezetekké válniok. Éppen ezen a ponton nyilatkozott meg a kispolgár, akinek szemében az állam „mégiscsak" valami osztályonkívüli vagy osztályfeletti dolog. Valóban, ha szabad a proletariátusnak, *„egy osztálynak"*, döntő háborút folytatnia a *tőke* ellen, amely nemcsak a proletariátuson uralkodik, hanem az egész népen, az egész kispolgárságon, az egész parasztságon, akkor tulajdonképpen miért nem szabad a proletariátusnak, *„egy osztálynak"*, szervezetét állami szervezetté változtatnia? Mert a kispolgár *fél* az osztályharctól és nem viszi végig, a *legfőbb pontig.*

Kautsky tökéletesen összezavarodott és leleplezte magát. Láthatjuk: ő maga beismerte, hogy Európa a tőke és a munka közötti döntő csaták felé halad, s hogy a proletariátus eddigi gazdasági és politikai harci módszerei elégtelenek. Ezek a módszerek pedig éppen a *polgári* demokrácia kihasználásában rejlettek. Következésképpen?..

Kautsky visszariadt attól, hogy végiggondolja, mi következik ebből.

... Következésképpen most csakis holmi reakciós, a munkásosztály ellensége, a burzsoázia lakája ecsetelgetheti a burzsoá demokrácia gyönyörűségeit és fecseghet a tiszta demokráciáról, a túlhaladott mult felé fordulva. A burzsoá demokrácia progresszív *volt* a középkorhoz képest, és fel kellett használni. Most azonban *nem elégséges* a munkásosztály számára. Most nem hátrafelé kell nézni, hanem előre, a burzsoá demokráciának *proletár* demokráciával való felváltása felé. És ha a proletárforradalmat előkészítő munka, a proletárhadsereg kiképzése és szervezése lehetséges (és szükséges) volt a burzsoá-demokratikus állam *keretei között*, akkor csak a proletárügy árulója, csak

renegát törekedhet arra, hogy a proletariátust ezek közé a keretek közé szorítsa, ha „döntő csatákra" kerül sor.

Kautsky különösen nevetséges helyzetbe került, mert Martov érvét ismételte, de *nem vette észre*, hogy Martovnál ez az érv egy *másik* érvre támaszkodik, amely Kautskynál hiányzik! Martov azt mondja (és Kautsky utána mondja), hogy Oroszország még nem érett meg a szocializmusra, amiből természetszerűleg az következik, hogy korai még a Szovjeteket harci szervekből állami szervezetekké alakítani (értsd: az az időszerű, hogy a Szovjeteket a mensevik vezérek segítségével olyan szervekké alakítsák át, amelyek e munkásokat az imperialista burzsoáziának *vetik alá)*. Kautsky azonban *nem mondhatja* nyiltan, hogy Európa még nem érett meg a szocializmusra. Kautsky azt írta 1909-ben, amikor még nem volt renegát, hogy most nem kell félni *időelőtti* forradalomtól, hogy áruló lenne az, aki a vereségtől való félelmében a forradalomról lemondana. Kautsky nem tudja elszánni magát arra, hogy ezt *egyenesen* megtagadja. S ebből olyan ostobaság sül ki, amely tökéletesen leálcázza a kispolgár egész butaságát és gyávaságát: egyrészt Európa megérett a szocializmusra és a munkának a tőke elleni döntő csatái felé halad — másrészt pedig a *harci* (vagyis a harcban kialakuló, növekvő, erősödő) *szervezetet* a proletariátusnak, az elnyomottak élcsapatának, szervezőjének, vezérének szervezetét *nem szabad* állami szervezetté átalakítani!

* * *

Az a gondolat, hogy a Szovjetekre, mint harci szervezetekre, szükség van, de nem szabad állami szervezetekké válniok, a gyakorlati politika szempontjából még sokkal együgyűbb, mint elméleti szempontból. A munkások tömegharca a kapitalisták ellen, például a tömegsztrájk, még békés időkben is, amikor nincs forradalmi helyzet, mindkét részről szörnyű elkeseredést szül, a harc rendkívüli szenvedélyességét idézi elő, a burzsoázia állandóan hangoztatja, hogy „ő az úr a házban" és az is akar maradni stb. De forradalom idején, amikor forrásban van a politikai élet, az olyan szervezet, mint a Szovjetek, amely *valamennyi* iparág *valamennyi* munkását, továbbá *valamennyi* katonát

és az egész dolgozó és szegénysorsú falusi lakosságot felöleli, magától, a harc folyamán, a támadás és az ellentámadás egyszerű „logikájánál" fogva elkerülhetetlenül eljut oda, hogy *élére* állítsa a kérdést. Az a kísérlet, hogy egy közbülső álláspontot foglaljanak el, hogy „kibékítsék" a proletariátust és a burzsoáziát, tompaelméjűségre vall és szánalmas kudarcba fullad: így történt Oroszországban Martov és a többi mensevik prédikációjával, elkerülhetetlenül így lesz Németországban és a többi országban is, ha a szovjetek csak némileg is jelentős arányokban kifejlődnek, ha sikerül egyesülniök és megszilárdulniok. Azt mondani a Szovjeteknek: harcoljatok, de ne vegyétek kezetekbe az egész államhatalmat, ne váljatok állami szervezetekké — nem egyéb, mint az osztályok együttműködését és a proletariátus és a burzsoázia közötti „szociális békét" hirdetni. Nevetséges még csak gondolni is arra, hogy az ilyen álláspont az elkeseredett harcban másra vezethetne, mint szégyenletes csődre. Kautsky örök végzete, hogy két szék között a pad alá kerül. Azt a látszatot akarja kelteni, hogy semmiben sem ért egyet az opportunistákkal az elméletben, de valójában minden lényeges pontban (vagyis mindenben, ami a forradalomra vonatkozik) egyetért velük a *gyakorlatban*.

AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉS ÉS A SZOVJET KÖZTÁRSASÁG

Az Alkotmányozó Gyűlés és a bolsevikok által való szétkergetése Kautsky egész brosúrájának központi kérdése. Állandóan visszatér erre a kérdésre. A II. Internacionále szellemi vezérének egész műve tele van olyan célzásokkal, hogy a bolsevikok „megsemmisítették a demokráciát" (lásd fentebb, az egyik Kautsky-idézetben). Ez a kérdés valóban érdekes és fontos, mivel itt a burzsoá és a proletár demokrácia viszonya a *gyakorlatban* vetődött fel a forradalom előtt. Nézzük csak, hogyan vizsgálja ezt a kérdést a mi „marxista teoretikusunk".

Kautsky idézi a „Pravda" 1917 december 26-i számában közzétett „Téziseket az Alkotmányozó Gyűlésről",

amelyeket én írtam. Az ember azt hinné, mi sem bizonyíthatja jobban, hogy komolyan fog hozzá a kérdés vizsgálatához, mint az, hogy okmányokat vesz kézbe. De nézzük csak meg, *hogyan* idéz Kautsky. Nem állapítja meg, hogy 19 ilyen tézis volt, nem mondja, hogy ezekben a tézisekben felvetettem azt a kérdést, hogy milyen a viszony egy Alkotmányozó Gyűléssel rendelkező közönséges burzsoá köztársaság és a Szovjetek Köztársasága között, valamint azt a kérdést is, hogy mi a *története* az Alkotmányozó Gyűlés és a proletárdiktatúra ellentétének a mi forradalmunkban. Kautsky mindezt mellőzi és egyszerűen kijelenti az olvasónak, hogy „közülük" (a tézisek közül) „különösen kettő fontos": az egyik az, hogy az eszerek szakadása az alkotmányozógyűlési választások után, de az Alkotmányozó Gyűlés összehívása előtt következett be (Kautsky hallgat arról, hogy ez az ötödik tézis), a másik az, hogy a Szovjet Köztársaság általában magasabbfokú demokratikus forma, mint az Alkotmányozó Gyűlés (Kautsky hallgat arról, hogy ez a harmadik tézis).

És csupán ebből a harmadik tézisből idéz Kautsky szószerint egy részt, mégpedig a következő tételt:

„A Szovjetek Köztársasága nemcsak magasabb típusú formája a demokratikus intézményeknek (a *szokásos* polgári köztársasághoz viszonyítva, melynek megkoronázása az Alkotmányozó Gyűlés), hanem az egyetlen forma is, amely biztosítani tudja a legkevesebb megrázkódtatással járó átmenetet* a szocializmushoz" (Kautsky elhagyja a „szokásos" szót, valamint a tézis bevezető szavait is: „a burzsoá rendből a szocialista rendhez való átmenet, a proletariátus diktatúrája számára").

* Mellesleg, ezt a kifejezést: „legkevesebb megrázkódtatással járó átmenet" — Kautsky sokszor idézi, nyilván gúnyos célzattal. Minthogy azonban ez a gúnyolódási kísérlet alkalmatlan eszközökkel történik, Kautsky néhány oldallal odébb csal és hamisan idéz: „megrázkódtatás nélküli" átmenet! Ilyen eszközökkel természetesen nem nehéz süketlenségeket adni az ellenfél szájába. Ez a hamisítás elősegíti a lényegre vonatkozó érv megkerülését is: hogy a legkevesebb megrázkódtatással járó átmenet a szocializmushoz csak akkor lehetséges, ha fennáll egy, az egész falusi szegénységet felölelő szervezet (Szovjetek) és ha ezt a szervezetet az államhatalom központja (a proletariátus) támogatja.

E szavak idézése után Kautsky pompás iróniával így kiált fel:

„Csak az a kár, hogy ehhez a következtetéshez csupán akkor jutottak el, amikor kiderült, hogy az Alkotmányozó Gyűlésben kisebbségben maradtak. Azelőtt senki sem követelte viharosabban az Alkotmányozó Gyűlést, mint Lenin."

Szó szerint ezt mondja Kautsky könyvének 31. oldalán!

Ez aztán a gyöngyszem! Csak a burzsoázia bérence tüntethette fel a dolgot ilyen hazugul, hogy az olvasóban azt a benyomást keltse, mintha a bolsevikok minden beszéde az állam magasabb típusáról merő koholmány volna, amely csak *az után* látott napvilágot, hogy a bolsevikok az Alkotmányozó Gyűlésben kisebbségben maradtak!! Ilyen gyalázatos hazugságra csak olyan semmirekellő vetemedhet, aki eladta magát a burzsoáziának, vagy, ami egy és ugyanaz, aki P. Akszelrodnak ad hitelt és eltitkolja informátorait.

Hiszen köztudomású, hogy én Oroszországba való megérkezésem első napján, 1917 április 4-én, a nyilvánosság előtt felolvastam azokat a téziseket, amelyekben kifejtettem, hogy a Komműn típusú állam magasabbrendű mint a burzsoá parlamenti köztársaság. Ezt később *többízben* kijelentettem a sajtóban, például a politikai pártokról szóló brosúrámban, amelyet lefordítottak angol nyelvre[102] és amely 1918 januárjában megjelent Amerikában az „Evening Post"[103] c. newyorki ujságban. Sőt, mi több, a bolsevik párt 1917 április végén megtartott konferenciája határozatot fogadott el arról, hogy a proletár-paraszt köztársaság felette áll a burzsoá parlamenti köztársaságnak, hogy a mi pártunk nem elégszik meg ez utóbbival, hogy a pártprogramot ennek megfelelően meg kell változtatni.

Minek nevezzük ezek után Kautsky kirohanását, aki el akarja hitetni német olvasóival, hogy én viharosan követeltem az Alkotmányozó Gyűlés összehívását és csak miután a bolsevikok abban kisebbségben maradtak, kezdtem „becsmérelni" az Alkotmányozó Gyűlés becsületét és méltóságát? Mit lehet felhozni az ilyen kirohanás

védelmére?* Azt, hogy Kautsky nem ismerte a tényeket? De akkor miért kellett róluk írnia? Vagy miért nem jelenti ki becsületesen, hogy én, Kautsky, Stein, P. Akszelrod és más mensevikek közlései alapján írok? Kautsky az objektivitás mezét öltve magára igyekszik leplezni azt, hogy a vereségük miatt sértődött mensevikek készséges szolgájának szerepét játssza.

Ez azonban csak a kezdet. Most jön a java.

Tegyük fel, hogy Kautsky nem óhajtotta, vagy nem tudta (??) megkapni informátoraitól azoknak a határozatoknak és nyilatkozatoknak fordítását, amelyekben a bolsevikok leszögezik álláspontjukat arra vonatkozólag, megelégszenek-e a polgári parlamentáris demokratikus köztársasággal. Tegyük fel ezt is, bár teljesen valószínűtlen. De hiszen az én 1917 december 26-i téziseimet Kautsky *világosan megemlíti* könyvének 30. oldalán.

Teljes egészükben ismeri-e Kautsky ezeket a téziseket, vagy csak azokat ismeri közülük, melyeket a Steinek, Akszelrodok és társaik lefordítottak neki? Kautsky idézi a *harmadik* tézist azzal a *lényegbevágó* kérdéssel kapcsolatban, hogy vallották-e a bolsevikok az alkotmányozógyűlési választások *előtt* és megmondták-e a *népnek*, hogy a Szovjetek Köztársasága felette áll a burzsoá köztársaságnak. *Kautsky azonban elhallgatja a második tézist.*

Ámde a második tézis így szól:

„Amikor a forradalmi szociáldemokrácia felállította az Alkotmányozó Gyűlés összehívásának követelését, az 1917-es forradalom kezdetétől fogva *ismételten hangsúlyozta*, hogy *a Szovjetek Köztársasága a demokratizmusnak sokkal magasabb formája, mint a szokásos, polgári köztársaság Alkotmányozó Gyűléssel*" (az én kiemelésem.)

Kautsky úr, hogy a bolsevikokat elvtelen embereknek, „forradalmi opportunistáknak" (ezt a kifejezést használja Kautsky könyvében valahol, nem emlékszem milyen összefüggésben) tüntethesse fel, *eltitkolta német*

* Megjegyezzük egyébként: Kautsky brosúrájában nagyon sok az efféle mensevik hazugság! Az egész brosúra — egy feldühödött mensevik pamfletje.

olvasói előtt, hogy a tézisek világosan hivatkoznak *„a többizben tett"* nyilatkozatokra!

Ilyen kicsinyes, szánalmas és megvetendő fogásokkal operál Kautsky úr. Ilymódon tért ki az *elméleti* kérdés elől.

Igaz-e vagy nem igaz, hogy a burzsoá-demokratikus parlamentáris köztársaság *alacsonyabb* fokon áll, mint a Kommün típusú, vagy a szovjet típusú köztársaság? Ez a kérdés lényege, de Kautsky ezt megkerülte. Kautsky „elfelejtette" mindazt, amit Marx a Párizsi Kommün elemzése során megállapított. „Elfelejtette" Engelsnek 1875 március 28-án Bebelhez írt levelét is, amelyben különösen szemléltetően és világosan fejezi ki Marxnak ugyanezt a gondolatát: „A Kommün már nem is volt állam a szó szoros értelmében."

Így fest a II. Internacionále legkimagaslóbb teoretikusa, aki külön brosúrát ír a „Proletariátus diktatúrájáról", külön tárgyalja Oroszországot, ahol világosan és többizben felvetették a polgári-demokratikus köztársaságnál magasabbrendű államforma kérdését, és ő elhallgatja ezt a kérdést. Hát miben különbözik ez *a valóságban* a burzsoázia oldalára való átpártolástól?

(Zárójelben megjegyezzük, hogy Kautsky itt is az orosz mensevikek után kullog. A mensevikek közt szép számmal akadnak olyanok, akik „valamennyi idézetet" ismerik Marxból és Engelsből, de azért 1917 áprilisától 1917 októberéig és 1917 októberétől 1918 októberéig egyetlenegy mensevik sem próbálta meg *egyetlenegyszer sem*, hogy megvizsgálja a Kommün típusú állam kérdését. Plehanov szintén megkerülte ezt a kérdést. *Bizonydra minden okuk megvolt a hallgatásra).*

Természetesen az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetéséről vitatkozni olyan emberekkel akik ugyan szocialistának és marxistának nevezik magukat, a valóságban azonban a *fő* kérdésben, a Kommün típusú állam kérdésében a burzsoáziához pártolnak át, nem jelentene mást, mint gyöngyöt szórni disznók elé. Elég lesz, ha brosúránk függelékeként teljes egészében közöljük az Alkotmányozó Gyűlésről szóló téziseimet. Ezekből látni fogja az olvasó, hogy a kérdést 1917 december 26-án elméleti szempontból

is, történeti, valamint gyakorlati politikai szempontból is felvetettük.

Ha már Kautsky, mint teoretikus, teljesen megtagadta a marxizmust, mint történész megvizsgálhatta volna a Szovjetek harcát az Alkotmányozó Gyűlés ellen. Kautsky sok művéből tudjuk, hogy *tudott* marxista történész lenni, hogy *ezek* a munkái későbbi renegátsága ellenére is komoly értékek maradnak a proletariátus számára. A szóbanforgó kérdésben azonban Kautsky mint történész is *hátatfordít* az igazságnak, figyelmen kívül hagyja a *közismert* tényeket, a burzsoázia bérenceként jár el. Kautsky elvteleneknek *szeretné* feltüntetni a bolsevikokat, és elbeszéli, hogyan próbálták a bolsevikok *elsimítani* konfliktusukat az Alkotmányozó Gyűléssel, mielőtt ezt szétkergették volna. Ebben egyáltalán nincs semmi kivetni való, nincs semmi, amit meg kellene tagadnunk. A téziseket teljes egészükben közzéteszem, azokban a napnál világosabban megmondtuk: ingadozó kispolgár urak, akik megrekedtetek az Alkotmányozó Gyűlésben, vagy béküljetek meg a proletárdiktatúrával, vagy „forradalmi úton" legyőzünk benneteket (a 18. és 19. tézis).

Mindig így járt el, és mindig így is fog eljárni a valóban forradalmi proletariátus az ingadozó kispolgársággal szemben.

Kautsky az Alkotmányozó Gyűlés kérdésében formális álláspontot foglal el. Téziseimben világosan és többízben leszögezem, hogy a forradalom érdekei felette állnak az Alkotmányozó Gyűlés formális jogainak (lásd a 16. és 17. tézist). A formális demokratikus álláspont nem más, mint a *polgári* demokrata álláspontja, aki nem ismeri el, hogy a proletariátus és a proletár osztályharc érdeke a magasabbrendű. Kautskynak, mint történésznek, feltétlenül el kellett volna ismernie, hogy a burzsoá parlamentek ennek vagy annak az osztálynak a szervei. Most azonban (a forradalom megtagadásának piszkos ügye érdekében) Kautskynak szüksége volt arra, hogy megfeledkezzék a marxizmusról és Kautsky *nem veti fel azt a kérdést*, hogy melyik *osztálynak* a szerve volt Oroszországban az Alkotmányozó Gyűlés. Kautsky nem

elemzi a konkrét helyzetet, nem óhajtja megvizsgálni a tényeket, egy szót sem mond a német olvasónak arról, hogy a tézisek nemcsak a burzsoá demokrácia korlátoltságának elméleti megvilágítását foglalják magukban (1—3. tézis) és nemcsak azokat a konkrét viszonyokat elemzik, amelyek előidézték azt, hogy a pártok 1917 október közepén összeállított jelölő listái nem feleltek meg az 1917 decemberi valóságnak (4—6. tézis), hanem az *osztályharc és a polgárháború* 1917 október—decemberében lejátszódott *történetét* is vázolják (7—15. tézis). Ebből a konkrét történetből azt a következtetést vontuk le (14. tézis), hogy a „minden hatalmat az Alkotmányozó Gyűlésnek!" jelszó a *valóságban* a kadetok, a kalegyinisták és szekértolóik jelszavává lett.

Kautsky, a történész, ezt nem veszi észre. Kautsky, a történész, sohasem hallott arról, hogy az általános választójog olykor kispolgári, reakciós és ellenforradalmár parlamenteket hoz létre. Kautsky, a marxista történész, nem hallott arról, hogy a választások formája, a demokrácia formája, másrészt az illető intézmény osztálytartalma — két különböző dolog. Az Alkotmányozó Gyűlés osztálytartalmának kérdését téziseim világosan felvetik és megoldják. Lehetséges, hogy az én megoldásom helytelen. Mi sem volna számunkra kívánatosabb, mint hogy elemzésünket egy kívülálló marxista szempontból megbírálja. Kautskynak, ahelyett hogy teljesen ostoba frázisokat (ilyen Kautskynál bőven akad) írna arról, hogy egyesek akadályozzák a bolsevizmus bírálatát, hozzá kellett volna fognia ehhez a bírálathoz. A baj azonban éppen az, hogy nem gyakorol bírálatot. Még csak *fel sem veti* egyfelől a Szovjetek, másfelől az Alkotmányozó Gyűlés osztályelemzésének *kérdését*. Ezért *lehetetlen* Kautskyval vitatkozni és eszmecserét folytatni, és csak azt tehetjük, hogy *megmutatjuk* az olvasónak, miért nem lehet Kautskyt másnak, mint renegátnak nevezni.

A Szovjetek és az Alkotmányozó Gyűlés közötti ellentétnek megvan a maga története, amelyet az a történész sem kerülhet meg, aki nem áll az osztályharc álláspontján. Kautsky ezt a ténybeli történelmet sem óhajtotta *érinteni*. Kautsky eltitkolta a német olvasó

előtt azt a közismert tényt (amelyet most csak a rosszhiszemű mensevikek titkolnak el), hogy a mensevikek uralma idején is, vagyis 1917 február végétől októberig ellentétek voltak a Szovjetek és az „állami" (vagyis burzsoá) intézmények között. Kautsky lényegében a proletariátus és a burzsoázia kibékítésének, megegyezésének, együttműködésének álláspontján áll. Akárhogy tagadja is Kautsky, de tény, hogy ez az álláspontja, és ezt egész brosúrája bizonyítja. Nem kellett volna szétkergetni az Alkotmányozó Gyűlést — ez azt is jelenti: nem kellett volna végigküzdeni a harcot a burzsoázia ellen, nem kellett volna megdönteni a burzsoáziát, a proletariátusnak össze kellett volna békülnie a burzsoáziával.

Miért hallgatta el Kautsky, hogy a mensevikek 1917 februárjától októberig igyekeztek végrehajtani ezt a kevéssé tiszteletreméltó feladatot és semmit sem értek el? Ha lehetséges volt a burzsoáziát összebékíteni a proletariátussal, miért nem sikerült az összebékítés a mensevikek idején, miért tartotta magát távol a burzsoázia a Szovjetektől, miért nevezték *(a mensevikek)* a Szovjeteket „forradalmi demokráciának", a burzsoáziát pedig „cenzusos elemeknek"?

Kautsky eltitkolta a német olvasó előtt, hogy éppen a mensevikek nevezték uralmuk „korszakában" (1917 február—október) forradalmi demokráciának a Szovjeteket, s ismerték el *ezáltal*, hogy a Szovjetek magasabbrendűek minden más intézménynél. Csak e tény elhallgatása következtében tüntethette fel Kautsky, a történész, a kérdést úgy, hogy a Szovjetek és a burzsoázia ellentétének nincs története, hogy ez hirtelen, váratlanul, ok nélkül, a bolsevikok rosszindulatú magatartása folytán jelentkezett. Holott valójában éppen a mensevik megalkuvó politikának, a proletariátus és a burzsoázia összebékítésére tett kísérleteknek *több mint félévi* (a forradalom szempontjából ez óriási idő) *tapasztalatai* győzték meg a népet arról, hogy ezek meddő kísérletek, és ez taszította el a proletariátust a mensevikektől.

A Szovjetek: a proletariátus nagyszerű harci szervezetei, amelyekre nagy jövő vár — ismeri el Kautsky.

Ha ez igaz, akkor Kautsky egész álláspontja összeomlik, mint a kártyavár, vagy mint a kispolgár álmodozása arról, hogy el kellene kerülni a proletariátus és a burzsoázia közti éles harcot. Mert a forradalom nem egyéb, mint szüntelen harc, mégpedig ádáz harc, a proletariátus pedig *valamennyi* elnyomott élenjáró osztálya, gyujtópontja és középpontja minden elnyomott minden felszabadulási törekvésének. A Szovjetek — az elnyomott tömegek harci szervei — természetesen hasonlíthatatlanul gyorsabban, teljesebben, hívebben tükrözték és fejezték ki e tömegek hangulatát és nézeteik változását, mint bárminő más intézmény (ez többek között egyik oka annak, hogy a szovjetdemokrácia a demokrácia legmagasabb típusa).

A Szovjeteknek sikerült 1917 február 28-tól (régi időszámítás szerint) október 25-ig összehívniok *két* országos kongresszust, amelyen Oroszország lakosságának túlnyomó többsége, valamennyi munkás és katona, a parasztság hétvagy nyolctizede képviselve volt, nem szólva a helyi, kerületi, városi, kormányzósági és területi kongresszusokról. Ez alatt az idő alatt a burzsoáziának nem sikerült összehívnia egyetlen olyan intézményt sem, amely a többséget képviselte volna (kivéve a nyilvánvalóan meghamisított, a proletariátusból gúnyt űző, a proletariátust felbőszítő „Demokratikus Tanácskozást"). Az Alkotmányozó Gyűlés *ugyanazt* a tömeghangulatot, *ugyanazt* a politikai csoportosulást fejezte ki, mint az első (júniusi) Összoroszországi Szovjetkongresszus. Az Alkotmányozó Gyűlés összehívása előtt és azzal körülbelül egyidőben (1918 január) összeült a második Szovjetkongresszus (1917 október), valamint a harmadik (1918 január), és mindkét kongresszus *napnál világosabban megmutatta*, hogy a tömegek balra tolódtak, forradalmasodtak, elfordultak a mensevikektől és az eszerektől, a bolsevikok oldalára álltak, *vagyis* hátatfordítottak a kispolgári vezetésnek, a burzsoáziával való megegyezés illúzióinak és a burzsoázia megdöntéséért vívott forradalmi proletárharc álláspontjára tértek át.

Következésképpen már egymagában a Szovjetek *külső története* megmutatja az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetésének elkerülhetetlenségét és az Alkotmányozó Gyűlés *reakciós mivoltát*. Kautsky azonban keményen kitart „jel-

szava" mellett: hadd pusztuljon a forradalom, hadd győzedelmeskedjék a burzsoázia a proletariátus felett, a fő, hogy viruljon a „tiszta demokrácia"! Fiat justitia, pereat mundus!*

Az Összoroszországi Szovjetkongresszusok adatai az orosz forradalom története folyamán a következők:

Összoroszországi Szovjetkongresszusok	A küldöttek száma	Köztük bolsevik	A bolsevikok %-aránya
1. (1917 június 3)	790	103	13%
2. (1917 október 25)	675	343	51%
3. (1918 január 10)	710	434	61%
4. (1918 március 14)	1 232	795	64%
5. (1918 július 4)	1 164	773	66%

Csak egy pillantást kell vetnünk e számokra, hogy megértsük, mi az oka annak, hogy nálunk csak nevetnek azokon, akik az Alkotmányozó Gyűlést védelmezik, vagy afféléket beszélnek (mint Kautsky), hogy a bolsevikok mögött nem áll a lakosság többsége.

A SZOVJET ALKOTMÁNY

Mint már mondottam, a burzsoáziának a választójogtól való megfosztása nem feltétlen és elengedhetetlen ismérve a proletariátus diktatúrájának. A bolsevikok, akik jóval Október előtt kiadták az ilyen diktatúra jelszavát, Oroszországban sem beszéltek már eleve a kizsákmányolóknak a választójogtól való megfosztásáról. A diktatúrának *ez* az alkotórésze nem valamilyen párt „terve szerint" jött világra, hanem önmagától *alakult ki* a harc folyamán. Kautsky, a történész, ezt persze nem vette észre. Nem értette meg, hogy a burzsoázia még a (burzsoáziával paktáló) mensevikeknek a Szovjetekben való uralma idején maga határolta el magát a Szovjetektől, bojkottálta azokat, szembeállította magát velük, ármánykodott ellenük. A Szovjetek minden alkotmány nélkül keletkeztek és

* — Legyen igazság, vesszen bár a világ! — *Szerk.*

több mint egy évig (1917 tavaszától 1918 nyaráig) minden alkotmány nélkül működtek. A burzsoázia dühe az elnyomottak önálló és mindenható (mert mindent átfogó) szervezetével szemben, a burzsoázia harca — mégpedig rendkívül arcátlan, önző, piszkos harca — a Szovjetek ellen, végül pedig a burzsoáziának (a kadetoktól a jobboldali eszerekig, Miljukovtól Kerenszkijig) nyílt részvétele a Kornyilov-lázadásban — mindez *előkészítette* a burzsoáziának a Szovjetekből való formaszerinti kizárását.

Kautsky hallott ugyan a Kornyilov-lázadásról, de ő előkelően fütyül a történelmi tényekre, a harc menetére és formáira, amelyek a diktatúra *formáit* meghatározzák: valóban, mi szükség is van a tényekre, ha a „tiszta" demokráciáról van szó? Kautsky „kritikáját", amely a burzsoáziának a választójogtól való megfosztása ellen irányul, ezért olyan... édeskés naivitás jellemzi, amely nagyon megható volna egy gyermek részéről, amely azonban undorító, ha olyasvalakinél tapasztalja az ember, akit hivatalosan még nem nyilvánítottak gyengeelméjűnek.

„... Ha a kapitalisták általános választójog mellett jelentéktelen kisebbségnek bizonyulnának, hamarabb megbékélnének sorsukkal" (33. old.)... Kedves, nemde? Az okos Kautsky olyan földbirtokosokat és kapitalistákat, akik számolnak az elnyomott többség akaratával, sokszor látott a történelem folyamán és általában nagyszerűen ismeri őket a való élet megfigyeléséből. Az okos Kautsky szilárdan kitart az „ellenzék", vagyis a parlamenten belüli harc álláspontján. Szó szerint így is írja: „ellenzék" (34. old. és sok más helyen).

Ó, tudós történész és politikus! Nem ártana, ha tudná, hogy az „ellenzék" a békés és csakis parlamenti harc fogalma, vagyis olyan fogalom, amely a nem-forradalmi helyzetnek felel meg, olyan fogalom, amely a *forradalom hiányának* felel meg. A forradalomban kérlelhetetlen polgárháborús ellenségről van szó, és ezen a tényen nem változtatnak semmiféle reakciós sirámai az olyan kispolgároknak, akik úgy félnek a háborútól, mint ahogy Kautsky fél tőle. Komikus dolog „ellenzéki" szemszögből vizsgálni a kérlelhetetlen polgárháború kérdéseit akkor, amikor a burzsoázia minden gonosztettre hajlandó —

a versailles-iak példája és Bismarckkal kötött egyességük eleget mond mindenki számára, aki a történelmet nem úgy látja, mint Gogol Petruskája —, amikor a burzsoázia külföldi államokat hív segítségül és velük együtt ármánykodik a forradalom ellen. A forradalmi proletariátusnak tehát „az okleveles zavarkeltőhöz", Kautskyhoz hasonlóan hálósipkát kell a fejére húznia és legális „ellenzéknek" kell tekintenie a burzsoáziát, amely a Dutovok, Krasznovok és a csehek ellenforradalmi felkeléseit szervezi, amely milliókat fizet a szabotálóknak. Micsoda bölcseség!

Kautskyt kizárólag a dolog formális jogi oldala érdekli, úgyhogy mikor a Szovjet Alkotmányról szóló fejtegetéseit olvassuk, önkénytelenül Bebel szavai jutnak eszünkbe: a jogászok ízig-vérig reakciós népség. „A valóságban — írja Kautsky — nem lehet egyedül a kapitalistákat megfosztani jogaiktól. Ki a kapitalista jogi értelemben? Az, akinek vagyona van? Még egy gazdaságilag olyan előrehaladott országban is, mint Németország, ahol a proletariátus olyan nagyszámú, egy szovjet köztársaság létesítése nagy tömegeket fosztana meg politikai jogaiktól. 1907-ben a német birodalomban a kereső foglalkozással bíró egyének és családtagjaik száma a három főágban — mezőgazdaság, ipar és kereskedelem — körülbelül 35 millióra rúgott az alkalmazottak és bérmunkások csoportjában, az önállóak csoportjában pedig 17 millióra. Következésképpen valamely pártnak könnyen lehet többsége a bérmunkások közt, de kisebbsége a lakosság között" (33. old.).

Íme Kautsky gondolkodásmódjának egyik példája. Hát nem a burzsoának ellenforradalmi nyöszörgése ez? Miért sorolt ön, Kautsky úr, minden „önállót" a jogfosztottakhoz, holott nagyon jól tudja, hogy az orosz parasztok óriási többsége nem tart bérmunkást, tehát nem esik el a jogoktól? Hát nem hamisítás ez?

Miért nem idézte ön, a tudós közgazdász, azokat az adatokat a mezőgazdasági bérmunkáról a gazdaságok csoportjai szerint, amelyeket ön jól ismert, és amelyek ugyanabban az 1907-es német statisztikában találhatók? Miért nem tárta fel brosúrájának olvasói, a német munkások előtt ezeket az adatokat, amelyekből kiderülne, hogy

mennyi a kizsákmányoló, hogy a német statisztikában szereplő összes „mezőgazdák" között milyen kevés a kizsákmányoló?

Azért, mert önt renegátsága a burzsoázia közönséges bérencévé tette.

A kapitalista eszerint határozatlan jogi fogalom, és Kautsky több oldalon át szidja a Szovjet Alkotmány „önkényességét". Az angol burzsoáziának megengedi ez a „komoly tudós", hogy évszázadokon át alakítsa és csiszolgassa az új (a középkorhoz képest új) polgári alkotmányt, nekünk azonban, Oroszország munkásainak és parasztjainak, a lakájtudomány e képviselője semennyi időt sem engedélyez. Tőlünk néhány hónap alatt az utolsó betűig kidolgozott alkotmányt követel...

„... Önkény!" Gondolják csak meg, hogy a burzsoázia szennyes kiszolgálásának és a korlátolt vaskalaposságnak milyen feneketlen mélységét tárja fel egy *ilyen* szemrehányás. Amikor a kapitalista országok ízig-vérig burzsoá és nagyrészt reakciós jogászai évszázadok vagy évtizedek során a legrészletesebb jogszabályokat dolgozták ki, tucatjával és százával írták a törvénykönyveket és a magyarázatokat azokhoz a törvényekhez, amelyek *szorongatják* a munkásokat, megkötözik a *szegények* kezét-lábát, ezernyi nehézséget és akadályt gördítenek minden egyszerű, a nép soraiból származó dolgozó ember elé, — ó, akkor a burzsoá liberálisok és Kautsky úr ebben nem látnak semmi „önkényt"! Ez „rend" és „törvényesség"! Itt mindent megfontoltak, és megszabták, hogyan lehet „kifacsarni" a szegény embert. Itt ezerszámra vannak burzsoá ügyvédek és hivatalnokok (róluk Kautsky általában hallgat, valószínűleg éppen azért, mert Marx óriási jelentőséget tulajdonított a bürokratikus gépezet *szétzúzásának*...), — ügyvédek és hivatalnokok, akik értik a módját, hogy a törvényeket úgy értelmezzék, hogy a munkás és átlagos paraszt sohase tudja áttörni ezeknek a törvényeknek drótakadályait. Ez nem burzsoá „önkény", nem önző és szennyeslelkű kizsákmányolók diktatúrája, akik teleszívták magukat a nép vérével — dehogyis. Ez — „tiszta demokrácia", amely napról napra tisztább és tisztább lesz.

De amikor a dolgozó és kizsákmányolt osztályok a

történelem folyamán először alkották meg, az imperialista háború által külföldi testvéreiktől elvágva, a *maguk* Szovjetjeit, amikor politikai alkotómunkára hívták *azokat a tömegeket*, amelyeket a burzsoázia elnyomott, megnyomorított és eltompított, és amikor ők *maguk* kezdték építeni az *új*, a proletár államot, amikor az elkeseredett harc hevében, a polgárháború tüzében *körvonalazni* kezdték *a kizsákmányolók nélküli* állam alaptételeit, — akkor a burzsoá gazfickók valamennyien, az egész vérszopó banda és a velük egy húron pendülő Kautsky jajveszékelést csaptak az „önkény" miatt! Valóban, honnan is tudhatnák ezek a tudatlanok, a munkások és parasztok, ez a „csőcselék", a saját törvényeiket értelmezni? Honnan is vegyék ők, az egyszerű dolgozók, az igazságosság érzékét, ha nem veszik igénybe a művelt ügyvédek, a burzsoá írók, a Kautskyk és a bölcs öreg bürokraták tanácsait?

1918 április 28-i beszédemből Kautsky úr a következő szavakat idézi: „... A tömegek maguk határozzák meg a választások rendjét és idejét ..." És Kautsky, a „tiszta demokrata", ebből ilyen következtetést von le:

„... Tehát nyilván az a helyzet, hogy minden választógyűlés belátása szerint határozza meg a választások rendjét. Az önkény és annak a lehetősége, hogy a kellemetlen ellenzéki elemektől magán a proletariátuson belül megszabaduljunk, ilymódon a legmagasabb fokra hágna" (37. old.).

Nos, miben különbözik ez a kapitalisták bértollnokának beszédétől, aki a sztrájk idején azért üvölt, hogy a tömeg elnyomja a „dolgozni akaró" szorgalmas munkásokat? Miért *nem* önkény a választási rendnek a „tiszta" burzsoá demokráciában szokásos bürokrata *burzsoá* meghatározása? Miért lenne az évszázados kizsákmányolók ellen *harcrakelt* tömegek igazságérzete — a tömegeké, amelyeket ez az elkeseredett harc felvilágosít és megacéloz — alacsonyabb fokon, mint a *burzsoá* előítéletek közt nevelkedett bürokraták, intellektuelek, ügyvédek *maroknyi* csoportjának igazságérzete?

Kautsky — igazi szocialista, ne merjétek kétségbevonni ennek az igen tiszteletreméltó családapának, ennek az igen becsületes polgárnak az őszinteségét. Lángoló és

meggyőződéses híve ő a munkások, a proletárforradalom győzelmének. Csak azt szeretné, hogy édeskés kispolgári intellektuelek és hálósipkás nyárspolgárok *eleve*, a tömegek megmozdulása *előtt*, a kizsákmányolókkal vívott ádáz harcuk *előtt* és okvetlenül polgárháború *nélkül* kidolgoznák a *forradalom fejlődésének* mérsékelt és precíz *alapszabályait* . . .

A mi nagytudományú Golovljov Juduskánk mély erkölcsi felháborodással beszéli el a német munkásoknak, hogy 1918 június 14-én a Szovjetek Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottsága elhatározta a jobboldali eszerek és a mensevikek pártja képviselőinek a Szovjetekből való kizárását. „Ez a rendszabály — írja Kautsky Juduska, égve a nemes felháborodástól — nem bizonyos személyek ellen irányul, akik bizonyos büntetendő cselekményeket követtek el . . . A Szovjet Köztársaság Alkotmánya egy szót sem szól a szovjetképviselőknek, a Szovjetek tagjainak sérthetetlenségéről. Nem bizonyos *személyeket*, hanem bizonyos *pártokat* zárnak itt ki a Szovjetekből" (37. old.).

Igen, ez valóban szörnyű, ez tűrhetetlen eltérés a tiszta demokráciától, amelynek szabályai szerint fog majd forradalmat csinálni a mi forradalmár Kautsky Juduskánk. Mi, orosz bolsevikok, először kötelesek lettünk volna sérthetetlenséget ígérni a Szavinkovoknak és társaiknak, a Liberdanoknak[104], a Potreszovoknak (az „aktivistáknak") és társaiknak, azután büntetőtörvénykönyvet kellett volna írnunk, amely „büntetendőnek" nyilvánította volna a csehszlovák ellenforradalmi háborúban való részvételt, vagy a német imperialistákkal való szövetkezést országunk munkásai *ellen* Ukrajnában és Grúziában, és csak *azután*, ennek a büntetőtörvénykönyvnek alapján lett volna jogunk a „tiszta demokrácia" értelmében „bizonyos személyeket" a Szovjetekből kizárni. Magától értetődik emellett, hogy a csehszlovákok, akik a Szavinkovok, Potreszovok és Liberdanok útján (vagy az ő agitációjuk segítségével) pénzt kaptak az angol-francia kapitalistáktól, valamint a Krasznovok, akik az ukrajnai és a tifliszi mensevikek segítségével szereztek német gránátokat, nyugodtan ültek volna mindaddig, amíg el nem készítünk egy rendes büntetőtörvénykönyvet, és mint a legtisztább demokraták, az „ellenzék" szerepére szorítkoztak volna . . .

Nem csekélyebb erkölcsi felháborodással tölti el Kautskyt, hogy a Szovjet Alkotmány megfosztja a választójogtól azt, aki „nyereség céljából bérmunkásokat tart". „Az otthonmunkás vagy a kismester — írja Kautsky —, az, aki egy segéddel dolgozik, teljesen proletármódra élhet és érezhet, de választójoga nincs" (36. old.).

Milyen eltérés a „tiszta demokráciától"! Milyen igazságtalanság! Igaz, eddig minden marxista úgy vélte és ezernyi tény igazolta, hogy a kismesterek a leglelkiismeretlenebb és legkíméletlenebb kizsákmányolói a bérmunkásoknak, de Kautsky Juduska, magától értetődően, nem a kismesterek *osztályát* vizsgálja (ki is találta ki az osztályharc káros elméletét?), hanem egyes személyekből indul ki, olyan kizsákmányolókból, akik „teljesen proletármódra élnek és éreznek". A híres „takarékos Ágnes", akit már régen holtnak véltek, feltámadt Kautsky tolla nyomán. Ezt a takarékos Ágnest néhány évtizeddel ezelőtt egy „tiszta" demokrata, a burzsoá Eugen Richter találta fel és bocsátotta útnak a német irodalomban. Ez a burzsoá kimondhatatlan bajokat jósolt arra az esetre, ha majd eljő a proletárdiktatúra, ha kisajátítják a kizsákmányolók tőkéjét, és ártatlan képpel felvetette azt a kérdést, hogy tulajdonképpen ki a kapitalista jogi értelemben. A szegény takarékos varrónő („a takarékos Ágnes") példáját hozta fel, akitől a gonosz „proletárdiktátorok" utolsó garasait is elveszik. Volt idő, amikor az egész német szociáldemokrácia mulatott a tiszta demokrata Eugen Richter e „takarékos Ágnesén". Ez azonban régen volt, réges-régen, amikor még élt Bebel, aki nyiltan és egyenesen megmondta az igazat, hogy bizony a mi pártunkban sok a nemzeti-liberális[105]; ez réges-régen volt, amikor Kautsky még nem volt renegát.

Most a „takarékos Ágnes" feltámadt a „teljesen proletármódra élő és érző, egy segéddel dolgozó kismester" képében. A gonosz bolsevikok bántják, megfosztják őt választójogától. Igaz ugyan, hogy „minden választógyűlés", mint ahogy ugyanez a Kautsky mondja, megengedheti a Szovjetköztársaságban a választásban való részvételt például az illető üzemmel kapcsolatban álló szegény kismesternek, ha az illető kivételképpen nem kizsákmányoló,

ha *valóban* „teljesen proletármódra él és érez". De meg lehet-e bízni az egyszerű munkások rendezetlen és (óh borzalom!) alapszabály nélkül működő üzemi gyűléseinek életismeretében és igazságérzetében? Hát nem világos, hogy helyesebb megadni a választójogot *valamennyi* kizsákmányolónak, *mindenkinek*, aki bérmunkást foglalkoztat, mintsem megkockáztatni azt, hogy a munkások megbántsák a „takarékos Ágnest" és a „proletármódra élő és érző kismestert"?

* * *

Csak gyalázzák megvetést érdemlő semmirekellő renegátok, a burzsoázia és a szociálsoviniszták ünnepelt hősei* a mi Szovjet Alkotmányunkat, amiért megfosztja a kizsákmányolókat a választójogtól. Ez csak jó, mert meggyorsítja és elmélyíti Európa forradalmi munkásainak szakítását a Scheidemannokkal és Kautskykkal, a Renaudelekkel és Longuet-kkal, a Hendersonokkal és Ramsay MacDonaldokkal, a szocializmus régi vezéreivel és régi árulóival.

Az elnyomott osztályok tömegei, a forradalmi proletárok közül kikerülő öntudatos és becsületes vezérek *mellettünk* lesznek. Elegendő megismertetni ezeket a proletárokat és ezeket a tömegeket Szovjet Alkotmányunkkal és máris azt fogják mondani: lássátok, ott igazán a *mi embereink* vannak, lássátok, ott igazi munkáspárt, igazi munkáskormány van. Mert ez a kormány nem csapja be a munkásokat a reformokról szóló fecsegéssel, mint ahogy *valamennyi említett vezér becsapott bennünket*, hanem komolyan harcol a kizsákmányolók ellen, komolyan végigviszi a forradalmat, *valóban* harcol a munkások teljes felszabadításáért.

Ha a Szovjetek egyéves „gyakorlatuk" után megfosz-

* Épp most olvastam el a „Frankfurter Zeitung"[106] vezércikkét (1918 október 22, 293. sz.), amely elragadtatással ismerteti Kautsky brosúráját. A tőzsdések lapja meg van elégedve. Meg is van rá az oka! Berlinből pedig azt írja nekem egy elvtárs, hogy a „Vorwärts"[107], a Scheidemannok lapja, külön cikkben jelentette ki, hogy Kautskynak majdnem minden sorát aláírja. Gratulálunk, gratulálunk!

tották a kizsákmányolókat a választójogtól, ez *azt jelenti*, hogy ezek a Szovjetek valóban az elnyomott tömegek szervezetei, nempedig a szociálimperialistákéi és a szociálpacifistákéi, akik eladták magukat a burzsoáziának. *Ha* ezek a Szovjetek elvették a kizsákmányolóktól a választójogot, ez *azt jelenti*, hogy a Szovjetek nem a kapitalistákkal való kispolgári megalkuvás szervei, nem a parlamenti fecsegésnek (a Kautskyk, Longuet-k és MacDonaldok parlamenti fecsegésének) szervei, hanem a valóban forradalmi proletariátus szervei, amely élethalálharcot folytat a kizsákmányolókkal.

„Kautsky könyvét itt alig ismerik" — írta nekem a napokban Berlinből (ma október 30-a van) egy jól tájékozott elvtárs. Én azt a tanácsot adnám németországi és svájci követeinknek, hogy ne sajnáljanak néhány ezrest ennek a könyvnek összevásárlására és az öntudatos munkások között való *ingyenes szétosztására*, hadd tapossák sárba azt az „európai" — értsd: imperialista és reformista szociáldemokráciát, amely már régen „bűzlő hullává" vált.

* * *

Könyve végén, a 61. és 63. oldalon, Kautsky úr keserű könnyeket hullat amiatt, hogy az „új elmélet" (ahogy ő a bolsevizmust nevezi, mert nem meri érinteni a Párizsi Komműnnek Marx és Engels-adta elemzését) „hívekre talál még régi demokráciákban is, például Svájcban". Kautsky számára „érthetetlen", hogy „ezt az elméletet német szociáldemokraták elfogadják".

Pedig ez teljesen érthető, mert a háború komoly tanulságai után a Scheidemannok is, a Kautskyk is ellenszenvessé válnak a forradalmi tömegek előtt.

„Mi" mindig a demokrácia hívei voltunk — írja Kautsky — s most egyszerre megtagadjuk!

„Mi", a szociáldemokrácia opportunistái, mindig a proletárdiktatúra ellen voltunk és ezt a Kolbok és társaik *régen* nyiltan megmondták. Kautsky tudja ezt és hiába gondolja, hogy elrejtheti az olvasók előtt azt a nyilvánvaló tényt, hogy ő a Bernsteinek és Kolbok „ölébe tér vissza".

„Mi", forradalmi marxisták, sohasem bálványoztuk a

„tiszta" (burzsoá) demokráciát. Plehanov, mint tudjuk, 1903-ban (szomorú pálfordulása előtt, amely egy orosz Scheidemann álláspontjára juttatta el) forradalmi marxista volt. És Plehanov akkor, azon a pártkongresszuson, amely elfogadta a pártprogramot, arról beszélt, hogy a proletariátus a forradalomban szükség esetén meg fogja fosztani a kapitalistákat a választójogtól és *szétkerget bármiféle parlamentet*, ha az ellenforradalminak bizonyul. Hogy csakis az ilyen felfogás felel meg a marxizmusnak, azt mindenki látja, ha másból nem, Marx és Engels fentebb idézett kijelentéseiből. Nyilvánvalóan ez következik a marxizmus valamennyi alapelvéből.

„Mi", forradalmi marxisták, nem tartottunk a népnek olyan beszédeket, amilyeneket olyan szívesen mondottak valamennyi nemzet kautskystái, akik a burzsoázia előtt hajbókolva, a burzsoá parlamentarizmusnak udvaroltak, a jelenlegi demokrácia *burzsoá* jellegét elhallgatták és csak *ennek* kiszélesítését, *ennek* a demokráciának a teljes megvalósítását követelték.

„Mi" azt mondtuk a burzsoáziának; ti, kizsákmányolók és képmutatók, a demokráciáról beszéltek, de ugyanakkor lépten-nyomon ezernyi akadályt gördítettek az elé, hogy az *elnyomott tömegek* a politikában részt vegyenek. Szavatokon fogunk benneteket és ezeknek a tömegeknek érdekében követeljük a *ti* burzsoá demokráciátok kiszélesítését, *hogy előkészítsük a tömegeket a forradalomra*, a ti megdöntéstek, a kizsákmányolók megdöntése céljából. És ha ti, kizsákmányolók, megpróbáltok ellene szegülni a mi proletárforradalmunknak, könyörtelenül elnyomunk, megfosztunk a jogaitoktól benneteket, sőt mi több, nem adunk nektek kenyeret, mert a mi proletár köztársaságunkban a kizsákmányolóknak nem lesznek jogaik, meg lesznek fosztva tűztől és víztől, mert mi komolyan, nempedig Scheidemann-módra és nem Kautsky-módra vagyunk szocialisták.

Így beszéltünk és így fogunk beszélni „mi", forradalmi marxisták, s ezért lesznek az elnyomott tömegek mellettünk és velünk, a Scheidemannok és Kautskyk pedig a renegátok szemétdombjára kerülnek.

MI AZ INTERNACIONALIZMUS?

Kautsky a legmélyebb meggyőződéssel internacionalistának tartja és mondja magát. Scheidemannékat „kormányszocialistáknak" minősíti. A mensevikeket védelmezve (Kautsky nem mondja meg nyiltan, hogy szolidáris velük, de teljesen az ő nézeteiket követi), Kautsky rendkívül szemléltető módon mutatta meg, hogy milyen fajtájú ez az ő „internacionalizmusa". Minthogy pedig Kautsky nem egyedülálló személy, hanem egy irányzat képviselője, amelynek kialakulása a II. Internacionále viszonyai között elkerülhetetlen volt (Longuet Franciaországban, Turati Olaszországban, Nobs és Grimm, Graber és Naine Svájcban, Ramsay MacDonald Angliában stb.), tanulságos lesz kitérni Kautsky „internacionalizmusára".

Kautsky hangsúlyozza, hogy Zimmerwaldban a mensevikek is jelen voltak (ez kétségtelenül diploma, de... megpenészedett diploma), és a következőképpen vázolja a mensevikek nézeteit, melyekkel egyetért:

„...A mensevikek az általános békét akarták. Azt akarták, hogy valamennyi hadviselő fél fogadja el az annexiók és hadisarc nélküli béke jelszavát. Amíg ezt el nem érik, az orosz hadseregnek — eszerint a felfogás szerint — harci készenlétben kellett volna állnia. A bolsevikok viszont azonnali békét követeltek mindenáron, készek voltak szükség esetén különbékét kötni, arra törekedtek, hogy ezt erőszakkal kikényszerítsék, növelve a hadseregnek amúgy is nagy dezorganizáltságát" (27. old.). A bolsevikoknak Kautsky szerint, nem kellett volna megragadniok a hatalmat és meg kellett volna elégedniök az Alkotmányozó Gyűléssel.

Tehát Kautsky és a mensevikek internacionalizmusa ebben áll: az imperialista burzsoá kormányoktól reformokat kell követelni, de továbbra is támogatni kell a kormányt, továbbra is támogatni kell a kormány által viselt háborút, amíg valamennyi hadviselő fél el nem fogadta az annexiók és hadisarc nélküli béke jelszavát. Turati is, a Kautskysták is (Haase és mások), Longuet és Társai is nem egyszer fejtették ki ezt a véleményüket és kijelentették: mi „a haza védelme" *mellett* vagyunk.

Az elméletben ez azt jelenti, hogy teljesen képtelenek arra, hogy a szociálsovinisztáktól különváljanak, és teljesen belezavarodtak a honvédelem kérdésébe. A politikában ez azt jelenti, hogy az internacionalizmust nyárspolgári nacionalizmussal cserélik fel, átpártolnak a reformizmus oldalára, lemondanak a forradalomról.

A „haza védelmének" elismerése annyi, mint a mostani háborúnak a proletariátus szempontjából való igazolása, törvényességének elismerése. Minthogy pedig a háború (akár monarchiáról, akár köztársaságról van szó) imperialista háború marad, függetlenül attól, hogy az ellenséges csapatok jelenleg hol állanak, az én országomban-e vagy idegen országban, — a haza védelmének elismerése a *valóságban* az imperialista rabló burzsoázia támogatása, a szocializmus teljes elárulása. Oroszországban Kerenszkij alatt is, a burzsoá-demokratikus köztársaságban, a háború továbbra is imperialista háború maradt, mert a burzsoázia mint uralkodó osztály folytatta (márpedig a háború „a politika folytatása"); s a háború imperialista jellegét különösen szemléltetően fejezték ki a világ felosztására és idegen országok kifosztására vonatkozó titkos szerződések, melyeket a volt cár Anglia és Franciaország kapitalistáival kötött.

A mensevikek gyalázatosan félrevezették a népet, mikor az ilyen háborút védelmi vagy forradalmi háborúnak nevezték, és Kautsky, amikor helyesli a mensevikek politikáját, a nép becsapását helyesli, azoknak a kispolgároknak a tevékenységét helyesli, akik azzal tettek szolgálatot a tőkének, hogy a munkásokat becsapták, hogy a munkásokat az imperialisták szekerébe fogták. Kautsky tipikusan kispolgári, filiszter politikát folytat, amikor azt képzeli (és a tömegekbe azt az ostoba hiedelmet oltja), hogy a *jelszó kiadása* változtat a dolgon. A burzsoá demokrácia egész története leleplezi ezt az illúziót: a burzsoá demokraták a nép becsapására mindig kiadtak és mindig ki is adnak tetszésszerinti „jelszavakat". A fontos az, hogy ezeknek a jelszavaknak az őszinteségét *ellenőrizzük*, hogy a szavakkal szembeszegezzük a *tényeket*, hogy ne érjük be az idealista vagy sarlatán *frázissal*, hanem tárjuk fel az *osztályrealitást*. Az imperialista háború imperialista mivolta nem

akkor szűnik meg, amikor a sarlatánok vagy a frázishősök, avagy a kispolgári filiszterek valami édeskés „jelszót" adnak ki, — hanem csak akkor, amikor valóban *megdöntik* azt az *osztályt*, amely az imperialista háborút folytatja, s amelyet e háborúhoz a gazdasági szálak (sőt néha kötelek) milliói fűznek, és amikor ezt az osztályt a valóban forradalmi osztály, a proletariátus váltja fel a hatalmon. *Másként nem szakadhatunk ki az imperialista háborúból és ugyanúgy, nem menekülhetünk meg az imperialista, a rabló békétől.*

Azzal, hogy Kautsky a mensevikek külpolitikáját helyesli, azzal, hogy azt internacionalista és zimmerwaldi politikának nyilvánítja, először megmutatja a zimmerwaldi opportunista többség egész rothadtságát (mi, a Zimmerwaldi *Baloldal*[108], nem ok nélkül határoltuk el magunkat rögtön ettől a többségtől!), és másodszor — s ez a legfontosabb — Kautsky a proletariátus álláspontjáról a kispolgárság álláspontjára, forradalmi álláspontról reformista álláspontra tér át.

A proletariátus az imperialista burzsoázia forradalmi megdöntéséért harcol, a kispolgárság az imperializmus reformista „tökéletesítéséért", az imperializmushoz való alkalmazkodásért harcol, olymódon, hogy *alárendeli* magát neki. Amikor Kautsky még marxista volt, például 1909-ben, amikor „A hatalomhoz vezető út" c. munkáját írta, éppen a mellett a gondolat mellett foglalt állást, hogy a háborúval kapcsolatban elkerülhetetlen a *forradalom*; *a forradalmak korszakának* közeledéséről beszélt. Az 1912-es Bázeli Kiáltvány[109] világosan és határozottan *proletárforradalomról* beszél, mégpedig éppen a német és az angol csoport közötti imperialista háborúval kapcsolatban, amely 1914-ben ki is tört. 1918-ban pedig, amikor a forradalmak a háború következtében kirobbantak, Kautsky, ahelyett hogy megmagyarázta volna elkerülhetetlenségüket, ahelyett hogy átgondolta és végiggondolta volna a *forradalmi* taktikát, a forradalom előkészítésének módszereit és eszközeit — a mensevikek reformista taktikáját internacionalizmusnak kezdte nevezni. Hát nem renegátság ez?

A mensevikeket Kautsky megdicséri azért, mert a hadsereg harckészségének megőrzését követelték. A bolse-

vikokat megrója azért, mert fokozták a hadsereg már amúgy is elég nagy „dezorganizáltságát". Ez nem más, mint a reformizmus és az imperialista burzsoázia előtti behódolás dícsérete és a forradalom kárhoztatása, a forradalom megtagadása. Mert a harckészség megőrzése Kerenszkij alatt a *burzsoá* (köztársasági, de burzsoá) vezetésű hadsereg megőrzését jelentette és az is volt. Közismert dolog — és az események menete szemléltetően igazolta —, hogy ez a köztársasági hadsereg megőrizte *kornyilovista* szellemét, mert kornyilovista tisztikara volt. A burzsoá tisztikar szükségképpen kornyilovista volt, szükségképpen hajlott az imperializmus felé, a proletariátus erőszakos elnyomása felé. Az imperialista háború alapjainak, a *burzsoá* diktatúra alapjainak érintetlenül hagyása, az apróságok foltozgatása, a jelentéktelen dolgok szépítgetése („reformok") — ebben merült ki a *valóságban* a mensevik taktika.

És fordítva. A hadsereg „dezorganizálását" egyetlen nagy forradalom sem kerülte el és nem is kerülheti el. Hiszen a hadsereg a régi rendszer támogatásának legmerevebb eszköze, a burzsoá fegyelemnek, a tőkés uralom támogatásának legszilárdabb védőbástyája és arra szolgál, hogy a dolgozókat a tőkésekkel szemben való rabszolgai engedelmességben és alárendeltségben tartsa és nevelje. A hadsereg mellett az ellenforradalom sohasem tűrte meg, nem tűrhette meg a felfegyverzett munkásokat. Franciaországban — írta Engels — a munkások minden forradalom után fel voltak fegyverezve; „így tehát az állam kormánykerekénél álló burzsoák legelső feladatuknak a munkások lefegyverzését tekintették"[110]. A felfegyverzett munkások egy *új* hadsereg csírái, egy *új* társadalmi rend szervezeti magja voltak. Ennek a magnak széttaposása, kifejlődésének megakadályozása volt a burzsoázia első feladata. Minden győzelmes forradalom első feladata — Marx és Engels többízben hangsúlyozták ezt — a következő volt: szétzúzni a régi hadsereget, feloszlatni és újjal felcserélni[111]. Az uralomra törő új társadalmi osztály sohasem szerezhette és szilárdíthatta meg ezt az uralmat — és nem teheti meg ezt ma sem — másként, mint úgy, hogy teljesen felbomlasztja a régi hadsereget („dezorgani-

zálás" — jajdulnak fel erre a reakciós vagy egyszerűen gyáva kispolgárok), mint úgy, hogy minden hadsereg nélkül átmegy egy igen nehéz, igen kínos szakaszon (ezen a kínos szakaszon átment a nagy francia forradalom is), mint úgy, hogy fokozatosan alakítja ki, súlyos polgárháborúban alakítja ki az új hadsereget, az új fegyelmet, az új osztály új harci szervezetét. A történész Kautsky azelőtt megértette ezt. A renegát Kautsky elfelejtette.

Mi jogon nevezi Kautsky a Scheidemannokat „kormányszocialistáknak", ha *helyesli* a mensevikek taktikáját az orosz forradalomban? A mensevikek, amikor Kerenszkijt támogatták és beléptek kormányába, ugyanúgy kormányszocialisták voltak. Ez elől a következtetés elől Kautsky sehogyan sem fog kibújni, ha megkísérli az imperialista háborút folytató *uralkodó osztály* kérdését felvetni. Kautsky azonban nem akarja felvetni az uralkodó osztály kérdését, ezt a marxistára nézve kötelező kérdést, mert ennek a kérdésnek már puszta felvetése is leleplezné a renegátot.

A kautskysták Németországban, a longuetisták Franciaországban, Turati és Társai Olaszországban így érvelnek: a szocializmus feltételezi a nemzetek egyenlőségét és szabadságát, önrendelkezési jogát; *ezért*, amikor megtámadják országunkat, vagy amikor az ellenséges csapatok benyomultak területünkre, a szocialistáknak joguk és kötelességük a hazát védelmezni. Ez az okoskodás azonban elméleti szempontból vagy teljes kigúnyolása a szocializmusnak, vagy szélhámos kibúvó, a gyakorlati politika szempontjából pedig ez az okoskodás azonos a teljesen tudatlan muzsikocska okoskodásával, aki arra is képtelen, hogy gondolkozzék a háború szociális jellegéről, osztályjellegéről, valamint azokról a feladatokról, amelyek reakciós háború idején a forradalmi párt előtt állanak.

A szocializmus ellene van a nemzetekkel szembeni erőszaknak. Ez vitathatatlan. De a szocializmus általában ellensége az emberekkel szembeni erőszaknak. Ebből azonban a keresztény anarchistákon és tolsztojánusokon kívül még senki sem vont le olyan következtetést, hogy a szocializmus a *forradalmi* erőszak ellen van. Tehát aki

„erőszakról" beszél általában, anélkül hogy elemezné azokat a feltételeket, amelyek a reakciós erőszakot a forradalmitól megkülönböztetik, az kispolgár, aki megtagadja a forradalmat, vagypedig egyszerűen szofizmákkal ámítgatja önmagát és a többieket.

Ugyanez vonatkozik a nemzetekkel szembeni erőszakra is. Minden háború erőszakot jelent nemzetekkel szemben, ez azonban nem akadályozza a szocialistákat abban, hogy a forradalmi háborúnak *hívei* legyenek. A háború osztályjellege: ez az az alapvető kérdés, amely felvetődik a szocialista előtt (ha nem renegát). Az 1914—1918-as imperialista háború nem más, mint az imperialista burzsoázia két csoportja között dúló háború a világ felosztásáért, a zsákmány felosztásáért, a kis és gyenge nemzetek kifosztásáért és megfojtásáért. Így ítélte meg a háborút 1912-ben a Bázeli Kiáltvány; ezt a megítélést igazolták a tények. Aki a háború kérdésében erről az álláspontról letér, az nem szocialista.

Ha a Vilmos uralma alatt élő német, vagy a Clémenceau uralma alatt élő francia azt mondja: nekem, mint szocialistának, jogom és kötelességem a hazát védeni, ha az ellenség betört országomba, — akkor ez az okoskodás nem a szocialista, nem az internacionalista, nem a forradalmi proletár, hanem a *nacionalista kispolgár* okoskodása. Mert ebben az okoskodásban elsikkad a munkásnak a tőke ellen vívott forradalmi osztályharca, elsikkad az *egész* háború megítélése a világburzsoázia és a világproletariátus szempontjából a maga egészében, vagyis eltűnik az internacionalizmus és megmarad a szánalmas, megkérgesedett nacionalizmus. Az én országomat bántják, máshoz semmi közöm — erre lyukad ki ez az okoskodás, ebben rejlik a kispolgári nacionalista szűklátókörűsége. Ez éppen olyan, mintha valaki az egyes emberrel szemben alkalmazott egyéni erőszakról így gondolkozna: a szocializmus az erőszak ellen van, tehát inkább árulást követek el, semhogy börtönben üljek.

Az a francia, német vagy olasz, aki azt mondja: a szocializmus ellene van a nemzetekkel szembeni erőszaknak, *ezért* védekezem én, amikor az ellenség betör

országomba — *elárulja* a szocializmust és az internacionalizmust. Mert az ilyen ember *csak* a saját „országát" *látja*, mindenek fölé helyezi a „saját"... *burzsoáziáját*, nem gondolva a *nemzetközi kapcsolatokra*, amelyek a háborút imperialista háborúvá, *az ő* burzsoáziáját az imperialista rablás láncának egyik láncszemévé teszik.

Minden kispolgár és minden tompaagyú és tudatlan muzsikocska éppúgy okoskodik, ahogy a renegát kautskysták, longuetisták, Turati és Társai okoskodnak, vagyis: az én országomban benn van az ellenség, máshoz semmi közöm*.

A szocialista, a forradalmi proletár, az internacionalista másként gondolkodik: a háború jellege (reakciós-e, vagy forradalmi a háború?) nem attól függ, hogy ki támadott és hogy kinek az országában van benn az „ellenség", hanem *attól, hogy melyik osztály* folytatja a háborút, hogy milyen politika folytatását jelenti a szóbanforgó háború. Ha a szóbanforgó háború reakciós, imperialista háború, vagyis olyan, amelyet az imperialista, erőszakos, fosztogató, reakciós burzsoázia két világcsoportja folytat egymással, akkor minden burzsoázia (még egy kis országé is) a fosztogatás részesévé válik, és az én feladatom, a forradalmi proletariátus képviselőjének feladata a *proletár világforradalomnak*, mint a világháború borzalmaiból való *egyedüli* kiútnak az előkészítése. Nem „saját" országom szempontjából kell okoskodnom (mert ez a korlátolt fajankó okoskodása, a nacionalista kispolgáré, aki nem érti meg, hogy ő csak játékszer az imperialista burzsoázia kezében), hanem a világforra-

* A szociálsovinisták (a Scheidemannok, Renaudelek, Hendersonok, Gompersek és társaik) teljesen elutasítják azt, hogy a háború alatt az „Internacionáléról" beszéljenek. „*Saját*" burzsoáziájuk ellenségeit a... szocializmus „árulóinak" tekintik. *Saját* burzsoáziájuk hódító politikáját *támogatják*. A szociálpacifisták (vagyis akik szóban szocialisták, tettekben kispolgári pacifisták) mindenféle „internacionalista" érzelmeket juttatnak kifejezésre, fellázadnak az annexiók ellen stb., *valójában* azonban továbbra is *támogatják saját* imperialista burzsoáziájukat. A két típus között a különbség nem nagy, akkora, mint a durva és a mézes-mázos szavú kapitalista közti különbség.

dalom előkészítésében, propagálásában, közelebbhozásában való *részvételem* szempontjából.

Ez az internacionalizmus, ez az internacionalista, a forradalmi munkás, az igazi szocialista feladata. Ezt az *ábécét* „felejtette el" a renegát Kautsky. És renegátsága még élesebben kiütközik, mikor a kispolgári nacionalisták (Oroszországban a mensevikek, Franciaországban a longuetisták, Olaszországban Turati, Németországban Haase és társai) taktikájának helyeséséről áttér a bolsevik taktika bírálatára. Ez a bírálat a következő:

„A bolsevik forradalom azon a feltevésen épült fel, hogy egy általános európai forradalom kiindulópontja lesz; hogy Oroszország bátor kezdeményezése felkelésre bírja majd egész Európa proletárjait.

Ilyen feltevés mellett persze közömbös volt, hogy milyen formája lesz az orosz különbékének, milyen terheket és területveszteségeket" (szószerint csonkításokat, megnyomorításokat, Verstümmelungen) „fog hozni az orosz népnek, hogyan fogja értelmezni a népek önrendelkezési jogát. Akkor közömbös volt az is, hogy képes-e Oroszország védekezni vagy sem. Az európai forradalom volt, e felfogás szerint, az orosz forradalom legjobb védelme, annak kellett volna meghoznia a volt orosz területen lakó valamennyi nép számára a teljes és igazi önrendelkezési jogot.

A szocializmust létrehozó és megszilárdító európai forradalomnak kellett volna eszközül szolgálnia arra is, hogy eltávolítsa azokat az akadályokat, amelyeket Oroszországban az ország gazdasági elmaradottsága állított a szocialista termelés megvalósítása elé.

Mindez igen logikus elgondolás és alapos indokolás volt, ha elfogadtuk a fő feltételt: hogy az orosz forradalom elkerülhetetlenül ki fogja robbantani az európai forradalmat. De mi lesz abban az esetben, ha ez nem történik meg?

Ez a feltevés mindeddig nem igazolódott be. S most Európa proletárjait azzal vádolják, hogy cserbenhagyták és elárulták az orosz forradalmat. Ez — ismeretlen tettesek elleni vád, mert ugyan kit akarnak felelőssé tenni az európai proletariátus magatartásáért?" (28. old.)

És Kautsky újra meg újra azon kérődzik, hogy Marx, Engels, Bebel nem egyszer tévedtek az általuk

várt forradalom bekövetkezése tekintetében, de sohasem építették taktikájukat egy „*meghatározott időpontra*" várt forradalomra (29. old.), a bolsevikok viszont szerinte „mindent egy kártyára, az általános európai forradalomra tettek fel".

Szándékosan hoztunk ilyen hosszú idézetet, hogy szemléltetően megmutassuk olvasóinknak, milyen „ügyesen" hamisítja meg Kautsky a marxizmust, amelyet ízetlen, reakciós kispolgári felfogásra cserél ki.

Először: a nem nagyon okos emberek módszere az, hogy az ellenfélnek egy nyilvánvaló ostobaságot adnak a szájába és azután azt cáfolgatják. Ha a bolsevikok taktikájukat arra a várakozásra építették volna, hogy a forradalom más országokban *meghatározott időpontban* ki fog törni, ez vitathatatlanul ostobaság lett volna. De a bolsevik párt ezt az ostobaságot nem követte el: az amerikai munkásokhoz írt levelemben (1918 augusztus 20) világosan elhatároltam magam az efféle ostobaságtól, mondván, hogy mi számítunk az amerikai forradalomra, de nem egy meghatározott időpontban. A baloldali eszerek és a „baloldali kommunisták" ellen folytatott vitáim során (1918 január—március) nem egyszer fejtettem ki ugyanezt a gondolatot. Kautsky csekély... egészen csekély ferdítést követett el, s azután erre építette fel a bolsevizmus bírálatát. Kautsky összekeverte azt a taktikát, amely többé vagy kevésbbé közeli, de nem meghatározott időpontban számít az európai forradalomra, azzal a taktikával, amely meghatározott időpontban számít az európai forradalomra. Csekély, egészen csekély hamisítás!

Az utóbbi taktika — ostobaság. Az előbbi *kötelező* a marxistára nézve, minden forradalmi proletárra és internacionalistára nézve, — *kötelező*, mert csak ez a taktika veszi számba marxista szempontból helyesen azt az objektív helyzetet, melyet a háború valamennyi európai országban megteremtett, — mert csak ez a taktika felel meg a proletariátus nemzetközi feladatainak.

Kautsky annak a nagy kérdésnek a helyébe, hogy melyek általában a forradalmi taktika alapjai, annak a hibának kis kérdését tette, amelyet a bolsevik forradalmárok elkövethettek volna, de nem követtek el —

s ezzel szerencsésen meg is tagadta a forradalmi taktikát általában!

Renegát lévén a politikában, az elméletben *még csak felvetni sem képes* a forradalmi taktika objektív előfeltételeinek a *kérdését.*

És ezzel elérkeztünk a második ponthoz.

Másodszor: számítani az európai forradalomra — ez kötelező a marxistára nézve, ha *forradalmi helyzet* áll fenn. A marxizmus ábécéjéhez tartozó igazság, hogy a szocialista proletariátus taktikája nem lehet egyforma akkor, amikor forradalmi helyzettel állunk szemben és akkor, amikor nem állunk szemben ilyen helyzettel.

Ha Kautsky felvetette volna ezt a marxistára nézve kötelező kérdést, akkor észrevette volna, hogy a válasz feltétlenül ellene szól. Jóval a háború előtt minden marxista, minden szocialista egyetértett abban, hogy az európai háború forradalmi helyzetet fog teremteni. Amikor Kautsky még nem volt renegát, világosan és határozottan elismerte ezt, 1902-ben is („A szociális forradalom"), 1909-ben is („A hatalomhoz vezető út"). A Bázeli Kiáltvány ezt az egész II. Internacionále nevében elismerte: minden ország szociálsovinisztái és kautskystái („centristái", vagyis azok az emberek, akik ingadoznak a forradalmárok és opportunisták között) nemhiába félnek úgy mint a tűztől a Bázeli Kiáltvány megfelelő kijelentéseitől!

Következésképpen az, hogy forradalmi helyzetet vártak Európában — nem a bolsevikok ábrándja, hanem a marxisták *általános véleménye* volt. Ha Kautsky ettől az elvitathatatlan igazságtól olyan frázisokkal akar megszabadulni, hogy — úgymond — a bolsevikok „mindig hittek az erőszak és az akarat mindenhatóságában", ez csak üresen kongó frázis, amely azt célozza, hogy *palástolja* Kautsky megfutamodását, szégyenletes megfutamodását a forradalmi helyzet kérdésének feltevése elől.

Továbbá: bekövetkezett-e valójában a forradalmi helyzet vagy sem? Kautsky ezt a kérdést sem volt képes felvetni. Felelnek erre a kérdésre a gazdasági tények: a háború által mindenütt előidézett éhínség és pusztulás

forradalmi helyzetet jelent. Felelnek erre a kérdésre a politikai tények is: már 1915-től kezdve világosan megmutatkozott *minden* országban a régi, elkorhadt szocialista pártok szakadásának folyamata, a proletariátus *tömegeinek eltávolodása* a szociálsoviniszta vezérektől balfelé, a forradalmi eszmék és érzelmek, a forradalmi vezérek felé.

Ezeket a tényeket 1918 augusztus 5-én, amikor Kautsky brosúráját írta, csak olyan ember nem vehette észre, aki fél a forradalomtól, aki árulója a forradalomnak. Most pedig, 1918 október végén, a forradalom *számos* európai országban mindenki szemeláttára és igen gyorsan fejlődik. A „forradalmár" Kautsky, aki azt szeretné, hogy továbbra is marxistának tartsák, olyan rövidlátó nyárspolgárnak bizonyult, aki — a Marx által kigúnyolt 1847-es nyárspolgárokhoz hasonlóan — nem látta a közelgő forradalmat!

Elérkeztünk a harmadik ponthoz.

Harmadszor. Melyek a forradalmi taktika sajátosságai abban az esetben, ha forradalmi helyzet van Európában? Kautsky, miután renegáttá lett, nem merte felvetni ezt a marxistára nézve kötelező kérdést. Kautsky úgy okoskodik, mint egy tipikus nyárspolgár, filiszter vagy tudatlan paraszt: bekövetkezett-e az „általános európai forradalom" vagy sem? Ha bekövetkezett, akkor *ő is* hajlandó forradalmárrá lenni! Akkor viszont — jegyezzük meg mi erre — minden csirkefogó (azokhoz a semmirekellőkhöz hasonlóan, akik most néha a győztes bolsevikokhoz dörgölőznek) forradalmárrá nyilvánítja majd magát!

Ha nem következett be, akkor Kautsky elfordul a forradalomtól! Kautskynál nyoma sincs azon igazság megértésének, hogy a forradalmi marxistát az különbözteti meg a nyárspolgártól és a filisztertől, hogy tudja *hirdetni* a tudatlan tömegeknek a közelgő forradalom szükségességét, be tudja *bizonyítani* elkerülhetetlenségét, meg tudja *magyarázni* a nép szempontjából való hasznosságát, és elő tudja *készíteni* rá a proletariátust és a dolgozó és kizsákmányolt tömegeket.

Kautsky azt az ostobaságot fogta rá a bolsevikokra,

hogy mindent egy kártyára tettek fel, arra számítva, hogy az európai forradalom meghatározott időpontban fog bekövetkezni. Ez az ostobaság Kautsky ellen fordult, hiszen ő éppen oda lyukadt ki, hogy a bolsevikok taktikája helyes lett volna, ha az európai forradalom 1918 augusztus 5-ig bekövetkezett volna! Kautsky ugyanis ezt a dátumot jelöli meg brosúrája megírásának időpontjaként. Amikor pedig néhány héttel augusztus 5-e után világossá vált, hogy a forradalom több európai országban küszöbön áll, akkor teljes pompájában napfényre került Kautsky egész renegátsága, az, hogy teljesen meghamisította a marxizmust, hogy teljesen képtelen a forradalmi módon való gondolkozásra, sőt, még a kérdések forradalmi módon való felvetésére is!

Amikor Európa proletárjait árulással vádolják — írja Kautsky —, akkor ismeretlen tettesek ellen emelnek vádat!

Téved, Kautsky úr! Nézzen a tükörbe és meg fogja látni azokat az „ismeretlen tetteseket", akik ellen ez a vád irányul. Kautsky naivnak tetteti magát, úgy tesz, mintha nem értené meg, *ki* emelte ezt a vádat és *mi az értelme* ennek a vádnak. A valóságban azonban Kautsky kitűnően tudja, hogy ezt a vádat a német „baloldaliak", a spartakisták[112], Liebknecht és barátai emelték és emelik. Ez a vád annak *világos tudatát* fejezi ki, hogy a német proletariátus árulást követett el az orosz (és a nemzetközi) forradalom ellen, amikor Finnországot, Ukrajnát, Lettországot és Észtországot fojtogatta. Ez a vád mindenekelőtt és leginkább nem a *tömeg* ellen irányul, amely mindig el van nyomva, hanem azok ellen a *vezérek* ellen, akik a Scheidemannokhoz és a Kautskykhoz hasonlóan *nem teljesítették* azt a kötelességüket, hogy forradalmi agitációt, forradalmi propagandát folytassanak a tömegek renyheségének leküzdésére, forradalmi munkát végezzenek a tömegek közt, azok ellen, akik a valóságban az elnyomott osztály tömegeinek mélyén mindig izzó forradalmi ösztönök és törekvések *ellenére* cselekedtek. A Scheidemannok nyíltan, durván, cinikusan és jórészt önzésből árulták el a proletariátust és pártoltak át a burzsoáziához. A kautskysták és longuetisták ugyan-

ezt tették, ingadozva, tétovázva és gyáván azokra kacsintva, akik az adott pillanatban erősek voltak. Kautsky a háború idején megjelent minden írásával *elaltatta* a forradalmi szellemet, ahelyett hogy táplálta és szította volna.

Kautsky a hivatalos német szociáldemokrácia „átlagos" vezérére jellemző kispolgári eltompultságnak szinte történelmi emléket állított azzal, hogy még csak meg sem érti, milyen óriási *elméleti* jelentősége, és méginkább, mekkora agitációs és propagandisztikus jelentősége van annak, ha Európa proletárjait azzal „vádolják", hogy elárulták az orosz forradalmat! Kautsky nem érti meg, hogy ez a „vád" — a német „birodalom" cenzúra-viszonyai között — alighanem az egyetlen forma, amelyben azok a német szocialisták, akik nem árulták el a szocializmust — Liebknecht és barátai —, közzé tehetik azt a *felhívásukat a német munkásokhoz*, hogy rázzák le magukról a Scheidemannokat és Kautskykat, lökjék félre az ilyen „vezéreket", szabadítsák fel magukat eltompító és butító prédikációik hatása alól, akaratuk *ellenére*, *nélkülük*, megkerülésükkel készüljenek fel a *forradalmi* harcra!

Kautsky ezt nem érti. Hogy is érthetné meg a bolsevikok taktikáját? Elvárható-e olyan embertől, aki általában lemond a forradalomról, hogy mérlegelje és felmérje a forradalom fejlődésének feltételeit a „legnehezebb" esetek egyikében?

A bolsevikok taktikája helyes volt, az *egyedüli* internacionalista taktika volt, mert nem a világforradalomtól való gyáva félelmen, nem a forradalommal szembeni kispolgári „hitetlenségen", nem azon a szűklátókörű nacionalista törekvésen alapult, hogy „saját" hazánkat (saját burzsoáziánk hazáját) megvédjük és minden egyébre „fütyülünk", — hanem az európai forradalmi helyzet helyes (a háború előtt, a szociálsoviniszták és szociálpacifisták renegátsága előtt általánosan helyesnek elismert) *számbavételén* épült. Ez volt az egyedüli internacionalista taktika, mert megtette a maximumát annak, ami *egy* országban *valamennyi ország* forradalmának fejlesztése, támogatása, felébresztése *érdekében* megvalósítható. Ezt a taktikát a hatalmas siker igazolta, mert a bolsevizmus (egyáltalán nem az orosz bolsevikok érdemei folytán,

hanem a *tömegeknek* a valóban forradalmi taktika iránt mindenütt megnyilvánuló mély rokonszenve következtében) *világ*bolsevizmussá lett, olyan eszmét, elméletet, programot, taktikát adott, amely konkrétan, gyakorlatilag különbözik a szociálsovinizmustól és a szociálpacifizmustól. A bolsevizmus *összetörte* a Scheidemannok és Kautskyk, a Renaudelek és Longuet-k, a Hendersonok és MacDonaldok régi, elkorhadt Internacionáléját, s ezek most egymást fogják elgáncsolni, miközben „egységről" ábrándoznak és igyekeznek feltámasztani a hullát. A bolsevizmus *lerakta* az eszmei és taktikai alapjait a valóban proletár és kommunista III. Internacionálénak, amely számbaveszi mind a békés korszak vívmányait, mind a *megkezdődött forradalmi korszak* tapasztalatait.

A bolsevizmus az egész világon népszerűsítette a „proletárdiktatúra" eszméjét, lefordította ezt a szót latinról először oroszra, aztán a világ *minden* nyelvére, s a *Szovjethatalom* példáján megmutatta, hogy *még* egy elmaradt ország munkásai és szegényparasztjai is, akik a legkevésbbé tapasztaltak, képzettek, akik a legkevésbbé jártasak a szervezésben, *képesek* voltak egy teljes éven át, óriási nehézségek közepette, harcban a kizsákmányolókkal (akiket az *egész* világ burzsoáziája támogatott) megtartani a dolgozók hatalmát, képesek voltak megteremteni egy összehasonlíthatatlanul magasabbrendű és szélesebbkörű demokráciát, mint a világ összes eddigi demokráciái, képesek voltak *megkezdeni* a munkások és parasztok tízmillióinak a szocializmus gyakorlati megvalósítására irányuló alkotó munkáját.

A bolsevizmus valóban olyan nagy mértékben segítette elő az európai és az amerikai proletárforradalom kifejlődését, ahogy azt eddig egyetlen ország egyetlen pártjának sem sikerült elősegítenie. Ugyanakkor, amikor az egész világ munkásai előtt napról napra világosabbá válik, hogy a Scheidemannok és Kautskyk taktikája nem mentette meg őket az imperialista háborútól és attól, hogy az imperialista burzsoázia bérrabszolgái legyenek; hogy ez a taktika nem alkalmas arra, hogy mintául szolgáljon valamennyi országnak, — ugyanakkor valamennyi ország proletártömegei előtt napról napra világosabbá

válik, hogy a bolsevizmus a háború és az imperializmus borzalmaitól való menekvés helyes útját mutatta meg, hogy a bolsevizmus *alkalmas arra, hogy mindenki számára a taktika mintája legyen.*

Szemünk láttára érlelődik nemcsak az általános európai, hanem a proletár világforradalom is, és ezt a forradalmat a proletariátus oroszországi győzelme segítette, gyorsította, támogatta. Mindez kevés a szocializmus teljes győzelméhez? Természetesen, kevés. *Egy* ország nem tehet többet. De ez az egy ország, hála a Szovjethatalomnak, mégis annyit tett, hogy még akkor is, ha a világimperializmus, mondjuk a német és az angol-francia imperializmus megegyezése révén, holnap eltiporná az orosz Szovjethatalmat, még ebben a legeslegrosszabb esetben is vitathatatlan volna, hogy a bolsevik taktika óriási hasznot hozott a szocializmusnak és elősegítette a legyőzhetetlen világforradalom fejlődését.

A BURZSOÁZIA KISZOLGÁLÁSA „GAZDASÁGI ELEMZÉS" LEPLE ALATT

Mint már mondottuk, Kautsky könyvének — ahhoz, hogy a cím helyesen tükrözze a könyv tartalmát — nem „A proletariátus diktatúrája", hanem a „Bolsevikellenes burzsoá támadások szajkózása" címet kellett volna adni.

A mensevikek régi „elméleteit" az orosz forradalom burzsoá jellegéről, vagyis a marxizmus régi mensevik eltorzítását (amit Kautsky 1905-ben *elvetett!*), teoretikusunk most újra felmelegíti. Foglalkoznunk kell ezzel a kérdéssel, bármennyire unalmas is az orosz marxisták számára.

Az orosz forradalom polgári forradalom — mondta valamennyi orosz marxista 1905 előtt. A mensevikek, akik a marxizmust liberalizmussal cserélték fel, ebből ezt a következtetést vonták le: a proletariátusnak nem kell túllépnie a burzsoázia számára elfogadható kereteket, a proletariátusnak a burzsoáziával való megegyezés politikáját kell követnie. A bolsevikok azt mondták, hogy ez liberális-burzsoá elmélet. A burzsoázia az állam átalakí-

tását polgári módon, *reformista módon*, nempedig forradalmi módon igyekszik megvalósítani, lehetőleg fenntartva a monarchiát is, a földesúri földtulajdont is stb. A proletariátusnak végig kell vinnie a polgári-demokratikus forradalmat anélkül, hogy engedné, hogy a burzsoázia reformizmusa „visszatartsa". A bolsevikok a polgári forradalomban az *osztály*erőviszonyokat így fogalmazták meg: a proletariátus maga mellé állítja a parasztságot, semlegesíti a liberális burzsoáziát és teljesen lerombolja a monarchiát, a középkoriságot, a földesúri földtulajdont.

A proletariátusnak a parasztsággal *általában* kötött szövetségében fejeződik ki a forradalom burzsoá jellege, minthogy a parasztság általában az árutermelés alapján álló kistermelőkből áll. A továbbiak során — fűzték hozzá ugyanakkor a bolsevikok — a proletariátus maga köré tömöríti az egész *félproletariátust* (az összes kizsákmányoltakat és dolgozókat), semlegesíti a középparasztságot és *megdönti* a burzsoáziát: ebben tér el a szocialista forradalom a polgári-demokratikus forradalomtól. (Lásd 1905-ben megjelent „Két taktika" c. brosúrámat; újból megjelent 1907-ben Pétervárott, a „12 év" című cikkgyüjteményben).

Kautsky közvetve részt vett ebben a vitában 1905-ben, és az akkor mensevik Plehanov kérdésére válaszolva lényegében Plehanov *ellen* foglalt állást, ami annakidején külön alkalmat adott a bolsevik sajtónak az élcelődésre. Most Kautsky egy *árva szóval sem* emlékezik meg az akkori vitákról (fél, hogy saját nyilatkozatával fogják lelepleznil!) s a német olvasót ezzel megfosztja attól a lehetőségtől, hogy a dolog lényegét megértse. Kautsky úr 1918-ban *nem mondhatta* el a német munkásoknak, hogy ő 1905-ben a munkásoknak a parasztokkal, nempedig a liberális burzsoáziával való szövetsége mellett foglalt állást, és hogy milyen feltételek mellett védte ezt a szövetséget, milyen programot vázolt fel e szövetség számára.

Kautsky, miután hátrafelé lépett, most „gazdasági elemzés" leple alatt, a „történelmi materializmusról" hangoztatott kérkedő frázisokkal védelmezi azt az álláspontot, hogy a munkások vessék alá magukat a burzsoáziának, és a mensevik Maszlovból vett idézetek segítségével

kérődzik a mensevikek régi, liberális nézetein; emellett idézetekkel bizonyítja azt az új gondolatot, hogy Oroszország elmaradt ország, és ebből az új gondolatból régi következtetést von le, mégpedig azt, hogy a polgári forradalomban nem kell messzebb menni, mint a burzsoázia! Ezt állítja annak ellenére, amit Marx és Engels mondtak, amikor összehasonlították az 1789—1793-as francia polgári forradalmat az 1848-as németországi polgári forradalommal[113]!

Mielőtt Kautsky „gazdasági elemzésének" fő „érvére" és alapvető tartalmára áttérnénk, megjegyezzük, hogy már az első mondatok elárulják a szerző furcsa gondolatzavarát, elárulják, hogy gondolatait nem gondolta végig.

„Oroszország gazdasági alapja — hirdeti „teoretikusunk" — mindezideig a mezőgazdaság, mégpedig a paraszti kisgazdaság. Ebből él a lakosság négyötöd, sőt, talán öthatod része" (45. old.). Először is, gondolkozott-e ön, tisztelt teoretikus, azon, hogy mennyi lehet a kizsákmányoló a kistermelők e tömegében? Természetesen, legfeljebb az összlétszám tizedrésze, a városokban pedig még ennél is kevesebb, mert ott a nagyüzemű termelés fejlettebb. De vegyünk egy bármilyen hihetetlenül magas számot, tegyük fel, hogy a kistermelők egyötödrésze kizsákmányoló, aki elveszti választójogát. Akkor is kiderül, hogy az V. Szovjetkongresszuson a 66% bolsevik a *lakosság többségét* képviselte. Ehhez pedig még hozzá kell fűzni, hogy a baloldali eszerek jelentékeny része mindig a Szovjethatalom mellett volt, azaz elvileg *valamennyi* baloldali eszer a Szovjethatalom mellett volt, amikor pedig a baloldali eszerek egyrésze az 1918 júliusi felkelési kalandba bocsátkozott, régi pártjukból két új párt szakadt ki, a „narodnyik kommunisták" pártja és a „forradalmi kommunisták" pártja[114] (tekintélyes baloldali eszerekből, akiket még a régi párt helyezett igen fontos állami állásokba; az előbbi párthoz tartozik pl. Zaksz, az utóbbihoz Kolegajev). Következésképpen maga Kautsky cáfolta meg — önkénytelenül! — azt a nevetséges mesét, hogy a bolsevikok mögött a lakosság kisebbsége áll.

Másodszor, tisztelt teoretikus, gondolkozott-e ön

azon, hogy a paraszti kistermelő *szükségképpen* ingadozik a proletariátus és a burzsoázia között? Erről a marxista igazságról, amelyet Európa egész újkori története megerősített, éppen idejekorán „feledkezett meg" Kautsky, mert ez az igazság teljesen pozdorjává zúzza azt a mensevik „elméletet", melyet ő szajkóz! Ha Kautsky erről nem „feledkezett" volna meg, nem tagadhatná a proletárdiktatúra szükségességét olyan országban, amelyben a paraszti kistermelők vannak túlsúlyban. — — —

Nézzük meg teoretikusunk „gazdasági elemzésének" fő tartalmát.

Hogy a Szovjethatalom diktatúra, az kétségtelen, mondja Kautsky. „De vajjon a *proletariátus* diktatúrája-e ez?" (34. old.)

„A parasztok a Szovjet Alkotmány szerint a törvényhozásban és az államigazgatásban való részvételre jogosult lakosság többségét teszik. Amit előttünk a *proletariátus* diktatúrájaként tüntetnek fel, arról, ha következetesen hajtanák végre, és ha egy osztály egyáltalán képes volna közvetlenül gyakorolni a diktatúrát, melyet csak egy párt gyakorolhat — kiderülne, hogy az a *parasztság* diktatúrája" (35. old.).

És a derék Kautsky, aki rendkívül elégedett ezzel a mélyértelmű és éleselméjű okoskodással, szellemeskedni próbál: „Kiderül, hogy a szocializmusnak legkevesebb megrázkódtatással járó megvalósítása akkor van biztosítva, ha a parasztok kezébe adják" (35. old.).

Teoretikusunk rendkívül részletesen, a félliberális Maszlovból vett számos rendkívül tudós idézettel bizonyítja azt az új gondolatot, hogy a parasztoknak érdeke a magas gabonaár, a városi munkás alacsony munkabére stb. stb. Ezeknek az új gondolatoknak a fejtegetése, mellesleg mondva, annál unalmasabb, mennél kevesebb figyelmet fordít Kautsky a háborút követő idő valóban új jelenségeire, például arra, hogy a parasztok a gabonájukért nem pénzt, hanem árut követelnek, hogy a parasztnak nincsen elég szerszáma a föld megmunkálására, mert ezeket semmi pénzért sem lehet kellő mennyiségben beszerezni. De erről alább még külön lesz szó.

Kautsky ilyenformán azzal vádolja a bolsevikokat,

a proletariátus pártját, hogy a diktatúrát, a szocializmus ügyének megvalósítását a kispolgári parasztság kezébe adták. Nagyszerű, Kautsky úr! Hát milyen legyen az ön fennkölt véleménye szerint a proletárpárt viszonya a kispolgári parasztsághoz?

Teoretikusunk jobbnak látta, ha erről hallgat — bizonyára eszébe jutott ez a közmondás: „beszélni ezüst, hallgatni arany." Kautsky azonban leleplezi magát a következő okoskodással:

„A Szovjetköztársaság kezdetén a parasztszovjetek általában a *parasztság* szervezetei voltak. Most ez a köztársaság kijelenti, hogy a Szovjetek a proletárok és a *szegény*parasztok szervezetei. A jómódú parasztok elvesztik választójogukat a szovjet-választásokon. Itt elismerik, hogy a szegényparaszt a szocialista agrárreform állandó és tömeges terméke a «proletariátus diktatúrája» idején" (48. old.).

Micsoda gyilkos irónia! Oroszországban bármely burzsoá szájából hallható az ilyesmi: mind kárörvendezve nevet azon, hogy a Szovjetköztársaság nyiltan elismeri a szegényparasztok létezését. Gúnyolódnak a szocializmuson. Ehhez joguk van. De az a „szocialista", aki gúnyolódik azon, hogy a négyéves pusztító háború után vannak nálunk — és még soká lesznek — szegényparasztok, az ilyen „szocialista" csak a tömeges renegátság körülményei között születhetett meg.

Halljuk tovább:

„... A Szovjetköztársaság beavatkozik a gazdagabb parasztok és a szegényebb parasztok közti viszonyba, de nem a föld új elosztása útján. Hogy a városi lakosok kenyérhiányát megszüntessék, felfegyverzett munkásosztagokat küldenek ki a falvakba, amelyek elveszik a gazdagabb parasztoktól a gabonafelesleget. E gabona egy részét a városi lakosságnak adják, másik részét a szegényebb parasztoknak" (48. old.).

A szocialista és marxista Kautskyt természetesen mélyen felháborítja az a gondolat, hogy ez az intézkedés a nagyvárosok környékén túl is kiterjedhet (márpedig nálunk az egész országra kiterjed). A szocialista és marxista Kautsky fölényeskedve, a nyárspolgár példátlan, hasonlíthatatlan, elbűvölő hidegvérűségével (vagy korlátoltságával)

megjegyzi: „... Ez (a jómódú parasztság kisajátítása) a nyugtalanság és a polgárháború új elemeit viszi a termelés folyamatába ..." (a „termelés folyamatába" bevitt polgárháború, — ez aztán a csodabogár!) „... amely pedig helyreállítása érdekében sürgősen nyugalmat és biztonságot követel" (49. old.).

Bizony, bizony, ami a kizsákmányolók és gabonaspekulánsok nyugalmát és biztonságát illeti, azokét, akik rejtegetik a gabonafelesleget, áthágják a gabonamonopóliumról szóló törvényt, éhínségbe döntik a városi lakosságot — ami ezeknek a nyugalmát illeti, a marxista és szocialista Kautsky természetesen joggal sóhajtozik és hullatja könnyeit. Mi valamennyien szocialisták és marxisták és internacionalisták vagyunk — ordítják karban a Kautskyk, a Heinrich Weberek[118] (Bécs), a Longuet-k (Párizs), a MacDonaldok (London) stb. — mi valamennyien a munkásosztály forradalma mellett vagyunk, de ... csak úgy, hogy ne zavartassék a gabonaspekulánsok nyugalma és biztonsága! És a kapitalizmusnak ezt az ocsmány kiszolgálását a „termelési folyamatra" való „marxista" hivatkozással takargatjuk ... Ha ez marxizmus, akkor mit nevezzünk a burzsoázia kiszolgálásának?

Lássuk, mire lyukad ki a mi teoretikusunk. Azzal vádolja a bolsevikokat, hogy a parasztság diktatúráját a proletariátus diktatúrájának tüntetik fel. És ugyanakkor azzal vádol bennünket, hogy a polgárháborút elvisszük a faluba (mi ezt *érdemünknek* tartjuk), hogy felfegyverzett munkásosztagokat küldünk falura, amelyek nyiltan hirdetik, hogy a „proletariátus és a szegényparasztság diktatúráját" valósítják meg, segítik a szegényparasztságot, kisajátítják a spekulánsok, a gazdagparasztok gabonafeleslegeit, melyeket azok elrejtenek, megszegve a gabonamonopóliumról szóló törvényt.

Marxista teoretikusunk egyrészt a tiszta demokrácia mellett száll síkra, amellett, hogy a forradalmi osztály, a dolgozók és kizsákmányoltak vezetője vesse alá magát a lakosság többségének (melyben tehát a kizsákmányolók is bennfoglaltatnak). Másrészt velünk *szemben* azt fejtegeti, hogy a forradalom elkerülhetetlenül polgári jellegű — polgári azért, mert a parasztság a maga egészében a pol-

gári társadalmi viszonyok talaján áll —, és teoretikusunk ugyanakkor igényt tart arra, hogy ő védelmezi a proletár, a marxista osztályszempontot!

Ez nem „gazdasági elemzés", hanem a legnagyobb zagyvaság és összevisszaság. Ez nem marxizmus, ezek liberális tanítások foszlányai, a burzsoázia és a kulákok előtti hajbókolás hirdetése.

A kérdést, melyet Kautsky összezavart, a bolsevikok már 1905-ben teljesen tisztázták. Igenis, a mi forradalmunk polgári forradalom, *amíg együtt* megyünk a parasztsággal mint *egésszel*. Ezt mi a napnál világosabban felismertük, 1905 óta százszor és ezerszer megmondottuk, soha meg nem próbáltuk a történeti folyamatnak ezt az elkerülhetetlen fokát sem átugrani, sem rendeletekkel kiküszöbölni. Kautskynak az a görcsös igyekezete, hogy ebben a kérdésben „leleplezzen" minket, csak az ő gondolatzavarát leplezi le, és azt, hogy nem mer visszaemlékezni arra, amit 1905-ben írt, amikor még nem volt renegát.

De 1917-ben, *áprilistól* kezdve, jóval az Októberi Forradalom előtt, jóval mielőtt átvettük a hatalmat, nyiltan megmondtuk és megmagyaráztuk a népnek: ennél most a forradalom nem állhat meg, mert előrement az ország, előrehaladt a kapitalizmus, példátlan méreteket öltött a gazdasági pusztulás, amely *megköveteli* (akarja vagy nem akarja ezt valaki), megköveteli a *szocializmus felé* vezető lépéseket. Mert másként előremenni, másként megmenteni a háború által elgyötört országot, másként *enyhíteni* a dolgozók és kizsákmányoltak kinjain *nem lehet*.

Úgy történt, ahogy megmondtuk. A forradalom menete igazolta érvelésünk helyességét. *Kezdetben* az „egész" parasztsággal a monarchia ellen, a földesurak ellen, a középkoriság ellen (és ennyiben a forradalom polgári, polgári-demokratikus marad). *Azután* a szegényparasztsággal együtt, a félproletariátussal együtt, valamennyi kizsákmányolttal együtt, a *kapitalizmus ellen*, ideértve a falusi gazdagokat, kulákokat, spekulánsokat is — és ennyiben a forradalom *szocialistává* válik. Aki megpróbálja, hogy mesterséges kínai falat vonjon a kettő közé, aki *mással* is el akarja választani őket, mint a proletariátus felkészültségének fokával és a szegényparasztsággal való

összefogásának fokával, az a marxizmust a legnagyobb mértékben elferdíti, elposványosítja, liberalizmussal cseréli fel. Ez azt jelentené, hogy arra való áltudományos hivatkozással, hogy a burzsoázia a középkorisághoz viszonyítva progresszív, becsempészik a burzsoázia reakciós védelmezését a szocialista proletariátussal szemben.

A Szovjetek többek közt éppen azért jelentik a demokráciának hasonlíthatatlanul magasabb formáját és típusát, mert azáltal, hogy egyesítik és bevonják a politikába *a munkás- és parasztttömegeket*, a „néphez" (abban az értelemben, ahogyan Marx beszélt 1871-ben az igazi népi forradalomról[116]) legközelebbálló, legérzékenyebb barométerei annak, hogyan növekszik és fejlődik a tömegek politikai és osztályérettsége. A Szovjet Alkotmányt nem valamiféle „terv" alapján írták, nem íróasztal mellett állították össze, nem burzsoá jogászok kényszerítették rá a dolgozókra. Nem, ez az alkotmány az *osztályharc* fejlődési menetéből *nőtt ki*, oly mértékben, ahogy az *osztályellentétek* megértek. Ezt éppen azok a tények bizonyítják, melyeket Kautsky is kénytelen elismerni.

Eleinte a Szovjetek az egész parasztságot egyesítették. Éppen a szegényparasztság fejletlensége, elmaradottsága, tudatlansága folytán a vezetés a kulákok, a tehetősek, a kapitalisták, a kispolgári értelmiség kezébe került. Ez a kispolgárság, a mensevikek és a szocialforradalmárok uralmának kora volt (ezeket is, azokat is csak tökfilkók, vagy a Kautsky-féle renegátok tekinthetik szocialistáknak). A kispolgárság elkerülhetetlenül, szükségszerűen ingadozott a burzsoázia diktatúrája (Kerenszkij, Kornyilov, Szavinkov) és a proletariátus diktatúrája között, mivel a kispolgárság, gazdasági helyzetének alapvető sajátosságainál fogva, semmiféle önálló dologra nem képes. Egyébként Kautsky teljesen megtagadja a marxizmust, amikor az orosz forradalom elemzésénél a „demokrácia" jogi, formális, a burzsoázia uralmát leplező és a tömegeket ámító fogalmával intézi el a kérdést és *megfeledkezik* arról, hogy a valóságban a „demokrácia" hol a *burzsoázia diktatúráját* fejezi ki, hol a magát ennek a diktatúrának alárendelő nyárspolgárság tehetetlen reformizmusát stb. Kautsky szerint kapitalista országokban voltak polgári

pártok, volt proletárpárt, amely a proletariátus többségét, tömegét vezette (bolsevikok), de *nem voltak* kispolgári pártok! A mensevikeknek és az eszereknek nem voltak *osztálygyökereik*, nem voltak kispolgári gyökereik!

A kispolgárság, a mensevikek és az eszerek ingadozása felnyitotta a tömegek szemét és óriási többségüket, valamennyi „alsó réteget", valamennyi proletárt és félproletárt eltaszította az ilyen „vezérektől". A Szovjetekben (Petrográdban és Moszkvában 1917 októbere előtt) túlsúlyra jutottak a bolsevikok, az eszerek és mensevikek táborában pedig kimélyült a szakadás.

A győzelmes bolsevik forradalom az ingadozás végét jelentette, a monarchia és a földesúri földtulajdon teljes szétzúzását jelentette (az Októberi Forradalomig a földesúri földtulajdont *nem* zúzták szét). Mi a *burzsoá* forradalmat *végig*vittük. A parasztság *egészében* minket követett. A szocialista proletariátussal való ellentéte nem nyilvánulhatott meg egy pillanat alatt. A Szovjetek egyesítették a parasztságot *általában*. A parasztságon belüli osztálytagozódás még nem érett meg, még nem került felszínre.

Ez a folyamat 1918 nyarán és őszén fejlődött ki. A csehszlovák ellenforradalmi felkelés felébresztette a kulákokat. Oroszországon végighömpölygött a kulákfelkelések hulláma. A szegényparasztság nem könyvből, nem ujságból, hanem az *életből* tanulta meg, hogy érdekei összeegyeztethetetlenek a kulákok, a gazdagok, a falusi burzsoázia érdekeivel. A „baloldali eszerek", mint minden kispolgári párt, a tömegek ingadozását tükrözték vissza és éppen 1918 nyarán ez a párt két részre szakadt: az egyik része a csehszlovákok mellé állt (a moszkvai felkelés, amikor Prosjan — egy órára! — hatalmába kerítette a táviróközpontot és széttáviratozta Oroszországba a bolsevikok megdöntését, azután Muravjovnak, a csehszlovákok ellen küldött hadsereg főparancsnokának árulása stb.); másik, fentebb említett része együtt maradt a bolsevikokkal.

Az élelmiszerhiány fokozódása a városokban mind élesebben vetette fel a gabonamonopólium kérdését (amelyről Kautsky, a teoretikus „megfeledkezett" Maszlov elavult, tíz éve elkoptatott közhelyeit ismételgető gazdasági elemzésében!).

A régi földesúri és burzsoá állam, de még a demokratikus köztársasági is, fegyveres csapatokat küldött a falura, amelyek ténylegesen a burzsoázia rendelkezésére állottak. Ezt Kautsky úr nem tudja! Ebben ő nem látja a „burzsoázia diktatúráját", isten ments! Ez „tiszta demokrácia", különösen, ha egy burzsoá parlament jóváhagyta volna! Arról Kautsky „nem hallott", arról hallgat, hogy miként tartóztatta le Avkszentyev és Sz. Maszlov Kerenszkijékkel, Cereteliékkel és más hasonló eszer és mensevik elemekkel egyetemben 1917 nyarán és őszén a földbizottságok tagjait!

A dolog lényege az, hogy a burzsoá állam, mely a burzsoázia diktatúráját demokratikus köztársaság útján valósítja meg, nem vallhatja be a népnek, hogy a burzsoáziát szolgálja, nem mondhatja meg az igazságot, kénytelen képmutatóskodni.

A Komműn típusú állam, a szovjet állam viszont nyíltan és egyenesen megmondja a népnek az *igazat*, amikor kijelenti, hogy nem más, mint a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrája, és éppen ezzel az igazsággal az új állampolgárok tízmillióit vonzza magához, azokat, akiket minden demokratikus köztársaság elnyom, de akiket a Szovjetek bevonnak a politikába, a *demokráciába*, az állam igazgatásába. A Szovjetköztársaság fegyveres munkásosztagokat küld a falura, elsősorban az öntudatosabb munkásokat, a fővárosokból. Ezek a munkások elviszik a falura a szocializmust, a maguk oldalára állítják a szegényparasztságot, szervezik és felvilágosítják, segítenek neki *elnyomni a burzsoázia ellenállását*.

Mindenki, aki ismeri a helyzetet és aki volt falun, azt mondja, hogy nálunk a falu *maga* csak 1918 nyarán és őszén éli át az „októberi" (azaz proletár) forradalmat. Fordulópont áll be. A kulákfelkelések hullámát a szegényparasztság lendülete, a „szegényparasztbizottságok" erősödése váltja fel. A hadseregben nő a munkások soraiból kikerült politikai megbízottak, a munkások soraiból kikerült tisztek, a munkások soraiból kikerült hadosztályparancsnokok, hadseregparancsnokok száma. Ugyanakkor, amikor az (1918) júliusi válságtól[117] és a burzsoázia üvöltésétől megijedt tökfilkó Kautsky lelkendezve

fut a burzsoázia után és egész brosúrát ír, amelyet az a meggyőződés hat át, hogy a bolsevikokat holnap megdönti a parasztság, ugyanakkor, amikor ez a tökfilkó a baloldali eszerek elszakadásában azt látja, hogy „szűkül" (37. old.) a köre azoknak, akik a bolsevikokat támogatják — ugyanakkor a bolsevizmus híveinek *igazi* köre *mérhetetlenül kiszélesedik*, mert a falusi szegénység tízmilliói *önálló* politikai életre ébrednek, és felszabadítják magukat a kulákok és a falusi burzsoázia gyámsága és befolyása alól.

Elvesztettünk néhányszáz baloldali eszert, jellemtelen intellektuelt, a parasztok közül pedig a kulákokat, de megnyertük a szegényparasztság képviselőinek millióit*.

Egy esztendővel a fővárosokban végbement proletárforradalom után, annak hatására és segítségével, a legfélreesőbb falvakban is lezajlott a proletárforradalom és véglegesen megszilárdította a Szovjethatalmat és a bolsevizmust, végérvényesen bebizonyította, hogy az országon belül nincsen erő, mely ellenállhatna neki.

Oroszország proletariátusa, miután általában a parasztsággal együtt befejezte a polgári-demokratikus forradalmat, véglegesen áttért a szocialista forradalomra akkor, amikor sikerült a falut kettészakítania és maga mellé állítania a falusi proletárokat és félproletárokat, egyesítenie őket a kulákok és a burzsoázia — többek között a parasztburzsoázia — ellen.

Ha a fővárosok és a nagyipari központok bolsevik proletariátusa nem tudta volna maga köré tömöríteni a falusi szegényeket a gazdag parasztság ellen, ez annak a bizonyítéka lett volna, hogy Oroszország „nem érett meg" a szocialista forradalomra, a parasztság egy „egész" maradt volna, azaz megmaradt volna a kulákok, a gazdagok, a burzsoázia gazdasági, politikai és szellemi vezetése alatt, a forradalom nem ment volna túl a polgári-demokratikus forradalom keretén. (De, zárójelben megjegyezve, még ez sem bizonyította volna, hogy a proletariátusnak

* A VI. Szovjetkongresszuson (1918 november 6—9) szavazati joggal részt vett 967 küldött, közülük 950 bolsevik, tanácskozási joggal 351, közülük 335 bolsevik. Összesen 97% bolsevik.

nem kellett volna megragadnia a hatalmat, mert csakis a proletariátus vitte valóban végig a polgári-demokratikus forradalmat, csakis a proletariátus tett komoly lépéseket a proletár világforradalom felé, csakis a proletariátus teremtette meg a Szovjethatalmat, mely — a Kommün után — a második lépés a szocialista állam felé.)

Másrészt, ha a bolsevik proletariátus nem tudta volna kivárni az osztályrétegeződést a falun, ha nem tudta volna ezt *előkészíteni* és végrehajtani, s így megvalósítani, ha mindjárt 1917 október—novemberében megkísérelte volna „elrendelni" a polgárháborút vagy „a szocializmus bevezetését" a falun, ha megkísérelte volna, hogy az általában a parasztsággal kötött ideiglenes blokk (szövetség) nélkül, a középparasztnak stb. tett számos engedmény nélkül boldoguljon, — akkor ez a marxizmus *blanquista*[118] eltorzítása lett volna, akkor ez a *kisebbség* kísérlete lett volna arra, hogy akaratát a többségre rákényszerítse, akkor ez elméleti szempontból esztelenség lett volna, megnemértése annak, hogy az egész parasztságot felölelő forradalom *még* burzsoá forradalom és hogy ezt a forradalmat számos *átmenet*, *átmeneti fok* nélkül szocialista forradalommá változtatni egy elmaradt országban lehetetlen.

Kautsky e rendkívül fontos elméleti és politikai kérdésben *mindent* összezavart, és a gyakorlatban egyszerűen a burzsoázia lakájának bizonyult, aki toporzékolva tiltakozik a proletariátus diktatúrája ellen.

* * *

Ugyanilyen, ha ugyan nem még nagyobb zűrzavart keltett Kautsky egy másik rendkívül érdekes és fontos kérdésben, nevezetesen abban a kérdésben, hogy vajjon helyes elvi alapokon nyugodott-e, azután pedig célravezető volt-e a Szovjetköztársaság *törvényhozói* tevékenysége az agrárviszonyok átalakításának, a szocialista átalakulásnak ezen a roppant nehéz és egyszersmind igen fontos területén? Kimondhatatlanul hálásak lennénk minden nyugateurópai marxistának, ha — miután megismerkedett akár csak a legfontosabb okmányokkal is — *bírálatot* mondana politikánkról, mert ezzel rendkívül nagy segítséget nyujtana nekünk, és segítene az egész

világon érlelődő forradalomnak is. Kautskytól azonban bírálat helyett hihetetlen elméleti zagyvalékot kapunk, amely a marxizmust liberalizmussá változtatja, a gyakorlatban pedig üres, rosszhiszemű, kispolgári kirohanásokat intéz a bolsevikok ellen. Ítéljen az olvasó:

„A nagybirtokot a forradalom következtében nem lehetett fenntartani. Ez azonnal világossá vált. Át kellett adni a parasztlakosságnak — ez elkerülhetetlenné vált . . ." (Nem igaz, Kautsky úr: ön a különböző *osztályoknak* a kérdéshez való viszonya helyett azt tolja előtérbe, ami az ön számára „világos". A forradalom története bebizonyította, hogy a burzsoáknak a kispolgárokkal, mensevikekkel, eszerekkel alakított koalíciós kormánya a nagybirtok fenntartására irányuló politikát folytatott. Ezt különösen világosan bebizonyította Sz. Maszlov törvénye és a földbizottságok tagjainak letartóztatása[119]. A proletariátus diktatúrája nélkül „a parasztlakosság" nem győzedelmeskedett volna a kapitalistával egyesült földbirtokos felett.)

„. . . Abban a kérdésben azonban, hogy ennek milyen formák közt kell megtörténnie, nem volt egység. Különböző megoldások voltak elképzelhetők . . ." (Kautskynak a legtöbb gondot a „szocialisták" „egysége" okozza, akárki húzódjék is meg ez alatt a név alatt. Arról megfeledkezik, hogy a kapitalista társadalom alapvető osztályainak különböző megoldásokra kell jutniok.) „. . . Szocialista szempontból a legcélszerűbb lett volna a nagybirtokokat állami tulajdonba venni, és azokkal a parasztokkal, akik eddig ott bérmunkásokként dolgoztak, szövetkezeti formák közt megműveltetni. Ez a megoldás azonban olyan földmunkásokat tételez fel, amilyenek Oroszországban nincsenek. Egy másik megoldás a nagybirtokok állami tulajdonba vétele és kis parcellákban a kevésföldű parasztoknak való bérbeadása lehetett volna. Ebben az esetben még megvalósult volna valami a szocializmusból . . ."

Kautsky, mint mindig, most is a jólismert „egyfelől nem lehet tagadni, másfelől el kell ismerni" formulával tér ki a kérdés elől. *Egymás mellé* állít különféle megoldásokat anélkül, hogy azzal az — egyedül reális, egyedül marxista — gondolattal foglalkoznék, hogy a kapitalizmusból a

kommunizmusba való *átmenetnek* milyen formái legyenek bizonyos *különleges* viszonyok között. Oroszországban vannak mezőgazdasági bérmunkások, de kis számban, s azt a Szovjethatalom által *felvetett* kérdést, hogy miképpen lehet áttérni a kommunális és a szövetkezeti földművelésre, Kautsky nem érintette. A legfurcsább azonban az, hogy Kautsky kis földparcellák bérbeadásában akar „valami szocializmusfélét" látni. Valójában ez — *kispolgári* jelszó és „szocializmusnak" itt *nyoma sincs.* Ha az „állam", amely bérbeadja a földeket, *nem* Komműn típusú állam, hanem parlamentáris burzsoá köztársaság (és éppen ez Kautsky állandó feltevése), akkor a földnek kis parcellákban való bérbeadása tipikus *liberális reform* lesz.

Arról, hogy a Szovjethatalom megszüntetett *minden* földtulajdonjogot, Kautsky hallgat. Sőt mi több, hihetetlen hamisítást követ el és úgy idézi a Szovjethatalom dekrétumait, hogy a leglényegesebbet kihagyja.

Miután kijelenti, hogy a „kistermelés a termelési eszközök teljes magántulajdonára törekszik" és hogy az Alkotmányozó Gyűlés lett volna az „egyetlen tekintély", amely képes lett volna a földosztást megakadályozni (oly állítás ez, amelyen kacagni fognak Oroszországban, mert mindenki tudja, hogy a munkások és parasztok *csak* a Szovjeteket ismerik el tekintélynek, az Alkotmányozó Gyűlés pedig a csehszlovákok és a földesurak jelszavává lett) — Kautsky így folytatja:

„A Szovjetkormány egyik legelső rendelete kimondta a következőket: 1. A földesúri földtulajdon azonnal, minden megváltás nélkül megszűnik. 2. A földesúri uradalmak, valamint valamennyi koronabirtok, kolostori és egyházi föld, minden élő és holt felszerelésükkel, gazdasági épületeikkel és minden tartozékukkal a földkérdésnek az Alkotmányozó Gyűlés által való eldöntéséig, a parasztküldöttek kerületi Szovjetjei járási földbizottságainak rendelkezésébe mennek át."

Kautsky *csak ezt a két pontot* idézi, és levonja a következtetést:

„Az Alkotmányozó Gyűlésre való utalás holt betű maradt. Ténylegesen az egyes járások parasztjai azt tehették a földdel, amit akartak" (47. old.).

Íme a Kautsky-féle „bírálat" iskolapéldái! Íme a „tudós" mű, amely leginkább hamisításra hasonlít. A német olvasóval el akarják hitetni, hogy a bolsevikok a földmagántulajdon kérdésében kapituláltak a parasztság előtt! hogy a bolsevikok hagyták, hogy a parasztok („az egyes járások parasztjai") külön-külön azt tegyék, amit akarnak!

A valóságban viszont a Kautsky által idézett dekrétum — az első, 1917 október 26-án (régi időszámítás szerint) kiadott dekrétum — nem két, hanem öt cikkelyből áll, *plusz* egy nyolc cikkelyes „utasításból", és az utasításról ki van mondva, hogy „vezérfonalul kell szolgálnia".

A dekrétum harmadik cikkelyében kimondja, hogy a gazdaságok „*a nép kezébe*" mennek át, hogy kötelező „pontos leltár felvétele az összes elkobzott javakról", valamint ezeknek „legszigorúbb forradalmi védelme". Az utasítás pedig azt mondja, hogy „a földmagántulajdonjog örökre megszűnik", hogy „a földeket ott, ahol magas színvonalú gazdaságok vannak", „*nem kell felosztani*", hogy „az elkobzott földek egész élő és holt gazdasági felszerelése, megváltás nélkül, nagyságuktól és jelentőségüktől függően az állam, illetve a község kizárólagos használatába megy át", és hogy „az egész föld a nép közös földalapját alkotja".

Továbbá, az Alkotmányozó Gyűlés feloszlatásával egyidőben (1918 január 5), a III. Szovjetkongresszus elfogadta a „*Deklarációt* a dolgozó és kizsákmányolt nép *jogairól*", amely most a Szovjetköztársaság Alaptörvényének részévé vált. A Deklaráció II. cikkelyének 1. pontja azt mondja, hogy a „földmagántulajdon megszűnik" és hogy „a mintagazdaságok és mezőgazdasági vállalatok nemzeti tulajdonnak nyilváníttatnak".

Az Alkotmányozó Gyűlésre való utalás tehát *nem* maradt holt betű, mert egy másik általános népképviseleti intézmény, amely a parasztok szemében összehasonlíthatatlanul nagyobb tekintéllyel rendelkezik, magára vállalta az agrárkérdés megoldását.

Továbbá 1918 február 6-án (19-én) nyilvánosságra hoztuk a föld szocializálásáról szóló törvényt, amely mégegyszer megerősíti a földmagántulajdon minden formájának

megszüntetését és leszögezi, hogy mind a földdel, mind a *magángazdaságok minden felszerelésével* a szovjet hatóságok rendelkeznek a *föderatív Szovjethatalom ellenőrzése mellett;* a földdel való rendelkezés tekintetében ezeket a feladatokat jelöli meg:

„a szocialista gazdaságra való áttérés céljából a földművelésben az egyéni gazdaság rovására fejleszteni kell a kollektív gazdaságot, mely a munkával és termékekkel való gazdaságosság szempontjából előnyösebb" (11. cikkely, *e* pont).

Ez a törvény, amely bevezeti az *egyenlősítő* földhasználatot, arra az alapvető kérdésre, hogy „kinek van joga a föld használatára", így felel:

(20. cikkely.) „A föld felületének egyes részeit az Oroszországi Föderatív Szovjetköztársaság területén társadalmi vagy magáncélokra használhatják: A) Kulturális és művelődési célokra: 1. Az állam, a Szovjethatalom szervei (a föderális, területi, kormányzósági, kerületi, voloszty és községi hatóságok) útján. 2. Társadalmi szervezetek (a helyi Szovjethatóság ellenőrzésével és annak engedélyével). B) Mezőgazdasági célokra: 3. Mezőgazdasági kommúnák. 4. Mezőgazdasági szövetkezetek. 5. Falusi közösségek. 6. Egyes családok és személyek . . ."

Az olvasó láthatja, hogy Kautsky teljesen kiforgatta a dolgot és teljesen hamis színben tüntette fel a német olvasó előtt a proletárállam agrárpolitikáját és agrártörvényhozását Oroszországban.

Az elméletileg fontos, alapvető jelentőségű kérdéseket Kautsky még csak fel sem tudta vetni!

Ezek a kérdések a következők:

(1) az egyenlősítő földhasználat és

(2) a föld nacionalizálása; — mind az egyik, mind a másik rendszabálynak viszonya általában a szocializmushoz és különösen a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenethez.

(3) A föld társas megművelése, mint átmenet a szétforgácsolt kisüzemű földművelésről a nagyüzeműre, a társadalmira; megfelel-e a szocializmus követelményeinek az a mód, ahogyan a szovjet törvényhozás ezt a kérdést kezeli?

Az első kérdéssel kapcsolatban mindenekelőtt a következő két alapvető tényt kell megállapítanunk: (a) a bolsevikok az 1905. év tapasztalatainak számbavétele során is (utalok például arra a munkámra, melynek tárgya: az agrárkérdés az első orosz forradalomban) rámutattak az egyenlősítő földhasználat jelszavának demokratikusan progresszív, demokratikus-forradalmi jelentőségére, és 1917-ben, már az Októberi Forradalom *előtt*, teljes határozottsággal beszéltek erről. (b) Amikor a bolsevikok megszavazták a föld szocializálásáról szóló törvényt — azt a törvényt, melynek az egyenlősítő földhasználat jelszava a „lelke" —, a bolsevikok a legfélreérthetetlenebbül és a leghatározottabban kijelentették: ez az eszme nem a mi eszménk, mi nem értünk egyet ezzel a jelszóval, de kötelességünknek tartjuk, hogy végrehajtsuk, mert a parasztok túlnyomó többsége ezt követeli. A dolgozók többségének eszméjén és követelésein pedig a dolgozóknak *maguknak kell túljutniok;* ezeket a követeléseket sem „megszüntetni", sem rajtuk „átugorni" nem lehet. Mi, bolsevikok, *segíteni* fogunk a parasztságnak abban, hogy túljusson ezeken a kispolgári jelszavakon, hogy minél hamarabb és minél könnyebben *áttérjen* a szocialista jelszavakra.

A marxista teoretikusnak, aki tudományos elemzésével segíteni akarna a munkásforradalomnak, válaszolnia kellene először is arra: igaz-e az, hogy a földhasználat egyenlősítése eszméjének demokratikus-forradalmi jelentősége van, az a jelentősége, hogy következetesen végigviszi a *polgári*-demokratikus forradalmat? Másodszor, helyesen jártak-e el a bolsevikok, mikor megszavazták (és a leglojálisabban tiszteletben tartották) az egyenlősítésről szóló kispolgári törvényt?

Kautsky még arra sem volt képes, hogy *észrevegye*, mi a kérdés veleje elméleti szempontból!

Kautskynak sohasem sikerülne megcáfolnia azt, hogy az egyenlősítés eszméjének progresszív és forradalmi jelentősége van a burzsoá-demokratikus átalakulásban. Meszszebb ez az átalakulás nem mehet. Mennél következetesebben megvalósul ez az átalakulás, *annál világosabban*, annál *hamarább*, annál *könnyebben* tárja fel a tömegek előtt a burzsoá-demokratikus megoldások *elégtelen-*

ségét, annak elkerülhetetlenségét, hogy ezeknek kereteit átlépjék, hogy áttérjenek a *szocializmusra*.

A parasztság, mely lerázta magáról a cárizmust és a földesurakat, egyenlősítésről ábrándozik, és semilyen erő sem tudta volna meggátolni ebben a parasztokat, akik a földesuraktól is, és a *burzsoá*-parlamentáris köztársasági államtól is megszabadultak. A proletár azt mondja a parasztoknak: mi segítünk nektek abban, hogy eljussatok az „ideális" kapitalizmushoz, mert a földhasználat egyenlősítése a kapitalizmus ideális megvalósítása a kistermelő szempontjából. És ugyanakkor meg fogjuk nektek mutatni ennek elégtelenségét, s azt, hogy át kell térni a föld társas megművelésére.

Érdekes volna megnézni, hogyan próbálja Kautsky megcáfolni azt, hogy helyes, ha a proletariátus *ilyen módon* vezeti a parasztság harcát!

Kautsky jobbnak látta, ha kitér a kérdés elől . . .

Kautsky továbbá egyenesen becsapta német olvasóit, amikor eltitkolta előttük, hogy a Szovjethatalom a földtörvényben *kifejezetten* előnyben részesítette és első helyre állította a kommúnákat és szövetkezeteket.

A parasztsággal együtt a polgári-demokratikus forradalom befejezéséig, — a parasztság szegény, proletár és félproletár részével együtt előre a szocialista forradalom felé! Ez volt a bolsevikok politikája és ez volt az egyetlen marxista politika.

Kautsky pedig tévelyeg és egyetlen kérdést sem tud helyesen felvetni! Egyrészt *nem meri* azt mondani, hogy a proletároknak szakítaniok kellett volna az egyenlősítés kérdésében a parasztsággal, mert érzi, hogy az ilyen szakítás ostobaság lett volna (azonkívül Kautsky 1905-ben, amikor még nem volt renegát, világosan és félreérthetetlenül síkra szállt a munkások és parasztok szövetsége, mint a forradalom győzelmének feltétele mellett). Másrészt Kautsky helyeslőleg idézi a mensevik Maszlov liberális közhelyeit, aki „bebizonyítja", hogy a kispolgári egyenlőség utópikus és reakciós a *szocializmus szempontjából*, és elhallgatja, hogy az egyenlőségért, az egyenlősítésért folyó kispolgári harc haladó és forradalmi a *burzsoá-demokratikus forradalom szempontjából*.

Kautskynál e zűrzavarnak se vége, se hossza: jól jegyezzük meg, hogy Kautsky (1918-ban) *kitart* az orosz forradalom *polgári* jellege mellett. Kautsky (1918-ban) ezt követeli: ne lépjétek túl ezeket a kereteket! És ugyanez a Kautsky „valami *szocializmusfélét*" lát (a *burzsoá* forradalom szempontjából) abban a *kispolgári* reformban (vagyis az egyenlősítéshez való közeledésben), hogy kis földparcellákat osztanak szét a *szegény*parasztok között!!

Értse meg, aki tudja!

Kautsky ezenfelül elárulja, hogy nyárspolgár módjára képtelen egy meghatározott párt valóságos politikáját számbavenni. A mensevik Maszlov *frázisait* idézi, de *nem kívánja látni* a mensevik párt *valóságos* politikáját 1917-ben, amikor a mensevik párt, „koalícióban" a földbirtokosokkal és kadetokkal, ténylegesen a *liberális agrárreformot és a földbirtokosokkal való megegyezést* védelmezte (a bizonyíték: a földbizottságok tagjainak letartóztatása és Sz. Maszlov törvényjavaslata).

Kautsky nem vette észre, hogy P. Maszlovnak a kispolgári egyenlőség reakciós és utópikus jellegéről hangoztatott frázisai a valóságban azt a mensevik politikát takarják, amely a parasztok és a földbirtokosok közti *megegyezésre* (vagyis a parasztoknak a földbirtokosok által való becsapására) irányul a földbirtokosoknak a parasztok által való *forradalmi* megdöntése helyett.

Ez aztán a „marxista"!

Éppen a bolsevikok voltak azok, akik következetesen figyelembevették a polgári-demokratikus és a szocialista forradalom közti különbséget: azzal, hogy végigvitték az előbbit, megnyitották az utóbbiba vezető átmenet kapuját. Ez az egyetlen forradalmi és az egyetlen marxista politika.

És hiába szajkózza Kautsky az ilyen foghíjas liberális szellemességeket: „A kisparasztok még sehol és sohasem tértek át elméleti érvek hatása alatt a kollektív termelésre" (50. old.).

Nagyon szellemes!

Egy nagy ország kisparasztjai sehol és sohasem állottak még a proletárállam befolyása alatt.

A kisparasztok sehol és soha nem jutottak el a szegényparasztok és a gazdag parasztok közti nyílt, egészen

a polgárháborúig menő osztályharcig *olyan körülmények között*, amikor a proletár államhatalom propagandával, politikailag, gazdaságilag és katonailag támogatja a szegényparasztokat.

A spekulánsok és gazdagok sehol és sohasem szedték még meg ennyire magukat a háborúban, és a paraszti tömegek sehol nem szegényedtek el ilyen mértékben.

Kautsky a régi dolgokat ismételgeti, a régi dolgokon kérődzik, és még csak gondolni sem mer a proletárdiktatúra új feladataira.

De mi történik akkor, kedves Kautsky, ha a parasztoknak *nincs elég* szerszámuk a kisüzemű termeléshez és a proletárállam *segít* nekik gépeket szerezni a föld kollektív megműveléséhez, vajjon ez „elméleti meggyőzés"-e?———

Térjünk át a föld nacionalizálásának kérdésére. A mi narodnyikjaink, köztük valamennyi baloldali eszer, tagadják, hogy a nálunk végrehajtott rendszabály a föld nacionalizálását jelenti. Elméletileg nincs igazuk. Ha az árutermelés és a kapitalizmus keretei közt maradunk, akkor a földmagántulajdon megszüntetése — a föld nacionalizálása. A „szocializálás" szó csak törekvést, kívánságot fejez ki, a szocializmusra való átmenet előkészítését.

Mi legyen tehát a marxisták álláspontja a föld nacionalizálása tekintetében?

Kautsky ezúttal sem képes arra, hogy felvesse az elméleti kérdést, vagy — ami még rosszabb — szántszándékkal kitér a kérdés elől, noha az orosz irodalomból ismeretes, hogy Kautsky tud azokról a régi vitákról, amelyek az orosz marxisták közt a föld nacionalizálásáról, a föld municipalizálásáról (a nagybirtokok átadása a helyi önkormányzatok kezébe), a földosztásról folytak.

A marxizmus egyenes kigúnyolása Kautskynak az az állítása, hogy a nagybirtokok átadása az állam kezébe és a kevésföldű parasztoknak való bérbeadásuk kis parcellákban, megvalósítana „valamit a szocializmusból". Már rámutattunk arra, hogy ebben nincs semmi szocializmus. Sőt, nincs ebben következetesen végigvitt *polgári-demokratikus* forradalom sem. Kautskyt az a nagy szerencsétlenség érte, hogy rábízta magát a mensevikekre. Ebből a következő furcsa helyzet származott: a forradalmunk

burzsoá jellegét védelmező Kautsky, aki azzal vádolja a bolsevikokat, hogy fejükbe vették, hogy a szocializmus felé haladnak, *maga* szocialista színben tüntet fel egy liberális reformot, *anélkül hogy kiterjesztené ezt a reformot* a földbirtokviszonyok terén uralkodó középkoriság teljes eltakarításáig! Kautsky tehát éppúgy, mint mensevik tanácsadói, a következetes burzsoá-demokratikus forradalom helyett a forradalomtól félő liberális burzsoáziát védi.

Valóban, miért csak a nagybirtokok menjenek át állami tulajdonba, nempedig az egész föld? A liberális burzsoázia ezzel eléri, hogy a lehető legnagyobb mértékben fenntartja a régi viszonyokat (vagyis, hogy a legkevesebb a következetesség a forradalomban), és hogy a régihez való visszatérést nagymértékben megkönnyíti. A radikális, vagyis a polgári forradalmat következetesen végigvivő burzsoázia a *föld nacionalizálásának* jelszavát adja ki.

Kautskynak, aki oly régesrég elmúlt időkben, csaknem 20 esztendővel ezelőtt, kitűnő marxista művet írt az agrárkérdésről, feltétlenül ismernie kell Marx utalásait arranézve, hogy a föld nacionalizálása éppen a *burzsoázia következetes* jelszava[120]. Kautsky kétségtelenül ismeri Marxnak Rodbertus-szal folytatott polémiáját, valamint nagyszerű fejtegetéseit „Értéktöbbletelméletek" című művében, ahol különösen szemléltetően mutatta meg a föld nacionalizálásának burzsoá-demokratikus értelemben vett forradalmi jelentőségét is.

A mensevik P. Maszlov, akit Kautsky oly szerencsétlenül választott tanácsadójául, tagadta annak a lehetőségét, hogy az orosz parasztok beleegyeznek az egész földnek (beleértve ebbe a paraszti földet is) nacionalizálásába. Maszlovnak ez a nézete bizonyos mértékig kapcsolatban lehetett „eredeti" elméletével (amelyben Marx burzsoá kritikusait szajkózza), mégpedig azzal, hogy tagadja az abszolút földjáradékot és elismeri a „csökkenő földhozam törvényét" (vagy ahogy Maszlov írta: „tényét").

A valóságban már az 1905-ös forradalom idején kiderült, hogy Oroszország parasztjainak óriási többsége — az obscsinaparasztok és a külön telkek tulajdonosai

egyaránt — az egész föld nacionalizálása mellett van. Ezt megerősítette az 1917-es forradalom, amely — miután a hatalom átment a proletariátus kezébe —, megvalósította a nacionalizálást. A bolsevikok hívek maradtak a marxizmushoz, és nem próbálták meg (Kautsky állítása ellenére, aki a legkisebb bizonyíték nélkül vádol minket ezzel) „átugorni" a burzsoá-demokratikus forradalmat. A bolsevikok mindenekelőtt a parasztság legradikálisabb, a legforradalmibb, a proletariátushoz legközelebb álló burzsoá-demokratikus ideológusait, vagyis a baloldali eszereket támogatták abban, hogy végrehajtsák mindazt, ami a gyakorlatban a föld nacionalizálását jelentette. Oroszországban a földmagántulajdon 1917 október 26-án, vagyis a proletárforradalom, a szocialista forradalom első napján megszűnt.

Ezzel megteremtettük az alapot, amely a kapitalizmus fejlődése szempontjából a legtökéletesebb (Kautsky ezt nem tagadhatja, hacsak nem szakít Marx-szal), és ugyanakkor olyan agrárrendszert hoztunk létre, amely a *legrugalmasabb* a szocializmushoz való átmenet szempontjából. Burzsoá-demokratikus szempontból Oroszország forradalmi parasztsága *nem mehet messzebb:* semmi *sem lehet* ebből a szempontból „ideálisabb", mint a föld nacionalizálása és a földhasználat egyenlősége, semmi (ugyancsak ebből a szempontból) „radikálisabb" *nem lehet.* Éppen a bolsevikok, csakis a bolsevikok, csakis a *proletár*forradalom győzelme folytán segítettek a parasztságnak abban, hogy a polgári-demokratikus forradalmat valóban végigvigye. És csak ezzel tették meg a lehető legtöbbet a szocialista forradalomra való áttérés megkönnyítése és meggyorsítása érdekében.

Ebből megítélhető, hogy miféle hihetetlen zűrzavart tálal fel az olvasónak Kautsky, aki azzal vádolja a bolsevikokat, hogy nem értik meg a forradalom burzsoá jellegét és aki maga annyira eltér a marxizmustól, hogy *hallgat* a föld nacionalizálásáról és a (burzsoá szempontból) legkevésbbé forradalmi, liberális agrárreformot úgy tünteti fel, mintha abban volna „valami a szocializmusból"! — —

Itt eljutottunk a fentebb felvetett kérdések közül a harmadikhoz, ahhoz a kérdéshez, hogy a proletárdiktatúra

Oroszországban mennyire tartotta szem előtt a föld társas megművelésére való áttérés szükségességét. Kautsky ebben a kérdésben megint elkövet olyasvalamit, ami szerfelett hasonlít a hamisításhoz: csupán egy bolsevik „téziseit" idézi, melyek a föld kollektív megművelésére való áttérés feladatáról szólnak! S miután e tézisek egyikét idézte, „teoretikusunk" diadalmasan kiált fel:

„Azzal, hogy valamit feladatnak nyilvánítunk, a feladat, sajnos, még nincs megoldva. A kollektív mezőgazdaság Oroszországban egyelőre arra van ítélve, hogy papíron maradjon. A kisparasztok még sehol és sohasem tértek át elméleti érvek hatása alatt a kollektív termelésre" (50. old.).

Párját ritkítja az az irodalmi szédelgés, amelyre Kautsky vetemedett. „Téziseket" idéz és ugyanakkor elhallgatja a Szovjethatalom *törvényét*. „Elméleti meggyőződésről" beszél, de hallgat a proletár államhatalomról, amelynek kezében vannak az üzemek és az áruk! Mindazt, amit a marxista Kautsky az „Agrárkérdés"-ben 1899-ben írt arról, hogy milyen eszközök állnak a proletár állam rendelkezésére a kisparasztoknak a szocializmusba való fokozatos átvezetésére, a renegát Kautsky 1918-ban elfelejtette.

Persze néhányszáz állami támogatásban részesülő mezőgazdasági kommúna és szovjetgazdaság (vagyis az állam számlájára munkáskollektívák által megművelt nagygazdaság) — igen kevés. De lehet-e „kritikának" nevezni azt, hogy Kautsky ezt a tényt megkerüli?

A föld nacionalizálása, melyet Oroszországban a proletárdiktatúra valósított meg, a legjobban biztosította a burzsoá-demokratikus forradalom következetes megvalósítását — még abban az esetben is, ha az ellenforradalom győzelme visszafordítaná a fejlődést a nacionalizálástól a felosztás felé (ezt az eshetőséget külön megvizsgáltam az 1905-ös forradalom marxista agrárprogramjával foglalkozó könyvemben). Ezenkívül pedig a föld nacionalizálása nyújtotta a legtöbb lehetőséget a proletárállamnak arra, hogy a földművelésben áttérjen a szocializmusra.

Összegezve: Kautsky az elmélet terén hihetetlen zagyvaságokat hordott össze, teljesen megtagadva a marxizmust,

a gyakorlatban pedig a burzsoázia és annak reformizmusa előtt hajbókol. Szó, ami szó, szép kis bírálat!

* * *

Az ipar „gazdasági elemzése" Kautskynál a következő nagyszerű elmefuttatással kezdődik:

Oroszországban van kapitalista nagyipar. Nem lehet-e ezen az alapon felépíteni a szocialista termelést? „Így vélekedhetnénk, ha a szocializmus abból állna, hogy az egyes gyárak és bányák munkásai ezeket a gyárakat és bányákat birtokba veszik" (szószerint: eltulajdonítják), „abból a célból, hogy külön-külön gazdálkodjanak minden egyes ilyen gyárban" (52. old.). „Éppen ma, augusztus 5-én, amikor ezeket a sorokat írom — teszi hozzá Kautsky —, érkezett egy tudósítás Moszkvából Leninnek egy augusztus 2-i beszédéről, amelyben, mint közlik, a következőket mondta: «A munkások szilárdan kezükben tartják a gyárakat, a parasztok pedig nem fogják visszaadni a földet a földbirtokosoknak.» Ez a jelszó: a gyárat a munkásoknak, a földet a parasztoknak — ezideig nem szociáldemokrata, hanem anarcho-szindikalista jelszó volt" (52—53. old.).

Teljes egészében idéztük ezt az elmefuttatást, hogy az orosz munkások, akik azelőtt becsülték, mégpedig okkal becsülték Kautskyt, maguk lássák milyen módszerekkel dolgozik ez a burzsoáziához átállott szökevény.

Gondoljuk csak meg: augusztus 5-én, amikor már a rendeletek tömege jelent meg a gyárak nacionalizálásáról Oroszországban, és egyetlenegy gyárat sem „tulajdonítottak el" a munkások, hanem *valamennyit* a köztársaság tulajdonába adták, augusztus 5-én Kautsky beszédem egyetlen mondatának nyilvánvalóan rosszhiszemű értelmezése alapján azt a gondolatot sugalmazza a német olvasónak, hogy Oroszországban a gyárakat az egyes munkásoknak adják át! És Kautsky ezután soktucatnyi soron át kérődzik azon az elcsépelt igazságon, hogy a gyárakat nem szabad egyenként átadni a munkásoknak!

Ez nem kritika, hanem a burzsoázia lakájának a fogása, akit a kapitalisták felbéreltek, hogy megrágalmazza a munkásforradalmat.

A gyárakat az államnak, vagy a községnek, vagy a

fogyasztási szövetkezetnek kell átadni — írja újra meg újra Kautsky, és végül hozzáteszi:

„Most Oroszországban éppen erre az útra próbáltak rálépni . . .“ Most!! Vagyis mit jelentsen ez? augusztusban? Hogy lehet az, hogy Kautsky nem tudta az ő Stejnjénél, Akszelrodjánál vagy az orosz burzsoázia más barátainál a gyárakra vonatkozó rendeletek közül legalább egynek a fordítását megrendelni?

„. . . Hogy meddig jutott el ez a dolog, az még nem látható. A Szovjetköztársaságnak ez az oldala mindenesetre nagyon érdekel minket, de egyelőre, sajnos, még teljesen homályban marad. Rendeletekben persze nincs hiány . . .“ (Ezért hallgatja vagy leplezi el *tartalmukat* Kautsky olvasói előtt!), „de hiányzanak a megbízható értesülések ezeknek a rendeleteknek a hatásáról. Szocialista termelés lehetetlen mindenre kiterjedő, részletes, megbízható és gyorsan tájékoztató statisztika nélkül. Ilyet a Szovjetköztársaság mindezideig nem tudott teremteni. Az, amit gazdasági tényekedéseiről hallunk, szerfelett ellentmondó és egyáltalán nem ellenőrizhető. Ez is a diktatúrának és a demokrácia elnyomásának egyik eredménye. Nincs sajtó- és szólásszabadság . . .“ (53. old.).

Így írják hát a történelmet! A kapitalisták és a dutovisták „szabad“ sajtójából bezzeg kapna Kautsky értesüléseket a munkások kezébe átment gyárakról . . . Igazán remek ez az osztályok felett álló „komoly tudós“! Kautsky még csak érinteni sem kíván egyetlenegyet sem a közül a végtelen sok tény közül, amelyek arról tanuskodnak, hogy a gyárak *kizárólag* a köztársaság kezébe mennek át, hogy velük a Szovjethatalom szerve, a Legfőbb Népgazdasági Tanács rendelkezik, amely túlnyomórészt a munkások szakszervezeteinek választott képviselőiből áll. Kautsky makacsul, a tokbabújt ember önfejűségével, egyre ezt hajtogatja: adjatok nekem békés demokráciát, polgárháború nélkül, diktatúra nélkül, jó statisztikával (a Szovjetköztársaság statisztikai intézetet létesített és bevonta ebbe a munkába Oroszország legjobb statisztikusait, de természetesen ideális statisztikát nem lehet egyhamar teremteni). Egyszóval, forradalmat forradalom nélkül, ádáz harc nélkül, erőszak nélkül — ezt követeli Kautsky. Ez ugyanolyan, mintha valaki sztrájkokat követelne, de

úgy, hogy ne lobbanjon lángra a munkások és a munkáltatók szenvedélye. Különböztesse meg aztán valaki az ilyen „szocialistát" a tucatliberális bürokratától!

Ilyen „ténybeli adatokra" támaszkodik Kautsky, vagyis szándékosan, a legnagyobb megvetéssel kitér rengeteg tény elől, amikor arra a „következtetésre" jut:

„Kétséges, vajjon az orosz proletariátus többet kapott-e a Szovjet Köztársaságtól tényleges gyakorlati vívmányokban, nempedig rendeletekben, mint amennyit az Alkotmányozó Gyűléstől kapott volna, ahol éppúgy, mint a Szovjetekben, szocialisták — noha más árnyalatúak — voltak túlnyomó többségben" (58. old.).

Gyöngyszem, ugyebár? Tanácsoljuk, Kautsky tisztelőinek, hogy ezt a mondást minél szélesebb körben terjesszék az orosz munkások között, mert politikai süllyedésének felmérésére ennél jobb anyagot Kautsky nem adhatott. Kerenszkij is „szocialista" volt, munkás elvtársak, csak „más árnyalatú"! A történész Kautsky megelégszik a cégérrel, a névvel, melyet a jobboldali eszerek és mensevikek „felvettek". Azokról a tényekről, melyek azt tanusítják, hogy Kerenszkij alatt a mensevikek és a jobboldali eszerek támogatták az imperialista politikát és a burzsoázia rablásait, a történész Kautsky hallani sem akar és szerényen elhallgatja, hogy az Alkotmányozó Gyűlés éppen az imperialista háború és a burzsoá diktatúra e hőseinek adott többséget. És ezt nevezi „gazdasági elemzésnek"!..

Befejezésül lássuk a „gazdasági elemzésnek" még egy kis példáját:

„... A Szovjet Köztársaság fennállásának kilenc hónapja alatt, ahelyett hogy általános jólétet teremtett volna, kénytelen volt azt magyarázni, hogy mi az oka az általános ínségnek" (41. old.).

A kadetok hozzászoktattak minket az ilyen okoskodáshoz. A burzsoázia kiszolgálói Oroszországban mind így okoskodnak: teremtsetek — úgymond — 9 hónap alatt általános jólétet — a négyéves pusztító háború után, akkor, amikor a külföldi tőke mindenben segíti a burzsoázia szabo-

tázsát és felkeléseit Oroszországban. A *valóságban* egyáltalán semmi különbség, a különbségnek még az árnyéka sincs már Kautsky és az ellenforradalmi burzsoá között. Az édeskés álszocialista beszédek azt ismétlik, amit durván, köntörfalazás és szépítgetés nélkül Oroszországban a kornyilovisták, dutovisták és krasznovisták mondanak.

* * *

A fenti sorokat 1918 november 9-én írtam. A 9-éről 10-ére virradó éjjel hírek érkeztek Németországból arról, hogy kitört a győzelmes forradalom, először Kielben és más északi és tengerparti városokban, ahol a hatalom átment a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetjei kezébe, azután Berlinben, ahol szintén átment a hatalom a szovjetek kezébe.

A befejezés, amelynek megírása a Kautskyról és a proletárforradalomról szóló brosúrához még hátra volt, feleslegessé válik.

1918 november 10.

I. melléklet

TÉZISEK AZ ALKOTMÁNYOZÓ GYŰLÉSRŐL[131]

II. melléklet

VANDERVELDE ÚJ KÖNYVE AZ ÁLLAMRÓL

Csak Kautsky könyvének elolvasása után volt alkalmam megismerkedni Vandervelde „A szocializmus az állam ellen" (Párizs 1918) című könyvével. A két könyv összehasonlítása önkénytelenül kínálkozik. Kautsky — a II. (1889—1914) Internacionále eszmei vezére, Vandervelde — mint a Nemzetközi Szocialista Iroda elnöke, ugyanennek az Internacionálénak formaszerinti képviselője. Mindketten a II. Internacionále teljes csődjét képviselik, mindketten „mesterien", a tapasztalt publicisták minden ügyességével, marxista szólamokkal palástolják ezt a csődöt, saját kudarcukat és a burzsoáziához való átpártolásukat. Az egyik különösen szemléltetően mutatja be nekünk azt, ami jellegzetes a német opportunizmusban, amely nehézkes, teoretizáló, és a marxizmust durván meghamisítja azáltal, hogy lenyesi a marxizmusról mindazt, ami a burzsoázia számára elfogadhatatlan. A másik jellegzetes az uralkodó opportunizmusnak latin — bizonyos mértékben azt lehet mondani, nyugateurópai (vagyis Németországtól nyugatra eső) — válfajára, amely hajlékonyabb, kevésbbé nehézkes, és finomabban hamisítja meg a marxizmust ugyanannak az alapvető módszernek a segítségével.

Mindketten alapjában ferdítik el Marxnak mind az államról, mind a proletárdiktatúráról szóló tanítását, de Vandervelde inkább az első, Kautsky inkább a második kérdésre tér ki. Mindketten elhomályosítják a két kérdés szoros, felbonthatatlan kapcsolatát. Szavakban mindketten forradalmárok és marxisták, a valóságban pedig renegátok, akik minden erejükkel arra törekszenek, hogy *kibúvót találjanak* a forradalom alól. Még halvány árnyéka sincs

meg egyiküknél sem annak, ami Marx és Engels minden művét keresztül-kasul áthatja, annak, ami a valódi szocializmust megkülönbözteti a szocializmus burzsoá torzképétől, nevezetesen: a forradalom feladatainak tisztázása — *szemben* a reform-feladatokkal; a forradalmi taktika tisztázása — szemben a reformista taktikával; annak a tisztázása, hogy mi a proletariátus szerepe a bérrabszolgaság rendszerének, vagyis rendjének, szervezetének *megsemmisítésében* — szemben a „nagyhatalmak" proletariátusának szerepével, amely a burzsoázia imperialista extraprofitjának és extrazsákmányának morzsáin a burzsoáziával osztozik.

Ennek a megállapításnak az igazolására idézzük Vandervelde néhány különösen lényegbevágó gondolatát.

Vandervelde, Kautskyhoz hasonlóan, rendkívül buzgón idézi Marxot és Engelst. És Kautskyhoz hasonlóan ő is mindent a világon idéz Marxból és Engelsből, *kivéve* azt, ami teljesen elfogadhatatlan a burzsoázia számára, azt, ami megkülönbözteti a forradalmárt a reformistától. A politikai hatalomnak a proletariátus által való meghódításáról — amennyi csak jól esik, mert hiszen ezt a gyakorlat már kizárólag a parlamenti keretek közé szorította. Arról azonban, hogy Marx és Engels a Kommün tapasztalatai után szükségesnek tartották, hogy a részben elavult „Kommunista Kiáltványt" annak az igazságnak a megmagyarázásával egészítsék ki, hogy a munkásosztály nem veheti egyszerűen birtokába a kész államgépezetet, hogy *szét* kell azt *zúznia* — erről *egy árva szó sem* esik! Vandervelde, akárcsak Kautsky, mintha csak összebeszéltek volna, mélyen hallgat a proletárforradalom *tapasztalatai* közül éppen a leglényegesebbről, éppen arról, ami a proletariátus forradalmát a burzsoázia reformjaitól megkülönbözteti.

Éppúgy mint Kautsky, Vandervelde is azért beszél a proletariátus diktatúrájáról, hogy kibúvót találjon alóla. Kautsky ezt durva hamisítások segítségével tette. Vandervelde ugyanezt finomabban csinálja. Az erre vonatkozó pontban — a 4. pontban, melyben „a politikai hatalomnak a proletariátus által való meghódításáról" beszél, a „*b*" alfejezetet „a proletariátus kollektív diktatúrájának"

szenteli, „idézi" Marxot és Engelst (ismétlem: éppen annak a kihagyásával, ami a legfontosabbra, a régi, burzsoádemokratikus államgépezet *szétzúzására* vonatkozik) és megállapítja:

„...Szocialista körökben rendesen így képzelik el a szociális forradalmat: egy új Kommün, mely ezúttal győzedelmeskedik, mégpedig nemcsak egy helyen, hanem a kapitalista világ legfőbb központjaiban.

Ez feltevés, de olyan feltevés, amelyben nincs semmi valószínűtlen olyan időpontban, amikor már nyilvánvalóvá válik, hogy a háborútáni korszak sok országban az osztályok hallatlan ellentéteinek és hallatlan szociális megrázkódtatásoknak lesz tanúja.

De ha a Párizsi Kommün kudarca — nem is szólva az orosz forradalom nehézségeiről — bizonyít valamit, akkor éppen azt bizonyítja, hogy lehetetlen a kapitalista renddel végezni mindaddig, amíg a proletariátus nem készül fel kellően annak a hatalomnak a felhasználására, amely a körülmények folytán kezébe kerülhet" (73. old.).

És a dolog lényegéről egy szó sem esik többé!

Ilyenek tehát a II. Internacionále vezérei és képviselői! 1912-ben aláírják a Bázeli Kiáltványt, amelyben félreérthetetlenül beszélnek éppen annak a háborúnak a proletárforradalommal való kapcsolatáról, amely 1914-ben kitört, egyenesen proletárforradalommal *fenyegetőznek*. Amikor pedig elérkezett a háború, és forradalmi helyzet alakult ki, akkor ezek a Kautskyk és Vanderveldek kezdenek kibúvókat keresni a forradalom alól. Figyeljék csak meg: a Kommün típusú forradalom nem több, mint valószínűtlen hipotézis! Ez teljesen megegyezik Kautsky elgondolásával arról, hogy mi lehet a szovjetek szerepe Európában.

De hiszen éppen így gondolkodik minden művelt *liberális*, aki most kétségkívül elismeri, hogy az új Kommün „nem valószínűtlen", hogy a szovjetekre nagy szerep vár stb. A proletárforradalmár abban különbözik a liberálistól, hogy mint teoretikus, a Kommünnek és a szovjeteknek éppen új *állami* jelentőségét elemzi. Vandervelde *elhallgatja* mindazt, amit erről a tárgyról Marx és Engels

a Kommün tapasztalatainak elemzése során részletesen kifejtenek.

A marxistának, mint a gyakorlat emberének, mint politikusnak, meg kellene világítania, hogy csak a szocializmus árulói húzódozhatnak most attól a feladattól, hogy tisztázzák a (Kommün típusú, szovjet típusú, vagy tegyük fel, valamilyen harmadik típusú) proletárforradalom szükségességét, megmagyarázzák az erre való előkészület szükségességét, propagálják a forradalmat a tömegek között, megcáfolják a forradalomellenes kispolgári előítéleteket stb.

Sem Kautsky, sem Vandervelde nem tesz semmi ilyesfélét, éppen, mert ők maguk a szocializmus árulói, akik azonban meg akarják őrizni a munkások között szocialista és marxista hírüket.

Lássuk, hogyan áll a kérdés elméleti szempontból.

Az állam a demokratikus köztársaságban sem más, mint gépezet, amellyel az egyik osztály elnyomja a másikat. Kautsky tudja, elismeri ezt az igazságot, egyetért vele, de... kitér az elől a legalapvetőbb kérdés elől, hogy a proletariátusnak melyik osztályt, miért és milyen eszközökkel kell elnyomnia, amikor kivívja a proletárállamot.

Vandervelde ismeri, elismeri, magáénak vallja, idézi a marxizmusnak ezt az alaptételét (könyvének 72. oldalán), de... egy árva szóval sem tér ki arra a „kellemetlen" (a kapitalista urak számára kellemetlen) kérdésre, hogy a *kizsákmányolók ellenállását el kell nyomni!!*

Vandervelde, akárcsak Kautsky, teljesen megkerülte ezt a „kellemetlen" kérdést. Éppen ebben áll renegátságuk.

Vandervelde, akárcsak Kautsky, nagymester a dialektikának eklekticizmussal való felcserélésében. Egyrészt nem lehet tagadni, másrészt el kell ismerni. Egyrészt: államon „a nemzet összességét" érthetjük (lásd Littré szótárát — tudós munka, mi tagadás —, Vandervelde utal rá könyve 87. oldalán), másrészt államon „a kormányt" érthetjük (ugyanott). Ezt a tudós laposságot Vandervelde idézi, mégpedig helyeslően idézi a Marxból vett idézetek *mellett.*

Az „állam" szó marxista értelme különbözik a szó szokásos értelmétől — írja Vandervelde. — Ennélfogva

„félreértések" lehetségesek. „Az állam Marxnál és Engelsnél nem a tág értelemben vett állam, nem a vezetés szerve, a társadalom általános érdekeinek (intérets généraux de la société) képviselője értelmében vett állam. Ez — az állam mint hatalom, az állam mint a tekintély szerve, az állam mint eszköz, melynek segítségével az egyik osztály uralkodik a másik felett" (75—76. oldal Vanderveldénél).

Marx és Engels az állam megsemmisítéséről csak a szó második értelmében beszélnek ... „Túlságosan abszolút állítások a pontatlanság veszélyével járnának. A kizárólag egy osztály uralmára alapozott kapitalista állam és az osztályok megszüntetésére törekvő proletárállam között sok átmeneti fokozat van" (156. old.).

Íme a Vandervelde-féle „módszer", amely csak egy parányit különbözik a Kautsky-félétől, de lényegében azonos vele. A dialektika tagadja az abszolút igazságokat, amikor feltárja az ellentétek egymásba átcsapását és a válságok jelentőségét a történelemben. Az eklektikus azért nem akar „túlságosan abszolút" állításokat, hogy becsempészhesse a maga kispolgári, nyárspolgárias óhaját, azt, hogy a forradalmat *„átmeneti fokozatok"* helyettesítsék.

Arról, hogy az állam mint a kapitalista osztály uralmának szerve, és az állam mint a proletariátus uralmi szerve között az átmeneti fokozat éppen a *forradalom*, amely a burzsoázia *megdöntéséből* és a *burzsoázia* államgépezetének *összetöréséből*, szétzúzásából áll — erről a Kautskyk és a Vanderveldek hallgatnak.

Azt, hogy a burzsoázia diktatúráját *egy* osztály, a proletariátus diktatúrájának kell felváltania, hogy a *forradalom* „átmeneti fokozatai" után a proletárállam fokozatos elhalásának „átmeneti fokozatai" következnek — ezt a Kautskyk és Vanderveldek elkódösítik.

Éppen ebben rejlik politikai renegátságuk.

Elméletileg, filozófiailag éppen ebben rejlik a dialektikának eklekticizmussal és szofisztikával való felcserélése. A dialektika konkrét és forradalmi, megkülönbözteti az egyik osztály diktatúrájától a másik osztály diktatúrájához való „átmenetet" a demokratikus proletárállamnak a nem-államhoz („az állam elhalása") való „átmenetétől". A Kautskyk és Vanderveldek eklekticizmusa és szofisztí-

kája a burzsoázia kedvéért elken mindent, ami konkrét és exakt az osztályharcban, az „átmenet" általános fogalmát állítva helyébe, ami mögé el lehet rejteni (és ami mögé korunk hivatalos *szociáldemokratáinak kilenctizedrésze el is rejti*) a forradalomról való lemondást!

Vandervelde mint eklektikus és szofista ügyesebb, ravaszabb Kautskynál, mert a „szűk értelemben vett államról a tág értelemben vett államhoz való átmenet" *frázisának* segítségével meg lehet kerülni a forradalom bármely kérdését, meg lehet kerülni a forradalom és a reform közti minden különbséget, sőt még a marxista és a liberális közti különbséget is. Mert hiszen melyik művelt európai burzsoának jut eszébe, hogy „általában" tagadja az „átmeneti fokozatokat" ilyen „általános" értelemben?

„Egyetértek Guesde-del abban — írja Vandervelde —, hogy lehetetlen a termelési és csereeszközök szocializálása a következő két feltétel előzetes megvalósítása nélkül:

1. A mai államot, mint azt a szervet, melynek segítségével az egyik osztály a másikon uralkodik, át kell alakítani azzá, amit Menger a munka népállamának nevez, azáltal, hogy a proletariátus meghódítja a politikai hatalmat.

2. Az államot mint a tekintély szervét, el kell választani az államtól mint a vezetés szervétől, avagy a Saint Simon-féle kifejezést használva, az emberek igazgatását el kell választani a dolgok igazgatásától" (89 old.).

Ezt Vandervelde dőlt betűvel írja, különösen kiemelve az efféle tételek jelentőségét. De hiszen ez a legválogatottabb eklektikus zagyvaság, teljes szakítás a marxizmussal! Hiszen a „munka népállama" csak új kiadása a régi „szabad népállamnak", amellyel a német szociáldemokraták a 70-es években kérkedtek és amelyet Engels mint ostobaságot megbélyegzett[122]. A „munka népállama" kifejezés (a mi baloldali eszereinkhez hasonló) kispolgári demokratákhoz illő frázis, amely az osztályfogalmakat *osztályonkívüliekre* cseréli ki. Vandervelde egysorba helyezi az államhatalomnak a *proletariátus* (egy *osztály*) által való meghódítását és a „népállamot", s nem veszi észre, miféle zagyvaság keletkezik ebből. Kautskynál az ő „tiszta demokráciájával" ugyanilyen zagyvaság keletkezik — az osztályforradalom, a proletár osztálydiktatúra, a (proletár)

*osztály*állam feladatainak ugyanilyen forradalomellenes, kispolgári mellőzése.

Továbbá. Az emberek igazgatása csak akkor fog eltűnni és csak akkor fogja átadni a helyét a dolgok igazgatásának, amikor már *minden* állam elhalt. Ezzel az aránylag távoleső jövővel Vandervelde eltorlaszolja, elhomályosítja a *holnap* feladatát: a burzsoázia *megdöntését*.

Az ilyen fogás megint csak nem egyéb, mint a liberális burzsoázia kiszolgálása. A liberális szívesen elbeszélget arról, hogy mi lesz akkor, amikor az embereket már nem kell kormányozni. Miért is ne foglalkozzék ilyen ártalmatlan ábrándozásokkal? Arról viszont, hogy a proletariátusnak el kell nyomnia a kisajátításának ellenszegülő burzsoázia ellenállását — hallgassunk. Ezt követeli a burzsoázia osztályérdeke.

„A szocializmus az állam ellen". Ezzel Vandervelde a proletariátusnak bókol. Bókolni nem nehéz, minden „demokratikus" politikus ért ahhoz, hogy hajlongjon választói előtt. A „bók" mögött azonban forradalomellenes, proletárellenes tartalom bújik meg.

Vandervelde részletesen ismétli Osztrogorszkijt[123] arra vonatkozóan, hogy mennyi csalás, erőszak, vesztegetés, hazugság, képmutatás, a szegények milyen elnyomása húzódik meg a modern burzsoá demokrácia civilizált, kikent-kifent, simára vasalt külseje mögött. De a következtetést ebből Vandervelde nem vonja le. Nem veszi észre, hogy a burzsoá demokrácia elnyomja a dolgozó és kizsákmányolt tömeget, *a proletár demokráciának pedig a burzsoáziát* kell majd *elnyomnia*. Kautsky és Vandervelde vakok ezzel a ténnyel szemben. A burzsoázia osztályérdeke, a burzsoáziáé, amelynek uszályába kapaszkodnak a marxizmusnak ezek a kispolgári árulói, azt *követeli*, hogy ezt a kérdést megkerüljék, elhallgassák, vagy nyiltan tagadják ennek az elnyomásnak a szükségességét.

A kispolgári eklekticizmus a marxizmus ellen, a szofisztika a dialektika ellen, a filiszteri reformizmus a proletárforradalom ellen — ilyen címet kellett volna adni Vandervelde könyvének.

RENDELETTERVEZET AZ ÁLLAMI ELLENŐRZÉS FELHASZNÁLÁSÁRÓL[124]

Abban a kérdésben, hogy miképpen használjuk fel az Állami Ellenőrzést a munka szabályozására és a védelmi képesség fokozására, a bizottság többsége a repülő ellenőrzés mellett foglal állást, vagyis amellett, hogy a különféle intézmények felülvizsgálása céljából nagy hatáskörrel rendelkező csoportokat vagy bizottságokat küldjünk ki.

Hogy az ellenőrzés reális legyen, konkrét, ténybeli, számszerű adatokkal kell megvilágítani, hogy milyen erőkkel rendelkezünk (elsősorban a párttagok, azután a pártonkívüli, de kétségtelenül lelkiismeretes személyek között). A különböző területeken működő szakemberek száma; — a közigazgatásban, a vezetésben jártas elvtársak száma.

Az ellenőrzés feladata kettős:

az egyszerűbb feladat — a raktárak, termékek stb. ellenőrzése,

a bonyolultabb feladat — annak ellenőrzése, hogy helyesen dolgoznak-e; harc a szabotázs ellen, ennek teljes felfedése; a munkaszervezés módszerének felülvizsgálása; a munka minél nagyobb *termelékenységének* biztosítása stb.

Elsősorban a *közellátási* és a *közlekedésügyi* népbiztosság munkájának megjavítását kell napirendre tűzni.

A megírás ideje: 1918 december 3.
Először 1931-ben jelent meg.

BESZÉD A SZOVJETEKNEK, A SZEGÉNYPARASZTBIZOTTSÁGOKNAK ÉS AZ OK(b)P KERÜLETI BIZOTTSÁGAINAK MOSZKVA-KORMÁNYZÓSÁGI KONGRESSZUSÁN, 1918 DECEMBER 8-ÁN

RÖVID UJSÁGTUDÓSITÁS

(D ü b ö r g ő t a p s.) A legutóbbi hetekben Ausztriában és Németországban lezajlott események megmutatták — kezdte beszédét Lenin elvtárs —, hogy a nemzetközi helyzet megítélésében igazunk volt, amikor politikánkat arra építettük, hogy pontosan, világosan és helyesen számbavettük minden következményét annak a négyéves háborúnak, amely a tőkéseknek a zsákmány elosztásáért viselt háborújából a tőkéseknek valamennyi ország proletariátusa ellen viselt háborújává vált. Nehezen indult meg a forradalom Nyugat-Európában, de most hogy már megindult, gyorsabban, szilárdabban és szervezettebben fejlődik, mint a miénk.

Lenin elvtárs rámutat arra, hogy a többi ország munkásmozgalma segítségünkre siet, arra hív fel bennünket, hogy feszítsük meg minden erőnket, és megállapítja, hogy fennállásunk minden — súlyos áldozatok árán megvédett — hónapja közelebb visz bennünket a tartós győzelemhez.

A továbbiakban Lenin elvtárs a soronlevő feladatot — a járási és falusi szovjetek újjáválasztásának kérdését — érintette és hangsúlyozta, hogy a dolgozók alulról való önálló szervezkedésének valamennyi nehézségét ki fogjuk küszöbölni, ha tudatában leszünk annak, hogy a hatalomnak a munkásokra, a szegény- és középparasztságra kell támaszkodnia, amely utóbbi Vlagyimir Iljics véleménye szerint nem ellenségünk, csupán ingadozik és a Szovjethatalom megszilárdulásával át fog állni a mi oldalunkra.

Egy olyan mű építéséhez fogtunk hozzá — fejezte be szavait Lenin elvtárs —, amelyet az egész világ munkásai fognak befejezni. (Hosszantartó taps.)

„Izvesztyija VCIK" 271. sz.
1918 december 11.

BESZÉD A MUNKÁSSZÖVETKEZETEK III. KONGRESSZUSÁN[125], 1918 DECEMBER 9-ÉN

(Lelkes éljenzés.) Elvtársak, a munkásszövetkezetekre most rendkívül fontos feladatok hárulnak mind gazdasági téren, mind pedig politikai téren. A feladatok e két csoportja jelenleg szorosan és elválaszthatatlanul összefügg egymással a gazdasági és politikai harc értelmében. Ami a szövetkezetek legközelebbi feladatait illeti, szeretném hangsúlyozni a „szövetkezetekkel való egyezkedés" jelentőségét. Az az egyezkedés, amelyről az utóbbi időben a sajtóban olyan sok szó esett, lényegénél fogva fogalmilag különbözik a burzsoáziával való egyezkedéstől, amely árulás. Az az egyezkedés, amelyről most beszélünk, egészen sajátos fajtájú egyezkedés. Óriási különbség van a Szovjet Kormánynak Németországgal kötött egyessége — ez csakis eredményeket hozott — és a munkásosztály és a burzsoázia közötti egyezkedés között, amely az országra nézve káros és végzetes. Az osztályharcnak, valamint a szocializmus alapelveinek arról a teljes elárulásáról beszélek, amelyet ennek az egyezkedésnek az örvén elkövetnek. Azok a szocialisták, akik azt a határozott feladatot tűzik maguk elé, hogy harcolnak a burzsoázia ellen és harcolnak a tőke ellen, ezt a különbséget magától értetődőnek tekintik.

Nagyon jól tudjuk mindannyian, hogy osztályharcunkban egyetlen döntés lehetséges: vagy elismerjük a tőke hatalmát, vagy elismerjük a munkásosztály hatalmát. Tudjuk, hogy a kispolgári pártok minden olyan kísérlete, hogy az országban kialakítsák és keresztülvigyék saját politikájukat, eleve teljes kudarcra van ítélve. Többízben világosan láttuk, átéltük a saját politikáját keresztülvinni igyekvő egyik vagy másik kispolgári párt és csoport ilyen

próbálkozásait, és látjuk, hogy a közbülső erőknek mindezek a próbálkozásai kudarcra vannak ítélve. Teljes mértékben meghatározott feltételek folytán csupán a teljesen ellentétes póluson álló két központi erő képes arra, hogy uralmát Oroszországban megvalósítsa, hogy Oroszország sorsát ilyen vagy olyan irányba fordítsa. Sőt, többet mondok: az egész világot e két központi erő egyike vagy másika alakítja és irányítja. Oroszországot illetően határozottan állíthatjuk, hogy ezeknél vagy azoknál a gazdasági életfeltételeknél fogva csak e két erő egyike állhat a mozgalom élén. Más, közbülső erők nagy számban vannak, de sohasem lehet döntő jelentőségük az ország életében.

Jelenleg a Szovjethatalomnak a szövetkezetek és a Szovjethatalom közti megegyezés kérdésével kell foglalkoznia. Áprilisban eltértünk kitűzött céljainktól és engedményeket tettünk. Osztályszövetkezeteknek persze nem szabad lenniök olyan országban, ahol minden osztályt felszámolnak, de ismétlem, az akkori helyzet némi késleltetést követelt, amelyet egy néhányhónapos halasztással értünk el. Mindamellett tudjuk mindannyian, hogy a hatalom arról a pozícióról, amelyet az országban jelenleg elfoglal, sohasem fog kiszorulni. Meg kellett tennünk ezt az engedményt, mert akkor egyedül voltunk az egész világon, és a mi engedményünk magyarázata munkánk nehézségeiben rejlik. Minthogy a proletariátus gazdasági feladatokat vállalt magára, a kispolgári rétegek bizonyos szokásaiba bele kellett törődnünk és el kellett őket fogadnunk. Itt főképpen arról van szó, hogy bármi módon, de el kell érnünk, hogy a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegének tevékenységét irányítsuk és egybehangoljuk. Egy pillanatra sem szabad megfeledkeznünk arról, mit kíván tőlünk a proletariátus. A népi hatalomnak számolnia kell azzal, hogy a kispolgárság különböző rétegei mind nagyobb mértékben fognak csatlakozni az uralkodó munkásosztályhoz, amikor az élet végülis meg fogja mutatni, hogy nincs választás, hogy végleg rombadőlt minden remény arra, hogy az ország állami életének problémája valami közbülső úton megoldható. Mindazok a remek jelszavak, mint népakarat, Alkotmányozó Gyűlés stb., amelyekkel minden félrendszabályt elpalástoltak, egy-

csapásra eltűntek, mihelyt megszólalt a valódi népakarat. Az elvtársak is látják, mi történt, hogyan foszlottak semmivé mindezek a jelszavak, a félrendszabályok jelszavai. Jelenleg azt látjuk, hogy nem csupán Oroszországban, hanem világforradalmi méretekben is ez megy végbe.

Szeretném leszögezni, hogy különbség van a között az egyezkedés között, amely az egész munkásosztályban olyan szenvedélyes gyűlöletet ébresztett, és a között az egyezkedés között, amelyet most mi követelünk: az egész kisparasztsággal, az egész kispolgársággal való megegyezés között. A breszti béke idején, amikor ennek a békének súlyos feltételeit elfogadtuk, azt mondták nekünk, hogy a világforradalomra nincs remény és világforradalom nem lehet. Teljesen egyedül voltunk az egész világon. Tudjuk, hogy abban az időben a breszti béke miatt sok párt elfordult tőlünk és átállt a burzsoázia mellé. Abban az időben a szörnyű megpróbáltatások egész során mentünk keresztül. Néhány hónappal később az élet megmutatta, hogy választás nincs és nem is lehet, hogy nincs középút.

Amikor kitört a német forradalom, mindenki előtt világossá vált, hogy a forradalom végigmegy az egész világon, hogy Anglia, Franciaország és Amerika ugyanezen cél felé halad — a mi utunkon halad! Amikor a mi kispolgári-demokratikus rétegeink pártfogóikat követték, nem értették, hova vezetik őket, nem értették, hogy a kapitalizmus útján vezetik őket. Most a német forradalom példáján látjuk, hogy a demokráciának ezek a képviselői, ezek a védelmezői, ezek a Wilson urak és társaik, rosszabb szerződéseket kényszerítenek a legyőzött népre a miénk kényszerített breszti szerződésnél. Világosan látjuk, hogy a Nyugaton megindult események következtében, a megváltozott helyzet következtében, ütött a nemzetközi demagógia végórája. Most határozottan megmutatkozott minden nemzet arculata. Most lehulltak az álarcok, minden illúziót szétzúzott egy hatalmas faltörő kos: a világtörténelem.

Természetes, hogy az olyan ingadozó elemekkel szemben, amilyenek mindig akadnak átmeneti időkben, a Szovjethatalomnak egész tekintélyét és egész befolyását latba kell vetnie, hogy megvalósíthassa azokat a feladato-

kat, amelyeket most kitűzünk, azokat a feladatokat, amelyekkel a már áprilisban megkezdett politikánkat alátámasztjuk. Akkor egy időre elodáztuk kijelölt céljainkat, akkor tudatosan és nyiltan számos engedményt tettünk.

Felvetődött itt az a kérdés, hogy az út melyik szakaszán haladunk mi voltaképpen. Most egész Európa világosan látja, hogy forradalmunk már nem a kísérletezés szakaszában van, és magatartásuk — a civilizált népek magatartása — velünk szemben megváltozott. Megértették, hogy ebben az értelemben mi új, hatalmas munkát végzünk, hogy ebben a munkánkban különösen nagy nehézségeink vannak, mert csaknem az egész idő alatt teljesen egyedül voltunk, és az egész nemzetközi proletariátus teljesen megfeledkezett rólunk. Ebben az értelemben szükségképpen sok komoly hibát kellett elkövetnünk, s ezt egyáltalán nem is titkoljuk. Természetesen arra kellett törekednünk, hogy az egész lakosságot egyesítsük, arra, hogy semmiféle széthúzást ne idézzünk elő. Ezt mind a mai napig ugyan nem tettük meg, de egyszer csak el kell kezdenünk. Mi már sok szervezettel végrehajtottuk az egybeolvadást. Most egybe kell olvasztani a munkásszövetkezeteket a szovjet szervezetekkel. Ez év áprilisában hozzáfogtunk a szervezéshez, hogy a tapasztalat útján megkezdjük a nálunk felhalmozott társadalmi politikai erők gyakorlati felhasználását. Hozzáláttunk, hogy megszervezzük az egész lakosság szükségleti cikkekkel való ellátását és a szükségleti cikkek elosztását. Minden lépésünket megvizsgáltuk, mielőtt hozzáláttunk volna ehhez a szervezéshez, amelynek a véghezvitele a mi gazdaságilag elmaradott országunkban különösen nehéz volt. A szövetkezetekkel való egyezkedést áprilisban kezdtük meg, és az a rendelet, amelyet a közellátásnak és az elosztásnak teljes egybeolvasztásáról és megszervezéséről kiadtunk, ugyanezen az elven alapul. Tudjuk, hogy olyan súrlódások, amelyekre az előző szónok Pétervárra hivatkozva rámutatott, csaknem mindenütt előfordulnak. Tudjuk, hogy ezek a súrlódások teljesen elkerülhetetlenek, mert eljön az a pillanat, amikor találkozik egymással és egybeolvad két teljesen különböző apparátus, de mindamellett tudjuk

azt is, hogy ez elkerülhetetlen és hogy ezen túl kell esnünk. Ugyanúgy önöknek is meg kell érteniök, hogy a munkásszövetkezetek részéről oly hosszú időn keresztül megnyilvánuló ellenállás a Szovjethatalomban végezetül is bizalmatlanságot keltett, mégpedig teljesen jogos bizalmatlanságot.

Önök azt mondják: mi függetlenséget akarunk. Egészen természetes, hogy mindenki, aki ilyen jelszót ad ki, bizalmatlanságot kelthet. Ha a súrlódások miatt panaszkodunk és ki akarjuk ezeket küszöbölni, akkor mindenekelőtt búcsút kell mondanunk a függetlenség gondolatának, mert önmagában véve az, hogy valaki ilyen álláspontot van akkor, amikor mindenki a minél szorosabb egybeolvadásra törekszik, azt jelenti, hogy az illető a Szovjethatalom ellensége. Mihelyt a munkásszövetkezetek teljesen világosan, becsületesen és nyiltan végrehajtják az egybeolvadást a Szovjethatalommal, ezek a súrlódások fokozatosan el fognak tűnni. Nagyon jól tudom, hogy amikor két csoport egyesül, az első időben a munkában vannak bizonyos zökkenők, mindamellett idővel, amikor a beolvasztott csoport kiérdemelte a beolvasztó csoport bizalmát, mindezek a súrlódások fokozatosan megszűnnek. Ha viszont ez a két csoport továbbra is külön-külön működik, állandó hatásköri zavarok lehetnek. Egyet nem értek, — mi köze van mindehhez a függetlenségnek? Hiszen mindannyiunknak az az álláspontja, hogy az egész társadalomnak mind az ellátás, mind az elosztás szempontjából egy egyetlen közös szövetkezetnek kell lennie. Mi mindannyian azt a nézetet valljuk, hogy a szövetkezet a szocialista vívmányok egyike. Itt van a szocialista vívmányok nagy nehézsége. Ilyen nehézségeket kell legyőznünk, ilyen feladatokat tűz elénk a győzelem. A kapitalizmus szándékosan szétválasztotta a lakosság egyes rétegeit. Ennek a megosztottságnak véglegesen és visszavonhatatlanul meg kell szűnnie, és az egész társadalomnak a dolgozók egységes szövetkezetévé kell alakulnia. Az egyes csoportok semmiféle függetlenségéről nem lehet szó és nem szabad, hogy szó legyen.

Az ilyen szövetkezetről úgy beszéltem az imént, mint a győztes szocializmus feladatáról. Ezért mondjuk, hogy

akármilyen nézeteltéréseink vannak is részletkérdésekben, a kapitalizmussal nem egyezkedünk, nem teszünk egyetlen lépést sem, amellyel harci elveinktől eltérnénk. Az a megegyezés, amelyet most a társadalmi osztályok közbülső rétegeivel kötünk — ez nem a burzsoáziával és nem a tőkével, hanem a proletariátus és a demokrácia egyes osztagaival kötött megegyezés. Ettől a megegyezéstől nem kell félnünk, mert a forradalom tüzében az e rétegek közötti viszály teljesen és nyom nélkül eltűnik. Most egy dologra van szükség: hogy meglegyen az egységes törekvés arra, hogy nyilt szívvel belépjünk ebbe az egységes világszövetkezetbe. Annak, amit a Szovjethatalom csinált, és annak, amit eddig a szövetkezetek csináltak, egybe kell olvadnia. Ez a tartalma a Szovjethatalom legutóbbi rendeletének. Így nyúltak hozzá a kérdéshez a Szovjethatalom képviselői sok helyen, anélkül, hogy rendeleteinket bevárták volna. Azt a hatalmas művet, amelyet a szövetkezetek hoztak létre, feltétlenül egybe kell olvasztani azzal a hatalmas művel, amelyet a Szovjethatalom hozott létre. A népességnek szabadságáért küzdő minden rétegét egyetlen erős szervezetbe kell egybeolvasztani. Tudjuk, hogy sok hibát követtünk el, különösen az Októberi Forradalmat követő első hónapokban. Most azonban mindinkább arra fogunk törekedni, hogy a lakosság között teljes egység és teljes egyetértés legyen. Ehhez pedig arra van szükség, hogy mindent alárendeljünk a Szovjethatalomnak és mielőbb túljussunk minden illúzión akár egyes rétegek, akár a munkásszövetkezetek valamiféle „függetlenségét" illetően. Csak azok reménykedhetnek ebben a „függetlenségben", akik még remélik, hogy a mult valamiképpen visszatér.

Azelőtt a nyugati nemzetek kuriózumnak tekintettek bennünket, annak tekintették egész forradalmi mozgalmunkat. Azt mondták: hadd rakoncátlankodjon a nép, majd meglátjuk mi sül ki a dologból... Különös nép ez az orosz!

És most ez a „különös orosz nép" megmutatta az egész világnak, mi is az ő „rakoncátlankodása". (T a p s.)

Most, amikor megkezdődött a német forradalom, az egyik külföldi konzul azt mondta Zinovjevnek: „Még

nem tudni, kinek volt több haszna a breszti békéből, önöknek-e vagy nekünk."

Ezt ő azért mondotta, mert ezt mondja mindenki. Mindenki megértette, hogy ez csupán kezdete a nagy világforradalomnak. És a nagy forradalomnak ez a kezdete a mi művünk, az elmaradt, „különös" orosz nép műve ... Tagadhatatlan, hogy a történelem furcsa utakon jár; egy elmaradott országnak jutott osztályrészül az a dicsőség, hogy a nagy világmozgalom élén haladjon. Ezt a mozgalmat az egész világ burzsoáziája látja és megérti. Ez a tűzvész átterjedt Németországra, Belgiumra, Svájcra, Hollandiára.

Napról napra gyorsabban és gyorsabban növekszik ez a mozgalom, napról napra növekszik és erősödik a forradalmi Szovjet Kormány.

S éppen ezért a burzsoázia magatartása ezekben a kérdésekben most teljesen megváltozott. Ezért szó sem lehet az egyes pártok függetlenségéről akkor, amikor már meg van ásva a világkapitalizmus sírja. Erre a legkirívóbb példa Amerika. Amerika — az egyik legdemokratikusabb ország, hatalmas demokratikus szociális köztársaság. Hol lehetne helyesen eldönteni minden jogi kérdést, ha nem itt, ebben az országban, ahol a választójog, a szabad állam minden joga meg van adva. De mégis, tudjuk, hogy ott, ebben a demokratikus köztársaságban, mit csináltak egy pappal: leöntötték szurokkal és addig verték, amíg a vér össze nem keveredett a sárral. És ez az eset egy szabad országban, egy demokratikus köztársaságban történt. Ezt el tudták tűrni a „humánus", „emberszerető" tigris-Wilsonok és társaik. És mit csinálnak most ezek a Wilsonok egy legyőzött országgal, Németországgal? Így bontakozik ki előttünk a nemzetközi kapcsolatok képe! Ezek a képek, amelyek megmutatják a tartalmát annak, amit a Wilsonok barátaiknak javasolnak, ezek a képek milliószorosan és billiószorosan meggyőzőek. A mi ügyünket a Wilsonok egy szempillantás alatt elintéznék. Ezek az urak — a szabad milliárdosok, a világ „leghumánusabb" emberei — egy szempillantás alatt le tudnák szoktatni barátaikat nemcsak arról, hogy beszéljenek bármiféle „függetlenségről", hanem még arról is, hogy gondoljanak rá. Egyszerűen és

határozottan ez elé a dilemma elé állítanák önöket: vagy a tőkés rend hívei vagytok, vagy a Szovjetek hívei. Azt mondanák: így kell cselekednetek, mert ezt mi mondjuk nektek, a barátaitok — az angolok, az amerikaiak — a Wilsonok, és a franciák — Clémenceau barátai.

Ezért egyáltalán semmi reményük sem lehet arra, hogy fenntartható csak némi függetlenség is. Ez nem úgy lesz, és kár erről ábrándozni. Amikor az egyik oldalon határozottan felmerült a tulajdon megtartásának a kérdése, másrészt a proletariátus megtalálta saját területét,— középút már nem lehetséges. Az életnek vagy szorosan össze kell fonódnia a tőkével, vagy még szorosabban a Szovjet Köztársasággal. Mindenki számára teljesen világos, hogy elérkezett a szocializmus megvalósulásának korszaka. Mindenki számára világos, hogy a kispolgári tételek megvédése vagy fenntartása teljesen lehetetlen, ha az egész lakosságnak választójogot biztosítunk. Talán Wilson úrék éppen ilyen reményeket táplálnak, azaz nem is táplálnak reményeket, hanem igyekeznek saját céljaikat úgy szépítgetni, hogy ilyenféle illúziókat keltenek, de meg kell mondanom, hogy nem sok olyan ember akad, aki hisz az ilyen mesékben; ha vannak is még ilyen emberek, azok történeti ritkaságok, csodabogarak, akiknek múzeumban van a helyük. (Taps.)

Meg kell mondanom, hogy azok a nézeteltérések, amelyek már kezdettől fogva felmerültek az önök részéről a szövetkezetek „függetlenségének" fenntartása kérdésében, csupán kísérletek, amelyeknek teljesen a pozitív megoldás reménye nélkül kell végződniök. Ez nem komoly harc, s ellenkezik a demokrácia elveivel. Bár ezen nem lehet csodálkozni, mert a Wilsonok — szintén „demokraták". Ők azt mondják, hogy nekik most már csak egyesülniök kell, mert annyi dollárjuk van, hogy megvehetik egész Oroszországot, egész Indiát és az egész világot. Wilson áll a társaság élén, zsebük tömve van dollárral és ezen az alapon beszélhetnek Oroszország, India és minden egyéb megvásárlásáról. Csakhogy elfelejtik, hogy nemzetközi viszonylatban az alapvető kérdéseket egész másképpen döntik el, hogy az ő állításaik csak meghatározott környezetben, meghatározott rétegben tudnak

hatást gyakorolni. Elfelejtik, hogy azokban a határozatokban, amelyeket nap mint nap elfogad a világ legerősebb osztálya, amelyeket minden bizonnyal egyhangúlag el fognak fogadni a mi kongresszusunk tagjai is, az egész világon csupán a proletariátusnak a diktatúráját üdvözlik. Amikor kongresszusunk meghozza ezt a határozatot, arra az útra lépett, amelyről már nem vezet és nem is vezethet híd ahhoz a „függetlenséghez", amelyről itt ma szó esik. Önök tudják, hogy Karl Liebknecht bizonyos ellenzékben volt nemcsak a kispolgári parasztsággal, hanem ellenzékben volt a szövetkezettel szemben is. Önök tudják, hogy Scheidemann és Társai ezért fantasztának és fanatikusnak tartják, és önök mégis üdvözölték őt, éppen úgy, ahogy üdvözletet küldtek MacLeannek is. Azzal, hogy mindeme kérdésekben kifejezték szolidaritásukat a nagy nemzetközi vezérekkel — ezzel minden hidat felégettek maguk mögött. Keményen ki kell tartaniok álláspontjukon, mert e pillanatban önök nemcsak magukat védelmezik, nemcsak a maguk jogait, hanem Liebknecht és MacLean jogait is. Nem egyszer hallottam, hogy orosz mensevikek elítélték az egyezkedést, hogy támadták azokat, akik megállapodást kötöttek a császár lakájaival. És ebben nemcsak az orosz mensevikek vétkesek. Az egész világ ujjal mutatott ránk, keményen a szemünkbe vágta, hogy „megalkuvók" vagyunk. Most pedig, amikor megkezdődött a világforradalom, amikor nekik a Haasekkel és a Kautskykkal kell tárgyalniok, most nekünk van jogunk arra, hogy a régi jó közmondással jellemezve helyzetünket, azt mondjuk: „nyugtával dícsérd a napot . . ."

Ismerjük fogyatékosságainkat, és könnyű ezekre rámutatni. De kívülről nézve mindez másként tűnik fel, mint amilyen a valóságban. Önök tudják, hogy volt egy pillanat, amikor a többi pártban nem volt egyetlen ember sem, aki el ne ítélte volna magatartásunkat és politikánkat, most pedig egész pártokról tudunk, amelyek eljöttek hozzánk, amelyek együtt akarnak működni velünk[126]. A nemzetközi forradalmi mozgalom kereke most úgy fordult, hogy egyáltalán semmiféle egyezkedéstől sem kell félnünk. És azt hiszem, hogy a mi kongresszusunk is meg fogja találni a helyes kivezető utat a kialakult helyzetből. Ez a

kivezető út pedig csak egy lehet: a szövetkezetek egybeolvadása a Szovjethatalommal. Önök tudják, hogy Anglia, Franciaország, Amerika, Spanyolország úgy tekintették akcióinkat, mint kísérleteket, de most már más szemmel nézik a dolgokat: arra ügyelnek, minden rendjén van-e saját államukban. Persze fizikai, materiális, pénzügyi szempontból ők jóval erősebbek nálunk, de a külső csillogás ellenére tudjuk, hogy belül rothadtak; e pillanatban ugyanolyan erőfölényük, hatalmi fölényük van, mint Németországnak volt a breszti béke megkötése pillanatában. És most mit látunk? Akkor bizony mindenki elfordult tőlünk. És most hónapról hónapra, ahogy védjük és erősítjük a Szovjet Köztársaságot, nemcsak magunkat védjük, hanem a Liebknecht és MacLean által megkezdett ügyért is harcolunk, és már látjuk, hogy Angliában, Franciaországban, Amerikában és Spanyolországban ugyanaz a járvány tör ki, ugyanaz a tűz lobban lángra, mint Németországban, — annak az általános és világszerte folyó harcnak a tüze, melyet a munkásosztály folytat az imperializmus ellen. (Hosszantartó taps.)

Rövid tudósítás: „Izvesztvija VCIK"
270. sz. 1918 december 10.
A teljes szöveg 1919-ben jelent meg.

BESZÉD A MEZŐGAZDASÁGI OSZTÁLYOK, SZEGÉNYPARASZTBIZOTTSÁGOK ÉS KOMMÚNÁK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN[127], 1918 DECEMBER 11-ÉN

(Lelkes taps, mely éljenzésbe csap át. A küldöttek felállnak.) Elvtársak, véleményem szerint már a jelenlegi kongresszus összetétele maga is megmutatja azt a komoly változást és azt a nagy előrehaladást, amelyet mi — a Szovjet Köztársaság — a szocialista építés, de különösen az országunk számára legfontosabb mezőgazdasági, földművelési viszonyok terén felmutathatunk. Ez a kongresszus egyesíti a mezőgazdasági osztályok, a szegényparasztbizottságok valamint a mezőgazdasági kommúnák képviselőit, és ez az egyesülés azt mutatja, hogy forradalmunknak rövid idő leforgása alatt, egyetlen esztendő alatt, sikerült nagy lépésekkel előrehaladnia azoknak a viszonyoknak az átalakítása terén, amelyeket a legnehezebb átalakítani, amelyek minden korábbi forradalomban a leginkább hátráltatták a szocializmus ügyét, és amelyeket okvetlenül a legmélyrehatóbban kell átalakítanunk, hogy a szocializmus győzelmét biztosíthassuk.

Forradalmunk Október utáni fejlődésének első szakaszát, első időszakát, legfőképpen annak szenteltük, hogy az egész parasztság közös ellenségét, a földbirtokosokat legyőzzük.

Önök valamennyien nagyon jól tudják, elvtársak, hogy a földbirtokosok feletti győzelmet már a februári forradalom — a burzsoázia forradalma, a megalkuvók forradalma — megígérte a parasztoknak, és hogy ez ígéretét nem váltotta be. Csak az Októberi Forradalom, csak a munkásosztálynak a városokban aratott győzelme, csak a Szovjethatalom tette lehetővé, hogy valóban megszabadít-

suk egész Oroszországot, egyik végétől a másikig, a régi jobbágyörökség, a régi jobbágykizsákmányolás fekélyétől, a földesúri földtulajdontól és a földesúri elnyomástól, mely az egész parasztságot, valamennyi parasztot egyaránt sujtotta.

Erre a földbirtokosok ellen folyó harcra szükségképpen minden parasztnak csatasorba kellett állania, és valóban csatasorba is állt minden paraszt. Ez a harc egyesítette a legszegényebb dolgozó parasztságot, amely nem idegen munkaerő kizsákmányolásából él. Ez a harc egyesítette a parasztság legmódosabb, sőt leggazdagabb részét is, amely nem tud meglenni bérmunka nélkül.

Amíg forradalmunk még ezzel a feladattal volt elfoglalva, amíg még minden erőnket meg kellett feszítenünk, hogy a parasztok önálló mozgalmával, a munkások városi mozgalmának segítségével, valóban elsöpörjük és végérvényesen megsemmisítsük a földesurak hatalmát — addig a forradalom általános parasztforradalom maradt és ezért nem juthatott túl a polgári kereteken.

Ez a forradalom még nem nyúlt hozzá valamennyi dolgozó erősebb, korszerűbb ellenségéhez — a tőkéhez. Ezért azzal a veszéllyel fenyegetett, hogy ugyanúgy felemás módon végződik, ahogyan a forradalmak többsége Nyugat-Európában végződött, ahol a városi munkások és az egész parasztság ideiglenes szövetségével sikerült elsöpörni a monarchiát, elsöpörni a középkor maradványait, többé-kevésbbé elsöpörni a földesúri földtulajdont, illetőleg a földesúri hatalmat, de sohasem sikerült alapjaiban megrendíteni a tőke hatalmát.

És erre a sokkal fontosabb és sokkal nehezebb feladatra tért át ez év nyarától és őszétől kezdve a mi forradalmunk. Az ellenforradalmi felkelések hulláma, amely ez év nyarán csapott fel, amikor a nyugateurópai imperialistáknak és zsoldosaiknak — a csehszlovákoknak Oroszország elleni hadjáratához csatlakozott az orosz élet minden kizsákmányoló és elnyomó eleme —, ez a hullám új törekvéseket, új életet ébresztett a falun.

Mindezek a felkelések az európai imperialistákat és azok zsoldosait — a csehszlovákokat, s mindazokat, akik Oroszországban még a földbirtokosok és a kapitalisták

oldalán maradtak, gyakorlatilag egyesítették a Szovjethatalom elleni elkeseredett harcra. És nyomukban fellázadtak a falusi kulákok is.

A falu egysége megbomlott. Abban a faluban, amely egy emberként harcolt a földesurak ellen, két tábor alakult ki: a dolgozó szegényparasztság tábora, amely a munkásokkal együtt szilárdan folytatta útját a szocializmus megvalósítása felé és a földbirtokosok elleni harcról áttért a harcra a tőke ellen, a pénz hatalma ellen, az ellen, hogy a földbirtokviszonyok nagy átalakulását a kulákok kihasználják — és a módosabb parasztok tábora. Ez a harc, azzal, hogy véglegesen leválasztotta a vagyonos, a kizsákmányoló osztályokat a forradalomról — teljesen átállította forradalmunkat azokra a szocialista vágányokra, amelyekre a városok munkásosztálya Októberben szilárdan és határozottan át akarta állítani, de amelyekre sohasem terelheti át győzelmesen a forradalmat, ha a falvakban nem talál öntudatos, sziklaszilárd támaszra.

Ez a jelentősége annak a fordulatnak, amely idén nyáron és idén ősszel Oroszország legeldugottabb falvaiban is végbement, amely nem járt zajjal, nem volt annyira nyilvánvaló és nem ötlött mindenkinek annyira szemébe, mint a mult évi Októberi Forradalom, de amelynek jelentősége még hasonlíthatatlanul nagyobb és komolyabb.

A szegényparasztbizottságok megalakítása a falun fordulópontot jelentett és megmutatta, hogy a városok munkásosztálya, amely Októberben egyesült az egész parasztsággal azért, hogy szétzúzza a szabad, dolgozó, és szocialista Oroszország legfőbb ellenségét, hogy szétzúzza a földbirtokosokat — e feladat megoldása után továbbment, áttért egy jóval nehezebb, történelmileg magasabbrendű és valóban szocialista feladatra, arra, hogy a faluba is bevigye a tudatos szocialista harcot, a falut is öntudatra ébressze. A nagy agrárforradalom — a földmagántulajdon eltörlésének proklamálása Októberben, a föld szocializálásának proklamálása — ez a forradalom elkerülhetetlenül papiroson maradt volna, ha a városi munkások nem ébresztették volna életre a falusi proletariátust, a falusi szegénységet, a dolgozó parasztságot, az óriási többséget, amely a középparasztsággal együtt nem

zsákmányol ki idegen munkaerőt, nincs érdekelve a kizsákmányolásban és éppen ezért képes arra, hogy tovább menjen, és most tovább is ment a földbirtokosok ellen vívott közös harcról az általános proletárharcra, a tőke ellen, a kizsákmányolók hatalma ellen, akik a pénz erejére, az ingóvagyon erejére támaszkodnak, áttért Oroszországnak a földesuraktól való megtisztításáról a szocialista rend megteremtésére.

Ez a lépés volt a legnehezebb, elvtársak. Ami ezt a lépést illeti, mindazok, akik kételkedtek forradalmunk szocialista jellegében, elkerülhetetlen balsikert jövendöltek nekünk, és ettől a lépéstől függ most a falun a szocialista építés egész ügye. A szegényparasztbizottságok megalakítása, ezeknek a bizottságoknak egész Oroszországra kiterjedő széles hálózata, küszöbönálló s részben már elkezdődött átalakításuk teljhatalmú falusi Szovjetekké, amelyeknek az a rendeltetése, hogy valóraváltsák a faluban a szovjet építésnek — a dolgozók hatalmának — alapelveit, ez az igazi záloga annak, hogy munkánkban nem szorítkoztunk arra, amire a nyugateurópai országok közönséges burzsoádemokratikus forradalmai szorítkoztak. Miután megsemmisítettük a monarchiát és a földesurak középkori hatalmát, most áttérünk az igazi szocialista építésre. Ez a falun a legnehezebb, ugyanakkor azonban a legfontosabb dolog. Ez a leghálásabb munka. Ha sikerült magában a faluban öntudatra ébreszteni a parasztság dolgozó részét, ha a parasztságnak ezt a részét éppen a tőkések felkeléseinek hulláma végérvényesen leválasztja a tőkés osztály érdekeitől, ha a dolgozó parasztság a szegényparasztbizottságokban és a Szovjetekben — melyeket most átszervezünk — mind szorosabban és szorosabban egybeolvad a városi munkásokkal, — akkor ebben látjuk egyetlen s ugyanakkor legigazibb és kétségtelenül szilárd biztosítékát annak, hogy a szocialista építés ügye most szilárdabb alapokon áll Oroszországban. A szocialista építésnek most a falu földművelő lakosságának óriási tömegei közt is van talaja.

Nem kétséges, hogy olyan parasztországban, mint Oroszország, a szocialista építés igen nehéz feladat. Nem kétséges, hogy elsöpörni az afféle ellenséget, amilyen a

cárizmus, a földesúri hatalom vagy a földesúri földtulajdon — viszonylag könnyű volt. Ezt a feladatot a központban néhány nap alatt, az egész országban néhány hét alatt meg lehetett oldani, de az a feladat, amelynek megoldásához most látunk hozzá, magának a feladatnak természeténél fogva csak rendkívül szívós és hosszas munka árán oldható meg. Itt lépésről lépésre, hüvelykről hüvelykre kell majd harcolnunk; meg kell küzdenünk az új, szocialista Oroszország vívmányaiért, harcolnunk kell a föld társas megmunkálásáért.

És magától értetődik, hogy az ilyenfajta fordulat, az áttérés a kis egyéni parasztgazdaságról a föld társas megművelésére, hosszú időt követel, hogy semmiesetre sem hajtható végre egycsapásra.

Mi nagyon jól tudjuk, hogy az olyan országokban, ahol túlnyomóan kisparaszti gazdaságok vannak, a szocializmusra való áttérés számos előkészítő fokozat nélkül lehetetlen. Ennek tudatában az Októberi Forradalom első feladatként csak a földesúri hatalom elsöprését és megsemmisítését tűzte ki. A föld szocializálásáról szóló februári alaptörvény, amelyet, mint tudják, a kommunistáknak, valamint a Szovjethatalom azon részeseinek egyhangú határozata alapján hoztak, akik nem voltak a kommunisták álláspontján — ez a törvény kifejezi a parasztok óriási többségének akaratát és tudatát, és ugyanakkor bizonyítéka annak, hogy a munkásosztály, a kommunista munkáspárt, feladatát felismerve, állhatatosan, türelmesen, számos átmeneti fokon keresztül, a parasztság dolgozó részének öntudatra ébresztése útján és csak olyan mértékben haladva előre, amilyen mértékben a parasztság öntudatra ébred, amilyen mértékben önállóan szervezkedik — az új szocialista építés felé vezető úton halad.

Jól tudjuk, hogy az olyan roppant átalakulás az emberek tízmillióinak életében, amely életük, létük alapjainak mélyéig hatol, mint az áttérés a kis egyéni parasztgazdaságról a föld társas megművelésére — az ilyen átalakulás csak hosszas munka árán jöhet létre, s általában csak akkor valósítható meg, amikor a szükségszerűség kényszeríti az embereket életük átalakítására.

Ámde a világszerte folyó kegyetlen és hosszantartó

háború után — világszerte tisztán látjuk a szocialista forradalom kezdetét. Még az elmaradottabb országokban is megteremtődött az a szükségszerűség, amely, függetlenül bármilyen elméleti felfogástól és szocialista tantól, kivétel nélkül mindenkinek a legmeggyőzőbb nyelven adja tudtára, hogy nem lehet a régi módon élni.

Amikor az országot ilyen óriási méretű gazdasági pusztulás és ilyen összeomlás sujtotta, amikor azt látjuk, hogy ez az összeomlás az egész világra kiterjed, hogy a kultúra, a tudomány és a technika vívmányait, az emberiség sok évszázados munkájának eredményeit ez a négy éven át tartó bűnös, pusztító rablóháború elsöpörte, és nemcsak Oroszország, hanem egész Európa visszazuhan a barbárság állapotába, — akkor a legszélesebb néprétegek, de különösen a parasztság, amely talán a legtöbbet szenvedett ebben a háborúban, világosan tudatára ébred annak, hogy rendkívüli erőfeszítésekre van szükség, hogy meg kell feszíteni minden erőt, hogy megszabadulhassunk az átkozott háborúnak, amely csak pusztulást és nyomort hagyott ránk, ettől az örökségétől. A régi módon élni, ahogyan a háború előtt éltek, nem lehet, és nem folyhat tovább az ember erejének és munkájának az a tékozlása, amely együtt jár a különálló kisparaszti gazdasággal. Kétszeresére, háromszorosára emelkedne a munka termelékenysége, két-szer-háromszor annyi emberi munkát takaríthatnánk meg a földművelés és az emberhez méltó gazdaság számára, ha erről a szétforgácsolt kisgazdaságról a társas gazdaságra térnénk át.

Az a pusztulás, amelyet örökül hagyott ránk a háború, egyenesen megtiltja ennek a régi kisparaszti gazdálkodásnak a visszaállítását. Nem elég, hogy a háború felrázta a parasztok tömegeit, nem elég, hogy a háború megmutatta nekik, hogy a technika milyen csodái léteznek korunkban, és azt, hogy a technikának e csodáit emberek kiirtására használják fel, de azt a gondolatot keltette bennük, hogy a technika csodáinak elsősorban a legáltalánosabb, a legtöbb embert foglalkoztató, a legelmaradottabb termelési ágnak — a földművelésnek átalakítását kell szolgálniok. Az emberek nemcsak ennek ébredtek tudatára, hanem a jelenlegi háború szörnyűségei és borzalmai

nyomán arról is meggyőződtek, hogy milyen erőket hívott életre a modern technika, hogy mennyire eltékozolják ezeket az erőket a legborzalmasabb, legostobább háborúban és hogy az egyetlen menekvést ezektől a borzalmaktól a technikának ugyanezek az erői jelentik. A mi kötelességünk, a mi feladatunk, hogy arra fordítsuk ezeket az erőket, hogy a legelmaradottabb termelési ágat, a földművelést, a mezőgazdasági termelést új vágányokra állítsuk át, hogy átalakítsuk, és a földművelést ösztönösen, régi módra űzött foglalkozásból olyan foglalkozássá változtassuk, amely a tudományon és a technika vívmányain alapul. A háború sokkal többet tett annak érdekében, hogy ennek tudatára ébredjenek, mint bármelyikünk gondolhatná. De azon kívül, hogy a háború ráébresztette az embereket ennek tudatára, egyben lehetetlenné tette a régimódi termelés visszaállítását.

Azok, akik arról álmodoznak, hogy ez után a háború után vissza lehet majd állítani ugyanazt a helyzetet, amely a háború előtt fennállott, vissza lehet állítani a gazdaság régi rendszerét és struktúráját a gazdálkodás régi módszereivel együtt — azok tévednek és napról napra egyre jobban látják tévedésüket. A háború olyan szörnyű pusztulással járt, hogy nálunk az egyes kisgazdaságoknak jelenleg nincs sem igásjószáguk, sem mezőgazdasági felszerelésük, sem munkaeszközük. Nem engedhetjük meg tovább a nép munkaerejének ilyen tékozlását. A dolgozó szegényparasztság, amely a legnagyobb áldozatokat hozta a forradalomért, és a legtöbbet szenvedett a háborútól, nem azért vette el a földet a földbirtokosoktól, hogy ez a föld az új kulákok kezébe kerüljön. Ezt a dolgozó parasztságot most maga az élet állítja parancsolóan a föld társas művelésének a kérdése elé, melyre át kell térnie, mert ez az egyedüli módja annak, hogy helyreállítsa a háború által elpusztított, és most romokban heverő termelést, ez az egyedüli módja annak, hogy kijusson abból a tudatlanságból, megfélemlítettségből és elnyomásból, amelyre a kapitalizmus a falusi lakosság egész tömegét kárhoztatta, abból a tudatlanságból és elnyomásból, amely lehetővé tette a kapitalistáknak, hogy négy éven át sanyargassák a háborúval az emberiséget és amelytől most min-

den ország minden dolgozója, forradalmi energiával és szenvedéllyel, minden áron meg akar szabadulni.

Ilyen helyzetnek kellett ahhoz létrejönnie világméretekben, elvtársak, hogy ez az igen nehéz, s ugyanakkor igen fontos szocialista reform, ez a legfőbb és legmélyrehatóbb szocialista átalakulás napirendre kerülhessen, — s Oroszországban napirendre is került. A szegényparasztbizottságok megalakulása, a mezőgazdasági osztályok, szegényparasztbizottságok és mezőgazdasági kommúnák jelenlegi együttes kongresszusa, mindez, azzal a harccal kapcsolatban, amely ez év nyarán és őszén lezajlott a falun belül, amellett szól, hogy a dolgozó parasztság nagy tömegei öntudatra ébredtek és hogy a törekvés a föld társas megművelésének bevezetésére megvan magában a parasztságban, a dolgozó parasztság többségében. Persze, ehhez a roppant átalakításhoz, ismétlem, fokozatosan kell hozzákezdenünk. Itt semmit sem lehet egyik napról a másikra megcsinálni, de emlékeztetnem kell önöket arra, hogy már abban a föld szocializálásáról szóló alaptörvényben is, amelyről közvetlenül az október 25-i forradalom másnapján, a Szovjethatalom legelső szervének legelső ülésén — a II. Összoroszországi Szovjetkongresszuson — döntöttek, nemcsak arról hoztak törvényt, hogy a földmagántulajdon egyszersmindenkorra eltöröltetik, nemcsak arról, hogy a földesúri tulajdon megszűnik, hanem többek között arról is, hogy a nép és a saját munkán alapuló gazdaságok birtokába kerülő mezőgazdasági felszerelésnek, igásjószágnak és munkaeszközöknek ugyancsak társadalmi tulajdonba kell átmenniök, ezek ugyancsak nem maradhatnak tovább az egyes gazdaságok magántulajdonában. A föld szocializálásáról 1918 februárjában hozott törvényben is, arra az alapvető kérdésre, hogy milyen célokat tűzünk magunk elé, milyen feladatokat akarunk megvalósítani a földdel való rendelkezés terén és minek a megvalósítására szólítjuk fel a Szovjethatalom híveit, a dolgozó parasztságot e téren — erre a kérdésre ennek a föld szocializálásáról szóló törvénynek 11. cikkelye azt válaszolja, hogy ilyen feladat — a szocialista gazdaságra való átmenet céljából — a kollektív gazdaságnak az egyéni gazdaságok rovására való kifejlesztése a

földművelésben, mert a kollektív gazdaság munkaerővel és a javakkal való takarékoskodás szempontjából előnyösebb.

Elvtársak, amikor ezt a törvényt elfogadtuk, egyáltalán nem volt teljes egyetértés és összhang a kommunisták és a többi párt között. Ellenkezőleg, ezt a törvényt akkor fogadtuk el, amikor a Szovjetkormányon belül a kommunistáknak a baloldali eszerek pártjával volt egyességük, a baloldali eszerekével, akik nem osztották a kommunista nézeteket, és mégis egyöntetű és egyhangúlag elfogadott határozatra jutottunk, s annak alapján állunk most is, mert tudatában vagyunk annak, hogy az áttérés az egyéni gazdaságokról a föld társas művelésére, ismétlem, nem valósítható meg egycsapásra, hogy az a harc, amely a városokban lángolt fel, egyszerűbben vetette fel a kérdést. Ott ezer munkással egy kapitalista állt szemben, és ennek elsöprése nem volt nehéz. Az a harc viszont, amely a falun lángolt fel, sokkal bonyolultabb volt. Először a parasztok együttes támadást indítottak a földbirtokosok ellen; először a földbirtokosok hatalmát semmisítették meg teljesen, úgy, hogy ne lehessen többé visszaállítani; utána megindult a harc a parasztságon belül, ahol a kulákok, kizsákmányolók és üzérek képében, akik a gabonafeleslegeket arra használták fel, hogy Oroszország nem-földművelő éhező részének rovására meggazdagodjanak, új kapitalisták keltek életre. Itt újabb harc volt készülőben, és önök mindannyian tudják, hogy ez év nyarán ez a harc számos felkelés kirobbanásához vezetett. A kulákkal kapcsolatban nem mondjuk azt, amit a földbirtokosokkal és kapitalistákkal kapcsolatban, hogy tudniillik meg kell fosztani minden tulajdonától. Azt mondjuk, hogy meg kell törni ennek a kuláknak az ellenállását az olyan elengedhetetlen rendszabályokkal szemben, mint például a gabonamonopólium, amellyel szembehelyezkedik, hogy a gabonafölöslegek spekulációs eladásán meggazdagodjék, ugyanakkor, amikor a nem-földművelő vidékek munkásait és parasztjait az éhség gyötri, s a mi politikánk itt mindig ugyanolyan könyörtelen harc volt, akárcsak a földesurak és a kapitalisták ellen. De ezután hátra volt még a dolgozó parasztság legszegényebb rétegének viszonya a közép-

parasztsághoz. A középparasztsággal kapcsolatban a mi politikánk mindig a vele való szövetség volt. A középparasztság semmiképpen sem ellensége a szovjet intézményeknek, nem ellensége a proletariátusnak, nem ellensége a szocializmusnak. A középparasztság természetesen ingadozni fog és csak akkor lesz majd hajlandó átmenni a szocializmus oldalára, amikor vitathatatlan, valóban meggyőző példákon látni fogja, hogy ez okvetlenül szükséges. A középparasztságot természetesen nem lehet meggyőzni elméleti érvekkel vagy agitációs beszédekkel — erre mi nem is számítunk —, de meggyőzi őt a dolgozó parasztság példamutatása és egybeforrottsága; meggyőzi ennek a dolgozó parasztságnak szövetsége a proletariátussal, és itt hosszas, fokozatos meggyőzésre, számos átmeneti intézkedésre számítunk, amelyek során a lakosság proletár, szocialista része megegyezik, a tőke minden formája ellen elszánt harcban álló kommunisták megegyeznek a középparasztsággal.

Éppen mivel számolunk ezzel a helyzettel, számolunk azzal, hogy a falun hasonlíthatatlanul nehezebb a feladatunk, azért vetjük fel a kérdést úgy, ahogyan a föld szocializálásáról szóló törvényben fel van vetve. Önök tudják, hogy a törvény kimondja a föld magántulajdonának megszüntetését, kimondja a föld egyenlősítő felosztását, tudják, hogy így is kezdődött meg ennek a törvénynek végrehajtása, és hogy ezt a törvényt a parasztlakta vidékek nagy részén végre is hajtottuk. Ugyanakkor a kommunistáknak és mindazoknak egyetértő közös megegyezése alapján, akik akkoriban még nem tették magukévá a kommunista nézeteket, a törvény tartalmazza azt a tételt, amelyet az imént olvastam fel, s amely szerint közös feladatunk, közös célunk az áttérés a szocialista gazdaságra, a kollektív földbirtoklásra, a föld társas művelésére. Minél tovább tart az építés időszaka, annál világosabban látják azok a parasztok is, akik már megtelepedtek a földeken, azok a hadifoglyok is, akik százezer meg millió számra most térnek haza elgyötörten és megkínzottan a fogságból, milyen gigantikus méretű az, amit tennünk kell, hogy helyreállíthassuk a gazdaságot, hogy egyszersmindenkorra kivezethessük a parasztságot a régi magára-

hagyatottságból, elesettségből és tudatlanságból, egyre világosabban látják, hogy az egyetlen megoldás, amely valóban tartós és közelebb viszi a parasztság tömegeit a kulturált élethez, amely egyenlő színvonalra emeli őket a többi állampolgárral — a föld társas megművelése, és a föld társas megművelésére törekszik most rendszeresen, fokozatos rendszabályokkal a Szovjethatalom. A föld társas megművelése érdekében alakulnak meg a kommúnák és a szovjetgazdaságok. Az ilyenfajta gazdaság jelentőségére rámutat a föld szocializálásáról szóló törvény. Abban a részében, amely azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy ki használhatja a földet, azt olvashatjuk, hogy a föld használatára jogosult személyek és intézmények között az első helyen — az állam, a másodikon — a társadalmi szervezetek, azután — a mezőgazdasági kommúnák, és a negyedik helyen — a mezőgazdasági szövetkezetek vannak. Ismét felhívom figyelmüket arra, hogy a föld szocializálásáról szóló törvénynek ezeket az alaptételeit akkor fogalmazták meg, amikor a kommunista párt nemcsak saját akaratát vitte keresztül, amikor tudatosan engedményeket tett azoknak, akik egy vagy más módon a középparasztság felfogását és akaratát fejezték ki. Mi tettünk és teszünk ilyenfajta engedményeket. Mi belementünk és belemegyünk ilyesfajta egyességekbe, mert az áttérés a földbirtoklásnak erre a kollektív formájára, a föld társas művelésére, a szovjetgazdaságokra, a kommúnákra, nem lehetséges egycsapásra; itt kitartó és állhatatos munkára van szükség a Szovjethatalom részéről, amely egymilliárd rubelt utalt ki a mezőgazdaság feljavítására, azzal a feltétellel, hogy áttérnek a föld társas művelésére. Ez a törvény azt mutatja, hogy mi mindenekelőtt a példa erejével, s azzal akarunk hatni a középparasztok tömegére, hogy bevonjuk a gazdaság megjavításába, s számolunk azzal, hogy effajta rendszabályoknak a hatása a földművelő Oroszország gazdasági életének erre a mélyreható és igen fontos átalakulására csak fokozatosan mutatkozik meg.

A szegényparasztbizottságoknak, a mezőgazdasági kommúnáknak és a mezőgazdasági osztályoknak az összefogása, amely ezen a kongresszuson megnyilvánul, meg-

mutatja nekünk és teljesen meggyőz bennünket arról, hogy ezzel a föld társas művelésére való áttéréssel helyesen, igazi szocialista méretekben fogtuk meg a dolgot. Ezzel a lankadatlan és rendszeres munkával el kell érni a munka termelékenységének fokozódását. Ennek érdekében a földművelés legjobb módszereit kell alkalmaznunk és munkába kell állítanunk az orosz agronómusokat úgy, hogy kihasználhassuk mindazokat a legjobban berendezett gazdaságokat, amelyek mostanáig csak egyes személyek meggazdagodásának, a kapitalizmus újjászületésének forrásául, a bérmunkások újabb kiszipolyozásának, újabb elnyomásának eszközéül szolgáltak, s amelyeknek most, amikor a szocializálást törvénybe iktattuk és a földmagántulajdont teljesen megszüntettük, a dolgozó milliók összessége számára a mezőgazdasági ismeretek és a kultúra forrásává, a termelékenység fokozásának forrásává kell válniok. A városi munkások és a dolgozó parasztság e szövetségében, a szegényparasztbizottságok megalakulásában és szovjet intézmények formájában történő újjáválasztásukban van a záloga annak, hogy a földművelő Oroszország most arra az útra lépett, amelyre, ugyan nálunk később, de nálunk biztosabban sorjában rálépnek a nyugateurópai államok is. Nekik sokkal nehezebb volt elkezdeniök a forradalmat, mert ellenségük nem a rothadt önkényuralom, hanem a rendkívül művelt és egységes tőkésosztály volt, de önök tudják, hogy ez a forradalom elkezdődött, és tudják, hogy a forradalom nem korlátozódott Oroszország területére, hogy legfőbb reménységünk, legfőbb támaszunk — a nyugateurópai proletariátus, az előrehaladottabb országok proletariátusa, a világforradalom e legfőbb támasza mozgásba jött, és nekünk szilárd meggyőződésünk, és a német forradalom menete ezt a gyakorlatban tanusítja, hogy ott az áttérés a szocialista gazdaságra, a fejlettebb földművelési technika felhasználása, a falu dolgozó lakosságának gyors egyesülése, mindez ott hamarabb megy majd és könnyebben fog végbemenni, mint nálunk.

Az orosz dolgozó parasztság, szövetségben a városok munkásaival, szövetségben az egész világ szocialista proletariátusával, most biztos lehet abban, hogy diadal-

maskodni fog minden balsorson, az imperialisták minden rohamán és megvalósítja azt, ami nélkül a dolgozók felszabadulása nem lehetséges — a föld társas művelését, a fokozatos, de tántoríthatatlan áttérést az egyéni kisgazdaságokról a föld társas művelésére. (D ü b ö r g ő, h o s z s z a n t a r t ó t a p s.)

„Pravda" 272. sz.
1918 december 14.

A SZOVJET INTÉZMÉNYEK IGAZGATÁSÁRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK. TERVEZET[128]

1

A szovjet intézmények valamennyi igazgatási kérdést testületileg tárgyalnak meg és döntenek el, ugyanakkor azonban pontosan meg kell állapítani, hogy ***bármely*** szovjet intézményben dolgozó minden egyes funkcionárius *felelős meghatározott*, világosan és félreérthetetlenül körülírt feladatok és *gyakorlati* munkák *végrehajtásáért.*

Ennek a szabálynak a betartását, amely nélkül lehetetlen a valóságos ellenőrzés és a legmegfelelőbb emberek kiválogatása minden funkcióra és minden munkára, a mai naptól kezdve *feltétlenül kötelezővé* kell tenni.

Ezért kivétel nélkül minden szovjet testület és minden szovjet intézmény köteles haladéktalanul:

először, határozatilag pontosan megszabni a testületi tagok, illetőleg a funkcionáriusok munkáját és felelősségét;

másodszor, a legpontosabban megállapítani azoknak a személyeknek a felelősségét, akik egyes megbízásokat hajtanak végre, bármilyen természetűek is ezek a megbízások, de különösen, ha nyersanyag és élelmiszer gyors és helyes begyűjtésével és elosztásával függnek össze.

Ennek a valamennyi szovjet intézményre kötelező szabálynak a végrehajtása különösképpen kötelező a helyi, kerületi, városi stb. népgazdasági tanácsokra és a végrehajtóbizottságok gazdasági (vagy közgazdasági) osztályaira. Ezek az osztályok és népgazdasági tanácsok kötelesek haladéktalanul bizonyos személyeket felelőssé tenni a lakosság számára szükséges nyersanyagok és élelmezési cikkek *minden egyes* fajtájának gyors és helyes begyűjtéséért.

Valamennyi vezető szovjet intézmény, tehát: a végrehajtóbizottságok, a kormányzósági és városi Szovjetek stb. kötelesek munkájukat haladéktalanul átszervezni olymódon, hogy a központi hatalom és a helyi szervek által kiadott rendeletek tényleges végrehajtásának tényleges ellenőrzése az első helyen szerepeljen, a más természetű munkát pedig a lehető legnagyobb mértékben a szóbanforgó intézmény néhány tagjából álló kislétszámú albizottságoknak kell átadniok.

2

A bürokratizmus elleni küzdelem és a visszaélések eredményesebb felfedése, továbbá a szovjet intézményekbe befurakodott nem becsületes funkcionáriusok leleplezése és eltávolítása céljából

a következő szabályokat kell életbeléptetni:

Minden szovjet intézményben ki kell függeszteni, mégpedig nemcsak magában az épületben, de az épület kapujára is, úgy hogy mindenki számára belépési engedély nélkül hozzáférhető legyen, a felek fogadásának rendjét — napját és óráját. A felek fogadására szolgáló helyiségnek okvetlenül olyannak kell lennie, hogy oda feltétlenül bármiféle belépési engedély nélkül be lehessen jutni.

Minden szovjet intézményben egy könyvet kell vezetni, amelybe a legrövidebb formában bejegyezzük a kérelmező nevét, kérésének lényegét, és azt, hogy hová tettük át az ügyet.

Fogadóórákat vasár- és ünnepnapokon is kell tartani.

Az Állami Ellenőrzés funkcionáriusainak joguk van minden fogadóórán jelen lenni, és kötelezni kell őket arra, hogy a fogadóórákat időnként látogassák, a feljegyzéseket tartalmazó könyvet átnézzék és a látogatásról, a könyv átnézéséről és a közönség meghallgatásáról jegyzőkönyvet vegyenek fel.

A munkaügyi, állami ellenőrzési és igazságügyi népbiztosság köteles mindenütt tudakozó irodákat felállítani, a belépési engedélyhez nem kötött és díjtalan fogadás napját és óráját közhírré kell tenni, és ezekben a tudakozó irodákban feltétlenül vasárnap is kell fogadó-

órát tartani. Ezeknek a tudakozó irodáknak nemcsak meg kell adniok minden kívánt felvilágosítást, akár szóban, akár írásban, hanem kötelesek díjtalanul kérvényeket megfogalmazni írástudatlan vagy olyan személyek részére, akik maguk képtelenek a kérvényt világosan megfogalmazni. Az ezekben a tudakozó irodákban való munkába feltétlenül be kell vonni mind a Szovjetekben képviselt *valamennyi* párt megbízottait, sőt feltétlenül be kell vonni a kormányban részt nem vevő pártokat is, mind pedig a párthoz nem tartozó szakszervezetek és a párthoz nem tartozó értelmiségi szervezetek képviselőit.

3

A Szovjet Köztársaság védelmének érdekei parancsolóan megkövetelik az erőkkel való legnagyobb takarékosságot és a népi munka legtermelékenyebb felhasználását.

Ebből a célból a következő határozatot hozzuk, amely elsősorban valamennyi szovjet intézményre vonatkozik, később azonban kiterjesztendő minden vállalatra és testületre:

1. Kivétel nélkül minden szovjet intézmény minden valamelyest önálló osztálya köteles három napon belül a helyi végrehajtóbizottságnak (Moszkvában pedig ezen kívül az Igazságügyi Népbiztosságnak) rövid tájékoztatást adni a következő pontok alapján: a) a hivatal; b) az osztály neve; c) munkája lényegének egészen rövid ismertetése; d) az alosztályok, osztályirodák vagy más részlegek száma és felsorolása; e) a férfi- és a női alkalmazottak száma; f) az ügykezelés nagysága, amennyire ez kifejezhető például az ügyek száma, a levelezés nagysága és más hasonló adatok alapján.

A helyi végrehajtóbizottságok (Moszkvában pedig a Szovjet végrehajtóbizottsága az Igazságügyi Népbiztossággal és a Központi Végrehajtó Bizottság Elnökségével való megegyezés alapján) kötelesek haladéktalanul (1) intézkedni a fent ismertetett szabály helyes és idejében történő végrehajtásának ellenőrzése iránt; (2) a fent megjelölt adatok benyujtásától számított nyolc napon belül egy tervezetet kidolgozni azoknak az osztályoknak az egybe-

hangolására, egyesítésére és *egybeolvasztására*, amelyek azonos vagy hasonló természetű ügyeket intéznek.

Azokba a bizottságokba, amelyeket a fent megjelölt intézmények ezen intézkedések végrehajtásával megbíznak, be kell vonni a belügyi, az igazságügyi, az állami ellenőrzési és a munkaügyi hatóság egy-egy képviselőjét és szükség esetén más hatóságok képviselőit, s a bizottságok kötelesek a Népbiztosok Tanácsának vagy a Központi Végrehajtó Bizottság Elnökségének *hetente* röviden jelenteni, mi történt az azonos jellegű osztályok egybeolvasztása és a munkaerőtakarékosság terén.

2. Minden olyan városban, amelyben vannak azonos jellegű osztályok vagy hivatalok, akár központiak, területiek, városiak, kormányzóságiak, kerületiek, a legfelső hatóság mellett azonnal bizottságokat kell alakítani valamennyi ilyen szerv egybehangolására és egyesítésére a lehető legnagyobb munkaerőtakarékosság céljából, és ezeknek a bizottságoknak az 1. cikkelyben megjelölt szabályok és a határidők betartásával kell működniök.

3. Ugyanezeknek a bizottságoknak (1. és 2. cikkely) ugyanezen az alapon az a feladatuk, hogy sürgősen intézkedjenek a férfimunkának női munkával való minél nagyobb mérvű helyettesítése, valamint az iránt, hogy összeállítsák azoknak a férfiaknak a névsorát, akiket át lehet irányítani a hadseregben végzendő vagy a hadsereggel kapcsolatos, vagy más, nem irodai, hanem végrehajtó és gyakorlati jellegű munkára.

4. Ugyanezeket a bizottságokat (1. és 2. cikkely) meg kell bízni azzal, hogy az Oroszországi Kommunista Párt helyi szerveivel egyetértésben olyan személyi változtatásokat eszközöljenek, melyek eredményeképpen az Oroszországi Kommunista Párt tagjai (azok, akiknek legalább kétéves párttagságuk van) csak vezető és felelős helyeken maradnak, a többi állást pedig pártonkívüliekkel vagy más pártok tagjaival kell betölteni, hogy az Oroszországi Kommunista Pártnak minél több tagja más munkákra szabaduljon fel.

A megírás ideje: 1918 december 12.

Először 1928-ban jelent meg.

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATTERVEZETE

Az Oroszországi Kommunista Párt valamennyi szervezete kötelezi magát arra, hogy az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottsága jelenlegi határozatának megjelenésétől számított nyolc napon belül minden tagkönyvbe és tagsági igazolványra rávezeti, hogy az illető személy *mióta* tagja a bolsevik pártnak.

Ha erre vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre és nincs lehetőség ezek beszerzésére (és arra, hogy ezeket az OKP legalább három — kétéves párttagsággal rendelkező — tagja aláírásával igazolja), akkor minden tagkönyvre vagy tagsági igazolványra rá kell vezetni ezt a megjegyzést: „a pártba való belépés időpontja nincs megállapítva."

Az Oroszországi Kommunista Pártnak mindazok a tagjai, akik bármiféle szovjet intézményben funkciót töltenek be, kötelesek az illetékes pártszervezet elnökének vagy titkárának igazolásával haladéktalanul bevezetni tagkönyvükbe annak rövid megjelölését, hogy melyik párthoz tartoztak vagy csatlakoztak az utolsó *öt* év folyamán.

A megírás ideje: 1918 december 12.

Először 1928-ban jelent meg.

BESZÉD A PRESZNYA-KERÜLETI MUNKÁSKONFERENCIÁN, 1918 DECEMBER 14-ÉN

Elvtársak, engedjék meg, hogy érintsek néhány kérdést, amelyek ma napirendre vannak tűzve. Az első — a nemzetközi helyzet, a második pedig — a kispolgári demokratikus pártokhoz való viszony kérdése.

Szeretnék néhány szót szólni a nemzetközi helyzetről. Az elvtársak tudják, hogy most az Oroszországi Szovjet Köztársaság ellen nagy hadjáratot hirdet az angol-francia-amerikai imperializmus. Ezeknek az országoknak az imperialistái agitációt folytatnak munkásaik között Oroszország ellen, s azzal vádolják a bolsevikokat, hogy a kisebbségre támaszkodnak és megsértik a többség érdekeit. Minthogy Franciaországban és Angliában a lapok óriási többsége a burzsoázia kezében van, itt gyorsan és akadály nélkül terjed a Szovjet Kormány ellen irányuló hazugság. És ezért az olyan nevetséges és képtelen mesére, hogy a bolsevikok Oroszországban a lakosság kisebbségére támaszkodnak — erre a mesére, amelyet még csak nem is cáfolnak, annyira képtelennek tartja mindenki, aki figyeli, mi megy végbe nálunk — senki ügyet sem vet. De ha megnézzük az angol, francia és amerikai lapokat — mellesleg mondva, ide hozzánk csakis burzsoá lapok jutnak el —, akkor azt látjuk, hogy ott a burzsoázia még ma is terjeszti ezeket a meséket.

Nálunk a választójogtól és attól a jogtól, hogy az ország politikai életében részt vegyenek és arra befolyást gyakoroljanak, csak a kizsákmányolók vannak megfosztva, akik nem a munkájukból élnek, hanem kizsákmányolnak másokat. Az ilyen embereknek a száma elenyészően csekély az egész lakossághoz képest. Képzelhetik, hány olyan

ember van, aki bérmunkát zsákmányol ki a városokban. A földmagántulajdont most megszüntettük. A földbirtokosokat megfosztottuk földbirtokuktól, és a különtelkesektől, akik még Sztolipin idején fosztogatták a parasztokat, elvettük a földeket, s a falun elenyészően csekély azoknak a száma, akik idegen munkát zsákmányolnak ki. De a Szovjethatalom nem azt mondja nekik, hogy elveszi tőlük a választójogot. Azt mondja: mindenkinek elismerjük azt a jogát, hogy a kormányzásban részt vegyen, aki hajlandó felhagyni az idegen munka kizsákmányolásával. Munkás akarsz lenni, — tessék parancsolni. Kizsákmányoló akarsz lenni — ilyen embereket nemcsak hogy nem tűrünk meg magunk között vagy nem választunk meg, hanem azt se fogjuk eltűrni, hogy más munkájából éljenek.

És Alkotmányunknak ebből az alapelvéből máris világos, hogy a Szovjethatalom azokra támaszkodik, akik dolgoznak, azoknak biztosítja az állami élet berendezésének jogát, a lakosság óriási, túlnyomó többségére támaszkodik. Minden Szovjetkongresszus — eddig összesen hat volt — minden kongresszus megmutatja, hogy a munkások, a parasztok és a vöröskatonák képviselői, a lakosság — saját munkájából, nempedig idegen munkából élő — többségének képviselői, hogy éppen ezek képezik a Szovjethatalom egyre jobban megszilárduló alapját. Az I. Szovjetkongresszust 1917 júniusában tartottuk, amikor Oroszország burzsoá köztársaság volt és imperialista háborút viselt. 1917 júniusában tartottuk, akkor, amikor Kerenszkij offenzívába hajszolta a csapatokat és emberek millióit gyilkoltatta le a csatákban. Ezen a kongresszuson kommunista, vagyis bolsevik csak 13% volt — tehát egyhetedrész. A II. Szovjetkongresszuson, amely lerakta a munkásparaszt hatalom alapjait, már 51% volt a bolsevik — vagyis a képviselők fele, az V. kongresszuson pedig, amely ez év júliusában zajlott le, már 66% bolsevik volt. Akkor a baloldali eszerek, a bolsevizmus gyors növekedése és fejlődése láttán, már belekezdtek kalandos vállalkozásukba és ennek következményeképpen pártjuk teljesen felbomlott. Ebből a szakadásból három különböző párt keletkezett, és a legutolsó párt — a narodnyik kommunisták pártja — átállott a bolsevikokhoz, és számos tekintélyes politikus,

mint például Kolegajev, szintén átlépett a bolsevik pártba.

A VI. Szovjetkongresszuson 97% volt a bolsevik, vagyis bolsevik volt egész Oroszország munkásainak és parasztjainak majdnem valamennyi képviselője. Ez megmutatja, hogy miként tömörül most a dolgozók óriási többsége a Szovjethatalom körül, hogy mennyire nevetséges és képtelen a burzsoáziának az a hazug meséje és az az állítása, hogy a bolsevikok a lakosság kisebbségére támaszkodnak. Ez a burzsoázia azért hazudik így, mert azt a 17 milliárdot, amellyel a cári kormány a tőkéseknek tartozott, ezt a 17 milliárdos adósságot, amelyet mi töröltünk és amelynek kifizetését megtagadtuk (mi helyettük, az előző vezetők helyett, nem szándékozunk fizetni — elismerjük, hogy ezek az adósságok fennállottak és azt mondjuk: rendben van, ezeket az adósságokat ti csináltátok, ti is fizessétek meg őket), — a szövetségesek ezt az adósságot a nyakunkba akarják varrni és vissza akarják állítani a földesúri, cári hatalmat. Tudjuk, mit csináltak Arhangelszkben, Szamárában és Szibériában. Ott még a mensevikek és a jobboldali eszerek is, akik ellenfeleink voltak a breszti béke után és azt hitték, hogy a német forradalomba vetett reményeinkben csalódni fogunk, meggyőződtek róla, hogy őket is szétkergetik és az angol és csehszlovák csapatok segítségével a földesurakat és a magántulajdont állítják vissza.

Angliában és Franciaországban az igazság, bármennyire leplezik is az ottani lapok, most mégis utat tör magának. A munkások érzik és értik, hogy az oroszországi forradalom az ő forradalmuk, munkásforradalom, szocialista forradalom. És még Franciaországban és Angliában is azt látjuk, hogy most a munkásmozgalom jelszava: „Ki a csapatokkal Oroszországból!", „Gonosztevő az, aki haddal támad Oroszország ellen!" Londonban nemrégiben a szocialisták egy gyűlést tartottak az Albert-teremben, és azok szerint a hírek szerint, amelyek elérkeztek hozzánk, bármennyire igyekezett is az angol kormány meggátolni az igazság kiszivárgását, ezek szerint a hírek szerint a gyűlésen ezt követelték: „Ki a csapatokkal Oroszországból!", és valamennyi munkásvezér úgy nyilatkozott, hogy az angol kormány politikája a fosztogatás és az erőszak

politikája. És tudunk arról, hogy MacLean — aki tanító volt Skóciában — azzal szólította fel Anglia legfejlettebb iparvidékein sztrájkra a munkásokat, hogy ez a háború — rablóháború. Őt már akkor börtönbe vetették. Most ismét bebörtönözték. De amikor Európában fellángolt a forradalmi mozgalom, MacLeant szabadon engedték és országgyűlési képviselőnek jelölték Glasgow-ban, Észak-Anglia és Skócia egyik legnagyobb városában. Ez mutatja, hogy egyre erősödik az angol munkásmozgalom, egyre erősebb forradalmi követelésekkel lép fel. Az angol kormány kénytelen volt szabadlábra helyezni MacLeant, legádázabb ellenségét, aki angol bolseviknak mondja magát.

Franciaországban, ahol a munkások között még ma is erős a sovinizmus, ahol azt hiszik, hogy a háborút csak a haza védelmére folytatják, erősödik a forradalmi hangulat. Most, hogy Anglia és Franciaország legyőzte a németeket, amint tudják, százszorta súlyosabb feltételeket szabtak nekik, mint a breszti békefeltételek. Most az európai forradalom valósággá válik. A szövetségesek, akik azzal kérkedtek, hogy megszabadítják Németországot a császártól és a militarizmustól, odáig süllyedtek, hogy ugyanazt a szerepet töltik be, amelyet az orosz seregek I. Miklós idején betöltöttek, amikor Oroszország reakciós ország volt, amikor I. Miklós az orosz seregeket arra kényszerítette, hogy elfojtsák a magyar forradalmat. Ez a régi feudális rendszer idején, több mint 60 esztendővel ezelőtt történt. De most a szabad Anglia és más szabad országok lettek hóhérokká és azt gondolják, elég hatalmuk van ahhoz, hogy a forradalmat elfojtsák és az igazságot elhallgattassák, de ez az igazság le fog küzdeni minden akadályt Franciaországban is, Angliában is, s a munkások meg fogják érteni, hogy rászedték őket és nem Franciaország és Anglia felszabadítása, hanem egy idegen ország kifosztása érdekében sodorták őket háborúba. Értesültünk arról, hogy a francia szocialista pártban, amely eddig a haza védelmének hívei közé tartozott, most forró rokonszenvet táplálnak a Szovjet Köztársaság iránt és tiltakoznak az oroszországi katonai intervenció ellen.

Másrészt az angol-francia imperializmus támadással fenyegeti Oroszországot és a Krasznovokat, a Dutovokat

támogatja, támogatja Oroszországban a monarchia visszaállítását és félre akar vezetni egy szabad népet. Tudjuk, hogy katonai tekintetben az imperialisták erősebbek nálunk. Ezt régóta tudjuk és mondjuk. A Vörös Hadsereg segítségére hívtunk mindenkit, hogy védekezhessünk és visszaverhessük a rablókat és a banditákat. De amikor azt mondják: „Ha az angol-francia imperializmus erősebb, akkor a mi ügyünk reménytelen", — akkor ezeknek az embereknek így válaszolunk: „Emlékezzetek csak vissza a breszti békére. Vagy talán akkor nem azt ordította az egész orosz burzsoázia, hogy a bolsevikok eladták Oroszországot a németeknek? Vajjon nem ordították-e akkor, hogy a bolsevikok, akik a német forradalomban reménykednek, egy kísértetben, egy ábrándképben reménykednek?" És kiderült, hogy a német imperializmus, amely hasonlíthatatlanul erősebb volt nálunk, amelynek minden lehetősége megvolt Oroszország fosztogatására, mert nekünk nem volt hadseregünk, a régi hadsereg pedig nem bírt és nem is tudott harcolni, mivel az embereket a háború annyira elgyötörte, hogy nem volt erejük a harcra, és mindenki, aki tudja, mi történt akkor, az tudja, hogy akkor egyáltalán nem tudtunk védekezni, és ennélfogva a német császár rablói teljesen hatalmukba kerithették volna Oroszországot, — kiderült, mondom, hogy alig telt el néhány hónap, és a németek úgy megrekedtek ebben az Oroszországban, olyan ellenállásra találtak, olyan agitációt tapasztaltak a német katonák között, hogy amint azt Zinovjevtől, a petrográdi Északi Kommúna elnökétől hallottam, most, amikor Németország diplomáciai képviselői eliszkoltak Oroszországból, a német konzul ezt mondotta: „Most, — mondotta, — bizony nehéz határozottan megmondani, hogy ki nyert többet, mi, vagy önök." Látta, hogy a német katonákat, akik annyival erősebbek nálunk, megfertőzte ez a bolsevik ragály. És Németországot most hatalmába kerítette a forradalom, ott a szovjet hatalomért folyik a harc. És a breszti békéről, amelyről kijelentették, hogy az a bolsevikok teljes csődje, kitűnt, hogy csak átmenet volt ahhoz, hogy mi most, miután Oroszországban megszilárdult a hatalmunk, hozzáfogtunk a Vörös Hadsereg megteremtéséhez, a német

csapatokat megfertőzte a bolsevizmus, és látszólagos győzelmeik nem bizonyultak egyébnek, mint egy lépésnek a német imperializmus teljes csődjéhez, átmeneti lépcsőfoknak a világforradalom kiszélesedéséhez és növekedéséhez.

A breszti béke idején egyedül voltunk. Az orosz forradalmat egész Európa kivételes jelenségnek tartotta, így vélekedtek Európában a mi forradalmunkról, erről az „ázsiai forradalomról", amely azért kezdődött ilyen hirtelen és azért döntötte meg a cárt, mert Oroszország elmaradt ország volt és elmaradottsága folytán tért rá olyan gyorsan a magántulajdon megszüntetésére, a szocialista forradalomra — csakhogy megfeledkeztek arról, hogy az orosz forradalomnak volt egy másik oka — Oroszország számára nem volt más megoldás. A háború olyan pusztulást és éhséget idézett elő mindenütt, annyira legyengítette a népet és a hadsereget, hogy megértették, milyen soká vezették őket orruknál fogva, s hogy Oroszország számára egy megoldás maradt — a forradalom.

A németeknek azt mondták, hogy feltétlenül védekezniök kell az orosz invázió ellen. Most pedig ez a hazugság napról napra jobban lelepleződik. Németország kapitalistái és tábornokai akkor is Oroszország ellen vezették csapataikat, amikor Oroszországból szocialista ország lett. És éppen itt, még a legtudatlanabb német katona is világosan látta, hogy a négy éve tartó háború egész ideje alatt félrevezették és azért hajszolták a háborúba, hogy a német tőkések kifoszthassák Oroszországot. Ugyanaz, ami a német imperializmus összeomlását előidézte, ami előidézte a forradalmat Németországban, ugyanaz most napról napra és óráról órára közelebb hozza a forradalmat Franciaországban, Angliában és más országokban. Egyedül voltunk. Most nem vagyunk egyedül. Most forradalom van Berlinben, Ausztriában, Magyarországon; sőt Svájcban, Hollandiában, és Dániában is, ezekben a szabad országokban, amelyek nem ismerték a háborút, még ezekben is növekszik a forradalmi mozgalom, a munkások ott már a szovjetek megszervezését követelik. Most kitűnt, hogy nincs már kivezető út. A forradalom az egész világon érlelődik. Mi elsők voltunk ezen a téren és az a dolgunk, hogy védelmezzük ezt a forradalmat addig, amíg meg nem

érkeznek szövetségeseink, ezek a szövetségesek pedig — valamennyi európai ország munkásai. Ezek a szövetségesek annál közelebb lesznek hozzánk, minél nagyobbat buknak kormányaik.

Amikor a németek uraknak hitték magukat, a breszti béke idején, egy lépés választotta el őket a pusztulástól. Most pedig Franciaország és Anglia, amelyek sokkalta súlyosabb és szégyenletesebb békefeltételeket kényszerítettek rájuk, mint amilyeneket annak idején ránkkényszerített Németország, most ezek az országok kerültek a szakadék szélére. Akárhogy is hazudjanak, — most csak néhány lépés választja el őket a pusztulástól. Ők félnek ettől a pusztulástól, hazugságuk mindennap jobban lelepleződik, és mi azt mondjuk: akármennyit hazudnak is ezek az imperialisták lapjaikban, a mi ügyünk szilárd, szilárdabb mint az ő ügyük, mert a mi ügyünk minden országban a munkástömegek öntudatára támaszkodik; ez az öntudat a háborúból született meg, mely négy esztendőn át vérrel áztatta a világot. Ebből a háborúból a régi kormányok nem kászolódhatnak ki ép bőrrel. A régi kormányok most azt mondják, hogy ők a világbolsevizmus ellen vannak. A munkások tudják, mi történik Oroszországban: ott üldözik a földbirtokosokat és a tőkéseket, akik zsoldosokat, idegen katonákat hívnak segítségül. A helyzet most mindenki előtt világos. Megértik valamennyi ország munkásai. És akármilyen vadak, elkeseredettek is az imperialisták, mi mégis harcba szállunk velük, és tudjuk, hogy minden egyes lépéssel, amelyet Oroszország földjén tesznek, közelebb kerülnek a pusztuláshoz és ugyanaz lesz a sorsuk, mint a német csapatoknak, amelyek Ukrajnából gabona helyett az orosz bolsevizmust exportálták.

Oroszországban a dolgozók vannak hatalmon és ha a hatalom nem az ő kezükben lesz, senki soha be nem tudja majd gyógyítani a véres, nehéz háború ütötte sebeket. A hatalmat a régi tőkések kezén hagyni — annyi, mint a háború minden terhét a dolgozók osztályának vállára rakni, hogy az fizessen minden sarcot ezért a háborúért.

Anglia, Amerika és Japán között most küzdelem folyik, — ki mit kaparintson meg az összeharácsolt zsák-

mányból. Most minden fel van osztva. Wilson — a világ legdemokratikusabb köztársaságának az elnöke. És mit mond Wilson? Ebben az országban a soviniszta csürhe egyetlen békére hívó szóért agyonlövi az embereket az utcán. Egy lelkészt, aki sohasem volt forradalmár, csak azért, mert a békét hirdette, az utcára vonszoltak és véresre vertek. És ott, ahol a legféktelenebb terror uralkodik — ott a katonaság most arra szolgál, hogy elnyomja a forradalmat, hogy elfojtással fenyegesse a német forradalmat. Németországban a forradalom csak nemrég kezdődött, kitörése óta csak egy hónap telt el, és ott a legvitatottabb kérdés — alkotmányozó gyűlés vagy szovjet hatalom. Ott az egész burzsoázia az alkotmányozó gyűlés mellett van és emellett vannak a szocialisták is — azok, akik beálltak a császárhoz lakájnak, akik nem merték megkezdeni a forradalmi háborút. Egész Németország két táborra oszlott. A szocialisták most az alkotmányozó gyűlés mellett vannak, Liebknecht viszont, aki három évet ült börtönben, Rosa Luxemburggal együtt a „Rote Fahne"-t[129] irányítja. Tegnap Moszkvában megkaptuk ennek a lapnak egyik számát. Igen nehéz és kalandos úton jutott el hozzánk. Számos cikket tartalmaz — a forradalom vezérei ebben a lapban valamennyien arról beszélnek, hogy a burzsoázia félrevezeti a népet. Németország a tőkések hatalmában volt. Ők csak saját lapjaikat jelentették meg, és most a „Rote Fahne" azt mondja, hogy csak a munkástömegeknek van joguk ahhoz, hogy a nemzeti vagyont használják. Németországban már most, noha csak egy hónapja tart a forradalom, az egész ország két táborra szakadt. Valamennyi áruló szocialista azt kiabálja, hogy az alkotmányozó gyűlés mellett van, a szocialisták — az igazi, a becsületes szocialisták — viszont ezt mondják: „Mi mindannyian a munkások és katonák hatalma mellett vagyunk." Nem mondják, hogy „a parasztok mellett", mert Németországban a parasztság jelentős része ugyancsak alkalmaz bérmunkásokat, hanem azt mondják: „a munkások és a katonák mellett". Azt mondják: „a kisparasztok mellett". A szovjet hatalom ott már kormányzati formává vált.

A szovjet hatalom — világhatalom. Felváltja a régi

burzsoá államot. Nemcsak a monarchia, hanem a köztársaság is, ha meghagyja a tőkések kezében tulajdonukat — a gyárakat, bankokat, nyomdákat —, az ilyen köztársaság egyik formája a nép kifosztásának a burzsoázia által. És igazuk volt a bolsevikoknak, amikor azt mondották, hogy nő a világforradalom. A különböző országokban különbözőképpen fejlődik. Lefolyása mindig hosszú és nehéz. Rossz szocialista az, aki azt gondolja, hogy a kapitalisták egycsapásra lemondanak majd jogaikról. Szó sincs róla. Ilyen derék kapitalisták még nem születtek. A szocializmus csak a kapitalizmus elleni harcban fejlődhet. Nem volt még a világon olyan uralkodó osztály, mely harc nélkül átadta volna a hatalmat. A kapitalisták tudják, mi a bolsevizmus. Azelőtt azt mondták: „az orosz ostobaság és az orosz elmaradottság ott bűvészmutatványokat végez, amelyekből semmi sem fog kisülni. Azok ott Oroszországban mindenféle álomképeket kergetnek, amelyek nem erről a világról valók." Most ellenben ugyanezek a tőkés urak látják, hogy ez a forradalom — világégés, és hogy csak a dolgozók hatalma diadalmaskodhat. Nálunk most áttérnek a szegényparasztbizottságokra. Németországban pedig az óriási többség részben mezőgazdasági munkásokból, részben kisparasztokból áll. A zsírosparasztok Németországban gyakran afféle földbirtokosok.

Tegnap svájci diplomáciai képviselőnket a svájci kormány kiutasította Svájcból, és tudjuk, mivel függ ez össze. Tudjuk, hogy a francia és az angol imperialistákat az tölti el félelemmel, hogy diplomáciai képviselőnk naponta táviratokat és beszámolókat küldött nekünk a londoni gyűlésekről, ahol az angol munkások azt követelték: „Ki a brit csapatokkal Oroszországból!" Franciaországról is küldött információkat. Azt mondják, hogy az imperialisták ultimátumot adtak át Oroszország diplomáciai képviselőinek. Svédországból is kikergették a Szovjethatalom képviselőit, és ezeknek vissza kell majd térniök Oroszországba. De az imperialisták örömujjongása még korai. Ez olcsó győzelem. Ez a lépés semmiféle eredményre nem vezet. Akárhogy leplezik is a „szövetségesek" az igazságot, akárhogy félrevezetik is a népet, akárhogy igyekeznek is

megszabadulni Szovjet-Oroszország diplomáciai képviselőitől — a nép végülis megtudja az igazságot.

És mi azt mondjuk önöknek, — minden erőnkkel ellenállni a „szövetségeseknek" és támogatni a Vörös Hadsereget! Érthető mindaz, ami nálunk történt, amikor nem volt Vörös Hadsereg. De látjuk, hogy most a Vörös Hadsereg erősödik és győzelemre tör. Hadseregünkkel az angol csapatok állnak szemben. És a mi hadseregünknek a munkásosztályból csak most kiemelt tisztjei vannak, akik csak most végeztek először katonai tanfolyamokat. Amikor hadifoglyok kerülnek hozzánk, számos bizonyítékot szolgáltatnak arra vonatkozólag, hogy amikor ezek a hadifoglyok angol fordításban elolvassák köztársaságunk Alkotmányát, ezt gondolják magukban: „Bennünket becsaptak. Szovjet-Oroszország nem az, aminek hittük. A Szovjethatalom — a dolgozók hatalma." És mi azt mondjuk: „Igen, elvtársak, mi nemcsak Szovjet-Oroszországért harcolunk — mi az egész világ munkásainak és dolgozóinak hatalmáért küzdünk." Amíg mi az imperializmus nyomását feltartóztatjuk, erősödik a német forradalom. Erősödik a forradalom valamennyi többi országban is. Ezért, akárhogy nevezzék is Európában — a forradalom, ez a világforradalom itt van teljes nagyságában, és a világimperializmus végét járja. És a mi helyzetünk, akármilyen nehéz is, azzal a biztos tudattal tölt el bennünket, hogy nemcsak mi harcolunk az igaz ügyért, de vannak szövetségeseink is — valamennyi ország munkásai.

Elvtársak, ezek után a nemzetközi helyzetünkre vonatkozó megjegyzések után, szeretnék még néhány szót szólni más kérdésekről. Szeretnék beszélni a kispolgári pártokról. Ezek a pártok szocialista pártoknak tartották magukat. De nem szocialisták. Jól tudjuk, hogy a tőkés társadalomban az olyan intézmények, mint a bankok, takarékpénztárak, segélyegyletek „önsegélyezőknek" nevezik magukat, de ez nem jelent semmit a világon: valójában ez az elnevezés a rablást takarja. Nos, ezek a pártok, amelyek állítólag a nép mellett állottak, ezek a mensevik és jobbo dali eszer urak átálltak a burzsoázia oldalára, akkor, amikor az orosz munkásosztály Krasznov támadásait verte vissza (Krasznovot csapataink letartóztatták és, sajnos, szabadon

engedték, mert a petrográdiak túlságosan jószívűek). A kisburzsoáziának ezek a pártjai sohasem tudják, kivel tartsanak — a tőkésekkel-e vagy a munkásokkal. Ezek a pártok olyan emberekből állnak, akiket az a remény éltet, hogy valamikor majd meggazdagodnak. Állandóan látják, hogy körülöttük a kistulajdonosok zöme rosszul él — ezek mind dolgozó emberek. Nos, ezek a pártok, amilyenek világszerte vannak, ezek a kispolgári pártok, ingadozni kezdtek. Ez nem ujdonság. Ilyesmi mindig volt, nálunk is van. Amikor eljött a breszti béke időszaka — forradalmunk legnehezebb időszaka —, amikor nem volt hadseregünk és békét kellett kötnünk, de mégis így gondolkoztunk: mi a szocialista munkánkat egy percre sem szakítjuk félbe —, akkor ezek mind elfordultak tőlünk. Elfelejtették, hogy Oroszország ezeket az óriási áldozatokat a szocialista forradalom érdekében hozza, és átálltak az Alkotmányozó Gyűlés híveihez. Felbukkantak alkotmányozógyűlés-pártiak Szamárában, Szibériában. Most onnan kikergetik őket és megmutatják nekik: vagy a földbirtokosok hatalma, vagy a bolsevikok hatalma. Középút nem lehetséges. Vagy az elnyomottak hatalma, vagy az elnyomók hatalma. Az egész szegényparasztság csak bennünket követhet. És csak akkor fog követni bennünket, ha látni fogja, hogy a régi rendszerrel nem bánunk kesztyűs kézzel, a nép jólétéért viszont mindent megteszünk. Csak ilyen Szovjethatalmat támogathatott a nép egy esztendőn át, a nehéz viszonyok és az éhínség ellenére. A munkások és a parasztok tudják, hogy akármilyen súlyos is a háború — mindazt, amit meg lehet tenni a tőkések, a kizsákmányolók ellen, hogy a háború minden terhe ne a munkások vállára, hanem ezeknek az uraknak a vállára nehezedjék — azt a munkás-paraszt kormány meg fogja tenni. És látjuk, hogy a munkások és parasztok hatalmát a nép már több mint egy esztendeje támogatja.

Most, amikor elérkezett a német forradalom, fordulat állott be a mensevikek és az eszerek soraiban. A legjobbak közülük a szocializmusra törekedtek. De azt hitték, hogy a bolsevikok álomképet, ábrándot kergetnek. Most azonban meggyőződtek arról, hogy az, amit a bolsevikok vártak, nem a képzelet szülötte, hanem reális valóság, hogy ez a

világforradalom elérkezett és növekszik az egész világon, és a mensevikek és az eszerek legjobbjai kezdik megbánni tévedésüket, kezdik megérteni, hogy a Szovjethatalom a munkásoknak nemcsak orosz hatalma, hanem világhatalma, és hogy semmiféle alkotmányozó gyűlés sem jelent menekvést.

Anglia, Franciaország és Amerika tudják, hogy most, amikor kitört a világforradalom, külső ellenségeik nincsenek. Az ellenség minden országon belül van. Most új fordulat következik be, mert a mensevikek és a jobboldali eszerek meginogtak, a legjobbak közülük pedig a bolsevikok felé hajlanak és látják, hogy akármennyire az Alkotmányozó Gyűlésre esküsznek is, mégis a fehérek oldalán vannak. Az egész világon így vetődik fel most a kérdés: vagy a szovjet hatalom, vagy a rablók hatalma, akik tízmillió embert pusztítottak el ebben a háborúban, húszmilliót tettek nyomorékká, most pedig tovább fosztogatnak más országokat.

Ez az a kérdés, elvtársak, amely a kispolgári demokrácia ingadozásait előidézi. Tudjuk, hogy ezek a pártok mindig ingadoznak, mindig meglesz náluk ez az ingadozás. A legtöbb ember meggyőződését élettapasztalataiból meríti, a könyvekben és a szavakban pedig nem hisz. Mi azt mondjuk a középparasztnak: te nem vagy ellenségünk. Nincs okunk arra, hogy megbántsuk a középparasztot, ha pedig valahol a helyi Szovjet nagyot üt a középparaszton, úgy hogy az megérzi, akkor ezt a Szovjetet le kell váltani, mert nyilván nem tud úgy cselekedni, ahogyan cselekednie kellene. A közbülső, kispolgári demokrácia mindig ingadozni fog. És ha ingamozgásában a mi oldalunkra ért, támogatni kell. Mi azt mondjuk: „Ha rontani fogjátok munkánkat — nem óhajtunk látni benneteket. De ha segítetek nekünk — szívesen látunk benneteket." A mensevikek között különböző csoportok vannak, egyik az „aktivistáknak" (a cselekvés híveinek) a csoportja. Ez latin elnevezés, és azok bújtak meg mögötte, akik azt mondották: „Nem elég bírálni. Cselekvéssel kell segíteni." Mi azt mondottuk: harcolni fogunk a csehszlovákok ellen, és aki ezeket az embereket segíti, azzal könyörtelenek leszünk. De ha vannak olyan emberek, akik felismerték

tévedésüket, akkor ezeket be kell fogadni, meg kell nekik bocsátani. A középréteg, amely a munkás és a tőkés között áll, mindig ingadozni fog. Azt hitte, hogy a Szovjethatalom hamarosan megdől. Valójában azonban más történt. Az európai imperializmus nem tudja megdönteni a mi hatalmunkat. A forradalom most nemzetközi méretekben fejlődik. És most azt mondjuk — akik ingadoztatok, akik most megértettétek és beláttátok tévedésteket —, gyertek hozzánk. Mi nem tagadunk meg benneteket. Mindenekelőtt arra kell figyelemmel lennünk, hogy ezek az emberek, akárkik voltak is azelőtt, ha ingadoztak is, — ha őszintén mellettünk vannak, csak jöjjenek hozzánk. Elég erősek vagyunk most ahhoz, hogy senkitől se féljünk. Mindenkit átgyúrunk. Ők minket nem fognak átgyúrni. Ne felejtsük el, hogy ezek a pártok szükségképpen ingadozók. Ma az inga arra lengett, holnap erre. Nekünk meg kell maradnunk a munkások és elnyomottak proletár pártjának. De mi most egész Oroszországot kormányozzuk, és csak az az ellenségünk, aki más munkájából él. A többi nem ellenségünk. Azok csak ingadozók. De az ingadozó még nem ellenség.

Most még egy kérdést. Az élelmezés kérdését. Mindnyájan tudják, hogy nálunk az élelmezési viszonyok, amelyek ősszel valamicskét javultak, most ismét romlani kezdenek. A nép ismét éhezik, tavaszra pedig még rosszabb lesz a helyzet. És a mi vasúti közlekedésünk most nagyon rossz állapotban van. Most még ráadásul a vasút túl van terhelve a hazatérő hadifoglyokkal. Németországból most kétmillió ember menekül haza Oroszországba. Kétmillió elkínzott, elgyötört ember. Senki így még nem éhezett. Ezek nem is emberek, hanem emberek árnyékai, csontvázak. A belháború még jobban szétrombolta közlekedésünket. Mozdonyaink nincsenek, vasúti kocsijaink nincsenek. És az élelmezési viszonyok mind súlyosabbak. Nos, ebben a súlyos helyzetben a Népbiztosok Tanácsa így gondolkozott: ha most van hadseregünk és olyan fegyelem, amely a minden ezredben megalakult pártsejtekre támaszkodik, és a tisztikar most javarészt munkásszármazású tisztekből, nempedig „úri csemetékből" áll; ha ezek olyan tisztek, akik megértették, hogy a munkás-

osztályból kell kikerülniük azoknak az embereknek, akik az államot kormányozzák, és a vörös tiszteknek is, — akkor a szocialista hadsereg valóban szocialista hadsereg lesz, amelynek tisztikarát vörös tisztek segítségével újjáteremtettük. Tudjuk, hogy most bekövetkezett a fordulat. Van hadsereg. És a hadseregben van új fegyelem. A fegyelmet biztosítják a sejtek, a munkások és a politikai biztosok, akik százezrével mentek ki a frontra és megmagyarázták a munkásoknak és a parasztoknak, miért van háború. Ezért állott be fordulat a mi hadseregünkben. Ezért volt a fordulatnak ilyen nagy hatása. Az angol lapok azt írják, hogy Oroszországban most komoly ellenséggel állnak szemben.

Jól tudjuk, milyen rossz a mi közellátási apparátusunk. Befurakodtak oda bizonyos csoportok, amelyek csalnak és csaltak és lopnak. Tudjuk, hogy a vasutasok tömegében mindazok, akik a munka terhét viselik, a Szovjethatalom mellett vannak. Felül viszont a régi rendszerhez ragaszkodnak — vagy szabotálnak, vagy lanyhán kezelik az ügyeket. Elvtársak, önök tudják, hogy ez a háború — forradalmi háború. Erre a háborúra minden népi erőt mozgósítani kell. Az egész országnak forradalmi táborrá kell átalakulnia. Mindenki segítsen! És ez a segítség nemcsak abban áll, hogy mindenki kimegy a frontra, hanem abban is, hogy az államnak az az osztálya kormányozzon, amely mindenkit a felszabadulás felé vezet, amely támogatja a Szovjethatalmat, — mert egyedül ennek az osztálynak van erre joga. Tudjuk, milyen nehéz dolog ez, hiszen a munkásosztály olyan soká el volt zárva nemcsak a kormányzástól, hanem a tudástól is, tudjuk, milyen nehéz mindent egyszerre megtanulni. A munkásosztály katonai téren, a legnehezebb és legveszélyesebb területen, mégis megvalósította ezt a fordulatot. Az öntudatos munkásoknak segítségünkre kell lenniök abban, hogy ugyanilyen fordulatot valósíthassunk meg a közellátás és a vasúti közlekedés terén is. Arra van szükség, hogy minden vasutas és minden közellátási dolgozó egy őrhelyen álló katonának tekintse magát. Arra kell gondolnia, hogy az éhség ellen visel háborút. Le kell vetkőznie a régi bürokratikus szokásokat. Mi a napokban határozatot hoztunk a közellátási munkásinspekció megteremtéséről. Úgy véljük, hogy ahhoz, hogy fordulat

álljon be a vasúti apparátusban, hogy azt olyasvalamivé formáljuk, mint a Vörös Hadsereg, a munkások részvételére van szükség. Hívják oda a mi embereinket. Rendezzenek tanfolyamokat, tanítsák őket, tegyék meg őket biztosoknak. Csakis ők, ha soraikból funkcionáriusok fognak kikerülni, csakis ők fogják elérni azt, hogy a régi hivatalnokok seregéből a közellátás terén afféle szocialista vörös hadsereg alakuljon ki, amelyet a munkások irányítanak és amely nem kényszer hatására, hanem önként dolgozik, mint ahogy a fronton is annak tudatában dolgoznak és halnak meg a vörös tisztek, hogy a szocialista köztársaságért halnak meg.

Rövid tudósítás: „Pravda" 275. sz.
1918 december 18.

A teljes szöveg először e kötet
orosznyelvű kiadásában jelent meg.

TÁVIRAT A SZAMÁRA-VIDÉKI UKRÁNOKNAK

A kormányzósági katonai megbízottnak, a Szamára-vidéki ukránok részére. Szamára

A Szamára-vidéki ukránok táviratára válaszolva szükségesnek tartjuk közölni, hogy tekintettel arra, hogy magában Ukrajnában nagy számban jelentkeznek ukrán önkéntesek és igen sok a mozgósított egyén, akiket még nem fegyvereztek fel, Ukrajna munkás-paraszt kormánya nem tartja szükségesnek, hogy Oroszországban ukrán alakulatokat szervezzünk és azokat Ukrajnába küldjük. Ennek közlése mellett a Népbiztosok Tanácsa nevében elrendeljük, hogy szüntessék be ukrán alakulatoknak Ukrajnába való szállítását.

Lenin. Szidlin

A megírás ideje: 1918 december 16 vagy 17.

Először 1942-ben jelent meg.

A „DEMOKRÁCIÁRÓL" ÉS A DIKTATÚRÁRÓL

A berlini „Rote Fahne"-nak és a bécsi „Weckruf"-nak[130], Német-Ausztria kommunista pártja lapjának, néhány Moszkvába eljutott számából látjuk, hogy a szocializmus árulói, akik támogatták az imperialista rablók háborúját, mindezek a Scheidemannok és Ebertek, Austerlitzek és Rennerek, megérdemelt ellenállásba ütköznek Németország és Ausztria forradalmi proletárjainak igazi képviselői részéről. Melegen üdvözöljük ezt a két lapot, amelyek a III. Internacionále életerejéről és erősödéséről tanuskodnak.

A forradalom főkérdése most Németországban is, Ausztriában is kétségtelenül ez a kérdés: alkotmányozó gyűlés vagy szovjet hatalom? A csődbejutott II. Internacionále képviselői, Scheidemanntól Kautskyig, valamennyien az első mellett vannak és a „demokrácia" védelmének nevezik álláspontjukat (sőt, Kautsky odáig ment, hogy „tiszta demokráciáról" beszél), ellentétben a diktatúrával. Kautsky nézeteit részletesen boncolgattam „A proletárforradalom és a renegát Kautsky" c. brosúrában, amely nemrég jelent meg Moszkvában és Petrográdban. Megkísérlem röviden kifejteni a vitás kérdés lényegét, amely most valamennyi előrehaladott kapitalista országban mint gyakorlati kérdés van napirenden.

A Scheidemannok és Kautskyk a „tiszta demokráciáról" vagy az általában vett „demokráciáról" beszélnek, hogy félrevezessék a tömegeket és elrejtsék előlük a *jelenlegi* demokrácia *burzsoá* jellegét. Csak tartsa továbbra is kezében a burzsoázia az egész államhatalmi apparátust, használja fel egy maroknyi kizsákmányoló továbbra is

a régi, burzsoá államgépezetet! Az ilyen körülmények között lefolyó választásokat a burzsoázia érthető módon szívesen nevezi „szabad", „egyenlő", „demokratikus", „általános" választásoknak, mivel ezek a szavak az igazság leplezésére szolgálnak, annak leplezésére, hogy a termelési eszközök tulajdona és a politikai hatalom a kizsákmányolóké marad, hogy ezért valóságos szabadságról, valóságos egyenlőségről a kizsákmányoltak, vagyis a lakosság óriási többsége számára szó sem lehet. A burzsoázia számára előnyös és szükséges, hogy a nép előtt elpalástolja a jelenlegi demokrácia *burzsoá* jellegét, hogy általában vett demokráciaként vagy „tiszta demokráciaként" tüntesse fel, és a Scheidemannok, valamint a Kautskyk is, akik szintén ezt szajkózzák, a *valóságban* feladják a proletariátus álláspontját és átállnak a burzsoázia oldalára.

Marx és Engels, amikor utoljára írták alá ketten az előszót a „Kommunista Kiáltvány"-hoz (ez 1872-ben volt), szükségesnek tartották külön felhívni a munkások figyelmét arra, hogy a proletariátus nem veheti egyszerűen birtokába a kész (azaz burzsoá) államgépezetet és nem hozhatja mozgásba saját céljaira, hogy össze kell azt törnie, szét kell zúznia. A renegát Kautsky egész brosúrát írt „A proletariátus diktatúrájáról", amelyben elpalástolta a munkások elől ezt az igen fontos marxista igazságot, alapjában meghamisította a marxizmust, s érthető, hogy azok a dicséretek, amelyekkel a Scheidemannok és társaik ezt a brosúrát elhalmozták, teljesen megérdemelt dicséretek voltak: a burzsoázia ügynökei megdicsérik azt, aki átpártol a burzsoázia oldalára.

Csúfot űzünk a dolgozókból és a kizsákmányoltakból, ha tiszta demokráciáról, általában vett demokráciáról, egyenlőségről, szabadságról, általános népérdekekről beszélünk akkor, amikor a munkásokat és az összes dolgozókat éhínségbe döntötte, levetkőztette, tönkretette, meggyötörte nemcsak a kapitalista bérrabság, hanem a négyesztendős rablóháború is, a kapitalisták és spekulánsok pedig továbbra is birtokukban tartják rablott „tulajdonukat" és az államhatalom „kész" apparátusát. Arculcsapása ez a marxizmus alapvető igazságainak, mert a marxizmus erre tanította a munkásokat: a burzsoá demo-

kráciát, mely a feudalizmushoz viszonyítva óriási történelmi haladás, fel kell használnotok, de egy pillanatra se feledkezzetek meg arról, hogy ez a „demokrácia" burzsoá jellegű demokrácia, hogy történelmi feltételekhez van kötve és korlátozott, ne tegyétek magatokévá az „államba" vetett „babonás hitet", ne felejtsétek el, hogy az állam, még a legdemokratikusabb köztársaságban is, nemcsak a monarchiában, nem egyéb, mint gépezet, amellyel az egyik osztály elnyomja a másikat.

A burzsoázia kénytelen álszenteskedni és „össznépi hatalomnak" vagy általában vett demokráciának, vagy tiszta demokráciának nevezni a *(burzsoá)* demokratikus köztársaságot, amely a valóságban nem egyéb, mint a burzsoázia diktatúrája, a kizsákmányolók diktatúrája a dolgozó tömegek felett. A Scheidemannok és Kautskyk, az Austerlitzek és Rennerek (most, sajnos, Friedrich Adler segítségével) támogatják ezt a hazugságot és ezt a képmutatást. A marxisták, a kommunisták pedig leleplezik s nyiltan és egyenesen megmondják a munkásoknak és a dolgozó tömegeknek az igazságot: a demokratikus köztársaság, az alkotmányozó gyűlés, az általános választás stb. a valóságban a burzsoázia diktatúrája, és a munka csak akkor szabadul fel a tőke igája alól, ha ezt a diktatúrát a *proletariátus diktatúrája* váltja fel. Csak a proletariátus diktatúrája szabadíthatja meg az emberiséget a tőke elnyomásától, a burzsoá demokráciának, a *gazdagok* demokráciájának hazugságától, álnokságától, képmutatásától, csak ez tudja megteremteni a *szegények* demokráciáját, azaz a demokrácia áldásait a *valóságban* hozzáférhetővé tenni a munkások és a szegényparasztok számára, míg jelenleg (még a legdemokratikusabb — *burzsoá* — köztársaságban is) a demokráciának ezek az áldásai a *valóságban* hozzáférhetetlenek a dolgozók óriási többsége számára.

Itt van például a gyülekezési szabadság és a sajtószabadság. A Scheidemannok és Kautskyk, az Austerlitzek és Rennerek biztosítják a munkásokat, hogy a jelenlegi alkotmányozógyűlési választások Németországban és Ausztriában „demokratikusan" folynak le. Ez hazugság, mert a *valóságban* a tőkések, a kizsákmányolók, a földbirtokosok, a spekulánsok kezében van a legjobb, a gyűlé-

sek tartására alkalmas épületek 9/10-része és a papírkészletek, nyomdák stb. 9/10-része. A munkást a városban, a bérest és a napszámost a falun a *valóságban* kirekesztette a demokráciából ez a „szent tulajdonjog" (amelyet védenek a Kautskyk és a Rennerek, akikhez, sajnos, Friedrich Adler is átpártolt), és az államhatalom burzsoá apparátusa, vagyis a burzsoá hivatalnokok, a burzsoá bírák stb. A mostani „gyülekezési és sajtószabadság" a német „demokratikus" (burzsoá-demokratikus) köztársaságban hazugság és képmutatás, mivel a *valóságban* ez a *gazdagok szabadsága*, hogy megvásárolják és megvesztegessék a sajtót, a *gazdagok szabadsága*, hogy a polgári ujsághazugságok mákonyával elbódítsák a népet, a *gazdagok szabadsága*, hogy „tulajdonukban" tartsák a palotákat, a legjobb épületeket stb. A proletárdiktatúra a dolgozók számára *elveszi* a kapitalistáktól a palotákat, a legjobb épületeket, a nyomdákat, a papírraktárakat.

Az „általános", „tiszta" demokráciát tehát felváltja „egy osztály diktatúrája" — jajveszékelnek a Scheidemannok és Kautskyk, az Austerlitzek és Rennerek (külföldi elvbarátaikkal, a Gompersekkel, Hendersonokkal, Renaudelekkel, Vanderveldekkel és társaikkal egyetemben).

Nem igaz — válaszoljuk mi. Ilymódon a burzsoázia tényleges diktatúráját (amelyet képmutatóan eltakarnak a demokratikus polgári köztársaság formái) felváltja a proletariátus diktatúrája. Ilymódon a gazdagok demokráciáját felváltja a szegények demokráciája, a kisebbség, a kizsákmányolók gyülekezési és sajtószabadságát felváltja a lakosság *többségének*, a dolgozóknak gyülekezési és sajtószabadsága. Óriási, világtörténelmi jelentőségű *kibővítése* lesz ez a demokráciának, a demokrácia hazugságból igazsággá változik, az emberiség megszabadul a tőke bilincseitől, amely *eltorzít* és megcsonkít minden *burzsoá* demokráciát, még a „legdemokratikusabb", még a leginkább köztársasági demokráciát is. A polgári államot *proletár*állam váltja fel, és ez az egyetlen út az állam elhalásához általában.

De miért ne lehetne ezt a célt egy osztály diktatúrája nélkül elérni? miért ne lehetne egyenesen áttérni a „tiszta" demokráciára? — kérdik a burzsoázia képmutató barátai

vagy a burzsoázia által elbolondított naiv kispolgárok és filiszterek.

Mi azt válaszoljuk: azért, mert minden kapitalista társadalomban vagy a burzsoáziának, vagy a proletariátusnak lehet döntő jelentősége, a kistulajdonosok pedig feltétlenül ingadozó, tehetetlen, ostoba fantaszták maradnak, akik a „tiszta", vagyis osztályonkívüli vagy osztályfeletti demokráciáról álmodoznak. Azért, mert egy olyan társadalomból, amelyben az egyik osztály elnyomja a másikat, nem lehet másképpen kijutni, mint az elnyomott osztály diktatúrája útján. Azért, mert a burzsoáziát legyőzni, megdönteni csak a proletariátus képes, minthogy ez az egyetlen osztály, amelyet a kapitalizmus egyesített és amely kijárta a kapitalizmus „iskoláját", s amely képes magával ragadni a kispolgári módon élő dolgozók ingadozó tömegeit — magával ragadni vagy legalábbis „semlegesíteni". Azért, mert csak érzelgős kispolgárok és filiszterek képesek arról álmodozni — álmodozásaikkal becsapva önmagukat és a munkásokat —, hogy a kizsákmányolók *ellenállásának* hosszú ideig tartó és nagy erőfeszítéseket igénylő *elfojtása* nélkül meg lehet dönteni a tőke igáját. Németországban és Ausztriában ez az ellenállás még nem bontakozott ki nyiltan, mert egyelőre még nem kezdődött meg a kisajátítók kisajátítása. Amikor ez a kisajátítás majd megkezdődik, ez az ellenállás kétségbeesett, áldz ellenállás lesz. A Scheidemannok és Kautskyk, az Austerlitzek és Rennerek ezt eltitkolják önmaguk és a munkások előtt, és ezzel elárulják a proletariátus érdekeit, a legdöntőbb pillanatban áttérnek az osztályharcnak és a burzsoá iga lerázásának álláspontjáról a proletariátus és a burzsoázia kiegyezésének álláspontjára, a „társadalmi békének", vagyis a kizsákmányolók és a kizsákmányoltak kibékülésének álláspontjára.

A forradalmak a történelem mozdonyai, mondta Marx[131]. A forradalmak gyorsan tanítanak. Németország és Ausztria városi és falusi munkásai gyorsan meg fogják érteni, hogy a Scheidemannok és Kautskyk, az Austerlitzek és Rennerek elárulták a szocializmust. A proletariátus félre fogja dobni ezeket a „szociálárulókat", akik szavakban szocialisták, a valóságban a szocializmus árulói, ahogyan

félredobta Oroszországban az ugyanilyen kispolgárokat és nyárspolgárokat, a mensevikeket és a „szociálforradalmárokat“. A proletariátus fel fogja ismerni — mégpedig annál hamarabb, minél teljesebb lesz az említett „vezérek“ uralma —, hogy csak a polgári államnak, még ha a legdemokratikusabb polgári köztársaság is, a Párizsi Komműn típusú államnak (amelyről annyit beszélt Marx, akit a Scheidemannok és Kautskyk meghamisítottak és elárultak), illetve a szovjet típusú állammal való felváltása nyithatja meg az utat a szocializmushoz. A proletariátus diktatúrája meg fogja szabadítani az emberiséget a tőke igájától és a háborúktól.

Moszkva, 1918. XII. 23.

„Pravda“ 2. sz.
1919 január 3.
Aláírás: N. Lenin.

A PRESZNYAI MUNKÁSOK HŐSTETTE

Tizenhárom esztendeje annak, hogy Moszkva proletárjai felemelték a cárizmus elleni felkelés zászlaját. Ez volt a cárizmus elleni első munkásforradalom fejlődésének tetőpontja. A munkásokat leverték, és a Presznyát munkásvér festette pirosra.

A moszkvai munkások felejthetetlen hősiessége harci példa volt Oroszország dolgozó tömegei számára. Ámde ezek a tömegek akkor még túlságosan fejletlenek, túlságosan szétforgácsoltak voltak és nem támogatták a presznyai és moszkvai hősöket, akik fegyverrel a kezükben felkeltek a cári, földesúri monarchia ellen.

A moszkvai munkások leverését az egész első forradalom leverése követte. A legbrutálisabb földesúri reakció tizenkét hosszú, gyötrelmes esztendejét kellett végigszenvednie Oroszország valamennyi népe munkásainak és parasztjainak.

A presznyai munkások hőstette nem veszett kárba. Áldozataik nem voltak hiábavalók. A cári monarchián ők ütötték az első rést, amely lassan, de állandóan szélesedett és gyengítette a régi középkori rendet. A moszkvai munkások hőstette a városi és falusi dolgozó tömegek között mélyreható erjedést indított meg, amelynek nyomai minden üldözés ellenére sem tűntek el többé.

Az 1905 decemberi fegyveres felkelés előtt Oroszországban a nép képtelen volt a kizsákmányolók elleni fegyveres tömegharcra. December után ez már nem ugyanaz a nép volt. Mintha újjászületett volna. Átesett a tűzkeresztségen. Megacélozódott a felkelésben. Előkészítette azoknak a harcosoknak a sorait, akik győztek 1917-ben és akik

most — a hihetetlen nehézségekkel dacolva, az éhség és az imperialista háború előidézte összeomlás kínjait legyőzve — a szocializmus világgyőzelmének ügyét védelmezik.

Éljenek a Vörös Presznya munkásai, éljen a munkás-világforradalom élcsapata!

„Bednota" 222. sz.
1918 december 24.

Aláírás: N. Lenin.

BESZÉD A NÉPGAZDASÁGI TANÁCSOK II. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN[132], 1918 DECEMBER 25-ÉN

(É l j e n z é s.) Elvtársak! Engedjék meg, hogy mindenekelőtt néhány szót szóljak a Szovjet Köztársaság nemzetközi helyzetéről. Önök természetesen mindnyájan tudják, hogy a nemzetközi helyzet fő kérdése az angol-francia-amerikai imperializmus győzelme és az a törekvése, hogy végérvényesen birtokba vegye az egész földet, és főleg, hogy tönkretegye Szovjet-Oroszországot.

Az elvtársak tudják, hogy az Októberi Forradalom kezdetén nemcsak a nyugateurópai burzsoázia képviselőinek többsége, hanem az orosz burzsoázia egy bizonyos része is úgy fogta fel a dolgot, hogy nálunk valami szocialista kísérlet folyik, amelynek nemzetközi szempontból nem lehet lényeges és komoly jelentősége. A burzsoázia különösen arcátlan és rövidlátó képviselői nem egyszer nyilatkoztak olyan értelemben, hogy az oroszországi kommunista kísérletek a német imperializmusnak csak örömet szerezhetnek. És sajnos, akadtak, akiket ezek a kirohanások el tudtak vakítani, és akik többek között ilyen szemszögből ítélték meg a breszti béke hihetetlenül súlyos és hihetetlenül erőszakos feltételeit. Alapjában véve ezek az emberek tudatosan vagy öntudatlanul az osztályérdekeket követő kispolgári hazafiságnak adtak tápot és az egyre rosszabbodó helyzetet nem nemzetközi jelentősége szempontjából, nem az események világméretekben való fejlődése szempontjából ítélték meg, hanem olyan szempontból, amely abból indul ki, hogy a német imperializmus a fő ellenség, és ez az erőszakos, hallatlanul rabló béke a német imperialisták diadala.

Valóban, ha az akkori eseményeket Oroszország hely-

zetéből kiindulva vizsgáljuk, akkor pusztítóbb feltételeket el sem tudunk képzelni. De a német imperialisták álláspontjának ostobasága néhány hónap mulva megmutatkozott, mert a németek, amikor meghódították Ukrajnát, eldicsekedtek a német burzsoázia és még inkább a német proletariátus előtt, hogy elérkezett az a pillanat, amikor learathatják az imperialista politika gyümölcseit, hogy Ukrajnában megszereznek mindent, amire Németországnak szüksége van. Ez azt jelentette, hogy békaperspektívából, teljesen rövidlátóan ítélték meg az eseményeket.

Rövidesen kiderült azonban, hogy egyedül azoknak volt igazuk, akik az eseményeket a világforradalom fejlődésére gyakorolt hatásuk szempontjából ítélték meg. Éppen Ukrajna, a hallatlan szenvedéseket átélt Ukrajna példája mutatta meg, hogy az események egyedüli helyes megítélése az volt, amely a nemzetközi proletárforradalom tanulmányozásán, tüzetes megfigyelésén alapult; az elviselhetetlenül nehéz viszonyok közé jutott dolgozó tömegek megfojtották az imperializmust. És most látjuk, hogy az ukrajnai epizód egy láncszem volt a világforradalom érlelődésének folyamatában.

A német imperialisták sokkal kevesebbet vihettek el Ukrajnából, mint amennyire számítottak. Ugyanakkor a háború nyilt rablóháborúvá változása lezüllesztette az egész német hadsereget, a Szovjet-Oroszországgal való érintkezés pedig ebbe a Németország dolgozó tömegeiből toborzott hadseregbe bevitte a bomlást, és ez néhány hónap leforgása alatt megmutatkozott. És most, amikor az angol-amerikai imperializmus még pimaszabb lett és korlátlan úrnak tekinti magát, akivel senki sem tud szembeszállni, tudatában vagyunk annak, hogy milyen rendkívül nehéz helyzetbe kerülünk. A szövetséges hatalmak most átlépték annak a politikának a határát, amely a burzsoázia szempontjából lehetséges és ugyanúgy túlbecsülték saját erejüket, mint a német imperialisták 1918 februárjában és márciusában a breszti béke megkötésekor. Ugyanaz az ok, amely pusztulásba döntötte a német imperializmust, világosan kibontakozik előttünk az angol-francia imperializmussal kapcsolatban is. Az angol-francia imperializmus sokkal rosszabb, sokkal súlyosabb békefeltételeket kény-

szerített rá Németországra, mint amilyeneket ránk kényszerített Németország a breszti béke megkötésekor. Ezzel az angol-francia imperializmus átlépte a határt és ez később végzetes lesz ránézve. Ezen a határon túl az imperializmus elveszti azt a reményét, hogy kordában tarthatja a dolgozó tömegeket.

Noha a soviniszták a győzelem és Németország szétzúzása alkalmából nagy lármát csaptak, noha a háború hivatalosan még nem ért véget, Franciaországban és Angliában már most is minden jel arra mutat, hogy a munkásmozgalom rendkívül nagy mértékben megnövekedett és megváltoztatták álláspontjukat egyes politikusok, akik azelőtt soviniszta álláspontón voltak, most pedig az orosz ügyekbe való beavatkozás kísérlete miatt fellépnek kormányuk ellen. Ha ezzel összevetjük azokat a híreket, amelyek az utóbbi időkben az ujságokban az angol-amerikai katonák kezdődő lövészárok-barátkozásával kapcsolatban megjelentek, ha arra gondolunk, hogy az imperialista csapatok olyan állampolgárokból toborzódnak, akiket becsapnak és fenyegetnek, akkor elmondhatjuk, hogy Szovjet-Oroszország helyzete eléggé szilárd. Figyelembe véve a világháborúnak és a forradalomnak ezt az általános képét, teljesen nyugodtak vagyunk, feltétlen bizakodással nézünk a jövőbe és azt mondjuk, hogy az angol-francia imperializmus annyira túlbecsülte saját erejét, hogy túllépte az olyan békefeltételek határait, melyek az imperialisták számára még megvalósíthatók lettek volna, hogy az angol-francia imperializmust teljes összeomlás fenyegeti.

A forradalom megfojtása, az egész világ elfoglalása és felosztása — ezek azok a feladatok, amelyeket az imperialista háborút tovább folytató antant hatalmak maguk elé tűztek. De, bár Anglia és Amerika sokkal kevesebbet élt át a háború borzalmaiból, mint Németország, bár a demokratikusan szervezett burzsoáziának náluk sokkal szélesebb a látóköre, mint a német burzsoáziának, az angol és amerikai imperialisták elvesztették fejüket, és most az objektív viszonyok rákényszerítik őket arra, hogy erejüket meghaladó feladatot vállaljanak, rákényszerülnek arra, hogy hadsereget tartsanak fenn a tömegek lecsillapítására és megfékezésére.

Jelenlegi viszonyaink azonban a legnagyobb erőfeszítést követelik tőlünk. És most még mindig többre kell becsülnünk minden egyes hónapot, mint régebben tíz esztendőt, mert százszor többet végzünk: nemcsak az Oroszországi Köztársaságot védjük meg, hanem a világ proletariátusa érdekében is nagyot alkotunk. Meg kell feszítenünk minden erőnket, nagy munkát kell végeznünk, hogy összeállítsuk a szervezés tervét és kialakítsuk az általános kapcsolatokat.

Áttérve legközelebbi feladataink kérdésére, meg kell mondanom, hogy az alapot már leraktuk, és megjelöltük a munka főformáját a népgazdasági tanácsok első és második kongresszusa közötti időben. Az ipar, az államosított vállalatok igazgatásának, egész iparágak igazgatásának általános tervét a szakszervezetek részvételével kidolgoztuk és szilárd alapokra helyeztük, s az ügynek csak kárt okozó mindenféle szindikalista, szeparatista, lokálpatrióta és partikularista kísérlet ellen továbbra is úgy fogunk harcolni, ahogy eddig harcoltunk.

A hadihelyzet különös felelősséget és nehéz feladatokat ró ránk. A testületi igazgatás a szakszervezetek részvételével feltétlenül szükséges. A testületi vezetőszervekre szükség van, de a testületi vezetőszerveknek nem szabad a gyakorlati munka kerékkötőivé válniok. És amikor most volt alkalmam közelebbről megfigyelni, hogy vállalataink miképpen hajtják végre a gazdasági feladatokat, különösen feltűnt, hogy munkánknak testületi megvitatáshoz kötött intézkedő része olykor hátráltatja az intézkedést. Ma az a feladatunk, hogy a testületi végrehajtásról áttérjünk az egyéni felelősségre.

A népgazdasági tanácsoktól, az iparigazgatóságoktól és központoktól feltétlenül meg fogjuk követelni, hogy a testületi igazgatás rendszere ne fecsegésben, határozatok irogatásában, tervezgetésben és partikularizmusban jusson kifejezésre. Ezt nem szabad megengedni. Szigorúan meg fogjuk követelni, hogy a népgazdasági tanácsok minden funkcionáriusa, az iparigazgatóságok minden tagja tudja, hogy szoros értelemben véve, a gazdaság melyik ágáért felelős. Amikor tudomásunkra jut, hogy van nyersanyag, de az emberek nem tudják, mennyi ez a nyersanyag, nem

tudták ezt megállapítani, amikor panaszok hangzanak el, hogy az áruraktárak le vannak zárva, s a parasztok ugyanakkor árucserét követelnek, s ezt jogosan követelik, mert nem hajlandók elértéktelenedett papírpénzért odaadni a gabonát, akkor tudnunk kell, hogy melyik testületi vezetőségnek melyik tagja okozza a huzavonát, és meg kell mondanunk, hogy ez a tag felelős a huzavonáért és felelni fog mint aki vétett a honvédelem érdekei ellen, vagyis azonnal letartóztatjuk és hadbíróság elé állítjuk, még ha a legfontosabb iparigazgatóságban a legfontosabb szakszervezetnek volna is a képviselője. Az ilyen embernek felelnie kell a legelemibb dolgok gyakorlati megvalósításáért: a gazdasági raktárakban levő termékek nyilvántartásáért és azok helyes felhasználásáért. Nagyobbrészt éppen ezeknek az elemi feladatoknak teljesítésénél van nálunk fennakadás.

Történelmi szempontból nézve ez a jelenség nem ad okot aggodalomra, mert új és eddig ismeretlen formák kiépítésénél bizonyos időre van szükség, hogy felvázoljuk a szervezés általános tervét, amely azután a munka folyamán kibontakozik. Ellenkezőleg, csodálkozni kell azon, hogy milyen sok minden történt ezen a téren ilyen rövid idő alatt. De katonai szempontból, szocialista szempontból, amikor a proletariátus a legnagyobb erőkifejtést követeli meg tőlünk, hogy legyen kenyér és bekecs, hogy a munkások kevesebb szükséget szenvedjenek lábbeliben, élelmiszerben és egyébben, az árucserét a mostaninak háromszorosára, tízszeresére kell növelnünk. A dolognak ezt a részét kell a népgazdasági tanácsok legközelebbi feladatának tekintenünk.

Azoknak az embereknek a gyakorlati munkájára van szükségünk, akik felelősek azért, hogy a gabonát kicseréljék más termékekre, hogy a gabona ne romoljon meg a raktárakban, hogy a nyersanyagot minden raktárban necsak számontartsák, hanem arra is ügyeljenek, hogy meg ne romoljon, hogy hathatós segítséget nyujtsanak a termelésben.

Ami a szövetkezeteket illeti, azokkal is gyakorlati szempontból kell foglalkoznunk. Amikor a népgazdasági tanácsokban olyan tagokat látok, akik kijelentik, hogy a

szövetkezet — szatócsdolog, hogy ott mensevikek vannak, hogy ott fehérgárdisták vannak, és ezért távol kell magunkat tartanunk tőlük, azt állítom, hogy ezek az emberek egyáltalán nem értik a dolgot. A legkevésbbé sem értik meg a mai helyzet diktálta feladatokat, amikor ahelyett, hogy szakembereket látnának a használható szövetkezeti funkcionáriusokban, a fehérgárdisták segítőtársait látják bennük. Állítom, hogy ezek nem a maguk munkájával foglalkoznak: a fehérgárdisták fülöncsípésére vannak rendkívüli bizottságaink, azokra kell bízni, hogy elvégezzék munkájukat. A szövetkezetek hálózata pedig a kapitalista társadalom által létrehozott egyetlen olyan apparátus, amelyet éppen fel kell használnunk. Ezért minden olyan kísérletet, amely rövidlátást és legdurvább korlátoltságot, intellektuel önteltséget megtestesítő elmélkedésekkel akarja felcserélni a munkát, a hadiállapotnak megfelelően könyörtelenül üldözünk és megtorlunk. (Viharos taps.)

Ha ma, egy év leforgása után nem megy a munka úgy, ahogy kellene, ha akkor, amikor gyakorlati feladatok előtt állunk, még mindig egyre a terveken vitatkozunk, holott az ország kenyeret és nemezcsizmát követel, a nyersanyagoknak idejében való elosztását követeli, akkor az ilyen huzavona és a mások dolgába való beavatkozás tűrhetetlen.

Apparátusunkban akadnak olyan elemek, amelyek a fehérgárdisták felé hajlanak, de ha minden intézményünkben kommunista ellenőrzés van, ezek az emberek nem tehetnek szert politikai jelentőségre és vezetőszerepre. Erről szó sem lehet. Mint gyakorlati munkaerőkre azonban szükségünk van rájuk, és nem kell félnünk tőlük. Nem kételkedem benne, hogy a kommunisták igen kiváló emberek, vannak közöttük kiváló szervezők is, de ahhoz, hogy sok ilyen szervezőnk legyen, hosszú évekre van szükség, márpedig mi nem várhatunk.

Most ilyen munkaerőket a burzsoázia köréből, a szakemberek és az értelmiség köréből kaphatunk. És minden elvtársat, aki népgazdasági tanácsban dolgozik, meg fogunk kérdezni: mit tettek, uraim, annak érdekében, hogy tapasztalt embereket vonjanak be a munkába, mit tettek annak érdekében, hogy szakembereket, gazdasági

intézőket, ügyes burzsoá szövetkezeti embereket vonjanak be, akiknek az önök számára semmivel sem szabad roszszabbul dolgozniok, mint ahogy holmi Kolupajevek és Razuvajevek számára dolgoztak? Ideje már, hogy sutba dobjuk régebbi előítéletünket és bevonjuk munkánkba azokat a szakembereket, akikre szükségünk van. Ezt tudnia kell valamennyi testületi igazgatóságunknak, valamennyi kommunista funkcionáriusunknak. Ha így fogjuk meg a dolgot, az — sikerünk záloga.

Elég volt a sok üres locsogásból, itt az ideje, hogy áttérjünk a gyakorlati munkára, amely kiszabadíthatja országunkat abból a körből, amelybe az imperialisták bezárják. Ezt az álláspontot kell képviselnie minden szovjet, minden szövetkezeti apparátusnak. Dolgoznunk és ismét dolgoznunk kell! Ha a proletariátus, miután kezébe vette a hatalmat, nem tud élni a hatalmával, nem tudja a kérdést gyakorlatilag feltenni és azt gyakorlatilag meg is oldani, akkor igen sokat veszít. Ideje, hogy felhagyjunk azzal az előítélettel, hogy csak a kommunisták — akik között kétségtelenül remek emberek is vannak — tudnak bizonyos munkát elvégezni. Ideje, hogy felhagyjunk ezzel az előítélettel: nekünk a tett embereire van szükségünk, és mindezeket be kell vonnunk a munkába.

A kapitalizmus hatalmas örökséget hagyott ránk, ránkhagyta legjobb szakembereit, akiket feltétlenül fel kell használnunk, mégpedig nagy arányokban, tömegesen, úgyhogy valamennyit munkába állítjuk. Nem pazarolhatjuk most az időt arra, hogy kommunistáinkból szakembereket képezzünk ki, mivel most minden a gyakorlati munkán, a gyakorlati eredményeken áll vagy bukik.

A dolgot úgy kell megfogni, hogy a testületi vezetőszervek minden egyes tagja, a felelős szervek minden egyes tagja vegyen kezébe egy-egy ügykört és teljes mértékben feleljen érte. Feltétlenül szükséges, hogy mindenki, aki bizonyos gazdasági ágat magára vállalt, mindenért feleljen: a termelésért is, az elosztásért is. Meg kell önöknek mondanom, hogy Szovjet Köztársaságunk helyzete olyan, hogy a gabona és más termékek helyes elosztása esetén nagyon sokáig tudjuk magunkat tartani. De ehhez feltétlenül szükséges, hogy helyes politikával erélyesen véget

vessünk minden huzavonának, hogy gyorsan és határozottan cselekedjünk, hogy bizonyos személyeket bizonyos felelős munkára állítsunk be, hogy ezek között az emberek között mindegyik pontosan ismerje munkáját, hogy mindegyik határozottan feleljen érte, sőt bizonyos mulasztásokért főbelövés járjon. Ezt a politikát folytatjuk mind a Népbiztosok Tanácsában, mind a Honvédelmi Tanácsban[133] és ennek a politikának alá kell rendelni a népgazdasági tanácsok és a szövetkezetek egész tevékenységét. Ez az az út, amelyen a proletariátus politikájának haladnia kell.

A dolgot úgy kell megfogni, hogy az árucsere kerekei nálunk jól forogjanak. Ez most a főfeladatunk, ezen a téren nagy munka vár ránk, és befejezésül szeretném nyomatékosan felhívni mindnyájukat ennek a munkának a végrehajtására. (S o k á i g n e m s z ű n ő t a p s.)

Rövid tudósítás: „Izvesztyija VCIK" 284. sz. 1918 december 26.

A teljes szöveg először „A népgazdasági tanácsok II. összoroszországi kongresszusának munkái. Gyorsírói jegyzet" c. könyvben, Moszkva 1919, jelent meg.

A SZAKSZERVEZETEK FELADATAIRÓL

I

Tomszkij, Radusz-Zenykovics és Nogin tézisei közül mindegyik az illető „szakmának", vagyis a szakszervezeti funkcionáriusnak, a népbiztosi hivatal funkcionáriusának és a biztosító pénztárral rendelkező szövetkezetek funkcionáriusának álláspontját fejezi ki.

Ezért a tézisek minden csoportjának az a hibája, hogy egyoldalúan kiemeli a probléma egyik vonatkozását és elhomályosítja, elkendőzi az alapvető elvi kérdéseket.

Ahhoz, hogy a mai szakszervezeti mozgalommal és annak a Szovjethatalomhoz való viszonyával kapcsolatos elvi kérdéseket helyesen vessük fel, elsősorban arra van szükség, hogy helyesen vegyük számba a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet *mostani, adott* szakaszának sajátosságait.

A kérdésnek ezt a tényleges vonatkozását a három szerző közül egyik sem emelte ki vagy nem emelte ki eléggé.

II

A mai helyzet fő sajátossága a szóbanforgó kérdéseket illetően a következő:

A Szovjethatalom mint a proletariátus diktatúrája győzött mind a város proletár tömegei, mind a falu szegényparasztsága körében, de még korántsem fogta át kommunista propagandával és szilárd szervezettel sem valamennyi szakmát, sem a félproletárok egész tömegét.

Ezért van ma különös, rendkívüli jelentősége annak, hogy fokozott propaganda- és szervezőmunkát végezzünk, egyrészt abból a célból, hogy kiterjesszük befolyásunkat a munkások és alkalmazottak *legkevésbbé szovjet* (vagyis a szovjet platform teljes elismerésétől legtávolabb álló) rétegeire, hogy ezeket a rétegeket alávessük a proletariátus közös mozgalmának; — másrészt pedig abból a célból, hogy eszmeileg felrázzuk és felemeljük, szervezetileg tömörítsük a proletariátus és félproletariátus legkevésbbé fejlett rétegeit és elemeit, az olyanokat, mint például a segédmunkások, továbbá a városi cselédség, a falusi félproletariátus stb.

Továbbá, a mai helyzet második alapvető sajátossága az, hogy a szocialista társadalom építése nálunk már elkezdődött, vagyis nemcsak mint feladat és legközelebbi gyakorlati cél tisztázódott, hanem megteremtette a szocialista építés számos rendkívül fontos szervét is (például a népgazdasági tanácsokat), kialakította a tömegszervezetekkel (szakszervezetekkel, szövetkezetekkel) való kölcsönös viszony bizonyos gyakorlatát, bizonyos gyakorlati tapasztalatokra tett szert. Ugyanakkor azonban az építés még korántsem fejeződött be, még korántsem ért véget, még igen sok a fogyatékosság, a leglényegesebb még nincsen biztosítva (például a gabona helyes begyűjtése és elosztása, a fűtőanyag kitermelése és elosztása), a dolgozók nagy tömegei még korántsem vesznek részt elég nagy mértékben ebben az építőmunkában.

III

Ebből a helyzetből kiindulva a szakszervezetek feladatai ma a következők:

Szó sem lehet a szakszervezetek bármiféle „semlegességéről". A semlegesség bármilyen propagálása nem egyéb, mint az ellenforradalmiság képmutató takargatása vagy az öntudat teljes hiányának megnyilvánulása.

A szakszervezeti mozgalom magvát alkotó káderek eléggé erősek most ahhoz, hogy befolyásunkat és az általános proletár fegyelmet kiterjeszthessük mind az elmaradt vagy passzív, nem kommunista szakszervezeti elemekre,

mind a dolgozóknak azokra a rétegeire, amelyek bizonyos tekintetben még kispolgáriak maradtak.

Ezért a fő feladat most nem az, hogy megtörjük egy erős ellenség ellenállását, mert ilyen ellenség Szovjet-Oroszországban a proletár és félproletár tömegek között most már nincs, hanem az, hogy kitartó, állhatatos, nagyobb arányú felvilágosító és szervező munkával leküzdjük a proletariátus és a félproletariátus bizonyos kispolgári rétegeinek előítéleteit, hogy szakadatlanul szélesítsük a Szovjethatalom még nem eléggé széles bázisát (azaz növeljük az állam igazgatásában közvetlenül részt vevő munkások és szegényparasztok számát), hogy a dolgozók elmaradt rétegeit felvilágosítsuk (nem csupán könyvek, felolvasások, ujság, hanem az igazgatásban való gyakorlati részvétel útján), hogy *új szervezeti formákat* találjunk mind általában a szakszervezeti mozgalom ez új feladatainak megoldásához, mind pedig ahhoz, hogy a félproletariátus hasonlíthatatlanul nagyobb tömegeit, például a szegényparasztságot bevonjuk a munkába.

Például, *egytől-egyig* be kell vonni a szakszervezeti tagokat az államigazgatás munkájába — a népbiztosi hivatal útján, a repülő ellenőrzőcsoportokban való részvétel útján stb. stb. A háztartási alkalmazottakat be kell vonni először a szövetkezeti munkába, a lakosság élelmiszerellátásába, az árutermelés ellenőrzésébe stb., azután pedig felelősségteljesebb és kevésbbé „szűkkörű" munkába, de természetesen gondoskodni kell arról, hogy ez kellő fokozatossággal történjék.

A „szakembereket" a munkásokkal együtt kell bevonni az állami munkába és a szakemberek fölött felügyeletet kell gyakorolni.

Az átmeneti formák figyelembevétele új szervezeti kereteket tesz szükségessé. Például, a szegényparasztbizottságoknak a falun óriási szerepük van. Fennáll az a veszély, hogy a Szovjetekkel való egybeolvadásuk imittamott arra vezet, hogy a félproletariátus *tömegei* egy állandó szervezeten *kívül* maradnak. Nem szabad a falusi szegénység megszervezésének feladatát elhárítani magunktól azzal az ürüggyel, hogy ezek nem bérmunkások. Egyre újabb formákat lehet és kell keresni, keresni és keresni, akár

például úgy, hogy megteremtjük a szegényparasztok szervezeteit (akár ugyanolyanokat mint a szegényparasztbizottságok) mint a *legszegényebbek* szervezeteit, akik (*α*) nincsenek érdekelve a gabonaspekulációban és a magas gabonaárakban, (*β*) arra törekszenek, hogy általános érvényű intézkedésekkel javítsanak életükön, (*γ*) a föld társas megmunkálásának fokozására törekszenek, (*δ*) a városi munkásokkal való állandó szövetséget keresik stb.

A falusi szegénységnek ez a szervezete az Összoroszországi Szakszervezeti Tanács *külön osztálya* lehetne, hogy ne nyomhassa el a teljesen proletár elemeket. A formát lehet módosítani és olyan formát kell találni, amely megfelel a gyakorlatnak, amely megfelel annak az új feladatnak, hogy átfogjuk az új, átmeneti társadalmi típusokat (a falusi szegénység nem proletariátus, sőt, most mégcsak nem is félproletariátus, hanem *olyan réteg, amely* a legközelebb áll a félproletariátushoz, amennyiben a kapitalizmus még nem halt meg, és ugyanakkor *olyan réteg, amely* a leginkább rokonszenvez a szocializmusra való áttéréssel)...*

A megírás ideje: 1918 december — 1919 január.
Először 1933-ban jelent meg.

---

* Itt a kézirat félbeszakad. — *Szerk.*

EGY KIS KÉP NAGY KÉRDÉSEK TISZTÁZÁSÁRA

Szosznovszkij elvtárs, a „Bednota"[134] szerkesztője, elhozott nekem egy pompás könyvet. Ezt a könyvet minél több munkásnak és parasztnak kell megismernie. Igen komoly tanulságokat vonhatunk le belőle a szocialista építés legfontosabb kérdéseire vonatkozólag, amelyeket eleven példák kitűnően világítanak meg. Alekszandr Todorszkij elvtárs „Egy év — puskával és ekével" című könyvéről van szó, amelyet Veszjegonszk városka kerületi végrehajtó bizottsága adott ki az Októberi Forradalom évfordulója alkalmából.

A szerző leírja, hogy a Szovjethatalom építésével kapcsolatban e munka irányítói milyen tapasztalatokat szereztek egy év alatt a veszjegonszki kerületben, — leírja előbb a polgárháborút, a helyi kulákok felkelését és ennek elfojtását, majd „az élet békés építését". A szerző olyan egyszerűen és amellett olyan élethűen írta le, hogy miképpen zajlott le a forradalom ebben az istenhátamögötti kerületben, hogy ha ezt saját szavainkkal akarnók elmondani, csak csökkentenénk a hatást. Ezt a könyvet minél szélesebb körben kell terjeszteni, és kívánatos volna, ha minél több olyan funkcionárius, aki a tömegek körében és a tömegekkel, a lüktető élet forgatagában dolgozott, leírná tapasztalatait. Ha kiadnánk néhány százat, vagy legalább néhány tucatot a legjobb, leghitelesebb, legkeresetlenebb formában megírt, értékes tényanyagban leggazdagabb leírások közül, ez hasonlíthatatlanul hasznosabb volna a szocializmus ügyére nézve, mint sok, napilapban, folyóiratban vagy könyvalakban megjelent munka a hiva-

tásos irodalmárok tollából, akik a papiros mögül igen gyakran nem látják az életet.

Felhozok egy kis példát A. Todorszkij elvtárs elbeszéléséből. Arról volt szó, hogy a „kereskedő kezeket" nem szabad „munka nélkül" hagyni, hanem az ilyenfajta embereket rá kell venni arra, hogy „munkához lássanak".

„... Ebből a célból beidéztek a végrehajtó bizottságba három fiatal, erélyes, és különösen agilis gyárost, J. J. Jefremovot, A. K. Loginovot, N. M. Kozlovot, és szabadságvesztés és egész vagyonuk elkobzása terhe mellett bevonták őket egy fűrésztelep és egy krómbőrgyár létesítésének munkájába, és ők azonnal hozzá is láttak ezek berendezéséhez.

A Szovjethatalom nem tévedett a munkatársak kiválasztásában, s a gyárosok, becsületükre legyen mondva, csaknem elsőnek értették meg, hogy nem «kéthetes véletlen vendégekkel» van dolguk, hanem igazi gazdákkal, akik erős kézzel ragadták meg a hatalmat.

Minthogy ezt teljesen világosan látták, erélyesen hozzáláttak a végrehajtó bizottság rendelkezéseinek végrehajtásához, és Veszjegonszknak ma már egy teljes kapacitással működő fűrésztelepe van, amely ellátja a helyi lakosság egész szükségletét és teljesíti az újonnan épülő vasút megrendeléseit.

Ami a krómbőrkészítő üzemet illeti, a helyiséget most már berendezték, folyik a motornak, a doboknak és a Moszkvából beszerzett egyéb gépeknek a felszerelése, és legkésőbb 1½—2 hónapon belül Veszjegonszk saját gyártmányú krómbőrrel fog rendelkezni.

Két szovjet gyár berendezése «nem-szovjet» emberek által jó példa arra, miként kell harcolni a velünk szemben ellenséges osztállyal.

Ha rákoppintunk a kizsákmányolók körmére, ha ártalmatlanná tesszük őket vagy «elintézzük» őket, azzal még csak félmunkát végeztünk. Eredményes munkát akkor fogunk végezni, ha kényszerítjük őket, hogy dolgozzanak és az ő kezük munkájával segítünk az új életet szebbé és a Szovjethatalmat erősebbé tenni."

Ezt a kitűnő és mélységesen igaz fejtegetést ki kellene függeszteni minden népgazdasági tanácsban, közellátási hatóságnál, minden üzemben, mezőgazdasági osztályon stb. Mert azt, amit az elvtársak az istenhátamögötti Veszjegonszkban megértettek, gyakran makacsul nem

értik meg a fővárosi szovjet funkcionáriusok. Nem ritkaság, hogy találkozunk egy szovjet értelmiségivel vagy munkással, egy kommunistával, aki megvető fintort vág, amikor a szövetkezeteket említik, és roppant fontoskodva — és roppant ostobán — kijelenti, hogy ezek nem szovjet kezek, hogy ezek burzsujok, kupecek, mensevikek, hogy a szövetkezetiek ekkor meg ekkor, itt meg itt pénzügyi tranzakcióikkal álcázták a fehérgárdistáknak nyujtott segítséget, hogy a mi szocialista köztársaságunkban az ellátás és elosztás apparátusát tiszta szovjet kezekkel kell építeni.

Az efféle fejtegetés tipikus abban a tekintetben, hogy itt az igazság úgy keveredik a hazugsággal, hogy az eredmény a kommunizmus feladatainak igen veszélyes elferdítése, ami tömérdek kárt okoz ügyünknek.

Igen, a szövetkezet a burzsoá társadalom apparátusa, amely a „kupeckedés" légkörében nőtt naggyá, amely a burzsoá politika és burzsoá világnézet szellemében nevelt vezetőket, amelynek soraiból ezért nagy százalékban kerültek ki fehérgárdisták, illetve a fehérgárdista ellenforradalom cinkostársai. Ez nem vitás. De hiba, ha egy vitathatatlan igazságból annak leegyszerűsítésével vagy otromba alkalmazásával képtelen következtetéseket kezdenek levonni. Nem tudjuk felépíteni a kommunizmust másként, mint a kapitalizmus által teremtett anyagból, másként, mint azzal a kulturális apparátussal, amelyet a burzsoá viszonyok termeltek ki, és amely ezért elkerülhetetlenül — ha az emberanyagról mint a kulturális apparátus egy részéről van szó — burzsoá gondolkodásmóddal van telítve. Ebben rejlik a kommunista társadalom felépítésének nehézsége, de ugyanebben van a biztosítéka is annak, hogy lehet és sikerül azt felépíteni. Éppen abban különbözik a marxizmus a régi utópista szocializmustól, hogy az utóbbi az új társadalmat nem az emberanyagnak azokból az átlagos képviselőiből akarta felépíteni, amilyeneket a véres, szennyes, kupeckedő, rabló kapitalizmus termel ki, hanem külön üvegházakban és melegágyakban kitenyésztett különlegesen erényes emberekből. Ezt a nevetséges gondolatot ma mindenki nevetségesnek tartja és mindenki feladta, de nem mindenki akarja vagy tudja végiggondolni a

marxizmusnak ezzel ellenkező tanítását, végiggondolni azt, miként lehet (és kell) a kommunizmust építeni az átlagos emberanyagból, amelyet évszázadokon és évezredeken át elrontott a rabszolgaság, a hűbériség, a kapitalizmus, a szétforgácsolt kisgazdálkodás, elrontott az a háború, melyet — egy helyecskéért a piacon, a termék vagy a munka magasabb áráért — mindenki mindenki ellen visel.

A szövetkezet burzsoá apparátus. Ebből az következik, hogy nem érdemel *politikai* bizalmat, de egyáltalán nem következik, hogy le szabad mondanunk arról, hogy ezt az apparátust az igazgatás és építés céljaira hasznosítsuk. A politikai bizalmatlanság azt jelenti, hogy nem szabad nem-szovjet embereket felelős *politikai* posztokba ültetni. Azt jelenti, hogy a rendkívüli bizottságok figyelemmel kísérik azoknak az osztályoknak, rétegeknek vagy csoportoknak a tagjait, amelyek a fehérgárdistákhoz húznak. (Emellett, zárójelben mondva, egyáltalán nem feltétlenül szükséges, hogy valaki olyan képtelenségeket mondjon, amilyeneket „Krasznij Tyerror" c. kazanyi lapjában Lacisz elvtárs mondott, a legjobb, legkipróbáltabb kommunisták egyike, aki azt akarta mondani, hogy a vörös terror az uralmuk visszaállítását megkísérlő kizsákmányolók erőszakos elnyomása, és ehelyett folyóirata 1. számának 2. lapján ezt írta: „ne keressetek (!!?) az akták között terhelő adatokat arra vonatkozóan, harcolt-e fegyverrel vagy szóval a Szovjet ellen".)

A politikai bizalmatlanság a burzsoá apparátus képviselőivel szemben jogos és szükséges. De lemondani arról, hogy felhasználjuk őket az igazgatás és az építés munkájában, a legnagyobb ostobaság, mely súlyos kárt okoz a kommunizmusnak. Óriási hibát követne el, aki azt ajánlaná, hogy egy menseviket mint szocialistát, vagy mint politikai vezetőt, vagy akár mint politikai tanácsadót használjanak fel, mert az oroszországi forradalom története végleg bebizonyította, hogy a mensevikek (és a szociálforradalmárok) nem szocialisták, hanem kispolgári demokraták, akik a proletariátus és a burzsoázia közötti osztályharc minden komoly kiéleződésénél képesek a *burzsoázia* oldalára állni. De a kispolgári demokrácia — nem véletlen politikai képződmény, nem afféle kivétel,

hanem a kapitalizmus *szükségszerű* terméke, és nemcsak a régi, kapitalizmus előtti, gazdaságilag reakciós középparasztság „szállítója" ennek a demokráciának, hanem a kapitalista kultúrájú, a nagykapitalizmus talajából kisarjadó szövetkezet, az értelmiség stb. is. Hiszen még az elmaradt Oroszországban is, a Kolupajevek és Razuvajevek mellett, akadtak olyan kapitalisták, akik értettek hozzá, hogy a művelt értelmiséget, a mensevik, az eszer, a pártonkívüli értelmiséget szolgálatukba állítsák. Talán csak nem leszünk ostobábbak ezeknél a tőkéseknél, csak fel tudjuk használni az ilyen „építő anyagot" a kommunista Oroszország felépítéséhez?

A megírás ideje: 1918 vége vagy 1919 eleje.

Először megjelent: „Pravda"
258. sz. 1926 november 7.

TÁVIRAT
I. V. SZTÁLINNAK ÉS F. E. DZERZSINSZKIJNEK[135]

1919. I. 14.

Sztálinnak, Dzerzsinszkijnek,

Glazovba, tartózkodási helyükre.

Megkaptam és elolvastam az első rejtjeles táviratot. Nagyon kérem mindkettőjüket, hogy helyben személyesen irányítsák a tervbevett intézkedések végrehajtását, mert különben nincs meg a siker biztosítéka.

Lenin

Először 1934-ben jelent meg.

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGNAK, A MOSZKVAI SZOVJETNEK ÉS A SZAKSZERVEZETEK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁNAK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1919 JANUÁR 17-ÉN[136]

(Viharos éljenzés.) Elvtársak, engedjék meg, hogy elöljáróban röviden rámutassak arra, melyek azok a legfontosabb tények, melyek közellátási politikánk alakulását jellemzik. Azt gondolom, hogy ezek a rövid utalások hasznosak lesznek nemcsak azért, hogy helyesen ítélhessük meg annak a rendeletnek a jelentőségét, amelyet ma terjesztünk az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság elé, hanem hasznosak lesznek egész közellátási politikánknak és annak a feladatnak megítélése szempontjából is, amely most, hogy nehéz fordulat előtt állunk, a szervezett proletariátusnak — Szovjet-Oroszország és a szocialista forradalom élcsapatának és legfőbb támaszának — képviselőire hárul.

Elvtársak, közellátási politikánkat három fontos intézkedés jellemzi, amelyek időbeli sorrendje a következő: az első — a szegényparasztbizottságok megalakításáról szóló rendelet, ez olyan lépés, amely megalapozza közellátási politikánkat, s egyúttal óriási fontosságú fordulópont forradalmunk egész fejlődésében és szerkezetében. Ezzel a lépéssel átléptük azt a határvonalat, amely a polgári forradalmat elválasztja a szocialista forradalomtól, mert egymagában véve az, hogy a munkásosztály győzött a városokban és egymagában véve az, hogy valamennyi gyár átment a proletár állam kezébe, nem lett volna képes létrehozni és megszilárdítani a szocialista rend alapjait, ha a falun nem teremtettünk volna magunknak ugyancsak nem általános paraszti, hanem valóban proletár támaszt. Októberben arra kellett szorítkoznunk, hogy egyesítettük a proletariátust az egész parasztsággal általában s ennek a

szövetségnek következtében lehetővé vált számunkra, hogy gyorsan összetörjük és elsöpörjük a föld színéről a földesúri földbirtokot. De csak amikor áttértünk a szegényparasztságnak, a paraszti proletariátusnak és félproletariátusnak megszervezésére, csak akkor jöhetett létre a városi proletár dolgozó tömegek szilárd szövetsége a falusi proletariátussal. Csak akkor lehetett nekikezdeni amúgy igazában a kulákság és a parasztburzsoázia elleni harcnak. Ez a közellátási politikánk terén tett nagyjelentőségű lépés továbbra is egész közellátási politikánk alapvető tényezője.

A másik, talán kevésbbé fontos lépés, a mi képviselőink részvételével és kezdeményezésére elfogadott dekrétum, a szövetkezetek felhasználásáról szóló dekrétum volt. Ebben leszögeztük, hogy azt az apparátust, amelyet a szövetkezet teremtett meg és amelyet az egész kapitalista társadalom hozott létre, s amely Oroszországban érthető okoknál fogva gyengébb volt, mint a nyugateurópai országokban, fel kell használnunk. Ebben a tekintetben sokat vétkeztünk és sok mindent elmulasztottunk, nemcsak a falun, hanem a városokban és a nagy proletárközpontokban is. Ezen a téren értetlenségbe, hozzánemértésbe, előítéletekbe és hagyományokba ütközünk, amelyek elriasztanak bennünket a szövetkezetektől. Egészen természetes, hogy a szövetkezetek vezetői között sok nem-proletár elem van; harcolnunk kell ezek ellen az emberek ellen, akik képesek átállni a burzsoázia oldalára — az ellenforradalmi elemek és törekvéseik ellen —, s egyúttal meg kell tartanunk az apparátust, a szövetkezeti apparátust — ez szintén a kapitalizmus hagyatéka —, a milliók közti elosztás apparátusát, amely nélkül a szocializmusnak csak valamelyest is sikeres építése sem lehetséges. Itt a Közellátási Népbiztosság politikai elgondolása helyes, de ezt még nem valósítottuk meg teljesen, és azok a tézisek, amelyeket a kommunista frakció nevében ma az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság elé terjesztünk, további lépést jelentenek ezen az úton és hangsúlyozzák, hogy fel kell használnunk a szövetkezeti apparátust. Értenünk kell ahhoz, hogy miként kell harcolni a szövetkezeti apparátus alkalmatlan vezető elemei

ellen — elegendő erővel és hatalommal rendelkezünk, hogy ezt a harcot megvívjuk, mert hiszen nevetséges volna azt hinni, hogy komoly ellenállás lesz —, érteni kell az ilyen harc megvívásához és okvetlenül ki kell használni a szövetkezeti apparátust azért, hogy ne tékozoljuk erőinket, azért, hogy ez az apparátus egységes legyen, azért, hogy a kommunisták ne csak a politikai munkára, hanem a szervezési munkára is felhasználják erejüket és technikailag felhasználják azt az apparátust, amely elő van készítve erre a munkára — a szövetkezeti apparátust.

A harmadik lépés, amely kifejezi közellátási politikánkat, a közellátási munkásszervezetek megalakítása. Itt, elvtársak, felelősségteljes feladat vár önökre, akik a közellátás terén dolgoznak. Az út, amelyre ráléptünk — az az út, amelyen haladnunk kell — és arra kell törekednünk, hogy minden népbiztosságban rátérjünk erre az útra —, olyan rendszabály ez, amelynek nemcsak közellátási jelentősége, hanem általános társadalmi és általános osztályjelentősége is van. Ahhoz, hogy a szocialista forradalom tartós lehessen, új osztálynak kell kézbe vennie a kormányrudat. Tudjuk, hogy Oroszországban, 1861-ig, a feudális földesurak voltak az a hatalom, amely kormányzott. Tudjuk, hogy azóta nagyjában és egészében a kormányzó hatalom a burzsoázia volt, a vagyonos rétegek képviselői voltak. Most a szocialista forradalom csak annyiban lesz tartós, amennyiben a kormányrúdhoz tudjuk állítani az új osztályt, a proletariátust, amennyiben el tudjuk érni, hogy Oroszországot a proletariátus kormányozza. El kell érnünk, hogy ez a kormányzás átmenet legyen ahhoz, hogy minden egyes dolgozót megtanítunk az államvezetés művészetére, nem könyv, nem ujság, nem beszédek és brosúrák útján, hanem a gyakorlatban, hogy mindenki próbára tehesse képességeit ezen a téren.

Ez, elvtársak, közellátási politikánk legfontosabb állomása, amely egyúttal jellemző e közellátási politika felépítésének jellegére magára is. Meg kell mondanom, hogy itt vár a legnehezebb feladat a közellátás terén dolgozó elvtársainkra. Világos, hogy az éhínség a legkegyetlenebb, a legborzalmasabb szerencsétlenség, hogy a tömegek ezen a téren minden szervezetlenségre érthető türelmetlenséggel,

elkeseredéssel és felháborodással válaszolnak, mert hiszen az ilyen nyomorúságot semmiképpen sem lehet elviselni. S ugyanakkor világos az is, hogy a Közellátási Népbiztosságra vár a legnehezebb feladat. Önök nagyon jól tudják, s különösen jól tudják a szakszervezeti elvtársak, mekkora fejetlenség és rendetlenség tapasztalható a nagyvállalatok vezetésében, a nagyvállalatok árunyilvántartásában. Holott ez a nyilvántartás ezerszerte könnyebb, mint a millió meg millió paraszt által betakarított termékek nyilvántartása. Pedig nincs választás. Az országban általában kevés az élelem. Nem elegendő ahhoz, hogy mindenkit ellássunk.

Mit jelent az, amikor azt mondják, hogy bizonyos élelmiszereknek nagyon szűkében vagyunk? Azt jelenti, hogy ha most elosztanók ezeket az élelmiszereket az egész lakosság között, ha mindegyik paraszt beadná minden terményét, ha mindegyik valamivel kevesebbet fogyasztana, mint amennyivel teljesen jóllakik, mert nem lehet mindenki teljesen jóllakott, ha minden egyes paraszt önként vállalná, hogy valamivel kevesebbet fogyaszt annál, amennyi a teljes jóllakáshoz szükséges, és a fennmaradó mennyiséget teljes egészében beszolgáltatná az államnak, s ha mi mindezt helyesen osztanók el, — akkor csökkentett táplálkozással, de éhezés nélkül vészelhetnénk át ezt az időt. De világos, hogy ha ilyen feladatot tűzünk ki, akkor országos méretekben, a mi tönkretett gazdaságunk, a mi hozzánemértésünk mellett — ez a hozzáértés csak most van kialakulóban, korábban nem szerezhettük meg — érthető, hogy az ilyen feladat a szokásos módon megoldhatatlan. Ha nincs elegendő élelmiszer — az azt jelenti . . . mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy ha önök megengedik a szabadkereskedelmet, amikor nincsenek meg elegendő mennyiségben azok az élelmiszerek, amelyektől a lakosság élete vagy halála függ, akkor veszett spekulációt idéznek elő, azt idézik elő, hogy az élelmiszerárakat monopóliumos vagy éhségárnak nevezett árakra verik fel, s hogy ezeken az őrült árakon kielégítheti szükségleteit egy keskeny felső réteg, amelynek az átlagosnál jóval nagyobb a jövedelme, ezzel szemben az óriási tömeg továbbra is éhezik. Ezt jelenti az olyan helyzet, amikor az országban nincs

elegendő élelmiszer, amikor az országban éhínség van. Márpedig amióta az imperialisták rátörtek Oroszországra, az ország be van kerítve. Az imperialisták nem léphetnek fel nyiltan rabló terveikkel, de ez nem jelenti beavatkozásuk végét, mint Kamenyev elvtárs helyesen mondta. Ostromlott ország, ostromlott vár vagyunk. Ebben az ostromlott várban elkerülhetetlen a nélkülözés és éppen ezért a Közellátási Népbiztosság feladata nehezebb bármelyik népbiztosság szervezési feladatainál.

A mi ellenségeink, ha a belső ellenségről beszélünk, most nem annyira a kapitalisták és a földbirtokosok — ezt a kizsákmányoló kisebbséget könnyű volt legyőzni és le is győztük —, a mi ellenségeink a spekulánsok és a bürokraták, márpedig hajlama szerint spekuláns minden paraszt, akinek lehetősége van arra, hogy a városokban és az egyes falvakban uralkodó kétségbeejtő nyomoron és kínzó éhségen meggazdagodjon és élősködjön. Önök pedig, különösen a szakszervezetekben dolgozó elvtársak, nagyon jól tudják, hogy a törekvést, a tendenciát arra, hogy valaki spekulánssá váljék, ezt a tendenciát az ipari központokban is megfigyelhetjük, amikor nincs élelmiszer, amikor kevés van belőle, s mindenki, aki élelmiszerhez jutott, igyekszik biztosítani és megszedni magát. Ha engedélyezzük a szabadkereskedelmet, az árak tüstént elérhetetlen és a lakosság óriási tömegei számára hozzáférhetetlen magasságba szöknek.

Ez a helyzet, elvtársak, ezért van meg a fejletlen tömegekben, azokban a tömegekben, amelyek túlságosan elfáradtak, ki vannak éhezve és agyon vannak gyötörve, a közellátás terén dolgozó elvtársakkal szemben a felháborodás, elégedetlenség csírája vagy kialakulatlan érzése. Ezek egytől-egyig olyan emberek, akik nem tudnak gondolkozni, akik a saját orruknál nem látnak tovább, s úgy vélik, hogy talán lehetne élelmiszert szerezni. Valaki azt hallotta, hogy itt vagy ott van élelmiszer, hogy ott be is szerezték, de kiszámítani, hogy elegendő-e ez 10 millió ember számára, hogy mennyire lenne szükség ehhez, erre az ilyen ember nem képes. Azt képzeli, hogy a közellátás terén dolgozó elvtársak útját állják, elgáncsolják. Az ilyen emberek nem értik meg, hogy a közellátási funkcionáriusok körültekintő,

okos gazdák módjára járnak el, akik azt mondják: ha a legnagyobb fegyelmet, a legnagyobb szervezettséget tanusítjátok, akkor a legjobb esetben, a legjobb esetben a jóllakásnál ugyan alacsonyabb, de még nem éhezést jelentő fejadaggal átvészelhetitek ezt az időt. Ilyen a helyzet abban az országban, amelyben a legnagyobb élelmiszerszállító központokat — Szibériát és a Donyec-vidéket — elvágták tőlünk, elvágták most az emberek és az ipar céljait szolgáló tüzelőanyagot, nyersanyagokat és az egész gabonát, s ezek hiányában az ország kétségbeejtő kínokat él át.

A közellátási funkcionáriusok okos gazdák módjára járnak el, akik azt mondják: össze kell tartanunk s csak akkor tudunk helytállni, ha rendszeresen fellépünk az olyan kísérletek ellen, hogy mindenki csak a saját egyéni érdekeit nézze, az olyan törekvések ellen, hogy tekintet nélkül mindenre, bármilyen árat megfizessenek, csakhogy jóllakjanak. Nem szabad, hogy mindenki csak saját érdekeit nézze és saját feje után menjen, mivel ez a pusztulásba visz, harcolnunk kell az ellen a törekvés, azok ellen a szokások ellen, amelyeket mindannyiunkban, a dolgozók millióiban, a tőkés magángazdaság, a piacra dolgozás rendszere hagyott vissza: — eladok, megkapom az ellenértéket, minél többet keresek, annál kevésbbé éhezem és — annál többet éheznek majd mások. Ez az az átkozott öröksége a magántulajdonnak, amely mellett a tömegek még akkor is éheztek, amikor sok élelmiszer volt az országban, amikor egy elenyésző kisebbség meggazdagodott a bőségen is, a nyomorúságon is, míg a nép nyomorgott és pusztult a háborúban. Ez a helyzet, elvtársak, közellátási politikánk terén. Ez az a gazdasági törvény, amely így szól: élelmiszerhiány esetén az úgynevezett szabadkereskedelem felé tett minden egyes lépés őrült spekulációt idéz elő. Ezért minden beszéd ezzel a kérdéssel kapcsolatban, s az ilyen beszédek támogatására irányuló minden kísérlet óriási kárt, visszaesést okoz, egy lépés visszafelé attól a szocialista építéstől, amelyet a Közellátási Népbiztosság hihetetlen nehézségek árán folytat a spekulánsok milliói ellen vívott harcban, akiket a kapitalizmus és a régi, megszokott kispolgári magántulajdonosi életforma hagyott ránk, amelynek elve: „ki-ki magáért, isten mindnyájun-

kért", és ha ezzel az elvvel meg nem birkózunk, akkor nem építhetjük fel a szocializmust.

Csak az egyesülés, csak a legszorosabb szövetség, amelyet a mindennapi élet vált valóra az olyan hétköznapi munkában, ahol mindennél nehezebb azt megvalósítani: a falat kenyér elosztásának kérdésében, amikor szűkében vagyunk — csak ilyen szövetség esetén lehet valóban építeni a szocializmust. Tudjuk, hogy ezt nem lehet megvalósítani egy év alatt, hogy azok az emberek, akiket meggyötört az éhség, a legnagyobb mértékben türelmetlenek és azt követelik, hogy legalább időről időre álljunk el ettől a kizárólagos közellátási politikától. És nekünk néha-néha el is kell állnunk tőle, de egészében nem engedünk politikánkból és nem hátrálunk.

Ez az a helyzet, elvtársak, amely miatt egy félévvel ezelőtt, amikor a közellátási válság tetőpontjára hágott, amikor egyáltalán nem voltak tartalékaink, amikor a csehszlovák sikerek a Volga-vidék nagy részét elszakították tőlünk, hozzá kellett járulnunk a másfél pudhoz[13]. Ez a lépés nagy harcba, éles harcba került — mindkét fél helyzete igen rossz volt. A közellátási szakemberek azt mondják: igen, a helyzet rossz, de nem szabad megengednünk, hogy tovább romoljon. Ha egy hétre megkönnyítik egyesek helyzetét, ezáltal milliók helyzete súlyosbodik. Másrészt azt mondják: önök az éhségtől kimerült és meggyötört néptől eszményi szervezettséget követelnek, lehetetlent követelnek, önöknek könnyíteniök kell a helyzeten, még akkor is, ha ez egy időre ártana az általános politikának. Az ilyen lépés újból bátorságot önt az emberekbe, márpedig ez a legfontosabb. Ez volt a helyzet, amikor felvetettük a másfél pud kérdését. Ez volt a helyzet általában, elvileg, lényegét tekintve; amikor tűrhetetlenné vált, kénytelenek voltunk engedni, hogy legalább ideiglenesen segítsünk, hogy az emberek ne veszítsék el bátorságukat, lelkierejüket. Ez a helyzet ismétlődik meg most, amikor határvonalon állunk, amikor a könnyebb féléven túl vagyunk és megkezdődik a nehéz félév. A helyzet szemléltetése céljából megmondom önöknek, hogy a Közellátási Népbiztosság 1918 első felében 28 millió pudot, a másik félévben pedig 67 millió pudot, vagyis két és félszer annyit gyüjtött be.

Ebből világosan látják, hogy az első félév a különösen nagy, nyomasztó nélkülözés féléve, a második félév a terméssel kapcsolatban lehetővé teszi, hogy talpra álljunk. Most, kilencszáztizenkilencben, közellátási szerveink, hála főleg a falusi szegényparasztbizottságoknak és a városi közellátási munkásellenőrzésnek, óriási sikert mutattak fel, s ez lehetővé tette, hogy két és félszeresére növeljük a begyüjtést. De ez a siker, amelyet munkánk első évében értünk el, amikor új épületet kellett emelnünk, amikor új módszereket kellett kipróbálnunk, nem látott el és nem is láthatott el bennünket egy egész évre, de egy félévre lehetővé tette a fellélekzést. Ennek rövidesen végére érünk, kezdődik a második, a legnehezebb, a legsúlyosabb félév, s minden lehetőt el kell követnünk, hogy segítsünk, hogy lehetővé tegyünk a munkásoknak egy kis lélekzetvételt, hogy megjavítsuk helyzetüket, amennyire csak lehetséges. És érthető, hogy a Moszkvai Szovjet Elnöksége Kamenyev elnökletével különösen erélyesen törekedett arra, hogy a lehető legnagyobb mértékben tisztázzuk politikánkat, tisztázzuk a termékeknek monopóliumos és nem-monopóliumos termékekre való felosztását, amelynek révén ideiglenesen elérhetnők a lehetséges eredményeket, hogy a városok és a nem-földművelő vidékek munkásai legalább egy kis könnyebbséget érezzenek, hogy újabb bátorságot és erőt meríthessenek. Különösen szükség van erre most, amikor nehéz félév előtt állunk, de amikor a jelek arra mutatnak, hogy az imperialisták táborának ereje és ellenünk indított rohamai gyengülnek.

Kamenyev elvtárs itt kétségtelenül nemcsak ezekre a jelekre mutatott rá, hanem tényeket is felhozott, amelyek azt bizonyítják, hogy a Vörös Hadsereg a súlyos megpróbáltatások és a Permnél szenvedett vereségek ellenére szilárd alapra épül, hogy győzhet és győzni is fog. De ez a mostani félév a legnehezebb. Éppen ezért kezdettől fogva meg kell tenni mindent, ami szükséges és lehetséges, hogy könnyítsünk a helyzeten, hogy ingadozás nélkül keresztülvigyük közellátási politikánkat — ez most a legégetőbb feladatunk. Köztünk, kommunisták között, ugyancsak harc folyt a másfél pud kérdésében. Ez a harc néha éles formákat öltött, s ez nem gyengülésre vezet, hanem arra, hogy még

szigorúbban, még óvatosabban és kölcsönös támadások közepette vizsgáljuk felül politikánkat, de mégis olyan elhatározásra jutunk, amelyet gyorsan és egyetértésben fogadnak el, s amely ebben a nehéz pillanatban, amint megkezdődik az újabb nehéz félév, azt követeli tőlünk, hogy újra meg újra elismételjük magunknak, miért állt elő ilyen helyzet, amely arra kényszerít, hogy újra meg újra összeszedjük magunkat, megfeszítsük minden erőnket.

Különösen nehéz évet vészeltünk át és még nehezebb félév áll előttünk. De a német forradalom után, az Angliában és Franciaországban megkezdődött erjedés után minden félév nemcsak az orosz, hanem a világforradalom győzelméhez is közelebb visz bennünket. Ilyen helyzet előtt állunk és mi elhatároztuk, hogy előterjesztjük a közellátási politika alapelveinek tervezetét, kérve az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságot annak jóváhagyására, hogy a közellátási funkcionáriusok azokat haladéktalanul megfelelő dekrétumokká dolgozhassák át, számunkra pedig — a központ képviselői számára, a városok és a nemföldművelő vidékek munkásai számára — lehetővé tegyék, hogy még inkább megtízszerezzük erőnket, mert hiszen csakis ez az erő a záloga annak, hogy győzhetünk, hogy ha teszünk is ideiglenes engedményeket — amit a fáradtság és az éhség tesz szükségessé —, kommunista közellátási politikánk alapjait megvédelmezzük és ezek nem fognak megrendülni mindaddig, míg a kommunizmus teljes világgyőzelmének ideje elérkezik. Pontról pontra felolvasom önöknek azt a javaslatot, amelyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság kommunista frakciója az Összoroszországi Végrehajtó Bizottság elé terjeszt:

„Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak, a Szakszervezetek Összoroszországi Kongresszusának, a Moszkvai Szovjetnek, a moszkvai üzemi bizottságok és szakszervezetek képviselőinek együttes ülése a közellátási kérdéssel kapcsolatban elfogadja az alábbi alapelveket és megbízza a Közellátási Népbiztosságot, hogy ezeknek az alapelveknek szem előtt tartásával a legsürgősebben dolgozza ki a rendeleteket.

1. Megállapítjuk, hogy a szovjet közellátási politika

helyes és megingathatatlan. Ennek a politikának lényege a következő:

a) nyilvántartás és állami elosztás az osztályelvnek megfelelően;

b) a fő élelmiszerek monopóliuma és

c) a közellátás átadása magánkézből az állam kezébe.

2. A fő élelmiszerek (gabona, cukor, tea, só) már elrendelt állami monopóliumának következetes megvalósítása és más fontos élelmezési cikkek (hús, tengeri hal, kender-, napraforgó- és lenolaj, továbbá állati zsiradékok a vaj kivételével, burgonya) rögzített árakon való tömeges állami begyűjtése nélkül a fennálló viszonyok között elképzelhetetlen a lakosság helyes élelmiszerellátása, a rögzített árakon történő említett tömeges begyűjtés azonban csak előkészítő lépés abban az irányban, hogy ezekre a cikkekre is bevezessük az állami monopóliumot, aminek megvalósítása a Közellátási Népbiztosság soronkövetkező feladata.

Az ebben a pontban felsorolt élelmezési cikkek begyűjtése és szállítása, a burgonya kivételével, az állami közellátási szerveken kívül senkinek sem engedélyezhető. A burgonyának a megállapított szabott árakon való tömeges begyűjtésére az állami szervek mellett joguk van a munkásszervezeteknek, a szakszervezeteknek és szövetkezeteknek is.

3. Ideiglenes rendszabályként a munkásszervezeteknek és a szövetkezeteknek biztosítják a 2. pontban fel nem sorolt valamennyi élelmiszer begyűjtésének jogát.

4. A helyi közellátási szerveket kényszeríteni kell, hogy a begyűjtő szervezeteknek legyenek segítségére e jog gyakorlásában."

Elvtársak, önöket a régi szokások, a régi államrend szemszögéből nézve talán csodálkozásra készteti az a szó, hogy „kényszeríteni kell" a rendelet végrehajtására. Önök talán azt mondják: hát annyira rosszul állnak a dolgok a Szovjet Köztársaságban, hogy kényszeríteni kell valakit az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság akaratának végrehajtására. Kényszeríteni kell, elvtársak, és jobb ezt nyíltan megmondani, mint homokba dugni a fejünket és azt képzelni, hogy minden a legnagyobb rendben van. Csak emlékezzenek vissza jól az elvtársak, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság képviselői és a Szakszervezetek Összoroszországi Kongresszusának küldöttei, hogy mit szoktak négyszemközt egymásnak mondani, hogy

mennyiben hajtják végre helyesen mindazt, amit a termékek helyes nyilvántartására és az árucsere céljából vissza nem tartható termékek hiánytalan állami beszolgáltatására vonatkozólag már réges-régen elrendeltünk, hiszen ha nincs árucsere, a parasztok azt mondják: nem, Kerenszkij-bankóért nem adunk nektek semmit. Nos, ha ez négyszemközt folytatott beszélgetéseik során eszükbe jut és megnézik, hogy mennyi mindent nem hajtanak végre nálunk a központi hatalom előírásaiból, akkor azt fogják mondani és egyet fognak érteni azzal, hogy jobb megmondani az igazságot, hogy helyi szerveinket igenis hajthatatlanul és könyörtelenül kényszeríteni kell. (T a p s.) Éppen itt, ahol az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, mint legfelsőbb szerv, közös ülést tart a Szakszervezetek Összoroszországi Kongresszusának szerveivel, amelyek a legnagyobb tömeget képviselik — márpedig most ez a legfontosabb —, ezeknek a nagyobb tekintélynek örvendő elvtársainknak, éppen itt, határozottan ki kell mondaniok és el kell mondaniok a vidéken is, hogy a helyi szerveknek hozzá kell szokniok a központi politika következetes végrehajtásához, és nekünk erre őket kényszerítenünk kell. Ez igen nehéz, és természetes, hogy annak a sokmillió embernek, aki hozzászokott ahhoz, hogy a központi hatalomban rablókat, földesurakat, kizsákmányolókat lásson, természetes, hogy ezeknek nem lehet bizalma a központ iránt, s ezt a bizalmatlanságot le kell győzni, és ha ezt nem győzzük le, akkor lehetetlen felépíteni a szocializmust, mivel ez egy központosított gazdaság, központból irányított gazdaság felépítése, s ezt csak a proletariátus valósíthatja meg, amelyet a gyár és az élet ebben a szellemben nevelt, erre csak a proletariátus képes. Nehéz harcolni a lokálpatriotizmus, a kistulajdonosi szokások ellen. Tudjuk, hogy ezt nem tehetjük meg egycsapásra, de mi fáradhatatlanul arra fogunk törekedni, hogy a proletariátus képviselői ezt az igazságot valljják és az életbe is átültessék, mert enélkül nem lehet felépíteni a szocializmust.

A továbbiakban a negyedik pont kifejti:

„Ezeknek az élelmiszereknek szállítása és piaci árusítása teljesen szabad. Semmiféle záróló osztagnak, kordonnak vagy

őrségnek stb. sincs joga arra, hogy a felsorolt élelmiszerek szabad szállítását és piacon, vásáron, szekérről stb. való szabad árusítását akadályozza."

Elvtársak, ez a pont különösen fontos. Itt Kamenyev elvtárs sok mindent fel tudott sorolni, amit mi természetesen sietős munkánkban nem hajtottunk végre, mivel közellátási népbiztosságunknak és más népbiztosságainknak egyik határozatot a másik után kell hozniok, s ennek következtében a helyi szerveknek igen nehéz mindebben eligazodniok. Azt vetik szemünkre, hogy elsietve adunk ki dekrétumokat, de mit tegyünk, ha az imperializmus támadása miatt sietnünk kell, s ha sietésre kényszerít minket az a korbács, amelynél kegyetlenebbet nem lehet elképzelni — a kenyér és a fűtőanyag hiánya. Mindent meg kell tehát mozgatnunk feladataink tisztázása, egyes hibák tisztázása érdekében, és éppen ezért olyan fontos az a pontos és világos elhatárolás, amelyet most ezzel a harccal elértünk. Hogy ezt sokkal nagyobb méretekben érhessük el, most keresztül kell vinnünk, hogy egy helyi szerv se engedjen meg magának önhatalmú fellépést, hogy ne merjenek arra hivatkozni, hogy a minapi rendelet jutott eszükbe és megfeledkeztek a mai rendeletről. Teljesen pontosan és világosan kell tudniok, milyen élelmiszerek vannak állami monopóliumban és milyen élelmiszerek felhozatala, árusítása szabad: ide tartozik minden élelmiszer az első és második paragrafusban pontosan felsoroltakon kívül. Legyen ez közkinccsé, mondják el ezt az egyes vidékeken azok, akik most hazautaznak, tegyék meg azt, amire hivatali állásuk kötelezi őket, vigyék magukkal a megfelelő rendeleteket, amelyeket ki fognak dolgozni, hogy vidéken szigorúan végrehajtsák és életbeléptessék azokat, hogy a központ rendeleteit valóban végrehajtsák, hogy ne legyen többé olyan bizonytalanság, mint azelőtt volt. De menjünk tovább, a negyedik paragrafus utolsó szavai így hangzanak:

„Megjegyzés. A tojás és vaj tekintetében ez a rendelet csak azokra a kerületekre vonatkozik, amelyekben a Közellátási Népbiztosság nem folytat nagyarányú tojás- és vajbegyűjtést."

Elvtársak, egyszerűen felolvasom önöknek a dekrétum többi paragrafusát is. Minthogy nincs módom arra, hogy ezekkel részletesen foglalkozzam és ennek nem is látom szükségét, minthogy utánam még jónéhány elvtárs fog felszólalni, köztük olyanok, akik erre illetékesebbek, csak azt hangsúlyozom, amit különösen szükségesnek tartok. Egyszerűen felolvasom azokat az alapvető tételeket, amelyeket az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság elé terjesztünk, hogy fogadja el és adjon megbízást a Közellátási Népbiztosságnak és a Szovjet Köztársaság valamennyi többi hatóságának arra, hogy azokat rendeletbe foglalják, s feltétlenül és kötelezően megvalósítsák. (T a p s.)

„5. A begyűjtési munka fokozása és az egyes feladatok sikeresebb végrehajtása érdekében a nem-monopóliumos termékekre vonatkozólag bevezetjük a kötelező beszolgáltatás és a begyűjtés elvének alkalmazását, továbbá a prémiumrendszert a szövetkezeti és egyéb szervezetek számára, amelyek az állam számára begyűjtik mind a monopóliumos, mind a nem-monopóliumos termékeket.

A közellátási szervek felújítását és a munkások részvételének fokozását célzó szervezeti rendszabályok:

a) a közellátási munkásinspekció széleskörű felhasználása és kiterjesztése annak ellenőrzésére, hogy betartják-e a közellátási szervek a december 10-i rendeleteket, és hogyan folyik a nem-monopóliumos termékek begyűjtése;

b) a munkásinspekció mielőbbi bevezetése valamennyi helyi közellátási szervnél és a munkásinspekció kiterjesztése a Közellátási Népbiztosság ügyosztályaira, a bürokratizmus és az aktatologatás elleni erélyes harc érdekében;

c) a munkásszervezetekkel — szakszervezetekkel és munkásszövetkezetekkel — való kapcsolatok erősítése a helyi szervek további megszilárdítása útján, a fentebb említett szervezetek funkcionáriusai közül kikerülő káderek felhasználásával;

d) munkás-gyakornokok rendszerének bevezetése minden központi és helyi szervnél és hivatalnál, olyan munkásszármazású gyakorlati közellátási funkcionáriusok képzése céljából, akik felelős tisztségek betöltésére alkalmasak.

6. A szövetkezeti apparátus teljes felhasználása a begyűjtés és elosztás terén. Az állami ellátási szervek felelős képviselőinek bevétele a szövetkezeti apparátusok állományába, ellen-

őrzés és a szövetkezeti szervezetek ténykedésének a kormány közellátási politikájával való összhangba hozása céljából."

Többek között ez a szövetkezeti szervezetek vezető elemei ellen folytatott harc egyik eszköze. De roppant hiba, egyenesen végzetes hiba volna az ügy szempontjából, ha az elvtársak az egész szövetkezeti apparátust lebecsülnék, megvetően vagy szinte gőgösen félredobnák, és azt mondanák: újat építünk magunknak, nincs értelme, hogy ezzel a dologgal foglalkozzunk, ezzel csak kommunisták foglalkozhatnak. Feltétlenül fel kell használni a kész apparátust — nem lehet felépíteni a szocializmust a kapitalizmus maradványainak felhasználása nélkül. Feltétlenül fel kell használni mindazt, amit a kapitalizmus kulturális javakban ellenünk létrehozott. Éppen abban rejlik a szocializmus nehézsége, hogy olyan anyagból kell azt építeni, amelyet idegen emberek teremtettek, de egyedül ebben rejlik a szocializmus lehetősége és mi ezt valamennyien tudjuk elméletben, s amióta átvészeltük ezt az évet, a gyakorlatban is meggyőződtünk róla, hogy a szocializmust csak abból lehet felépíteni, amit a kapitalizmus ellenünk létrehozott, és hogy kötelesek vagyunk mindezt felhasználni a szocializmus felépítésére, erősítésére.

A következő, hetedik paragrafus így hangzik:

„7. Az élelmiszerszállítás szabályainak betartása és a monopóliumok szigorú megvalósítása fölötti ellenőrzés a munkásokra hárul, akiket ebben a Közellátási Népbiztosság által szervezett fegyveres osztagok segítik.

A Közellátási Népbiztosság és a kormányzósági közellátási bizottságok osztagainak kivételével valamennyi élelmiszer-zároló osztag megszűnik. A Közellátási Népbiztosság és a kormányzósági közellátási bizottságok osztagai fokozatosan szűnnek meg, amilyen mértékben a munkásinspekció megfelelő helyi szervei megalakulnak."

Elvtársak, időm letelt, csak arra kívánok még rámutatni, hogy itt, az utolsó paragrafusokban, megtaláljuk azokat a legfőbb alapelveket, amelyek közellátási és egész szovjet politikánk jellegét meghatározzák. Már rámutattam arra, hogy nehéz időket élünk, megkezdődött a nehezebbik félév, végére ért a lélekzetvételi szünet a közellátás terén,

és elérkezett a legnehezebb időszak. A Szovjethatalom, ahányszor csak nehézségek merülnek fel a szocializmus építésének rendkívül nehéz munkájában, csak egy harci eszközt ismer ezek ellen a nehézségek ellen: a munkásokhoz fordul, mindannyiszor egyre szélesebb és szélesebb munkásrétegekhez. Már mondottam, hogy a szocializmust csak akkor lehet felépíteni, ha a korábbiaknál tízszerte és százszorta nagyobb tömegek fognak hozzá maguk az állam építéséhez és az új gazdasági élet építéséhez. Közellátási funkcionáriusaink, a rendelkezésükre álló adatok szerint, elérték, hogy jelenleg a kerületi közellátási bizottságoknak legalább egyharmad részében már munkások ülnek, főleg pétervári, moszkvai, ivanovo-voznyeszenszki munkások — proletár hadseregünk színe-virága. Ez jó, de kevés. Arra van szükség, hogy a bizottságok kétharmada munkásokból álljon — tehát tovább, egyre tovább kell dolgoznunk. Önök tudják, hogy a munkások élenjáró rétegei már hozzáláttak az állam igazgatásához, az új élet építéséhez. Mi tudjuk, hogy még lejjebb, még mélyebbre kell nyúlnunk, még bátrabban kell felszínre hoznunk egyre újabb rétegeket. Ezek még nincsenek kiképezve, elkerülhetetlenül hibákat követnek majd el, de ettől nem félünk. Tudjuk, hogy ezáltal fiatal munkaerőre teszünk szert, hogy ez százszorosan kárpótol minket, hogy így tucatszámra jutunk fiatal, frissebb erőkhöz. Ezeket máshonnan nem tudjuk előkeríteni. Csakis előre kell haladnunk, a föld alól is elő kell teremtenünk fiatal munkásokat, egyre felelősebb állásokba kell helyeznünk a proletariátus képviselőit.

A jelenlegi közellátási válság a nehezebb félév beálltával magyarázható. Magyarázható a közlekedés állapotával is. Már mondtam, hogy 1918 második felében 67½ millió pudot gyűjtöttünk be. De ebből a 67½ millió pudból — 20 milliót nem tudtunk elszállítani. A legutóbbi kétségbeejtő pétervári válság azzal magyarázható, hogy készleteink a Volga—Bugulmin vasútvonalon vannak, és lehetetlen azokat onnan felszállítani. A közlekedés állapota kétségbeejtő. A gördülő állomány szörnyen elhasznált állapotban van, mert egyetlenegy ország sem élt át olyan megpróbáltatásokat, mint Oroszország, olyan elmaradottság mellett, amilyen Oroszországban van, s mert a vasúti szervezetben

nem rendelkezünk szorosan egybeforrott proletártömegekkel. Szeretnénk megkérni önöket, elvtársak, hogy használják fel azt, amit ezen a gyűlésen hallottak, és ébresszék rá a tömegeket annak tudatára, hogy nekünk újabb és újabb olyan funkcionáriusokra van szükségünk a közellátás és a közlekedésügy terén, akik saját tapasztalataik alapján nyujthatnak nekünk segítséget. Állítsák őket munkába, foglalkozzanak az újoncokkal, és azok sokkal többet végeznek majd, mint a korábbi szervezetek. Fel a közellátás és a közlekedésügy frontjára! Minden szervezet, bármilyen szakmához tartozzék is, tartson szemlét erői fölött és mondja meg: vajjon elég embert emeltünk-e ki, vajjon mindent megtettünk-e, hogy biztosokat küldhessünk ki, mint ahogyan a hadseregbe biztosokat küldünk. A munkások kidőlnek, mert nem kapnak elegendő élelmiszert. A legjobb funkcionáriusokat kell odaküldeni, hogy valamennyi felelős állást töltsön be katonai téren, a közellátás és a közlekedés területén. Itt bárki dolgozhat, még ha nem is szakember. A közlekedésügyben néha szükség van egy párttag segítségére, egy elvhű proletár befolyására, aki tapasztalatokkal rendelkezik, s aki az ellenőrzés és felügyelet útján befolyással lesz a vasúti alkalmazottak kevésbbé proletári rétegeire. Elvtársak, mégegyszer megismétlem a jelszót: „Fel a közellátás és a közlekedésügy frontjára!" Itt ugyanazt kell megtennünk, amit a hadseregnél megtettünk, ahová politikai biztosok mentek, s ahol keresztülvittük, amit akartunk. Meg vagyok győződve róla, hogy most, erre a nehéz félévre, mégegyszer sikerülni fog legyőzni az éhséget és a pusztulást!

Rövid tudósítás: „Izvesztyija VCIK"
12. sz. 1919 január 18.
A teljes szöveg először 1929-ben jelent meg.

BESZÉD AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT MOSZKVA-VÁROSI KONFERENCIÁJÁNAK ÜLÉSÉN, 1919 JANUÁR 18-ÁN[138]

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Amennyire módomban volt — mondja Lenin — a határozatok alapján megismerni azt a két tervezetet, amelyet a központ és a kerületek közötti kölcsönös viszony megvitatásának eredményeképpen készítettek — s amelyek közül az első a szovjetek munkájának megjavítására, és a második a szovjet mechanizmus teljes átszervezésére vonatkozik —, a második tervezet, amely az elvtársak egy csoportjának határozatában jut kifejezésre, olyan benyomást kelt, hogy itt valamit elhallgatnak, minthogy semmiféle konkrét ok a szovjet mechanizmus megváltoztatására — amit ez a határozat javasol — nem merült fel.

A mi ellenségünk most a bürokratizmus és a spekuláció. A gazdasági bomlás miatt nem látunk javulást, de a gazdasági bomlást csak központosítással küszöbölhetjük ki, ha lemondunk a tisztán partikuláris érdekekről, hiszen, amint látjuk, éppen ezek vezettek arra, hogy egy ellenzék alakult ki a centralizmussal szemben, holott a centralizmus a mi helyzetünkben az egyetlen kivezető út. Az elvtársaknak az a csoportja, amely ezt a javaslatot beterjeszti, eltávolodik a centralizmustól és a partikularizmus kátyújába kerül.

Kiderül, hogy a kerületek elégedetlenek azzal, hogy a központi Szovjethatalom egyes rendeleteit a kerületekkel való megbeszélés nélkül léptetik életbe. Ha ez így van, akkor a kerületeknek feltétlenül joguk van arra, hogy értekezleteket hívjanak össze, amelyeken valamennyi őket érdeklő kérdést megtárgyalhatják. Bennünket a bürokratizmus férge rág, és a bürokratizmust nagyon nehéz leküzdeni. Teljes erőnkből harcolnunk kell ellene, a hivatalokba

több munkást kell beküldenünk. Ha azonban a bürokratizmus elleni harcot nem abba az irányba tereljük, amelybe azt terelni kell, akkor a helyzet igen veszélyessé válik, például a szakemberekkel kapcsolatban. A mi helyzetünk nem azért rossz, mert sok a szakemberünk, hanem azért, mert nincs nálunk szigorú központosítás. A szovjetmunka bizonyos területein, ellenkezőleg, hiány van szakemberekben. A hivatalokba több egyszerű munkást kell beküldenünk, akik a szakemberek mellett megtanulják a munkát, és képesek lesznek arra, hogy ezeket pótolják és önálló gyakorlati munkát végezzenek. Ilymódon, fejezi be beszédét Lenin, az Ignatov elvtárs által beterjesztett tézisek nyilvánvalóan nem mondják ki a lényegét annak, amit ezek az elvtársak akarnak. Nem abba az irányba terelik a harcot, amelybe azt terelni kell.

„Pravda" 19. sz.
1919 január 28.

BESZÉD AZ INTERNACIONALISTA TANÍTÓK II. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN[139], 1919 JANUÁR 18-ÁN

(Viharos taps, amely éljenzésbe megy át.) Elvtársak, engedjék meg, hogy a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözöljem a kongresszust. Elvtársak, a tanítókra most különösen fontos feladat hárul, és remélem, hogy az átszenvedett esztendő után, az után a harc után, amely a tanítóság körében folyt azok között, akik a legelső perctől kezdve a Szovjethatalom oldalán, a szocialista átalakulásért folyó harc oldalán állottak, és azok között a tanítók között, akik mindmáig a régi rendhez húznak, azokhoz a régi előítéletekhez ragaszkodnak, amelyek szerint az oktatás megmaradhat a régi rend alapján — úgy vélem, hogy most, egyesztendős harc után, azok után, amik a nemzetközi helyzet terén történtek, ennek a harcnak véget kell érnie és ez véget is ér. Nem kételkedhetünk abban, hogy a munkásosztályhoz és a parasztság dolgozó részéhez közelálló tanszemélyzet óriási többsége ma már meggyőződött arról, hogy milyen mélyre nyúlnak a szocialista forradalom gyökerei, hogy a szocialista forradalom elkerülhetetlenül kiterjed az egész világra, s úgy vélem, hogy ma a tanítók óriási többsége kétségtelenül őszintébben áll majd a dolgozók és kizsákmányoltak hatalmának oldalára a szocialista átalakulásért folyó harcban, a tanítóságnak az ellen a része ellen folyó harcban, amely továbbra is ragaszkodik a régi polgári előítéletekhez, a régi rendhez és a régi képmutatáshoz, s mindmáig azt képzeli, hogy bármit is átmenthet a régi rendből.

Az ilyen burzsoá képmutatásnak egyik példája az a meggyőződés, hogy az iskola független lehet a politikától. Önök nagyon jól tudják, mennyire hazug ez a meggyőző-

dés. A burzsoázia maga, amely ezt a tételt felállította, az iskola sarkpontjává saját burzsoá politikáját tette és arra igyekezett korlátozni az iskolát, hogy a burzsoázia számára alázatos és fürge szolgákat neveljen, arra törekedett, hogy még az általános oktatást is elejétől végig arra korlátozza, hogy a burzsoázia számára alázatos és fürge szolgákat neveljen, akik végrehajtják a tőke akaratát, akik a tőke rabszolgái, és sohasem törekedett arra, hogy az iskolát az emberi egyéniség nevelésének eszközévé tegye. S ma mindenki előtt világos, hogy ezt csak a szocialista iskola teheti meg, amelyet felbonthatatlan kötelékek fűznek a dolgozókhoz és kizsákmányoltakhoz, s amely szívvel-lélekkel a szovjet platformon áll.

Az iskola átformálása természetesen nehéz dolog. S itt persze történtek — és ma is észlelhetők — hibák és olyan kísérletek, hogy az iskola és a politika kapcsolatának elvét hamisan értelmezzék, durva és visszataszító módon elferdítsék azáltal, hogy ügyetlenül próbálják ezt a politikát bevinni a még fiatal, serdülő nemzedék agyába, amelynek még fel kell készülnie. És kétségtelen, hogy az alapelvnek ez ellen a durva alkalmazása ellen mindig harcolnunk kell. Ma ellenben a tanítóság azon részének, amely az Internacionále alapjára, a Szovjethatalom alapjára helyezkedett, az a legfőbb feladata, hogy gondoskodjék egy átfogóbb és lehetőleg mindenkit felölelő pedagógusszövetség létrehozásáról.

A régi pedagógus-szövetségnek, amely a polgári előítéleteket védelmezte, amely értetlenségről tett tanuságot és a végsőkig védelmezte előjogait, még sokkal tovább, mint ameddig ilyen előjogokat más csúcsszervezetek védelmeztek, amelyek az 1917-es forradalom legelején alakultak és amelyek ellen az élet minden területén harcoltunk — ennek a szövetségnek nincs talaja az önök szervezetében, az internacionalisták szövetségében. Úgy vélem, nincs semmi akadálya annak, hogy az internacionalisták szövetsége a tanítók egységes pedagógus szakszervezetévé alakuljon át, amely, valamennyi többi szakszervezethez hasonlóan — ezt különösen világosan mutatja a Szakszervezetek II. Összoroszországi Kongresszusa — a Szovjethatalom platformján áll. Felmérhetetlen feladat vár a tanítókra. Itt

harcolni kell a lazaságnak és szétforgácsoltságnak azok ellen a maradványai ellen is, amelyeket a mult forradalom hagyott ránk.

Továbbá, ami a propagandát és az agitációt illeti. Ma természetes, hogy még mindig szétforgácsoltságot tapasztalunk a propaganda és a köznevelés minden területén, mivel a tanítósággal szemben bizalmatlanságot keltettek a tanítók azon burzsoá részének szabotázsai és előítéletei, amely hozzászokott ahhoz a gondolathoz, hogy igazi műveltséget csak a gazdagok szerezhetnek, a dolgozók többsége részére pedig elegendő, ha csak jó szolgákká és jó munkásokká, nempedig az élet igazi uraivá nevelik őket. Ez a tanítók egy részét szűk területre, úgyszólván az oktatás területére korlátozza, és nem teszi lehetővé számunkra, hogy valóban létrehozzunk egy egységes apparátust, amelybe a tudomány terén működő erők mind bekapcsolódnak és velünk együtt fognak dolgozni. Ez olyan mértékben sikerül majd nekünk, amilyen mértékben szakítunk a régi burzsoá előítéletekkel, s ezen a téren az önök szervezetének az a feladata, hogy a tanítók nagy tömegeit bevonja az önök családjába, az a feladata, hogy nevelje, megnyerje az általános proletárpolitikának és közös szervezetben fogja egybe a tanítóság legelmaradottabb rétegeit.

A szakmai egyesüléssel kapcsolatban nagy feladat hárul a tanítókra abban a helyzetben, amely most nálunk kialakult, amikor a polgárháború kérdései világosan tisztázódnak, és amikor a kispolgári demokratikus elemeket a tények ereje arra kényszeríti, hogy átálljanak a Szovjethatalom oldalára, mert meggyőződtek róla, hogy minden más út akaratlanul is a fehérgárdisták és a nemzetközi imperializmus védelmének útjára taszítja őket. Amikor az egész világon egyetlen fő feladat kerül napirendre, akkor választanunk kell: vagy a legszélsőségesebb reakció, katonai diktatúra és kivégzések, amelyekre vonatkozólag szemléltető hírek érkeztek Berlinből, — tehát vagy ez a veszett reakciója a megvadult kapitalistáknak, akik érzik, hogy ebből a négyesztendős háborúból nem kerülhetnek ki büntetlenül és ezért mindenre hajlandók, arra is, hogy továbbra is a dolgozók vérével áztassák a földet, vagypedig a dolgozók teljes győzelme a szocialista forradalomban.

Abban a helyzetben, amelyben most élünk, középút nem lehetséges. És ez az, amiért azoknak a tanítóknak, akik kezdettől fogva az Internacionále álláspontjára helyezkedtek, akik ma világosan látják, hogy a másik tábor tanítói közül való ellenfeleik semilyen komoly ellenállást sem tanusíthatnak, rá kell térniök a nagyobb arányú munka útjára. Az önök szövetségének most a tanítóság óriási tömegeit felölelő nagy pedagógus szakszervezetté kell válnia, olyan szervezetté, amely határozottan a szovjet platformra és a szocializmusért a proletárdiktatúra útján folyó harc talajára helyezkedik.

Így fogalmazta meg álláspontját a szakszervezetek most ülésező II. kongresszusa. Azt követeli, hogy mindazok, akik egy bizonyos szakmában, egy bizonyos munkaterületen dolgoznak, egységes szakszervezetbe tömörüljenek, de ugyanakkor kimondja azt is, hogy a szakszervezeti mozgalom nem szakítható el azoktól az alapvető feladatoktól, amelyek a munkának a tőke alól való felszabadításáért folyó harcban ránkhárulnak. És ezért csak azok a szervezetek lehetnek a szakszervezetek teljesjogú tagjai, amelyek elismerik a szocializmusért a proletárdiktatúra útján folyó forradalmi osztályharcot. Ilyen az önök szövetsége. Ha erre az álláspontra helyezkednek, biztosítva van sikerük a tanítók hatalmas tömegének bevonása terén és abban a munkában, melynek célja az, hogy a tudás és a tudomány ne legyen többé a kiváltságosok dolga, ne legyen többé olyan anyag, amely megszilárdítja a gazdagok és a kizsákmányolók állásait, hanem a dolgozók és kizsákmányoltak felszabadításának fegyverévé váljon. Engedjék meg, elvtársak, hogy teljes sikert kívánjak önöknek ebben a munkában.

Rövid tudósitás: „Izvesztyija VCIK"
13. sz. 1919 január 19.
A teljes szöveg először 1926-ban jelent meg.

BESZÉD ROSA LUXEMBURG ÉS KARL LIEBKNECHT MEGGYILKOLÁSÁNAK HÍRÉRE, 1919 JANUÁR 19-ÉN[140]

RÖVID UJSÁGTUDÓSÍTÁS

Ma Berlinben a burzsoázia és a szociálárulók ujjonganak, — sikerült meggyilkolniok K. Liebknechtet és R. Luxemburgot. Ebert és Scheidemann, akik négy esztendőn át hajtották vágóhídra a munkásokat rabló érdekek szolgálatában, most a proletár vezetők hóhérainak szerepét vállalták. A német forradalom példáján meggyőződünk arról, hogy a „demokrácia" csupán a burzsoá rablás és a legbrutálisabb erőszak álcázása.

Halál a hóhérokra!

„Pravda" 14. sz.
1919 január 21.

ELŐADÓI BESZÉD A SZAKSZERVEZETEK II. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN[141], 1919 JANUÁR 20-ÁN

(Viharos, hosszantartó taps.) Elvtársak, mindenekelőtt elnézésüket kérem, hogy ma — minthogy egy kissé gyengélkedem — csak egy rövid felszólalásra szorítkozom azzal a kérdéssel kapcsolatban, amely itt felvetődött. Ez a kérdés — a szakszervezetek feladatainak kérdése.

Az önök elé terjesztett határozati javaslatot a kommunista frakció terjeszti a szakszervezeti kongresszus elé, a kommunista frakció pedig a javaslatot minden szempontból megvitatta. Minthogy a határozati javaslatot már kinyomtatták, feltételezem, hogy a jelenlevők mind ismerik, és ezért annak csak két fő pontjával szándékozom foglalkozni, amelyek nézetem szerint általánosságban szólva a leglényegesebbek a határozati javaslatban érintett pontok közt.

Úgy látom, hogy az első, mondhatnók negatív jellegű pont az a kijelentés, amely a szakszervezeti mozgalom egységének vagy függetlenségének jelszavával kapcsolatos, azzal a jelszóval, melyről a határozat 3. pontja kimondja, hogy a gyakorlatban a Szovjethatalom elleni nyílt harcba vitte azokat a csoportokat, amelyek követték, és ez a kísérlet a munkásosztály sorain kívül helyezte őket, t. i. ezeket a csoportokat.

Úgy látom, elvtársak, hogy a függetlenségnek ez a hírhedt jelszava nemcsak szakszervezeti szempontból érdemel figyelmet. Azt hiszem, hogy azt az egész harcot, amely most kiterjed az egész világra, és amely szemmelláthatólag hihetetlen gyorsasággal kiéleződik abban a kérdésben, hogy a proletariátus diktatúrája vagy a burzsoázia diktatúrája valósuljon-e meg, csak abban az esetben lát-

hatjuk helyesen, ítélhetjük meg helyesen, s ez a harc csak akkor teheti lehetővé a munkásosztálynak, a munkásosztály öntudatos képviselőinek, hogy annak rendje és módja szerint részt vegyenek benne, ha megértjük, hogy a függetlenség jelszava egyesek számára az önámítás, mások számára az ámítás eszköze. Mindenekelőtt, ha csak röviden is, azt szeretném vázolni, hogy elméletileg mennyire téves ez a jelszó, mennyire nem bír el elméleti szempontból szemernyi kritikát sem.

Elvtársak, a legutóbbi németországi események, a Liebknecht és Rosa Luxemburg ellen elkövetett barbár orgyilkosság nemcsak a kezdődő német forradalom legdrámaibb és legtragikusabb eseménye. Ez az esemény emellett rendkívül éles fényt vet arra, hogy a különféle politikai nézetek mostani áramlatai és a mostani elméleti koncepciók hogyan vetik fel a most folyó harc kérdéseit. Éppen Németországban hangzott el a legtöbb szónoklat, akár például a sokat emlegetett demokráciáról, az általános értelemben vett demokrácia jelszavairól, vagypedig a munkásosztálynak az államhatalomtól való függetlensége jelszavairól. Első pillantásra talán úgy látszik, mintha ezek a jelszavak nem függenének össze egymással, a valóságban azonban szorosan összefüggenek. Szorosan összefüggenek azért, mert megmutatják, hogy a proletariátus osztályharcának óriási tapasztalatai ellenére milyen erősek még mindig a kispolgári előítéletek; megmutatják, hogy mindmáig az osztályharcot — német kifejezéssel élve — gyakran csak az ajkukon hordozzák, de a valóságban sem elméjükkel fel nem fogták, sem szívükkel át nem érezték azok, akik beszélnek róla. S valóban, ha emlékezetünkbe idézzük a politikai gazdaságtannak akár csak az ábécéjét, ahogy azt Marx „Tőké"-jéből elsajátítottuk, a legelemibb tételeket az osztályharcról szóló tanításból, amely mindannyiunk szilárd alapja — hogyan lehet olyan körülmények között, amikor a harc a jelenlegi lendülete és a jelenlegi arányai mellett ennyire kiéleződött, amikor világos, hogy a szocialista forradalom az egész világon napirendre került, amikor ezt a legdemokratikusabb országokban végrehajtott akciók a gyakorlatban világosan mutatják, hogyan lehet akkor általános értelemben vett demokráciáról beszélni, vagy

hogyan lehet akkor függetlenségről beszélni. Aki így gondolkozik, az — ami a politikai gazdaságtan elméletét illeti — azt mutatja, hogy egyetlen oldalt sem értett meg Marx „Tőké"-jéből, amelyre most kivétel nélkül minden ország minden szocialistája esküszik.

Valójában azonban ezek az emberek, akik erre a műre esküsznek, amikor egészen közeljutottak ahhoz a legfőbb harchoz, amelyet Marx „Tőké"-je folytatott, meghátrálnak az osztályharc elől és azt képzelik, hogy lehetséges az osztályokon kívül vagy osztályok fölött álló demokrácia, hogy a demokrácia a mai társadalomban, amíg a tőkések kezében marad a tulajdon, más is lehet, nemcsak burzsoá demokrácia, azaz hamis, hazug, demokratikus cégérrel leplezett burzsoá diktatúra. Ugyancsak Németországból hallatszottak nemrégiben olyan hangok, hogy ott a proletárdiktatúra talán, sőt biztosan nem fogja átlépni a demokrácia kereteit, hogy ott a demokrácia megmarad. Azok az emberek, akik igényt tartottak arra, hogy a marxizmus tanítómestereinek tekintsék őket, azok az emberek, akik 1889-től 1914-ig az egész II. Internacionále ideológusai voltak, mint például Kautsky, éppen a demokrácia lobogója alatt léptek fel, s nem értették meg, hogy a demokrácia, amíg a tőkéseknek megmarad a tulajdonuk, csupán a burzsoá diktatúra minden ízében képmutató leplezése, és hogy a munkának a tőke rabigája alól való felszabadítása terén szó sem lehet a kérdésnek bármilyen komolyabb megoldásáról mindaddig, míg ezt a képmutatást le nem leplezzük, míg nem tesszük fel a kérdést úgy, ahogy Marx mindig tanította, s ahogy a proletariátus mindennapi harca, minden egyes sztrájk, a szakszervezeti harc minden kiéleződése tanította. Kereken meg kell mondanunk, hogy amíg a tulajdon a kapitalisták kezében van, addig mindenféle demokrácia csak képmutatóan leplezett burzsoá diktatúra lesz. Minden beszéd az általános választójogról, az egész nép akaratáról, a szavazók egyenlőségéről merő szemfényvesztés, mert nem lehet egyenlőség kizsákmányoló és kizsákmányolt között, a tőke és a vagyon birtokosa és a mai bérrabszolga között.

A burzsoá demokrácia természetesen óriási történelmi haladás a cárizmushoz, az önkényuralomhoz, a monarchiá-

hoz és a feudalizmus mindenféle maradványához képest. Természetesen a demokráciát ki kell majd használnunk és akkor le kell majd szögeznünk, hogy amíg a munkásosztály harca az egész hatalomért napirendre nem került, addig kötelesek vagyunk a burzsoá demokrácia formáit kihasználni. De az a helyzet, hogy a harcnak e döntő pillanatához éppen most jutottunk el nemzetközi méretekben. Éppen most vetődött fel a kérdés így: megtartják-e a tőkések a termelési eszközök fölötti hatalmukat, mindenekelőtt pedig a munkaeszközök tulajdonát? Mert ez azt jelenti, hogy új háborúkat készítenek elő. Az imperialista háború teljesen nyilvánvalóan megmutatta, hogyan függ össze a tőkés tulajdon a népmészárlással, és milyen feltartóztathatatlanul és elkerülhetetlenül vezetett ehhez a mészárláshoz. De ebben az esetben mindenki világosan látja, hogy minden beszéd a demokráciáról mint az egész nép akaratának kifejezéséről, csalás, hogy ez csak a tőkések és a gazdagok előjoga arra, hogy a tulajdonukban maradó sajtó és a politikai befolyás minden egyéb eszköze segítségével félrevezessék a dolgozók legelmaradottabb rétegeit.

Így és csakis így áll ez a kérdés. Vagy a burzsoázia diktatúrája, amelyet alkotmányozó gyűlésekkel, mindenféle szavazásokkal, demokráciával és egyéb burzsoá ámítással lepleznek, olyasmivel, amivel elvakítják az ostobákat és amivel ma csak olyan emberek henceghetnek és kérkedhetnek, akik teljesen és minden vonalon a marxizmus renegátjaivá és a szocializmus renegátjaivá váltak, — vagy a proletariátus diktatúrája abból a célból, hogy vasöklével elnyomja a burzsoáziát, amely a legöntudatlanabb elemeket a világproletariátus legjobb vezetői ellen uszítja. Tehát a proletariátus győzelme a burzsoázia elnyomása érdekében, amely most annál veszettebbül szervezi a kétségbeesett ellenállást a proletariátussal szemben, minél világosabban látja, hogy ezt a kérdést a tömegek vetették fel. A burzsoázia ugyanis a munkások elégedetlenségét és felháborodását eddig a legtöbb esetben az elégedetlenség átmeneti kifejezésének tartotta. Az angol tőkések például, akik a munkások politikai megtévesztésében talán a legtapasztaltabbak, akik politikailag a legiskolázottabbak és legszervezettebbek,

mindmáig általában úgy vélekednek erről a kérdésről, hogy a háború természetesen elégedetlenségre vezetett, s ez elkerülhetetlenül munkásforrongásokat idéz elő és fog előidézni, de arról még nem nyilatkoztak, hogy most az a kérdés vetődött fel, hogy ki is áll majd az állam élén, kinek a kezében lesz az államhatalom, és vajjon a tőkés urak kezében marad-e a tulajdon. Ugyanakkor azonban az események megmutatták, hogy kétségtelenül éppen ez a kérdés van napirenden nem csupán Oroszországban, hanem számos nyugateurópai országban is, sőt nemcsak azokban, amelyek a háborúban részt vettek, hanem olyan semleges országokban is, amelyek aránylag kevesebbet szenvedtek, mint például Svájc és Hollandia.

A burzsoázia leginkább a polgári parlamentarizmus szellemében nevelkedett és nevelte a tömegeket, de ezekben a tömegekben megérlelődött — ez már teljesen nyilvánvaló — a szovjet mozgalom, a szovjet hatalomért folyó mozgalom. A szovjet mozgalom nem a proletárhatalom orosz formája többé, a szovjet mozgalom a nemzetközi proletariátus hadállásává lett a hatalomért folyó harcában, a második lépéssé lett a szocialista forradalom világméretű fejlődésében. Az első lépés a Párizsi Kommün volt, amely megmutatta, hogy a szocializmushoz a munkásosztály nem juthat el másképp, mint a diktatúra, a kizsákmányolók erőszakos elnyomása útján. Az első, amire a Párizsi Kommün rámutatott, az volt, hogy a munkásosztály nem juthat el a szocializmushoz a régi burzsoá-demokratikus parlamenti állam útján, hanem csak egy újtípusú állam útján, amely mind a parlamentarizmust, mind a bürokráciát teljesen szétzúzza.

A második lépés a szocialista forradalom világméretű fejlődése szempontjából a Szovjethatalom volt. A Szovjethatalmat eleinte csupán orosz jelenségnek tekintették, s ha nem akartak a tények talajáról letérni, annak is lehetett, sőt, annak is kellett tekinteni. Most ellenben az események megmutatták, hogy a szovjet hatalom nem csupán orosz jelenség, hogy ez a proletariátus harcának nemzetközi formája, hogy a háborúk, amelyek új módon dobálták össze a proletár és félproletár tömegeket, új szervezetet hoztak létre számukra, amely nyilvánvalóan szembefordul a rabló

imperializmussal, a tőkések osztályával, annak hallatlan, a háború előtt elképzelhetetlen nyereségeivel, hogy ezek a háborúk mindenütt létrehozták ezeket az új harci tömegszervezeteket, a proletariátus szervezeteit, amelyeknek célja a burzsoá hatalom megdöntése.

Nem mindenki ismerte fel a Szovjeteknek ezt a jelentőségét akkor, amikor a Szovjetek keletkeztek. Még most sem ismeri fel jelentőségüket mindenki. De nekünk, akik 1905-ben láttuk ezeket a Szovjeteket csírájukban, nekünk, akik az 1917-es februári forradalom után átéltük a tömegek szovjet szervezete és a kispolgári, megalkuvó, áruló ideológia közötti ingadozás és tévelygés hosszú időszakát, nekünk most teljesen világos képünk van a dologról. Ismerjük, akár a tenyerünket és ennek alapján nyúlunk a kérdés megoldásához, abból a szempontból, hogy miképpen bontakozott és bontakozik ki napról napra mind szélesebben és mélyebben a proletariátusnak az államhatalomért, a tőkés tulajdon ellen folytatott harca. Abból a szempontból, hogy mit érnek a demokráciával kapcsolatos nyilatkozatok, a „függetlenségről" elhangzó üres szólamok és az ehhez hasonló beszédek, amelyek állandóan valamilyen osztályokon kívüli állásfoglalásra tévednek és elfelejtik, hogy a tőkés társadalomban a burzsoázia uralkodik, hogy a tőkés társadalom éppen a burzsoázia politikai és gazdasági hatalmából születik meg. Csak a proletariátus hatalma jöhet szóba és valamelyest komoly kérdésekben, valamelyest huzamos időn át szó sem lehet semmiféle középútról. Márpedig az, aki függetlenségről beszél, aki általános értelemben vett demokráciáról beszél, tudatosan vagy öntudatlanul valami középutat, valami osztályok közöttit, valami osztályok fölöttit feltételez. És ez minden esetben önámítás, ez megtévesztés, ez annak a leplezése, hogy amíg a tőkések uralma fennáll, amíg a munkaeszközök a tőkések tulajdonában maradnak, addig a demokrácia lehet szűkebb, lehet tágabb, civilizáltabb stb., de a valóságban fennmarad a burzsoá diktatúra, és annál világosabban és nyilvánvalóbban pattan ki minden egyes nagy ellentétből a polgárháború.

Minél közelebb álltak a demokráciához Franciaország politikai formái, annál gyorsabban robbant ki ott a polgár-

háború egy olyan ügyből, mint a Dreyfus-ügy. Minél szélesebbkörű a demokrácia Amerikában, ahol proletariátus, internacionalisták, sőt, egyszerű pacifisták is vannak, annál hamarabb fordulnak elő lincselések és polgárháborús megmozdulások. Ennek jelentősége még világosabb számunkra most, amikor Németországban a burzsoá szabadság, a demokrácia első hetében sokkal hevesebb, sokkal élesebb, sokkal elkeseredettebb polgárháború robbant ki, mint nálunk. Aki ezeket a kirobbanásokat abból a szempontból ítéli meg, hogy fel van-e állítva ezeknek meg azoknak a pártoknak a bírósága, aki egyszerűen Liebknecht és Luxemburg meggyilkolásának szempontjából ítél, az vak, az nem mer gondolkodni és nem akarja megérteni, hogy feltartóztathatatlan polgárháború tört ki és hogy ez a polgárháború a kapitalizmus ellentmondásaiból elkerülhetetlenül következik. Középút nincs és nem is lehet. Minden fecsegés a függetlenségről vagy az általános értelemben vett demokráciáról, bármilyen mártással tálalják is fel, a legnagyobb csalás, a szocializmus aljas elárulása. És ha a bolsevikok elméleti propagandája, akik most az Internacionále igazi megalapítói, ha a polgárháború elméleti hirdetése nem vett kellő lendületet és minduntalan megtorpant az imperialista államok cenzúrájának sorompói és ezeknek az államoknak katonai kordonjai előtt, akkor már nem a polgárháború propagandája, nem elmélete, hanem tényei lesznek annál hevesebbek, minél régebben, minél huzamosabb ideje áll fenn a nyugateurópai államok demokráciája. Ezek a tények utat törnek a legelmaradottabb, legsötétebb koponyákba is. Ma az olyan emberek, akik még mindig az általános értelemben vett demokráciáról, függetlenségről beszélnek, őskori leleteknek tekinthetők.

Mindamellett, ha számot akarunk vetni a harcnak azokkal a nehéz körülményeivel, amelyek között az oroszországi szakszervezeti mozgalom csak nemrég megszületett és kifejlődött, s most már majdnem véglegesen kifejlődött, egy futó pillantást kell vetnünk hátrafelé, emlékezetünkbe kell idéznünk a tegnapot. Nézetem szerint az ilyen emlékezések, az ilyen visszapillantások annál is inkább szükségesek, mert a szakszervezeti mozgalomnak, éppen mint szakszervezeti mozgalomnak, a kezdődő szocialista

világforradalom korszakában különösen éles fordulaton kell átesnie.

A burzsoázia ideológusai különösen gyakran próbáltak ebben a szakszervezeti mozgalomban a zavarosban halászni. A gazdasági harcot, amely a szakszervezeti mozgalom alapja, igyekeztek függetleníteni a politikai harctól. Márpedig voltaképpen a szakszervezeteknek, mint a proletariátus legnagyobb osztályszervezeteinek, éppen most, különösen az után a politikai fordulat után, amely a proletariátus kezébe adta a hatalmat, különösen nagy szerepet kell játszaniok, a politikai életben a legközpontibb helyet kell elfoglalniok, bizonyos értelemben elsőrendű fontosságú politikai szervvé kell válniok, mert hiszen az a politikai fordulat, amely a proletariátus kezébe adta a hatalmat, e politikának minden régi fogalmát, régi kategóriáját megcáfolta és a feje tetejére állította. A régi állam, ahogy akár a legjobb és legdemokratikusabb polgári köztársaságok felépítették, ismétlem, soha nem volt és nem is lehet más, mint a burzsoázia diktatúrája, vagyis azoknak a diktatúrája, akik a kezükben tartják a gyárakat, a munkaeszközöket, a földet, a vasutakat, egyszóval, azoknak az anyagi eszközöknek, munkaeszközöknek összességét, amelyek birtoklása nélkül a munka rabszolgaságban marad.

Éppen ezért, amikor a politikai hatalom a proletariátus kezébe ment át, a szakszervezeteknek egyre inkább a munkásosztály politikájának építőiként, olyan emberek szerepében kellett fellépniök, akiknek az osztályszervezete szükségképpen helyettesíti majd a régi kizsákmányoló osztályt, felborítja annak a régi tudománynak minden régi hagyományát és előítéletét, amelynek egyik képviselője azt mondta a proletariátusnak: ti csak foglalkozzatok gazdasági kérdésekkel, de a politikával a polgári elemek pártja fog foglalkozni. Ez az egész prédikáció közvetlen eszköz volt a kizsákmányolók osztályának és hóhérainak kezében a mindenütt felkelésre és harcra készülő proletariátus elnyomására.

És itt, elvtársak, a szakszervezeteknek államépítő munkájukban egy merőben új kérdést kell felvetniök, mégpedig, ahogy ezt a kérdést a kommunista frakció határozati javaslatában nevezte, a szakszervezeteknek

az állami szervek munkájába való közvetlen bekapcsolása kérdését. A szakszervezeteknek ezzel kapcsolatban először is alaposan fontolóra kell venniök a modern kommunizmus alapítóinak egyik legmélyértelműbb és leghíresebb mondását: „minél nagyobb arányú és minél mélyrehatóbb a társadalomban végbemenő forradalmi átalakulás, annál nagyobb lesz azoknak az embereknek a száma, akik ezt az átalakulást végrehajtják, akik a szó igazi értelmében ennek az átalakulásnak teremtői"[142]. Nézzük a régi feudális nemesi társadalmat. Ott a forradalmak szinte nevetségesen könnyen mentek végbe, amíg arról volt szó, hogy a hatalmat a nemesek vagy feudálisok egyik csoportjától elvegyék és egy másiknak adják át. Nézzük a polgári társadalmat, amely általános választójogával dicsekszik. A valóságban, amint tudjuk, ez az általános választás, ez az egész apparátus csalássá válik, hiszen a dolgozók óriási többségét még a legelőrehaladottabb, legkulturáltabb és legdemokratikusabb országokban is megféleml ítik és elnyomják, elnyomja őket a kapitalista kényszermunka, úgyhogy a politikában a valóságban nem vesznek részt és nem is vehetnek részt. S most, az emberiség történelmében először, végbemegy egy olyan forradalmi átalakulás, amely a szocializmus teljes győzelmére vezethet — de csak abban az esetben, ha az új, óriási tömegek önállóan veszik kezükbe a vezetést. A szocialista forradalmi átalakulás nem az államformák megváltozását jelenti, nem azt jelenti, hogy a monarchiát köztársasággal cserélik fel, nem új választást jelent, amely az emberek teljes „egyenlőségéből" indul ki és amely a valóságban mesteri elkódósítése és elleplezése annak, hogy az egyik tulajdonos, a másik pedig nincstelen. Mihelyt „demokrácia" van, mihelyt a tőkés és a proletár egyaránt részt vesz a választásban, ez a polgári társadalom tagjai szempontjából már a „nép akarata", „egyenlőség", a nép óhajának kifejezése. Tudjuk, milyen gyalázatos csalást jelentenek az ilyen beszédek, amelyek mögött csupán Ebert- és Scheidemann-féle hóhérok és gyilkosok bújnak meg. A polgári társadalomban a dolgozók tömegét a burzsoázia kormányozta, ilyen vagy olyan, többé vagy kevésbbé demokratikus formák segítségével, a kisebbség kormányozott, a vagyonosok kormányoztak, akik a tőkés

tulajdonnal rendelkeznek, akik a művelődést és a tudományt, a kapitalista civilizáció legfőbb támaszát és színejavát a kizsákmányolás eszközévé, monopóliummá változtatták, hogy így az emberek óriási többségét rabságban tartsák. Az a forradalmi átalakulás, amelyet elindítottunk, amelyen már két éve dolgozunk és amelyet végigvinni szilárd elhatározásunk (t a p s) — ez a forradalmi átalakulás csak azzal a feltétellel lehetséges és valósítható meg, ha elérjük, hogy a hatalom az új osztály kezébe megy át, hogy a burzsoázia, a kapitalista rabszolgatartók, a burzsoá intellektuelek, a vagyonosok és a tulajdonosok képviselői helyébe — a kormányzás minden területén, az egész államépítésben, az új élet egész vezetésében — a legalacsonyabb munkakörtől a legmagasabbig mindenütt az új osztály lép.

Ez a feladat vár most ránk. Csak ha ez az új osztály nem könyvek, nem gyűlések, nem beszédek, hanem saját vezetési gyakorlata útján nevelődik, csak ha a dolgozó tömegek legszélesebb rétegeit bevonja a vezetésbe, csak ha olyan formákat dolgoz ki, amelyek lehetővé teszik minden dolgozó számára, hogy könnyen bekapcsolódjék az állam igazgatásába és az államrend megteremtésébe, csak ebben az esetben lehet a szocialista forradalom tartós, csak ezzel a feltétellel lesz szükségképpen tartós. Ha ez a feltétel fennáll, akkor olyan erő lesz, amely, mint a pelyvát, mint a port, úgy elsöpri a kapitalizmust és minden maradványát.

Ez az a feladat, amelyet osztályszempontból, általánosságban szólva, a győzelmes szocialista forradalmi átalakulás feltételeként meg kell oldanunk, ez az a feladat, amely szorosan és közvetlenül kapcsolódik azoknak a szervezeteknek feladatához, amelyek már a tőkés társadalom keretei között is arra törekedtek, hogy a legszélesebb körű tömegharc útján megszüntessék a tőkés társadalmat. De az akkori szervezetek közül a szakszervezetek voltak a legátfogóbb szervezetek, és ezek most, bár formájukat tekintve önálló szervezetek maradnak, erőteljesen részt vehetnek és részt is kell, hogy vegyenek, amint az önök elé terjesztett határozati javaslat egyik tétele megállapítja, a Szovjethatalom munkájában, mégpedig olymódon, hogy

közvetlenül bekapcsolódnak az állami szervek munkájába, megszervezik a tömegek ellenőrzését azok működése stb. fölött, új szerveket hoznak létre, amelyek az egész termelést és elosztást nyilvántartásba veszik, ellenőrzik és szabályozzák, amelyek a legjobban érdekelt dolgozó tömegek széles rétegeinek szervezett öntevékenységére épülnek.

A tőkés társadalomban a legkedvezőbb esetekben, a legelőrehaladottabb országokban, a civilizációnak és a kultúrának a polgári demokrácia viszonyai között végbement évtizedes, sőt néha évszázados fejlődése után sem fordult elő soha, hogy a szakszervezetek a bérmunkásoknak több mint egyötödét ölelték volna fel. Egy kis felső réteg vett részt bennük, és a tőkések ennek a rétegnek csak elenyésző kis részét vezették félre és vesztegették meg, hogy aztán mint munkásvezérek pozíciókat töltsenek be a tőkés társadalomban. Az amerikai szocialisták „a tőkésosztály munkás ügyvivőinek" nevezték ezeket az embereket. Az amerikai szocialisták a legszabadabb polgári kultúra, a legdemokratikusabb polgári köztársaság országában a legjobban látták a proletariátus ama keskeny felső rétegeinek ezt a szerepét, amelyek ténylegesen a burzsoázia szolgálatába szegődtek, a burzsoáziát helyettesítették, amelyeket a burzsoázia megvesztegetett és megvásárolt, és amelyekből a szociálpatriótáknak és a „honvédőknek" azok a káderei kerültek ki, melyeknek hősei örökre Ebert és Scheidemann lesznek.

Nálunk, elvtársak, most más a helyzet. A szakszervezetek új módon láthatnak hozzá az állami gazdasági építéshez, s ebben támaszkodhatnak mindarra, amit a kapitalista kultúra létrehozott, támaszkodhatnak arra, amit a tőkés termelés létrehozott, és a szocializmust éppen ebből az anyagi alapból, ebből a nagyipari termelésből építhetik, amelynek igája ránk nehezedett, amelyet ellenünk hoztak létre, a munkástömegek határtalan elnyomása céljából hoztak létre, de amely a dolgozókat egyesítette, tömörítette és ezzel megteremtette az új társadalom élcsapatát. S ez az élcsapat az Októberi Forradalom után, miután a hatalom átment a proletariátus kezébe, hozzáfogott igazi feladata teljesítéséhez: a dolgozó kizsákmányolt tömeg neveléséhez, ennek a tömegnek az állam kormányzá-

sába való bevonásához, a termelés hivatalnokok, burzsoák, tőkések nélküli irányításához. Az önök elé terjesztett határozati javaslat éppen ezért visszautasít minden burzsoá tervet és mindenféle áruló beszédet. Ezért mondja azt, hogy a szakszervezet közvetlen bekapcsolása az állami szervek munkájába elkerülhetetlen. Egyúttal egy lépést is tesz előre. Most már nem csupán elméletileg vetjük fel azt a kérdést, hogy a szakszervezeteket közvetlenül be kell kapcsolni az állami szervek munkájába. Mi, hálistennek, túl vagyunk már azon az időszakon, amikor azzal foglalkoztunk, hogy ezeket a kérdéseket elméleti viták tárgyává tettük és ennél tovább nem mentünk. Sőt, talán már sikerül néha megfeledkeznünk azokról az időkről, amikor tisztán elméleti kérdésekkel kapcsolatban ilyen szabad vitákat folytattunk. Ezek az idők rég letűntek, és ezeket a kérdéseket most azoknak a szakszervezeteknek egyéves tapasztalatai alapján vetjük fel, amelyek a termelés szervezőiként olyan szervezeteket hoztak létre, mint a Legfőbb Népgazdasági Tanács, amelyek ebben a hallatlanul nehéz munkában rengeteg hibát követtek el, és természetszerűleg most is állandóan rengeteg hibát követnek el, s nem törődnek azzal, hogy a burzsoázia kajánul vigyorogva azt mondja: no lám, a proletárok építeni kezdtek, és lám, egyre-másra hibákat követtek el.

A burzsoázia azt képzeli, hogy amikor a cár és a nemesek kezéből átvette az ügyeket, nem követett el hibát. Azt képzeli, hogy az 1861-es reform, amely a feudalizmus épületét tatarozta, s a jövedelmek legnagyobb részét és a hatalmat a feudálisok kezében hagyta, símán ment végbe, hogy náluk nem volt évtizedeken át zűrzavar Oroszországban. Nincs olyan ország, ahol a nemes urak ne gúnyolódtak volna a felkapaszkodott burzsoákon és a raznocsinyeceken, akik kezükbe vették az állam kormányzását.

Magától értetődik, hogy most a burzsoá értelmiség színe-virága, jobban mondva a burzsoá értelmiség legterméketlenebb része, szintén gúnyolódik minden hibán, amelyet az új hatalom elkövet, különösen akkor, amikor az új osztálynak, a dolgozók szövetségének — a kizsákmányolók veszett ellenállása folytán, a kizsákmányolók

világszövetségének az egyik leggyengébb és legkevésbbé felkészült ország, Oroszország ellen indított hadjárata folytán — őrült gyorsasággal kellett forradalmát végrehajtania, olyan körülmények között, amikor nem annyira a forradalmi átalakulás sima lefolyására kellett gondolnia, mint inkább arra, hogy sikerüljön helytállnia addig, amíg a nyugateurópai proletariátus ébredezni kezd. Ezt a feladatot megoldottuk. Ebben a tekintetben, elvtársak, már most is azt mondhatjuk, hogy sokkal szerencsésebbek vagyunk, mint a francia forradalom vezetői, amelyet levert a monarchikus és elmaradott országok szövetsége s amely az akkori burzsoázia alsó rétegeinek uralmaként egy évig tartotta magát, amely nem idézett elő azonnal hasonló mozgalmat más országokban, és amely mégis olyan sokat tett a burzsoázia, a burzsoá demokrácia érdekében, hogy az egész civilizált emberiség egész fejlődése az egész XIX. század folyamán a nagy francia forradalomból fakad, mindent annak köszönhet.

Mi sokkal szerencsésebbek vagyunk. Azt, amit az akkori vezetők a polgári demokrácia fejlesztése érdekében egy esztendő alatt tettek, azt az elmúlt évben ugyanannyi idő alatt sokkal nagyobb mértékben tettük meg az új proletár rendszer érdekében, megtettük úgy, hogy az oroszországi mozgalom — amelynek elindulása nem a mi érdemünk, hanem a körülmények sajátos összetalálkozásának és azoknak a különleges viszonyoknak az eredménye, amelyek Oroszországot a modern kultúrvilág két imperialista óriása közé állították —, hogy ez a mozgalom és a Szovjethatalom győzelme ez alatt az esztendő alatt elérte azt, hogy maga a mozgalom nemzetközivé vált, hogy megalakult a Kommunista Internacionále, hogy a régi burzsoá demokrácia jelszavait és eszméit halomra döntötték, és most nincs az egész világon egyetlen öntudatos politikus sem, bármely párthoz tartozzék is, aki ne látná, hogy a nemzetközi szocialista forradalom elkezdődött, hogy ez a forradalom folyamatban van. (T a p s.)

Elvtársak, kissé elkalandoztam, amikor érintettem azt a témát, hogy miképpen nyúltunk hozzá a kérdés gyakorlati megoldásához, miközben az elméleti vonatkozásoktól eltávolodtunk. Egyéves tapasztalattal rendelkezünk,

amely a proletariátusnak és forradalmának győzelme érdekében eddig is hasonlíthatatlanul több eredményt hozott, mint a XVIII. század végén a polgári demokrácia egyéves diktatúrája a polgári demokrácia világgyőzelme érdekében. De az elmúlt esztendő alatt, ezenkívül, óriási gyakorlati tapasztalatokat szereztünk, amelyek lehetővé teszik, hogy ha már nem tudunk minden lépést pontosan számbavenni, legalább a fejlődés ütemét, gyorsaságát megjelöljük, hogy lássuk a gyakorlati nehézségeket, hogy lássuk azokat a gyakorlati lépéseket, amelyek a burzsoázia megdöntése terén az egyik részleges győzelemről a másikra vezetnek.

Ha visszatekintünk, látjuk, milyen hibákat kell kijavítanunk, világosan látjuk, mit kell építenünk és hogyan kell az építést folytatnunk. Ezért a mi határozati javaslatunk nem szorítkozik arra, hogy leszögezi magát a szakszervezeteknek az állami szervek munkájába való közvetlen bekapcsolása mellé, hogy elvben proklamálja a proletariátus diktatúráját, annak szükségszerűségét, hogy mi, amint a határozat egyik pontja mondja: „elkerülhetetlenül a szakszervezeteknek az államhatalom szerveivel való egybeolvadása felé" haladunk — ezt mi elméletben is tudjuk, ezt már Október előtt is tervbe vettük, sőt már előbb is tervbe kellett vennünk. De ez kevés. Az olyan párt számára, amely teljes egészében hozzáfogott a szocializmus építéséhez a gyakorlatban, az olyan szakszervezetek számára, amelyek már létrehozták az ipar egész Oroszországot átfogó, országos vezető szerveit, amelyek már létrehozták a Legfőbb Népgazdasági Tanácsot, amelyek a hibák ezrein szerezték meg saját szervezési tapasztalataik ezernyi elemét, a kérdés lényege már nem az, ami azelőtt volt.

Most már nem elegendő, ha arra szorítkozunk, hogy proklamáljuk a proletárdiktatúrát. Elkerülhetetlen a szakszervezeteknek az állami szervek munkájába való közvetlen bekapcsolása, elkerülhetetlen az államhatalom szerveivel való egybeolvasztásuk, elkerülhetetlen, hogy a nagyüzemű termelés kiépítése teljes egészében át ne menjen a szakszervezetek kezébe. De mindez nem elegendő.

Azért is számba kell vennünk gyakorlati tapaszta-

latainkat, hogy számolhassunk a közvetlen, az adott helyzettel. Ez most feladatunk lényege. És éppen ezzel a helyzettel számol a határozati javaslat, amikor azt mondja, hogy ha a szakszervezetek most önhatalmúan megkísérelnék magukra vállalni az államhatalom funkcióit, ebből csak zűrzavar támadna. Ettől a zűrzavartól már eleget szenvedtünk. Sokat harcoltunk az átkozott burzsoá rend maradványai, a kistulajdonosok hol anarchista, hol önző törekvései ellen, amelyek a munkások körében is erős gyökereket vertek.

A munkást soha nem választotta el kínai fal a régi társadalomtól. A tőkés társadalom hagyományos gondolkozásmódjából sok minden megmaradt nála is. A munkások építik az új társadalmat, de még nem alakultak át olyan új emberekké, akik megtisztultak a régi világ szennyétől, hanem térdig állnak még ebben a szennyben. Csak álmodozhatunk még arról, hogy ettől a szennytől megtisztuljunk. A legnagyobb utópia volna arra gondolni, hogy ezt azonnal meg lehet tenni. Ez olyan utópia volna, amely a gyakorlatban a szocializmus birodalmát a mennyországba helyezné át.

Nem, mi nem így fogunk hozzá a szocializmus építéséhez. Hozzáfogunk, a tőkés társadalom talaján állva, harcolva mindazok ellen a gyengeségek és fogyatékosságok ellen, amelyek a dolgozóknál is megvannak, amelyek a proletariátust lefelé húzzák. Ebben a harcban sok az elkülönülésre hajló, régi kistulajdonosi szokás és erkölcs, s érvényesül még a régi jelszó: „ki-ki magáért, isten mindnyájunkért". Ebből túlságosan is elég volt minden szakszervezetben, minden gyárban, amely minduntalan csak magára gondolt és azt mondta: a többiről gondoskodjék a jóisten meg a vezetőség. Ezt láttuk, ezt saját bőrünkön tapasztaltuk, ez nekünk annyi hibába, annyi súlyos hibába került, hogy ezt a tapasztalatot most figyelembe vesszük és azt mondjuk az elvtársaknak: óva intünk benneteket minden önkényes cselekedettől ezen a téren. És azt mondjuk: ez nem a szocializmus építése lesz, ez csak azt jelenti majd, hogy mindannyian engedünk a kapitalizmus gyengeségeinek.

Mi most megtanultunk számolni a ránk váró feladat

minden nehézségével. Javában dolgozunk a szocializmus építésén és e központi feladat szempontjából ellene vagyunk minden önhatalmú cselekedetnek ezen a téren. Ezektől az önhatalmú cselekedetektől óva intenünk kell az öntudatos munkásokat. Meg kell mondanunk: most, egycsapásra nem olvaszthatjuk egybe a szakszervezeteket az államhatalom szerveivel. Ez hiba volna. Nem ez a feladat.

Most tudjuk, hogy a proletariátus néhány ezer, talán néhány tízezer proletárt emelt ki az állam igazgatásának munkájára. Tudjuk, hogy az új osztálynak — a proletariátusnak — most már vannak képviselői az államigazgatás minden ágában, a szocializált vagy szocializálás alatt álló vállalatok minden részlegében és a gazdasági élet minden területén. A proletariátus tudja ezt. Gyakorlati úton fogott hozzá a dologhoz és most látja, hogy ugyanezen az úton kell továbbhaladnia, hogy sok mindent kell még tenni, mielőtt elmondhatnók: a dolgozók szakszervezetei véglegesen egybeolvadtak az egész államapparátussal. Ez akkor lesz majd, amikor a munkások végleg kezükbe veszik azokat a szerveket, amelyeknek segítségével az egyik osztály erőszakot alkalmaz a másikkal szemben. Tudjuk, hogy erre is sor kerül.

Most az elvtársak figyelmét teljesen a legközelebbi gyakorlati munkára akarjuk irányítani. Egyre inkább fokozni kell maguknak a dolgozóknak részvételét a gazdaság vezetésében és az új termelés szervezésében. Ha ezt a feladatot nem oldjuk meg, ha nem alakítjuk át a szakszervezeteket olyan szervekké, amelyek a mainál tízszerte nagyobb tömegeket nevelnek, hogy azután közvetlenül részt vehessenek az állam igazgatásában, akkor a kommunizmus építését nem tudjuk befejezni. Ezt világosan látjuk. Ezt leszögezi határozati javaslatunk és erre az utóbbi kérdésre szeretném leginkább felhívni a figyelmüket.

Azzal a hatalmas forradalmi átalakulással, amely a történelemben bekövetkezett, amikor a proletariátus kezébe vette az államhatalmat, a szakszervezetek tevékenységében éles fordulat állott be. A szakszervezetek lesznek az új társadalom legfőbb építői, mert ennek a tár-

sadalomnak az építői csak a sokmilliós tömegek lehetnek. Ahogy a hűbériség idején néhány százan vettek részt az állam építésében, ahogy a kapitalizmus idején néhány ezren vagy tízezren építették az államot, úgy most a szocialista forradalmi átalakulás csak akkor mehet végbe, ha tízmilliók aktívan, közvetlenül, gyakorlati módon részt vesznek az állam igazgatásában. Ebben az irányban haladunk, de ezt még nem értük el.

A szakszervezeteknek tudniok kell, hogy azok mellett a feladatok mellett, amelyek részint most merülnek fel, részint pedig elestek, amelyek, ha meg is kellene őket oldani, mindenesetre feltétlenül kis jelentőségűek maradnak, tudniok kell, hogy ezek mellett a nyilvántartással, a szabályozással, a szervezetek egységesítésével kapcsolatos feladatok mellett egy sokkal nagyobb és komolyabb feladat merül fel: meg kell tanítani a tömegeket a vezetésre, nem könyvből való vezetésre, és nem felolvasások, nem gyűlések útján, hanem tapasztalatok útján, úgy, hogy az egyes munkakörökben egyre többen, egyre újabb és újabb munkásrétegek foglalják el annak az előrehaladott rétegnek a helyét, amelyet a proletariátus a maga köréből adott, amelyet vezetéssel, szervezéssel bízott meg, hogy ennek az új rétegnek helyébe tíz ugyanolyan réteg kerüljön. Ez végtelenül nagy és nehéz feladatnak látszik. De ha meggondoljuk, hogy a forradalom tapasztalatai milyen gyorsan lehetővé tették az Október óta felmerült felmérhetetlenül nagy feladatok teljesítését, hogyan kezdtek a tudásra törekedni a dolgozóknak azok a rétegei, amelyek számára ezek az ismeretek valaha elérhetetlenek és szükségtelenek voltak, ha ezt meggondoljuk — nem fogjuk többé mérhetetlenül nagynak látni ezt a feladatot.

Meg fogjuk látni, hogy meg tudjuk oldani ezt a feladatot, a dolgozók hasonlíthatatlanul nagyobb tömegeit tudjuk megtanítani az olyan dologra, mint az állam igazgatása és az ipar irányítása, előre tudjuk vinni a gyakorlati munkát, ki tudjuk irtani azt, ami évtizedek és évszázadok folyamán gyökeret vert a munkástömegekben: azt a káros előítéletet, hogy az állam igazgatása a kiváltságosak dolga, hogy ez külön művészet. Ez nem igaz.

Hibákat elkerülhetetlenül el fogunk követni, de most minden hibából nem a diákok kis csoportjai fognak tanulni, akik elméletben tanulják az államigazgatást valamelyik tanfolyamon, hanem a dolgozók milliói, akik saját bőrükön fogják tapasztalni minden egyes hiba következményét, maguk fogják látni, hogy a termékek nyilvántartásának és elosztásának, a munkatermelékenység fokozásának halaszthatatlan feladata vár rájuk, és akik a gyakorlatban látják, hogy a hatalom az ő kezükben van, hogy senki sem segít rajtuk, ha maguk nem segítenek magukon — ez az az új gondolkozásmód, amely a munkásosztályban kialakul, ez az az óriási történelmi fontosságú új feladat, amely a proletariátusra vár, amelynek leginkább be kell hatolnia a szakszervezeteknek és a szakszervezeti mozgalom vezetőinek tudatába. A szakszervezetek nemcsak szakmai szervezetek. Most annyiban szakmai szervezetek, amennyiben az egyedül lehetséges, a régi kapitalizmussal kapcsolatos keretek között egyesültek és a legtöbb dolgozót egyesítik. Feladatuk pedig az, hogy a dolgozóknak ezeket a millióit és tízmillióit az egyik tevékenységtől, az egyszerűbbtől, a magasabb felé vigyék, hogy fáradhatatlanul újabb rétegeket emeljenek ki a dolgozók tartalékából, fáradhatatlanul előrevigyék őket a legnehezebb feladatok felé, s ilymódon egyre nagyobb és nagyobb tömegeket neveljenek az állam igazgatására, hogy egybeforrjanak a proletariátus harcával, a proletariátuséval, amely kezébe ragadta és most az egész világ előtt kezében tartja a diktatúrát és világszerte nap mint nap az ipari munkások és a szocialisták egyre újabb olyan osztagait gyüjti lobogója alá, amelyek tegnap még tűrték a szociál-árulók és szociál-honvédők vezetését, és amelyek ma egyre nagyobb számban gyűlnek a kommunizmus és a Kommunista Internacionále zászlaja alá.

Emeljük magasra ezt a lobogót és ugyanakkor növeljük szakadatlanul a szocializmus építőinek táborát, ne feledjük, hogy a szakszervezetek feladata az, hogy az új élet építői legyenek, hogy újabb milliókat és tízmilliókat neveljenek, akik saját tapasztalataikon megtanulják, hogyan kell elkerülni a hibákat, hogyan kell levetni a régi előítéleteket, saját tapasztalataikon megtanulják az állam

igazgatását és az ipar irányítását, — csak ez lehet biztos záloga annak, hogy a szocializmus ügye teljes győzelmet arat és kizárja a visszafordulás minden lehetőségét.

Rövid ujságtudósitás: „Pravda"
15. és 16. sz. 1919 január 22. és 24.

LEVÉL EURÓPA ÉS AMERIKA MUNKÁSAIHOZ

Elvtársak! Az amerikai munkásoknak szóló 1918 augusztus 20-i levelem végén azt írtam, hogy ostromolt erődben vagyunk, amíg a nemzetközi szocialista forradalom más hadseregei segítségünkre nem jönnek. A munkások szakítanak szociálárulóikkal, a Gompersekkel és a Rennerekkel, tettem hozzá. A munkások lassan, de feltartóztathatatlanul közelednek a kommunista és bolsevik taktikához.

Még 5 hónapja sincs annak, hogy ezeket a szavakat leírtam, és meg kell mondanom, hogy ez alatt az idő alatt a proletár világforradalom érlelődése, a különböző országok munkásainak a kommunizmushoz és bolsevizmushoz való átállásával kapcsolatban igen gyors ütemben haladt előre.

Akkor, 1918 augusztus 20-án, még csak a mi bolsevik pártunk szakított véglegesen a régi, 1889—1914-es II. Internacionáléval, amely olyan csúfosan csődbe jutott az 1914—1918-as imperialista háború idején. Csak a mi pártunk tért rá teljesen az új útra, tért át teljesen a szocializmustól, amely a rabló burzsoáziával kötött szövetséggel bemocskolta magát, és szociáldemokratizmustól a kommunizmushoz, — a kispolgári reformizmustól és opportunizmustól, amely a hivatalos szociáldemokrata és szocialista pártokat keresztül-kasul átitatta és átitatja, a valóban proletár, forradalmi taktikához.

Most, 1919 január 12-én már számos kommunista proletár párt működik, nemcsak a volt cári birodalom határai közt, például Lettországban, Finnországban, Lengyelországban, hanem Nyugat-Európában is, Ausztriában, Magyarországon, Hollandiában, s végül Németországban. Amikor a német „Spartacus szövetség", olyan világszerte

ismert és világhírű vezérekkel, a munkásosztálynak olyan odaadó híveivel, mint Liebknecht, Rosa Luxemburg, Klara Zetkin, Franz Mehring, végleg megszakította a kapcsolatait az olyanféle szocialistákkal mint Scheidemann és Südekum, ezekkel a szociálsovinisztákkal (akik szavakban szocialisták, valójában soviniszták), akik örökre bemocskolták magukat a Németország rabló, imperialista burzsoáziájával és II. Vilmossal kötött szövetséggel, — amikor a „Spartacus szövetség" felvette a „Németország Kommunista Pártja" nevet — akkor a valóban proletár, valóban internacionalista, valóban forradalmi III. Internacionálénak, a *Kommunista Internacionálénak a megalapítása ténnyé* vált. Forma szerint ez a megalakulás még nincs kimondva, de ténylegesen a III. Internacionále most már létezik.

Most már minden öntudatos munkásnak, minden őszinte szocialistának feltétlenül látnia kell, hogy a szocializmust milyen becstelenül elárulták azok, akik mint a mensevikek és a „szociálforradalmárok" Oroszországban, mint a Scheidemannok és Südekumok Németországban, mint a Renaudelek és Vanderveldek Franciaországban, a Hendersonok és Webbek Angliában, a Gompersek és társaik Amerikában, az 1914—1918-as háborúban „saját" burzsoáziájukat támogatták. Teljesen nyilvánvalóvá vált, hogy ez a háború imperialista, reakciós, rabló háború mind Németország részéről, mind Anglia, Franciaország, Olaszország, Amerika tőkései részéről, akik most kapnak hajba az összeharácsolt zsákmány elosztásán, Törökország, Oroszország, az afrikai és polinéziai gyarmatok, a Balkán stb. felosztásán. Wilson és a „wilsonisták" képmutató frázisai a „demokráciáról" és a „népszövetségről" meglepően gyorsan lelepleződnek, amikor azt látjuk, hogy a Rajna balpartját megszállja a francia burzsoázia, Törökországot (Szíria, Mezopotámia) és Oroszország egy részét (Szibéria, Arhangelszk, Baku, Krasznovodszk, Ashabad stb.) megszállják a francia, angol és amerikai kapitalisták, — amikor látjuk, hogy az összeharácsolt zsákmány felosztása miatt egyre jobban kiélesedik az ellenségeskedés Olaszország és Franciaország között, Franciaország és Anglia között, Anglia és Amerika között, Amerika és Japán között.

És e gyáva, felemás, a burzsoá demokrácia előítéleteivel teljesen megfertőzött „szocialisták" mellett, akik tegnap még „saját" imperialista kormányukat védték, ma meg az oroszországi katonai intervenció elleni plátói „tiltakozásokra" szorítkoznak — ezek mellett az antant országaiban növekszik a száma azoknak az embereknek, akik a kommunista úton haladnak, MacLean, Debs, Loriot, Lazzari, Serrati útján —, azoknak az embereknek az útján, akik megértették, hogy csak a burzsoázia megdöntése, a burzsoá parlamentek szétzúzása, csak a szovjet hatalom és a proletariátus diktatúrája képes eltiporni az imperializmust, biztosítani a szocializmus győzelmét, biztosítani a tartós békét.

Akkor, 1918 augusztus 20-án a proletárforradalom Oroszországra korlátozódott, és a „szovjet hatalom", vagyis az, hogy az államban az *egész* hatalom a munkás-, katona- és parasztküldöttek szovjetjeinek a kezében van, még csak orosz intézménynek látszott (és valójában az is volt).

Most, 1919 január 12-én hatalmas „szovjet" mozgalmat látunk nemcsak a volt cári birodalom egyes részeiben, például Lettországban, Lengyelországban, Ukrajnában, hanem a nyugateurópai országokban is, mind a semleges országokban (Svájc, Hollandia, Norvégia), mind azokban, amelyek szenvedtek a háborútól (Ausztria, Németország). A németországi forradalom, amely különösen fontos és jellemző — hiszen egyik leghaladottabb kapitalista országról van szó —, azonnal „szovjet" formákat öltött. A német forradalom fejlődésének egész menete és kiváltképpen a „spartakisták", vagyis a proletariátus őszinte és egyedüli képviselőinek harca az áruló csőcseléknek, a Scheidemannoknak és Südekumoknak a burzsoáziával kötött szövetsége ellen, — mindez világosan megmutatja, hogyan *vetette fel* a történelem a kérdést Németországgal kapcsolatban: „Szovjethatalom" — avagy burzsoá parlament, akármilyen cégérrel (akár mint „nemzetgyűlés", akár mint „alkotmányozó" gyűlés) lép is fel.

Ez a *világtörténelmi* kérdésfeltevés. Ezt most minden túlzás nélkül elmondhatjuk és el is kell mondanunk.

A „Szovjethatalom" a második világtörténelmi lépés

vagy állomás a proletárdiktatúra fejlődésében. Az első lépés a Párizsi Kommün volt. Marx „A polgárháború Franciaországban" című művében, a Kommün tartalmának és jelentőségének zseniális elemzésével megmutatta, hogy a Kommün az állam *új típusát*, a *proletár államot* teremtette meg. Minden állam, még a legdemokratikusabb köztársaság is, voltaképpen gépezet, amellyel az egyik osztály elnyomja a másikat. A proletár államgépezet a burzsoázia elnyomására a proletariátus által, erre az elnyomásra pedig amiatt a veszett, kétségbeesett, semmi előtt vissza nem riadó ellenállás miatt van szükség, amelyet a földbirtokosok és a tőkések kifejtenek, amelyet kifejt az egész burzsoázia és valamennyi cinkostársa, valamennyi kizsákmányoló, amikor megkezdődik megdöntésük, amikor megkezdődik a kisajátítók kisajátítása.

A burzsoá parlament, még a legdemokratikusabb parlament a legdemokratikusabb köztársaságban is, amelyben a tőkések tulajdona és hatalma megmarad, nem más, mint gépezet, mellyel maroknyi kizsákmányoló elnyomja a dolgozók millióit. A szocialistáknak, akik a dolgozóknak a kizsákmányolás alól való felszabadításáért küzdenek, fel kellett használniok a burzsoá parlamenteket mint szószéket, mint a propaganda, az agitáció és a szervezés egyik bázisát, *amíg harcunk a burzsoá rend keretei közé szorult.* Aki most, amikor a világtörténelem napirendre tűzte e rendszer teljes lerombolásának, a kizsákmányolók megdöntésének és elnyomásának, a kapitalizmusról a szocializmushoz való átmenetnek a kérdését, — aki most a burzsoá parlamentarizmusra, a burzsoá demokráciára szorítkozik, s ezt szépítgetve általános „demokráciának" tünteti fel, elkeni *burzsoá* jellegét, elfelejti, hogy az általános választójog, amíg a tőkés tulajdon fennáll, a burzsoá állam egyik eszköze — az becstelenül elárulja a proletariátust, az átpártol osztályellensége, a burzsoázia oldalára, az áruló és renegát.

A világ szocializmusának három irányzata, amelyekről a bolsevik sajtó szakadatlanul beszél 1915 óta, a németországi véres küzdelem és polgárháború fényénél most különösen világosan áll előttünk.

Karl Liebknecht — ezt a nevet ismerik valamennyi

ország munkásai. Ez a név mindenütt, de különösen az antant országaiban jelképe annak a vezérnek, aki feláldozza magát a proletariátus érdekeiért és hű a szocialista forradalomhoz. Ez a név jelképe a kapitalizmus elleni valóban őszinte, valóban áldozatkész, valóban kíméletlen harcnak. Ez a név jelképe az imperializmus ellen nem szavakban, hanem valójában vívott engesztelhetetlen harcnak, jelképe annak a harcosnak, aki éppen akkor kész áldozatokra, amikor a „saját" országa megrészegedett az imperialista győzelmektől. Liebknechttel és a „spartakistákkal" tart mindenki, aki Németország szocialistái közül becsületes és valóban forradalmi maradt, a proletariátus legjobbjai és legmeggyőződésesebb elemei, a kizsákmányoltak tömegei, amelyekben forr a felháborodás és növekszik a forradalmi harci készség.

Liebknecht ellen vannak a Scheidemannok, Südekumok, a császár és a burzsoázia megvetésreméltó lakájainak egész bandája. Ezek ugyanúgy elárulták a szocializmust, mint a Gompersek és a Viktor Bergerek, a Hendersonok és Webbek, a Renaudelek és Vanderveldek. Ez — a munkásoknak a burzsoázia által megvásárolt felső rétege, s ezeket mi, bolsevikok, elneveztük (ezt az elnevezést az orosz Südekumokra, a mensevikekre alkalmazva) „a burzsoázia ügynökeinek a munkásmozgalomban" és Amerika legjobb szocialistái ezzel a remek — mert rendkívül találó és mélyen igaz — kifejezéssel jellemeztek: „labor lieutenants of the capitalist class", „a tőkés osztály munkás ügyvivői". Ez — a szocialista árulás *legújabb*, „modern" *típusa*, mert hiszen minden civilizált, előrehaladott országban a burzsoázia — vagy gyarmati elnyomás útján, vagy úgy, hogy anyagi „előnyöket" préselt ki a formailag független gyenge népekből — akkora lakosságot fosztogat, amelynek száma sokszorosan meghaladja „saját" országának a lakosságát. Ebből adódik az imperialista burzsoázia számára az „extraprofitnak" és annak gazdasági lehetősége, hogy ennek az extraprofitnak egy részét a proletariátus egy bizonyos felső rétegének megvesztegetésére, s ennek a rétegnek reformista, opportunista, a forradalomtól remegő kisburzsoáziává való átformálására fordítsa.

A spartakisták és a scheidemannisták között állnak

az ingadozó, gerinctelen „kautskysták", Kautsky elvbarátai, akik szavakban „függetlenek", valójában teljesen és az egész vonalon *függenek* ma a burzsoáziától és a scheidemannistáktól, holnap a spartakistáktól, részben az előbbieket, részben az utóbbiakat követik, olyan emberek, akiknek nincsenek eszméik, nincsen jellemük, nincsen politikájuk, nincs becsületük, nincs lelkiismeretük, akik élő megtestesülései a filiszter zavarosságnak, akik szavakban a szocialista forradalom mellett állnak, valójában képtelenek annak megértésére, mihelyt az megkezdődött, és akik renegát módon az általában vett „demokráciát", vagyis *valójában* a *burzsoá* demokráciát védelmezik.

Minden kapitalista országban minden gondolkodó munkás felismeri a nemzeti és történelmi feltételeknek megfelelően megváltozott helyzetben ezt a három alapvető irányt a szocialisták között is, a szindikalisták között is, mert az imperialista háború és a proletár világforradalom kezdete az egész világon az eszmei-politikai áramlatoknak ugyanazokat a fajtáit hozza létre.

* * *

Az előző sorokat még az előtt írtam, hogy Karl Liebknechtet és Rosa Luxemburgot bestiális és aljas módon meggyilkolta az Ebert—Scheidemann-kormány. Ezek a hóhérok, a burzsoázia előtt hajbókolva, engedték, hogy a német fehérgárdisták, a szent tőkés tulajdon láncos kutyái meglincseljék Rosa Luxemburgot, hátulról lelőjék Karl Liebknechtet, azzal a nyilvánvalóan hazug ürüggyel, hogy „szökést" kísérelt meg (az orosz cárizmus, amikor az 1905-ös forradalmat vérbe fojtotta, sokszor folyamodott ilyen gyilkossághoz, ugyanilyen hazug módon hivatkozva a letartóztatottak „szökési kísérletére"), — és ugyanakkor ezek a hóhérok a fehérgárdistákat egy állítólag teljesen ártatlan, állítólag az osztályok fölött álló kormány tekintélyével fedezték! Nincs szó, amely kifejezné ennek az állítólagos szocialisták által végzett hóhérmunkának egész undokságát és aljasságát. A történelem nyilvánvalóan egy olyan utat választott, amelyen „a tőkés osztály munkás ügyvivői" szerepének a bestialitás, elvetemültség és aljasság „tetőfokáig" kell hágnia. Csak fecsegjenek a kautskys-

ták, ezek a tökfilkók „Freiheit“[143] című lapjukban egy „valamennyi“ „szocialista“ párt képviselőiből alakult „bíróságról“ (ezek a lakájlelkek a Scheidemannokat, e hóhérokat, továbbra is szocialistáknak nevezik)! A filiszteri bárgyúságnak és nyárspolgári gyávaságnak e hősei még azt sem értik, hogy a bíróság az államhatalom szerve, márpedig Németországban a harc és a polgárháború éppen azért folyik, hogy kinek a kezében lesz ez a hatalom: a burzsoázia kezében, amelyet „kiszolgálnak“ majd a Scheidemannok, mint hóhérok és pogromlovagok, a Kautskyk, mint a „tiszta demokrácia“ dicsőítői — vagy a proletariátus kezében, amely a tőkés kizsákmányolókat meg fogja dönteni és ellenállásukat szét fogja zúzni.

A világot átfogó proletár Internacionále legjobbjainak, a nemzetközi szocialista forradalom felejthetetlen vezéreinek kiontott vére újabb és újabb munkástömegeket szólít élethalálharcra. És ez a harc győzelemre fog vezetni. Mi Oroszországban 1917 nyarán átvészeltük a „júliusi napokat“, amikor az orosz Scheidemannok, a mensevikek és az eszerek, ugyancsak „államilag“ fedezték a fehérgárdistáknak a bolsevikokon aratott „győzelmét“, amikor Petrográd utcáin a kozákok meglincselték Voinov munkást bolsevik kiáltványok terjesztéséért[144]. Tapasztalatból tudjuk, hogy a burzsoáziának és szolgáinak afféle „győzelmei“ milyen gyorsan kigyógyítják a tömegeket a burzsoá demokratizmus, az „általános választójog“ stb. illúzióiból.

* * *

Az antant burzsoáziája és kormányai körében most bizonyos ingadozások észlelhetők. Egy részük látja, hogy már kezdődik Oroszországban a fehérgárdistákat segítő, a legsötétebb monarchikus és földesúri reakciót szolgáló szövetséges csapatok bomlása, — hogy a katonai beavatkozás folytatása és az Oroszország legyőzésére irányuló kísérletek, amelyek hosszú időre milliós megszálló hadsereget igényelnek, hogy ez az út a legbiztosabb út ahhoz, hogy a proletárforradalom a leggyorsabban átcsapjon az antant országokba. Az ukrajnai német megszálló csapatok példája eléggé meggyőző.

Az antant országok burzsoáziájának másik része to-

vábbra is az oroszországi katonai beavatkozás mellett, a Szovjet Köztársaság „gazdasági bekerítése" (Clémenceau) és megfojtása mellett van. Az egész sajtó, mely ennek a burzsoáziának a szolgálatában áll, vagyis Anglia és Franciaország tőkések által megvásárolt napilapjainak többsége a Szovjethatalom gyors összeomlását jósolja, színesen ecseteli az oroszországi éhínség szörnyűségeit, „zavargásokról" és a Szovjet Kormány „labilitásáról" hazudozik. A fehérgárdisták, földbirtokosok és tőkések csapatai, amelyeket az antant tisztekkel, munícióval, pénzzel, segédcsapatokkal egyaránt támogat, elvágják Oroszország éhező központi és északi részét a gabonában leggazdagabb vidékektől, Szibériától és a Dontól.

Az éhező munkások Petrográdban és Moszkvában, Ivanovo-Voznyeszenszkben és más ipari központokban valóban sokat szenvednek. A munkástömegek sohasem tűrnék el ezeket a szenvedéseket, az éhségnek ezeket a gyötrelmeit, amelyekre az antant katonai beavatkozása kárhoztatja őket (az a beavatkozás, amelyet gyakran olyan képmutató ígéretekkel palástolnak, hogy nem küldik ide „saját" csapataikat, s eközben továbbra is küldik a „feketebőrűeket", továbbá a muníciót, a pénzt, a tiszteket), — a tömegek nem viselnének el ilyen szenvedéseket, ha a munkások nem értenék meg, hogy a szocializmus ügyét védik Oroszországban is és az egész világon.

A „szövetséges" és fehérgárdista csapatok kezükben tartják Arhangelszket, Permet, Orenburgot, a Don-menti Rosztovot, Bakut, Ashabadot, de a „szovjet mozgalom" elfoglalta Rigát és Harkovot. Lettország és Ukrajna szovjet köztársaságokká lesznek. A munkások látják, hogy nagy áldozataik nem hiábavalók, hogy a Szovjethatalom győzelme előrehalad és kiszélesedik, növekszik és erősödik világszerte. A nehéz harc és a nagy áldozatok minden hónapja erősíti a Szovjethatalom ügyét az egész világon, gyengíti ellenségeit, a kizsákmányolókat.

A kizsákmányolóknak még elég erejük van ahhoz, hogy meggyilkolják és meglincseljék a proletár világforradalom legjobb vezéreit, növeljék a munkások áldozatait és szenvedéseit a megszállt vagy meghódított országokban és területeken. De az egész világ kizsák-

mányolóinak nincs annyi ereje, hogy feltartóztassák a proletár világforradalom győzelmét, amely meghozza az emberiség felszabadulását a tőke igája alól, az újabb és a kapitalizmusban elkerülhetetlen imperialista háborúk állandó fenyegetése alól.

N. Lenin

1919 január 21.

„Pravda" 16. sz.
1919 január 24.

BESZÉD
A KORMÁNYZÓSÁGI NÉPMŰVELÉSI OSZTÁLYOK ISKOLÁNKÍVÜLI ALOSZTÁLYAI VEZETŐINEK II. TANÁCSKOZÁSÁN, 1919 JANUÁR 24-ÉN

Elvtársak! Önök itt a kormányzósági Szovjetek helyi iskolánkívüli osztályainak képviseletében gyűltek össze. Jómagam, sajnos, nem ismerem közelebbről az önök munkáját, és ezért néhány megjegyzésre szorítkozom. Üdvözlöm kongresszusukat, az iskolánkívüli népművelés vezetőinek kongresszusát, melyre igen nagy feladatok várnak!

Iskoláinkban sok olyan tanító maradt, aki a régi viszonyok között nevelkedett, s ez nehézségeket okoz a kapitalista rendszerből a szocializmusba való átmenet során. Akármilyen különös is, konok ellenállásba ütközünk olyan emberek részéről, akik ismeretekkel rendelkeznek. Aki hozzászokott, hogy a régi apparátust hitbizományának tekintse, az önmagát és a vagyonos osztályt szolgálja.

Az iskolánkívüli munka kedvezőbb feltételek között van, mint az iskolai.

Nálunk a Népbiztosok Tanácsában felvetődött az a gondolat, hogy bizottságot hívjunk létre a számos szétforgácsolt kulturális-felvilágosító szervezet egyesítésére. Az iskolánkívüli népművelés az egész élet átformálása szempontjából fontos. Feltétlenül új utakat kell keresni.

Meg kell mondanom, hogy a Szovjethatalom néhány új és tapasztalatlan képviselője gyakran a régi módszereket alkalmazza és ezzel kompromittálja a hatóságokat.

Azt gondolom, hogy az iskolánkívüli népművelés vezetőire nehéz feladat vár. A pártmunkában mi kidolgoztuk a tömegekre való széleskörű ráhatás módszereit, de ezeket egyesíteni kell a kulturális-felvilágosító módszerekkel, nevezetesen az iskolai és különösen az iskolán-

kívüli népművelés módszereivel, ami eddig nem mindig sikerült.

Az iskolánkívüli munkában segíteni fogják önöket a dolgozó tömegek, a tömegek igen erős tudásvágya, és önök éppen ezért könnyebben meg fogják találni a velük való kapcsolat formáit. Ezen a területen lehet a legkevésbbé ugrásszerű eredményeket elérni, főképpen azok közt a tömegek közt, amelyek alacsony kulturális színvonalon állnak. Közelebbi kapcsolatra kell törekedni a pártszervezetekkel mint propagandaszervekkel, és be kell vonni a tömegeket az iskolánkívüli népművelés munkájába. Ha a tömegek kezdeményezése kellő visszhangra talál, jobb eredményeket remélhetnek. Még egyszer üdvözlöm önöket és sok sikert kívánok munkájukhoz.

„Vnyeskolnoje Obrazovanylje" 2—3. sz.
1919 február—március.

FEL MUNKÁRA
A KÖZÉLELMEZÉS ÉS A KÖZLEKEDÉS FRONTJÁN!

A Központi Végrehajtó Bizottság utolsó ülésén már volt alkalmam rámutatni arra, hogy az elkövetkező félév különösen nehéz lesz a Szovjet Köztársaság számára. 1918 első felében 28 millió pud gabonát gyüjtöttünk be, a másodikban 67 millió pudot. 1919 első fele nehezebb lesz az előző félévnél.

Az éhínség egyre fokozódik. A kiütéses tífusz igen komoly veszéllyé válik. Hősies erőfeszítésekre van szükség, nálunk pedig bizony korántsem tesznek meg mindent.

Van-e remény menekvésre és a helyzet javulására?

Kétségkívül van. Ufa és Orenburg elfoglalása, a déli győzelmek, ezenkívül a szovjet felkelés győzelmei Ukrajnában[145] a legkedvezőbb perspektívákat nyitják meg előttünk.

Most jóval több gabonát tudunk szerezni, mint amennyire az éhezéssel határos élelmezési fejadaghoz szükség van.

A keleti részen már több millió pud gabonát behordtak. Szállítása a közlekedés rossz állapota miatt húzódik el. Délen az egész Voronyezs kormányzóságnak és a Donvidék egy részének felszabadítása a krasznovista kozákok uralma alól teljes mértékben lehetővé teszi, hogy, minden előzetes számításunkat felülmúló mértékben, nagymennyiségű gabonát kapjunk. Végül, óriási gabonafeleslegek vannak Ukrajnában és Ukrajna Szovjetkormánya felajánlja nekünk segítségét.

Most nemcsak hogy megmenekülhetünk az éhínségtől, hanem a nem-földművelő Oroszország kiéhezett lakosságát valóban jóllakathatjuk.

Az a baj, hogy a közlekedés rossz állapotban van és rendkívül nagy a hiány közélelmezési funkcionáriusokban.

Minden erőnket meg kell feszítenünk, a munkástömegek tetterejét újra meg újra fel kell szítanunk. Erélyesen szakítanunk kell a hétköznapi élet és a hétköznapi munka szokásos formájával. Neki kell gyürkőznünk. Hozzá kell látnunk ahhoz, hogy munkatársakat *mozgósítsunk* a közélelmezés és a közlekedés frontjára, mégpedig *forradalmi módon*, és ebben az ügyben *ne szorítkozzunk* a „folyó" munka kereteire, hanem, azon túlmenően, kutassunk fel újabb munkaerők kiválasztására és bevonására egyre újabb munkamódszereket.

Igen nyomós okaink vannak most, hogy feltételezzük — még ha a „legóvatosabb", sőt pesszimista számításokat vesszük is alapul —, hogy ebben a félévben az éhség és a tífusz fölötti győzelem (ez a győzelem *feltétlenül* lehetséges) meghozza az egész gazdasági helyzet teljes *jobbrafordulását*, hiszen az Ukrajnával és Taskenttel való összeköttetés kiküszöböli a nyersanyagszűke és nyersanyaghiány legfőbb és alapvető okait.

Persze, a kiéhezett tömegek elfáradtak, olykor ez a fáradtság emberfelettien nagy, de van kiút, és az energia fokozása mégis feltétlenül lehetséges, — annál is inkább, mivel a proletárforradalom növekedése az egész világon egyre nyilvánvalóbbá válik, s nemcsak belső, hanem nemzetközi helyzetünk gyökeres javulását is ígéri.

Neki kell gyürkőznünk.

A párt minden szervezetének, minden szakszervezetnek, a szakmailag szervezett munkások minden csoportjának, sőt, azoknak a nem szervezett munkásokénak is, akikben azonban él az a vágy, hogy „hadat viseljenek" az éhség ellen — általában a szovjet funkcionáriusok és állampolgárok minden csoportjának fel kell vetnie önmaga előtt ezt a kérdést:

mit tehetünk mi annak érdekében, hogy kiszélesítsük és erősítsük az egész nép hadjáratát az éhínség ellen?

nem helyettesíthetnénk-e férfimunkát női munkával, hogy így férfiak újabb meg újabb csapatait szabadítsuk fel a közlekedésügyi és a közélelmezési munka legnehezebb feladatai számára?

nem adhatunk-e biztosokat a mozdony- és vasútikocsijavító műhelyeknek?

nem adhatunk-e egyszerű közkatonákat a közélelmezés hadseregének?

nem kellene-e környezetünkből, csoportunkból, üzemünkből stb. minden tizedik vagy ötödik embert kiemelnünk a közélelmezés hadseregébe, vagypedig a szokottnál nehezebb és keményebb munkára a vasúti műhelyekbe?

nem végeznek-e néhányan közülünk olyan szovjet vagy általában bármi más munkát, amely csökkenthető vagy éppen beszüntethető volna anélkül, hogy az állam legfőbb alappillérei megrendülnének? nem vagyunk-e kötelesek ezeket a funkcionáriusokat azonnal mozgósítani a közélelmezés és a közlekedés érdekében?

Újra meg újra egyre nagyobb tömegekben nekilendülünk, hogy újabb csapást mérjünk a régi kapitalista társadalom átkozott törvényére, arra a törvényre, amelyet ez a társadalom hagyott ránk örökül, arra a törvényre, amely kisebb-nagyobb mértékben mindegyikünket megfertőzött és megrontott, arra a törvényre, amely így hangzik: „ki-ki magáért, isten mindnyájunkért". A rabló, szennyes, véres kapitalizmusnak ez az öröksége fojtogat, szorongat, marcangol, gyötör, pusztít bennünket a legjobban. Ettől az örökségtől nem lehet egycsapásra megszabadulni, szüntelenül küzdeni kell ellene, nem egyszer és nem kétszer, hanem sokszor kell új kereszteshadjáratot hirdetni és folytatni ellene.

A milliókat és tízmilliókat meg lehet menteni az éhségtől és a tífusztól, a menekvés közel van, a fenyegető éhség- és tífuszválságot teljesen le lehet küzdeni és le lehet győzni. Kétségbeesni bárgyú, ostoba, szégyenletes dolog. Egyenként futni szerteszét, ki merre lát, hogy valahogy egyedül „kivágjuk magunkat", hogy valahogy a gyengébbeket félrelökve egyedül előrejussunk — annyi, mint gyáván megfutamodni, cserben hagyni beteg és fáradt bajtársainkat, az általános helyzetet súlyosbítani.

Megteremtettük a Vörös Hadsereg szilárd alapjait, s a Vörös Hadsereg most *keresztülvágta magát*, hallatlan nehézségeket legyőzve, a földbirtokosoknak és tőkéseknek az igen gazdag angol-francia milliárdosok által támogatott csapatai vasfalán át, keresztülvágta magát a fő nyersanyagforrásokhoz, a gabonához, a gyapothoz, a

szénhez. Megteremtettük ezeket az alapokat újmódon végzett munkával, a fronton folytatott politikai propagandával, a kommunisták szervezetével hadseregünkben, a munkástömegek legjobbjainak önfeláldozó szervezetével és az ő küzdelmük árán.

Számos győzelmet arattunk mind a külső fronton, a háború frontján, mind a belső fronton, a kizsákmányolók elleni harcban, a szabotázs elleni harcban, a szocialista építés nehéz, súlyos, tövises, de *helyes* útjáért vívott harcban. Közel vagyunk a teljes és döntő győzelemhez nemcsak orosz, hanem nemzetközi vonatkozásban is.

Még némi erőfeszítés — és kitépjük magunkat az éhség fojtogató karmaiból.

Amit a Vörös Hadseregért tettünk és teszünk, tegyük meg még egyszer és újult erővel a közélelmezési és közlekedési munka felélénkítésére, kiszélesítésére, fokozására. A legjobb munkaerőket mind *ilyen* munkára kell beosztani. Akad hely mindenki számára, aki akar és tud dolgozni, mindenki elő fogja segíteni, ha akarja, a gazdasági bomlás és az éhínség fölötti szervezett tömeggyőzelmet — minden aktív erő, mindenfajta képesség, minden szakma, minden hivatás, minden készséges ember számára lehet és kell találni munkát a közélelmezési és közlekedési dolgozók e *békehadseregében* — ebben a békehadseregben, amelynek most, a teljes győzelem érdekében, támogatnia kell a Vörös Hadsereget, meg kell szilárdítania és fel kell használnia ennek győzelmeit.

Fel munkára a közélelmezés és a közlekedés frontján!

N. Lenin

1919 január 26.

„Pravda" 19. sz.
1919 január 28.

A BURZSOÁ-SZÖVETKEZETI KÖZELLÁTÁSRÓL ÉS ELOSZTÁSRÓL A PROLETÁR-KOMMUNISTA KÖZELLÁTÁSRA ÉS ELOSZTÁSRA VALÓ ÁTMENET RENDSZABÁLYAIRÓL[146]

A szövetkezetek és a fogyasztási kommúnák kérdése, amelyet a Népbiztosok Tanácsa nemrég megvitatott (v. ö. „Izvesztyija" február 2), mint *legfontosabb* teendőt napirendre tűzi azokat a rendszabályokat, amelyek a burzsoá szövetkezetek *t ő l* az egész lakosság kommunista fogyasztótermelő egyesülése *h e z* való *átmenetet* hivatottak biztosítani.

Tegyük fel, hogy a lakosság 98%-a egyesül szövetkezetekben. Falun ez előfordul.

Vajjon a szövetkezet ettől már kommúnává válik?

Nem, *ha* ez a szövetkezet (1) külön részvényesek egy csoportja számára hasznot hoz (osztalékot a részvények után stb.); (2) megtartja saját külön apparátusát, s ebbe nem vonja be a lakosságot általában, elsősorban a proletariátust és a félproletariátust; (3) a termékek elosztásánál nem részesíti előnyben a félproletárokat a középparasztokkal szemben, a középparasztokat a gazdagokkal szemben; (4) a termékbegyüjtésnél nem azt az eljárást követi, hogy előbb a gazdagok, majd a középparasztok fölöslegét szedi be, és ha nem támaszkodik ezzel kapcsolatban a proletárokra és a félproletárokra. Stb. stb.

A feladat nehézsége (és a mostani, előttünk közvetlenül felmerülő feladat *tartalma*) lényegében abban rejlik, hogy kidolgozzuk a régi szövetkezetektől (amelyek szükségképpen burzsoá szövetkezetek, minthogy különválik a lakosság *kisebbségét* alkotó *részvényesek* rétege, és más okoknál fogva is) az új és az igazi *kommúnához* való *átmenet g y a k o r l a t i* rendszabályainak rendszerét — a burzsoá-szövetkezeti közellátástól és elosztástól a prole-

tár-kommunista közellátáshoz és elosztáshoz vezető átmenet rendszabályainak rendszerét.

Feltétlenül szükséges, hogy

(1) ezt a kérdést felvessük a sajtóban;

(2) versenyt indítsunk a Szovjethatalom valamennyi központi és helyi szerve (főleg a Legfőbb Népgazdasági Tanács és a népgazdasági tanácsok, a Közélelmezési Népbiztosság és a közélelmezési szervek, a Központi Statisztikai Hivatal és a Földművelésügyi Népbiztosság) között ennek a feladatnak megoldására;

(3) megbízzuk a Legfőbb Népgazdasági Tanács szövetkezeti osztályát, valamint a 2. §-ban említett valamennyi intézményt azzal, hogy dolgozzák ki ezeknek a rendszabályoknak a *programját*, továbbá dolgozzanak ki egy kérdőívet a hasonló rendszabályokra vonatkozó adatok összegyüjtésére, valamint azoknak a tényeknek az összegyüjtésére, amelyek e rendszabályok kialakítását lehetővé teszik;

(4) tűzzünk ki prémiumot az ilyen rendszabályok legjobb programjára, a leggyakorlatibb programra, az erre vonatkozó adatok összegyüjtésére legalkalmasabb és legmegvalósíthatóbb kérdőívre és eljárásra.

A megírás ideje: 1919 február 2.

Először 1931-ben jelent meg.

TÁVIRAT AZ UFA-KORMÁNYZÓSÁGI FORRADALMI BIZOTTSÁGNAK[147]

A kormányzósági Forradalmi Bizottság elnökének, Ufa

Javasoljuk, hogy Halikovot ne taszítsák el, egyezzenek bele az amnesztiába azzal a feltétellel, hogy a baskir ezredekkel egységes frontot hoznak létre Kolcsak ellen. A Szovjethatalom teljes mértékben biztosítja a baskirok nemzeti szabadságát. Ugyanakkor természetesen feltétlenül szükség van a baskir lakosság ellenforradalmi elemeinek legszigorúbb eltávolítására és a baskir csapatok proletár megbízhatósága tényleges ellenőrzésének bevezetésére.

Lenin. Sztálin

A megírás ideje: 1919 február 5. vagy 6.
Megjelent: „Zsizny Nacionalnosztyej"
5. (13.) sz. 1919 február 16.

A KÜLÜGYI NÉPBIZTOS SZIKRATÁVIRATÁNAK TERVEZETE[148]

Válaszolva ilyen és ilyen keletű szikratáviratára, sietek közölni önnel, hogy bár nézetünk szerint a berni konferencia nem szocialista konferencia és nem is képviseli semmiféle mértékben sem a munkásosztályt, mindamellett engedélyezzük az ön által megnevezett bizottság beutazását Oroszországba és biztosítjuk számára azt a lehetőséget, hogy minden irányban tájékozódjék, aminthogy engedélyezzük a beutazást minden tájékozódni kívánó burzsoá bizottságnak, amely közvetlen vagy közvetett kapcsolatban van bármely burzsoá kormánnyal, akár olyannal is, amely a Szovjet Köztársaság ellen támadó hadműveleteket hajt végre. Amikor feltétel nélkül hozzájárulunk az ön által megnevezett bizottság beutazásához, tudni óhajtanánk, vajjon az önök demokratikus kormánya, valamint más olyan demokratikus országok kormánya, amelynek állampolgárai tagjai a bizottságnak, hajlandó lesz-e engedélyezni a Szovjet Köztársaság által kiküldött bizottság beutazását ezekbe az országokba.

A megírás ideje: 1919 február 19.
Megjelent: „Izvesztyija VCIK"
39. sz. 1919 február 20.

AZ ORSZÁG VÉDELMÉT ALÁÁSÓ MENSEVIK NAPILAP BETILTÁSÁRÓL

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG HATÁROZATTERVEZETE[149]

Tekintettel arra

1) hogy a „Vszegda Vperjod" című mensevik napilap 1919 február 20-i számában a „Szüntessétek be a polgárháborút" című cikkében végérvényesen bizonyságot tett ellenforradalmi irányzatáról;

2) hogy a „le a polgárháborúval" jelszó, amelyet ez a lap most nyiltan hirdet, olyan időben, amikor a földbirtokosok és a tőkések csapatai Kolcsak vezetésével nemcsak Szibériát, de Permet is megszállva tartják, egyenlő Kolcsak támogatásával és annak megakadályozásával, hogy Oroszország munkásai és parasztjai győzelemre vigyék a Kolcsak elleni háborút;

3) hogy ilyenformán a mensevikek, akik pártértekezletük határozatában elítélték a mensevik párttagok zömét, azokat, akik szövetségre léptek a vagyonos osztályokkal, vagyis a földbirtokosokkal és tőkésekkel Szibériában, Arhangelszkben, a Volgán, Grúziában és délen, most a gyakorlatban ugyanazt a politikát kezdik követni, bár szavakban képmutatóan megtagadják;

4) hogy a mensevikek közül azoknál, akik, bár nem voltak a földbirtokosok és tőkések képmutató barátai, ismét gerinctelen ingadozások tapasztalhatók, s odáig süllyednek, hogy kiszolgálják Kolcsakot;

5) hogy a Szovjethatalom a földbirtokosok és tőkések csapatai ellen vívott végső, döntő és legélesebb fegyveres harc időszakában nem tűrhet meg magánál olyan embereket, akik nem óhajtják az igaz ügyért harcoló munkásokkal és parasztokkal együtt viselni a súlyos nélkülözéseket;

6) hogy az ilyen emberek újra meg újra a Kolcsak-

féle demokráciára törekednek, amelyben a burzsoázia és uszályhordozói olyan jól érzik magukat,

— a Központi Végrehajtó Bizottság elrendeli:

a) a „Vszegda Vperjod" című lapot be kell tiltani mindaddig, amíg a mensevikek tetteikkel be nem bizonyították, hogy el vannak szánva a Kolcsakkal való következetes szakításra és a Szovjethatalom szilárd védelmére és támogatására;

b) minden előkészítő intézkedést meg kell tenni a munkások és parasztok Kolcsak feletti győzelmét akadályozó mensevikeknek a Kolcsak-féle demokrácia területére való kiutasítására.

A megírás ideje: 1919 február 22.

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik" XXXV. köt. 1945.

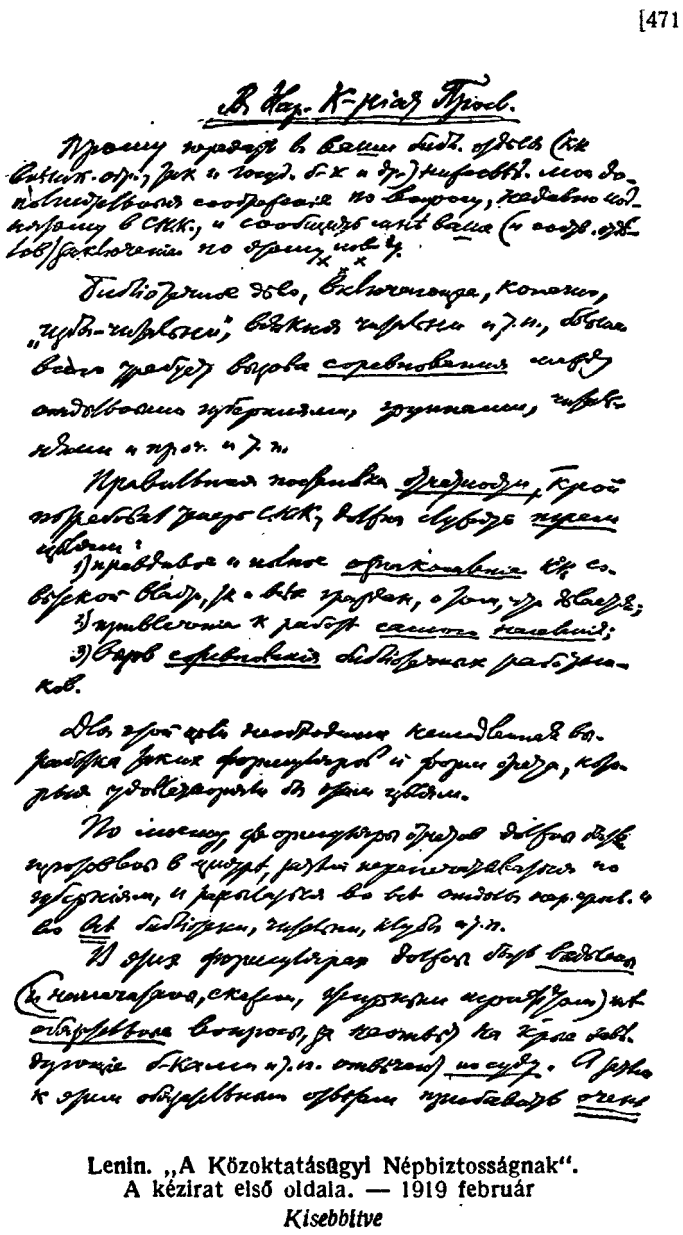

Lenin. „A Közoktatásügyi Népbiztosságnak".
A kézirat első oldala. — 1919 február
Kisebbítve

A KÖZOKTATÁSÜGYI NÉPBIZTOSSÁGNAK

Kérem, továbbítsák könyvtári osztályaikra (mind az iskolánkívüli népművelés könyvtáraival, mind az állami könyvtárakkal stb. foglalkozó osztályokra) alábbi kiegészítő megjegyzéseimet a Népbiztosok Tanácsában nemrég felvetett kérdésre vonatkozólag[150], és közöljék velem ezzel kapcsolatban szakvéleményüket (valamint a megfelelő osztályok szakvéleményét).

* * *

A könyvtárak fejlesztése érdekében — s a könyvtárak közé tartoznak természetesen a „falusi olvasószobák", a különféle olvasótermek is stb. — különösen fontos az egyes kormányzóságok, csoportok, olvasótermek stb. stb. közötti *verseny* megindítása.

Az *adatszolgáltatás* helyes formája, amelyet most a Népbiztosok Tanácsa megkíván, *hármas* célt szolgál:

1) hogy mind a Szovjethatalom, mind pedig minden állampolgár a valóságnak megfelelő és teljes *képet kapjon* arról, ami történik;

2) hogy *magát a lakosságot* bevonjuk a munkába;

3) hogy a könyvtári dolgozók közt *versenyt* indítsunk.

E célból haladéktalanul ki kell dolgozni olyan statisztikai űrlapokat és kérdőíveket, amelyek ezeknek a céloknak megfelelnek.

Véleményem szerint a statisztikai kérdőíveket a központban kell elkészíteni, azután az egyes kormányzóságokban kinyomatni és elküldeni minden közoktatási osztály-

nak és *minden* könyvtárnak, olvasóteremnek, klubnak stb.

Ezeken az űrlapokon *ki* kell *emelni* (és, mondjuk, vastag betűvel kell nyomni) azokat a kérdéseket, amelyeknek megválaszolása *kötelező*, illetve amelyeknek meg nem válaszolásáért a könyvtár vezetője stb. *a bíróság előtt* felel. Ezeket a kötelező válaszokat azután *nagyon* sok *nem kötelező* válasszal kell kiegészíteni (tehát olyan kérdéssel, amelynek meg nem válaszolása nem feltétlenül von maga után bírósági eljárást).

A kérdőív kötelező §§-ai között kell szerepelnie például a könyvtár (vagy olvasóterem stb.) címének, a vezető és a vezetőségi tagok nevének és címének, a könyvek és ujságok számának, a megnyitás időpontjának stb. (nagy könyvtáraknál más adatoknak is).

A nem kötelező §§-ok közt kell szerepelniök, kérdések formájában, **mindazoknak** az újításoknak, amelyeket Svájcban és Amerikában (valamint más országokban) alkalmaznak, hogy **ösztönözzük** (könyvjutalmakkal — értékes kiadványokkal, sorozatokkal stb.) azokat, akik a legtöbb újítást a legjobban valósították meg.

Például: 1) tudja-e pontos adatokkal igazolni könyvtára kötet*forgalmának* növekedését? vagy 2) olvasóterme látogatottságát? vagy 3) a könyv- és ujságcserét más könyvtárakkal és olvasótermekkel? vagy 4) központi katalógus összeállítását? vagy 5) a vasárnapok felhasználását? vagy 6) az esték felhasználását? vagy 7) új olvasórétegek, nők, gyermekek, nem-oroszok stb. megnyerését? vagy 8) tudnak-e válaszolni az olvasó kérdéseire? vagy 9) milyen egyszerű és gyakorlati módszereket alkalmaz a könyvek és napilapok megőrzésénél? megóvásuknál? a könyveket és napilapokat az olvasás után gépiesen rakják-e el, vagy rendezik? vagy 10) a kikölcsönzésnél? vagy 11) a biztosítékok leegyszerűsítésére a kikölcsönzésnél? vagy 12) a postai küldésnél?

stb. stb. stb.

A legjobb válaszokat és eredményeket prémiumokkal kell jutalmazni.

A Közoktatásügyi Népbiztosság a Népbiztosok Taná-

csához beadott jelentéseiben *feltétlenül* tüntesse fel, hogy havonta *hány* jelentés fut be és mely kérdésekre érkeznek válaszok; foglalja össze azokat.

A megírás ideje: 1919 február.
Először 1933-ban jelent meg.

A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE I. KONGRESSZUSA[151]

1919 MÁRCIUS 2—6

I

BESZÉD A KONGRESSZUS MEGNYITÁSA ALKALMÁBÓL MÁRCIUS 2

Az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottságának megbízásából megnyitom az első nemzetközi kommunista kongresszust. Mindenekelőtt kérem a jelenlevőket, hogy felállással adózzunk a III. Internacionále legjobbjai, Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg emlékének. (Mindenki feláll.)

Elvtársak! Gyűlésünknek nagy világtörténelmi jelentősége van. Gyűlésünk bebizonyítja a polgári demokrácia valamennyi illúziójának csődjét. Hiszen a polgárháború ténnyé vált nemcsak Oroszországban, hanem Európa legfejlettebb kapitalista országaiban is, például Németországban.

A burzsoázia őrült rettegésben él a proletariátus forradalmi mozgalmának növekedése miatt. Ezt meg lehet érteni, ha figyelembe vesszük, hogy az események menete az imperialista háború után elkerülhetetlenül elősegíti a proletariátus forradalmi mozgalmát, hogy a nemzetközi világforradalom megkezdődik és erősödik minden országban.

A nép felismeri a most folyó harc nagyszerűségét és jelentőségét. Csak azt a gyakorlati formát kell megtalálni, amely lehetővé fogja tenni a proletariátus számára, hogy megvalósítsa uralmát. Ilyen forma a szovjet rendszer a proletárdiktatúrával. Proletárdiktatúra! — ez a szó a tömegek számára eddig érthetetlen volt. Minthogy a szovjetek rendszere világszerte elterjedt, ezt a latin szót valamennyi modern nyelvre lefordították; a munkástömegek megtalálták a diktatúra gyakorlati formáját. A diktatúra érthetővé vált a munkások nagy tömegei számára, és ez az

oroszországi Szovjethatalomnak, a németországi spartakistáknak és a más országokban fennálló hasonló szervezeteknek, mint pl. az angol Shop Stewards Committees-nek[152] köszönhető. Mindez azt bizonyítja, hogy megtaláltuk a proletárdiktatúra forradalmi formáját, hogy a proletariátusnak most módjában van gyakorlatilag felhasználni uralmát.

Elvtársak! Azt hiszem, hogy az oroszországi események után, a németországi januári harc után, különösen fontos annak hangsúlyozása, hogy a proletariátus mozgalmának legújabb formája más országokban is utat tör és uralkodóvá válik. Ma pl. egy szocialistaellenes ujságban távirati jelentést olvastam arról, hogy az angol kormány fogadta a munkásküldöttek birminghami szovjetjét és úgy nyilatkozott, hogy hajlandó a szovjeteket mint gazdasági szervezeteket elismerni. A szovjet rendszer nemcsak az elmaradott Oroszországban, hanem Európa legfejlettebb országában, Németországban is, valamint a legrégibb kapitalista országban, Angliában is győzött.

Ha mégúgy tombol is a burzsoázia, ha mégúgy gyilkolja a munkásokat ezerszámra, a győzelem a miénk, a kommunista világforradalom győzelme biztosítva van.

Elvtársak! Szívből üdvözlöm önöket az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottságának nevében és indítványozom, hogy fogjunk hozzá az elnökség megválasztásához. Kérek javaslatokat.

Először német nyelven „Der I. Kongress der Kommunistischen Internationale. Protokoll" c. könyvben, 1920 Petrográd, jelent meg.

Orosz nyelven először a „Kommunista Internacionále első kongresszusa. Jegyzőkönyvek" c. könyvben, 1921 Petrográd, jelent meg.

2

TÉZISEK ÉS ELŐADÓI BESZÉD A BURZSOÁ DEMOKRÁCIÁRÓL ÉS A PROLETARIÁTUS DIKTATÚRÁJÁRÓL MÁRCIUS 4

1. A proletariátus forradalmi mozgalmának növekedése valamennyi országban arra késztette a burzsoáziát és a munkásszervezetekben levő ügynökeit, hogy görcsös erőfeszítéssel igyekezzenek eszmei és politikai érveket találni a kizsákmányolók uralmának igazolására. Ezek közül az érvek közül különösen kiemelkedik a diktatúra elítélése és a demokrácia védelme. Hogy mennyire hazug és képmutató ez az érv, amelyet ezer hangnemben ismételget mind a kapitalista sajtó, mind a sárga Internacionále 1919 februári berni konferenciája, nyilvánvaló mindenki számára, aki nem akarja a szocializmus alaptételeit elárulni.

2. Ez az érvelés mindenekelőtt az „általában vett demokrácia" és az „általában vett diktatúra" fogalmával operál és nem teszi fel azt a kérdést, hogy melyik osztályról van szó. A kérdésnek ilyen osztályonkívüli vagy osztályfeletti, látszólag az egész nép szempontjából való feltevése egyenes megcsúfolása a szocializmus alapvető tanításának, nevezetesen az osztályharcról szóló tanításnak, melyet a burzsoázia táborába átpártolt szocialisták szavakban elismernek, de a valóságban elfelejtenek. Hiszen egyetlen civilizált kapitalista országban sincs „általában vett demokrácia", hanem csak polgári demokrácia van, és nincs szó „általában vett diktatúráról", hanem az elnyomott osztály, vagyis a proletariátus diktatúrájáról az elnyomók és kizsákmányolók, azaz a burzsoázia felett, annak az ellenállásnak a legyőzésére, amelyet a kizsákmányolók a saját uralmukért vívott harcban kifejtenek.

3. A történelem azt tanítja, hogy soha elnyomott osztály nem került uralomra és nem is kerülhetett ura-

lomra a diktatúra időszaka nélkül, azaz ha nem hódította meg a politikai hatalmat és nem törte le erőszakkal azt a kétségbeesett, veszett, semmiféle gonosztettől vissza nem riadó ellenállást, amelyet a kizsákmányolók mindig kifejtenek. A burzsoázia — amelynek uralmát most azok a szocialisták védelmezik, akik ellenzik az „általában vett diktatúrát" és szívvel-lélekkel az „általában vett demokrácia" mellett vannak, — az előrehaladott országokban a felkelések, polgárháborúk hosszú sora, a királyok, hűbérurak, rabszolgatartók és restaurációs kísérleteik erőszakos elnyomása árán hódította meg a hatalmat. Valamennyi ország szocialistái ezerszer, milliószor magyarázták meg a népnek e burzsoá forradalmak, e burzsoá diktatúra osztályjellegét könyveikben, röpirataikban, kongresszusaik határozataiban, agitációs beszédeikben. Ezért most a burzsoá demokrácia védelme az „általában vett demokráciáról" való beszédek ürügyén, és a proletariátus diktatúrája elleni lármás és jajveszékelő tiltakozás az „általában vett diktatúra" ellen való lármás kirohanások ürügyén, nem más, mint egyenes elárulása a szocializmusnak, tényleges átpártolás a burzsoázia táborába, tagadása annak, hogy a proletariátusnak joga van a maga proletárforradalmára, a polgári reformizmus védelme éppen abban a történelmi időpontban, amikor a polgári reformizmus csődbe jutott az egész világon és amikor a háború forradalmi helyzetet teremtett.

4. A szocialisták, amikor a burzsoá civilizáció, a burzsoá demokrácia és a burzsoá parlamentarizmus osztályjellegét magyarázták, valamennyien azt a gondolatot fejezték ki, amelyet Marx és Engels fogalmaztak meg a legnagyobb tudományos pontossággal, amikor azt mondták, hogy a legdemokratikusabb polgári köztársaság sem egyéb, mint gépezet a munkásosztály elnyomására a burzsoázia által, a dolgozó tömegek elnyomására egy maroknyi kapitalista által[153]. Azok közt a forradalmárok, azok közt a marxisták között, akik jelenleg üvöltve tiltakoznak a diktatúra ellen és síkra szállnak a demokrácia mellett, egy sincs, aki ne esküdözött volna égre-földre a munkásoknak, hogy elismeri a szocializmusnak ezt az alapigazságát; most viszont, amikor a forradalmi proletariátus forrong és

megmozdult, hogy ezt az elnyomó gépezetet megsemmisítse és kivívja a proletariátus diktatúráját, a szocializmusnak ezek az árulói úgy tüntetik fel a dolgot, mintha a burzsoázia ajándékozta volna meg a dolgozókat a „tiszta demokráciával", mintha a burzsoázia lemondott volna az ellenállásról és hajlandó volna alárendelni magát a dolgozó többségnek, mintha a demokratikus köztársaságban nem létezett volna és nem létezne semmiféle államgépezet a munkának a tőke által való elnyomására.

5. A Párizsi Kommün — amelyet szavakban dicsőít mindenki, aki azt akarja, hogy szocialistának tartsák, mert tudják, hogy a munkástömegek forró és őszinte rokonszenvet éreznek a Párizsi Kommün iránt — különösen világosan megmutatta a burzsoá parlamentarizmus és a burzsoá demokrácia történeti feltételek által megszabott jellegét és korlátozott értékét. Noha ezek az intézmények a középkorhoz hasonlítva nagy mértékben haladóak, a proletárforradalom időszakában feltétlenül gyökeres változtatást követelnek. Éppen Marx, aki a legjobban felismerte a Kommün történelmi jelentőségét, mutatta ki elemzésében a burzsoá demokrácia és a burzsoá parlamentarizmus kizsákmányoló jellegét: megadják az elnyomott osztályoknak azt a jogot, hogy néhány évben egyszer eldöntsék, hogy a parlamentben a vagyonos osztályok melyik tagja fogja „képviselni és elnyomni" (ver- und zertreten) a népet[154]. Éppen most, amikor az egész világra kiterjedő szovjet mozgalom az egész világ szeme láttára folytatja azt, amit a Kommün megkezdett, most felejtik el a szocializmus árulói a Párizsi Kommün konkrét tapasztalatait és konkrét tanulságait és ismételgetik az „általában vett demokráciáról" szóló ócska polgári kacatot. A Kommün nem parlamentáris intézmény volt.

6. A Kommünnek továbbá az a jelentősége, hogy kísérletet tett arra, hogy szétzúzza, alapjáig lerombolja a burzsoá államapparátust, a bürokratikus, bírói, katonai és rendőri apparátust, és felcserélje a munkások autonóm tömegszervezetével, amelyben nincs különválasztva a törvényhozó és a végrehajtó hatalom. Valamennyi mai burzsoá-demokratikus köztársaság, köztük a német is, amelyet a szocializmus árulói, az igazságot megcsúfolva,

proletár köztársaságnak neveznek, megőrzi ezt az államapparátust. Mindez megint csak szemléletesen igazolja, hogy az „általában vett demokrácia" védelmében csapott lárma valójában nem jelent egyebet, mint a burzsoáziának és kizsákmányoló előjogainak védelmét.

7. A „tiszta demokrácia" követeléseinek példájául szolgálhat a „gyülekezési szabadság". Minden öntudatos munkás, aki nem szakított osztályával, egyszeriben meg fogja érteni, hogy ostobaság volna a kizsákmányolóknak gyülekezési szabadságot ígérni olyan időben és olyan helyzetben, amikor a kizsákmányolók ellenállást fejtenek ki megdöntésükkel szemben és védik előjogaikat. Amikor a burzsoázia forradalmi volt, sem Angliában 1649-ben, sem Franciaországban 1793-ban nem adott „gyülekezési szabadságot" a monarchistáknak és a nemeseknek, akik külföldi csapatokat hívtak az országba és restaurációs kísérletek szervezésére „gyülekeztek". Ha a jelenlegi burzsoázia, amely már régen reakciós lett, azt követeli a proletariátustól, hogy ez eleve kezeskedjék arról, hogy a kizsákmányolók megkapják a „gyülekezési szabadságot", függetlenül attól, milyen ellenállást fognak kifejteni a kapitalisták vagyonuk kisajátításával szemben, akkor a munkások csak kacagni fognak a burzsoázia képmutatásán.

Másrészt a munkások nagyon jól tudják, hogy a „gyülekezési szabadság" üres frázis még a legdemokratikusabb burzsoá köztársaságban is, mert a gazdagok rendelkezésére állnak a legjobb köz- és magánépületek, a gazdagoknak van elegendő szabad idejük a gyülekezésre és védi őket a hatalom burzsoá apparátusa. A városi és falusi proletároknak, valamint a kisparasztoknak, azaz a lakosság túlnyomó többségének nincs meg sem ez, sem az, sem amaz. Amíg így áll a dolog, addig az „egyenlőség", vagyis a „tiszta demokrácia" csalás. Ahhoz, hogy a valódi egyenlőséget kivívhassuk, hogy valóban megvalósíthassuk a demokráciát a dolgozók számára, előbb el kell venni a kizsákmányolóktól valamennyi középületet és fényes magánpalotát, előbb biztosítani kell a dolgozók szabad idejét és kell, hogy gyülekezési szabadságukat felfegyverzett munkások védjék, nempedig nemes vagy kapitalista származású tisztek megfélemlített katonáikkal.

Csak ilyen változás után lehet majd beszélni gyülekezési szabadságról és egyenlőségről, anélkül, hogy gúnyt űznénk a munkásokból, a dolgozó népből, a szegényekből. Ezt a változást azonban nem valósíthatja meg más, mint a dolgozók élcsapata, a proletariátus, amely megdönti a kizsákmányolókat, a burzsoáziát.

8. A „sajtószabadság" szintén egyik fő jelszava a „tiszta demokráciának". Ennek ellenére a munkások tudják, valamennyi ország szocialistái pedig milliószor elismerték, hogy ez a szabadság csalás mindaddig, amíg a legjobb nyomdák és a legnagyobb papírkészletek a kapitalisták kezében lesznek, amíg a sajtó a tőke hatalmában van, és ez a hatalom az egész világon annál világosabban, élesebben és cinikusabban nyilvánul meg, minél fejlettebb a demokratizmus és a köztársasági rendszer, mint például Amerikában. Hogy ki lehessen vívni a dolgozók, a munkások és parasztok számára a valódi egyenlőséget és az igazi demokráciát, előbb meg kell fosztani a kapitalistákat attól a lehetőségtől, hogy írókat fogadjanak szolgálatukba, hogy összevásárolhassák a kiadóvállalatokat és megvesztegethessék az ujságokat, ehhez pedig meg kell dönteni a tőke igáját, meg kell dönteni a kizsákmányolókat és meg kell törni ellenállásukat. A kapitalisták mindig „szabadságnak" nevezték azt, hogy a gazdagoknak szabadságukban áll gazdagodni, a szegényeknek pedig szabadságukban áll éhenhalni. A kapitalisták sajtószabadságnak azt nevezik, hogy a gazdagoknak szabadságukban áll megvesztegetni a sajtót, hogy szabadságukban áll vagyonukat az úgynevezett közvélemény gyártására és hamisítására felhasználni. A „tiszta demokrácia" védelmezői a valóságban megint csak a legszennyesebb és legmegvásárolhatóbb rendszer védelmezőinek bizonyultak, amelyben a gazdagok uralkodnak a tömegek felvilágosításának eszközein; népcsalóknak bizonyultak, akik tetszetős, szép, és velejükig hazug frázisokkal vonják el a népet attól a konkrét történelmi feladattól, hogy felszabadítsa a sajtót a tőke járma alól. Igazi szabadság és egyenlőség abban a rendszerben lesz, amelyet a kommunisták építenek s amelyben nem lehet majd más rovására meggazdagodni, nem lesz meg az objektív lehetősége annak, hogy a sajtót közvetlenül vagy köz-

vetve a pénz hatalmának vessék alá, nem lesz akadálya annak, hogy minden dolgozónak (vagy a dolgozók tetszésszerinti számú csoportjának) egyenlő joga legyen a társadalom tulajdonát képező nyomdák és papír felhasználására és hogy éljen ezzel a jogával.

9. A XIX. és XX. század története még a háború előtt megmutatta nekünk, hogy mi is voltaképpen a kapitalizmusban az a híres „tiszta demokrácia". A marxisták mindig mondották, hogy minél fejlettebb, minél „tisztább" a demokrácia, annál leplezetlenebbé, élesebbé és könyörtelenebbé válik az osztályharc, és annál „tisztább" formában nyilvánul meg a tőkés elnyomás és a burzsoázia diktatúrája. A Dreyfus-ügy a köztársasági Franciaországban, a kapitalisták által felfegyverzett zsoldos csapatoknak a szabad és demokratikus amerikai köztársaság sztrájkolóival szemben alkalmazott véres megtorlása, mindez és ezer ehhez hasonló tény bizonyítja azt az igazságot, amelyet a burzsoázia hasztalan igyekszik elrejteni, azt az igazságot, hogy valójában a legdemokratikusabb köztársaságokban is a burzsoázia terrorja és diktatúrája uralkodik, amely nyiltan megmutatkozik mindannyiszor, amikor a kizsákmányolók úgy látják, hogy a tőke hatalma ingadozik.

10. Az 1914—1918-as imperialista háború még az elmaradott munkásoknak is világosan megmutatta a burzsoá demokrácia igazi jellegét, azt, hogy a burzsoá demokrácia még a legszabadabb köztársaságokban is — a burzsoázia diktatúrája. A milliomosok vagy milliárdosok német vagy angol csoportja gazdagodásának érdekében az emberek tízmillióit kaszabolták le, és a legszabadabb köztársaságokban bevezették a burzsoázia katonai diktatúráját. Ez a katonai diktatúra Németország szétzúzása után is fennáll az antant országaiban. A háború nyitotta fel legjobban a dolgozók szemét, letépte a burzsoá demokráciáról hazug cafrangjait és egész feneketlen mélységében feltárta a nép előtt a háború alatti és a háborúval kapcsolatos spekulációt és profithajhászást. A „szabadság és egyenlőség" nevében viselte ezt a háborút a burzsoázia, a „szabadság és egyenlőség" nevében gazdagodtak meg hallatlan mértékben a hadiszállítók. A sárga berni Internacionále semmiféle erőfeszítései sem tudják elrejteni a tömegek elől a polgári

szabadság, a polgári egyenlőség és a polgári demokrácia most már teljesen leleplezett kizsákmányoló jellegét.

11. Az európai kontinens legfejlettebb tőkés országában, Németországban, az imperialista Németország szétzúzásával megvalósult teljes köztársasági szabadságnak már első hónapjai megmutatták a német munkásoknak és az egész világnak, hogy mi a burzsoá-demokratikus köztársaság valódi osztályjellegé. Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg meggyilkolása világtörténelmi fontosságú esemény, nemcsak azért, mert tragikus körülmények között pusztultak el az igazi proletár Kommunista Internacionále legjobbjai és vezérei, hanem azért is, mert ez teljesen feltárta az élenjáró európai — túlzás nélkül mondhatnók —, világviszonylatban is élenjáró állam osztályjellegét. Ha letartóztatottakat, vagyis az államhatalom által őrizetbe vett embereket büntetlenül meggyilkolhatták tisztek és kapitalisták, amikor a szociálpatrióták vannak kormányon, akkor nyilvánvaló, hogy az a demokratikus köztársaság, amelyben ilyesmi megtörténhetett, a burzsoázia diktatúrája. Azok, akik felháborodnak Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg meggyilkolásán, de nem értik meg ezt az igazságot, ezzel csak korlátoltságukat vagy képmutató voltukat bizonyítják. A „szabadság" a világ egyik legszabadabb és leghaladottabb köztársaságában, a német köztársaságban, nem egyéb, mint a proletariátus letartóztatott vezérei büntetlen meggyilkolásának a szabadsága. S másként ez nem is lehet mindaddig, amíg a kapitalizmus fennáll, mert a demokratizmus fejlődése nem tompítja, hanem kiélezi az osztályharcot, amely a háborúnak és a háború következményeinek eredményei és hatása következtében forrpontra jutott.

Most az egész művelt világban kiutasítják, üldözik és börtönbe vetik a bolsevikokat, mint például az egyik legszabadabb burzsoá köztársaságban — Svájcban, vagy Amerikában, ahol bolsevikellenes pogromokat rendeznek stb. Az „általában vett demokrácia" vagy a „tiszta demokrácia" szempontjából egyenesen nevetséges, hogy előrehaladott, civilizált, demokratikus, állig felfegyverzett államok megijedjenek attól, hogy határaik között él néhány tucat ember az elmaradott, éhező, elpusztított Oroszországból, amelyet a

tízmilliós példányszámban megjelenő burzsoá ujságok barbár és bűnös stb. országnak neveznek. Világos, hogy az a társadalmi helyzet, amely ilyen kiáltó ellentmondásokat szülhetett, a valóságban nem egyéb, mint a burzsoázia diktatúrája.

12. Ilyen körülmények között a proletariátus diktatúrája nemcsak teljesen jogos, mint a kizsákmányolók megdöntésének és ellenállásuk megtörésének eszköze, hanem elengedhetetlenül szükséges is a dolgozók tömegei számára, mert ez az egyetlen védelem a burzsoázia diktatúrája ellen, amely a háborúhoz vezetett és új háborúkat készít elő.

A legfontosabb, amit nem értenek meg a szocialisták — és ebben megnyilvánul az, hogy elméletileg rövidlátók, a polgári előítéletek rabjai és a proletariátus politikai árulói —, a legfontosabb az, hogy a kapitalista társadalomban, az ettől a társadalomtól elválaszthatatlan osztályharc valamennyire komoly kiélesedése idején, nem lehetséges semmiféle közbülső dolog, nem lehetséges más, mint a burzsoázia diktatúrája vagy a proletariátus diktatúrája. Minden ábránd valami harmadikról — reakciós kispolgári sopánkodás. Erről tanuskodnak a burzsoá demokrácia és a munkásmozgalom több mint százesztendős fejlődésének tapasztalatai valamennyi előrehaladott országban, és különösen az utolsó öt esztendő tapasztalatai. Emellett szól a politikai gazdaságtan tudománya is, a marxizmus egész tartalma, amely megmagyarázza, hogy a burzsoázia diktatúrája gazdaságilag elkerülhetetlen minden árugazdaságban — s a burzsoáziát csakis az az osztály válthatja fel, amelyet a kapitalizmus fejlődése maga fejleszt, gyarapít, egyesít és erősít, vagyis a proletárok osztálya.

13. A szocialisták másik elméleti és politikai hibája az, hogy nem értik, hogy a demokrácia formái az évezredek folyamán, kezdve a demokrácia ókori csíráin, szükségképpen változtak, amint az egyik uralkodó osztályt felváltotta a másik. Görögország ókori köztársaságaiban, a középkori városokban, az előrehaladott kapitalista országokban a demokrácia formái és alkalmazásának fokai különbözőek. A legnagyobb ostobaság volna azt hinni, hogy az emberiség történetének legmélyrehatóbb forra-

dalma, az első eset, amikor a hatalom a kizsákmányoló kisebbség kezéből a kizsákmányolt többség kezébe megy át, lejátszódhat a régi, polgári, parlamentáris demokrácia régi keretei közt, lejátszódhat a legélesebb változások nélkül, a demokrácia új formáinak, és a demokrácia alkalmazása új feltételeinek megfelelő új intézményeknek stb. megteremtése nélkül.

14. A proletariátus diktatúrája abban a tekintetben hasonlít más osztályok diktatúrájához, hogy, mint minden diktatúrát, az a szükségesség hozza létre, hogy erőszakkal kell elnyomni annak az osztálynak az ellenállását, amely elveszíti a politikai hatalmat. Az alapvető különbség a proletariátus diktatúrája és más osztályok diktatúrája — a középkorban a földesurak diktatúrája, valamennyi civilizált kapitalista országban a burzsoázia diktatúrája — között az, hogy a földesurak és a burzsoázia diktatúrája a lakosság óriási többsége, nevezetesen a dolgozók ellenállásának erőszakos elnyomása volt. Ezzel szemben a proletariátus diktatúrája a kizsákmányolók, azaz a lakosság elenyésző kisebbsége — a földbirtokosok és kapitalisták — ellenállásának erőszakos elnyomása.

Ebből pedig az következik, hogy a proletariátus diktatúrájának elkerülhetetlen következménye nem csupán a demokrácia formáinak és intézményeinek megváltozása általánosságban, hanem éppen olyan megváltozása, amely a világon még nem tapasztalt mértékben biztosítja a demokratizmus valódi felhasználását a kapitalizmus által leigázottak, a dolgozó osztályok számára.

És valóban, a proletariátus diktatúrájának az a formája, amely már ténylegesen kialakult, például a Szovjethatalom Oroszországban, a Räte-System* Németországban, a Shop Stewards Committees és más hasonló szovjet intézmények más országokban, mindezek éppen a dolgozó osztályok számára, vagyis a lakosság óriási többsége számára a demokratikus jogok és szabadságjogok gyakorlásának olyan tényleges lehetőségét jelentik és váltják valóra, amilyen soha még megközelítő mértékben sem állt fenn a

* — tanácsrendszer. — *Szerk.*

legjobb és legdemokratikusabb polgári köztársaságokban sem.

A szovjet hatalomnak az a lényege, hogy az egész államhatalomnak, az egész államapparátusnak állandó és egyetlen alapja éppen azoknak az osztályoknak a tömegszervezete, amelyeket a kapitalizmus elnyomott, vagyis a munkásoknak és a félproletároknak (azoknak a parasztoknak, akik más munkáját nem zsákmányolják ki és akik állandóan kénytelenek eladni saját munkaerejüknek legalábbis egy részét) a tömegszervezete. Éppen azokat a tömegeket vonjuk be most az állam demokratikus igazgatásában való állandó, feltétlen és amellett döntő részvételbe, amelyeket még a legdemokratikusabb polgári köztársaságokban is, jóllehet törvény szerint egyenjogúak, a valóságban a politikai életben való részvételtől és a demokratikus jogok és szabadságjogok gyakorlásától ezer fogással és furfanggal elütötték.

15. A polgároknak azt a nemi, vallási, faji, nemzetiségi megkülönböztetés nélküli egyenlőségét, amelyet a polgári demokrácia mindig és mindenütt megígért, de sehol sem valósított meg és a kapitalizmus uralma következtében nem is valósíthatott meg, a szovjet hatalom vagyis a proletariátus diktatúrája egycsapásra és teljes egészében megvalósítja, mert ezt csakis a termelési eszközök magántulajdonában és az azok elosztásáért és újraelosztásáért folyó harcban nem érdekelt munkásoknak a hatalma valósíthatja meg.

16. A régi, azaz burzsoá demokrácia és a parlamentarizmus úgy volt megszervezve, hogy éppen a dolgozó tömegek álltak a leginkább idegenül a közigazgatási apparátussal szemben. A szovjet hatalom, vagyis a proletariátus diktatúrája viszont úgy van megszervezve, hogy közelhozza a dolgozó tömegeket a közigazgatási apparátushoz. Ugyanezt a célt szolgálja a törvényhozó és a végrehajtó hatalom egyesítése az állam szovjet szervezetében és a területi választókerületek felcserélése termelési egységekkel: az üzemmel, a gyárral.

17. A katonaság nemcsak a monarchia idején volt az elnyomás apparátusa. Megmaradt annak valamennyi polgári köztársaságban, még a legdemokratikusabbakban

is. Csak a szovjet hatalom, éppen mint a kapitalizmus által elnyomott osztályok állandó államszervezete képes megszüntetni a katonaság függését a burzsoá parancsnoklástól, képes igazán összeforrasztani a proletariátust a katonasággal, képes valóban felfegyverezni a proletariátust és lefegyverezni a burzsoáziát, ami nélkül a szocializmus győzelme lehetetlen.

18. Az állam szovjet szervezete alkalmazkodik a proletariátusnak, mint a kapitalizmus által a legjobban összpontosított és felvilágosított osztálynak vezető szerepéhez. Az elnyomott osztályok valamennyi forradalmának és mozgalmának tapasztalatai, a világ szocialista mozgalmának tapasztalatai arra tanítanak bennünket, hogy csak a proletariátus képes egyesíteni és vezetni a dolgozó és kizsákmányolt lakosság szétforgácsolt és elmaradt rétegeit.

19. Csakis az állam szovjet szervezete tudja valóban egycsapásra szétzúzni és teljesen szétrombolni a régi, vagyis burzsoá hivatalnoki és bírósági apparátust, amely a kapitalizmusban még a legdemokratikusabb köztársaságokban is fennmaradt, és amelynek fenn is kellett maradnia, minthogy a valóságban a legnagyobb akadálya volt annak, hogy a demokratizmus a munkások és dolgozók számára valóra váljon. A Párizsi Kommün tette meg ezen az úton az első világtörténelmi lépést, a Szovjethatalom — a másodikat.

20. Az államhatalom megsemmisítése olyan cél, amelyet valamennyi szocialista, köztük és élükön Marx, maga elé tűzött. E cél megvalósítása nélkül a valódi demokratizmus, azaz az egyenlőség és a szabadság megvalósíthatatlan. Ehhez a célhoz azonban a gyakorlatban csak a szovjet demokrácia, vagyis a proletár demokrácia vezet, mert azáltal, hogy a dolgozók tömegszervezeteit bevonja az államigazgatásban való állandó és feltétlen részvételbe, nyomban megkezdi mindenfajta állam teljes elhalásának előkészítését.

21. Az, hogy a Bernben összegyűlt szocialisták teljesen csődbe jutottak, hogy az új, azaz a proletár demokráciát egyáltalán nem értik meg, főleg a következőkből látható. 1919 február 10-én Branting berekesztette Bernben a sárga Internacionále nemzetközi konferenciáját. 1919 február 11-én Berlinben, a „Freiheit"-ben, a sárga Internacionále lapjában megjelent a „függetlenek" pártjának a

proletariátushoz intézett felhívása. Ez a felhívás elismeri a Scheidemann-kormány burzsoá jellegét, szemére veti, hogy fel akarja számolni a szovjeteket, amelyeket a forradalom hordozóinak és őrzőinek — Träger und Schützer der Revolution — nevez, és azt javasolja, hogy a szovjeteket törvényesítsék, ruházzák fel közjogi funkciókkal, adják meg nekik azt a jogot, hogy a nemzetgyűlés határozatai ellen vétót emelhessenek olymódon, hogy ez esetben a kérdésben népszavazás döntsön.

Ez a javaslat azoknak a teoretikusoknak teljes eszmei csődjéről tanuskodik, akik a demokráciát védelmezték és nem értették meg annak burzsoá jellegét. Az a nevetséges kísérlet, hogy a szovjetek rendszerét, azaz a proletariátus diktatúráját egyesítsék a nemzetgyűléssel, azaz a burzsoázia diktatúrájával, teljesen leleplezi a sárga szocialisták és szociáldemokraták gondolatsivárságát, kispolgári reakciós politikai felfogásukat, valamint az új proletár demokrácia feltartóztathatatlanul növekedő erőinek tett gyáva engedményeiket.

22. A berni sárga Internacionále többsége, amikor elítélte a bolsevizmust — bár a munkástömegektől való félelmében nem mert formálisan az ennek megfelelő határozat mellett szavazni —, osztályszempontból helyesen cselekedett. Éppen ez a többség teljesen szolidáris az orosz mensevikekkel és szociálforradalmárokkal, s a Scheidemannokkal Németországban. Az orosz mensevikek és szociálforradalmárok, akik panaszolják, hogy a bolsevikok üldözik őket, igyekeznek eltitkolni, hogy ennek az üldözésnek az az oka, hogy a mensevikek és szociálforradalmárok a polgárháborúban a proletariátus ellen a burzsoázia oldalán vesznek részt. Ugyanígy a Scheidemannok és pártjuk Németországban már bebizonyították, hogy a polgárháborúban a munkások ellen, a burzsoázia mellett vannak.

Egészen természetes tehát, hogy a berni sárga Internacionále részvevőinek többsége a bolsevikok elítélése mellett foglalt állást. Ebben nem a „tiszta demokrácia" védelme nyilvánult meg, hanem olyan emberek önvédelme, akik tudják és érzik, hogy a polgárháborúban a burzsoázia mellett, a proletariátus ellen vannak.

Osztályszempontból nézve tehát feltétlenül helyesnek kell tekintenünk a sárga Internacionále többségének döntését. A proletariátusnak nem szabad félnie az igazságtól, hanem egyenesen szembe kell néznie vele és le kell ebből vonnia a politikai következtetéseket.

Elvtársak! Az utóbbi két ponthoz szeretnék még egyet-mást hozzátenni. Azt hiszem, azok az elvtársak, akiknek be kell számolniok előttünk a berni konferenciáról, részletesebben beszélnek majd nekünk erről.

A berni konferencián mindvégig egyetlen szó sem hangzott el a szovjet hatalom jelentőségéről. Két esztendeje tárgyaljuk már ezt a kérdést Oroszországban. 1917 áprilisában a pártkonferencián már elméletileg is, politikailag is felvetettük ezt a kérdést: „Mi a szovjet hatalom, mi a tartalma, miben rejlik történelmi jelentősége?" Már csaknem két esztendeje tárgyaljuk ezt a kérdést és pártkongresszusunkon határozatot hoztunk ezzel kapcsolatban[155].

A berlini „Freiheit"-ben február 11-én megjelent egy felhívás a német proletariátushoz, amelyet nemcsak a németországi független szociáldemokraták vezérei, hanem a függetlenek frakciójának összes tagjai is aláírtak. 1918 augusztusban e függetlenek legismertebb teoretikusa, Kautsky, „A proletariátus diktatúrája" című brosúrájában azt írta, hogy ő híve a demokráciának *és* a szovjet szerveknek, de a szovjeteknek csupán gazdasági jelentőségük lehet és semmiképpen sem szabad őket állami szerveknek elismerni. Kautsky ugyanezt megismétli a „Freiheit" november 11-i és január 12-i számában. Február 9-én megjelenik Rudolf Hilferding cikke, akit szintén a II. Internacionále egyik legkomolyabb teoretikusának tartanak. Hilferding azt indítványozza, hogy az állam jogilag, törvényhozási úton egyesítse a szovjet rendszert a nemzetgyűléssel. Ez február 9-én volt. 11-én ezt a javaslatot elfogadja a függetlenek egész pártja és felhívás formájában nyilvánosságra hozza.

Noha a nemzetgyűlés már létezik, sőt, miután valósággá lett a „tiszta demokrácia", miután a független szociáldemokraták legtekintélyesebb teoretikusai kijelentették, hogy a szovjet szervezeteknek nem szabad állami szerveze-

tekké válniok, mindennek ellenére — újra ingadoznak! Ez azt bizonyítja, hogy ezek az urak valóban semmit sem értettek meg az új mozgalomból és harcának feltételeiből. De ez még egyebet is bizonyít, mégpedig ezt: kell, hogy legyenek olyan körülmények, olyan okok, amelyek ezt az ingadozást előidézik! Amikor mindezen események után, a csaknem kétesztendős győzelmes oroszországi forradalom után, olyan határozatokat javasolnak nekünk, amilyeneket a berni konferencián elfogadtak, amelyekben szó sincs a szovjetekről és jelentőségükről, és amikor ezen a konferencián egyetlen küldött sem szólt erről egy szót sem, teljes joggal állíthatjuk, hogy számunkra ezek az urak, mint szocialisták és teoretikusok, meghaltak.

De gyakorlatilag, a politika szempontjából, ez annak a bizonyítéka, elvtársak, hogy a tömegek között nagy változás megy végbe, — ha már ezek a függetlenek, akik elméletileg és elvileg ezek ellen az állami szervezetek ellen voltak, hirtelenében olyan ostobaságot javasolnak, mint aminő a nemzetgyűlés „békés" egyesítése a szovjet rendszerrel, vagyis a burzsoázia diktatúrájának egyesítése a proletariátus diktatúrájával. Látjuk, hogy valamennyien csődbe jutottak mint szocialisták és mint teoretikusok, s hogy óriási változás megy végbe a tömegek között. A német proletariátus elmaradott tömegei felénk jönnek, hozzánk jöttek! A német szociáldemokraták Független Pártjának, a berni konferencia legjobb részének jelentősége elméleti és szocialista szempontból ilyenformán — nulla; de valami jelentősége még van, ez pedig az, hogy ezek az ingadozó elemek számunkra a proletariátus elmaradott részei hangulatának fokmérőjéül szolgálnak. Ebben rejlik meggyőződésem szerint e konferencia óriási történelmi jelentősége. Némileg hasonló dolgot láttunk a mi forradalmunkban. A mi mensevikjeink csaknem pontosan ugyanazon a fejlődésen mentek keresztül, mint a függetlenek teoretikusai Németországban. Kezdetben, amikor a Szovjetekben többségük volt, a Szovjetek mellett voltak. Akkor egyebet sem hallott az ember, mint: „Éljenek a Szovjetek!", „A Szovjetekért!", „A Szovjetek — a forradalmi demokrácia!" Amikor pedig a Szovjetekben mi, bolsevikok kaptunk többséget, akkor más nótát kezdtek

fújni: a Szovjetekre nincs szükség az Alkotmányozó Gyűlés mellett; különböző mensevik teoretikusok pedig csaknem ugyanilyen javaslatokat tettek, olyasféléket, hogy a szovjet rendszert egyesíteni kell az Alkotmányozó Gyűléssel és be kell vonni az államszervezetbe. Ebből ismét kitűnik, hogy a proletárforradalom általános menete egyforma az egész világon. Eleinte a szovjetek spontán megalakulása, aztán elterjedésük és fejlődésük, majd gyakorlatilag felmerül ez a kérdés: szovjetek — vagy nemzetgyűlés, vagy alkotmányozó gyűlés, vagy burzsoá parlamentarizmus; teljes fejvesztettség a vezérek közt és végül — proletárforradalom. Én azonban azt gondolom, hogy a forradalomnak csaknem két esztendeje után nekünk nem szabad a kérdést így feltennünk, hanem konkrét határozatokat kell hoznunk, minthogy a szovjet rendszer terjesztése a mi számunkra és különösen a nyugateurópai országok többsége számára igen fontos feladat.

A mensevikeknek csupán egy határozatát szeretném itt idézni. Megkértem Obolenszkij elvtársat, hogy fordítsa le német nyelvre. Megígérte, hogy megcsinálja, de, sajnos, nincs jelen. Igyekszem emlékezetből reprodukálni, mert a határozat teljes szövege nincs nálam.

Külföldinek, aki semmit sem hallott a bolsevizmusról, igen nehéz önálló véleményt alkotnia vitás kérdéseinkről. Mindazt, amit a bolsevikok állítanak, a mensevikek vitatják — és fordítva. Harc közepette, természetesen, ez nem is lehet másképpen, éppen ezért rendkívül fontos, hogy a mensevik párt legutóbbi konferenciája, 1918 decemberben, hosszú, részletes határozatot hozott, amelynek teljes szövege megjelent a mensevik „Nyomdászok Lapjában“[156]. Ebben a határozatban maguk a mensevikek röviden elmondják az osztályharc és a polgárháború történetét. A határozat azt mondja, hogy elítélik pártjuknak azokat a csoportjait, amelyek szövetkeztek a vagyonos osztályokkal az Urálban, délen, a Krimben és Grúziában — s felsorolják mindezeket a területeket. A mensevik pártnak azokat a csoportjait, amelyek a vagyonos osztályokkal szövetségben a Szovjethatalom ellen támadtak, most elítélik a határozatban, az utolsó pont pedig elítéli azokat is, akik a kommunistákhoz pártoltak át. Ebből ez következik:

a mensevikek kénytelenek elismerni, hogy a pártjukban nincs egység, és hogy vagy a burzsoázia oldalán, vagy a proletariátus oldalán vannak. A mensevikek nagyobb része átpártolt a burzsoáziához és a polgárháború idején ellenünk harcolt. Mi, természetesen üldözzük a mensevikeket, sőt, agyonlőjük őket, amikor a háborúban ellenünk, Vörös Hadseregünk ellen harcolnak és agyonlövik a mi vörös parancsnokainkat. A burzsoázia háborújára mi a proletariátus háborújával válaszoltunk, — más megoldás nem lehetséges. Ilyenképpen politikai szempontból mindez csupán mensevik képmutatás. Történeti szempontból érthetetlen, hogy a berni konferencián olyan emberek, akiket hivatalosan nem nyilvánítottak őrülteknek, hogyan beszélhettek a mensevikek és szociálforradalmárok megbízásából a bolsevikoknak ellenük folytatott harcáról úgy, hogy hallgattak arról a harcról, amelyet ők a burzsoáziával szövetségben a proletariátus ellen folytatnak.

Valamennyien elkeseredetten kikelnek ellenünk, mert mi üldözzük őket. Ez igaz. De egy árva szót sem szólnak arról, hogy ők maguk hogyan vettek részt a polgárháborúban! Azt hiszem, hogy a jegyzőkönyv számára rendelkezésre kell majd bocsátanom a határozat teljes szövegét, a külföldi elvtársak figyelmét pedig felhívom erre a határozatra, mert ez történelmi okmány, amelyben a kérdés helyesen van felvetve, és amely a legjobb anyagot szolgáltatja az oroszországi „szocialista" irányzatok egymás között folyó vitájának megítélésére. A proletariátus és a burzsoázia közt ott van azoknak az osztálya is, akik hol az egyik, hol a másik oldalra hajlanak; így volt ez mindig és minden forradalomban, s teljesen lehetetlen, hogy a kapitalista társadalomban, amelyben a proletariátus és a burzsoázia két ellenséges tábort alkot, ne legyenek közöttük közbülső rétegek. Ezeknek az ingadozó elemeknek a létezése történelmileg elkerülhetetlen, és sajnos, ilyen elemek, amelyek maguk sem tudják, kinek az oldalán fognak holnap harcolni, még elég soká lesznek.

Gyakorlati javaslatot akarok tenni arra vonatkozólag, hogy hozzunk határozatot, amelyben három pontot kell különösen hangsúlyozni.

Először: a nyugateurópai országokból való elvtársak

egyik legfontosabb feladata, hogy megmagyarázzák a tömegeknek a szovjet rendszer jelentőségét, fontosságát és szükségességét. Megállapítható, hogy ezt a kérdést nem értik meg eléggé. Ha Kautsky és Hilferding, mint teoretikusok, csődbe jutottak is, a „Freiheit" utolsó cikkei mégis csak azt bizonyítják, hogy a német proletariátus elmaradott részeinek hangulatát helyesen tükrözik vissza. Nálunk ugyanez történt: az orosz forradalom első nyolc hónapjában a szovjet szervezet kérdését nagyon sokat tárgyalták és a munkások számára nem volt világos, hogy voltaképpen mi az új rendszer és lehet-e vajjon a szovjetekből államapparátust csinálni. Mi forradalmunkban nem elméleti, hanem gyakorlati úton haladtunk előre. Például az Alkotmányozó Gyűlés kérdését régebben nem vetettük fel elméletileg és nem mondtuk, hogy nem ismerjük el az Alkotmányozó Gyűlést. Csak később, amikor a szovjet szervezetek elterjedtek az egész országban és meghódították a politikai hatalmat, csak akkor határoztuk el az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetését. Most azt látjuk, hogy Magyarországon és Svájcban a kérdés sokkal élesebben vetődött fel. Ez egyrészt nagyon jó: mi ebből azt a szilárd meggyőződést merítjük, hogy a forradalom a nyugateurópai államokban gyorsabban halad és nagy győzelmeket hoz majd nekünk. Másrészt viszont ebben van némi veszély is, mégpedig az, hogy a harc olyan gyors lefolyású lesz, hogy a munkástömegek öntudata nem tud majd lépést tartani ezzel a fejlődéssel. A szovjet rendszer jelentősége még most sem világos a politikailag képzett német munkások nagy tömegei előtt, mivel ezek a parlamentarizmus szellemében és polgári előítéletek közt nevelkedtek.

Másodszor: a szovjet rendszer terjedéséről. Mikor halljuk, hogy milyen gyorsan terjed a szovjetek eszméje Németországban, sőt még Angliában is, akkor ebben igen fontos bizonyítékát látjuk annak, hogy a proletárforradalom győzni fog. A forradalom menetét csak rövid időre lehet feltartóztatni. Más dolog az, amikor Albert és Platten elvtársak kijelentik nekünk, hogy náluk a falun, a falusi munkások és a kisparasztság körében alig vannak szovjetek. A „Rote Fahne"-ban olvastam egy cikket, mely a parasztszovjetek ellen, de, igen helyesen, a mezőgazdasági munká-

sok és a falusi szegénység szovjetjei mellett foglal állást[157]. A burzsoázia és lakájai, mint Scheidemann és Társai, már kiadták a jelszót: parasztszovjeteket. Nekünk azonban csak a mezőgazdasági munkások és a falusi szegénység szovjetjeire van szükségünk. Sajnos, Albert és Platten elvtárs és mások beszámolóiból azt látjuk, hogy Magyarország kivételével igen kevés történik a szovjet rendszernek a falun való elterjesztése érdekében. Lehet, hogy ebben még egy gyakorlati és elég nagy veszedelem rejlik, amely a német proletariátus biztos győzelmét fenyegeti. A győzelmet csak akkor lehet biztosítottnak tekinteni, amikor nemcsak a városi munkások, de a falusi proletárok is meg lesznek szervezve, mégpedig nem úgy, mint régebben — szakszervezetekben és szövetkezetekben —, hanem szovjetekben. Nekünk azért volt könnyebb győzni, mert 1917 októberben együtt mentünk a parasztsággal, az egész parasztsággal. Ebben az értelemben forradalmunk akkor polgári forradalom volt. Proletárkormányunk első lépése az volt, hogy az egész parasztság régi követeléseit, amelyeket még Kerenszkij idején kifejezésre juttattak a parasztszovjetek és parasztgyűlések, elismertük abban a törvényben, amelyet kormányunk 1917 október 26-án (régi időszámítás szerint), a forradalom másnapján adott ki. Ebben volt a mi erőnk, ezért tudtuk olyan könnyen meghódítani a túlnyomó többséget. A falu számára forradalmunk még továbbra is polgári forradalom volt, és csak később, egy félesztendő mulva voltunk kénytelenek az állami szervezet kereteiben a falun megkezdeni az osztályharcot, minden faluban megalakítani a szegényparasztság, a félproletárok bizottságait és rendszeresen küzdeni a falusi burzsoázia ellen. Nálunk ez Oroszország elmaradottsága miatt elkerülhetetlen volt. Nyugat-Európában a dolog másként fog lefolyni s éppen ezért kell hangsúlyoznunk, hogy a szovjet rendszernek a falusi lakosságra való kiterjesztésére megfelelő — talán új — formákban, feltétlenül szükség van.

Harmadszor: meg kell mondanunk, hogy minden országban, amelyben a szovjet hatalom még nem győzött, az a fő feladat, hogy a kommunisták megszerezzék a többséget a szovjetekben. A határozatok megszövegezésére kiküldött bizottságunk tegnap tárgyalta ezt a kérdést. Más elvtársak

talán még felszólalnak ebben a tárgyban, de én szeretném javasolni e három pontnak mint külön határozatnak az elfogadását. Mi persze nem tudjuk előírni a fejlődés útját. Nagyon valószínű, hogy sok nyugateurópai államban a forradalom igen gyorsan elérkezik, de mi, mint a munkásosztály szervezett része, mint párt, arra törekszünk és arra kell törekednünk, hogy megszerezzük a többséget a szovjetekben. Akkor győzelmünk biztositva lesz és nincs olyan erő, amely képes lesz bármit is tenni a kommunista forradalom ellen. Másként a győzelem nem lesz olyan könnyű és nem lesz tartós. Javasolnám tehát, hogy e három pontot külön határozat formájában fogadjuk el.

A tézisek 1919 március 6-án, a „Pravda" 51. számában jelentek meg; az előadói beszéd először a Kommunista Internacionale első kongresszusa jegyzőkönyveinek 1920-as német, majd 1921-es orosz kiadásában jelent meg.

3

HATÁROZAT A BURZSOÁ DEMOKRÁCIÁRÓL ÉS A PROLETARIÁTUS DIKTATÚRÁJÁRÓL SZÓLÓ TÉZISEKHEZ

A Kommunista Internacionále kongresszusa e tézisek, valamint a különböző országok küldötteinek beszámolója alapján leszögezi, hogy mindazokban az országokban, amelyekben még nincs szovjet hatalom, a kommunista pártok fő feladata a következő:

1) Megmagyarázni a munkásosztály nagy tömegeinek, mi a történelmi jelentősége az új, proletár demokrácia politikai és történelmi szükségszerűségének, amelyet a burzsoá demokrácia és a parlamentarizmus helyébe kell állítani.

2) Terjeszteni és szervezni a szovjeteket minden iparág munkásai közt, továbbá a hadsereg és a flotta tagjai között, valamint a mezőgazdasági munkások és a szegényparasztok között.

3) Létrehozni a szovjeteken belül a szilárd kommunista többséget.

„Pravda", 54. sz.
1919 március 11.

4

ZÁRSZÓ A KONGRESSZUS BEFEJEZÉSEKOR MÁRCIUS 6

Az, hogy sikerült minden rendőri zaklatás és üldözés ellenére összegyűlnünk, hogy sikerült rövid idő alatt lényeges nézeteltérések nélkül a jelenlegi forradalmi korszak minden életbevágó kérdésében fontos határozatokat hoznunk, csakis annak köszönhető, hogy az egész világ proletár tömegei akcióikkal mindezeket a kérdéseket már gyakorlatilag napirendre tűzték és hozzáfogtak gyakorlati megoldásukhoz.

Nekünk itt csak azt kellett írásba foglalnunk, amit a tömegek forradalmi harcukban már kivívtak.

Nemcsak a keleteurópai, hanem a nyugateurópai országokban is, nemcsak a legyőzött, hanem a győztes országokban is — mint például Angliában — egyre tovább és tovább terjed a szovjetek érdekében folyó mozgalom, és ez a mozgalom nem egyéb, mint az új proletár demokrácia megteremtéséért folyó mozgalom, — ez a legjelentősebb lépés előre, a proletárdiktatúra felé, a kommunizmus teljes győzelme felé.

Csak dühöngjön tovább a burzsoázia az egész világon, üldözheti, börtönbe vetheti, sőt le is gyilkolhatja a spartakistákat és a bolsevikokat, mindez már nem segít rajta. Ez csak a tömegek felvilágosítását fogja szolgálni, megszabadítja őket a régi burzsoá-demokratikus előítéletektől és megedzi őket a harcban. A proletárforradalom győzelme az egész világon biztosítva van. Közeleg a nemzetközi Szovjetköztársaság megalapítása. (Viharos taps.)

Először a Kommunista Internacionále első kongresszusa jegyzőkönyveinek 1920-as német, majd 1921-es orosz kiadásában jelent meg.

AMIT KIVÍVTUNK ÉS ÍRÁSBA FOGLALTUNK

A forradalomban csak az tartós, amit a proletariátus tömegei vívtak ki maguknak. Írásba foglalni csak azt érdemes, amit valóban szilárdan kivívtunk.

A III., Kommunista Internacionále megalakulása Moszkvában 1919 március 2-án annak írásbafoglalása volt, amit nemcsak az orosz, nemcsak az oroszországi, hanem a német, osztrák, magyar, finn, svájci — egyszóval a nemzetközi proletártömegek vívtak ki.

S éppen ezért a III., Kommunista Internacionále megalakulása maradandó dolog.

Alig négy hónappal ezelőtt még nem lehetett azt mondani, hogy a szovjet hatalom, a szovjet államforma nemzetközi vívmány. Volt benne valami, mégpedig lényeges valami, ami nemcsak Oroszországban, hanem minden kapitalista országban is fellelhető. De nem lehetett még megmondani, amíg a gyakorlatban ki nem próbáltuk, hogy milyen változásokat, milyen mély és milyen fontos változásokat fog hozni a világforradalom további fejlődése.

Ez a próba a német forradalom volt. Egy előrehaladott kapitalista ország — az egyik legelmaradottabb ország után — rövid idő alatt, alig százegynéhány nap alatt, a forradalomnak nemcsak ugyanazokat a fő erőit, nemcsak ugyanazt a fő irányát mutatta meg az egész világnak, hanem az új, a proletár demokráciának ugyanazt az alapvető formáját is: a szovjeteket.

Ugyanakkor pedig Angliában, abban a győztes országban, abban az országban, amely gyarmatokban a leggazdagabb, abban az országban, amely a legtovább volt híres arról, hogy a „társadalmi béke" példaképe, abban az ország-

ban, melyben a legrégibb a kapitalizmus, a szovjeteknek és a proletár tömegharc új szovjet formáinak, az üzemi bizalmi bizottságoknak — „Shop Stewards Committees" — széleskörű, feltartóztathatatlan, szüntelen és hatalmas erejű növekedését látjuk.

Amerikában, a legerősebb és legfiatalabb kapitalista országban, a munkástömegek erősen rokonszenveznek a szovjetekkel.

Megtört a jég.

A szovjetek az egész világon győztek.

Mindenekelőtt és mindenekfelett abban a tekintetben győztek, hogy megnyerték a proletártömegek rokonszenvét. Ez a legfontosabb. Az imperialista burzsoázia semmiféle bestiális kegyetlensége, a bolsevikok semmiféle üldöztetése és legyilkolása sem képes elvenni ezt a vívmányt a tömegektől. Mennél inkább tombol a „demokratikus" burzsoázia, annál maradandóbbak lesznek ezek a vívmányok a proletártömegek lelkében, érzésvilágában, tudatában, hősies harckészségében.

Megtört a jég.

S ezért folyt le olyan könnyen, olyan simán, olyan nyugodt és szilárd határozottsággal a kommunisták moszkvai nemzetközi konferenciája, amely megalapította a III. Internacionálét.

Írásba foglaltuk azt, amit már kivívtunk. Papírra vetettük azt, ami már bevésődött a tömegek tudatába. Mindenki tudta — sőt: mindenki látta, érezte, érzékelte, ki-ki saját országa tapasztalatain, — hogy erős lendülettel megindult egy új, a világon eddig példátlan erejű és mélységű proletármozgalom, hogy ezt a mozgalmat nem lehet beszorítani semmiféle régi keretbe, hogy ezt a mozgalmat nem képesek feltartóztatni sem a szűklátókörű zugpolitika nagymesterei, sem az angol-amerikai „demokratikus" kapitalizmus olyan világpolitikai tapasztalatokkal rendelkező vén rókái, mint Lloyd George és Wilson, sem a minden hájjal megkent Hendersonok, Renaudelek, Brantingok és a szociálsovinizmus többi lovagja.

Az új mozgalom a proletárdiktatúra felé halad — halad, minden ingadozás ellenére, a szörnyű vereségek ellenére, a hallatlan és hihetetlen „orosz" zűrzavar ellenére

(ha a külsőségek alapján, kívülről ítéljük meg a dolgot) —, halad a milliós és tízmilliós proletártömegek áradatának minden akadályt elsöprő erejével a *szovjet hatalom* felé.

Ezt foglaltuk írásba. Határozatainkban, téziseinkben, beszámolóinkban és beszédeinkben lerögzítettük azt, amit már kivívtunk.

A forradalmi munkások új, gazdag, az egész világot felölelő tapasztalatainak éles fénye által megvilágított marxista elmélet segített bennünket a végbemenő folyamat egész törvényszerűségének megértésében. Segíteni fogja a kapitalista bérrabszolgaság megdöntéséért világszerte harcoló proletárokat, hogy világosabban felismerjék harci céljaikat, hogy szilárdabban haladjanak a már kijelölt úton, hogy biztosabban és tartósabban vívják ki a győzelmet, hogy megszilárdítsák a győzelmet.

A III., Kommunista Internacionále megalapítása a nemzetközi Szovjetköztársaságnak, a kommunizmus nemzetközi győzelmének előhírnöke.

1919 március 5.

„Pravda" 51. sz.
1919 március 6.
***Aláírás:** N. Lenin*

A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE MEGALAPÍTÁSÁRÓL

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGNAK, A MOSZKVAI SZOVJETNEK, AZ OK(b)P MOSZKVAI BIZOTTSÁGÁNAK, AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI SZAKSZERVEZETI TANÁCSNAK, A MOSZKVAI SZAKSZERVEZETEKNEK ÉS ÜZEMI BIZOTTSÁGOKNAK A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE MEGALAKULÁSA ALKALMÁBÓL RENDEZETT EGYÜTTES ÜNNEPI ÜLÉSÉN, 1919 MÁRCIUS 6-ÁN

(Lelkes éljenzés.) Elvtársak, a Kommunista Internacionále I. kongresszusára nem jöhettek el mindazoknak az országoknak a képviselői, amelyekben ennek a szervezetnek valóban hű barátai vannak, amelyekben vannak olyan munkások, akik fenntartás nélkül rokonszenveznek velünk. Ezért engedjék meg, hogy egy rövid idézettel kezdjem, amely meg fogja mutatni önöknek, hogy valóban mennyivel több barátunk van, mint amennyit látunk, mint amennyiről tudunk, s mint amennyi el tudott jönni ide Moszkvába minden üldözés ellenére, az egész világ látszólag mindenható burzsoáziájának összefogása ellenére. Ezek az üldözések odáig mentek, hogy szinte kínai fallal próbáltak körülvenni minket, s hogy a bolsevikokat tucatjával utasítják ki a világ legszabadabb köztársaságaiból, mintha attól tartanának, hogy tíz-tizenkét bolsevik képes megfertőzni az egész világot, mi azonban tudjuk, hogy ez a félelem nevetséges, mert hiszen már megfertőzték az egész világot, mert az orosz munkások küzdelme máris oda vezetett, hogy valamennyi ország munkástömegei tudják, hogy itt, Oroszországban dől el az egész világforradalom sorsa.

Elvtársak, itt van a kezemben az „Humanité“[158], egy francia napilap, amelynek iránya a mi mensevikjeinkhez vagy jobboldali eszereinkhez áll a legközelebb. A háború alatt ez a lap a legkíméletlenebb hajszát folytatta azok ellen, akik a mi nézeteinket vallották. Most ez a lap védelmezi azokat, akik a háború alatt saját országuk burzsoáziájával tartottak. Nos, ez a lap 1919 január 13-i számában elmondja, hogy Párizsban — amint maga a lap elismeri — hatalmas gyűlést tartottak a Szajna-föderációnak — vagyis a Párizshoz legközelebb eső megyének, a proletármozgalom központjának, Franciaország egész politikai élete központjának — pártaktívája és munkásszervezetei. Ezen a gyűlésen először felszólalt Bracke — egy szocialista, aki a háború alatt végig a mi mensevikjeink és jobboldali „honvédőink“ álláspontján állott. Most olyan volt, mint a kezes bárány. Egy árva szóval sem érintett egyetlen kényes kérdést sem! Beszédét azzal fejezte be, hogy ő — ellenzi hazája kormányának beavatkozását más országok proletariátusának a harcába. Ezt a kijelentést megtapsolták. Azután egy elvbarátja, egy bizonyos Pierre Laval szólalt fel. A leszerelésről van szó, ami egyik legkényesebb kérdés a mai Franciaországban, abban az országban, amelynek talán több áldozatába került ez a bűnös háború, mint bármely más országnak. És ez az ország most azt látja, hogy a leszerelést elodázzák, gátolják, nem akarják végrehajtani, s hogy új háborúra készülnek — amely nyilvánvalóan új áldozatokat fog követelni a francia munkásoktól —, annak eldöntésére, mennyi zsákmány jut még a francia vagy az angol kapitalistáknak. És az ujság azt írja, hogy Pierre Laval szónokot a tömeg ugyan meghallgatta, de bolsevikellenes kijelentései olyan tiltakozást váltanak ki, olyan felháborodást keltenek, hogy a gyűlést nem lehet folytatni. Ez után Pierre Renaudel polgártárs nem jut szóhoz, és a gyűlés Péricat polgártárs rövid közbelépésével fejeződik be. Péricat a francia munkásmozgalom ama kevés képviselője közé tartozik, akik lényegében szolidárisak velünk. Így tehát a lap kénytelen elismerni, hogy a gyűlés belefojtotta a szónokba a szót, mihelyt a bolsevikok ellen kezdett beszélni.

Elvtársak, most egyetlen küldött sem jöhetett el ide

hozzánk közvetlenül Franciaországból, s csak egyetlen franciának sikerült nagynehezen eljutni hozzánk — Guilbeaux elvtársnak. (Viharos taps.) Ő ma fel fog szólalni. Hónapokig ült börtönben Svájcban, ebben a szabad köztársaságban, és azzal vádolták, hogy kapcsolatban van Leninnel és forradalmat készít elő Svájcban. Amikor Németországon átutazott, csendőrök és tisztek kísérték, mert nyilván attól tartottak, hogy valamiképpen leejt egy gyufaszálat, s ez felgyújtja Németországot. De Németország enélkül a gyufaszál nélkül is ég. Amint látjuk, Franciaországban is vannak olyanok, akik rokonszenveznek a bolsevik mozgalommal. A francia tömegek talán a legtapasztaltabb, politikailag legiskolázottabb, legélénkebb és leggyorsabban reagáló tömegek. Nem néznek el egy népgyűlésen a szónoknak egyetlen hamis hangot sem, — félbeszakítják. Még jó, ha — tekintve a francia vérmérsékletet — nem rángatják le a szószékről! Ezért, amikor a velünk szemben ellenséges lap beismeri, hogy mi történt ezen a nagygyűlésen, mi azt mondjuk: a francia proletariátus melettünk van.

Még egy rövid részletet idézek egy olasz lapból. Annyira igyekeznek bennünket elvágni az egész világtól, hogy más országok szocialista lapjainak a példányai nagy ritkaság számba mennek nálunk. Ilyen ritkaság az „Avanti!"[159] című olasz lap hozzánk elérkezett száma. Ez a lap az Olasz Szocialista Párt napilapja, azé a párté, amely részt vett a Zimmerwaldi Konferencián, harcolt a háború ellen és most olyan határozatot hozott, hogy a sárgák berni kongresszusára, a régi Internacionále kongresszusára, amelyen részt vesznek azok az emberek, akik kormányaikkal együtt segítettek meghosszabbítani ezt a bűnös háborút, — nem hajlandó elmenni. Az „Avanti!"-t még ma is szigorúan cenzúrázzák. De ebben a számban, amely véletlenül eljutott hozzánk, olvasok egy tudósítást valami Cavriago nevű kis helység pártéletéről — bizonyára egészen istenhátamögötti zug, mert nem lehet megtalálni a térképen —, és kiderül, hogy az ott egybegyűlt munkások határozatot hoznak arról, hogy helyeslik lapjuk meg nem alkuvó szellemét, és kijelentik, hogy egyetértenek a német spartakistákkal — ezután pedig olyan szavak következnek,

melyek olaszul vannak ugyan írva, de amelyeket az egész világon megértenek: „Sovietisti russi" —, üdvözlik az orosz „szovjetistákat" és kifejezik azt az óhajukat, hogy az orosz és a német forradalmárok programját az egész világon elfogadják, és hogy ez a program hozzájáruljon ahhoz, hogy megvívjuk a burzsoázia és a katonai uralom elleni harcot. Nos, amikor az ember elolvas egy ilyen határozatot, amelyet valami olasz Posehonyjében hoztak, bizony teljes joggal mondhatja: az olasz tömegek mellettünk vannak, az olasz tömegek megértették, hogy kik azok az orosz „szovjetisták", hogy mi az orosz „szovjetisták" és a német spartakisták programja. De nekünk akkor még nem is volt ilyen programunk! Nem volt semmiféle közös programunk a német spartakistákkal, de az olasz munkások elvetik mindazt, amit burzsoá sajtójukban láttak, amelyet megvesztegettek a milliomosok és milliárdosok, és amely sok millió példányban terjeszti rólunk a rágalmakat. Az olasz munkásokat ez a sajtó nem vezette félre. Az olasz munkások megértették, kik azok a spartakisták és „szovjetisták", és azt mondták, hogy rokonszenveznek programjukkal, — amikor ilyen program még egyáltalán nem volt. Ezért volt ilyen könnyű dolgunk ezen a kongresszuson. Csak azt kellett programként leszögeznünk, ami már bevésődött a tudatába és a szívébe még azoknak a munkásoknak is, akik valami istenhátamögötti faluban vannak eldugva, akiket rendőri és katonai kordonok zárnak el tőlünk. Ezért sikerült olyan könnyűszerrel, ilyen teljes egyetértésben minden fő kérdésben egyetértő határozatot hoznunk, és teljesen biztosak vagyunk abban, hogy ezek a határozatok óriási visszhangra fognak találni valamennyi ország proletariátusának körében.

A szovjet mozgalom, elvtársak, ez az a forma, amelyet Oroszországban kivívtunk, amely most az egész világon elterjed, amely már magával a nevével is teljes programot ad a munkásoknak. Elvtársak, remélem, hogy mi, akiknek az a nagy szerencse jutott osztályrészül, hogy a szovjet formát kifejlesszük a győzelemig, hogy mi nem kerülünk majd olyan emberek helyzetébe, akikről azt mondhatnák, hogy fejükbe szállt a dicsőség.

Elvtársak, nagyon jól tudjuk, hogy nem azért kellett

elsőnek részt vennünk a szovjet proletár forradalomban, mert ugyanúgy fel voltunk készülve vagy jobban fel voltunk készülve, mint más munkások, hanem mert rosszabbul voltunk felkészülve. Éppen ez a körülmény hozta magával, hogy a legbrutálisabb, legrothadtabb ellenséggel álltunk szemben, éppen ez a körülmény idézte elő a forradalom külső lendületét. De tudjuk azt is, hogy a Szovjetek mind a mai napig fennállnak nálunk, hogy óriási nehézségekkel küzdenek, amelyek az alacsony kulturális színvonalból és abból a teherből fakadnak, amely több mint egy esztendeje nehezedik ránk, mert hiszen egymagunk állunk őrhelyünkön, akkor, amikor minden oldalról ellenség vesz körül bennünket és amikor — ezt az elvtársak jól tudják — az éhség hihetetlen kínjai és gyötrelmei, kegyetlen szenvedések szakadtak ránk.

Elvtársak, azok az emberek, akik közvetlenül vagy közvetve a burzsoázia mellé állnak, gyakran próbálnak a munkásokhoz fordulni és elégedetlenséget szítani közöttük, rámutatva arra, milyen súlyos szenvedések szakadnak most a munkásokra. De mi azt mondjuk a munkásoknak: ezek a szenvedések bizony súlyosak, és mi ezeket nem titkoljuk előttetek. Így szólunk a munkásokhoz, és ők ezt jól tudják saját tapasztalatukból. Látjátok, hogy nem csak a magunk érdekében harcolunk a szocializmus győzelméért, nem csak azért, hogy a mi gyermekeink úgy emlékezzenek vissza a kapitalistákra és a földbirtokosokra, mint történelemelőtti szörnyekre, — mi azért harcolunk, hogy az egész világ munkásai velünk együtt győzzenek.

És a Kommunista Internacionálénak ez az I. kongresszusa, amely megállapította, hogy a szovjetek világszerte kivívják maguknak a munkások rokonszenvét, megmutatja nekünk, hogy a nemzetközi kommunista forradalom győzelme biztosítva van. (Taps.) A burzsoázia tombolni fog még jónéhány országban, ott most kezdődik az, hogy a burzsoázia a szocializmus legjobbjai, legjobb vezérei életére tör, amint ezt Rosa Luxemburgnak és Karl Liebknechtnek a fehérgárdisták általi bestiális meggyilkolása mutatja. Ilyen áldozatok elkerülhetetlenek. Mi nem megegyezésre törekszünk a burzsoáziával, a végső, döntő harcra készülünk ellene; de tudjuk, hogy a háború kínjai,

gyötrelmei és szenvedései után, amikor a tömegek az egész világon a leszerelésért küzdenek, úgy érzik, hogy rászedték őket, megértik, hogy a tőkések milyen hihetetlen adóterheket raknak rájuk, a tőkések, akik emberek tízmillióit gyilkolták le annak eldöntéséért, hogy ki kap többet a nyereségből, — tudjuk, hogy most e rablók uralmának ütött a végső órája!

Most, amikor a „szovjet" szót már mindenki megérti, a kommunista forradalom győzelme biztosítva van. Azok az elvtársak, akik jelen vannak ebben a teremben, látták, hogyan alakult meg az első Szovjet Köztársaság, most látják, hogyan alakult meg a III., a Kommunista Internacionále (t a p s), meg fogják látni valamennyien, hogyan fog megalakulni a Szovjetek Föderatív Világköztársasága. (T a p s.)

Rövid tudósítás: „Pravda"
52. sz. 1919 március 7.

A teljes szöveg 1919 májusában jelent meg.

LEVÉLVÁLTÁS I. V. SZTÁLINNAL AZ ÁLLAMI ELLENŐRZÉS ÁTSZERVEZÉSÉRŐL[160]

1
I. V. SZTÁLINNAK

Véleményem szerint az Ellenőrzésről szóló dekrétumot a következőkkel kell kiegészíteni:

1) meg kell teremteni a munkások bevonását biztosító központi szervet (és a helyi szerveket).

2) a törvény értelmében be kell vezetni a proletár lakosságból választott megbízottak rendszeres bevonását, s ezek $^2/_3$ része feltétlenül nő legyen.

3) Legközelebbi feladatokként haladéktalanul napirendre kell tűzni a következőket:

(*α*) repülő revíziók a dolgozók panaszai alapján,

(*β*) harc az aktatologatás ellen,

(*γ*) forradalmi harci intézkedések a visszaélések és az aktatologatás megszüntetésére,

(*δ*) különös figyelmet kell fordítani a munka termelékenységének emelése és

(*ε*) az élelmiszerek mennyiségének növelésére stb.

2
I. V. SZTÁLIN VÁLASZA

Ezek — az átszervezett állami ellenőrzés politikájával kapcsolatos kérdések. Semmiféle lényeges ellenvetésem e pontok ellen nincs, ellenkezőleg, azok feltétlenül szükségesek.

Sztálin

A megírás ideje: 1919 március 8.
Először 1928-ban jelent meg.

JEGYZETEK

[1] *Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Moszkvai Szovjet, a moszkvai üzemi bizottságok és szakszervezetek együttes ülését* 1918 július 29-én a Szovjet Köztársaság súlyos helyzetével kapcsolatban hívták össze; a Szovjet Köztársaság ugyanis a külföldi katonai intervenció és a fehérgárdista zendülések következtében el volt vágva fő élelmezési-, nyersanyag- és fűtőanyagforrásaitól. Az együttes ülés Lenin előadói beszéde alapján a kommunista frakció által előterjesztett határozatot egyhangúlag elfogadta. — *1*

[2] Lenin a „Francia milliók" c. cikkre gondol, amelyet a csehszlovák kommunista csoport „Prukopnik Svobody" („Szabadság Zászlaja") című, Moszkvában 1918—1919-ben megjelent központi lapja 1918 június 28-án közölt; a cikk még aznap megjelent a „Pravdá"-ban és részben az „Izvesztyija VCIK"-ban. — *2*

[3] Lenin arra az ellenforradalmi zendülésre gondol, amelyet a „baloldali" eszerek Moszkvában 1918 július 6-án, az V. Összoroszországi Szovjetkongresszus tanácskozásának idején szerveztek. A zendülést huszonnégy óra alatt elfojtották.

A szovjetellenes „jobboldali és trockista blokk" ügyében lefolytatott bírósági eljárás 1938-ban megállapította, hogy ez a zendülés része volt annak az ellenforradalmi összeesküvésnek, amelyet Buharin és Trockij a „baloldali" és jobboldali eszerekkel együtt a Szovjethatalom megdöntésére szervezett. — *4*

[4] *Dasnakcutjun* (dasnakok) — örmény burzsoá-nacionalista párt; a XIX. század kilencvenes éveinek elején alakult,

harcolt a munkások és parasztok forradalmi mozgalma ellen.

Az 1918—1920-as években a dasnakok álltak Örményország burzsoá-nacionalista kormánya élén, s arra törekedtek, hogy Örményországot az angol-francia intervenciósok és az orosz fehérgárdisták támaszpontjává tegyék a Szovjethatalom elleni harcban.

1920 novemberében Örményország dolgozóinak fegyveres felkelése a Vörös Hadsereg támogatásával megdöntötte a dasnak kormányt. — *4*

[6] A Bakui Szovjet 1918 július 25-i ülésén a dasnak-eszermensevik árulóknak sikerült elfogadtatniok egy áruló határozatot, amelynek értelmében Baku védelme ürügyén a támadó török csapatok ellen angol imperialistákat hívnak segítségül. Bakuban az ellenforradalmi aknamunkát, a város ellátásának szabotálását, az ellenforradalmi agitációt a hadseregben és a flottában MacDonald angol konzul vezette.

I. V. Sztálin, aki ekkor Caricinban tartózkodott, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa nevében 1918 július 20-án táviratot küldött Sz. G. Saumjannak, a Bakui Népbiztosok Tanácsa elnökének, amelyben kategorikusan követeli a Bakui Szovjettől, hogy fenntartás nélkül folytasson független külpolitikát és erélyesen harcoljon a külföldi tőke ügynökei ellen. Ezt a követelést a Népbiztosok Tanácsa nevében Lenin, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság nevében pedig J. M. Szverdlov erősítette meg. A Bakui Szovjet július 25-i ülésén a bolsevik frakció határozati javaslatot terjesztett elő, amelyben követelte, hogy haladéktalanul hozzanak intézkedéseket Bakunak saját erőikkel való megvédése érdekében. A Bakui Szovjet bolsevik tagjai, miután kisebbségben maradtak, visszaadták megbizatásukat, s ez után a hatalom ténylegesen az ellenforradalmi kormány kezébe ment át, amely „a Káspitengeri Hajóhad Központi Bizottsága diktatúrájának" nevezte magát. Az angol intervenciósok — a mensevikek és eszerek közvetlen részvételével — bestiális kegyetlenséggel megölték a Bakui Szovjet bolsevik tagjait — a huszonhat bakui biztost. (Lásd Sztálin. „Az angol imperializmus ügynökei agyonlőtték huszonhat bakui elvtársunkat". Sztálin Művei. 4. köt. 1950. 266—270. old.) — *6*

[6] A jaroszlavli fehérgárdista lázadásról van szó, amely 1918 július 6-án kezdődött. A lázadást egy ellenforradalmi szövetség — „A haza és a szabadság védelmére alakult szövetség" — szervezte, amelynek élén a jobboldali eszer B. Szavinkov állt. A jaroszlavli lázadást, éppúgy, mint ezidőben a többi ellenforradalmi lázadást is Szovjet-Oroszországban, az angol-francia imperialisták készítették elő, a mensevikek és eszerek aktív részvételével. A lázadást a Vörös Hadsereg csapatai 1918 július 21-én leverték. — *11*

[7] „*A falusi szegénység szervezéséről és ellátásáról*" szóló dekrétumról van szó, amelyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918 június 11-én erősített meg. — *12*

[8] A Népbiztosok Tanácsának 1918 június 28-i dekrétumával az egész nagyipart államosították. — *14*

[9] A *kormányzósági Szovjetek elnökeinek kongresszusát* 1918 július 30—augusztus 1-én tartották Moszkvában. A kongresszuson 122 küldött vett részt. Lenin a július 30-i esti ülésen a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözölte a kongresszust. A kongresszus határozatot fogadott el a szocialista építés kérdéseiről és a szocialista haza védelmére fegyverbe hívott minden munkást és parasztot. — *20*

[10] *Az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság Alkotmányát (Alaptörvényét)* az V. Összoroszországi Szovjetkongresszus 1918 július 10-én fogadta el, 1918 július 19-én tették közzé mint Alaptörvényt, és közzétételének napján lépett érvénybe.

Az alkotmánytervezetet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság által 1918 április 1-én kiküldött bizottság állította össze, amelynek élén I. V. Sztálin és J. M. Szverdlov állt. A bizottság munkájának alapjául a lenini „Deklaráció a dolgozó és kizsákmányolt nép jogairól", valamint „Az Oroszországi Köztársaság föderatív szerveiről" szóló határozat szolgált (melynek tervezetét Sztálin írta), — ezt a III. Összoroszországi Szovjetkongresszus fogadta el 1918 januárjában Sztálin előadói beszéde alapján. Sztálinnak „Az Oroszországi Szocialista Föderatív Szovjet Köztársaság Alkotmányának általános alapelvei"-re vonatkozó tervezetét (lásd Sztálin Művei. 4. köt. 1950. 83—84. old.) az Összoroszországi

Központi Végrehajtó Bizottság által kiküldött bizottság 1918 április 19-i ülésén vitatták meg és fogadták el.

Az alkotmánytervezetet, amelyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság által kiküldött bizottság terjesztett elő, 1918 július 3-án felülvizsgálta az OK(b)P Központi Bizottságának albizottsága Lenin elnökletével, s ez után jóváhagyás végett az V. Összoroszországi Szovjetkongresszus elé terjesztették. — *21*

[11] Lenin a Varsói Forradalmi Ezred gyűlésén 1918 augusztus 2-án pénteken este mondott beszédét a volt Kereskedelmi Intézet (a mai Moszkvai Plehanov Népgazdasági Intézet) Zamoszkvorecsje-kerületi helyiségében tartotta. — *24*

[12] Az OK(b)P Moszkvai Bizottsága 1918-ban péntekenként Moszkva minden kerületében nagygyűlést tartott. Lenin sok gyűlésen felszólalt. „Veszélyben a Szovjet Köztársaság" — ez volt az 1918 augusztus 2-i gyűléseken mondott beszédek tárgya. Lenin Butirki-kerületi beszédét a Zikovszkij- (ma: Vörös Hadsereg-) utca 3—5. számú házában mondotta el. — *27*

[13] Ezeken a téziseken alapultak a közellátás kérdésében a Népbiztosok Tanácsa 1918 augusztus 3, 4, 5. és 6-i ülésein megvitatott és elfogadott rendeletek. A rendelettervezeteken Lenin javításokat és kiegészítéseket eszközölt. — *31*

[14] Az OSzFSzK főiskoláira való felvételről szóló rendelettervezetet, amelyet Lenin írt, a Népbiztosok Tanácsa 1918 augusztus 2-án hagyta jóvá. — *35*

[15] A *„Szovjetszkaja Gazetá"*-ról („Szovjet Ujság"), Orel kormányzóság jeleci kerülete Végrehajtó Bizottságának lapjáról van szó, mely 1918 május 16-tól 1919 március 2-ig jelent meg. — *36*

[16] A *föld szocializálásáról szóló törvényt* 1918 január 18-án (31-én) fogadta el a III. Összoroszországi Szovjetkongresszus (1918 január 10—18 (23—31) közt tanácskozott), és 1918 február 19-én tették közzé. A törvény Lenin által adott jellemzését lásd ebben a kötetben 316—318. old. — *37*

[17] A moszkvai Szokolnyiki kerületben 1918 augusztus 9-én pénteken este tartott gyűlés, melyen Lenin felszólalt, a

Szokolnyiki-parkban folyt le. A gyűléseken a felszólalások tárgya ezen a napon „A világmészárlás ötödik éve" volt. — *39*

[18] Lenin a csehszlovák csapatok által elfoglalt városokra és vidékre gondol, ahol a mensevikek és eszerek részvételével fehérgárdista kormányok alakultak, amelyek bestiális mészárlásokat rendeztek a dolgozók között. — *43*

[19] Lenin a Népbiztosok Tanácsának 1918 augusztus 6-i rendeletére gondol, amely az 1918-ban termelt gabona szabott begyűjtési árát háromszorosára emelte. — *44*

[20] Ez a tervezet volt az alapja annak a táviratnak, amelyet 1918 augusztus 17-én Lenin aláírásával megküldtek minden kormányzósági Szovjetnek és közellátási bizottságnak, és amelyet 1918 augusztusában közzétettek. — *46*

[21] A *szegényparasztbizottságokat* az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak „A szegényparasztság megszervezéséről és ellátásáról" 1918 június 11-én hozott dekrétuma hívta életre. A VI., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszus (1918 november) határozata alapján a szegényparasztbizottságok, miután teljesítették feladataikat, egyesültek a falusi Szovjetekkel. — *46*

[22] A Népbiztosok Tanácsának 1918 augusztus 6-i rendeletéről van szó, amely a gabona szabott begyűjtési árát felemelte, valamint „A mezőgazdaság munkaeszközökkel és fémáruval való ellátásáról" szóló dekrétumról. Az utóbbi dekrétumot Lenin 1918 április 24-én írta alá; a dekrétumot 1918 április 27-én tették közzé. Ennek a dekrétumnak tervezetét Lenin átszerkesztette és kiegészítette. — *46*

[23] Az OK(b)P Moszkvai Bizottságának 1918 augusztus 16-i ülésén Lenin kezdeményezésére megvitatták a szimpatizánsok csoportjainak szervezését. A vitában Lenin kétszer felszólalt. Lenin javaslata alapján határozatot fogadtak el arról, hogy meg kell kezdeni a szimpatizánsok csoportjainak megalakítását és ki kell dolgozni ennek a szervezetnek alapszabályait. — *47*

[24] A *„Levél az amerikai munkásokhoz"* rövidített formában

1918 decemberében egy az internacionalista-szocialisták által New Yorkban kiadott folyóiratban jelent meg, később különlenyomatként kiadták külön brosúrában; a levél az amerikai időszaki sajtóban többször megjelent. — *49*

[25] Lásd N. G. Csernisevszkijnek H. C. Carey „Politikai gazdaságtani levelek az Amerikai Egyesült Államok elnökéhez" c. könyvéről írt ismertetését (N. G. Csernisevszkij. Válogatott közgazdasági művek. II. köt. 1948. 550. old., oroszul). — *56*

[26] „*Appeal to Reason*" („Felhívás az Értelemhez") — az amerikai szocialisták lapja; Kansas államban (Amerikai Egyesült Államok) alapították 1895-ben; az első világháború idején internacionalista álláspontot képviselt. — *58*

[27] 1917 tavaszán (május—júniusban) a francia csapatok soraiban az imperialista háború folytatása ellen tiltakozó forradalmi mozgalom indult meg. A szociálsovinisták — a jobboldali szocialisták és a szindikalisták — segítségével a kormánynak sikerült elnyomnia a hadseregben a forradalmi mozgalmat. A francia belügyminisztert, Louis Jean Malvyt a felkelés elnyomása után a francia kormány azzal a váddal, hogy nem elég erélyesen harcolt a „vereségpártiak" ellen, bíróság elé állította. — *71*

[28] Gapon pópáról, az ohrana ügynökéről van szó, aki 1905 január 9-én provokációs céllal megszervezte a munkások békés felvonulását a Téli Palotához, hogy a cárnak petíciót adjanak át. A cár parancsára a katonaság a fegyvertelen munkások közé lőtt. Január 9-e volt az 1905—1907-es forradalom kezdete. — *73*

[29] Az *I. Összoroszországi Közoktatásügyi Kongresszust* 1918 augusztus 26—szeptember 4 között tartották Moszkvában. A kongresszuson a népművelési osztályok küldöttei, tanítók és népművelési funkcionáriusok vettek részt. A kongresszus Lenint megválasztotta díszelnöknek és meghívta a kongresszusra. Lenin a kongresszus harmadik napján, 1918 augusztus 28-án mondott beszédet. — *74*

[30] Lenin a „Két hatalom (a proletariátus diktatúrája és a burzsoázia diktatúrája)" kérdésével foglalkozó beszédét

Moszkva Baszmann (ma: Bauman) kerületében, a gabonatőzsde helyiségében mondotta el. — *79*

[81] A moszkvai Zamoszkvorecsje-kerületi volt Michelson-gyár (ma: Vlagyimir Iljics gyár) gyűlését a gyár helyiségében tartották. Lenin közvetlenül a Baszmann kerületben mondott beszéde után érkezett a gyűlésre, és a gyár munkásai előtt a „Két hatalom (a proletariátus diktatúrája és a burzsoázia diktatúrája)" kérdéséről beszélt. Mikor Lenin este 7 óra 30 perckor távozott a gyűlésről, a gyár udvarán aljas merényletet követtek el ellene: F. Kaplan terrorista nő, a jobboldali eszerek központi bizottságának utasítására, mérgezett revolvergolyókkal két súlyos sebet ejtett rajta.

Amint a szovjetellenes „jobboldali és trockista blokk" ügyében lefolytatott bírósági eljárás során 1938-ban bizonyítást nyert, a Lenin élete ellen elkövetett aljas merénylet előkészítésében részt vettek Buharin vezetésével a „baloldali kommunisták" is, akik a „baloldali" és jobboldali eszerekkel és trockistákkal együtt ellenforradalmi összeesküvést szerveztek; az összeesküvés a Szovjethatalom megdöntését és Lenin, Sztálin, Szverdlov meggyilkolását tűzte ki céljául. — *81*

[82] Szimbirszk városát a Vörös Hadsereg 1918 szeptember 12-én foglalta el. Ezt a táviratot Lenin V. V. Kujbisev nevére az I. hadsereg katonáinak küldte, válaszul következő táviratukra: „Drága Vlagyimir Iljics! Az Ön szülővárosának elfoglalása — válasz az Ön egyik sebére, a másodikra a válasz — Szamára lesz!" Lenin táviratát felolvasták a petrográdi vöröskatonák és munkások gyűlésén. — *85*

[83] A „*Levél a proletár kulturális-felvilágosító szervezetek konferenciája elnökségéhez*" Leninnek a konferencia üdvözletére írt válasza volt.

A proletár kulturális-felvilágosító szervezetek első összoroszországi konferenciáját 1918 szeptember 15—20-án tartották Moszkvában. Lenin levelét a konferencia ötödik ülésén, 1918 szeptember 19-én olvasták fel. — *86*

[84] Leninnek a Kazany elfoglalásában részt vett vöröskatonákhoz írt levelét felolvasták Szvijazsszk város helyőrségének. — *91*

[35] Ezt a levelet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Moszkvai Szovjet, az üzemi bizottságok és a szakszervezetek megbizottainak együttes ülésén, 1918 október 3-án olvasták fel; az ülést Lenin javaslatára hívták össze a német politikai válsággal kapcsolatban. — *92*

[36] „*The Socialist Review*" („Szocialista Szemle") — az angol opportunista Független Munkáspárt havi folyóirata; 1908-tól 1934-ig jelent meg Londonban. — *96*

[37] *Fábiánusok* — a reformista, szélsőségesen opportunista „Fábiánus Társaság" tagjai; ezt a társaságot az angol polgári értelmiség egy csoportja alapította 1884-ben. A fábiánusok jellemzését lásd Lenin következő műveiben: „Előszó a «J. Ph. Becker, J. Dietzgen, F. Engels, K. Marx és mások levelei F. A. Sorgéhoz és másokhoz» c. könyv orosz kiadásához" (Lenin Művei. 4. kiad. 12. köt. 330—331. old., oroszul); „A szociáldemokrácia agrárprogramja az orosz forradalomban" (Lenin Művei. 4. kiad. 15. köt. 154. old., oroszul); „Az angol pacifizmus és az angol idegenkedés az elmélettől" (Lenin Művei. 21. köt. 1951. 259—260. old.) stb. — *98*

[38] *Függetlenek* — az angol Független Munkáspárt (Independent Labour Party) tagjai; a párt 1893-ban alakult. A párt élén James Keir Hardie, R. MacDonald és mások álltak. A Független Munkáspárt, mely fennen hangoztatta a polgári pártoktól való politikai függetlenségét, valójában „független volt a szocializmustól, de függött a liberalizmustól" *(Lenin)*. — *98*

[39] Marxnak Kugelmannhoz 1871 április 12-én írt levelében (lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 308. old.), továbbá a hágai kongresszus munkájának befejezése után 1872 szeptember 8-án tartott amszterdami gyűlésen mondott beszédében (lásd Marx—Engels Művei. XIII. köt. 2. rész. 1940. 669. old., oroszul) tett kijelentéséről van szó. Lásd még erről Engelsnek Marx „Tőké"-je első kötetének angol kiadásához írt előszavát (Marx. A tőke. 1. köt. 1948. 32. old.) és Lenin „Állam és forradalom" c. művét (Lenin Művei. 25. köt. 1952. 445. old.). — *99*

[40] Engels levele Bebelhez. 1875 március 18—28. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 348. old. — *99*

[41] Marx levele Kugelmannhoz. 1870 december 3. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 297. old. — *101*

[42] Lásd Engels. Hogyan „forradalmasítja" Eugen Dühring úr a tudományt („Anti-Dühring"). 1950. 188—189. old. — *101*

[43] *„Zimmerwaldisták"* — a Zimmerwaldi Egyesülés hívei, amely 1915 szeptember 5—8-án az internacionalisták első konferenciáján alakult Zimmerwaldban (Svájc). A Zimmerwaldi Konferenciáról lásd Lenin „Az első lépés" és „A forradalmi marxisták az 1915 szeptember 5—8-i Nemzetközi Szocialista Konferencián" c. cikkeit (Lenin Művei. 21. köt. 1951. 390—396. és 397—401. old.). — *102*

[44] *Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Moszkvai Szovjet, az üzemi bizottságok és a szakszervezetek együttes ülését* 1918 október 22-én a Szakszervezetek Házának oszloptermében tartották. Az ülést a nemzetközi helyzettel és a VI., Rendkívüli Szovjetkongresszus összehívásával kapcsolatos kérdések megvitatására hívták egybe. A nemzetközi helyzetről Lenin mondott előadói beszédet; Leninnek ez volt első beszéde felgyógyulása óta. Az ülés elfogadta a Lenin által írt határozatot (lásd ebben a kötetben 121—123. old.), amelyet aztán a VI. Szovjetkongresszus, Leninnek a nemzetközi helyzetről mondott előadói beszéde alapján, jelentéktelen változtatásokkal jóváhagyott. — *106*

[45] A németországi *„Független Szociáldemokrata Párt"* — centrista párt; 1917 áprilisában alapították.

1920 októberében a Független Szociáldemokrata Párt hallei kongresszusán szakadás ment végbe. A párt jelentős része 1920 decemberében egyesült a Németországi Kommunista Párttal. A jobboldali elemek külön pártot alapítottak és felvették a Független Szociáldemokrata Párt régi elnevezését. Ez a párt 1922-ig állott fenn. — *107*

[46] Az *Olasz Szocialista Pártot* 1892-ben alapították, „Olasz Munkások Pártja" néven; 1893-ban nevét „Olasz Szocialista Pártra" változtatta. Az oroszországi Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme után az Olasz Szocialista Pártban megerősödött a balszárny. 1921 januárjában a párt livornói kongresszusán a baloldaliak kiváltak a szocialista

pártból, egybehívták saját kongresszusukat és megalapították az Olaszországi Kommunista Pártot.

Az olaszországi fasiszta diktatúra idején a szocialista pártban ismét jelentékeny balszárny alakult ki. 1934-ben az Olasz Szocialista Párt megegyezésre lépett az Olaszországi Kommunista Párttal az akcióegységre vonatkozóan. Ez a megegyezés lett a második világháború időszakában és a háborúutáni években a két párt együttműködésének alapja. 1947 januárjában az Olasz Szocialista Párt kettészakadt. Soraiból kivált a jobboldali szocialisták csoportja, élén az amerikai imperializmus ügynökével, Saragattal és megalakította az úgynevezett „Olasz Dolgozók Szocialista Pártját". — *108*

[47] Lenin a Francia Szocialista Párt kongresszusára céloz, amelyet 1918 október 6—11-én tartottak Párizsban. — *108*

[48] A következő három angol pártról van szó: a Brit Szocialista Pártról, a Szocialista Munkáspártról és a Független Munkáspártról.

A *Brit Szocialista Pártot* (British Socialist Party) 1911-ben Manchesterben alapították. Marxista szellemben fejtett ki agitációt és propagandát, és „nem opportunista, a liberálisoktól *valóban* független" párt volt *(Lenin)*. Alacsony taglétszáma és a tömegektől való elszigeteltsége következtében a pártot bizonyos szektás vonások jellemezték.

Az első világháború idején a pártban két áramlat keletkezett: egy nyílt szociálsoviniszta áramlat, élén Hyndmannel és másokkal, és egy internacionalista áramlat, A. Inkpin és mások vezetésével. 1916 áprilisában a pártban szakadás állt be. Hyndman és hívei kisebbségben maradtak és kiváltak a pártból. Ettől kezdve a Brit Szocialista Párt élén internacionalisták álltak. A Brit Szocialista Párt volt az, amely 1920-ban a Nagybritanniai Kommunista Párt megalapítását kezdeményezte.

A *Szocialista Munkáspárt* (Socialist Labour Party) — forradalmi marxista szervezet; 1903-ban alakult Skóciában a Szociáldemokrata Föderációból kivált baloldali csoportból; főként skótok voltak a tagjai. 1911-ben, mikor a sztrájkharc erősödött, a Szocialista Munkáspárt aktív részt vett a harcban, és az első világháború idején nagy szerepet

játszott az „üzemi bizalmiak" („Shop Stewards") bizottságainak megszervezésében.

1920-ban a Szocialista Munkáspárt egyesült a Brit Szocialista Párttal.

A *Független Munkáspártról* (Independent Labour Party) lásd a 38. számú jegyzetet. — *108*

[49] A III. spanyol szocialista kongresszusnak és a spanyol munkások VIII. kongresszusának határozatáról van szó, amelynek értelmében a Szovjet Köztársaságot szolidaritásukról biztosítják. — *109*

[50] *„La Victoire"* („A Győzelem") c. napilapról van szó, amely a szociálsoviniszta, félanarchista Gustav Hervé szerkesztésében 1916-tól jelent meg Párizsban. — *113*

[51] Lenin a német keleti hadsereg egységei közt megalakult katonai forradalmi tanácsra gondol, amely ujságot adott ki „Vörös Katona" címmel. — *116*

[52] A *Szakszervezetek Összoroszországi Központi Tanácsának és Moszkvai Tanácsának ünnepi ülését* 1918 november 6-án Moszkvában, a Szakszervezetek Házának oszloptermében tartották. Az ülésen valamennyi szakmai egyesülés számos képviselője vett részt. — *125*

[53] *A Munkás-, Paraszt-, Kozák- és Vöröskatonaküldöttek VI., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszusát* 1918 november 6—9-én tartották Moszkvában. Lenint megválasztották a kongresszus díszelnökének.

Lenin az első ülésen, november 6-án, beszédet mondott az Októberi Szocialista Forradalom évfordulójáról, a második ülésen, november 8-án pedig a nemzetközi helyzetről. A kongresszus egyhangúlag jóváhagyta azt a határozatot, melyet Lenin írt és amelyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Moszkvai Szovjet, az üzemi bizottságok és a szakszervezetek együttes ülése 1918 október 22-én elfogadott (lásd ebben a kötetben 121—123. old.).

A kongresszus azzal a javaslattal fordult a Szovjet-Oroszország ellen háborút viselő kormányokhoz, hogy kezdjenek béketárgyalásokat. — *129*

[54] *Az Északi Terület falusi szegényparasztbizottságainak területi kongresszusát* 1918 november 3—6-án Petrográdban tartották. A kongresszus határozatot fogadott el a szegényparasztbizottságok és a helyi Szovjetek egybeolvasztásáról, továbbá arról, hogy a falusi szegényparasztokból mintaezredeket szerveznek. — *137*

[55] Arról a szikratáviratról van szó, amelyet Lenin és Szverdlov aláírásával *„Valamennyi katonai biztosnak, katonai vezetőnek és hadseregparancsnoknak, valamennyi Szovjetnek"* küldtek akkor, amikor megszakadt a diplomáciai kapcsolat Németországgal. — *145*

[56] Lenin azokra az orosz csapatokra céloz, amelyet I. Miklós cár küldött segítségül az osztrák császárnak a magyar forradalom leverésére. — *156*

[57] Lenin az 1863-as lengyel felkelésre céloz, amelyet az orosz csapatok elfojtottak. — *156*

[58] *„The Times"* („Az Idők") — az angol burzsoázia konzervatív köreinek egyik legnagyobb napilapja. — *156*

[59] Lenin arra utal, hogy a holland kormány váratlanul megtagadta a beutazási engedélyt az OSzFSzK már útban levő diplomáciai képviselőjétől, jóllehet előzetesen megegyeztek a követségek kölcsönös felállítására vonatkozólag, és a moszkvai holland konzul megadta az OSzFSzK követének a vízumot. — *157*

[60] *„L'Echo de Paris"* („Párizsi Visszhang") — szélsőségesen reakciós burzsoá napilap; megjelent Párizsban 1884-től 1938-ig. — *159*

[61] *„Harmadik Internacionále"* („III-me Internationale") — egy francia kommunista csoport hetilapja; 1918—1919-ben adták ki Moszkvában. — *159*

[62] *„The Manchester Guardian"* („Manchesteri Őrszem") — angol polgári napilap; 1821 óta jelenik meg. — *160*

[63] A Moszkva-területi szegényparasztbizottságok küldöttértekezletét, a „Bednota" („Szegényparasztság") szerkesztő-

sége hívta össze. Ezen az értekezleten 1918 november 8-án Lenin beszédet mondott a falusi szegényparasztság feladatairól forradalmunkban. — *168*

[64] *A Munkásnők I. Összoroszországi Kongresszusa*, melyet az OK(b)P Központi Bizottsága hívott egybe, 1918 november 16—21-ig ülésezett Moszkvában. A kongresszuson az üzemek és a falusi szegényparasztság 1 147 küldöttje volt jelen. — *177*

[65] Az OK(b)P moszkvai és Presznya-kerületi bizottsága 1918 november 20-án az „Ars-filmszínház" helyiségében gyűlést hívott egybe Leninnek mint a bolsevik párt vezérének és a Szovjet Kormány vezetőjének ünneplésére. A napirend egyik pontja A. M. Szverdlov „V. I. Lenin harca a III. Internacionáléért" c. beszámolója volt. — *180*

[66] *„Volja Naroda"* („Népakarat") — az eszer párt jobbszárnyának napilapja; Petrográdban jelent meg 1917-ben; 1917 novemberében betiltották. Később más címekkel újra megjelent; végleg 1918 februárjában tiltották be. — *180*

[67] Lenin Pityirim Szorokin levelét a „Pravda" 1918 november 20-i 251. száma alapján idézi, amely az idézet forrásaként tévesen az „Izvesztyija Szevero-Dvinszkovo Iszpolnyityelnovo Komityeta" („Észak-Dvinai Végrehajtó Bizottság Hírei") c. lapot jelöli meg. A valóságban azonban a levél az Észak-Dvina kormányzóság végrehajtó bizottsága „Kresztyanszkije i Rabocsije Dumi" („Paraszt és munkás gondolatok") c. lapjának 1918 október 29-i 75. számában jelent meg. — *182*

[68] Lenin a Moszkvai Népbank részvényeseinek 1918 november 16-i rendkívüli kongresszusának határozatára gondol. — *190*

[69] A *„Vörös Tiszt Napját"* azért szervezték meg, hogy a dolgozó tömegek figyelmét a szovjet parancsnoki kar káderei megteremtésének és nevelésének kérdésére irányítsák. A Vörös Téren 1918 november 24-én délután két órakor volt a katonai tanfolyamok hallgatóinak díszszemléje. A díszszemle után a növendékek a Szovjet-térre vonultak. Itt a Moszkvai Szovjet épületének erkélyéről mondta el Lenin üdvözlő beszédét. — *192*

[70] *A Moszkvai Központi Munkásszövetkezet meghatalmazottainak gyűlését* 1918 november 26—27-én tartották. Ez beszámoló és vezetőségválasztó ülés volt. Az új vezetőséget a kommunista frakció által javasolt lista szerint választották meg, bár a mensevikek és az eszerek küzdöttek ellene. Lenin az első napon, az esti ülés végén szólalt fel. — *193*

[71] A mensevik párt Központi Bizottságának kiáltványáról van szó, amely a „Pravda" 1918 november 26-i 256. számában jelent meg. Ez a kiáltvány felhívást tartalmaz az orosz forradalomba való külföldi beavatkozás ellen. A mensevik Központi Bizottságnak ez a „fordulata" azonban, melyet a Szovjethatalom sikerei és a nyugateurópai forradalmi mozgalom fejlődése kényszerített ki, csupán szavakban ment végbe. A valóságban a mensevikek továbbra is a nép engesztelhetetlen ellenségei maradtak, s a gyakorlatban — Ukrajnában, a Kaukázusban, az Urálban és Szibériában — a német, a francia és az angol-amerikai imperialisták, valamint az orosz fehérgárdisták politikáját folytatva harcoltak a Szovjet Köztársaság ellen.

A mensevikek ekkori álláspontját Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság határozati javaslatában „Az ország védelmét aláásó mensevik napilap betiltásáról" (lásd ebben a kötetben 469—470. old.) és más műveiben bírálta. Sztálin „A dolgok logikája (A mensevikek Központi Bizottságának «Tézisei» alkalmából)" c. cikkében (lásd Sztálin Művei. 4. köt. 1950. 138—150. old.) bírálta. — *195*

[72] Lenin itt a Népbiztosok Tanácsának 1918 április 10-én tartott ülésére gondol, amelyen megvitatták a fogyasztási szövetkezetekre vonatkozó rendeletet. A rendeletet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság április 11-én jóváhagyta és a „Pravdá"-ban 1918 április 13-án jelent meg. A rendeletet Lenin „A Szovjethatalom soronlevő feladatai" c. cikkében (Lenin Művei. 27. köt. 1952. 249—250. old.) jellemzi. — *196*

[73] A *„Közellátás megszervezéséről"* szóló rendeletről van szó, melyet a Népbiztosok Tanácsa 1918 november 21-én fogadott el, és 1918 november 24-én tett közzé az „Izvesztyija VCIK" 257. számában. — *197*

[74] Az OK(b)P Központi Bizottsága 1918-ban a napi politika

legfontosabb kérdéseinek megvitatására pártaktíva-értekezleteket hívott egybe. A moszkvai pártfunkcionáriusok 1918 november 27-én tartott gyűlésén a proletariátusnak a kispolgári demokráciához való viszonya kérdését tárgyalták. Ebben a kérdésben az előadói beszédet Lenin tartotta. — *199*

[75] Engels. „*A parasztkérdés Franciaországban és Németországban*" c. cikke a „Die Neue Zeit" („Új Idő") c. folyóiratban jelent meg 1894-ben. (Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 418—438. old.) — *200*

[76] Engels. A parasztkérdés Franciaországban és Németországban. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 432—433. old. — *200*

[77] Engels. A parasztkérdés Franciaországban és Németországban. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 436. old. — *201*

[78] Engels. A parasztkérdés Franciaországban és Németországban. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 437. old. — *213*

[79] Marx. A polgárháború Franciaországban. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 503. old. — *215*

[80] Engels. A parasztkérdés Franciaországban és Németországban. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 431—433. old. — *216*

[81] Engels levele F. A. Sorgéhoz. 1886 november 29. Engels levele F. Kelley-Wischnewetzkynéhez. 1886 december 28. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 462, 466. old. — *218*

[82] Az Alkalmazottak Szakszervezetei Összoroszországi Konferenciájának határozatáról van szó, melyet a „Vesztnyik Szluzsascsevo" („Alkalmazottak Közlönye") 1918 november—decemberi 11—12. számában tettek közzé. — *225*

[83] „*Szocial-Demokrat*" („A Szociáldemokrata") — az OSZDMP illegális Központi Lapja; 1908 februártól 1917 januárig

jelent meg; 58 számát adták ki. A lap első száma Oroszországban jelent meg, a többit külföldön, előbb Párizsban, azután Genfben adták ki. A „Szocial-Demokrat"-ban Leninnek több mint 80 kisebb-nagyobb cikke jelent meg. 1911 decemberétől kezdve Lenin szerkesztette a „Szocial-Demokrat"-ot. A lap Sztálinnak számos cikkét közölte. — *231*

[84] „*Kommunyiszt*" („A Kommunista") — folyóirat, Lenin alapította; a „Szocial-Demokrat" szerkesztősége adta ki Genfben 1915-ben. Egy (kettős) száma jelent meg, amelyben Leninnek három cikkét — „A II. Internacionále csődje", „Egy francia szocialista becsületes hangja" és az „Imperializmus és szocializmus Olaszországban" c. cikkeket — tették közzé (lásd Lenin Művei. 21. köt. 1951. 199—257, 353—361, 362—372. old.).

A folyóirat szerkesztőségén belül Lenin harcolt Buharin—Pjatakov pártellenes csoportja ellen, leleplezte ennek a csoportnak bolsevikellenes nézeteit és azt a kísérletét, hogy frakciós célokra használja fel a folyóiratot. A csoport pártellenes nézetei miatt Lenin azt javasolta, hogy szakítsanak a csoporttal és szüntessék be a folyóirat közös kiadását. 1916 októbertől a „Szocial-Demokrat" szerkesztősége kiadta saját folyóiratát „Szbornyik Szocial-Demokrata" címmel. — *231*

[85] „*A szocializmus és a háború*" c. brosúráról van szó; ezt 1915 szeptemberében adták ki német nyelven, és a szocialisták Zimmerwaldi Konferenciájának küldöttei között osztották szét. Francia nyelven 1916-ban jelent meg. — *231*

[86] Marx. A gothai program kritikája. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 25. old. — *235*

[87] Engels levele A. Bebelhez. 1875 március 18—28. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 348. old.

Lejjebb, a kötet 247, 272. oldalán Lenin Engelsnek ugyanezt a levelét idézi (lásd ugyanott). — *240*

[88] Ezt a gondolatot Engels Marx „A polgárháború Franciaországban" c. művéhez írt „Bevezetés"-ében mondotta ki. (Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 462. old.) — *243*

[89] Engels. A tekintélyről. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 620. old. — *243*

[90] Marx—Engels. A Kommunista Párt kiáltványa. Előszó az 1872-es német kiadáshoz. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 4. old. — *244*

[91] Engels. A család, a magántulajdon és az állam eredete. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 316. old. — *246*

[92] Marx. A polgárháború Franciaországban. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 465—466. old. — *247*

[93] Engels. A család, a magántulajdon és az állam eredete. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 2. köt. 1949. 317—318. old. — *247*

[94] Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 502, 503. old. — *247*

[95] Arról van szó, hogy az angol burzsoázia véres bosszút állt az 1916-os ír felkelés részvevőin, akik Angliának Írország leigázására irányuló törekvései ellen keltek fel. „Európában ... felkelt Írország, melyet kivégzésekkel igyekeztek térdre kényszeríteni a «szabadságszerető» angolok" — írta Lenin 1916-ban.

Ulster Írország északkeleti része, melynek főként angol lakossága van. Az ulsteri csapatok az angol csapatokkal együtt részt vettek az ír nép felkelésének elfojtásában. — *249*

[96] *Shylock* — Shakespeare „Velencei kalmár" c. vígjátékának szereplője. — *253*

[97] Lásd Marx és Engels Művei. XV. köt. 1935. 88, 91. old. (oroszul). — *255*

[98] Engels. A tekintélyről. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 620. old. — *255*

[99] Engels levele A. Bebelhez. 1875 március 18—28. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 348. old. — *256*

[100] Marx—Engels. A Kommunista Párt kiáltványa. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 29. old. — *265*

[101] Lenin Engels „Bevezetés"-ére gondol, melyet Marx „A polgárháború Franciaországban" c. művéhez írt (lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 465. old.). — *265*

[102] Lenin *„Oroszország politikai pártjai és a proletariátus feladatai"* c. brosúráját nyomtatásban angol nyelven a „The New York Evening Post" („New Yorki Esti Posta") c. napilap közölte 1918 január 15-én, s ezenkívül külön brosúrában is kiadták New Yorkban. — *270*

[103] *„The New York Evening Post"* („New Yorki Esti Posta") — polgári amerikai napilap. 1801-ben alapították. Évek hosszú során át a liberális burzsoázia lapja volt. Később azonban a D. P. Morgan cég megvásárolta, és az USA legreakciósabb imperialista köreinek napilapja lett. Napjainkban „The New York Post" („New Yorki Posta") címmel jelenik meg. — *270*

[104] *Liberdanok* — gúnynév, amely az után ragadt rá Liber és Dan mensevik vezérekre és követőikre, hogy a „Szocial-Demokrat" c. moszkvai bolsevik ujság 1917 augusztus 25-i (szeptember 7-i) 141. száma közölte Gyemjan Bednij „Liberdan" c. tárcáját. — *282*

[105] Lenin itt Bebelnek a német szociáldemokraták erfurti kongresszusán 1891 október 19-én mondott beszédére gondol. — *283*

[106] *„Frankfurter Zeitung"* („Frankfurti Ujság") — német burzsoá lap. 1856-tól 1943-ig jelent meg Frankfurt am Main-ban. — *284*

[107] *„Vorwärts"* („Előre") — a német szociáldemokrácia központi napilapja; 1876-tól jelent meg W. Liebknecht szerkesztésében. A lap hasábjain Engels harcot folytatott az opportunizmus mindenféle megnyilvánulása ellen. A 90-es évek második felétől, Engels halála után, a „Vorwärts" rendszeresen közölte a német szociáldemokráciában és a II. Internacionáléban uralomra jutott opportunisták cikkeit. Az első világháború éveiben a „Vorwärts" szociálsoviniszta

álláspontra helyezkedett. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom után a „Vorwärts" a szovjetellenes propaganda egyik központja lett; megjelent Berlinben 1933-ig.

1946 áprilisától a „Vorwärts" újra megjelenik Berlinben, a Német Szocialista Egységpárt berlini szervezetének kiadásában. — *284*

[108] A *„Zimmerwaldi Baloldal"* csoportot Lenin alakította meg az internacionalisták első konferenciáján, amelyet 1915 szeptember elején tartottak Zimmerwaldban (Svájcban). Lenin ezt a konferenciát a háborúellenes nemzetközi mozgalom fejlődésében megtett „első lépésnek" nevezte. A Zimmerwaldi Baloldal csoporton belül csakis a bolsevikok foglaltak el — élükön Leninnel — helyes, mindvégig következetes háborúellenes álláspontot. Ebben a csoportban következetlen internacionalisták is voltak. Hibáik bírálatát lásd Lenin „Junius brosúrájáról" és „Az önrendelkezés körül folyó vita eredményei" c. cikkében. (Lenin Művei. 22. köt. 1951. 317—333, 334—377. old.), valamint Sztálinnak a „Proletarszkaja Revoljucija" („Proletárforradalom") c. folyóirat szerkesztőségének, „A bolsevizmus történetének néhány kérdéséről" írt levelében (Sztálin. A leninizmus kérdései. 1951. 452—465. old.). — *289*

[109] *A Bázeli Kiáltványt* a háborúról, a II. Internacionále 1912-es bázeli rendkívüli kongresszusa fogadta el. (A Kiáltványról lásd Lenin Művei. 21. köt. 1951. 202—212, 310—311. old.) — *289*

[110] Lenin Engels „Bevezetés"-éből idéz, melyet Marx. „A polgárháború Franciaországban" c. művéhez írt (lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 456. old.). — *290*

[111] Marx. A polgárháború Franciaországban. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 501. old. — *290*

[112] A „Spartacus" szövetség az első világháború idején, 1916 január 1-én alakult. A háború elején német baloldali szociáldemokratákból megalakult az „Internacionále" csoport, amelyet K. Liebknecht, Rosa Luxemburg, F. Mehring, Clara Zetkin és mások vezettek. Ezt a csoportot azután „Spartacus" szövetségnek is nevezték. A spartakisták forradalmi propagandát fejtettek ki a tömegek közt az

imperialista háború ellen, leleplezték a német imperializmus hódító politikáját és a szociáldemokrácia vezéreinek árulását. De a spartakisták a német baloldaliak az elmélet és a politika fontos kérdéseiben nem tudtak megszabadulni a félmensevik hibáktól. A német baloldaliak hibáinak bírálatát a következő művekben találjuk meg: Lenin „Junius brosúrájáról", (lásd Lenin Művei. 22. köt. 1951. 317—333. old.), „A marxizmus karikatúrájáról és az «imperialista ökonomizmusról»" (lásd Lenin Művei 23. köt. 1951. 18—74. old.) stb., valamint Sztálinnak a „Proletarszkaja Revoljucija" („Proletárforradalom") c. folyóirat szerkesztőségének „A bolsevizmus történetének néhány kérdéséről" írt levelében (lásd Sztálin. A leninizmus kérdései. 1951. 452—465. old.). 1917 áprilisában a spartakisták, megtartva szervezeti önállóságukat, beléptek a centrista Németországi Független Szociáldemokrata Pártba. Az 1918 novemberi német forradalom után a spartakisták szakítottak a „függetlenekkel" és ugyanazon év decemberében megalakították a Németországi Kommunista Pártot. — *298*

[113] Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 44—46. old. — *303*

[114] A két új pártnak, a „narodnyik kommunisták" és a „forradalmi kommunisták" pártjának kiválása a „baloldali" eszerek pártjából Mirbach német követnek a „baloldali" eszerek általi provokációs célzatú meggyilkolása és a „baloldali" eszerek 1918 július 6—7-i zendülése után történt. A „narodnyik kommunisták" elítélték a „baloldali" eszerek szovjetellenes tevékenységét és az 1918 szeptemberében tartott konferencián megalakították saját pártjukat. 1918 novemberében a „narodnyik kommunisták" pártkongresszusa határozatot fogadott el a párt feloszlatásáról és a kommunista (bolsevik) párttal való egyesülésről.

A „forradalmi kommunisták" pártja, mint jelentéktelen taglétszámú párt 1920-ig állt fenn. 1920 októberében az OK(b)P Központi Bizottsága engedélyt adott a pártszervezeteknek arra, hogy a „forradalmi kommunisták" egykori pártjának tagjait az OK(b)P-ba felvegyék. — *303*

[115] *Heinrich Weber* — Otto Bauer. — *306*

[116] Marx levele Kugelmannhoz. 1871 április 12. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 308. old. — *308*

[117] Lenin az 1918 júliusi sorozatos ellenforradalmi kulákfelkelésekre gondol, amelyeket eszerek és fehérgárdisták szerveztek az angol-francia imperialisták pénzén és az ő utasításukra (lásd ebben a kötetben 137. old.). — *310*

[118] *Blanquizmus* — a francia szocialista mozgalom egyik irányzata, amely Louis-Auguste Blanqui (1805—1881) nevéhez fűződik. A marxizmus-leninizmus klasszikusai Blanquit kiváló forradalmárnak és a szocializmus hívének tartották; ugyanakkor bírálták szektáriussága és összeesküvő módszerei miatt. A blanquizmus tagadta az osztályharcot és az emberiségnek a bérrabságtól való megváltását nem a proletariátus osztályharcától, hanem egy maroknyi intellektuel kisebbség összeesküvésétől várta. — *312*

[119] Lenin a „birtokviszonyok rendezéséről" és a „haszonbérleti alapról" stb. szóló eszer törvényjavaslatra gondol, melyből az eszer sajtó 1917 októberében részleteket közölt. „Sz. L. Maszlov tervezete — írta Lenin — *«földesúri»* tervezet, amelyet a földbirtokosokkal való megegyezés *érdekében*, az ő megmentésük *érdekében* írtak" (lásd Lenin. „Az eszerek pártja újból becsapta a parasztokat" c. cikkét. Lenin Művei. 26. köt. 1952. 225—231. old.).

A földbizottságok tagjainak letartóztatása a februári polgári-demokratikus forradalom idején az Ideiglenes Kormánynak a parasztfelkelésekre és a földesúri földek elfoglalására adott válasza volt. — *313*

[120] Marx. „Theorien über den Mehrwert". II. Band, 1. Teil, Stuttgart. Dietz Verlag 1905. 208. old. — *321*

[121] Tézisek az Alkotmányozó Gyűlésről. Lásd Lenin Művei. 26. köt. 1952. 391—396. old. — *328*

[122] Engels levele Bebelhez. 1875 március 18—28. Lásd Marx—Engels. Válogatott levelek. 1950. 348. old. — *333*

[123] Osztrogorszkij „La Démokratie et les Partis politiques" („A demokrácia és a politikai pártok") c. könyvéről van szó, amelynek első kiadása 1903-ban, a második átdolgozott kiadása 1912-ben jelent meg. — *334*

[124] Az állami ellenőrzés felhasználásáról *szóló rendelettervezetet*

Lenin 1918 december 3-án terjesztette be a Honvédelmi Tanács által a tényleges ellenőrzés kérdésében kiküldött bizottság ülésén. A Lenin által beterjesztett javaslat volt a bizottság határozatának az alapja. — *335*

[125] *A munkásszövetkezetek III. kongresszusát* 1918 december 6-tól 11-ig tartották Moszkvában. Lenin a kongresszus december 9-i esti ülésén szólalt fel. Az úgynevezett „független" szövetkezet hívei (vagyis az ebben a mezben fellépő mensevikek és jobboldali eszerek) meg akarták zavarni a kongresszus munkáját. A munkásszövetkezetek III. kongresszusa ellenállásukat legyőzve szakított a szövetkezetek „függetlenségére" irányuló burzsoá szovjetellenes törekvésekkel és a munkásszövetkezeteknek a szovjet szervezetekkel való teljes egybeolvadása és a velük való együttes munka mellett foglalt állást. — *338*

[126] A „narodnyik kommunisták"-ról és a „forradalmi kommunisták"-ról van szó, akik kiváltak a „baloldali" eszerek pártjából. — *346*

[127] *A mezőgazdasági osztályok, szegényparasztbizottságok és kommúnák I. Összoroszországi Kongresszusát* 1918 december 11-től 20-ig tartották Moszkvában, a Szakszervezetek Házában. A kongresszuson 550 küldött vett részt. Lenin a kongresszus megnyitásának napján, december 11-én az esti ülésen szólalt fel. A kongresszus munkájának középpontjában a szocialista földrendezésről és a szocialista földművelésre való áttérés rendszabályairól szóló határozattervezeteinek kidolgozása állott. (A határozatot az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1919 februárjában elfogadta és az „Izvesztyija VCIK" 1919 február 14-i, 34. számában közzétette.) — *348*

[128] *„A szovjet intézmények igazgatására vonatkozó szabályok tervezete"* Lenin a Honvédelmi Tanácsban való megvitatásra szánta. Az okmányt I. V. Sztálinhoz és A. M. Szverdlovhoz küldte el véleményezésre. A mellékelt jegyzetben Lenin ezt írja: „Kérem, olvassák el ezt a tervezetet, amelyet a Honvédelmi Tanácsnak nyujtottam be, mutassák meg az elvtársaknak, vitassák meg december 14-ig, szombatig; kívánatos, hogy módosítási javaslataikat szombatig írásban küldjék meg." — *361*

[129] „*Die Rote Fahne*“ („Vörös Zászló“) — napilap, melyet K. Liebknecht és R. Luxemburg alapítottak. A „Spartacus“ szövetség központi sajtóorgánuma volt. Később a Németországi Kommunista Párt központi lapja lett. A lap 1918 november 9-től jelent meg Berlinben. A Scheidemann—Noske-kormány nem egyszer megtorló intézkedéseket alkalmazott vele szemben, nem egyszer lefoglalták. Hitler hatalomrajutásával 1933-ban betiltották, de illegálisan továbbra is megjelent. 1935-től Prágában, Csehszlovákiában adták ki. 1936 októberétől 1939 őszéig a „Die Rote Fahne“ Brüsszelben (Belgium) jelent meg. — *373*

[130] „*Der Weckruf*“ („Ébresztő“) — Német-Ausztria Kommunista Pártjának Központi Lapja. Bécsben adták ki, 1918 novembertől 1919 január 11-ig. — *382*

[131] Marx. Osztályharcok Franciaországban. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 195. old. — *386*

[132] A *Népgazdasági Tanácsok II. Összoroszországi Kongresszusa* Moszkvában, a Szovjetek második házában ülésezett.

Lenin a kongresszus hatodik napján, december 25-én a nemzetközi helyzetről és a Szovjet Köztársaság gazdasági feladatairól mondott beszédet. A határozat, amelyet a kongresszus Lenin beszámolója alapján fogadott el, bevezette az egyszemélyi vezetést, vagyis azt, hogy a vezetők egyéni felelősséggel tartoznak a vállalat vagy szerv munkájáért. — *390*

[133] A *Honvédelmi Tanácsot* az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság hívta életre 1918 november 30-án az egész honvédelem vezetésére a fronton és a hátországban: a hadsereg megszervezésére, és kiegészítésére, a front élelemmel, felszereléssel, fegyverrel való ellátására. Feladata volt, hogy ennek érdekében az ország minden erőforrását mozgósítsa. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság határozata rámutatott arra, hogy a Munkás-Paraszt Honvédelmi Tanács az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918 szeptember 2-i rendeletének végrehajtása érdekében jött létre; ez a rendelet a Szovjet Köztársaságban statáriumot hirdetett. A Honvédelmi Tanácsnak feladata volt, hogy a közellátás és szállítás, valamint a hadiipar területén bevezesse a hadigazdálko-

dást. A Honvédelmi Tanács elnökéül Lenint nevezték ki, tényleges helyettese Sztálin lett, aki a Honvédelem Tanácsában az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságot képviselte.

A Honvédelmi Tanács rendelete értelmében az általa kiküldött bizottságok határozatai, ha Lenin és Sztálin aláírták azokat, egyenértékűek voltak a Honvédelmi Tanács határozataival. — *397*

[134] *„Bednota"* („Szegényparasztság") — napilap a parasztok számára. Moszkvában jelent meg 1918 március 27-től 1931 január 31-ig. A lapot az OK(b)P Központi Bizottsága rendelete értelmében a „Gyerevenszkaja Bednota" („Falusi Szegényparasztság"), a „Gyerevenszkaja Pravda" („Falusi Igazság"), és a „Szoldatszkaja Pravda" („Katona Igazság") c. lapok helyett indították. 1931 február 1-ével a „Bednota" egybeolvadt a „Szocialisztyicseszkoje Zemlegyelije" („Szocialista Földművelés") c. lappal. Az utóbbi ma is megjelenik. — *402*

[135] 1918 december 30-án a Keleti Fronton kialakult katasztrofális helyzettel kapcsolatban az OK(b)P Központi Bizottsága V. I. Lenin javaslatára határozatot hozott arról, hogy I. V. Sztálint a Keleti Frontra küldik. 1919 január 1-én megalakították a Párt Központi Bizottságának és a Honvédelmi Tanácsnak a bizottságát, melyben részt vettek I. V. Sztálin, F. E. Dzerzsinszkij, a Központi Bizottság tagjai, s melynek feladata az volt, hogy megvizsgálja Perm feladásának és a Keleti Fronton elszenvedett vereségeknek az okait.

Lenin távirata válasz Sztálinnak és Dzerzsinszkijnek a vizsgálat menetéről szóló „Rövid előzetes beszámoló"-jára. A beszámoló ismertette a bizottság intézkedéseit, amelyek a III. hadsereg frontszakaszán levő helyzet rendezését és a támadásba való átmenet biztosítását célozták.

A bizottság munkájának eredményeképpen a Keleti Fronton 1919 január végére fordulat állt be, s a Vörös Hadsereg támadásba lendült. — *407*

[136] *Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak, a Moszkvai Szovjetnek, a Szakszervezetek Összoroszországi Kongresszusának együttes ülését* a közellátás súlyos helyzetének megvitatására hívták egybe 1919 január 17-én. Az ülést

a Nagy Színházban tartották. Lenin mint az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság kommunista frakciójának előadója tartott beszámolót. A közélelmezési politika alapvető tételének tervezetét, melyet a kommunista frakció nevében Lenin terjesztett be, az együttes ülés egyhangúlag elfogadta. — *408*

[137] A Moszkvai Szovjet 1918 augusztus 24-i és a Pétervári Szovjet szeptember 5-i rendeletéről van szó, amelyek értelmében a moszkvai és pétervári munkásoknak és alkalmazottaknak a nehéz élelmezési helyzet miatt megengedték, hogy másfél pud (kb. 24 kg) élelmiszert kizárólag személyes szükségletre szállíthassanak. A Népbiztosok Tanácsának határozata értelmében e rendelet 1918 október 1-ig volt érvényben. — *414*

[138] *Az OK(b)P Moszkva-városi Konferenciáját* 1919 január 18-án hívták össze, a központi és a kerületi szovjet szervek kölcsönös viszonyának megvitatására. Lenin a konferencián élesen bírálta azt a pártellenes határozati javaslatot, amelyet a küldöttek egy csoportja terjesztett be. E csoport élén Ignatov állt, aki később, 1920—1921-ben egy, a „munkásellenzékhez" közelálló ellenzéki csoportnak lett a vezére. A pártkonferencia határozottan elvetette ennek a csoportnak bomlasztó, pártellenes javaslatait. — *424*

[139] *Az Internacionalista Tanítók II. Összoroszországi Kongresszusát* Moszkvában 1919 január 12—19-ig tartották. A kongresszuson számos beszámoló hangzott el az egységes munkaiskola megszervezéséről és a közoktatás dolgozóinak egyesüléséről. A kongresszus által elfogadott határozat kimondta, hogy meg kell teremteni a közoktatás és a szocialista kultúra dolgozóinak a szervezetét. Lenin 1919 január 18-án a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözölte a kongresszust. — *426*

[140] 1919 január 15-én K. Liebknechtet és R. Luxemburgot bestiális kegyetlenséggel meggyilkolták a német fehérgárdisták, annak a német kormánynak a megbízásából, amelynek élén a szociáláruló Ebert és Scheidemann állottak. Ezzel kapcsolatban az OK(b)P Központi Bizottsága határozatot hozott tiltakozó gyűlések és tömegtüntetések szervezéséről. Lenin a Moszkvai Szovjet épületének erkélyéről mondott beszédet a tüntetők előtt. — *430*

[141] *A Szakszervezetek II. Összoroszországi Kongresszusát* 1919 január 16—25-ig tartották Moszkvában, a Szakszervezetek Házában. A kongresszuson 648 küldött vett részt szavazati joggal, közülük 449 kommunista vagy szimpatizáns volt. A többiek közt voltak „baloldali" eszerek, internacionalista mensevikek és bundisták. Lenin a kongresszus harmadik plenáris ülésén, 1919 január 20-án este szólalt fel a központi napirendi pontról: a szakszervezetek feladatairól. — *431*

[142] Lásd Marx—Engels Gesamtausgabe. 1. rész. 3. köt. 253. old. — *439*

[143] *„Die Freiheit"* („Szabadság") — a centrista Németországi Független Szociáldemokrata Párt napilapja, megjelent Berlinben, 1918 novembertől 1922 októberig. — *456*

[144] Lenin itt arra utal, hogy I. A. Voinov bolsevik munkást bestiális módon meggyilkolták 1917 július 6-án (19-én), az után, hogy a hadapródiskolások lerombolták a „Pravda" petrográdi szerkesztőségét. I. V. Voinov részt vett a „Lisztok «Pravdi»" terjesztésében a júliusi napokban és a „Lisztok" terjesztéséért gyilkolták meg a Spalernaja-utcában (most Voinov-utca). — *456*

[145] Az ukrán munkások és parasztok 1918 november—december hónapokban keltek fel a német megszállók és kreatúrájuk, Szkoropadszkij hetman ellen. December 14-én Szkoropadszkij hetman elmenekült Kievből, 1919 január 3-án a Vörös Hadsereg elfoglalta Harkovot, február 5-én pedig Ukrajna fővárosát, Kievet. — *461*

[146] Ezt a levelet Lenin utasítására a közélelmezési és a pénzügyi népbiztosságnak valamint a Legfőbb Népgazdasági Tanácsnak küldték el. A szövetkezetek és a fogyasztási kommúnák kérdését a Népbiztosok Tanácsa 1919 január 28-án tárgyalta. — *465*

[147] A *távirat az Ufa-kormányzósági Forradalmi Bizottságnak* válasz volt a Bizottságnak arra a kérdésére, hogy milyen magatartást tanusítsanak a baskir burzsoá-nacionalista kormány képviselőjével, Halikovval szemben, aki tárgyalások céljából kereste fel a kormányzósági Forradalmi Bizottságot. Halikov felvetette azt a kérdést, hogy adjanak

amnesztiát azoknak a baskiroknak, akik harcoltak a Szovjethatalom ellen, és közölte, hogy a baskir csapatok átállnak a Vörös Hadsereg oldalára.

Az Ufa-kormányzósági Forradalmi Bizottságtól érkezett táviraton a következő feljegyzések vannak: a távirat végén Lenin kezeírásával: „*Sztálinnak*", az első oldalon I. V. Sztálin írásával: „Iljiccsel beszélni *(pozitivan)*".

A táviratot első részét Sztálin írta; a második részét, ezektől a szavaktól: „ugyanakkor természetesen feltétlenül szükség van" — Lenin. — *467*

[148] Ezt a szikratáviratot, melyet Lenin fogalmazott meg, G. V. Csicserin külügyi népbiztos írta alá. A táviratot a német külügyminisztériumnak küldték válaszképpen arra az 1919 február 19-én kelt közlésére, hogy a szocialista megalkuvók berni konferenciája beutazási engedélyt kér Oroszországba a kongresszus által kiküldött különleges bizottság számára. A bizottságnak F. Adler, K. Kautsky, R. Hilferding és más szociálárulók voltak a tagjai. „A tekintélyes berni revizoroknak" *(Lenin)* oroszországi utazására nem került sor.

A berni konferenciát Lenin „Tézisek és előadói beszéd a burzsoá demokráciáról és a proletariátus diktatúrájáról" c. munkájában bírálja (lásd ebben a kötetben 491—494. old.). — *468*

[149] Ez a határozati javaslat volt az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1919 február 26-án egyhangúlag elfogadott határozatának alapja. — *469*

[150] Lenin a Népbiztosok Tanácsának 1919 január 30-i ülésén felvetette a Szovjet Köztársaság könyvtárügyének kérdését. A Népbiztosok Tanácsának határozata, melyet Lenin szövegezett meg, a Közoktatásügyi Népbiztosságot bízta meg azzal, hogy a könyvtárak és olvasótermek számának, valamint a könyvterjesztésnek növekedéséről szóló legfontosabb adatokat havonta tegye közzé és terjessze be a Népbiztosok Tanácsához. — *473*

[151] *A Kommunista Internacionále I. kongresszusát* 1919 március 2—6-ig tartották Moszkvában. A kongresszuson 52 küldött vett részt 30 országból, közülük 34 szavazati joggal, 18 pedig tanácskozási joggal. Az OK(b)P küldöttei között voltak V. I. Lenin, I. V. Sztálin, V. V. Vorovszkij és mások.

Lenin beszámolója a kongresszus alapvető napirendi kérdéséről — a burzsoá demokráciáról és a proletariátus diktatúrájáról —, a kongresszus 1919 március 4-i nappali ülésén hangzott el. A kongresszus vita nélkül jóváhagyta Lenin téziseit és átadta azokat a Komintern Végrehajtó Bizottsága irodájának azzal a megbízással, hogy gondoskodjék széles körben való terjesztésükről, továbbá jóváhagyta Lenin kiegészítő határozati javaslatát a tézisekhez (lásd ebben a kötetben 500. old.). A téziseket Lenin orosz nyelven írta, majd lefordította német nyelvre. A kongresszuson Lenin minden beszédét németül mondta el.

Lenin javaslatára egyhangúlag elfogadták a Zimmerwaldi Egyesülés felszámolásáról szóló határozatot is. Az első kongresszus jóváhagyta a Kommunista Internacionále platformját, a világ proletárjaihoz intézett kiáltványt és számos más határozatot és utasítást. A kongresszus két vezetőszerv létrehozását határozta el: a Végrehajtó Bizottságét, és a Végrehajtó Bizottság által választott öt személyből álló irodáét. — *477*

[152] „*Shop Stewards Committees*" (üzemi bizalmiak bizottságai) — választott munkásszervek. Angliában sok üzemben működtek az első világháborútól kezdve. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme után, a Szovjethatalom elleni külföldi intervenció idején az üzemi bizalmiak bizottságai síkraszálltak Szovjet-Oroszország támogatása mellett. Az üzemi bizalmiak bizottságainak vezetői közül (V. Gallacher és mások) többen beléptek az Angol Kommunista Pártba. — *480*

[153] Lásd Engels „Bevezetés"-ét Marx „A polgárháború Franciaországban" c. művéhez. Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 465—466. old. — *482*

[154] Marx. A polgárháború Franciaországban. Lásd Marx—Engels. Válogatott művek. 1. köt. 1949. 503. old. — *483*

[155] Lenin itt az OK(b)P VII. kongresszusa által elfogadott határozatra utal, amely a párt nevének és a párt programjának megváltoztatásáról szól. (Lenin Művei. 27. köt. 1952. 128—129. old.) — *493*

[156] „*Gazeta Pecsatnyikov*" („Nyomdászok Lapja") — a moszkvai nyomdászok szakszervezete adta ki, amely ebben az időben

mensevik befolyás alatt állott. A lap 1918 december 8-tól jelent meg; 1919 márciusában betiltották. — *495*

157 Lenin itt R. Luxemburg „Der Anfang" („Kezdet") c. cikkére gondol, amely a „Rote Fahne" („Vörös Zászló") c. lap 1918 október 18-i, 3. számában jelent meg. — *497*

158 „*L'Humanité*" („Az Emberiség") — napilap, J. Jaurès alapította 1904-ben, a Francia Szocialista Párt központi lapja volt. A lap az első világháborúban a Francia Szocialista Párt szélsőjobboldali szárnyának a kezébe került és szociálsoviniszta álláspontot képviselt. Amikor a Szocialista Párt az 1920 decemberi kongresszuson kettészakadt és a Francia Kommunista Párt megalakult, a lap ennek sajtószerve lett; most is megjelenik Párizsban; a Kommunista Párt központi lapja.

Lenin annak a cikknek a tartalmát ismerteti, amelyet a „L'Humanité" 1919 január 13-i, 5384. száma „Le meeting de la Fédération de la Seine" („A Szajna Föderáció gyűlése") címen közölt. — *506*

159 „*Avanti!*" („Előre!") — napilap, az Olasz Szocialista Párt központi lapja; 1896 decemberében alapították. Az első világháború idején következetlen internacionalista álláspontot képviselt, nem szakította meg kapcsolatait a reformistákkal. A lap most is megjelenik.

A Lenin által említett cavriagoi tudósítás „Vita del partito" („Pártélet") címen az „Avanti!" 1919 január 12-i 12. számában jelent meg. — *507*

160 1919 március 8-án a Népbiztosok Tanácsa az Állami Ellenőrzésről szóló rendelettervezetet tárgyalta és elfogadta a Lenin által javasolt határozatot, amelynek alaptételeit az itt közölt jegyzetben küldte meg Sztálinnak.

Ezek a tételek bekerültek az Állami Ellenőrzésről szóló rendelettervezetbe, amelyet I. V. Sztálin terjesztett elő a Népbiztosok Tanácsának 1919 április 3-i ülésén. A rendeletet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság Sztálin beszámolója alapján április 9-én elfogadta, V. I. Lenin, I. V. Sztálin és M. I. Kalinyin írták alá; 1919 április 12-én jelent meg. — *511*

V. I. LENIN

ÉLETÉNEK ÉS TEVÉKENYSÉGÉNEK DÁTUMAI

(1918 július—1919 március)

1918

Július 29. Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Moszkvai Szovjet, a moszkvai üzemi bizottságok és szakszervezetek együttes ülésén beszédet mond a Szovjet Köztársaság nemzetközi és belső helyzetéről.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: az általános hadkötelezettség bevezetése; a katonai hatóság gépkocsival való ellátása; anyagi eszközök kiutalása a csehszlovák lázadás és az angol-francia intervenció elleni harcra stb.

Július 30. Lenin a kormányzósági Szovjetek elnökeinek kongresszusán beszédet mond a Szovjethatalom közigazgatási apparátusának legközelebbi feladatairól.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a szocializmus, a tudomány, az irodalom és a művészet nagyjai emlékművének felállítása; a volgai folyamerők megteremtése — Lenin módosításokat javasol a rendelettervezethez.

Július 31. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, jóváhagyás végett beterjeszti a Népbiztosok Tanácsa felhívásának a tervezetét

az antant országok munkásaihoz ez országok kormányainak a Szovjethatalommal szemben ellenséges akcióival kapcsolatban; az ülésen még a következő kérdéseket is megvitatják: a fűtőanyag kérdése; gabonabeszerzés a szövetkezet útján; a Legfőbb Népgazdasági Tanács tudományos-technikai osztálya stb.

Augusztus 2. Lenin búcsúbeszédet tart azoknak az agitátoroknak a gyűlésén, akik a frontra, a csehszlovákok ellen harcoló csapatokhoz indulnak.

Lenin a Butirki-kerületi gyűlésen, a Varsói Forradalmi Ezred gyűlésén, a Zamoszkvorecsje-kerületi gyűlésen és a vöröskatonák Hodinka-mezei gyűlésén beszédet mond; beszédeinek tárgya: „Veszélyben a Szovjet Köztársaság".

Augusztus 6. Lenin megírja a „Levelet a jeleci munkásokhoz", amely a párt falusi politikájáról szól.

Augusztus 7. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsa ülését, amelyen megvitatják a vöröskatonák és családjaik ellátásának kérdését.

Augusztus 8. Az „Izvesztyija VCIK" Lenin aláírásával közzé teszi a Népbiztosok Tanácsa valamennyi dolgozóhoz szóló, „Harcra a gabonáért" c. felhívását.

Augusztus 9. Lenin a Szokolnyiki-kerületi gyűlésen beszédet mond, melynek tárgya: „A világmészárlás ötödik éve".

Lenin táviratilag érdeklődik az Asztrahani Szovjet elnökénél a bakui helyzetről és javasolja, hogy kérjék ki Sztálin véleményét.

Augusztus 9—12. Lenin több táviratban utasítja Penza kormányzóság Végrehajtó Bizottságát, hogy kíméletlenül fojtsa el a kulákok felkelését,

kobozza el tőlük a gabonát és tömegesen mozgósítsa a szegényparasztságot a kulákság elleni harcra.

Augusztus 10. Lenin a gépgyárak államosításának kérdésével foglalkozik és a kérdést megvitatás végett a Népbiztosok Tanácsa elé terjeszti.

Lenin utasítja a Legfelsőbb Katonai Tanácsot, hogy erősítse meg a Keleti Frontot.

Augusztus 11. V. Uljanov (Lenin) aláírásával megjelenik a Népbiztosok Tanácsának felhívása „a franciaországi és angliai orosz állampolgárokhoz", amely felszólítja őket, hogy harcoljanak a francia és angol hadseregbe való besorozásuk ellen.

Augusztus első fele. Lenin felhívást ír a munkásokhoz: „Munkások! Elvtársak! Fel a végső, a döntő harcra!"

Augusztus 16. Lenin a Moszkvai Pártbizottság ülésén beszédeket mond a szimpatizánsok csoportjának megszervezéséről.

Lenin megírja a valamennyi Szovjetnek szóló táviratot tervezetét a munkás-paraszt szövetségről.

Augusztus 17. Lenin táviratilag utasítja Voronyezs kormányzóság zadonszki végrehajtó bizottságát, hogy a legerélyesebben lépjen fel a kulákok és a „baloldali" eszerek ellen, intézzen felhívást a szegényparasztokhoz és szervezze meg őket.

Augusztus 19. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a közellátási politika; a Köztársaság fegyveres erőinek egyesítése; az iparvállalatok államosítása stb.

Lenin táviratilag utasítja Orel kormányzóság zdoroveci végrehajtó bizottságát, hogy kíméletlenül fojtsa el a „baloldali" eszer

kulákfelkelést, kobozza el a gabonát a kulákoktól és ennek a gabonának egy részét ossza szét ingyen a szegényparasztok között.

Augusztus 20. Lenin megírja „Levél az amerikai munkásokhoz" c. cikkét.

Augusztus 21. Lenin táviratot ír az Asztrahan-kormányzósági végrehajtó bizottságnak, amelyben követeli, hogy haladéktalanul szervezzék meg Asztrahan védelmét az angolok támadása esetére.

Augusztus 23. Lenin az Alekszejev Népházban és a Politechnikai Múzeumban rendezett gyűlésen beszédet mond, amelyeknek tárgya: „Miért harcolnak a kommunisták".

Augusztus 26. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: bányászakadémia létesítése Moszkvában; azoknak a munkásoknak a mozgósítása, akik korábban tüzérségnél, hadmérnökségnél és műszaki alakulatoknál szolgáltak; a fehérgárdisták által szétrombolt épületek helyreállítása Jaroszlavlban stb.

Augusztus 28. Lenin az I. Összoroszországi Közoktatásügyi Kongresszuson beszédet mond a politikai helyzetről.

Lenin érdeklődik a haditengerészeti erők parancsnokságánál, teljesítették-e Sztálinnak azt a kérését, hogy a Káspi-tengerre két tengeralattjárót küldjenek.

Augusztus 29. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsa ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a volt orosz birodalom kormányának a német és az osztrák-magyar birodalom kormányával kötött szerződéseinek a felbontása; a népbiztosságok beszámolói, — Lenin megírja a határozattervezetet.

Augusztus 30. Lenin a Baszmann kerületben a gabonatőzsde épületében és a Zamoszkvorecsje kerületben a volt Michelson-gyárban beszédet mond. A beszédek tárgya: „Kétféle hatalom (a proletariátus diktatúrája és a burzsoázia diktatúrája)".

Lenint a gyárból kijövet egy F. Kaplan nevű terrorista nő súlyosan megsebesíti.

Augusztus 30— szeptember 15. Lenin betegsége megsebesülése után.

Szeptember 6. Lenin mint saját utasítását Petrográdba küldi Sztálinnak a caricini frontról hozzá intézett levelét, amelyben Sztálin torpedónaszádokat és tengeralattjárókat kér.

Szeptember 11. Lenin táviratban üdvözli a Keleti Front parancsnokságát és csapatait a Vörös Hadsereg ragyogó győzelme — Kazany bevétele alkalmából.

Szeptember 12 után. Lenin V. V. Kujbisev címére küldött táviratban köszönti a győztes vöröskatonákat Szimbirszk bevétele alkalmából.

Szeptember 15. Lenin, Sztálin és Szverdlov a caricini front kérdéseiről tanácskoznak.

Szeptember 16. Lenin betegsége után először vesz részt az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának ülésén.

Szeptember 17. Lenin betegsége után először elnököl a Népbiztosok Tanácsának ülésén.

Lenin üdvözlő levelet ír a proletár kulturális-felvilágosító szervezetek konferenciája elnökségének.

Szeptember 18. Lenin táviratban üdvözli a petrográdi parancsnoki tanfolyamon részt vevő munkáso-

kat, akik befejezték a tanfolyamot és belépnek a Vörös Hadseregbe.

Lenin a következő megjegyzést fűzi az egészségi állapotáról szóló hivatalos orvosi bulletinhez: „E bulletin és jó közérzetem alapján tisztelettel kérem, hogy ne háborgassák az orvosokat telefonhívásokkal és kérdésekkel."

Szeptember 19. Lenin és Sztálin táviratban üdvözli a caricini front csapatait, amelyek hősies harcot folytatnak a munkások és parasztok hatalmának megszilárdításáért.

Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a műtárgyak és történelmi értékű tárgyak külföldre való kivitelének megtiltása; a bankok további államosításának rendje stb.

Szeptember 20. Leninnek „Ujságaink jellegéről" c. cikke megjelenik a „Pravda" 202. számában.

Lenin levelet ír V. V. Vorovszkijnak, amelyben rámutat arra, hogy harcolni kell a marxizmusnak Kautsky által való elméleti elsekélyesítése és elferdítése ellen; megbízást ad arra, hogy az „Állam és forradalom" c. brosúrát minél hamarabb adják ki német nyelven.

Szeptember 21. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a parasztgazdák természetbeni adóztatása, — Lenin megírja a dekrétum alaptételeit; a volt orosz birodalom kormánya szerződéseinek felmondása stb.

Szeptember 24 vagy 25. Lenin Gorkiba utazik pihenni.

Legkésőbb szeptember 27. Lenin levélben üdvözli a Kazany bevételében részt vett vöröskatonákat és szerencsekívánatait fejezi ki győzelmük alkalmából.

Október 2 vagy 3. Lenin levelet ír az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak és a Moszkvai Szovjetnek az üzemi bizottságok és a szakszervezetek megbizottaival tartott együttes üléséhez a németországi politikai válsággal kapcsolatban.

Október 9. Lenin megírja „A proletárforradalom és a renegát Kautsky" c. cikkét.

Október 15. Lenin és Szverdlov utasítják a Köztársaság Forradalmi Katonai Tanácsát, hogy haladéktalanul tegye meg a szükséges intézkedéseket a caricini front megsegítésére.

Október 22. Lenin az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság, a Moszkvai Szovjet, az üzemi bizottságok és a szakszervezetek együttes ülésén előadói beszédet mond a nemzetközi helyzetről; az ülés elfogadja a Lenin által írt határozatot.

Lenin előszót ír „Oroszország politikai pártjai és a proletariátus feladatai" c. brosúrájának második kiadásához; a brosúra első kiadása 1917 júliusában jelent meg.

Október 23. Lenin Sztálinnal és Szverdlovval együtt üdvözli K. Liebknechtet börtönből való kiszabadulása alkalmából.

Október 29. Lenin és Szverdlov azt a rendelkezést adja a Déli Front parancsnokának, hogy sürgősen segítse fegyverekkel a caricini frontot.

November 2. Lenin vázlatot ír a VI., Rendkívüli Összoroszországi Szovjetkongresszusnak a törvények pontos betartásáról szóló határozata téziseihez.

November 3. Lenin beszédet mond az osztrák-magyar forradalom tiszteletére rendezett felvonuláson.

November 6—9. A Munkás-, Paraszt-, Kozák- és Vöröskatonaküldöttek Szovjetjeinek VI., Rendkívüli Összoroszországi Kongresszusa. Lenin vezeti a kongresszus munkáját.

November 6. Lenin a kongresszus első ülésén beszédet mond a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulója alkalmából.

Lenin a Szakszervezetek Összoroszországi Központi Tanácsának és Moszkvai Tanácsának ünnepi ülésén, valamint a moszkvai Proletkult estjén beszédet mond az Októberi Szocialista Forradalom évfordulója alkalmából.

November 7. Lenin napközben beszédet mond Marx és Engels emlékművének leleplezésénél a Forradalom-téren, valamint az Októberi Forradalom harcosai emléktáblájának leleplezésénél a Vörös Téren.

Este Lenin beszédet mond az Összoroszországi Rendkívüli Bizottság munkatársainak műsoros estjén.

Lenin üdvözlő táviratot küld a Vörös Hadsereg II. hadseregéhez tartozó csapatokhoz Izsevszk bevétele alkalmából.

November 8. Lenin a Szovjetek VI., Rendkívüli Összoroszországi Kongresszusának második ülésén beszédet mond a nemzetközi helyzetről.

Lenin beszédet mond a Moszkva-területi szegényparasztbizottságok küldötteinek tanácskozásán a falusi szegénység szervezéséről.

November 10. Lenin befejezte „A proletárforradalom és a renegát Kautsky" c. brosúrát.

Lenin táviratot küld a Szovjeteknek („Távirat valamennyi Szovjethez, mindenkihez, mindenkihez") azzal kapcsolatban, hogy megkezdődött Németországban a forradalom.

Lenin a Hamovnyiki kerületben az Októberi Forradalom-klub megnyitásán beszédet mond a politikai helyzetről.

November 11. Lenin a Nagy Színházban a moszkvai kommunisták estjén beszédet mond a nemzetközi helyzetről.

November 13. Lenin távirati utasítást ad N. A. Scsorsznak, hogy sürgős intézkedéseket tegyen Ukrajnának a külföldi megszállóktól és a fehérgárdistáktól való felszabadítása érdekében.

Lenin az Orlov-kormányzósági pártbizottsághoz intézett táviratában válaszol az Ukrajnában tartózkodó német forradalmi katonák üdvözletére és felhívja őket, hogy segítsenek felszabadítani Ukrajnát a német megszállás alól.

November 14. Lenin a Népbiztosok Tanácsának ülésén tájékoztatást ad a nemzetközi helyzetről.

A „Pravda" 246. számában Lenin és Szverdlov aláírásával megjelenik az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak és a Népbiztosok Tanácsának határozata a breszt-litovszki szerződés érvénytelenítéséről.

November 19. Lenin beszédet mond a Munkásnők I. Összoroszországi Kongresszusán.

November 20. Lenin megírja a „Pityirim Szorokin értékes beismerései" c. cikket.

Lenin felszólal a tiszteletére — a bolsevik párt vezérének és a Szovjet Kormány vezetőjének tiszteletére — rendezett gyűlésen.

November 23. Lenin fogadja India népeinek képviselőit, akik India népei nevében üdvözlik a Szovjethatalmat.

November 24. Lenin a „Vörös Tiszt Napján" rendezett gyű-

lésen a Népbiztosok Tanácsa nevében üdvözlő beszédet mond.

November 26. Lenin a Moszkvai Központi Munkásszövetkezet meghatalmazottainak gyűlésén beszédet mond a szövetkezetek szerepéről a szocialista gazdasági rendszerben.

November 27. Lenin a moszkvai pártfunkcionáriusok gyűlésén előadói beszédet mond a proletariátusnak a kispolgári demokráciához való viszonyáról.

November 29. Lenin aláírja a főparancsnoknak szóló, Sztálin által megfogalmazott utasítást csapataink nyugati és ukrajnai előnyomulásával kapcsolatban; Lenin a távirattervezethez kiegészítést javasol.

November 30. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság létrehozza a Munkás-Paraszt Honvédelmi Tanácsot, melynek elnöke Lenin lett. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság képviselőjeként Sztálint jelöli a Honvédelmi Tanácsba, aki Lenin tényleges helyettese volt.

December 1. Lenin vezeti a Honvédelmi Tanács első ülését; kitűzi a Honvédelmi Tanács legsürgősebb feladatait és több javaslatot terjeszt be a közellátási, szállítási, fűtőanyag stb. kérdések megoldásával kapcsolatban.

A Honvédelmi Tanács határozata feljogosítja Lenint és Sztálint, hogy a Tanács által kiküldött bizottságok határozatait a Honvédelmi Tanács nevében jóváhagyják.

December 4. Lenin vezeti a Honvédelmi Tanács ülését, amelyen a Sztálin által beterjesztett következő kérdéseket vitatják meg: a vasúti szállítás szabályozása; a partikularizmus és a bürokratikus huzavona stb. elleni rendelettervezet; Lenin rendelettervezetet ír a

termékbegyüjtés ütemének fokozásáról és méreteinek növeléséről.

December 5. Lenin vezeti a Honvédelmi Tanács bizottságának a töltények kérdésével foglalkozó ülését; Sztálinnal együtt a Honvédelmi Tanács nevében aláírja a tulai, podolszki és szimbirszki gyárakról szóló rendeleteket.

December 7. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: az Észtországi Szovjet Köztársaság függetlenségének elismerése — ezt a kérdést Sztálin terjesztette be; a vasúti program stb.; Lenin azt a javaslatot terjeszti be, hogy a Népbiztosok Tanácsa jelöljön ki külön tudósítót, aki a Népbiztosok Tanácsa tevékenységét a sajtó útján ismerteti.

December 8. Lenin a Szovjeteknek, a szegényparasztbizottságoknak és az OK(b)P kerületi bizottságainak Moszkva-kormányzósági kongresszusán beszédet mond a nemzetközi és a belső helyzetről.

Lenin vezeti a Honvédelmi Tanács ülését; beterjeszti a katonai felszerelés számbavételének kérdését; jóváhagyja és aláírja a partikularizmus és bürokratikus huzavona elleni Sztálin által beterjesztett rendelettervezetet.

December 9. Lenin a munkásszövetkezetek III. kongresszusán beszédet mond a szövetkezetek gazdasági és politikai feladatairól.

December 11. Lenin a Szakszervezetek Házában a mezőgazdasági osztályok, szegényparasztbizottságok és kommúnák I. összoroszországi kongresszusán beszédet mond a falusi helyzetről.

Lenin vezeti a Honvédelmi Tanács ülését; jóváhagyja és aláírja a Sztálin által beterjesztett, a vasúti szállítás szabályozásáról szóló rendelettervezetet; Lenin javaslatot terjeszt

be a közellátás megjavítását célzó rendkívüli rendszabályok tárgyában.

December 12. Lenin megírja a Honvédelmi Tanács számára „A szovjet intézmények igazgatására vonatkozó szabályok tervezetét" és véleményezés végett elküldi Sztálinnak és Szverdlovnak.

December 13. Lenin Szverdlovval együtt utasítja a Köztársaság Forradalmi Katonai Tanácsát, hogy küldjön erősítést a Permet védelmező csapatoknak.

December 14. Lenin a Presznya-kerületi munkáskonferencián az Alekszejev Népházban beszédet mond a nemzetközi és a belső helyzetről.

December 15. Lenin vezeti a Honvédelmi Tanács ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a vasutakon és raktárakban levő gabona mennyisége; politikai agitáció a hadseregben és népbiztosok küldése az alakuló hadosztályokhoz; a volgai híd — a két utóbbi kérdést Sztálin terjesztette be.

December 16 vagy 17. Lenin Sztálinnal együtt táviratot küld a Szamára-kormányzósági katonai megbízottnak és utasítja, hogy szüntesse be az ukrán alakulatoknak Ukrajnába való irányítását, tekintettel arra, hogy magában Ukrajnában bőven vannak ukrán önkéntesek és mozgósítottak.

December 18. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a hadsereg létszámának meghatározása; a hadsereg lóállományának biztosítása; a hadsereg helyiségekkel való ellátása — ezt Sztálin terjesztette be; hadiüzem felépítése Caricinban stb.

December 22. Lenin vezeti a Honvédelmi Tanács ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a vasúti munkások ellátása egyenruhá-

val; az alakuló hadosztályokba küldött biztosok beszámolói — Sztálin jelentése alapján, valamint Sztálinnak Orenburggal, Permmel, csapataink nyugati előnyomulásával kapcsolatos kérdései stb.

December 23. Lenin megírja „A «demokráciáról» és a diktatúráról" c. cikkét.

Lenin aláírja a főparancsnoknak szóló telefonogrammot, amelyben megkérdezi, mi volt az oka, hogy nem teljesítették az Orenburg elfoglalására és a Permnek küldendő erősítésre vonatkozó utasításokat.

December 24. Leninnek „A presznyai munkások hőstette" c. cikke megjelenik a „Bednota" c. ujság 222. számában.

December 25. Lenin fogadja a Szamára-kormányzósági melekeszi pártbizottság képviselőjét, aki előadja, hogy a kerületben nincsenek közlekedési eszközök a gabona szállításához; Lenin indítványozza a Honvédelmi Tanácsnak, hogy léptessenek életbe rendkívüli rendszabályokat a gabonának Szamára kormányzóságból való elszállítása érdekében.

Lenin a Népgazdasági Tanácsok II. Összoroszországi Kongresszusán a Szovjetek 2. számú házában („Metropol" szálló) beszédet mond a nemzetközi helyzetről és a Szovjet Köztársaság gazdasági feladatairól.

December 29. Lenin vezeti a Honvédelmi Tanács ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a Keleti Front megerősítése; az élelmezési helyzet a front mögötti övezetben — ezt a kérdést Sztálin terjesztette be; a szimbirszki és izsevszki üzemek stb.

December 30. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: az általános pénzügyi és gazdasági

politika; az észtországi munkás-kommün kormányának és Lettország munkás-paraszt kormányának nyujtandó kölcsönök — Sztálin előadói beszéde alapján.

Lenin azt a javaslatot terjeszti az OK(b)P Központi Bizottsága elé, hogy Sztálint küldjék a Keleti Frontra, tekintettel a III. hadsereg katasztrofális helyzetére.

1918. Lenin írásban utasítja a Közoktatásügyi Népbiztosságot, hogy állítson össze és adjon ki népszerű könyveket; megjelöli a könyvek tematikáját.

1918 december—1919 január. Lenin megírja az OK(b)P Központi Bizottsága téziseinek tervezetét: „A szakszervezetek feladatairól".

1918 vége vagy 1919 eleje. Lenin megírja „Egy kis kép nagy kérdések tisztázására" c. cikkét. A cikk befejezetlen maradt.

Lenin vezeti azt a bizottságot, amely a tervszerű szocialista földbirtokrendezésről szóló határozatot és a szocialista földművelésre való áttérést célzó intézkedéseket kidolgozza. Lenin a bizottságban előadói beszédet mond, megjegyzéseket fűz a föld társas megműveléséről szóló határozati javaslathoz.

1919

Január 2. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését; megvitatásra terjeszti be a könyvtárügy kérdését; az ülésen megvitatják még a következő kérdéseket: a vöröskatonák családjainak ellátása; a gépgyárak kérdése stb.

Lenin vezeti a Honvédelmi Tanács ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a katonai és élelmiszerszállítások tervei; nem adagolt élelmiszerek vásárlásának engedélyezése a munkásoknak; az Asztrahanban

megalakult Honvédelmi Tanács — ezt a kérdést Sztálin terjesztette be.

A Honvédelmi Tanács Lenin és Sztálin részvételével katonai bizottságot alakít, amely meghallgatja a főparancsnoknak a frontok helyzetéről szóló beszámolóját.

Január 2 vagy 3. Lenin aláírja a Köztársaság Forradalmi Katonai Tanácsának szóló Sztálin által megfogalmazott táviratot, amelyben a Krasznov elleni általános támadás előkészítéséről van szó.

Január 8. Lenin Sztálinnak és F. E. Dzerzsinszkijnek a Perm alatti III. hadsereg megerősítését célzó intézkedésekről szóló levelére ráírja, hogy csatlakozik a levélben megjelölt követelésekhez és levelüket utasításként adja át a katonai hatóságoknak végrehajtás végett.

Január 12—21. Lenin megírja „Levél Európa és Amerika munkásaihoz" c. cikkét.

Január 14. Lenin táviratot küld Glazovba Sztálinnak és Dzerzsinszkijnek, amelyben kéri, hogy ott helyben személyesen irányítsák az általuk szükségesnek tartott intézkedések végrehajtását annak érdekében, hogy a III. hadsereg frontszakaszán a helyzet megszilárduljon és hogy a hadsereg megindíthassa az offenzívát.

Január 17. Lenin a Nagy Színházban az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak, a Moszkvai Szovjetnek és a Szakszervezetek Összoroszországi Kongresszusának együttes ülésén beszédet mond a Szovjethatalom élelmezési politikájáról; határozati javaslatot nyujt be.

Január 18. Lenin az OK(b)P Moszkva-városi Konferenciájának ülésén beszédet mond a központi és kerületi szovjetszervek kölcsönös kapcsolatairól.

Lenin az Internacionalista Tanítók II. Össz-

oroszországi Kongresszusán beszédet mond a szovjet tanítók feladatairól.

Január 19. Lenin a Moszkvai Szovjet épületének erkélyéről beszédet mond a Rosa Luxemburg és Karl Liebknecht meggyilkolásának hírére rendezett tiltakozó gyűlésen.

Január 20. Lenin a Szakszervezetek Házában a Szakszervezetek II. Összoroszországi Kongresszusán előadói beszédet mond a szakszervezetek feladatairól.

Január 21. Lenin Sztálintól és Dzerzsinszkijtől jelentést kap Perm elestének okairól; a jelentésre azt a rendelkezést írja, hogy a főparancsnokságnak a III. hadsereg megerősítésére ígért három ezred átirányítására vonatkozó utasítását vissza kell vonni.

Január 23. Lenin a front helyzetére vonatkozólag Sztálintól és Dzerzsinszkijtől táviratot kap; Lenin a táviratot a Forradalmi Katonai Tanácshoz irányítja intézkedések foganatosítása végett.

Január 24. Lenin a kormányzósági népművelési osztályok iskolánkívüli alosztályai vezetőinek II. tanácskozásán beszédet mond az iskolánkívüli népművelés dolgozóinak feladatairól.

Lenin utasítja a Forradalmi Katonai Tanácsot, feszítse meg minden erejét annak érdekében, hogy egy hónapon belül elfoglalja Rosztovot, Cseljabinszket és Omszkot.

Január 26. Lenin megírja a „Fel munkára, a közélelmezés és a közlekedés frontján!" c. felhívást.

Január 27. Lenin vezeti a Honvédelmi Tanács ülését, amelyen megtárgyalják a következő kérdéseket; köszönőlevél az izsevszki üzem munkásainak a puskagyártás ütemének fokozásáért; a vasutak fűtőanyagszükséglete stb.

Február 2. Lenin levelet ír a Közélelmezési- és a Pénzügyi Népbiztosságnak, valamint a Legfőbb

Népgazdasági Tanácsnak, amelyben rámutat arra, hogy intézkedéseket kell hozni a burzsoá-szövetkezeti közellátásról és elosztásról a proletár-kommunista közellátásra és elosztásra való áttérés érdekében.

Február 5 vagy 6. Lenin Sztálinnal együtt táviratilag utasítja az Ufa-kormányzósági Forradalmi Katonai Bizottságot, hogy a baskir ezredekkel együtt vonuljon Kolcsak ellen.

Február 10. Lenin vezeti a Honvédelmi Tanács ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: a vízi szállítás; a gőzhajók javítása; Sztálin által beterjesztett kérdések: a kórházak elhelyezése Voronyezsben, a Caricin—Vlagyimirovka vasúti elágazás megépítése stb.

Február 17. Lenin vezeti a Honvédelmi Tanács ülését, amelyen a következő kérdéseket vitatják meg: irányvonatok szervezése a gabona- és szénszállítás számára — Sztálin előadói beszéde alapján; az ellenséges csapatok visszavonulásakor szétrombolt vasútvonalak helyreállítása stb.

Február 19. Lenin megírja a Külügyi Népbiztosság választervezetét a német külügyminisztérium 1919 február 19-i szikratáviratára, amelyben beutazási engedélyt kérnek Oroszországba a szociál-megalkuvók berni konferenciája által kiküldött bizottság számára.

Február 22. Lenin megírja az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak az ország védelmét aláásó „Vszegda Vperjod" c. mensevik napilap betiltásáról szóló határozattervezetét.

Február. Lenin a Közoktatásügyi Népbiztosságnak levelet ír, amely útmutatásokat tartalmaz a könyvtárügy nyilvántartásának helyes megszervezésére vonatkozólag.

Február vége—március eleje. Lenin „A német független felhívásával kapcsolatban" c. cikkén dolgozik. A cikk befejezetlen maradt.

Lenin megírja a Kommunista Internacionále I. kongresszusa számára „Tézisek a burzsoá demokráciáról és a proletariátus diktatúrájáról" c. munkáját.

Március 1. Lenin vezeti a Kommunista Internacionále I. kongresszusa küldöttei egy csoportjának előzetes tanácskozását, amelyet a kongresszus megnyitásával kapcsolatban a szervezeti kérdések megvitatására hívtak össze.

Március 2—6. A Kommunista Internacionále első kongresszusa. Lenin részt vesz a kongresszus munkájának irányításában; beválasztják az elnökségbe.

Március 2. Lenin a kongresszuson megnyitó beszédet mond.

Március 4. Lenin a Komintern kongresszusának harmadik ülésén előadói beszédet mond a burzsoá demokráciáról és a proletariátus diktatúrájáról és ismerteti téziseit.

Március 5. Lenin a Kommunista Internacionále megalapításával kapcsolatban megírja „Amit kivívtunk és írásba foglaltunk" c. cikkét.

Március 6. Lenin a Komintern kongresszusának ötödik ülésén a kongresszus befejezésekor záróbeszédet mond.

Lenin a Nagy Színházban az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak, a Moszkvai Szovjetnek, az OK(b)P Moszkvai Bizottságának, az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanácsnak és más szervezeteknek együttes ünnepi ülésén beszédet mond a Kommunista Internacionále megalakulása alkalmából.

Március 7. Lenin vezeti a Népbiztosok Tanácsának ülését, amelyen a szövetkezet kérdését vitatják meg — a határozat Lenin téziseiből indul ki.

Március 8. Lenin beszédet mond a Népjóléti Népbiztosság anya- és csecsemővédelmi osztálya hathetes tanfolyamának első záróvizsgáján.

Lenin levelet vált Sztálinnal az Állami Ellenőrzésről szóló dekrétumtervezethez szükséges kiegészítésekkel kapcsolatban.

TARTALOM

Előszó ..... VII—X

1918

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MOSZKVAI SZOVJET, A MOSZKVAI ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1918 JÚLIUS 29-ÉN ..... 1—19

BESZÉD A KORMÁNYZÓSÁGI SZOVJETEK ELNÖKEINEK KONGRESSZUSÁN, 1918 JÚLIUS 30-ÁN. *Ujságtudósítás* ..... 20—23

BESZÉD A VARSÓI FORRADALMI EZRED GYŰLÉSÉN, 1918 AUGUSZTUS 2-ÁN. *Ujságtudósítás* .. 24—26

BESZÉD A BUTIRKI-KERÜLETI GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 2-ÁN. *Ujságtudósítás* ..... 27—29

BESZÉD A HODINKA-MEZŐN TARTOTT VÖRÖSKATONA-GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 2-ÁN. *Rövid ujságtudósítás* 30

TÉZISEK A KÖZELLÁTÁSI KÉRDÉSSEL KAPCSOLATBAN. *A Közellátási, a Földmüvelésügyi Népbiztosságnak, a Legfőbb Népgazdasági Tanácsnak, a Pénzügyi, a Kereskedelmi és az Iparügyi Népbiztosságnak* ..... 31—34

AZ OSzFSzK FŐISKOLÁIRA VALÓ FELVÉTELRŐL. *A Népbiztosok Tanácsának rendelettervezete* 35

LEVÉL A JELECI MUNKÁSOKHOZ ..... 36—38

BESZÉD A SZOKOLNYIKI-KERÜLETI GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 9-ÉN. *Rövid ujságtudósítás* .... 39—40

MUNKÁSOK! ELVTÁRSAK! FEL A VÉGSŐ, A DÖNTŐ HARCRA! ..... 41—45

VALAMENNYI SZOVJETNEK A MUNKÁS-PARASZT SZÖVETSÉGRŐL. TÁVIRATTERVEZET 46

BESZÉDEK A MOSZKVAI PÁRTBIZOTTSÁG ÜLÉSÉN A SZIMPATIZÁNSOK CSOPORTJAINAK MEGSZERVEZÉSÉRŐL, 1918 AUGUSZTUS 16-ÁN. *Jegyzőkönyvi feljegyzés* ..... 47—48

LEVÉL AZ AMERIKAI MUNKÁSOKHOZ..... 49—64

BESZÉD AZ ALEKSZEJEV NÉPHÁZBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 23-ÁN. *Rövid ujságtudósítás* ..... 65—67

BESZÉD A POLITECHNIKAI MÚZEUMBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 23-ÁN..... 68—73

BESZÉD AZ I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZOKTATÁSÜGYI KONGRESSZUSON, 1918 AUGUSZTUS 28-ÁN ..... 74—78

BESZÉD A BASZMANN-KERÜLETI GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 30-ÁN. *Rövid ujságtudósítás* ..... 79—80

BESZÉD A VOLT MICHELSON-GYÁRBAN TARTOTT GYŰLÉSEN, 1918 AUGUSZTUS 30-ÁN. *Rövid ujságtudósítás* ..... 81—83

ÜDVÖZLET A VÖRÖS HADSEREGNEK KAZANY ELFOGLALÁSA ALKALMÁBÓL 84

TÁVIRAT V. V. KUJBISEVNEK 85

LEVÉL A PROLETÁR KULTURÁLIS-FELVILÁGOSÍTÓ SZERVEZETEK KONFERENCIÁJA ELNÖKSÉGÉHEZ 86

TÁVIRAT A PETROGRÁDI PARANCSNOKI TANFOLYAMOKNAK 87

UJSÁGAINK JELLEGÉRŐL ..... 88—90

LEVÉL A KAZANY ELFOGLALÁSÁBAN RÉSZT VETT VÖRÖSKATONÁKHOZ 91

LEVÉL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGNAK ÉS A MOSZKVAI SZOVJETNEK AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK MEGBÍZOTTAIVAL TARTOTT EGYÜTTES ÜLÉSÉHEZ. 1918 OKTÓBER 3 ..... 92—95

A PROLETÁRFORRADALOM ÉS A RENEGÁT KAUTSKY ..... 96—105

ELŐADÓI BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MOSZKVAI SZOVJET, AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1918 OKTÓBER 22-ÉN ..... 106—120

AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG, A MOSZKVAI SZOVJET, AZ ÜZEMI BIZOTTSÁGOK ÉS A SZAKSZERVEZETEK EGYÜTTES ÜLÉSÉNEK 1918 OKTÓBER 22-I HATÁROZATA ..... 121—123

BESZÉD AZ OSZTRÁK-MAGYAR FORRADALOM TISZTELETÉRE RENDEZETT FELVONULÁSON, 1918 NOVEMBER 3-ÁN. *Rövid ujságtudósitás* ... 124

BESZÉD A SZAKSZERVEZETEK ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI TANÁCSÁNAK ÉS MOSZKVAI TANÁCSÁNAK ÜNNEPI ÜLÉSÉN, 1918 NOVEMBER 6-ÁN. *Ujságtudósitás* ..... 125—127

A MUNKÁS-, PARASZT-, KOZÁK- ÉS VÖRÖSKATONAKÜLDÖTTEK SZOVJETJEINEK VI., RENDKÍVÜLI ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSA. 1918 november 6—9 ..... 129—161

1. Beszéd a forradalom évfordulóján. November 6 131

2. Beszéd a nemzetközi helyzetről. November 8 147

BESZÉD MARX ÉS ENGELS EMLÉKMŰVÉNEK LELEPLEZÉSE ALKALMÁBÓL, 1918 NOVEMBER 7-ÉN ..... 162—163

BESZÉD AZ OKTÓBERI FORRADALOM HARCOSAI EMLÉKTÁBLÁJÁNAK LELEPLEZÉSE ALKALMÁBÓL, 1918 NOVEMBER 7-ÉN..... 164—165

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI RENDKÍVÜLI BIZOTTSÁG MUNKATÁRSAINAK ÜNNEPI GYŰLÉSÉN, 1918 NOVEMBER 7-ÉN ..... 166—167

BESZÉD A MOSZKVA-TERÜLETI SZEGÉNYPARASZTBIZOTTSÁGOK KÜLDÖTTEIHEZ, 1918 NOVEMBER 8-ÁN ..... 168—175

TÁVIRAT VALAMENNYI SZOVJETHEZ, MINDENKIHEZ, MINDENKIHEZ 176

BESZÉD A MUNKÁSNŐK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1918 NOVEMBER 19-ÉN ... 177—179

BESZÉD A LENIN TISZTELETÉRE RENDEZETT 1918 NOVEMBER 20-I ÜNNEPI GYŰLÉSEN. *Rövid ujságtudósitás* ..... 180—181

PITYIRIM SZOROKIN ÉRTÉKES BEISMERÉSEI .. 182—191

BESZÉD A „VÖRÖS TISZT NAPJÁN", 1918 NOVEMBER 24-ÉN 192

BESZÉD A MOSZKVAI KÖZPONTI MUNKÁSSZÖVETKEZET MEGHATALMAZOTTAINAK GYŰLÉSÉN, 1918 NOVEMBER 26-ÁN ..... 193—198

A MOSZKVAI PÁRTFUNKCIONÁRIUSOK GYŰLÉSE, 1918 NOVEMBER 27-ÉN ..... 199—226

1. Előadói beszéd a proletariátusnak a kispolgári demokráciához való viszonyáról 199
2. A proletariátusnak a kispolgári demokráciához való viszonyáról tartott előadói beszéd zárszava 218

TÁVIRAT A FŐPARANCSNOKNAK 227

A PROLETÁRFORRADALOM ÉS A RENEGÁT KAUTSKY ..... 229—334

Előszó 231

Hogyan csinált Kautsky Marxból tucatliberálist? 233

Burzsoá demokrácia és proletár demokrácia 245

Lehet-e egyenlőség kizsákmányolt és kizsákmányoló között? 254

A Szovjetek ne merészeljenek állami szervezetekké válni 261
Az Alkotmányozó Gyűlés és a Szovjet Köztársaság..... 268
A Szovjet Alkotmány 277
Mi az internacionalizmus? 287
A burzsoázia kiszolgálása „gazdasági elemzés" leple alatt 301
I. melléklet. Tézisek az Alkotmányozó Gyűlésről 328
II. melléklet. Vandervelde új könyve az államról 328

RENDELETTERVEZET AZ ÁLLAMI ELLENŐRZÉS FELHASZNÁLÁSÁRÓL 335

BESZÉD A SZOVJETEKNEK, A SZEGÉNYPARASZTBIZOTTSÁGOKNAK ÉS AZ OK(b)P KERÜLETI BIZOTTSÁGAINAK MOSZKVA-KORMÁNYZÓSÁGI KONGRESSZUSÁN, 1918 DECEMBER 8-ÁN. *Rövid ujságtudósitás* .....336—337

BESZÉD A MUNKÁSSZÖVETKEZETEK III. KONGRESSZUSÁN, 1918 DECEMBER 9-ÉN .....338—347

BESZÉD A MEZŐGAZDASÁGI OSZTÁLYOK, SZEGÉNYPARASZTBIZOTTSÁGOK ÉS KOMMÚNÁK I. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1918 DECEMBER 11-ÉN .....348—360

A SZOVJET INTÉZMÉNYEK IGAZGATÁSÁRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK. TERVEZET .....361—364
1. 361
2. 362
3. 363

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATTERVEZETE 365

BESZÉD A PRESZNYA-KERÜLETI MUNKÁSKONFERENCIÁN, 1918 DECEMBER 14-ÉN .....366—380

TÁVIRAT A SZAMÁRA-VIDÉKI UKRÁNOKNAK ... 381

A „DEMOKRÁCIÁRÓL" ÉS A DIKTATÚRÁRÓL ....382—387

A PRESZNYAI MUNKÁSOK HŐSTETTE .....388—389

BESZÉD A NÉPGAZDASÁGI TANÁCSOK II. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1918 DECEMBER 25-ÉN .....390—397

A SZAKSZERVEZETEK FELADATAIRÓL .....398—401

I. 398

II. 398

III. 399

EGY KIS KÉP NAGY KÉRDÉSEK TISZTÁZÁSÁRA 402—406

1919

TÁVIRAT I. V. SZTÁLINNAK ÉS F. E. DZERZSINSZKIJNEK 407

BESZÉD AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGNAK, A MOSZKVAI SZOVJETNEK ÉS A SZAKSZERVEZETEK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁNAK EGYÜTTES ÜLÉSÉN, 1919 JANUÁR 17-ÉN .....408—423

BESZÉD AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT MOSZKVA-VÁROSI KONFERENCIÁJÁNAK ÜLÉSÉN, 1919 JANUÁR 18-ÁN. *Rövid újságtudósítás* .....424—425

BESZÉD AZ INTERNACIONALISTA TANÍTÓK II. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1919 JANUÁR 18-ÁN .....426—429

BESZÉD ROSA LUXEMBURG ÉS KARL LIEBKNECHT MEGGYILKOLÁSÁNAK HÍRÉRE, 1919 JANUÁR 19-ÉN. *Rövid ujságtudósítás* 430

ELŐADÓI BESZÉD A SZAKSZERVEZETEK II. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONGRESSZUSÁN, 1919 JANUÁR 20-ÁN .....431—449

LEVÉL EURÓPA ÉS AMERIKA MUNKÁSAIHOZ....450—458

BESZÉD A KORMÁNYZÓSÁGI NÉPMŰVELÉSI OSZTÁLYOK ISKOLÁNKÍVÜLI ALOSZTÁLYAI VEZETŐINEK II. TANÁCSKOZÁSÁN, 1919 JANUÁR 24-ÉN .....459—460

FEL MUNKÁRA A KÖZÉLELMEZÉS ÉS A KÖZLEKEDÉS FRONTJÁN! .....461—464

A BURZSOÁ-SZÖVETKEZETI KÖZELLÁTÁSRÓL ÉS ELOSZTÁSRÓL A PROLETÁR-KOMMUNISTA KÖZELLÁTÁSRA ÉS ELOSZTÁSRA VALÓ ÁTMENET RENDSZABÁLYAIRÓL .....465—466

TÁVIRAT AZ UFA-KORMÁNYZÓSÁGI FORRADALMI BIZOTTSÁGNAK 467

A KÜLÜGYI NÉPBIZTOS SZIKRATÁVIRATÁNAK TERVEZETE 468

AZ ORSZÁG VÉDELMÉT ALÁÁSÓ MENSEVIK NAPILAP BETILTÁSÁRÓL. *Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság határozattervezete* ....469—470

A KÖZOKTATÁSÜGYI NÉPBIZTOSSÁGNAK .....473—475

A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE I. KONGRESSZUSA. 1919 március 2—6 .....477—501

1. Beszéd a kongresszus megnyitása alkalmából. Március 2 479
2. Tézisek és előadói beszéd a burzsoá demokráciáról és a proletariátus diktatúrájáról. Március 4 481
3. Határozat a burzsoá demokráciáról és a proletariátus diktatúrájáról szóló tézisekhez..... 500
4. Zárszó a kongresszus befejezésekor. Március 6 501

AMIT KIVÍVTUNK ÉS ÍRÁSBA FOGLALTUNK....502—504

A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE MEGALAPÍTÁSÁRÓL. *Beszéd az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak, a Moszkvai Szovjetnek, az OK(b)P Moszkvai Bizottságának, az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanácsnak, a moszkvai szakszervezeteknek és üzemi bizottságoknak a Kommunista Internacionále megalakulása alkalmából rendezett együttes ünnepi ülésén, 1919 március 6-án* .....505—510

LEVÉLVÁLTÁS I. V. SZTÁLINNAL AZ ÁLLAMI ELLENŐRZÉS ÁTSZERVEZÉSÉRŐL 511

Jegyzetek ..... 513—543

Lenin életének és tevékenységének dátumai (1918 július—1919 március) ..... 545—565

KÉPMELLÉKLETEK

Lenin arcképe. — 1918 október ..... X—1

Lenin. „Munkások! Elvtársak! Fel a végső, a döntő harcra!" A kézirat első oldala. — 1918 augusztus első fele ..... 40—41

„A proletárforradalom és a renegát Kautsky" c. mű borítólapja Lenin kézjegyeivel. — 1918 ..... 230—231

Lenin. „A Közoktatásügyi Népbiztosságnak". A kézirat első oldala. — 1919 február 471

4927. Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Felelős: Vértes Ferenc.